
V. O. Lučan
Žlutí proti Bílým
ROMÁN NEDALEKÉ BUDOUCNOSTI

KNIHOVNA „OBROZENÍ"

SVAZEK XXXVI.

1925

V. O. LUČAN

ŽLUTÍ PROTI BÍLÝM

Dobrodružný utopistický román z druhé poloviny XX. věku

V Praze 1925

Nákladem red. Rudolfa Hudce

Tiskl Alois Koníček. Král. Vinohrady, Korunní třída číslo 6

KNIHA I.

SRÁŽKA DVOU SVĚTŮ

KAPITOLA I.

v níž se nemožné stává možným.

Když inženýr Li-jong sahal do vychladlé tavicí pece pro kelímek, chvěly se mu ruce. Opatrně jej vyjmul a postavil na zem. Vysoký zvonovitý příklop byl však spečen, slit s kelímkem v jednu hmotu. Konečně se mu podařilo pomocí kladiva a dláta jej odrazit.

Uvnitř kelímku mimo trochu strusky nebylo ničeho. Kam zmizel obsah?

V následujících okamžicích bleskla mu hlavou myšlenka. – Vzal příklop, který stál poklopen na zemi a sáhl do něho rukou. Vyňal jakousi kouli velikosti oranže. Barvy byla olověně šedé a pórovitá, jako jemná houba. Musil vynaložiti jisté síly, aby ji dostal ven. Seděla tam ve vrcholu příklopu jako připečená.

Měl takový divný pocit, jako když mu ji někdo tahá z ruky.

Chtěl se přesvědčiti o její tvrdosti, a jak sahal pravou rukou pro pilník, vysmekla se mu najednou z levé ruky a letěla ke klenutému stropu. Tam narazila prudce na klenutí a pak se koulela do středu nejvyššího bodu klenby, kde se několikráte zakolébala a zůstala stát.

Li-jong s pilníkem v ruce, s vyvalenýma očima a s otevřenými ústy, stál pln úžasu s hlavou nahnutou ke stropu.

Konečně se vzpamatoval, zapálil si cigaretu a začal prudce sáhovými kroky pobíhati po místnosti, pokud mu to po různu rozházené a rozložené předměty dovolovaly.

Na každém konci své krátké promenády se vždy podíval ke stropu.

Ne! Žádný zázrak! Byla tam.

Vzal dlouhou bambusovou tyč a pokoušel se ji sraziti dolů.

Ale koule vždy ujela a kolébala se znovu na své dřívější místo.

„Tak tedy u cíle! Hmota lehčí vzduchu! Hrome! To je klíč k celému světu! Universální klíč!“ zvolal v samomluvě.

V hlavě mu vířily myšlenky. Prudce dýmal z cigarety; odhodiv oharek, vzal skládací žebřík, sejmul kouli a sevřel ji do svěráku. Zkoušel ji pilníkem; měla tvrdost železa.

Jak piliny odskakovaly, letěly hned ke stropu.

Když ji opletl drátem, zavěsil na ní misku a přidával závaží po jednom kilogramu. Při pátém kilogramu se nesla jen velice zvolna do výše.

Přidal ještě 25 dekagramů a koule zůstala v jednom bodě stát.

Zažehl si novou cigaretu a zas pobíhal jako pardal v kleci.

„Tak balon už plave! A když shodím přítěž, tak poletím až někam na měsíc, nebo na Mars ne? Ha-ha! To se povedlo! A dolů se do smrti nedostanu. To je povedené! Ne – to je pitomé! Já jsem na něco přišel a ono to nic není!“, pokračoval v úvahách.

„No konečně, něco je to přece. Na příklad: Když si to připne turista na záda, tak vyšlape Himaláje a

neudýchá se více, než jako když jde na procházku po Žluté třídě v Pekingu. Nebo když si to připne nosič v přístavě, tak unese celý vagón na zádech. Já bych to hned rozbil!“ zvolal vztekle Li-jong a praštil rukou do koule.

Ta se zapotácela a pak setrvačností plula přes nakupené věci u zdi. Náhle klesla k zemi, sklouznuvši po nějakých plotnách u zdi šikmo postavených.

Závaží se z misky vysypalo, koule se odkutálela od desek a zbavena přítěže, vymrštila se s prázdnou miskou ke stropu.

Li-jong znovu otevřel překvapením ústa.

„Co to?“ Najednou jej něco napadlo.

Popadl žebřík, stáhl kouli dolů, zatížil ji znovu závažími a nechav ji trčet ve vzduchu, běžel pro desky.

Ležely tam pokryty vrstvou prachu, jak je tam před rokem odložil.

Zabýval se tehdy pokusy k sestrojení zvláštní nové massy, která měla nahraditi kov, kámen i dřevo. Pak odbočiv opět do studia zemitých kovů, nechal toho a výsledek tohoto bádání a těchto nových pokusů byla hmota lehčí vzduchu, kterou před několika minutami vyňal z tavícího kelímku.

Setřev s nich prach, rozložil je po zemi vedle sebe. Bylo jich pět v rozměrech as čtverečního metru, síly as od 3 milimetrů do 1 centimetru, každá jiného složení, váhy a zabarvení.

Li-jong vzal kouli a postrkávaje ji prstem, vedl ji přes rozložené desky. Koule plula nad deskami ve výši asi 25 centimetrů; miska se závažími se takřka dotýkala desek.

Když plula již ze čtvrté desky na pátou, klesla miska se závažími na ni a koule setrvačností padla doprostřed, kde zůstala ležet.

Li-jong stáhl misku vedle desky a tuto pod koulí zvolna odtahoval. Když se koule ocitala na pokraji

desky, začala se zdvihati, a jak okraj desky pod ní zmizel, vztýčila se do výše, napnuvši řetízky od misky, kolébala se nad závažími.

„Isolační hmota odtaživé síly!“ zvolal Li-jong.

Vytáhl kouli nad hlavou, pokud rukou dosáhl, tak jako se vytahuje posunovací lustr neb lampa na kladkách vysíci; nechal ji tam trčeti, uklidil čtyři zbývající desky a pátou si zkoumavě prohlížel.

Měla čokoládovou barvu, byla velice tvrdá, nožem se nedala krájeti ani řezati, pouze ostrou pilkou dala se odděliti. Tuhost a tvrdost měla asi jako zvířecí roh.

Pak odběhl do vedlejší místnosti, kde měl svoji pracovnu a vytáhl ze zásuvky u psacího stolu knihu, kde měl poznámky svých pokusů. Pročítal, jakého jest složení ta zázračná deska.

„Tak jsem to přece tenkráte nedělal nadarmo,“ bručel si mezi zuby, sklapnuv knihu. „Teď je to tedy komplet. Klíč, který otevře všechny zámky, všechny brány! Ano, brány do celého světa.“

A přecházeje po místnosti, začal vypočítávat na prstech, jak mu fantasie kreslila vidiny před očima: „Vzducholodě, elektrické centrály, čerpadla, zdviže, lodi bez ponoru, samohyby. Perpetuum – mobile konečně tedy rozřešeno.“

A při tom si vzpomněl na celou tu historii „perpetua mobile“, jak jim o tom vykládal již na střední škole profesor.

A poněvadž jej již tehdy zajímalo vše neobvyklé, nerozluštěné a zdánlivě nedosažitelné, utkvělo mu to jasně v paměti a nyní oživeno, letělo mu před duševním zrakem, jako promítané obrazy na plátně v biografu.

Celá historie lidstva defilovala před jeho očima:

Perpetuum mobile! Stroj věčně jdoucí!

Vidina všech snílků a lidí bádajících!

Již od dávných věků, kdy mechanika byla ve vývoji, pokoušeli se jednotlivci sestaviti stroj, který by si sám hnací sílu vyráběl a ještě při tom vykonával.

Sváděly je k tomu jisté zjevy, které zdánlivě poukazovaly na možnost rozřešení problému.

Mnozí, kteří se vynálezem perpetua zabýval}, ani netušili ve své prostotě, jaký ohromný dosah by vynález ten měl, jakou revoluci by v celém světě vyvolal a jaké dalekosáhlé změny by v žití lidstva přivodil.

Již v šedém dávnověku, kdy prvotní člověk žijící v slujích neb na stromech, uhajoval svůj život s kyjem v ruce proti dravé zvěři, v těžkém zápase o své bytí, byl takřka vyprovokován, by využil ten veliký dar, který mu „Vyšší Prozřetelnost“ do lebky vložila – dar rozumu – dar tvořivosti.

Zápas o bytí naučil člověka přemýšlet a využívat převahu svého ducha nad ostatním tvorstvem a nad hmotou. Zápas o bytí učinil člověka vynálezcem.

Tvůrčí myšlenka nenašla však průchodu v každé lebi. Vždy to byli jen jednotlivci, kteří posunovali svými vynálezy pokrok ku předu. Ostatní je prostě následovali.

Jak velikým vynálezem bylo první kladivo!

Jak snadněji se rozrážely lebky dravé zvěře, vyvrtaným kamenem, upevněným lýkem na topůrku, než dříve pouhou větví. *)

Jak křapaly lebky nepřátel – lidí – s kterými se v obraně neb útoku rval o ženu, o zvěř, o své doupě. A tak začal první člověk využívat toho velikého daru, který mu Prozřetelnost do lebky vložila.

Pak již to byl jeden veliký řetěz článků, kterými vynálezci vedli lidstvo ku předu; jeden udělal ostrým špičatým kamenem otvor do rybí kosti a stvořil „první jehlu“, kterou se snáze provlíkávaly z vláken stáčené provazy při spojování koží, než jak dříve se dělo

pouhým dřívkem. Druhý se naučil křesacím kamenem a pak třením dřev rozdělávat „oheň“. Třetí uhnětl a vypálil první „hrnec“. Za hrncem následoval objev – vaření vody; „kuchařství“ se rozvíjelo. Z různého druhu oplocení a z pohledů na ptačí hnízda přišlo se na první koše, na první pletení látek atd. Pak vynašli z rybích zahnutých kostic první udici, potom pasti a jámy na lapení zvěře, *) vynalezli

*) Také doba tato je označována v historii jako „doba mlatů kamenných.“

luky, šípy s kamennými bodci; arsenál se rozmnožoval.

Etapou byl nález uhlí a jeho upotřebení.

Epochálním vynálezem pak bylo dobývání a upotřebení prvních kovů. *) Člověk se začal lišiti od zvířete převahou zbraní. První, co urobil z kovu, bylo kladivo, s kterým ukul první nůž, meč a kopí. S kladiva pak vyvinula se sekera. Meče a kopí užíval k boji, nože, kladiva a sekery k boji i k práci.

Po kladivu následovaly hřeby, po sekeře a noži první pila. První tesaři nastoupili do práce.

Pak se objevil první ozdobník, zárodek zlatníků a klenotníků. Ženy, které dosud zdobily se jenom květy, nasadily si první náramek. **) Zde se začal rodit a vybíjet krasocit. Duch lidský rozvíral perutě k mohutnému letu.

Dělba práce se rozšiřovala. Jedni přemýšleli, druzí pracovali a třetí z toho tyli a dávali na to pozor.

Epochou bylo první kolo – nejoriginelnější vynález, jediný neokopírovaný z přírody. Zárodek strojnictví.

Epochou bylo první hrnčířské kolo – zárodek výtvarnictví.

Za vynálezci krokem následovali umělci.

První píšťala a zvuky kovových nádob a tyčí, visících na provaze, rozvinuly hudbu.

Obor působnosti vynálezců se rozšiřoval, prohluboval a specialisoval.

Tak jedni se vrhli na vynálezectví bohů. První bůh, kterému se lidé kořili a klaněli, bylo životodárné slunce. Nejčistší symbol Boha.

Hrom a blesky a výbuchy sopečné udržovaly člověka v patřičném respektu. V člověku klíčila však potřeba bližšího styku s Bohem. Našli se čiperní jedinci, kteří styk ten zprostředkovali.

A tak začali vynálezci, specialisté, pracovat!

A božstva brala na se různé podoby. Jedni je tvořili, druzí se jim klaněli. Šířila více hrůzu a bázeň, nežli úctu a lásku. Vždy měla podobu půl člověka a půl bestie. Jenom tvůrci a jich žreci se jich nebáli.

*) Tyto jámy, t. zv. „vlčí“, opatřené na dně špičatými kolíky, byly používány s velkým úspěchem – na lidi – ve XX. osvíceném věku ve Veliké válce.

**) Doba bronzu.

Někteří bystří náčelníci, vládci národů, učinili se svými bohy smlouvu, že je budou u svých národů zastupovati. Tupá božstva z kvádrů, kovu neb hlíny, mlčky na to přistoupila – a národ taky!

Bohové brali „bakšiš“! *)

Lidé jim nosili dary a žreci tloustli. Božstva z přírody stáhli do chrámů a kamenná zaměnili za kovová.

Epochou byl vynález železa. **) Obor působnosti vynálezců se rozšiřoval. Jedni tvořili věci pro užitek, jiní pro radost a ještě jiní pro – děs a hrůzu. První výroba mučidel!

Tak využíval člověk toho velikého daru, který mu Prozřetelnost do lebky vložila!

Tak se tvůrčí duch člověka rozletěl všemi směry.

Práce se dělila, život se prohluboval; Mezera mezi zvířetem a člověkem stále se šířila.

Pokrok rozjel se na kolečkách!

V století XVI.–XVII. obírali se lidé hlavně třemi problémy. Hledali kámen mudrců, zlato a perpetuum mobile. Dle prvého bylo vidno, že se moudrosti stále nedostávalo, dle druhého, že kára pokroku sjela šejdrem na scestí a dle třetího, že duch lidský se snažil, vybaviti se úplně z práce.

Boj s přírodou ztratil na úpornosti. Trval stále sice, jen forma jeho se měnila, která umožňovala jednotlivcům oddati se cele a nerušené svým zálibám v hledání nových objevů.

Tvrdý zápas o život, boj s přírodou to byl, který bičoval, vykřesával jiskry lidského ducha z lebek tvůrců, aby připravili lepší bytí člověka hmotné i duchovní. Bez prvého nebylo by druhé. Kultura zrodila proroky.

Ty bataliony bezejmenných tvůrčích duchů, jichž společným pomníkem byla dosavadní kultura jako výsledek jejich práce, zapadly v neznámo minula. Byli to lidé nenároční a druzí přijímali plody jejich ducha a práce jako něco, co se samo sebou rozumí.

O patentních úřadech nebylo ještě tehdy nic známo.

*) První vynález bakšiše, který se pak po celém světě mezi lidmi jako užitečná věc rozšířil.

**) Doba železa.

Pak přišla doba, kdy tužby člověka nesly se již výše, než o pouhé bytí. Člověku narůstala křídla. Perutě lidského ducha chystaly se k mocnému rozletu.

Vynález zlata!

Jak luzný sen! Klíč ke všem radostem života!

A tak kandidát „slávy a moci“ míchal a tavil ve své peci vše možné, páté přes deváté a dřel se a dělal – aby dělat nemusel. A lid byl vždy hotov, je jako

černokněžníky upáliti a vždy hotov, když by se to povedlo, je následovati.

Perpetuum mobile!

Marně celé noci přemýšleli, marně celé dny dělali. Výsledek všeho byl vždy nezdar. Kolečka se netočila.

Kombinace na papíře zdály se býti vždy tak slibné, ale hmota život věčný nevydala. Někdy se sice rozjela k pohybu, jakoby chtěla svého odpůrce vydrážditi k větším nadějím, aby mu pak připravila tím větší zklamání. Ale to vynálezce neodstrašilo a po sterých nezdarech pouštěl se znovu do díla v pevné víře, že se mu to přece jen na konec podaří.

Žádný problém nejevil tolik kouzla a svůdnosti jako „perpetuum mobile“. Z neznalosti zákonů přírodních, točili se vynálezci stále v začarovaném kruhu.

Jako bludička, siréna, sváděl do svého labyrintu celé armády bystrých, tvořivých hlav, od plodné práce k chimérám.

Cesta k němu byla poseta sty a tisíci zmařenými životy zlákaných bystrých hlav, které padly v úporném boji o jeho dobytí.

A při vší té tragice, svět měl pro ně jen úšklebek a posměch.

A pak přišla exaktní věda!

Ta vše přesně zvážila, změřila a vypočítala a zavedla v práci badatelské systém.

Dělba práce se rozšiřovala.

Exaktní věda vzala řízení tvůrčího ducha do svých rukou. Postavila vše na pevný základ a zavedla systém induktivní methody tvůrčí.

Roztřídila vše na odbory a dala se do práce.

Výsledek byl ohromný!

Vynálezy se jen sypaly a lidstvo nevycházelo z úžasu.

Zářivé světlo vědy vrhalo paprsky na vše strany, vyhánělo tmu ze všech koutů, legendy a báje starých

věků obracely se v dým, tisícileté chrámy padaly a lidstva zmocňovalo se vědomí, že nebude Boha skoro ani potřebovati.

Nastala vláda rozumu!

Nastala vláda oficielní vědy!

Tvůrčího ducha však ani škola vědy exaktní svým žákům do lebek nalíti nemohla. Tak jako na počátku, tak i nyní, byli to jen jednotlivci, kteří – věda – nevěda, svými vynálezy, pokrok posunovali ku předu. Ostatní – věda – nevěda, je pak prostě následovali.

A pozoruhodné bylo, že světla nezažehla vždy tam, kde připraveny byly lampy vědění, s patřičnými oleji a knoty, ale že často objevila se na místě neočekávaném, zcela proti pravidlům induktivní methody tvůrčí.

Kde vrozená tvůrčí síla nebyla, ani stohy knih, ani studie s vyznamenáním ji neprobudily.

Ale kámen mudrců dosud nebyl vynalezen.

Tu se často přihodilo, že i žrecové vědy exaktní, poskytovali podívanou pro bohy, aby jenom potvrdili, že „lidské a božské“ jsou dva neslučitelné pojmy a, že „pravda poznání“ musí se vždy probíjeti pancířem lidských pošetilostí a že „neomylnost“ není „vlastnost lidská“.

Když roku 1473 Koperník učil, že ne země, ale slunce je středem naší světové soustavy, postavila se proti němu ne jenom církev, ale i všichni učenci.

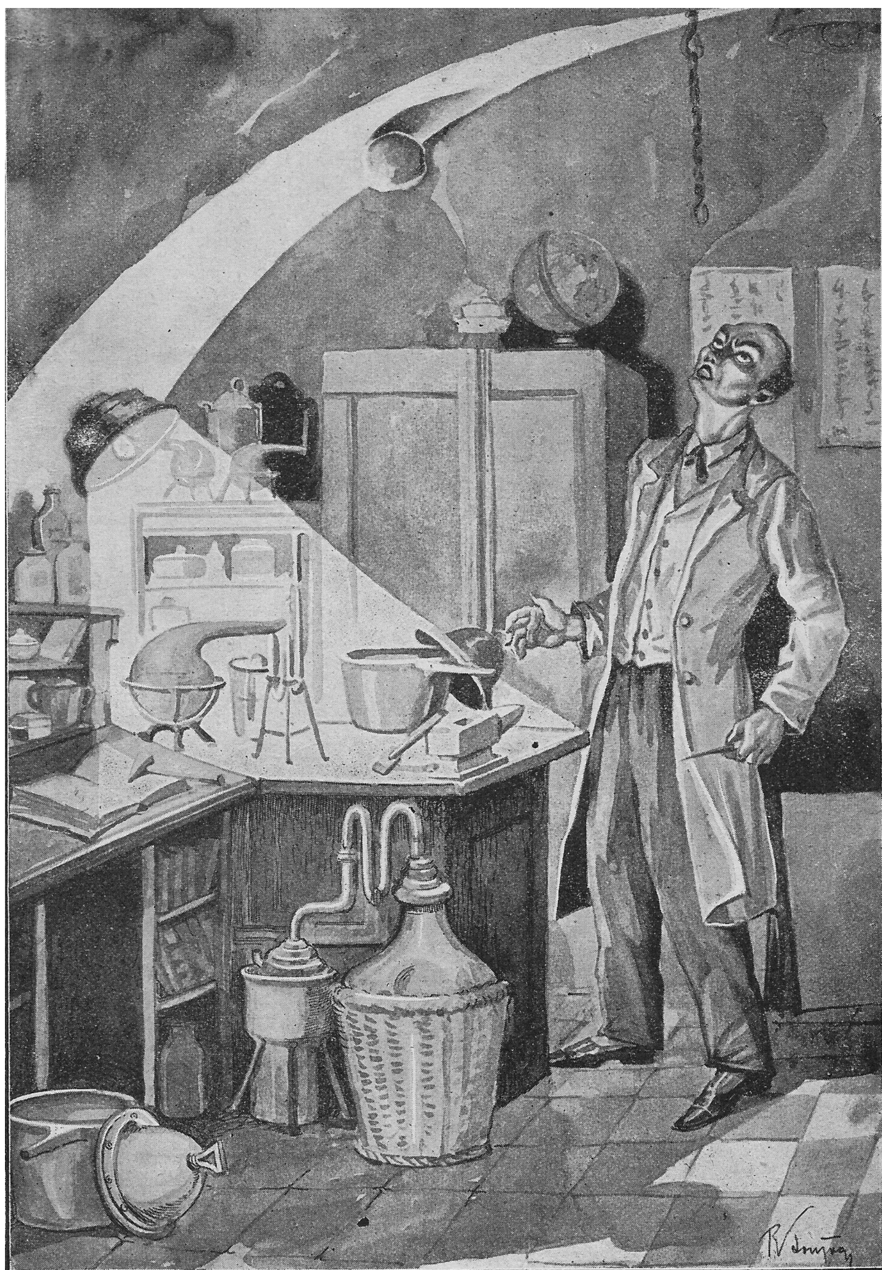
Slavný fysiolog Harwey roku 1578 byl po svém objevu, jímž dokazoval oběh krve, obětí zuřivých útoků że strany učeného světa.

Ještě v roce 1609 nechtěli hvězdáři používati vynalezeného tehdy dalekohledu. Zejména byl to slavný hvězdář Helvetius.

Když vynašel Benjamin Franklin hromosvod, londýnská královská společnost vynález tento

neuznala a uveřejnění pojednání o tomto významném vynálezu odmítla.

Když roku 1791 objevil Galvani elektrický proud, dostalo se mu výsměchu celého učeného světa a poctili jej za to výsměšným titulem „taneční mistr žab“.

Li-jong, s pilníkem v ruce, s vyvalenýma očima a s otevřenými ústy, stál pln úžasu s hlavou nahnutou ke stropu.

Slavný chemik francouzský Lavoisier, který v roce 1774 objevil, že vzduch není „jednotným živlem“ nýbrž, že se skládá z kyslíku a vodíku, byl odmítnut s posměchem svými učenými současníky, mezi nimiž byl také slavný fysik a chemik Baumé.

Ale sám Lavoisier nebyl o nic lepší svých učených současníků, neboť o něco později popíral v Pařížské Akademii Věd existenci povětroňů, tvrdě, že jsou jen výplodem fantasie.

Konečně Cavendish zjistil roku 1783, že atmosféra vzduchu je směs kyslíku a dusíku. Ostatní učenci, to po dlouhém hádáni chtě-nechtě uznat museli a tak všade psali a učili: Vzduch skládá se ze tří částí dusíku a z jedné části kyslíku. Puntík! A byla to pravda na cement!

Exaktní věda to řekla!

„Ale „vědecká pravda“ nezůstala dlouho pravdou.

Sám Cavendish to roku 1785 opravil a řekl: „Počkejte! tak to není, tam je ještě něco!“ Byl na stopě přítomnosti argonu.

A sbor vědců vylezl na katedry a spustil: Vzduch se skládá z kyslíku, dusíku a argonu. Puntík!

Ale rána za ranou dopadala na lebky hašteřivých vědců a hon za pravdou zdál se býti bez konců a plný kotrmelců.

Po argonu zjistili ve vzduchu neon, po neonu krypton, pak ksenon, helium a vodík. A dodnes se neví, co tam ještě je.

Když r. 1835 byla v Německu postavena první železnice, medicínská fakulta mnichovské university prohlásila, že trať z Norimberku do Furtu je zločinem na národě a žádala, aby po obou stranách kolejí byla postavena vysoká zeď tak, aby lidé na poli pracující byli chráněni před působením rychle jedoucího vlaku a při tom označila přesně duševní chorobu, která by tyto nešťastníky napadla.

R. 1853 se největší autority, mezi nimiž byl profesor Babinet s polytechnické vysoké školy v Paříži vyslovil, že jest nemožno položiti kabel mezi Amerikou a Evropou.

Roku 1878., když předváděl zástupce Edisonův, při sezení Pařížské Akademie Věd právě vynalezený fonograf, vrhl se naň jeden člen Akademie s historickými slovy: „Darebáku! Domníváte se, že se dáme podváděti břichomluvcem?“

Ve středověku se pokoušeli mnozí, zákonů přírodních neznalí, o výrobu zlata. Dnes víme dle naší vědy, že je to „nesmysl“, jelikož zlato je prvek a jako takový se ani rozložit v něco jiného a ani tedy z jiného sestaviti nedá! Puntík! Exaktní věda to řekla!

Po čase přišel ale jeden muž a pravil: „Není pravda, že prvky se rozložiti nedají, nýbrž je pravda, že skládají se z elektronů. Tedy možnost výroby zlata se nejen připouští, nýbrž je pouze otázkou času.

A žrecové exaktní vědy udiveně na to vykulovali oči za svými okuláry, zrovna tak, jako svého času vynálezce empirik, když se díval prvně drobnohledem na kapku vody.

Při pokusu létadel dynamických rozhodla věda, že létadlo, těžší vzduchu, létati nebude.

Mezi tím, co se mezi sebou vědci hašteřili jako primadony, létaly objevy a vynálezy jeden za druhým, že to již nestačili chytat a nezbyl jim ani čas tvrdit, že to není pravda.

Sta a tisíce lodí a parníků brázdilo po všech mořích světa, na nich sta a tisíce odborníků plavby, v dokách a kancelářích sta a sta techniků a konstruktérů, ale žádnému z nich nenapadlo zlepšit a zrychlit jízdu lopatkových parníků.

Musel přijít muž z vnitrozemí, musel přijít lesník, aby jim ukázal, že šroub vrtá nejen dřevo, ale i vodu.

Jezdci na bicyklech trpěli velice při jízdě otřesy na nerovné půdě neb dlažbě a odborníci nevěděli, jak tomu odpomoci. Až se našel muž, který také trpěl jízdou na kole a ačkoliv nebyl odborník – byl to farář – dostal inspiraci. Zrak jeho padl na nafouknuté střevo, visící na plotě a základ pneumatiky, bez které se neobejdou dnes ani auta ani létadla – byl na světě.

Když roztočíme kotouč ze železného plechu na hřídeli rychlostí 10.000 obrátek za minutu, přeřízneme s ním ocelový pilník. Je to věc samozřejmá, jak vám jasně věda vyloží; ale nebyla to věc samozřejmá před pokusem, jelikož ani věda k tomu závěru dříve nepřišla. A byly-li činěny závěry před nějakým novým pokusem neb jeho řešením, vždy se zpravidla vědecká teorie řízla.

Těch blamáží přihodilo se vědě dosti, jak vidno z několika namátkou uvedených příkladů, aby potvrdila, že ani věda, jejíž adepti se tak z patra dívají na vše, co nevyjde z jejich řad, není prosta omylů a že tvůrčí duch není výsadou jedné kasty, ale hloupost lidská taktéž ne.

A tak každý dělá, co umí. Jeden to vynajde, druzí to rozvedou a zdokonalí, třetí o tom pořádají přednášky a čtvrtí to vyrábějí. Všichni pak na tom béřou podíl a výhod vynálezu užívají, neb je-li jen pro hořejších deset tisíc, aspoň se na to dívají.

To vše proběhlo hlavou moderního střízlivého Číňana, inženýra Li-jonga. Při vzpomínce na své kolegy Západu techniky v Německu a Americe, s nimiž studoval, se tiše zasmál; jaký flek dá moderní Čína pyšnému Západu. „Tak žlutý drak oživne! Staré pohádky béřou na se moderní formu.“

Této noci usínal Li-jong s blaženým vědomím člověka, který dobyl království.

Zdály se mu divoké sny; jak nasedá do své první vzducholodi. Kolem byli jeho přátelé, obchodník

Tschaen-tung a jeho krásná dcera Li; pak otočil volantem a letěl kolmo vzhůru. Ohlédl se dolů.

Skupina přátel jevila se před ním jako několik malých bodů. Mezi nimi skvěl se bílý bod, jako květ čajovníku. Pak vše splynulo v jednu šedou massu.

Za chvíli jevila se mu země jako ohromná koule. Na jihu lesklo se moře. V dáli rozeznal ještě nepatrnou Evropu a pak se koule vůčihledě menšila.

Zároveň nabývala čím dál tím většího lesku. Najednou se loď zakymácela a zůstala stát.

Ohlédl se vzhůru; proti němu svítil měsíc, tak veliký jako země a loď se nehýbala.

Byl na rozhraní dvou světů. Ocitl se v mrtvém pásmu přitažlivosti obou těles.

Cítil jakousi lehkost v pohybech a celém těle. Vymrštil se ze sedadla a vylítl tři metry nad létadlo; v tom se loď hnula ku předu a uletěla mu. Začal hrabat zoufale nohama ve vzduchu, aby ji dohonil a kopl do něčeho, až to zadunělo. V tom se probudil. Ještě cítil v noze ránu, jak kopl do čela u lůžka. Za chvíli spal dále.

A toho dne, když pět set milionů Číňanů uléhalo ke spánku, netušili, že chovají ve svém středu největšího muže světa – svého „Mesiáše“ – vynálezce „perpetuum mobile“, inženýra Li-jonga.

KAPITOLA II.,

dokazující, že kapitál dosud je stěžejním bodem na zemské planetě.

Druhý den, sotva se Li-jong probudil a sebral myšlenky, vstal rychle a při oblékání přemýšlel, s které strany se má věci chopiti.

Kapitál, zděděný po rodičích byl již z větší části stráven a nyní právě, když byl takřka u cíle, potřeboval zas peníze a hodně peněz.

Při tom padl zrak jeho na podobenky rodičů, které visely v bohatě a umělecky řezaných rámech nad jeho lůžkem. Myšlenky zalétly do dob dětství, kdy ještě pečlivá ruka dobré maminky vypravovala jej do školy.

Vzpomněl si na otce, jak chodil s nimi za bránu pouštět draky. A jací to byly draci!

Již jako malý hoch projevoval Li-jong ducha tvořivého. Jaké měly fantastické tvary, pohyblivá křídla, ohnivé oči; když jej spouštěl dolů, mimoděk ostatní kluci před ním utíkali, aby je nekousl. Byli to již jakési prvky k budoucímu skutečnému létadlu.

Otec měl obchod s porculánem v Šang–haji. Když odešel Li-jong na studie do Pekingu, nastoupil jeho starší bratr u armádního leteckého sboru. Obě sestry se zatím provdaly, a když pak spěchal za několik let domů s maturitním vysvědčením, zastihl matku již na smrtelné posteli. Byly to smutné prázdnin;

Po prázdninách rozhodl se jíti na techniku. Vědy technické jej vábily již jako hocha a nejzamilovanější četbou byly mu dobrodružné romány fantastické a knihy, pojednávající o strojích a vynálezech.

Otec svolil a Li-jong, rozloučiv se s ním a se sourozenci odejel do Ameriky na techniku v Pittsburghu. Zde měl příležitost poznati blíže styky a mravy „bílé raçy“, jež byly tak odlišné a celou tu kulturu Západu, která tak v mnohém vynikala a měla převahu nad raçou jeho.

Li-jong byl bystrý hoch s velikou vrozenou inteligencí a usuzovací schopností. Díval se na vše očima široce otevřenýma, poznával jejích všechny přednosti i vady a večer, kdy scházel se s několika svými kolegy, rodáky, s nimiž studoval a bydlel, přetřásali společně za hlučných debat poměr svého plemene k „bílým“ a vyměňovali si názory o nedalekém „příští“ svojí raçy.

Byli to většinou velcí, silní hoši s dosti příjemnými tvářemi, se sebevědomým chováním a držením těla.

Jejich klidné tváře, tam venku nic nepovídající, nic neprozrazující, tváře diplomatů, nehybné, záhadné, zde v jejich kroužku oživly a každou chvíli zahlaholil

jejich smích, neb zablesklo se oko zlopověstným leskem –– co zatím tam někde dole jejich „bílí“ kolegové honili míč, děvčata neb pili whisky.

Zde mohli, mezi svými nerušené, dáti průchod svým myšlenkám a citům. Zde se kuly plány a vytyčovaly cíle. Bylo to v době, kdy Amerika i Evropa upírala s jistým neklidem oči k čínské republice, která ucelena, zkonsolidována, vynucovala si respekt, svými miliony bodáků.

Celý ten život „bílého Západu“ jak proudil pod jejich okny, život plný křečovitého chvatu a honu, vymrskaný silnými jedinci k prudkému tempu, nutící všechny do klusu, který zanechával za sebou řady uštvaných a vysílených, neušel jich slídivému kritickému zraku a oni jasně poznávali tu „Achillovu patu“ bílého plemene, která mu v konečném zápase plemen měla přinésti porážku.

Li-jong, absolvovav kurs strojnický a elektrotechnický, odebral se ještě do Německa studovat chemii na techniku v Berlíně. A pak se vrátil po několikaletém odloučení do vlasti.

Otec jeho, který zemřel, zatím co dlel v Německu, zanechal mu dům a menší kapitál, který mu umožnil, že se mohl oddati cele svým pracím a zálibám, jichž výsledek byl vynález „perpetua mobile“.

Když tak letmo proběhl v myšlenkách celý svůj život, vzpomněl si na obchodníka s hedvábím, Tschaen-tunga. který byl s jeho otcem dobře znám a jehož děti, dceru Li a syna Taje ze známosti připravoval ke zkouškám na studie. Ten by mu mohl z nesnází pomoci. Při tom si vzpomněl na krásnou Li, jejíž černé oči často se mu pletly mezi cifry a chemické značky, když byl zahloubán do svých prací, aniž by věděl proč.

Pan Tschaen-tung přivítal jej ve své pracovně jako starého známého. Když mu Li-jong sdělil účel své

návštěvy a širokými rysy načrtával důležitost svého vynálezu, s jeho ohromnými důsledky, které přivodí úplný převrat celého světa, poslouchal jej pozorně, bubnuje při tom prsty na stole, což bylo u něho známkou usilovného přemýšlení.

„Když se mají věci tak, jak vy říkáte pane inženýre, jsem vám k disposici“, pravil Tschaen-tung po krátkém přemýšlení. Byl to muž praktického ducha a širokého rozhledu, který vystihl velikost chvíle; a zejména zmínka Li-jongova, že Čína nabude vynálezem tím převahu nad celým světem, rozezvučela v jeho duši pýchu raçy a rozhodla o přijetí Li-jongovy nabídky.

Druhého dne již odnášel si Li-jong chek na sto tisíc taelů v kapse a úvěr na půl milionu a dal se hned s pravou čínskou energií a úporností do práce.

Nechal si postaviti velikou elektrickou pec dle svých návrhů, v zahradě pak zřídil rozsáhlou dílnu s vysokou obloukovitou střechou ze železné konstrukce, která se dala uprostřed pomocí motoru otevříti.

Tam se Li-jong ráno zavřel a nebylo jej po celý den viděti. I jídlo si tam nechal donésti. Večer pak ležel zahloubán dlouho do noci nad svými plány s tužkou a kružítkem v ruce, počítal, rýsoval a po půl noci unaven vrhal se na lůžko, aby časně z jitra svěží zase pokračoval.

Jen jednou v týdnu chodil na návštěvy do rodiny Tschaen-tungovy.

Byly to příjemné večery.

Večery oddechu a osvěžení v kruhu rodinném, kde jej všichni rádi viděli.

A když vypravoval o své práci a o svých plánech, poslouchali jej všichni s respektem a zájmem.

Malý Inin při vypravování s otevřenou pusou lpěl očima na jeho rtech a ve své dětské fantasii létal již s Li–jongem po všech koutech světa.

Starý Tschaen-tung spokojeně pokuřoval ze své dýmky a v kotoučích dýmu také spřádal svoje sny; jenom že ty spěly v reelnějších a střízlivějších kolejích, než jeho nejmladšího letorostu. Do jeho vidin se pletly cifry s řadami nul, procenta a podobné prosaické věci.

Krásná Li, která s Li–jonga též oči nespouštěla, viděla, jak vzrůstá ve velikého muže a zdálo se jí, že mu narůstají křídla a mimoděk jí srdéčko zabušilo při myšlence, že by mohl uletět.

Máti pak, jako všechny bystré máti, nalévajíc čaj z krásné konvice, pozorovala, jak bohyně lásky opřádá jemnými, jen jejímu mateřskému oku viditelnými vlákny, dvé srdcí.

Když pak Li-jong toho večera ulehl, zdálo se mu, jak letí s krásnou Li ve vzducholodi. V pravici držel páku od řízení, levou rukou tiskl k sobě dívku.

„Kam pojedeme“, tázal se jí.

„Mně je všechno jedno, jen když půjdu s Tebou“, zašeptala oddaně.

Trhl pákou a loď se vznesla do výše.

Svět se všemi starostmi a zájmy zmizel jim pod nohami a oba letěli do oblak.

A v bezměrném tom tichu, slyšel Li-jong jasně, jak jejich srdce bijí v rythmickém souzvuku.

KAPITOLA III.

Jak vypadala Čína před velkou revolucí.

I.

Byl to podivuhodný národ, žijící tam za svojí pověstnou zdí. Žil tam svým svérázným životem již v dobách, kdy na Západě proháněla se jen divoká stáda zvěře a spoří obyvatelé, odění koží, nosili na hlavách čepice s bůvolími rohy.

Když jiní kol nich stavěli pyramidy a psali svoje historie na cihly neb vázali je z provázků, psal již svoje dějiny na dřevěné desky a na hedvábí. Stavěli tam svoje krásné pagody a chrámy, protkávali celou říši grandiosními kanály, překládali celé řeky na jiná místa, klenuli přes ně smělé mosty, vyráběli jemný porculán a hedvábí, slévali ze svých rud různé kovy, z nichž vyráběli díla umělecká, zvony a sochy obrovských rozměrů.

Věky přicházely, říše kol něho se rodily, a zablesknuvše se svojí kulturou, mizely.

Přicházeli na jich místa jiní a zase z nich zbyly jen pohádky a zkazky. Pyramidy zapadly, staly se novým věkům hádankou – rébusem.

Zmizeli Řekové, zmizeli mocní Římané.

Přišel Kristus se svým velikým učením lásky. Jeho učení zapadlo na půdu úrodnou, rostlo, mohutnělo, šířilo se po celém světě láskou, jak ohněm a mečem;

stalo se profanací Velikého, korytem v rukou zištných, sloupem despotů, chrámy jeho se pokrývaly patinou.

Židé, ta pozoruhodná, ojedinělá zvláštní raça, vzývající jediného Boha, který stvořil svět jen pro ně, vydala ten „Bílý květ“ a rozmetána do všech koutů světa, plnila dál své „zvláštní poslání“, jen Čína nevěděla nic o zázraku, který se stal v Betlémě a uctívala svoje proroky jako před tisíci lety a klaněla se dál v chrámech svých bohům ze dřeva a hlíny, kde jich bonzové točili svými modlitebními mlýnky. *)

Byla objevena Amerika. Zmizeli Inkové, zmizeli Aztekové, a když pak bílé křesťanské plemeno Západu rozbořilo a vykradlo jejich chrámy, plné zlata a vyhubilo pomocí kanónů a kořalky poslední Indiány, zatřepala se nad „Novým Světem“ vlajka Svobody.

A Číňané tam za zdí, dál nechali svět jíti kolem

Pyšní, soběstační ignoranti světa, vzdělávali tam svoje políčka, pouštěli tam svoje draky a ze střelného prachu vyráběli pouhé prskavky; až konečně ocelová ruka Západu zabušila na jejich brány a probudila je z dětinného snění.

Dobromyslní, nezáludní, zdvořilí Číňané přijmuli je přívětivě, jako všichni ti, k nimž přišli „světlonoši Západu“ šířiti svoji kulturu.

S tváří půl člověka, půl šakala, vnikli tam s biblí v ruce, s nožem za zády, do té nové a zase tak staré země, plni starostí a zájmu o spásu jich duší – a o zisk svých měšců,

Záhy poznali Číňané jich dvojí tvář a snažili se vyhnat je za vrata. Leč kulturní Západ, vědom si svého poslání s energií jemu vlastní vrata rozbil a přes jejich odpor vnutil jim svoji kanónovou kulturu, která nakonec Číňanům, jak s dalšího bude vidno, přece přinesla boží požehnání.

II.

Aby měl čtenář jasnou představu o událostech níže líčených, jež se odehrávaly v druhé polovině XX. věku, je nutno předeslati krátký nástin o Číňanech a jich zemi. Zprávy tyto čerpány jsou z dat zeměpisných a dle cestopisů z počátku XX. věku.

Říše čínská zaujímá středoasijské planiny a východní jejich svah od západního konce pohoří Karakorumu až k Tichému Okeánu mezi 18 – 53 – 30 sev. šířky a 72 – 135 východní délky (i s ostrovy), takže od západu k východu rozkládá se po 62 od sev. k jihu po 33 zeměpisných stupňů, délka její obnáší 5000 km, šířka její 3700 km. Na sever a severozápad hraničí v délce 5570 km s říší Ruskou, kdež

*) Čínští bonzové – kněží – užívají k modlitbě válců, jež jsou popsány krátkými modlitbami. Otáčejí se pomocí kliky, takže při jedné obrátce letí k nebi až tisíc modliteb. Jak epochální a duchaplný vynález! Modlení s klikou! Modlitební rotačka. Taková rychlopalba modliteb, namířených k nebesům, nemůže zůstati bez účinku – a musí udělat díru do nebe, kdyby bylo z cementu a zburcovati bohy i z nejtvrdšího spánku.

přirozenou hranici tvoří částečně řeky Ussuri Amur Argun a Čikoj, pohoří Sajanské, některé odnože Altaje a Alatanu a Thien-šan, na západě ohraničena je vysočinou Pamirskou, kdež zvláště pohoří Sarykolské jest rozhraním, na jihozápad mezuje s Kašmírem, na jihu pak, kde více než z poloviny hlavní hřbet Himalájský hranici tvoří, stýká se s indobritským Pandžabem i severozápadními provinciemi, Nepálem, britským Sikkimem, Bhutanem, provincií Assumem, Horní Barmou, Siamem a Tongkingem. Naproti třem posléze uvedeným zemím zasahuje Čína mnohem dále k jihu než naproti Indii, toliko však na pomezí tongkingském jest hranice následkem smlouvy čínsko-francouzské poněkud regulována. Na ostatních stranách, totiž jihovýchodně a východně tvoří

přirozenou mez moře a to směrem od jihu na sever: jižní čínské moře (Nan-hai) se zálivem tongkingským, východní čínské moře (Tun-hai) a Žluté čínské moře (Hoang-hai) se zálivy Pe-čilským a Korejským. Rozloha Číny v době nejnovější hrubě se nezměnila; smlouvou s Francií r. 1885 vzdala se Čína vrchního panství nad Annamem a Tongkingem, které ve skutečnosti trvalo toliko dle jména, a vymezila hranici mezi državami obou mocností, smlouvou s Ruskem r. 1858 postoupeno jest tomuto ústí řeky Fumenu a záliv Gaskiavečský, dohodnutím s Anglií 24. června 1887 uznán vliv anglický v Horní Barmě a umluvena společná komise k regulaci hranic a smlouvou kalkutskou dne 7. března 1890 uznán protektorát indobritský nad Sikkimem a stanovena hranice jeho naproti Tibetu.

Rozloha říše čínské obnáší dle Trognitze 11 milionů 115 tisíc 650 km.

Číňané sami rozdělují říši svou podle státního zřízení v tyto části:

a) Říši středu (Čung-kuok) nebo vlastní Čínu;

b) Madžursko;

c) země vedlejší, totiž Mongolsko a Tibet.

Čína vlastní, skládající se z osmnácti provincií – později přibyly Formosa a Sin Tsiang – zaujímá prostor přes pět milionů km2. Severní hranice vinou se od 44. rovnoběžky, od řeky Liao severně od čínské zdi k záhybu Hoang-ha, vedle stepi Ordské, podél samé zdi přes Ala-šan, vedle pouště Gobi a za stý poledník, za nímž zeď u Su-ču končí. Odtud hranice obracejí se k jihu z hruba podél stého poledníku.

Při 28. rovnoběžce hranice čínské dotýkají se hranic siamských, klikatí se k 22. rovnoběžce a podél Tong-kingu končí na pobřeží zálivu Tong-kingského. Na jihu a na východě oblévá Čínu moře. Na jihozápadě dosahuje Čína výšky největší. Hory Dzara (7.800 m),

Gambu (7.700 m), připomínají Himalaja a na jejich ledovcích jsou věčná prameniska vod, napájejících Jang-tse. Západní hranice vedou přes nekonečné, vlnité hory, jimž dáno jméno Čínské Alpy. Od nich pnou se četná pásma na východ a mají různá jména. Na jihu pohoří Nan-ling, severně od něho Pe-link a jiné.

Největší veletok čínský řeka Jang–tse–kiang, neb jak jej nazývali Evropané „Modrá řeka“, vyvírá současně s řekami Ma-kong a Saluen ve východním Tibetu a protékají tam vedle sebe, rovnoběžně hluboce vrytá údolí, táhnoucí se směrem k jihu. Ma-kong a Saluen tekou dále na jih až k moři. Jang–tse–kiang v ostrém záhybu u Ho–čingu obrací se na východ, rozděluje říši ve dvě části a ústí poblíž Nankinu, který byl kdysi hlavním městem říše, do Žlutého moře.

Jenom tři řeky jsou delší než Jang–tse–kiang. První řekou světa, pokud délky se týče, je Mississippi (7.050 km), druhá řeka Amazonská (6.480 km) – obé v Americe – a třetí africký Nil (6.000 km). S Jang–tse–kiangem stejně dlouhé jsou ještě dvě asijské řeky Ob a Jenisej (5.200 km). Proto ji Číňané zovou Velkou neb Dlouhou řekou, nebo též na počátku toku „řekou zlatého písku“.

Ale pokud obyvatelstva v úvodí bydlícího se týče, je Jang–tse–kiang první řekou světa. V jeho úvodí bydlí na 180 milionů lidí, tedy asi tolik jako v Rusku, Německu, Nizozemí, Dánsku, Švédsku a Norsku dohromady, neboli osmina veškerého obyvatelstva světa. Jen v provinciích Hupa a Hunan je více obyvatel, než v kterékoliv zemi světa, mimo Rusko. Nejzápadnější provincie Sečuan, kterou Jang–tse–kiang též protéká, jest, co do rozlohy a počtu obyvatel, veliká jako Francie.

Druhým veletokem Číny je řeka Hoang-ho, „Žlutá řeka“ – jméno dostala pro svou žlutou kalnou vodu, kterou i moře jest značný kus od ústí nažloutlé.

Hoang-ho vstupuje v provincii Kan-su do říše Čínské a před městem Lančeu přijímá Tau-ho z Minšanu a četné přítoky z jižních stran pohoří Richthofenova.

Jako mohutná řeka obrací se na severovýchod po samých hranicích vnitřního Mongolská, zabírajíc step Ordos a obracejíc se severně od 40. rovnoběžky k jihu.

Pohoří Tsin–ling–šan dělí Čínu v severní a jižní. Východní jeho odnože mizejí v obrovské nížině předhořím Funiu-šanem. Půlostrov Šan-tung vniká do té nížiny a dělí ji ve dvě nerovné polovice. Řeky, tekoucí ze středoasijské vysočiny, braly sebou hojný materiál, který se nanášel v rovině ve vrstvách, až bývalý ostrov Šan-tung vynikl nad ně jako půlostrov. Největší podíl má na tom řeka Hoang. Hoang dělí v nejsevernějším oblouku dvě provincie Šensi a Šansi. V Šansi jsou nejbohatší ložiska uhlí na světě. Vysočiny Ngošanská a Hošanská jsou bohatý na železnou rudu, která se dobývá již několik tisíc let.

III.

Pro bohaté srážky vodní a vysokou teplotu letní je Čína nejúrodnější a nejbohatší země na světě.

Platí to však toliko o alluviální nížině čínské, rozkládající se po obou stranách dolního toku Jang–tse–kiangu, Hoang-ha a Pei-ha (střední a východní Číny), ze dvou třetin hornatou a toliko z jedné třetiny nížinou. Vlastní úrodná část pak rovná se toliko asi rozsahu Francie, táhnouc se v délce asi 1.000 km severně Pekingu od čínské zdi po jezero Po-jangské, v Kian-si a šířkou od Ngan-huej, po Hang–čeu v Če-kiangu a zaujímajíc z větší nebo menší části provincie

Hu-pe, Ho-nan, Hu-nan, Kiang-si, Če-kiang, Ngan-hoei, Kian-su, Šang-Tung a Pe-li–li.

Tato část jest nejen nejúrodnější a nejvzdělanější, ale i nejlidnatější zemí na celé zeměkouli. Zaujímá méně než třetinu rozsahu Číny, obydlena více než polovicí veškerého obyvatelstva (na 1,539.000 km, 188,500.000 obyvatel), takže dosahuje tu nejmenší průměr lidnatosti v Hu-nuanu 97 obyvatel na 1 km, největší v Kiang-si 219 obyvatel na 1 km, kdežto průměrem v celé Číně na 1 km žije pouze 80 obyvatel.

Nejúrodnější část jest vlastně naplaveninou řek.

Aby byli ušetřeni nájezdů divokých tatarských a mongolských kmenů, vystavěli Číňané ve třetím století před Kristem na severu velikou zeď, nejmohutnější to stavbu všech věků.

Táhne se mohutným obloukem poder severní hranice Číny od nejzápadnějšího bodu v Kan–su a Su-čeu podél svahu hor a přes údolí, dvakráte řeku Hoang překročujíc, směrem jihovýchodním, severním a severovýchodním až k řece Sungari v délce as 2500 km. Výše obnáší as 16.5 m, z čehož padá 5 m na žulový základ a 1.5 m na pažení, ostatek na zeď samu. Šířka dole 7.5 m, nahoře 5 m. Jest zbudována z kamení, cihel a trámů. V určitých vzdálenostech jest opatřena věžemi a tu a tam má brány. Z materiálu bylo by lze poříditi, dle Barrowa, zeď, která by dvakráte objímala celou zemi. Nyní, zvláště na západě, je již velice sešlá, na některých místech z ní zbyly již jen trosky.

Podnebí řídí se v Číně úplně střídáním se monsunů. V létě větry vanoucí od moře, na jihu monsun jihozápadní, na severu monsun jihovýchodní, rozšiřují po zemi vlhké teplo a bohaté srážky vodní. Rozdíly podnebí mezi severem a jihem jsou veliké a to právě působí na houževnatost a sílu, s kterou Číňan dovede rozmary přírodní snášeti.

V krajích severních, kde studená zima střídá se s horkým létem, pěstují pšenici, ječmen, tabák, luštěniny, v krajích jižních bavlnu, třtinu cukrovou, čaj, moruše, pepř, betel, koření, jižní ovoce a především rýži.

Lesy v zemi tak zalidněné, dávno zmizely.

K různým potřebám béře se bambus. K pálení béřou se křoviska.

Již od pradávna zabývali se Číňané zemědělstvím. Stav rolnický těšil se vždy u Číňanů a těší se dodnes největší vážnosti, zaujímaje mezi stavy lidskými jako nejdůležitější složka (stav živící) prvé místo. *)

*) Kterýžto správný názor Evropan nesdílel a na rolníka díval se kde kdo v městě jako na posledního, až teprve Veliká válka ten omyl, jako tak mnoho jiných, opravila.

Teprve v pozdější době stav úřednický postavil se před ně a stav rolnický zaujmul místo druhé.

Hlavním produktem čínského rolnictví jest rýže, jíž spotřebuje Číňan pro svoji výživu průměrně ¾ litru denně.

Rýže poskytuje pravidelně dvě, někde i tři sklizně ročně. První žeň počíná počátkem srpna, druhá v polovici listopadu.

Rolnictví čínské překvapuje svou jednoduchostí. Podle Číňana má býti rolnictví tak prosté, jako příroda sama, lehké a všem přístupné a má se vystříhati všeho luxu, zvláště pak všeho, co může zmenšiti nebo zjednodušiti práci lidskou. Odtud podobá se čínský způsob rolnický nápadně zahradnictví, užívaje jako hlavních nástrojů lopaty a motyky. Zahradnictví pak považuje se za luxus rolnictví. Zelenina pěstuje se na polích rýžových mezi první a druhou žní, čímž stýká se zahradnictví přímo s rolnictvím.

Vzornému hospodaření čínskému dlužno děkovati, že půda čínská bez odpočinutí po tisíciletí poskytuje

dnes žně snad ještě bohatší než druhdy a nenastalo, co shledáváme z části v Evropě, kde krajiny někdy nejúrodnější jeví se dnes neúrodnými, z části přímo pouští.

K orání užívá se po zaplavených polích buvolů. Číňané hnojí pole pro každou žeň zvlášť, ne však celé pole, nýbrž jednotlivé kořínky (i u obilí), k čemuž je potřebí píle, kterou má zase jen Číňan.

Jedna rodina má průměrně pozemek 1 hektar, 6 hektarů pokládá se již za velkostatek.

Jedním z hlavních produktů je též čínské hedvábí.

První chovala bource morušové manželka čínského císaře Huang-Li (kol r. 2600 před Kr.), oslavuje se proto v celé Číně jako bohyně hedvábí pod jménem Yuen-fi. V Pekingu má Yuen-fi zasvěcený zvláštní chrám, pompesního obřadu se každoročně zúčastnila císařovna s dvorními dámami. Tato „kokonová slavnost“ patří k národním svátkům a oslavuje se důstojně v celé zemi. Hedvábí poskytují kukly motýla bource morušového (Bombyx mori). Ani mandarini*) nejsou v takové vážnosti, jako

*) Evropský název čínského úředníka zní „mandarin“. Jest původu portugalského a odvozuje se ze sanskritského slova mantrin (rádce, ministr). Domácí název zní kuan.

Číňan staví bourcům zvláštní domy, vzdálené městského ruchu, které hledí zabezpečiti před větrem a chladem. V domku je pološero.

Osoby, řídící chov bourců, nejedí cibuli ani česnek, poněvadž prý dle Číňanů je zápach ten bourcům nepříjemný. Odívají se daleko čistěji, než je Číňan zvyklý a myjí si dokonce před vstupem do domu pečlivě ruce. Jaký obrovský kontrast skýtá tak tichý dům na př. proti čínským chrámům, kde Číňan každodenně s velkým hlukem uzavírá obchod.

Nejlepší hedvábí vyrábí se v provincii Če-Kiang. Hlavní město provincie Hang-čou, možno směle nazvati čínským Lyonem. Celá výroba spočívá na témž primitivním stupni, na jakém byla před 3000 lety a je dosud výhradně v rukou čínských rolníků. Zavedení strojů se dosud vzpírají, přes to, že v jiných odvětví zavedli s úspěchem evropské nářadí neb stroje.

V severní provincii Číny a Mandžuska se pěstují bourci na svobodě na dubech, kde se nechají do zapupení. Jarní kokony se nesbírají, teprve podzimní tvoří bohatou žeň.

Celé čtvrti města Hang-čau jsou obydleny výhradně dělníky hedvábnického průmyslu, kteří den ode dne, od rána do noci věnují se neúnavně svému zaměstnání, dopřávajíce si odpočinku několik dní jen v době slavnosti Nového Roku.

Hedvábné výrobky, nejlepší z celé Číny vůbec, spotřebují se v zemi.

Nejvíce se vyváží z provincie Han-kau, ročně na třicet milionů korun, asi stejně exportuje Kanton, pak Čifu a Yšang. Celkový export činí ročně asi 200 milionů korun.

Pruh země mezi 24° a 35° severní šířky jest domovinou čajovníku. Divoký i pěstovaný čajovník kvete bíle, jako příbuzná jeho kamelie. Úzké listy jeho se v různých měsících trhají. Nejlepší jsou listy, trhané v měsíci březnu; ty Číňané nechávají pro sebe. Cihlový čaj dováží se do Mongolska, ostatní druhy odvážejí se po moři do Evropy – Ameriky a karavanami do Sibiře. Čaje vyváží se nejméně za 300 milionů korun.

Léčivá rebarbora jest rovněž důležitým předmětem pěstění. Vedle čaje vyváží se nejvíce surového hedvábí, pižma, rebarbory, zázvoru, porculánu, papíru, tuše a uhlí kamenného. Dovážejí se látky, moderní zbraně, stroje, kovové zboží a potraviny.

Hustota obyvatelstva nutí Číňany zužitkovati každý kousek půdy. Na svazích hor, kde zřizují terasovitá pole, i na vorech, řekách a na celých umělých ostrovech obdělávají půdu. Tak žije v Če–kiangu, Kiang–nanu třetina veškerého obyvatelstva na vorech, v Kantoně samém as 300.000 lidí na umělých ostrovech a 80.000 tisíc ve člunech, v Hong–kongu 30.000 atd.

Obchod lidskými výkaly (jež jsou v nedostatku hnoje zvířecího „hlavním hnojivem), jest nejrozšířenější vedle obchodu s obilím a potravinami. Z hnoje zvířecího zaujímá prvé místo hnůj vepřového dobytka, z něhož se utvářejí směsí hlinité země malé koláčky, jež sušené po celé zemi se rozvážejí a zvláště ze Siamu a Kočinčiny hojně dovážejí. Upotřebuje se jich rozředěných hlavně močí.

V zahradnictví užívá se jako výtečného hnojiva bahna z rybníků a močálů, na pobřeží zbytků z ryb a mořských ptáků, v městech bláta z ulic a bahna kanálů a řek, smetí, roztlučených neb spálených kostí, popela a odpadků.

Průplavy, které nížinu při východním pobřeží všemi směry protínají, sbíhají se vesměs k Velkému neb císařskému průplavu.

Tento založen byl již na začátku VII. století, dle teprve za Kublai-chana, prvního císaře mongolské dynastie Juen, byl r. 1343 dokonán. Vycházeje u Tsingu z Hu–to–ha, přítoku to Pei-ha, táhne se téměř rovnoběžně s pobřežím přes 10. zeměpisný stupeň, na jihovýchod až k městu Ning-po křižuje Hoang-ho i Jang–tse–kiang, rozšiřuje se u větších měst v přístavy a při průměrné hloubce 8–10 m a šířce 80–300 m, tvoří výtečnou vodní cestu zdéli 1100 km, která spojuje hlavní město Peking s provinciemi středními a jižními.

Následkem změny řečiště Hoang-ho, poškozen severní díl k nepotřebě. Jižní část, která dosud slouží k dopravě, jest velice zanedbána.

Z doby sungské zachovány posud ve mnohých provinciích zbytky velkolepých, širokých silnic, dlážděných velikými kameny a posázených krásným stromovím, jež dynastií touto vystavěny z jednoho konce říše do druhého, tvoří obrovský kontrast s bídnými, z části až nebezpečnými silnicemi Číny dnešní.

Jinak neúrodná provincie Kiang-si jest hlavním sídlem výroby proslulého čínského porculánu. Město Nan–čang–fu předním jeho skladištěm. Kin–to–čin má největší továrny. Největší část tohoto milionového města obírá se výrobou porculánu. Má přes 500 továren a více než 1.000 obrovských pecí.

Výroba porculánu dosáhla své výše za vlády císaře Kang-hi a Kien-tunga. Tehda hotovili vázy, misky a mísy tak dokonalé, tak krásných barev a glazury, že dnes ani Číňané sami podobných vyrobiti nedovedou. Sestavení barev a poleva vzbuzuje i obdiv znalců. Porculán z těch dob je velmi vzácný a platí se nesmírně draze. Srovnáme-li i nejkrásnější porculán dnešní doby s vázami z doby císaře Kang-hi, musíme doznati, že proti nim jest to učiněný plevel.

Kolem čínského umění, nechať je to malířství, práce laková, tkalcovská neb jiná, vznáší se vždy nádech vkusu a dokonalosti. Všecko, co Číňané zhotovují, jest dokonalé, pevné a vkusné. Jejich umění stavitelské je stejně vznešené a charakteristické jako vše ostatní. Naše pětipatrové cihlové domy vedle čínských vil, neb dokonce jejich paláců a chrámů, vypadají jako bedny. Čína je domovinou východoasijského umění, které odtamtud putuje do Japonska a na Koreu.

Jazyk Číňanů patří mezi tak řečené jednoslabičné, v nichž smysl slov nemění se jako v jazycích ohýbacích

skloňováním a časováním, nýbrž všechen jazyk skládá se ze 450 jednoslabičných slov, z nichž různým přízvukem a rozmanitými kombinacemi tvoří se výrazy složené. Je to tedy jazyk ve svém skladu sice velmi jednoduchý, ale dokonce ne snadný.

Již 2.000 let před Kr. měli Číňané písmo. Čínské písmo má as 30.000 znaků, z nichž se užívá dvě třetiny neb tři čtvrtiny jen zřídka, takže znaků uvedených v obyčejných slovnících evropských bývá 8.000–14.000. Největší učenci čínští znají jich na 9.000. Obyčejnému vzdělanci stačí zásoba asi 6.000 znaků.

I na každé vesnici posílají rodiče děti 5–61eté do obecné školy tak dlouho, až se naučí čísti a psáti, což trvá při obtížném písmě asi 5 let. (u chudších 2–3 léta, ostatek doplňuje se doma). Přes to umí 10% obyvatelstva čísti.

Knihy psány na dřevěných deskách nebo látkách. Papír vynalezen v Číně r. 95. po Kr. i vyráběn postupem času z bambusu, papírové moruše, bavlny a hedvábí. Pravý čínský způsob tisku záleží posud v užívání dřevěných (třešňových, hruškových apod.) desk čtverhranných, z nichž snímají se otisky kartáčem, (z každé jednotlivé desky dvě stránky tiskové; dobrý pracovník denně vytiskne dva tisíce kusů.) Přes to jsou knihy čínské tak levné (vyjma státních), jako snad nikde v Evropě a záliba v knihách v Číně rovněž větší, než kdekoliv u nás. Nejrozšířenější knihou i v Číně jest kalendář.

Dle čínských kronik možno sledovati jich dějiny na 4.000 tet nazpět, jež jsou znamenány s největší přesností a spolehlivostí do nejmenších podrobností.

Sto let po Kr. vyráběli v Číně papír. 600 let po Kr. vynašli knihtiskařství. V Evropě našel je Gutenberg teprve 850 let později.

1100 let před Kr. vynašli již magnetku a hotovili kompasy.

Před 3.000 lety odlévali již umělecké práce z bronzu.

V novější době Číňan nejen že nevynalézá a nezdokonaluje, on naopak zapomíná a klesá. Vedle netečnosti vlády, od níž se nedostávalo průmyslu ni umění podpory žádné, padalo hlavně na váhu, že tajemství výroby jednotlivých předmětů průmyslových bylo a jest dosud majetkem jednotlivých rodin, s jejichž zaniknutím i výroba jich pak zaniká.

Čína náleží k nejstarším zemím, v nichž s penězi se setkáváme. Původ peněz připisuje pověst slavnému císaři Yao (pol. III. tisíciletí př. Kr.).

Tenkráte byly to čtverhranné kousky hedvábí (pu), jež nahrazeny pak noži kovovými (tao) a ještě později nynějšími penězi kovového tvaru kulatého se čtverhranným otvorem.

Druhdy byly peníze tyto i zlaté i stříbrné, nyní jsou měděné (79%) s přimísením 10% zinku, 7% olova a 4% cínu, různí se však dle doby a místa, s kterého pocházejí, čímž i hodnota jich jest podmíněna.

Tsien, vlastně měď, jest názvem tohoto druhu peněz, pro který se užívá v Evropě francouzského názvu sapeque (sapeka) neb anglického cash (caixa). Nynější peníz datuje se pravděpodobně z doby dynastie Han. Má nadpis thung-pao = běžná měna, s letopočtem vladařovým (nien-hao).

Peníze tyto navlékají se po 12, 100 a 1000 na šňůrky. Základem peněžnictví Čínského jest tael = liang. Ten rozpadá se na 10 mace = 100 candareen = 1000 cash či tsien. To jsou však jenom fingované hodnoty. Peníz skutečný jest jedině tsien, jichž 1000 na šňůrce navlečeno a po stech rozděleno (šňůra taková zove se min neb kuen), tvoří hodnotu taelu = jednu unci stříbra. Ale jen v teorii. V praksi se totiž peníze nepočítají, nýbrž váží, a tu stává se často, že skutečná hodnota těchto 1000 kusů jest buď větší,

nebo z pravidla menší. Tím vysvětluje se, že počítá se na tael ve skutečnosti ne 1000, nýbrž až 1.800 sapek, kdežto obráceně, na příklad východně od Tien–stsinu, stačí 333 sapek na tael (místo 1000).

IV.

Ode dávna nazývají Číňané sami sebe peksing, tj. sto rodin – nepatrný to důkaz, jak veliké vážnosti těšilo se u nich vždy zřízení rodinné a jak dobře si byli vědomi, že stát vznikl ze spolku rodin, po jazyku i krvi spřízněných.

Hlavou rodiny býval otec, jehož moci podléhala nejen žena, nýbrž i synové, třeba dospělí, neboť zletilost jejich počínala se teprve smrtí otcovou; žena z moci mužovy nevyšla nikdy, neboť po smrti manželově poručnictví nad ní se ujal nejstarší syn, a nebylo-li toho, jiný mužský příbuzný. Rodinný svazek byl a je dosud Číňanům posvátný, ale za uložené tresty nebyl otec zodpověděn nikomu ani tehdy, překročil-li v nich hranici lidskosti. Vědomí pokrevného příbuzenství udržovalo se v mnohých generacích velmi živě a sdružovalo rodiny – zpravidla pět počtem – v družinu, pět družin v rod a čtyři rody ve kmen, takže do jednoho kmene počítalo se sto rodin.

Toto zřízení udrželo se až do III. století před Kr., kdy teprve – nikoliv bez krveprolití – provedeno sjednocení všeho národa v jediný státní celek pod žezlem společného panovníka.

Znak pro lásku k rodičům jeví se nám analysován (stáří+dítě) pietu jako povinnost vyplývající v prvé řadě z poměru dítěte k otci jako ku staršímu, i jest současně důkazem úcty, jíž těšilo se v Číně stáří nejen v rodině, ale vůbec i mimo rodinu. Číňan nemá výrazu pro bratry vůbec, i jest mu rovnost bratrství věcí neznámou, on zná staršího a mladšího bratra; starší je

povinen býti laskavým k mladšímu, mladší úslužným a uctivým k staršímu i k jeho choti se stálým vyhrazováním přednosti k staršímu. Jeho chování má býti uctivé a pečlivé. To přenáší se pak na stáří vůbec.

I v dobách, kdy všechny ctnosti v Číně upadaly, těšilo se stáří vždy největší úctě po celé říši a u všech ani císaře nevyjímajíc, i přišla úcta k lidem starým přímo po příbuzenství. Úcta k stáří pronikala všecky vrstvy a poměry, i nebylo stáří v Číně nikdy opuštěno. Odměnou mladým byla láska starých.

Číňané jsou postavy prostřední, soustavy pevné, s náchylností k tučnění. Obličej jest kulatý a plochý, kosti lícní vysedlé, nos malý a trochu stlačený. Oči bývají malé, barvy černé s víčky ostře rozevřenými, rty masité, ale nikoliv odhrnuté. Vlas jest hrubý, černý a lesklý, vous velice řídký. Barva jest přižloutlá se zabarvením do hněda, v jižních provinciích přechází barva pleti do černa. Z mládí Číňan má vzezření dosti slušné, ale v pozdějším věku stává se škaredým pro nápadné vystupování kostí lícních.

Číňanky jsou postavy dosti veliké; průměrem dosahují výšky žen evropských, ano často ještě vyšší. Horní část těla jest delší než u Evropanek, ruce mají úhledné, nohy pak, jako u všech Mongolek, jsou přiměřeně kratší. Obličej je kulatý a plochý, kosti lícní vysedlé, nos jest malý a trochu stlačený. Oči jsou malé, barvy černé s víčky rozevřenými, rty masité, ale nikoliv odhrnuté. Vlas mají hrubý, černý, lesklý. Mladá děvčata nosí vlasy v dlouhých copech, ženy si je upravují dvěma jehlicemi, křížem složenými v uzel. Na jihu nejsou krásky, pleť tmavší, červená až červeně pomerančová. Též povahy uzavřenější, než Číňanky severní. K cizincům chovají se upjatě.

Duševní povahou jsou Číňanky veselé, společenské. Dobromyslnost, přívětivost a ochota, s jinými se veseliti, přispěly velice k pospolitosti u Číňanů

rozšířené. Též se líčí a bohaté ženy skvostným hedvábným, bohatě vyšívaným šatem, šperky, perlami a brilianty, okázale bohatství na odiv staví.

Obyčejným nápojem čínských žen je čaj, zámožných, víno teplé. Jest u nich též rozšířeno kouření tabáku.

Jako ve všem i v obřadech svatebních liší se Číňané od Evropanů. Ženich zašle nevěstě buď zlaté neb stříbrné dva náramky, jako dar snubní. Za čas se vymění dary svatební. Ženich zašle nevěstě hedvábné a bavlněné látky, výšivky, květiny a různé ozdoby k úboru nevěsty, nevěsta ženichu šaty, neb je-li úředníkem, potřebný stejnokroj.

V den svatby, která se koná téhož roku, nevěstu zanesou na nosítkách do domu ženichova. Uprostřed hlavní síně, kde stojí stůl pokrytý vínem a ovocem a na němž stojí pánev, pokleknou svatebčané před stolem, aby poděkovali nejvyššímu Bohu, že je stvořil, zemi, že je živí, císaři, že jich ochraňuje a rodičům,

že je vychovali. Pak představí ženich mladou pani členům své rodiny a přítomným přátelům. Tím jest sňatek ujednán – bez kněze – bez úřadu veřejného. Při obřadě i při hostině, jež následuje, hraje stále hudba.

V manželství Číňanky hledí by nebyly neplodnými.

Vzývají bohyni plodnosti (Kuan-jin), která představuje se jako žena s děckem. Její překrásné porcelánové sošky mají značnou podobnost se soškami panny Marie. Má též své chrámy, kam se ženy uchylují o útěchu.

Nyní, vlivem Japonska, jest znamenati obrat v názoru Číňanů na ženu. Dnes spolek pro zájmy žen usiluje o jich práva. Členkami jsou ženy nejmajetnějších kruhů. Zřídily si též spolek proti znetvořování nohou. Založily celou řadu ženských časopisů i denních. Zakládají dívčí školy, též vysoké. Provdávají se záhy, namnoze již v 16. roce.

Jedním ze špatných zvyků čínských jest mrzačení nohou u žen. Zvyk tento zanesl do Číny národ Mandžuův (tunguzský) který usadil se kolem r. 1644 v Číně a dal říši svůj rod panující a svou nadvládu politickou. Malá nožka byla tehdy dle čínských pojmů vrcholem krásy. Proto již od mládí byla nucena děvčata svírat chodidla pevnými obvazy a proměňovat je v malé pahýly. Zvyk ten panoval hlavně ve vyšších a středních vrstvách společenských. Je to operace dlouholetá a bolestná, ale každá se jí přes to podrobila, neboť neměla-li malé nohy, neprovdala se. Byla to jedna z těch pošetilostí, jako bylo do XX. věku u západních žen mrzačení šněrovačkami.

Dle věrohodných zpráv možno pobýti několik let v Číně a člověk nikdy nevnikne do svatyně rodiny čínské, a i tenkráte, když je mu toho popřáno, nespatří více než povrch, nežije s osobami, jež jednají, a nemůže nikdy nahlédnouti za kulisy. Číňan má ovšem i své známé svůdné čluny květinové, jež uvázány podél břehu řek, ve velkých městech (na př. v Kantoně) osvěcují se každého večera tisíci lampióny a naplňují půvabnými ženštinami a mladými bohatými lidmi, kteří shromažďují se zde, aby se bavili hudbou, hráli si a povečeřeli.

Ty jsou sice přístupny každému i Evropanu, ale jen tenkráte, dovede-li více méně býti Číňanem, jinak jim překáží.

Tak zbývají vlastně jen čínské romány, ze kterých může Evropan si učiniti správný pojem o čínském životě rodinném a společenském za různých dob.

Pokud výživy se týče, souvisí co nejúžeji se zaměstnáním Číňana, jenž jest z 9/10 rolníkem. Číňan využitkuje každou píď země pro účely svého hospodářství, i jsou hlavně rozsáhlé pastviny v Číně věcí neznámou. S tím ovšem souvisí nedostatek dobytka a pro potravu nedostatek masa. Velká stáda

ovcí i hovězího dobytka nalézají se toliko v severozápadní Číně, stáda ovcí výjimečně i na jihu. Jinak chová Číňan toliko málo dobytka, a to výhradně k účelům hospodářským. (Na severu chová se dvouhrbý velbloud a malý stepní koník mongolský, v hornatých krajích osli a mezci, buvoli a voli). Toliko vepřový dobytek chová se všeobecně v rodinách; vepřové maso jest národním jídlem čínským, jehož dopřává si i chudý Číňan aspoň ve svátek (1. a 15. každého měsíce).

Vlastním předmětem živnosti řeznické, provozované muhamedány a sice veřejně před domem, jsou ovce. Všeobecný jest i chov drůbeže (kuřat).

Bohaté třídy mají svého jedlého psa, jehož žluté maso cení se jako lahůdka. Psy tito chovají se zvláště za tím účelem a prodávají se ve velkých městech (po pěti dolarech).

Lid chudší, spokojující se z hladu vším, jí psy obyčejné. Kachní nožičky jsou nejvybranější lahůdkou čínskou, též vrabčí hlavičky. I vejce jsou nyní oblíbeným pokrmem. Číňané jsou mistry v umělém líhnutí vajec ve zvláštních ústavech, z nichž v jediném vylíhne se ročně na 700.000 kuřat. Číňané jsou dovední rybáři, lovci i pěstitelé ryb (rybí jikry uzavřené v čerstvě vyfouknutých vejcích podkládají se k vysezení kvočnám apod.).

Zlaté rybky přivezeny do Evropy v XVII. stol. z Číny.

U boháčů jsou lahůdkou želvy, mladí pulci a dušení mořští plžové. Obecný lid požívá žáby, pečené bource (se žabím závarem), z jejichž kukel připravují i výživnou a chutnou polévku. Jedí se i hadi (hlavně chudina), plži, mladí mravenci a jejich vajíčka, kobylky, včely a vosy. Velmi drahou pochoutkou jsou hnízda vlaštovčí (Collocalia uidifica a fuciphaca)

dovážená z An-namu. Hlavním tržištěm jest Kanton. Ročně dováží se as 8 mil. hnízd. Nejlepší druhy, pocházející od ptáků stižených úbytěmi, určeny jsou pro císařský dvůr v Pekingu. U žádné čínské hostiny nesmí scházeti malajský tripang (Holothuria edulis), mořský sumýš jedlý, také mořskou okurkou zvaný, z jihovýchodního pobřeží asijského, jenž sušený a uzený na způsob červenavých, scvrklých jaterniček, dováží se v pytlích do Číny. Užívá se ho jako přísady do polévek a koření do jídel, též jako afrodisiaka. Třetí nejvybranější pochoutkou jsou žraločí ploutve. Za nejskvostnější lahůdky, jež hodí se vlastně jen pro hrdlo císařské, považuje se 8 divů čínské kuchyně: Medvědí tlapy, daňčí ocasy, kachní jazyky, úhoří vajíčka, velbloudí hrb, opičí pysky, kapří ocasy a volský mozek. Mléka, másla a sýra neužívá Číňan naprosto, mléka ani ne pro děti, jímž je nahrazuje kašičkou z mouky rýžové a cukru. Máslo nahrazuje tuky (hlavně vepřovým sádlem) neb oleji.

Nikde není rozšířen tak vegetarianismus jako v Číně. Vyplývá to v prvé řadě z přirozených poměrů, z části následkem Buddhismu. Obilí, hlavně rýže, zelenina a ovoce tvoří předmět výživy národa čínského. Rýže, ač hojně pěstována, musí se ještě ve velkém množství z Indie dovážeti. Ku slazení užívalo se dříve medu, nyní cukru ze třtiny.

Výtečný ocet připravují Číňané z jakési velké medusy, jež loví se na pobřeží čínském v chobotu Liao-tungském.

Obyčejným olejem čínským jest čištěný olej ricinový (nečištěného užívá se jako svítiva). Též se lisuje olej z čočky, bobů apod.

Vody neužívá Číňan ani k pití ani k mytí studené, nýbrž horké. Nemá-li takové, raději se nemyje. Přes to jsou Číňané dle souhlasných zpráv slušně čisti. V hostincích podávají mimo čaje víno, vyrobené z

rozličných druhů obilí, hlavně rýže, s přísadou různého koření. Vína přirozeného požívají Číňané toliko jako hroznů.

Číňané jsou náruživí kuřáci. Kouří muži, ženy, děti při práci, mezi jídlem, při odpočinku, ano i v noci, když se na okamžik probudí. V prázdných chvílích, jichž my užíváme ku procházkám, Číňan spí, nebo pije čaj a kouří z dýmky. Zvyk tento zanesen teprve od Manžuův do Číny. Z Mandžuska dosud dováží se nejlepší tabák.

Lékařství čínské zakládá se jen na zkušenosti, nelišíc se mnoho od našeho prostonárodního léčení. Lékařství chápe se tu zhusta výkonů nejpodivnějších (na př. mast ze stonožek, bílého pepře a ze slepice za živa roztlučené na zlámaniny apod.), jež by věda snad prohlásila bezcennými, jež však výsledky svými jeví se pozoruhodnými a znalci tvrdí, že bylo by lze i evropskému lékařství mnohému se přiučiti.

Čínští lékaři jsou velmi bystří pozorovatelé, jimž neujde ani nejnepatrnější věc, kterou jiný snadno přehlédne, i dovedou dle sdělení evropských misionářů léčiti, a sice nikoli ojediněle, s úspěchem překvapujícími takové nemoci, při nichž lékaři evropští si nevědí rady, na př. léčení vztekliny i v nejvyšším stupni, hluchoty apod.

Číňané jsou výborní obchodníci. Ve styku s cizinci nesoutěží Číňan s Číňanem, nýbrž napřed se dohoduje se soukmenovcem a potom jedná v souhlasu s ním.

Číňan není člověk citu ani fantasie, nýbrž rozumu.

U všeho, cokoliv činí a podniká, táže se, k čemu to je, a je-li pro něho odpověď neuspokojivá, nepouští se do ničeho. Tím vysvětluje se u něho neúspěch teorie, tím větší pak úspěch praxe. Jestiť Číňan jinak bystrý, chápavý a vypočítavý. K tomu pojí se jeho dovednost ve věcech, jež my ženskému pokolení přenecháváme, na př. prádlo, výšivky apod., a vytrvalost, se kterou se

chápe mimo svou vlast všeho, z čeho mu kyne nějaký výdělek. Číňan pracuje tu do únavy, nepopřávaje si odpočinku po celý rok, ni svátků nevyjímaje. Toliko o Novém Roce popřává si 14 dnů odpočinku a tu vyhledává i zábavu, mimo jiné i nezbytný ohňostroj. Všecky tyto vlastnosti, k nimž pojí se i neobyčejná střídmost a skromnost, spokojující se s výdělkem nejmenším, dále až lakotná šetrnost a neobyčejná obezřelost, konečně až podlízavá zdvořilost a uhlazenost, činí Číňana způsobilým konkurovati s kýmkoliv, kdežto se strany druhé sám nepřipouštěje konkurence, jest již pouhým svým jménem postrachem nejen v Americe a Austrálii, ale i v Evropě.

Ku konci dlužno ještě zmíniti se o některých zvláštnostech Číňanů, jež zdají se nám býti zvrácenými. Číňané píší a čtou od pravé strany ku straně levé. Na koně vstupují vždy se strany pravé; Číňan pozdravuje druha tím, že sám sobě stiskne ruku; ponechává si klobouk i v pokoji na hlavě, chce-li býti obzvláště zdvořilým. Kapesní svůj šátek, který zhotoven je z papíru hedvábného, odhazuje po upotřebení do misek porculánových po pokoji rozestavených, kdežto u nás jest zvykem šátky do kapes uschovati. Žije v domnění, že srdce je sídlem rozumu.

Číňané, kteří požívají z většiny stravu rostlinou, jsou velice střídmí i v pití; jako takový jsou národem naprosto mírumilovným a klidným, ačkoliv velmi snadno se vznítí. To platí i v náboženských věcech. V těch jsou Číňané vzorem snášelivosti.

„Náboženství jsou mnohá, rozum jest jeden, všichni jsme bratří.“ To rvaní a hašteření křesťanských sekt neznají. Dojde-li časem nicméně k pronásledování cizích náboženství, děje se tak pro politické záměry, jež se obyčejně za náboženskou otázkou skrývají.

Náboženstvím Číňané jsou příslušníky trojí víry: Konfuciovy, Laoceovy a buddhismu. Vlastní státní náboženství je učení Konfuciovo, jež v VI. stol. před Kr. v zemi se ujalo. Konfuce sebral náboženská podání lidu a upravil je v soustavu.

Jádro nauky, jež čerpáme hlavně z ústních výroků Konfuciových (Lü-iü), Velké nauky (Ta-hiok) a Středu nezměnosti (Čung-yung), zachovaných nám žáky a stoupenci Konfuciovými, otáčí se kol osoby člověka šlechetného (Kiuü-tsi), jehož ideál Konfucius svou naukou stanovil, jako osoby, jejíž vnějšek i vnitřek, bytost i akcidence, jsou v úplném souladu, nevykazujíce nic nesprávného, pohybujíce se ve všem na zlaté střední cestě.

Prostředkem k tomu jest osvojení si vzdělání všestranného, vztahujícího se na znalost sebe a jeho určení, lidí minulých i přítomných, slov i skutků, hlavně pak na znalost sebe sama a vyplývající z ní plnění svých povinností jako jednotlivce a jako clena společnosti lidské, hlavně pokud se týče pěti základních poměrů, jež společnost čínská uznává, totiž poměr muže a ženy, otce a syna, mladšího a staršího, vladaře a poddaného, konečně druhů a přátel.

Konfuce nevydal žádných článků věroučných, pouze v pravidlech o mravnosti ukazuje krajanům svým, jak mohou dojíti největší blaženosti. Hlásá pravdomluvnost a dokazuje, že příčina dobra i zla vězí ve vůli rozumu každého jednotlivce. Bohové, jimž prokazovati dlužno úctu, jsou duchové starých vladařů a mudrců, proto hlásá obzvláštní úctu k duchům zemřelým. Konfuce klade velkou váhu na „věčný rozum“, od něhož pochází přirozené, nezměnitelné zákony, jimiž řídí se tělesa nebeská a pravidelný postup ročních počasí a též osudy člověka. Dokonalé, pravdivé jest zákonem nebeským; zákonem lidským jest užití všech sil k poznání tohoto zákona nebeského.

O Bohu, stvoření světa, hříchu, vykoupení, nesmrtelnosti duše, Konfuce ničeho nepraví.

Brzy po smrti Konfuciově Číňané jali se prokazovati úctu k osobě jeho; od polovice I. století po Kr. konány i oběti k poctě jeho a zřizovány mu chrámy.

„Jednej s každým tak, jak chceš, aby on jednal s tebou“, byl jeden z jeho příkazů a jeho zákony učinili z Číňanů nejzdvořilejší národ světa. Jsou taktní, roztomilí ve vzájemném obcování a rovněž ve styku s cizinci.

Taoism, učení Laoce, vrstevníka Konfuciova, zakládá se na ctění duchů vodních a vzduchu; stoupenci učení toho, po většině pověrčivý lid nižší, řídí se cestou poznání „tao“.

Nauka Buddhova ujala se v Číně v I. století po Kr. a záhy se rozšířila tou měrou, že více jak polovina Číňanů se k této nauce přiznává. Jest tu však prosta všeho blouznění náboženského, s jakým se setkáváme na př. v Indii. Na to jsou Číňané příliš praktičtí.

Pouliční život čínského veleměsta před velikou revolucí.

Šat Číňanů je pro všecky stavy přesně určen a nepodléhá módě a jejich změnám; pro oba rody liší se pouze barvou, že muži libují si v barvách fialové, černé a zvláště modré, ženy dávají přednost barvám zelené a růžové. Žlutá barva byla barvou domu císařského, bílá barvou smuteční.

V.

Dějiny čínské možno děliti na pět dob.

I.Doba mythická, v 2. své části legendární, trvá od přistěhování se Číňanů do Číny do prvého historického vladaře (Yao), či do r. 2S57 před Kr.

II. Doba polohistorická od Yaa po Konfucia (2357–551).

III. Doba stará od r. 552 př. Kr. do r. 618 po Kr. (Doba spořádání říše, společnosti i jednotlivce po dlouhých bojích na základě nauky Konfuciovy). Od Konfucia po dynastii Thang.

IV. Středověk, doba rozkvětu říše Čínské, do vypuzení Mongolů (618–1368).

V. Doba úpadku od r. 1368 do naší doby, kdy počíná převrat

Číny vlivem Evropy.

Císařem Yao (okolo r. 2356 před Kr.) počíná doba polohistorická.

S nástupcem svým Šunem spořádali, sami jsouce vzory ctností, říši tou měrou, že doba jejich považuje se zlatou dobu národa čínského a zůstala nedostižným vzorem pro doby pozdější.

S oběma tvořil třetici císař Iu, jenž jako ministr Šunův odvedl rozvodněný Jang–tse–kiang, proraziv hory Vu-šunské, do moře a vystavěl hráze, prvý dav základ důležitému systému kanalisačnímu, jímž Čína slynula.

Čína prostírala se tehdy mezi 23°–40° s. š. a 6°–10° v. d.

Rozdělena byla na devět provincií, jichž hranice za Iüa vymezeny.

Kdežto tito tři povýšeni na trůn císařský volbou lidu, stal se Iu zakladatelem prvé dynastie čínské Hia (2205–1766) již vstupujeme v historickou dobu národa čínského.

Nástupci Iuovi nebyli hodni svého předka a tak skončila dynastie Hia r. 1766, kdy poslední její vladař Ki svržen Čing-tangem, zakladatelem druhé dynastie Šang neb Yin (1766 až 1223).

Ale ani tato nedovedla se bráti cestou ctnosti s jedinou výjimkou vladaře Wu-tinga (1324–1266) a tak stihl i ji úpadek rukou Wu-wanga, jenž založil třetí dynastii Čeu (1122–1246) a je synem Šanga, knížete západu a vévody čeu-ského. Wu-wang sám byl vzorem vší ctnosti i stal se zakladatelem náboženského i státního zřízení čínského, nedovedl však čeliti příbuzným a potomkům prvých dynastií, již zmohli se za něho a jeho nástupců tou měrou, že rozpadla se říše Čínská na množství více méně neodvislých knížectví feudálních. Vasallové mocnější rozmáhali se pak během doby nejen na újmu slabších, ale i na úkor císařů samých, kteří na konec vládli již jen dle jména.

Hlavně vyniklo pět tak zv. tyranů „pa“, jimž podařilo se posloupně se svolením vlastních císařů mlčky daným, na čas obnoviti jednotu říše, jež však obyčejně smrtí jejich vzala za své; totiž Huang-kung ze Tshi (685–43), Mu-kung ze Tshin (659–620), Siang-kung ze Sungu (650–636), Wen-kung ze Tsinu (636–627) a Cuan-kung ze Tsu (613–590).

K těmto nepřirozeným poměrům vnitřním, přistoupilo i ohrožení říše zevnitř opětovnými vpády Tatarů, kteří roku 936 př. Kr. poprvé se objevují,

pohromy živelní (zemětřesení, povodně) konečně v pozdních dobách i přímé vzpoury vasallů.

Poměrů těch využitkoval nejmocnější z vasallů kníže tsinský Čao-siang v sev. záp. Číně (255–250), jenž svrhnuv posledního vladaře dynastie Čeu, vládnoucího již jen 7 městům, provolal se sám císařem.

Syn a nástupce jeho Ši–hoang–ti (čínský Napoleon) obnovil opět jednotu říše, podmaniv všecky vasally a sjednotiv říši v rukou nové dynastie thinské (246–206) po velkých bojích, v nichž padlo prý 1,400.000 hlav.

Zahájil všeobecnou reformu, jíž by byl dle historiků čínských přetvořil celý povrch zemský, kdyby to bývalo v jeho moci. Odstranil feudalismus, rozdělil říši svou na 36 správních okresů, vystavěl čínskou zeď, v říši stavěl silnice a průplavy apod. I písmo nové jednotné zavedl, nakázav jeho výhradní užívání. Odpor literátů školy Konfuciovy proti jeho novotám měl za následek rozkaz, aby spálena byla celá stará literatura, vyjma díla o lékařství, rolnictví, hudbě, astronomii, astrologii věštění a dějinách říše tshinské, aby zahlazena byla památka starých poměrů, po nichž literáti toužili. Spálení provedeno roku 213. Roku 212 pochováno pro postrach za živa 460 přívrženců Konfuciových. Po jeho smrti (210) nastaly v Číně nové boje, v nichž stal se vítězem a zakladatelem dynastie hanské generál Lieu-pang (někdejší představený obce a později náčelník lupičů) (206 př. Kr. až 263 po Kr.), za níž se opět rozpadla říše na tři části.

Spojení říše podařilo se opět nové dynastii tsinské za vladaře Wu-ti. Když pak poslední tsinský císař Ngan-ki (396 až 418) zardousen návodem druhdy oddaného a nejvýš zasloužilého, však nevděkem pohoršeného vojevůdce Lien-iua (někdejšího chudého prodavače střevíců) neměl ani jeho bratr Kung-ti ani chuti do vlády, jíž brzy odevzdal Lien-iüovi samému,

jímž pod vladařským jménem Kao-tsu počíná dynastie sungská, čítající 8 vladařů, celkem schopných a o blaho říše svědomitě pečujících, nesvorných však ve vlastním rodě a v pomstě krutých. (Zvláště Fi-ti 464–466 – čínský Nero). Poslední Fi-ti II. (473–477) byl zpustlý tou měrou, že v opilosti usmrcen svým učitelem, jehož byl urazil.

Učitel Siao–tao–šing sám pak nastoupil na trůn jako Kao-ti i stal se zakladatelem dynastie tsijské (479–502).

Pak vládla dynastie liangská (502–556) za níž nastalo roztržení říše Wejské ve východní a západní a vpádem Tatarů obléháno i hlavní město, při čemž shořela knihovna o 400.000 svazcích. Po ní dynastie Čin-ská (556–590), zakladatelem generál Čin–pa–sien, pak dynastie suiská (590–618), tato jest z nejkratších, čítajíc toliko dva vladaře, avšak z nejslavnějších. Otec spojil Čínu, jíž dal dosud platnou organisaci a přinutil i Koreu uznati jeho moc. Syn Yang-ti (605–619) vystavěl čtyřicet paláců, průplavy (Císařský) park o dvanácti mil veliký a p. Za něho vynikla fabrikace barevných skel, daleko před tím Skythy do Číny zanesená. Na venek dobyl vítězství nad Barmou. Šíleným luxem, uvrhnuv na lid nesmírná břemena, byl ve vzpouře uškrcen.

Náčelník vzpoury generál Li-yuen stal se zakladatelem slavné dynastie thangské (618–906).

Syn jeho Li–ši–min jako vladař Tai-tsung (626–648) ctnostný, moudrý a vědymilovný, zakladatel čínské akademie Han–lin–yuen, jest z nejslavnějších panovníků čínských. Doma žije pro blaho lidu, na venek šířil slávu a postrach jména čínského. Podrobil Koreu, učinil poplatnými turecké kmeny, Tibet posílal mu dary, Tataři činili jej rozhodčím svých sporů, Indie, Persie, ano i Řím poslaly k němu svá poselstva, Chalifové abbásovští Mansůr a Saffáh posílali mu

pomocná vojska. Moc jeho sahala od tichého okeánu k moři kaspickému a od Himaláje k Altaji.

Za Tai-tsunga přišlo poprvé křesťanství do činy, tresty zmírněny, poplatky zmenšeny, povznesen průmysl a obchod. Říše rozdělena byla na 10 provincií s vlastní správou. Za jeho nástupců klesá říše, propadajíc zkáze. Vláda ocitla se nejprve v rukou žen, sličné a panovačné Wu-heu (705) čínské Semiramidy, jíž prohlásili bonzové za vtělení Buddhovo, a ještě horší Weu-ši a když podařilo se této se zbaviti (princ usekl ji v noci hlavu) nastoupili vladařové neschopní, kteří buď vlády se vzdávali, nebo přenechávali jí svým rádcům, kněžím a eunuchům. V zemi rozmáhal se buddhismus a taoismus, zvláště za podpory uvedených žen, za nichž přeloženo 740 buddhistických děl o 1335 svazcích. Několik vladařů skončilo, poživše taoistického nápoje nesmrtelnosti. Toliko Hiuen-tsung (713–756, Te-tsung 779–805) a Wu-tsung (840–846 byli rozhodnými podporovateli Konfucia a jeho nauky. Prvý povýšil Konfucia na knížete, druhý zrušil 4600 klášterů a 260.000 mnichů a jeptišek poslal zpět do veřejného života. Ale všecky pokusy dokázaly jen, že moc bonzů byla větší. Poslední vladař Čao-tsung, nestačil již při vší své ráznosti udržeti říši i usmrcen vojevůdcem Cu-wenem, jímž počíná dynastie pozdějších Liangů.

Liangové jsou první z pěti dynastií pozdějších (Heu–wu–tai), již krátce po sobě následovali: Liangové (907–923), pozdní Thangové (923–936), pozdní Tsinové (936–947), pozdní Hanové (947–951) a pozdní Čeuové (951–960). Říše, jejíž jednotliví vasallové se vymykali z poslušnosti, trpěla vnitřní rozervaností i vnějšími vpády kytanských Tatarů, jimž podařilo se přes porážky utrpěné zříditi říši Liao (Ki-tan) pod náčelnictvím Apaokiovým, jež trvala od roku 907–1125, a rozprostírajíc se od Lob–noru k moři

japanskému, rozšířila se časem i po severní Číně. Moc jejich byla taková, že vlastní Čína proti nim mizela a názvu říše jejich Ki-tan v celém středověku ve formě Cáthaya, Cathay, Catai (ruské Kitaj), přímo užíváno pro celou Čínu.

Nejvíce vyniká zakladatel dynastie pozdních Čeu (Kuo-wei), jako císař Tai-tsu (951–953) statný voják a horlivý podporovatel učenců, k jehož rozkazu vytištěni čínští klassikové v pěkném vydání.

Nástupce jeho Ši-tsung (954–959) zrušil 10.000 buddhistických klášterů, učiniv stavění nových odvislým od svolení vlády. Sedmiletý syn Kung-ti svržen vojskem proti Tatarům vyslaným, jež provolalo císařem vojevůdcem Čao–kuang–žina, jímž počíná dynastie Sungská (960–1127). Za nástupců jeho zmohli se podmanění Tataři Východního Turkistanu, již vyvrátivše říši Kitanskou, založili na jejím místě říši Kin (1115–1234). Od této říše odtrhl se již roku následujícího Východní Turkistán, přidav se k Jelin-Tašiovi, potomku dynastie kitanské. Tento podmaniv si i Turán, založil říši Kara-kitanskou, jež prostírala se od Tie-šanu, k jezeru Aralskému. Naproti těmto dvěma říším obmezovala se vláda nové dynastie čínské t, zv. jižních Sungů (1127–1280), na Čínu jižní. V takových poměrech povolal třetí vladař Ning-tsung (1195–1225) Mongoly na pomoc proti severní říši, již sice zvítězili za schopného vojevůdce svého Temučina (1206–1229) nad Tatary, ale sami v zemi se usadivše, pronikali během času i proti Číně samé.

Nejmladší syn a nástupce Temučinův Okkodai (t 1241), pronikl ze své residence Karakorumu až do Číny, jíž dobyl po Jang–tse–kiang (1234).

Bratrovec výbojce západního Batua, Manguchán (1251 až 1260), a zvláště jeho bratr a nástupce Kubilaj dokonali po krvavých bojích; trvá vších plných patnáct let i podmanění Číny jižní z Pekingu, (Chan-balik =

město vladařské), jejž učinili roku 1264 svou residencí.

Poslední vladař sungský Ti-ping našel smrt ve vlnách mořských (1278), Kubilaj pak dosedl bez obtíží na uprázdněný stolec císařský jako vladař Ši-tsu (1279–1294). I stal se zakladatelem nové dynastie, totiž Mongolské či Yenů (1279–1368).

Ku konci XII. století divoké Mongolské kmeny, sdruženy pod náčelníkem Džingis-Chanem, vyrazily dobývat světy. Džingis-chan byl největší a nejdivočejší dobyvatel světových dějin. Od poloostrova západní Indie až po Novgorod od Japonska až po Slezsko byli mu národové poplatnými.

Vládl a rozkazoval více než polovině lidského pokolení. V 65 letech zemřel. Jeden ze čtyř synů, kteří dědili jeho bezměrnou říši, byl otcem Kublaje-Chana, který r. 1280 dobyl Číny.

Říše Čínská tvořila ovšem jen zlomek obrovské říše Ku-bilajovy, jež zaujímala celou Asii (mimo Arábii, Indii a Japanu) a jihovýchodní Evropu.

Kubilaj jest z nejznamenitějších vládců nejen Číny, ale světa vůbec.

Stydě se sám za hrubost svého lidu, nejen že nesáhl na organisaci, mravy a jazyk čínský, nýbrž hleděl sám i s lidem svým životu čínskému co nejvíce se přizpůsobiti. O Čínu staral se otcovsky.

Stavby průplavů a lodí, za účelem obchodu, starost o rolnictví, zakládání akademií, povolávání vynikajících mužů ke dvoru, ni cizince nevyjímajíc, (slavnému Marku Poloví, svému životopisci byl oddaným přítelem), zájem pro čínskou literaturu, byly důkazy jeho opravdovosti.

Poslední císař Šun-ti (1332–1368) přinucen prchnouti z Pekingu do Tatarska.

Vojevůdce Ču–yuen–čang stává se zakladatelem nové dynastie domorodé Mingů. V dynastii Mingů

(1368–1644) vynikl právě on“ jako císař Hong-vu (1368–1398).

K jeho rozkazu sestaven podrobný popis celé říše. Za něho veškeré záležitosti dvorské a státní uveřejňovány tiskem a tím způsobem vznikly Pekingské noviny, které jsou dnes veledůležitým pramenem čínských dějin.

Potom Tatarský kmen kočovný, bojovní Mandžuové ovládli Čínu, avšak podlehli úplně vlivu vzdělanosti čínské.

Mandžuská dynastie Tsing panovala nad Čínou jako dynastie poslední až do převratu.

První panovník Sün-či (1649–1661) ve 14 létech nastoupil jako plnoletý. S panstvím mandžuským zavedeno v Číně též nošení copu a znetvoření nohou u žen. Do té doby vládl jeho jménem Či-čingvan. Učitelem císaře byl jesuita Johann Adam Schaal, který se stal později ředitelem mathematické a astronomické kanceláře státní. Působením jeho dovolil císař r. 1650, aby křesťanství bez překážky bylo po celé říši hlásáno a záhy čítala křesťanská obec čínská na 150.000 duší.

Syn a nástupce Šün-čiův Khang-hi (1661–1722).

Podrobil panství svému Mongolsko, v území Tangutů, Kuk–ku–nor, Tibet i Formosu a válčil pro pohraniční spory s Ruskem, což bylo potom smírnou cestou vyrovnáno. Podporoval křesťany a zrušil zákazy přijímání a hlásání nauky křesťanské.

Italští, francouzští, němečtí a belgičtí jesuité pronikali do vnitra země, studovali jazyk, zvyky i obyčeje Číňanův a zprávy jejich byly do nedávna pramenem, z něhož jsme čerpali vědomosti o Číně.

Vykonali obrovskou práci vyměřováním země pro mapy a popis jednotlivých provincií k rozkazu císařovu, jiní vynikali jako matematikové i hvězdáři a upravovali kalendář.

Pro spory mezi jesuity, františkány a dominikány, klesla přízeň Khangiho. Za nástupce Yung-činga (1723–1725) byli zase vyhnáni ze země.

Kien-lung (1735–1796) pronásledoval křesťany, dal popravit několik misionářů a zakázal víru křesťanskou. R. 1753 podrobil si kmeny Bahnické, dobyl Turkistánu s Kašgarem a Járkandem až po hranice Kabulské. V Tibetě upevnili Čířiané své panství, pojistili si odvislost Dalaj-lamy. Nepálci uznali vrchní panství čínské a zavázali se k ročnímu poplatku.

Jeho syn jako císař Kia-king (1796–1821).

Následující Tao-kuang (1821–1846) byl panovník mírumilovný.

Celkem byla jeho vláda šťastná, až syn jeho, určený za nástupce trůnu, zemřel následkem požívání opia a tato událost ve spojení s otázkou svobodného obchodu s cizozemci, zavdala příčinu k nešťastné válce s Angličany, t. zv. „válce opiové“ (1840 až 1842).

Vnější obchod s Čínou byl do té doby omezen výhradně na Maimačin na severu a Kanton na jihu, kde znenáhla Angličané nabyli vůdčího postavení a domáhali se bez přestání rozšíření obchodu na celou Čínu. Nejdůležitějším jejich dovozním zbožím do Číny, bylo opium, jehož Čířiané původně užívali za lék a kterým výhradně od Portugalců se zásobovali.

Když však na sklonku XVIII. století počal se šířiti zvyk kouření opia, zmocnila se dovozu jeho „Východoindická společnost“ a zaplavovala jím trh kantonský měrou úžasnou.

Záhubné účinky opia pohnuly čínskou vládu k zákazu dovozu opia r. 1800–1828. Avšak zápovědi nepomáhaly, ježto vláda neměla moci nařízení provésti a ježto cizí obchodníci podplácením úředníků docházeli svému účelu.

Naproti tomu zakusili mnoho nepříjemností a ústrků od libovůle guvernéra Kantonského a jeho úředníků.

Již r. 1831 vypravili Angličané ke Kantonu několik válečných lodí pro násilí, spáchané na jejich faktorii, avšak ke zjevnému nepřátelství tehdy nedošlo.

Když však r. 1834 odstraněn monopol Východoindické společnosti a lord Napier jmenován byl superintendentem obchodu čínského, beze svolení kantonského guvernéra Lu z Makka přišel do Kantonu a žádal tam vyjednávati o záležitostech obchodních přímo s guvernérem a nikoliv s obchodní společností „Hong“, spatřoval Lu v jednání tom osobní urážku i ponížení dosavadních zvyků a zakázal 2. září 1834 veškeren styk Číňanů s Angličany. Napier musil povoliti a vrátiti se do Makaa, načež obchodní spojení obnoveno, které za zástupců Napierových (sir George Robinson do r. 1836, po něm kapitán Elliot) nebylo hrubě porušeno. Avšak opiová otázka se přiostřovala.

Místo přímého obchodu nastoupilo rozsáhlé podloudnictví. R. 1839 donutil guvernér Lu obchodníky anglické přes protest kapitána Elliota k vydání 20.283 beden opia (v ceně přes 3 miliony liber šterlinků), jež dal naházeti do řeky. Zároveň přerušil obchodní styky a dovoz opia zakázán pod trestem smrti.

Po zavraždění jednoho Číňana anglickými námořníky vyhnali Angličany s Kantonu i s Makaa na lodě. Po útoku džunek, který byl Angličany odražen, vypovězeni všichni cizinci a obchod s nimi navždy zastaven.

Anglický parlament rozhodl většinou, že nelze se vzdáti obchodu opiem, poněvadž je pro anglické obchodnictvo velice výnosný a rovněž nezbytný pro indickou vládu, která

z něho má znamenitý důchod, jinak nenahraditelný a proto přikročila Anglie k donucovacím prostředkům.

V červnu počato s blokádou Kantonu, 4. července zmocnilo se anglické loďstvo pod sirem Gordonem Bremerem bez odporu ostrova Čeu-šanu s hlavním jeho městem Ting-haiem a provedlo hned na to blokádu měst A-moye, Ning-pa a ústí jang–tse–kiangského.

Poražená Čína žádala za mír, který byl 26. srpna 1842 uzavřen a 22. července 1843 ratifikován. Čína odstoupila jím ostrov Hong-kong Anglii, otevřela anglickému obchodu přístavy Kan-ton, A-moy, Fu-čeu, Ning-po a Šang-hai. Připustila anglické konsuláty, zavázala se k upravení celnictví a zaplatila válečnou náhradu 21 milionů dolarů, z čehož 6 milionů dolarů mělo býti vyplaceno obchodníkům za opium zničené r. 1839 a připustila diplomatické styky na základě rovnoprávnosti.

Anglie podržela v zástavě ostrovy Čeu-šan a Ko–lang–fu do splnění těchto podmínek.

3, července 1844 spojené Obce severoamerické dosáhly stejných výhod obchodních a téhož roku Francie mimo smlouvu obchodní též ochrany nad křesťany v Číně.

25. února r. 1850 císař Tao-kuang zemřel. Jeho syn Wen–tsung–hien jako císař přijal název Hien-fung (1851–62). Byl zarytým nepřítelem zvláště Angličanů a chystal se cizince vypuditi, když přišlo povstání tai-pingů, které vypuknuvši r. 1850 po dlouholetém trvání uvedlo Čínu na pokraj záhuby.

Mandžurská dynastie nebyla nikdy u lidu valně oblíbena, pročež přívrženci a domnělí potomci poslední dynastie domácí pokoušeli se o svržení její.

Vůdce Tai-pingů byl Hung–sin–tsuen. Byl to bývalý učitel a kočující věštec a propadnuv r. 1837 při státní zkoušce, zachvácen byl nemocí, v níž měl vidění, jež

ho určovalo v nebesích k největší důstojnosti. Název Tai-ping značí „Veliký mír“.

17. srpna r. 1861 zemřel v Jeh-ho císař Hien-fung. Nástupce, syn Ki-tsiang, jenž přijal jméno Tung-či (1861–1875) byl do r. 1873 pod poručnictvím svého strýce Kunga a obou císařoven, vdov.

18. července r. 1864. dobyl Nan-king, kdež císař tai–ping–ský skončil sebevraždou. Povstání potlačeno.

R. 1875. zemřel mladý císař bezdětek.

Nástupce vedlejší větve císařského rodu princ Tai-tsien pod jménem Kuang-su, od r. 1875 byl za nezletilosti své pod poručnictvím císařoven Tsi-an a Tsi-hsi. R. 1882 byla uzavřena smlouva s Ruskem, dle níž Rusko navrátilo Číně Kuldžu v plném rozsahu.

Pak přišla zápletka s Francií.

Číně odedávna příslušelo vrchní panství nad Annamem a Tong-Kingem. Když Francouzi r. 1882 v Tong–kingu se usadili a Hanoi zabrali, obrátil se císař annamský o pomoc k vládě čínské, která zakročila a vypravila 10.000 mužů do Tong – kingu, avšak koncem r. 1882 učinili Li–hung–čang, guvernér pe-čilský a francouzský vyslanec Boureé smlouvu, kterou Čína podržela vrchní panství nad Annamem, svá práva v deltě Červené řeky přenesla na Francii a otevřela provincii Yün-nan francouzskému obchodu.

Francouzská vláda odmítla tuto smlouvu. Po srážce u Baklé místoadmirál Courbet zmocnil se Ke-lungu na Formose, zničil arsenál ve Fu-čeu, porazil loďstvo čínské a provedl blokádu ústí Jang–tse–kiangského. Přičiněním Anglie byl učiněn mír dne 9. června 1885. v Tiensinu. Čína vzdala se vrchního panství nad Annamem a uznala Tong-king za državu francouzskou.

R. 1887 stal se císař Kuang-sü plnoletým a ujal se samostatně vlády. Angličané, kteří r. 1886 zabrali Horní Barmu, zachovávali dřívější poměr její k Číně a

odesílali každoročně po Barmanech povinný poplatek ke dvoru pekingskému.

Od války s Francií neměla Čína zahraničních zápletek a vyhýbajíc se jim opatrně, pracovala úsilně na vnitřním zesílení, zvláště reorganisaci moci vojenské, stavbou železnic a podobně. Avšak přes to ovládala panující kruhy jakási nevraživost a lid nenávist vůči cizincům, která s části propukala v bouře proti Evropanům. Tak stalo se r. 1889. v Čing-kiangu a 1891 rozšířeny útoky na křesťany po všech přístavech Jang–tse–kiangských, pocházejících z rozsáhlého spiknutí sdruženého ve spolku Ko-lao. Na zakročení evropských mocností potlačila vláda čínská povstání a nahradila škody Evropanům způsobené.

K mocnostem evropským zachovávala úřední Čína stále poměr přátelský a r. 1891 vyřízena i otázka přijímání cizích vyslanců ve smyslu Evropanům příznivém.

VI.

Státní zřízení a správa.

Až do roku 1912 říše čínská, jedna z nejstarších monarchií na světě, byla císařství, vládla v ní panovnická rodina původu mandžuského od roku 1644, zvaná Velká čistá dynastie, (Tan–Čing–čao).

Císař Tient-tse (syn slunce) byl prostředníkem mezi bohy a lidmi s právy neomezeného vladaře.

Po revoluci, vzniklé v Číně pod vedením Dr. Sun–ja–tsena v letech 1911–1912, vzdal se poslední císař dne 12. února 1912 trůnu (podržel však titul císařský) a říše stala se republikou.

Republikánská forma ústavní ustálila se však v Číně teprve po pětiletých bojích od srpna 1922, když byla povalena vláda republiky jihočínské. Vládu řídí

president, senát (264 členů) a sněmovna (596 členů), výkonnou moc má předseda ministerské rady, jmenovaný presidentem a 9 ministrů jím přibraných se souhlasem sněmovny a senátu.

Cizí državy v Číně.

Portugalsku náleží přístav Macao (12 km s 75.000 obyvateli r. 1910). Velké Britanii ostrov Hong-kong (83 km s 378.000 obyvateli s přístavem Viktorií, (město s 360.000 obyv.) a s územím protilehlého Kan-Jungu (88 km, 120.000 obyv.), oba přístavy ovládají zátoku Kantonskou, avšak Macao nevyrovná se anglickému Hongkongu, jenž opanoval téměř výhradně obchod s jižní Čínou. S državou Hongkongu souvisí území čínské s ostrovem Lau-tao (922 km, 101.000 obyv. r. 1921), které si r. 1898 Velká Britanie najala od Číny na 99 let.

Mírem Šimonosekijským roku 1895 po válce s Japonskem musila Čína vydati Japonsku ostrov Formosu (Taivan) r. 1898 Rusko najalo na 25 roků přístavy Port Arthur (rus. Dalnij) a Talien-wan (Dairen) na poloostrově Liao-tungu. Roku 1900 po vzpouře boxerské v Číně Rusko obsadilo Mandžusko, avšak po válce s Japonskem podle ustanovení míru v Portsmouthu r. 1905 musilo Rusko vykliditi Mandžusko a přenechati Japonsku jižní část poloostrova Lian-tungu t. zv. území Kvatunské (1393 km2 908.000 obyv. s oběma přístavy Port Arthurem (Japonský Rio-jum) a Dálným (jap. Dairen), původně na 25 let pronajatými od Číny Rusku a železniční trat s Port Arthuru do Čang–čenu.

Německo usadilo se roku 1898 v zátoce Kiao-čeuské na poloostrově Šan-tungu, kde najalo od Číny území v ploše 522 km2 též na 99 let (244.000 obyv.), jehož však se zmocnili na počátku světové války

Japonci a získali zároveň roku 1915 od Číny všechny koncese hornické a železniční na poloostrově Šantungu, kterých se dostalo před tím Němcům a nájem jižního cípu Liao-tungu jim prodloužen na 99 let. Za to však území Kiao-čeuské vrátili roku 1922 Číně. Současně s Německem (r. 1898) Velká Britanie si zajistila nájem na 99 let na severovýchodě poloostrova Šan-tungu přístav Vei–hei–vei s přilehlým územím (740 km, 154.000 obyv. r. 1922).

Avšak na konferenci Washingtonské r. 1922 slíbila Čině, že jí toto území vrátí. Stejně slíbila Francie, že vrátí Číně území při zátoce Kvang–cen–vanské na poloostrově naproti ostrově naproti ostrovu Hai-nanu v jižní Číně, jehož nabyla nájmem na 99 let od Číny v r. 1899.

To vypůjčování území evropských států od Číny na 99 let, jež vlastně bylo jen zastřeným pirátstvím a výsměchem spravedlnosti a práva, bylo na konferenci Washingtonské uvedeno na přetřes delegáty čínskými. Uchvatitelé, kteří si hráli na spravedlivé rozhodčí a soudce v světových otázkách, nemohli ovšem prostě ten spravedlivý požadavek popříti a tak čínským delegátům, jelikož těmto dosud za rameny netrčely jícny děl, zatím slíbili, že jim to vrátí. A Číňané šli zase z rady o něco chytřejší než do rady.

KAPITOLA IV.

Jak vypadala Čína po veliké revoluci.

I.

Když v r. 1908 čínská vláda překvapila své poddané zvláštním slavnostním prohlášením, ve kterém slibuje za 9 let zavésti v říši konstituci a sezvat první parlament, bylo to již jen křečovité zmítání despotů, kterým unikla moc z rukou. Všichni ti Krésové, Šalamounové, Césarové, Mikuláši, Vilémové a Karlové

o hodině dvanácté, když z nich ta kašírovaná velikost a sláva spadla, zjevili se užaslým národům tak neskonale malými, ti samozvanci nebes, tak uboze lidskými, že se všichni bývalí poddaní otřásli hnusem a studem. Tomuhle jsme se klaněli a před tím jsme padali na břicha?

Teď se čekalo, že aspoň takový velikán, který s takovým gestem posílal své poddané na šibenice, a do bojů za svoje osobní zájmy, zakončí tu svoji tragedii hrdým gestem, zkrátí závěrečnou scénu a vpálí si kulku do hlavy.

Ale kdež! Tam to bylo něco jiného! Ale do sebe? Koruna je pryč? Ještě zbývají plné mísy! A ten život i bez koruny je tak krásný!

Ó, jak malí jsou Césarové!

Zatím se ale stahovala mračna nad palácem a bylo slyšeti rachot hromu.

R. 1910 zkrátila pod tlakem událostí Pekingská vláda lhůtu zavedení konstituce o celé čtyři roky, ale již bylo pozdě. Hrom uhodil.

Krvavá revoluce v r. 1911 smetla Czinskou dynastii a nejstarší trůn na světě kácel se k zemi. Přelom dvou věků!

Pohádkový drak, který tak těžce svými tlapami doléhal na celý národ a dusil jeho život, pošel. Žlutý kolos procitl ze staletého spánku, a jakoby dohonit chtěl, co zameškal, pustil se s ohromnou, nahromaděnou energií do díla.

To, co se od té doby dělo, tam za tou polozbořenou zdí, vymykalo se všem představám Západu.

Ještě nějaký čas pozorovali se starostlivými tvářemi, co se tam děje, ještě nějaký čas natahovali krky, dívali se skulinami; pak se ale žlutá opona zatáhla a páni byli odkázáni až na premiéru.

II.

Když konečně po různých otřesech a neklidu, jež z počátku mladou republikou zmítaly, po prvních dětských krocích, se tato postavila pevně na nohy a poměry se za druhého presidenta ustálily, vzali to mladí reformisté od podlahy.

Staré, těžkopádné znakové písmo, jehož pouhé osvojení vyžadovalo dlouholetého studia a strávilo tak zbytečně všechen čas mládeže, bylo nahrazeno písmem novým, moderním, sestávajícím z abecedy a pravopis oproti písmu evropských jazyků zjednodušili a určili na základě fonetickém píšíce tak, jak se vyslovuje, řídíce se tak čínskou zásadou, nedělati co jest zbytečné a neúčelné.

Tvar písma zachovával specielní čínský charakter a ráz.

Začali stavět školy, zavedli povinné vyučování.

Od abecedy začali – a pak to šlo ráz na ráz!

A v té době, kdy sta tisíce učitelů rozjelo se po celé „říši středu“, aby dali základ moderními školství, v té době rozjelo se tisíce inženýrů, aby zkřížili hustou sítí železnic říši v rozloze 11 milionů km² a aby regulací řek zamezili ohromné ty povodně, které pohlcovaly miliony lidí a miliardy majetku. *)

Současně armády lékařů zvyšovali zdravotní stav obyvatelstva. Hradby, jimiž bylo dříve každé čínské město sevřeno, se bouraly a města dostávala moderní ráz. Zaváděla se kanalisace, zakládaly se široké třídy v hlavních městech, nečistota z ulic zmizela a obyvatelstvo, vedeno výchovou, příkazy a nařízeními, jež se s železnou důsledností dodržovala, zvykalo si na nový pořádek.

Na všech stranách jevil se zvýšený, nebývalý ruch a život a tvářnost celé říše měnila se jako divem nějakým, takřka den ode dne. Veškeré nejmodernější pomůcky ve všech oborech lidského vědění, jež

západní kultura poskytovala, uvedli vůdčí činitelé v horečnou Činnost.

* Zejména řeka Hoang, byla v tom ohledu smutně proslulá.

Při svém vrozeném praktickém smyslu, zaváděli doma ze západní kultury jen věci a myšlenky, z kterých jim kynul skutečný užitek, neb všeobecný prospěch.

Jinak snažili se při všem, zachovati si svůj národní charakter, nechť to bylo při architektuře neb při společenských reformách.

Když pak v druhé generaci rozjelo se po celé republice 3 miliony učitelů a desetitisíce inženýrů a lékařů, úmrtnost klesla a populace stoupala; rojilo a hemžilo se to tam jako v úle, když roj se chystá založit si nové bydliště.

Celá země chvěla se jako přetopený kotel, hrozící každou chvíli vybuchnutím.

III.

V té době kypění a varu, kdy jediné východisko ze situace bylo odkrvení, přeliv přes hranice, což nebylo myslitelno bez konfliktu s ostatními státy, zemřel třetí president nejmladší a největší republiky světa a na obzoru objevil se muž, jemuž bylo určeno, aby vedl nejen osudy svého lidu, ale aby zasáhl do osudu celého světa.

Když byl r. 1949 4. září zvolen ohromnou většinou presidentem republiky Dr. Wu–pej–wang, zavlály po celém Pekingu prapory a zahřměla děla. Po hlavních, širokých ulicích valily se zástupy lidu, spěchající směrem k bývalému císařskému paláci, pozdravit svého presidenta.

Kdo znal Peking před 25 léty, byl by jej dnes nepoznal.

Ten starý Peking, plný úžasné špíny a zápachu, jehož ulice byly veřejnou kloakou obyvatelstva a jehož prach, utvořený v létě ze spousty bláta, byl splachován močůvkou, tekoucí po stranách ulic, pod okny paláce „Syna Nebes“ a pod okny líných byrokratických Mandarinů, zmizel i se shnilou dynastií do nenávratna.

Nyní se na jeho místě rozkládalo město moderní, s výstavnými paláci, s ohromnými obchodními budovami na širokých a nekonečných třídách s asfaltovou a gumovou dlažbou, se vzornou čistotou, která by mohla býti vzorem i některým městům Západu, kde mezi nekonečnými řadami automobilů osobních i nákladních a elektrických drah, proháněly se ještě tak charakteristické „rikši“, dvoukolové vozíky pro jednu osobu, tažené Číňanem běhounem, kteří pro svoji láci uhajovali si dosud vedle jiných vozidel vítězně svoji existenci. Veliká náměstí a nábřeží zdobena byla parky, jež byly ozdobou a chloubou města.

Ten dobrý, pracovitý lid, jemuž k spokojenosti stačilo nasycení, který za největšího útlaku a při nejúpornější práci zpíval, měl rád svoji republiku, a jeho tradiční úcta k vládcům, udržovaná dříve bodáky, přenesla se na jejich presidenta, vyšlého z jejich řad a změnila se v úctu opravdovou, v úctu spojenou s láskou. A láska lidu po zajících neskáče, jako láska panská, láska lidu je tmelem, který nerozborné hradby staví. To vše věděl nový president Wu–pej–wang, v kterém byly ztělesněny všechny vlastnosti dobrého vůdce, státníka, muže a člověka.

Hodiny na věži paláce odbíjely zvučným kovovým hlasem desátou hodinu, když president objevil se na balkoně, provázen všemi ministry.

Dole, na ohromném prostranství, vroubeném paláci různých ministerstev, tísnil se statisícový zástup, jako

pestrý koberec, setkaný z živých barev, a z ulic, ústících na náměstí stále se ještě valily zástupy, naplňující náměstí do posledního místa.

Při spatření presidenta, jakoby elektrická jiskra vjela do té mnohohlavé massy. Tisíce rukou s šátky a čapkami zatřepalo se ve vzduchu a z tisíců hrdel zaburácel pozdrav, slévaje se v jeden nekonečný výkřik jásotu.

Když se konečně dav utišil, postoupil president v před k zábradlí a za hrobového ticha promluvil svoje poselství k národu.

Hlas jeho, mluvený do rozhlasu, nesl se pomocí obrovského zesilovače jako hromový hlas Boží přes celé náměstí tak jasně, že bylo každému slovu rozuměti až do jeho nejzazších koutů.

Občané!

Dnes vaší důvěrou byl jsem zvolen za presidenta republiky. Přijímám ten úřad s vašich rukou a slibuji věnovat veškeré síly, kterými mě nebe obdařilo, ve prospěch vlasti a svého lidu.

Již v pradávných dobách, kdy naši posvátní předkové vzdělávali zde svoje role, nazývali se „pek-sing“.

Rodina je základem státu. Tak, jako před tisíci léty, tak i dnes, i v budoucnu. V dnešní vážné době, kdy hranice naší vlasti jsou nám malé, kdy blíží se okamžik, který rozhodne o našem bytí, musíme se všichni tím více semknouti v jednu velikou rodinu, aby nás veliká chvíle nenalezla malými.

Věřím pevně, tak jako jsme odolali po celé věky všem příbojům, které usilovaly o naše zničení, tak jako jsme přečkali mnoho jiných národů, které přes svoji vysokou kulturu vymizely aneb zchátraly, tak přečkáme ještě mnoho jiných, a až naše hodina udeří,

najde nás v plné síle připraveny k vítězství a k vyplnění našeho zvláštního poslání.

K tomu nechť směřují veškeré snahy nás všech dohromady.

K tomu nechť dopomáhají nám nebesa, která k nám byla tak milostiva, a k tomu nechť dopomáhají nám velicí duchové našich předků.“

Když president domluvil, zase zahlaholilo to orgánem po celém prostranství a pestrý ten koberec oživl a rozvlnil se jako luh květů pod dujícím větrem.

V tom zahrála hudba na balkoně národní hymnu, která též zesilovačem rozváděna, burácela nad hlavami zástupů, poslouchajících ji s obnaženými hlavami.

Současně řeč presidentovu roznášel rozhlas i do všech čtvrtí čtyř milionového hlavního města a po celé říši, kde všade za přítomnosti úřadů slyšely ji zástupy, čítající sta milionů, aby ji roznesli dál do všech vesnic a osad, do hor i na vory a umělé ostrovy.

IV.

Než, radiové vlny se na hranicích nezastavily a byly pilně poslouchány i jinde. Hlavně na ostrovech třešňových květů a chrysantém, kde řeč presidentova nepříjemně doléhala v sluch „císaře vycházejícího slunce“.

A byla slyšána i v kabinetech různých státníků Západu, jenom, že tam nezanechávala tak radostného ohlasu, jako u Číňanů.

Zejména u Angličanů, jinak klidných, byla vyslechnuta s jistým neklidem.

Když sejmuli v saloně ministra zahraničních záležitostí sluchátka s uší a sekretář přeložil řeč

presidentovu do angličtiny, nastalo na chvíli kolem stolu ticho.

Konečně ministr zahraničí ticho přerušil a protáhl skrze své tenké rty: „Řeč velice krátká, ale také velice hutná.“

„Až poněkud příliš hutná“, doložil ministr pokladu.

„Začíná to rodinou a nebesy to končí, to uprostřed bude čertovina“, děl ministr vojenství.

„Je nejvýš na čase, pustiti se do řešení toho problému,“ poznamenal ministr pošt.

„Je to problém, před jakým jsme ještě nestáli,“ děl ministr osvěty.

„Ten může rozřešit jenom technik,“ pravil ministr dopravy.

Zraky všech se k němu obrátily.

„Jak to myslíte?“ padla otázka.

„Převahou zbraní! Musíme vzíti v úvahu, že již dnes nám Čína roste všem na západě dohromady přes hlavu. Jakým vojákem je dnešní Číňan, nevíme. Že ale výzbroj mají s námi při nejmenším rovnocennou, to víme. Co ale kutějí ve středu říše, to nevíme. Máme-li ze všech států dosti přesné zprávy, co se tam děje, o Číně je nemáme. Dojde-li ku srážce a půjdeme-li všichni v jedné frontě proti nim, můžeme je snad přemoci, ale je to otázkou.“

„To, co se dělo ve Veliké válce, nesmělo by se zde opakovati. Zde by nestačilo je přemoci, je musíme prostě zničit – vyhubit.“

„Ano, musíme je utlouci,“ pravil ministr spravedlnosti.

„Jedno je jasné, buď budeme my, nebo budou oni. A že jsou silní, že mají chuť k životu, to jim nemůžeme upříti. Zkrátka, my překážíme jim a oni nám. V té linii se zde na Západě všichni sejdeme. Tak nyní se jedná pouze o prostředek.“

„Máme vzducholodi, létadla, výbušné látky, tanky, dusivé a otravné plyny,“ ozval se ministr války.

„Za tři dny obrátíme všechna jejich města i pevnosti v sutiny a hroby.“

„No, dejž to Bůh!“ zvolal ministr osvěty.

„Zatím dnes nás ještě nepřepadnou, a proto myslím, pánové, abychom se odebrali k přesnídávce,“ pravil ministr zahraničí.

Všichni se zvedli a v jídelně po hostině připíjeli na zdar své věci a na záhubu Číňanů.

Zatím asi v tutéž dobu, při bohaté hostině, vykládal president Wu–pej–wang všem shromážděným ministrům a zástupcům sněmovny program, který shrnul nakonec v slova: „Všechno naše snažení musí se soustřediti v přípravách na výpad. Řídí-li se Američané dle Monroeovy zásady „Amerika-Američanům“, musíme a budeme se říditi my dle zásady: „Celý svět – Číňanům“. Tak nám káže příkaz rozumu a zákon o zachování rodu.“

Zvučný souhlas zahlaholil hodovní síní na slova presidentova.

KAPITOLA V.

Mladá Čína se baví.

I.

Za vlahého večera, na terase soukromého domu obchodníka Tschaen-tunga, ozářené množstvím lampiónů a svítilen, bylo hlučno a živo.

Pestrá společnost, shromážděná toho večera u hostitele, byla roztroušena po všech koutech terasy a bavila se různým způsobem.

U prostředního stolu, proti vchodu, seděl hostitel s několika staršími pány. Byli zabráni do hry v karty.

Nad stolem visel lustr v podobě dvou draků, kteří vyvalovali na hráče své ohnivé oči, s elektrických žárovek, svítíce a kibicujíce do karet.

U vedlejšího malého stolku nakláněli se s podepřenými hlavami nad šachovnicí dva přátelé, doktor Li–Yuan–hun a filosof Fu–žen–čin.

Dámy s hostitelkou v čele, rozloženy v pohodlných křeslech, přetřásaly denní události a historky Pekingu, přikusujíce k tomu mandlové koláčky a zapíjejíce historky i koláčky horkým vínem.

Před krytou, otevřenou verandou, jejíž ozdobná, prohnutá střecha spočívala na štíhlých sloupech, vybíhala terasa, uprostřed do oblouku, kde mezi záhony pestrých květů šuměl vodotrysk, tryskající z

nozder fantastické ryby, vystrkující uprostřed bazénu hlavu z vody. V bazénu proháněly se mezi malými želvami zlaté rybky.

V levém rohu terasy pod verandou seděla dcera hostitele Li u malého bambusového stolku s několika děvčaty, která byla zabrána do staré čínské hry, „Mah-Jongg.“

Při tom popíjely z malých koflíčků čaj, který jim sluha na tácu roznášel. Li však hrála roztržitě a každou chvíli se dívala dolů do zahrady ke vchodu, kdykoliv se otevřela malá vrátka.

Chtěla právě učiniti tah s kamínkem, když zarupaly kroky na písku a širokou pěšinou spěchal mladý muž, statné postavy, ke schodišti.

Li zapálila se jako svěží broskev a udělala chybný tah.

Její družka zajásala; vyhrála.

Ale srdéčko krásné Li také zajásalo. Vždyť se blížil její Samuraj, inženýr Li-jong.

Již vcházel na terasu a učinil poklonu domácímu pánu i paní.

„Co to, dnes tak pozdě?“, vítal jej hostitel, podávaje mu ruku.

„Máme na pilno, chceme obrátiti Čínu vzhůru nohama“, smál se inženýr, „a při její velikosti a vymezené lhůtě, je to úkol, ke kterému nesmíme zmařit ani minuty.“

„Jen aby se jí při tom nevrazila krev do hlavy,“ poznamenal starý přítel, Tschaen-tunga, obchodník Wang-vei, takto trochu konservativní pán, kterému se ty skoky reforem a novot zdály býti přece trochu kvapnými.

„Naprosto ne,“ hájil pokrok inženýr. „To jí naopak rozproudí krev a rozpoutá síly, o kterých „bílí“ nemají ani tušení.“

Malý Ynin, bratr krásné Li, běžel inženýrovi naproti. „Co to máte v skřínce," ptal se hoch, když pozdravil inženýra, který držel větší skřínku v ruce.

„To nesu právě pro vás, je to nová hra."

„Tak pojďte, ukážete nám to" a vzav inženýra pod paží, táhl jej k děvčatům. „Dovolte, já vám to ponesu," bral inženýru pouzdro z ruky.

„Jé – je, to je to lehké," divil se Ynin", vždyť to nic neváží!"

„Jestli pak víte, pane inženýre, že jste přinesl tady Li smůlu," vítala jej štěbetavá Yu. „Jen jste přišel a již prohrála!"

„Ták? to snad se dá napravit," smál se inženýr, který rozuměl žertu. „Jestli dovolíte, dámy, dohraji s vámi partii, kterou, jak vidím, máte rozdělanou a –"

„Nic nedovolíme," vpadla mu do řeči Yu, „my hrajeme právě o dort a vy byste nám ho snědl tak jen si tady hezky sedněte a vypravujte Li něco hezkého a my si to dohrajeme samy."

„Takové komando si nechám líbit," prohlásil inženýr, a když usedl naproti Li do proutěného křesla a sluha mu přinesl čaj, zabral se s Li do hovoru.

Ynin postavil skřínku na stůl. „Až potom tě zavoláme, Ynine, na tu hru," pravil inženýr a Ynin si šel dále hráti s bratrem.

Proč jsi přišel tak pozdě, můj Samuraji?

„Proč jsi přišel tak pozdě, můj Samuraji?“

„Máme příliš mnoho práce, dítě; bratr má dovolenou, pomáhá mně. Chceme co nejdříve pustit první loď do vzduchu a první, kdo v ní pojede, budeš ty, má drahá.“

„To se těším, pravila Li, kdy to bude?“

„Asi za 14 dní, když nám to dobře půjde.“

„Byl zde již Taj-king?“

„Ne, ještě nepřišel!“

„Mně říkal, že přijde zcela jistě.“

Veselá Yu při hře natahovala ouška; chtěla právě učinit tah s kaménkem, když otevřela se vrátka.

„Tady je!“ zvolal Li-jong.

Yu natáhla krček přes kamenné zábradlí, porostlé úponkovitými rostlinami.

Dole se kmitl na pěšině štíhlý muž. Když vešel na terasu a složil poklonu domácímu pánu a paní, běžel mu hned Li-jong vstříc a vzav jej pod paží vedl jej k děvčatům.

„Tak, co je nového,“ ptal se tlumeným hlasem Li-jong.

„Ohromně mnoho! Jdu z laboratoře rovnou sem k tobě. věda, že tě nikde nezastihnu, nežli u krásné Li. S tím tvým vynálezem dohromady, to bude garnitura, nad kterou se našemu dobrému presidentovi srdce zasměje a „bílým“ vylezou oči z hlavy. Až půjdeme domů, tak si o tom pohovoříme.“

„Tak tady vám vedu, dámy, přítele inženýra Taj-kinga! Doufám, že vám, slečno Yu, přinese štěstí ve hře.“

„Ale kdež, vy jste oba smolaři. Právě jsem to prohrála.“

„No, nedělej si z toho nic, milá Yu,“ těšila ji dívka My, která vyhrála. „Víš, že se říká, „neštěstí ve hře – štěstí v lásce“ a mrskla okem po Taj-kingovi. Yu se zapálila.

„Ale když jste, pánové, byli příčinou dvojího neštěstí,“ pokračovala slečna My, „a tím mého štěstí, že jsem vyhrála, tak vás za to zvu společně k ochutnání dortu.“

II.

Pokynula sluhovi a ten přinesl veliký dort na stříbrném podnose na stůl.

Byl to mistrný kousek cukrářského umění. Na vlastním plochém dortu v podobě osmihranu, týčila se uprostřed skála, na níž stál pavilon v čínském slohu.

Na osmi štíhlých sloupcích v barvách modrých a růžových, vždy střídavě postavených, nesla se střecha, čokoládovými prejzy krytá, kolem jejíchž okrajů visely rolničky, napodobené třešní, politých cukrovou glasurou. Na špici stříšky vlál praporeček v barvách republiky. Skála byla obehnána příkopem, naplněným vodou v podobě cukrového ledu. Příkop byl pak ohrazen věncem zelených křovisek, posázených různými barevnými kvítky z cukru.

My se rozhlédla. „Je nás jen šest, schází ještě dva do počtu.“ V tom padl zrak její na dva hochy, bratry Li, kteří si hráli na terase u zábradlí, pouštějíce model aeroplánu, který zakrouživ nad zahradou, vracel se vždy zpět na terasu.

„Hoši, pojďte sem! Pojďte nám pomoci sníst dort“, volala My.

Hoši, patnáctiletý Taj, student, a dvanáctiletý Ynin, přiběhli.

„Co se týče činu, jsme my muži vždy na místě, slečno My“, pravil s komickou vážností malý Ynin.

„To vím“, smála se My, „obzvláště, když je ten čin z cukru, viď, malý muži?“

Pak sejmula čokoládovou stříšku a rozdělila ji nožem na osm dílů. Praporečku se zmocnil Ynin a zatkl si jej za pas. Potom podělila každého jedním sloupkem, a na konec dostal každý osmý díl z celého dortu. Malý Ynin nakousl hned sloupek.

„Jé, tam je něco“, zvolal a vytáhl ze žlutého sloupku svitek papíru. „A to je planeta“ a Ynin četl nahlas. „Ty budeš národním rekem.“

„Li – hleď, já budu národním rekem“, volal malý Ynin vítězoslavně. Všichni se smáli a každý nakusoval svoji trubičku a tahal svůj osud v podobě lístku.

Taj, student četl. „Ty budeš ministrem.“

Malý Ynin se rozběhl k velkému stolu, k otci. „Tatínku, já budu rekem a Taj bude ministrem“, křičel přes celou verandu.

„Co, že budeš?, rekem a Taj ministrem?“, udiveně opakoval otec. „Kde sis to vycucal?“

„Z trubičky.“

„Jak to?“

„No, my jsme si to vytáhli z dortu.“

Starý Wang-vei se smál, až se popadal za břicho. „No, to je reforma! Teď se budou tahat ministři z dortu. Kde pak takové dorty dělají?“

„Náš kuchař“, odpověděl Ynin.

„No, to mně musí říci recept. Takové dorty by se dobře platily; nemyslíš příteli Tschaen-tungu?“

Zatím dortová společnost si prozrazovala navzájem svoje osudy. Inženýr Li-jong si vytáhl: „Ty budeš brzy ženou“. Chvíli se na něj druzí dívali a pak propukli v bouřlivý smích.

„Gratuluji, příteli“, smál se Tajking, podávaje mu ruku.

„No, počkej, co ty sis vytáhl“, odmítal tento.

Tajking četl: „Tvůj milý je v nebezpečí, ale Tvoje láska jej zachrání.“

„No tak vidíš, já budu ženou a tvůj milý je v nebezpečí, máme oba pěkné věci k očekávání.“

„Ukažte, dámy vaše planety!“

Li měla: „Ve vzduchu zvítězíš!“

„U bohů“, zvolal Li-jong, ty se chceš státi pilotem?“

„A co Yu?“

„Ty budeš vůdcem a svojí mocí porazíš na hlavu nepřítele“, četla s patosem Yu.

„Tak vy jste taková bojovná Amazonka?“, pravil Tajking, to jsem nevěděl, předem gratuluji.“

„A co vy dvě?“ tázal se My a Lei.

My četla: „Ty budeš lékařem“, a studentka Lei: „Ty budeš filosofem.“

„No, to by tak ještě klapalo“, pravil Li-jong. „Slečna Lei beztoho vězí stále v knihách, půl mudrce již z ní je, ta to jistě dotáhne na celého. A slečna My také již řeže, co jí do ruky přijde; žáby, šneky a dorty s planetami, tak to by šlo, ale, co bude s námi, Tajkingu, s námi je zle.“

„Co sedíš tak nad tím zamyšlený“, ptala se Yu Taje.

„To on spekuluje na toho ministra“, pravila My.

„Ba ne, já spekuluji, s které strany se mám do toho dortu pustit, zdali mám sníst nejdříve to křoví, pavilon, anebo ten fundament.“

„Rozhodně musíš začíti od fundamentu, když chceš, aby z toho něco bylo“, pravil vážně Li-jong.

„Já se bojím toho přerodu; vždyť já se nebudu umět ani učesat, až se stanu ženou, který zloduch nám to natropil,“ horlil s komickou vážností Li-jong.

„Ale žádný zloduch, to to spletl asi ten hloupý kuchtík,“ zvolala Li.

„Ano, svědčila My, vždyť já to dobře rozdala, dle barev, to to jen ten kuchtík spletl.“

„To nesmí zůstat bez trestu, zavolej sem kuchtíka“, kynul sluhovi Li-jong.

Kuchtík přišel celý uděšený.

„Poslechni“, spustil přísně Li-jong, „ty jsi svojí nedbalostí natropil tolik zla, že se to vůbec nedá odčinit; ale že jsi nás tak pobavil, tak tu máš.“ A dal mu pětitael, „a podruhé dbej, co ti slečna nařídí.“

Kluk, rozradostněn, že to tak dobře dopadlo, zašklebil se, poděkoval a upaloval pryč. Byl již u nádržky, když na něho Li zvolala. „Šeu! ale podruhé ti to tak lacino neprojde. Tak jdi!“

Kuchtík se na zavolání otočil, a když se chtěl zase obrátit, zakopl o nízké hrazení bazénu a spadl po hlavě do vody.

Ohromný smích a vřava.

„Udici!, udici!“ – křičel Ynin.

„Ne! záchranný pás!“, zvolal Li-jong, „ale rychle, než bude pozdě!“

Taj popadl s jednoho křesla kaučukový polštář a hodil ho kuchtíkovi na hlavu. Ten se v mělkém bazénu obracel jako kapr na míse a když se vyškrabal z vody s polštářem navlíknutým na krku, vypadal velice směšně.

Za všeobecného smíchu pravil Tajking: „Chlapče, z tebe bude nesmrtelný! Zanech kuchařského umění a jdi k filmovému divadlu. Vyděláš miliony. Tady máš do začátku“, a dal mu také pětitael. „Tak jdi, ale pro všechny bohy, dej pozor, ať nám tu již nic nevyvedeš.“

A kluk upaloval, zanechávaje po sobě loužičky jako vodník.

III.

„Tak a teď poslední číslo programu“, pravil Li-jong, „ukáži vám novou hru.“

Všichni se kolem něho seskupili, když vytahoval z pouzdra osm krásných kuliček, velikosti vlašského ořechu; každá byla jiné barvy. Byly lesklé a tvrdé jako ze slonoviny a lehké jako pírko.

„Koule mají přesnou váhu vzduchu. Ynine, pojď sem, postav se rovně a nehýbej se“, pravil Li-jong. „Při klidném vzduchu, kam se koule postaví, zůstane stát.“ A při tom nasadil kouli Yninovi na špičku nosu; k ní přidal druhou, třetí, pak mu dal jednu pod bradu, dvě mu postavil k čelu, jako rohy a dvě k uším. Ynin vypadal jako bůžek. Všichni se smáli; v tom Ynin kýchl a jak hodil hlavou, koule se rozprchly a vznášely se ve vzduchu jako mýdlové bubliny.

Pak vytáhl osm motýlků, pestrých barev s rozevřenými křídly, do kterých mávl vějířem, a oni se rozlétli na všechny strany. Nakonec vyjmul velikého

hada, složeného ze samých malých článků, který se kroutil ve vzduchu jako živý.

Malý Ynin jej chytil za ocas, chtěje ho stáhnouti dolů, ale had se otočil, jakoby jej chtěl uštknouti, takže mimoděk trhl rukou zpět.

Druzí se mu smáli, že je malý rek. Had zatím v rozvířeném vzduchu plul pomalu kolem dívek. Náhle se rozehnal a vjel slečně My do vlasů. Ta vykřikla a Taj ji ho odtrhl od hlavy.

„Vidíte, slečno, že kouše a mně jste se smáli“, volal Ynin.“ Ale, jak to, pane inženýre, že kouše?“

„On má v hlavě magnet a slečna My ve vlasech kovovou sponu“, vysvětloval inženýr.

„Tak si každý nyní chyťte jednoho motýlka a jednu kuličku a sednete si zde u kulatého stolu.“

Hada stočil jako klobásu do středu stolu.

„A teď pusťte každý kuličku před sebe do vzduchu a pamatujte si svou barvu. Já pustím nyní hada nahoru, a kterou kuličku spolkne, ta prohrává, sázka jeden tael. Každý se musí snažit pomocí vějíře, aby mu had kuličku nepohltil.“

Každý dal tael do banku, jenom Ynin neměl.

„Já ti půjčím,“ pravila sestra Li, „až vyhraješ, tak mi jej vrátíš.“

Li-jong vzal vějíř a mírně vířil pod hadem vzduch. Ten se vznesl do výše, narovnal se do délky a zamířil k Yninovi. Ten začal mávat svým vějířem, chtěje jej odehnat, až uhodil Taje do nosu a rozvířil vzduch tak kolem sebe, že byly kuličky v jednom chumlu a had je polykal jednu za druhou.

Ynin ho tahal za ocas a křičel: „Jé-je, vždyť on nám to všecko sežere!“

...a on zvrátiv se a naraziv hlavou na skálu, zůstal viset za nohu.

Všichni vybuchli v smích a Li-jong volal:

„Ministr Taj, slečna Li a slečna My, platit!“

Každý dal tael. Teď zbylo ve vzduchu jen pět kuliček. Ynin běžel napřed a volal. „Tatínku, maminko!, pojďte se také podívat, jak had žere kuličky.“

Celá společnost se seběhla, dívat se, jak se mladí baví. Starý Wang-vej si na to vytřel svoje okuláry, aby na to lépe viděl a udiveně se díval s ostatními na ten zázrak, jak pod Li–jongovým vějířem had oživl a spolkl kuličku.

„Pan Taj-king platí“, prohlásil Li-jong. „A dost! Víc ta potvora nesnese, má žaludek jen na čtyři porce; ostatní béřou bank!“

Ynin si běžel pro výhru, měl již dva taely.

„Ale, jak prosím vás, je to možné, že ty kuličky polyká“, divil se Wang-vej.

„Had má v hlavě magnet a v kuličkách je železo“, pravil Li-jong.

„To jsou věci – to jsou věci!“ divil se Wang-vej. „Kdo by to byl řekl, že je něco takového možné. Ale dnes již musí člověk věřit všemu. Vzpomínám, jak nám nebožtík dědeček vyprávěl, když se stavěla první železnice, jak to rozbili a naházeli do vody.“

„To se dělo všade, nejen u nás,“ pravil Li-jong. V Evropě, když měl vyjeti první vlak, také se tomu vzpírali a nejen lid, ale i učenci křičeli, že to nepojede, že to oslepí lidem oči a podobné nesmysly. Všechno nové si musí razit cestu. Kdybyste dnes, pane Wang-vej prohlásil technikům v Evropě, že jste viděl kompaktní hmotu, která plove ve vzduchu, tak by se vám všichni vysmáli, a prohlásili by vás za blázna, nebo za lháře.“

„Dnes nesmí míti svět o tomhle ani tušení, to vy všichni víte“, obrátil se Li-jong k celé společnosti. „My

jim to také jednou ukážeme, a nebude to dlouho trvat, toho se i vy, pane Wang-vej, dočkáte.“

„Ale to bude velice zábavná hra, při které budou v banku celé díly světa a bank budeme míti v rukou my – viď Taj-kingu“, obrátil se Li-jong na toho.

„Tak jest“, přisvědčil Tajking sebevědomě a oči mu zazářily. –

„Tak, a teď si ještě zahrajeme hru s motýlky.“

Staří páni a dámy usadili se kolem na pohodlné lenošky. Li-jong potom vytáhl z pouzdra jakýsi kotouč a něco, co vypadalo jako zavřený slunečník. Když to roztáhl, byl z toho krásný strůmek, posázený nádhernými, umělými květy, který zasadil do kotouče a postavil do prostřed stolu.

„Nejdříve každý dva taely do banku. Teď každý dá svého motýlka přes sebe na stůl a pomocí vějíře zazené jej na stromek. Sedne-li motýlek na červený květ, dva taely výhra, na bílý jeden tael prohra, na modrý květ na špičce, deset taelů výhra.

Tak můžeme začít!

„Jen hezky polehounku s těmi vějíři“, napomínal Li-jong. Motýlci se vznesli a všichni je hnali svorně na nejvyšší modrý květ, kde kynula výhra deseti taelů. Ale žádný z motýlků se tam nechtěl usaditi. „Můj už sedí na červeném květu!“ vykřikl Ynin, „maminko pohleď, já jsem vyhrál“, hlásil radostně.

Současně na druhé straně uvízli dva motýlci na jednom bílém květu.

„Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech“, pravila Yu, „to je můj motýlek.“

„A můj“, zvolal Tajking.

„Společné neštěstí sdružuje lidi dohromady“, pravil s významným pohledem k slečně Yu.

Ta se zapýřila.

„Já k vám přistupuji do spolku. Mně si sedl motýlek také do neštěstí“, prohlásil Taj. „A mně také“, zvolala Lei.

„Pánové Li-jong a Ynin a slečny Li a My, vyhrávají po třech taelech a pánové Tajking a Taj a slečny Yu a Lei béřou po jednom“, hlásil Li-jong.

„Ale že si nesedl žádný motýlek na modrý květ?“ divila se slečna Lei, „vždyť se tam všichni chumelili těsně u květu.“

Li-jong se dal do smíchu. „Protože má jeho pestík venku kladný pol magnetu, jako motýlci v tělíčku, proto je odpuzuje.“

„Tak je to vlastně nedostižný květ, to jsme tam ty motýlky mohli stále honit, proto jste dal naň takovou sázku, viďte?“

„Ten stromek je symbolem života“, ozval se filosof Fu–žen–čin. „V životě též snažíme se všichni zmocniti se květů nedostižných a nakonec dostihneme jen květů prchavého štěstí, aneb zklamání.“

„Tak, tak“, pokyvovaly některé, života zkušené paničky, když hodiny, umístěné nad vchodem s terasy do domu, odbíjely jedenáct hodin. Hned na to se rozezvučela jemná zvonková hra staré národní písně čínské.

„Tak, děti“, pravila paní Tschaen-tungová, když hra dozněla, „hodina vaše udeřila, je čas na lůžko.“

Malý Ynin usnul zatím s hlavou podepřenou na stole.

„Tak, malý reku, vstávej! Již jsi měl být na lůžku“, budila jej sestra Li.

Ynin vyvalil oči a divil se, že není v posteli.

„Mně se zdálo, že ten had začal polykat koflíky s čajem a pak spolkl celou konvici a chtěl zrovna spolknout mně, když jsem se probudil.“

Všichni se dali do smíchu.

„A to ho musíme zavřít, aby nás tu nespolykal“, pravil Li-jong. „Jak je jednou při chuti, tak je nebezpečný“, a vstrčil hada do pouzdra. Pak tam složil stromek, motýlky a kuličky a podal pouzdro Yninovi.

„Tak tu máš a dobře ho opatruj.“ Jenom ho nepouštěj ven, aby ti neulítl.“

Ynin rozradostněn, poděkoval a celá společnost se zvedla k odchodu.

Poslední auto s hosty odhučelo, když Li-jong s Tai-kingem vycházeli z domu, zabráni v důležitý rozhovor, a brali se ztichlou ulicí k Taj–kingově laboratoři.

KAPITOLA VI.

Jak objevil učenec Wang-vej zlatá ložiska.

I.

Od vesnice Can směrem západním postupovala malá karavana, sestávající z dvanácti osob a šesti mezků.

Napřed jel vůdce výpravy, osmahlý mongolec s puškou na zádech, za ním učenec Wang-vej, malý tlustý pán s okuláry na nose, který si každou chvíli stíral velikým šátkem pot s čela, a hlučně odfukoval. Vedle něho jel mladý, štíhlý muž, ozbrojený puškou. Po levém boku houpal se mu lovecký tesák a na pravé straně v koženém pouzdru měl automatickou pistoli. Před nimi pobíhal lovecký pes Čingo. Za nimi vedli tři

sluhové mezky s nákladem a průvod uzavíralo šest pěších čínských vojínů, které učenci Wang-vejovi přidělil guvernér k ochraně.

Již dva dny bylo tomu, co opustili úrodná pole a kraj se znenáhla měnil a pustnul. Sem tam vyrážela sporá tráva mezi kameny, jichž stále přibývalo a cesta stávala se čím dále neschůdnější.

Proti nim týčily se hřebeny mohutného pohoří Chinganského, jež táhlo se z jižní strany od čínské zdi až k řece Amuru na severu, činíc rozhraní mezi Mandžurií a Mongolskem. Na druhé straně pohoří táhla se poušť Gobi.

Slunce naklánělo se k západu a zalévalo hory leskem, až oči přecházely. Na lidech i na zvířatech byly již znáti stopy únavy.

Vůdce zaclonil si rukou oči a rozhlížel se pátravě kolem. „Vidíte tam tu stříbrnou nitku, jak se třpytí v slunci?“, ukázal rukou. „To je potok; za půl hodiny tam dorazíme a rozbijeme stany.“

„No, konečně! Již abychom tam byli“, zavrčel Wang-vej, „já již sotva sedím v sedle.“

Když konečně dojeli na místo, učenec Wang-vej sotva slezl s mezka, jak byl utrmácen po osmihodinové jízdě, které nebyl zvyklý. Mladý lovec Ju-han seskočil a pomohl starému pánovi ze sedla.

Mezci zbaveni nákladu, rozběhli se hned k potoku, uhasiti žízeň. Sluhové postavili stany a dali se do přípravy večeře, která sestávala z masitých konserv, sucharů a čaje.

Po večeři učenec Wang-vej, rozložen pohodlně před stanem na houni a dýmaje z lulky, díval se k azurovému nebi.

Slunce schylovalo se za hory a zabarvilo jich vrcholky do růžova. Všade byl klid, jen potok, skákaje před balvany, šuměl jednotvárně pustinou. Kol jeho břehů zelenala se svěží tráva, znamenajíc jeho cestu,

jako smaragdový pás ve vyprahlé šedi a ztrácejíc se na severu za malým pahrbkem.

V dáli modralo se předhoří Chingana, dubovými lesy, v nichž místy prosvitaly bílé kmeny bříz.

Obloha byla bezvadná, jen malý černý bod rušil její čistotu. Objevil se náhle nad hlavou učence Wang-veje a upoutal jeho pozornost.

Byl to patrně nějaký pták, dravec.

Vylétl nad hřeben hor, a kroužil chvíli snášeje se níže, jakoby vyhlížel kořist.

„Podej mi binokl“, křičel Wang-vej na sluhu, nespouštěje dravce s očí.

„To není pták, to je aeroplan“, pravil k Ju-hanovi, který také černý bod sledoval. Nyní bylo již slyšeti rachot motoru.

„Tamhle letí ještě jeden“, zvolal vůdce, ukazuje prstem k jihu. Oba namířili binokle naznačeným směrem.

Druhé létadlo kroužilo chvíli kolem a pak se pustilo přímo za prvým. Vzdálenost mezi nimi se očividně zmenšovala.

Najednou se objevil u prvého létadla obláček a skoro současně u druhého, které bylo níže, také. Za chvíli byl slyšeti rachot strojních pušek.

„Oni střílejí“, zvolal Wang-vej. „To je boj!“

Současně od severu se blížila celá flotila létadel a od jihu druhá.

„A to jsou manévry“, zvolal Ju-han, „to je cvičení naší vzdušné armády!“

Celá karavana sledovala s účastenstvím boj dvou loďstev, který se rozvíjel vysoko nad jejich hlavami.

Obě loďstva se rozvinula v bitevní šik, každé čítalo asi šedesát létadel. Severní měla bílé vlajky, jižní modré. Vzduch se chvěl výbuchy motorů, obě strany pokoušely se obklíčit nepřítele a dostat se mu nad

hlavu. Tím se fronta roztáhla do ohromné šíře, současně stoupala do výše.

Konečně podařilo se jižnímu loďstvu učiniti průlom do severní fronty, a obklíčit jednotlivé oddíly. Boj se vzdaloval, a pak se snášela v dáli létadla k zemi.

Slunce se změnilo zatím v rudou kouli a zapadalo za obzorem, barvíc naposledy skály, jichž vrcholky zahořely rudým plamenem, jako závěrečný bengál na scéně dne a pak šedá opona zvolna klesala dolů a ticho zalehlo celý kraj.

II.

Druhý den časně ráno dala se karavana na pochod. Wang-vej s Ju-hanem ještě přetřásali včerejší příhody s létadly.

„Příští válka se rozhodne jenom ve vzduchu“, pravil Ju-han, „kdo bude míti nahoře převahu, ten zvítězí.“

„Ano,“ odpověděl učenec, „však také se na západě činí, seč mohou. Anglie se předhání s Francií, ta dosud drží prim; Němci také nechtějí zůstati pozadu a při jejich čilosti, možná, že zase překvapí svět; těží ze svých zkušeností a chyb Veliké války. Kdyby Němců bylo tolik, jako je nás, tak už by vládli celým světem.“

„My ale dnes již také nespíme,“ pravil Ju-han a při nejmenším máme takovou brannou pohotovost, jako oni všichni dohromady.“

„No, to ještě nemáme, ale budeme ji míti a musíme ji míti“, zdůrazňoval profesor. „Dlouho to nebude trvati. Naše veliká chvíle se blíží a musí nás nalézti připraveny.“

„Vždyť již je nejvyšší čas“, horlil Ju-han, „udělat tomu panování „bílých nafoukanců“ konec; zejména tihle Angličané, to je domýšlivé plemeno. Je jich hrstka, roznesli bychom je na podpatcích a oni ovládají půl světa. Ovšem tací Indové se svými

maharadži, s mystikou a malomocnými Mágy, kteří dovedou ohromné kejkle, ale Angličanů se zbaviti nedovedou, ti se dají snadno ovládat, ale my nejsme Indové. Kde byli před tisíci léty – a co z nich bude po tisíci letech – jepice! A na nás by se chtěli dívat s patra.“

„Dnes, ale již se nedívají s patra“, usmál se profesor, „oni, ani ti druzí, musíme je ceniti všechny stejně. Dobré vůle, roztahovati se po celém světě, žádnému z nich neschází a všichni tam mají tu mylnou představu, že plemena barevná jsou na světě jen proto, aby jim sloužila.“

„Ten nepřirozený stav, že malá Evropa komandovala a ještě dnes chce komandovati celý svět, nebude již míti dlouhého trvání.“

„Vzpomínám ještě na jeden národ. Zvláštní národ bez vlasti a bez vojska a přece národ vládnoucí, a tím také nebezpečný. Jehova jim sice nařídil: „Množte se! Nechť je vás jako písku v moři“. Byl to po mém názoru rozkaz poněkud přenáhlený. Oni sice se po zákonu Božím snaží, seč jsou, avšak k tomu písku mají přece daleko. Za to ale kvantitu nahrazují kvalitou. A tak každý z nich se snaží, býti ne zrnem písečným, ale balvanem. A balvany v cestě stojící se těžko odstraňují.“

„Jen veliká povodeň – Ju-hane – dovede i balvany smésti s cesty a veškeré překážky v cestě stojící!“

Ju-han pohlédl na profesora; zraky jich se střetly ve vzájemném porozumění. Pak se oba odmlčeli.

Cesta stoupala mírným svahem do výše. Slunce vycházelo kdesi za horami a karavana postupovala v jejich stínu, který se táhl hluboko do údolí.

Vzduch byl dosud svěží po studené noci, a rosa třpytila se na sporé trávě, živořící mezi kameny. Asi po hodině cesty obraceli se směrem k severu a scenerie se zvolna měnila. Prošli soutěskou a stoupali příkře do

vrchu. Cesta se úžila. Po levé straně strměly stěny skal příkře do výše a po pravé straně prohlubovala se pod nimi propast. Na druhé straně zvedal se vrch, porostlý lesem. Chvílemi museli mezci jíti za sebou, aby prošli úzkou cestou. Když prošli jednou takovou úžinou a byli mimo nebezpečí, zatáčela se cesta v lomeném oblouku na levo.

Jeden sluha, který vedl mezka s nákladem, spatřil v tom na pokraji skály cosi lesklého. Popošel k okraji, pustiv uzdu mezka a nahýbal se, aby zvedl lesklý kámen. V tom mu noha uklouzla a on se s výkřikem řítil po příkrém svahu a zmizel za okrajem skály.

Všichni se ohlédli. Najednou zaznělo volání – „Pomoc!“ – Vycházelo zdola.

Jeden sluha rychle strhl provaz, naložený na mezku, uvázal si jej kolem pasu a křikl: „Držte provaz, já se podívám, kde je.“ Pak se plazil po svahu až ke kraji a nahnul se dolů. Asi deset metrů pod příkrou stěnou čněl ze skály malý výstupek, na něm stál sluha, křečovitě se držev zakrslé jedle, vyrůstající ze skály, o kterou se v pádu šťastně zachytil.

Když viděl sluha na provaze, že Gajovi nehrozí bezprostřední nebezpečí, zašklebil se a volal dolů. „Ty máš ale z pekla štěstí. To tě Šiva chytil za šosy, anebo jsi v kumpanii s ďáblem?“

„Nežvaň a podej mi provaz!“

„Hned“, Čin zvolal nahoru: „Hoďte mi ještě jeden provaz, a spusťte mně dolů. Až dám znamení, zastavte.“

Několik mužů chopilo se provazu a pomalu spouštěli jej do propasti. „Dost!“ křikl Čin, zachytiv se výstupku.

„Tak, jak se tu máš,“ hovořil mezi tím, co uvazoval Gajovi provaz kolem pasu.

„No, příjemný kvartýr by tu zrovna nebyl. Je tu trochu málo místa.“

„Co je to tady, zvolal Čin, spatřiv velký otvor do skály. Nahnul se dovnitř a otevřel úžasem ústa. Otvor ústil do prostorné jeskyně, z níž vedla na levé straně chodba, která se ztrácela v šeru. Slunce ozařovalo otvorem protější stěnu jeskyně, kde jiskřila mohutná, lesklá žíla nějakého kovu.

„To je zlato!“ šeptal rozechvěně Gaj, „moc zlata! Já to znám, rýžoval jsem ho již na Amuru.“ Neříkej nahoře nic. Prchneme a vrátíme se sem sami. Budeme boháči. Musíme být na to dva, platí?“

„Platí!“

Podali si ruce a Čin vykřikl: „Tak pozor, nahoru!“

„Jak ti bylo, Gaji, když jsi letěl dolů?“, ptal se profesor.

„Moc špatně, pane profesore, myslel jsem, že letím do pekla a spekuloval jsem po cestě, který čert mě to stáhl za nohavici, a slíbil jsem, když to dobře dopadne, že dám na modlení.“

Všichni se smáli.

„Ty neztratíš nikdy humor; no, měl jsi štěstí“, pravil profesor.

Výprava se pak hnula zase v před.

Stezka se vinula ještě asi půl hodiny kolem srázu a pak se šířila a klesala do ohromné kotliny, obklopené mohutnými horami. Dole vinul se potok, který v dáli řítil se se skály, svitě v záři sluneční duhou. Slunce bylo ještě dosti vysoko, když dostihli údolí a rozložili se táborem u potoka. Sluhové rozdělali oheň a připravovali oběd. Mezci pásli se v bujné trávě kol potoka a učenec Wang-vej odpočíval na své houni, labužnicky pokuřuje ze své lulky.

„Já se podívám na druhou stranu do lesa,“ pravil Juhan, maje ručnici na zádech a široký tesák za pasem. „Rád bych něco čerstvého k večeři, ty konservy už se mi přejídají.“

Vzal sebou jednoho sluhu, též ozbrojeného, a překročivše potok, zmizeli v lese. Pes vesele kolem nich poskakoval, předbíhal a zase se vracel.

Za chvíli ztichl, s mordou u země; chytil stopu. Pak se rozběhl, a lovci šli rychle za ním. Ušli asi kilometr cesty, prodírajíce se houštím, když pes se zastavil a zvedl tlapku. Vysoká tráva, vedoucí k potoku se zavlnila a nad ní se objevila hlava statného srnce. Vzduch vál na štěstí proti nim.

Srnec se zastavil a obrátil hlavu směrem k lovcům. Rána zahoukla, odrážejíc se ozvěnou o protější skály a hlava zmizela.

Pes se vyřítil v před a lovci za ním.

„Dobrá rána, pane“, pochvaloval sluha, nakláněje se nad srncem, jemuž se řinula z hlavy krev. Vyndal tesák, vyvrhnul srnce a svázav mu nohy, naložil si jej na hřbet.

„Tak a zpět. Je již dosti pozdě; abychom přišli ještě za světla do ležení,“ pravil Ju-han.

„Čingo, veď nás,“ zavolal na psa. Pes pochopil a za půl hodiny shazoval sluha kořist u ohně.

Za následující půl hodinu již si všichni pochutnávali na čerstvé pečeni.

Když pak se ve stanu krčili na houních, oblečeni v teplé pláště a popíjejíce horký čaj, vytáhl profesor krabici od konservy a pravil: „Já jsem dnes také učinil první lov,“ a podal ji Ju-hanovi.

V krabici byl hněděčervený písek. Ju-han vysypal si jej trochu na ruku a při světle elektrické svítilny mnul jej mezi prsty. V písku jiskřily šupinky zlata. A Ju-hanovi jiskřily oči.

„Zlato! U všech bohů! To je lepší lov, než střílet srnce.“

„Myslíte?“, usmál se profesor. „Dle okolností. Dnes na příklad má váš úlovek pro nás větší cenu, než tento prášek.“

„Ale, kdež pak“, odporoval Ju-han. „Okolo zlata se všechno točí. Za zlato se vše dostane. Krásné ženy, paláce, otroci, všechny lahůdky světa, i ti bohové všech národů, kde jací jsou, po něm lační; jinak by jim ho věřící pod nos nevěšeli.“

„Náš veliký Konfucius po zlatě nelačnil,“ pravil profesor.

„Ale jeho bonzové již ano! A tak je to všude. Proč má Anglie a Amerika nadvládu ve světě? Protože mají tři čtvrtiny veškeré těžby zlata ve svých rukou“ – chrlil ze sebe Ju-han.

„Ano, v tom máte pravdu,“ souhlasil profesor, že má Anglie s Amerikou těžbu zlata ve svých rukou. Oni ale kde jaká ložiska již vybrakovali a béřou dnes z posledního, kdežto my jsme naše ještě jak se patří nenačali. A že my máme v naší zemi zlata dosti, ano více než oni, tím jsem si jist, proto jsem zde a proto je hledám.“

„Tak se zítra ráno dáme do rýžování?“

„To bychom to vytrhli“, smál se profesor.

„No, vždyť je ho tady dost,“ pravil Ju-han, hrabaje se lačně v zlatém písku.

„To se vám zdá, takové množství nestojí za rýžování. To se v takových rýžích malého Chinganu hrabou také. Ale kdyby šli ti lidé pěstovati zeleninu, vydělali by více. Já jsem zatím dnes spokojen. To je stopa, že zde zlato jest. Ale já hledám jádro! To zde, jsou jen plevy.“

Pak vyklepal profesor lulku a odebrali se na lože.

III.

Druhého dne z jitra hlásil vůdce, že dva sluhové Gaj a Čin, zmizeli; s nimi pak dvě ručnice, jedna elektrická svítilna, dvě krabice konserv, dva nože, špičák na

kopání skal a provazy. Měli k ránu poslední stráž u ohně, a když měl býti Gaj vystřídán, byli oba pryč.

„Mně se ti dva hned nezamlouvali, když jsme je najímali," pravil Ju-han. „Ten jejich způsob mluvy a celkové chování, ukazovalo, že jsou to vypráskaní chlapi."

Po krátké poradě, bylo na radu vůdce od stihání uprchlíků upuštěno.

„Ti mají již náskok nejméně dvouhodinový a vzhledem k naší malé početnosti, není radno pro pochybný výsledek s nimi se zdržovati."

„Nu, co dělat", pravil profesor, „ty již nechytíme, budou již asi daleko, a ostatně když jsou to lotři, je lépe, když jsou pryč."

Tím byla věc odbyta.

Po snídani vydali se profesor s Ju-hanem a dvěma sluhy na obchůzku údolím.

„Vy tady zatím hlídejte a připravte nám dobrý oběd", pravil na odchodu profesor vůdci.

Jeden sluha nesl nástroje a druhý vak s jídlem, náboji a pušku. Ju-han byl ozbrojen až po uši; profesor pouze automatickou pistolí a holí. Pes Čingo běžel napřed.

Ubírali se směrem severozápadním podél pravého břehu potoka proti proudu. Nad skalami zakroužil orel a zmizel nad lesy. Po půl hodině údolí se rozšiřovalo a tráva řídla.

Profesor, vykračuje napřed, tloukl okovanou holí do oblázků, roztroušených po zemi, jež se stále množily, jak je kdysi rozvodněný potok nanesl kolem.

Náhle se sehnul, vzal jeden kámen do ruky a pozorně jej prohlížel.

„Podej mi kladivo", zvolal na sluhu. Položil oblázek na veliký kámen a rozrazil jej ve dví. Pak se díval na něj lupou. V lomu kamenu se vinuly dvě stříbrné nitky.

„To je stříbro?", ptal se Ju-han.

„Ano“, pravil profesor a vložil oba zlomky sluhovi do brašny.

„Hm – to nevládne světem“, opovržlivě zabručel Ju-han.

Profesor se jen usmál. Pak se ještě chvíli hrabal v kamení, když zrak Ju-hanův byl upoután houfem bažantů, kteří vzlétli od lesa. Strhl pušku s ramene, rána houkla a jeden pták se těžce nesl k zemi, zapadnuv do trávy na druhém břehu potoka.

„Čingo – běž!“, zvolal Ju-han. Pes zmizel v trávě a za chvíli brodil se přes potok, nesa v tlamě krásného samce.

„Stříbro, zlato, drahé kamení“, smál se šťastný lovec, zdvihaje bažanta do výše, který v slunci hořel všemi barvami.

„Tak byste ho nevyměnil za můj kámen?“ ptal se profesor.

„Kde pak za oblázek! Těch tu leží, jen se shýbnout. Zvu vás za to dnes k večeři, to bude pochoutka“, pravil Ju-han, podávaje sluhovi kořist.

„Tak, a teď dále“, pravil profesor, „abychom ještě dostihli vodopádu, to je náš cíl; tam si odpočineme, přesnídáme a pak půjdeme zpět.“

Zrychlili krok. Slabý větřík zanášel k nim šum vodopádu, který čím dál, tím více sílil. Nyní skaliska a balvany sestupovaly až k samému potoku. Místy museli zlézat skály a pomáhat si navzájem při výstupu. Zejména tlustý profesor dal mnoho práce, když jej vytahovali společnými silami nahoru.

Konečně dostali se na schůdnější cestu, která zase vedla podél potoka, a za chvíli stáli pod vodopádem, který se řítil s výše as dvaceti metrů z vyhlazeného koryta, obloukem do nálevkovité prohlubně, odkud se přeléval jako z kašny přes balvany do údolí.

Pak se rozložili táborem u jednoho plochého balvanu, který jim sloužil za stůl, a pochutnávali si na

studené srnčí pečeni se suchary, a zapíjeli rýžovou pálenkou „Samšu“ zvanou.

Ju-han si labužnicky zamlaskal a zapáliv si cigaretu, natáhl se pohodlně na zem. Před nimi se nebetyčně kupily hory ozářené sluncem a ztrácely se někam do nekonečna, splývajíce v dáli s modrou oblohou.

„Tamhle se něco pohybuje“, zvolal sluha Yen, ukazuje prstem na skálu nad vodopádem.

Ju-han tam namířil hranolové kukátko.

„To jsou „gurani“, divoké kozy.“

Na příkrém svahu páslo se stádo koz. Obratně, jako akrobati skákaly s balvanu na balvan, okusujíce sporou trávu. Několik mláďat poskakovalo kolem svých matek.

V Ju-hanovi se bouřila lovecká krev. „Škoda, že jsou tak daleko“, povzdechl, „to by byla pečínka!“

Statný samec vyskočil na vysoký úzký balvan, a rozhlížel se pátravě kolem. Náhle seskočil dolů a celé stádo, patrně něčím poděšeno, dalo se na útěk po skalinách vzhůru a zmizelo, jako když se propadne.

Profesor se zvedl a šel k vodopádu. Voda padající v oblouku širokým pásem, vypadala jako nadmutá plachta, nebo jako záclona, vlající s balkonu. Ve vymleté prohlubni, kterou voda časem vyhloubila ve skále, točily se ve vířivém pohybu oblázky, které se chvílemi zaleskly, jako rybky, když je obrátí břichem vzhůru.

Profesor zkoušel hloubku dna holí; nestačila. Zase ten optický klam, který svádí a klame i profesory.

Sluha Yen se nabídl, že tam skočí. A již se svlékal.

Uvázali jej na provaz, a když zmizel pod hladinou, čekali se zatajeným dechem na znamení. Konečně trhl provazem. Rychle jej vytáhli nahoru. Byl napolo bez sebe a v ruce svíral veliký kámen. Profesor mu jej vzal hned z ruky.

Yen prskal a klel. „Tam je peklo! Já myslel, že mně tam ty kameny utlukou“. A jektaje zuby, dal se do běhu, aby se zahřál.

Profesor za ním volal: „Oblékni se a vypij tam moji samšu, ať se zahřeješ!“

Kámen byl neobyčejně těžký a s jedné strany se leskl zlatem.

„Příteli, Ju-hane, za tento oblázek byste snad dal vašeho bažanta?“

Ju-han jej vzal do ruky. „U všech rohatých! za ten bych dal celého vola! Vždyť je to ryzí zlato! A ještě by byl laciný. Ale tam je toho ještě plná mísa, to musíme hned vybrat, aby nám to někdo neukraď“, a hned běžel k nádrži, maje ten nejpoctivější úmysl, že to vybere. Ale když sáhl rukou do ledové vody, horlivost jeho klesla na bod mrazu.

Když se profesor ohlédl, Ju-han zmizel, jako když se propadne. Ulekl se, že snad spadl do nádrže a rozběhl se za ním.

„Ju-hane, kde jste?“, volal.

„Tady“, ozval se hlas a za padající clonou vod u okraje skály, objevila se hlava smějícího se Ju-hana.

„Pojďte sem, tady něco je.“

Profesor se protáhl kolem skály za vodopád, a když celý zmáčený od stříkající vody, stanul vedle Ju-hana a oči přivykly panujícímu tam šeru, zpozoroval otvor do veliké jeskyně, jejíž dno bylo pokryto vysokým nánosem jemného písku.

Hrábl do něj rukou. Byl hněděčervený. Sňal klobouk s hlavy, nabral do něj asi dvě přehršle písku a běžel ven. Ju-han, když to viděl, nabral si také klobouk až po kraj a běžel za ním.

Tam na denním světle teprve k svému úžasu zpozorovali, že je to ryzí zlatý prach.

Ju-han, s kloboukem v rukou pojednou začal skákati, jako když ho chytí tanec sv. Víta a vykřikoval: „My jsme boháči! My jsme miliardáři!“

V tom náhle se ozval strašlivý řev a volání o pomoc. Oba se ohlédli. Veliký hnědý medvěd hnal se za prchajícím Yenem. Okamžitě Ju-han vystřízlivěl; skočil pro pušku a běžel na pomoc.

Pojednou sluha klopýtl a upadl. Medvěd vyrážeje řev, již jej doháněl. Ju-han poklekl, aby měl jistější ránu a vystřelil. Kule medvěda zasáhla a roztříštila mu pouze přední tlapu. Medvěd rozzuřen obrátil se na nového odpůrce a hnal se na zadních nohou proti němu. Profesor též přispěchal a pálil do zvířete z automatické pistole. Ju-han chladnokrevně zalícil a z bezprostřední blízkosti prohnal mu srdce kulí. Medvěd se zapotácel a pak se svalil, zahrabal ještě nohama a zůstal ležet.

„Toho je ale pořádný kousek“, pravil Ju-han, vyjmuv ocelovou míru z brašny. „Má dva metry délky a váží dobře 200 kg. Ten nás tak měl některého obejmout, to by bylo přátelské stisknutí.“

„Ale kde jsi se s ním seznámil, Yene“, ptal se Ju-han sluhy.

„Když jsem se oblékl“, vypravoval tento, „šel jsem se proběhnout, abych se zahřál a zaběhl jsem tamhle, mezi ty skály a spatřil jsem tam jeskyni. Je tam tma a jak jsem se tam hrnul, málem bych byl do medvěda vrazil; on zrovna spal. Jakživ jsem tak neutíkal, jako tentokrát.“

„To jsi se zahřál“, smál se Ju-han. „Pak již ti nebyla zima, viď?“

„Tenhle druh medvěda obecného žije po celé Asii a Evropě“, vykládal profesor. „Od Španělska až na Kamčatku, od Lapska a Sibiře až k Atlasu a Lisabonu a k severní Himalájí. V Evropě obývá ještě dnes na všech velehorách. Na Pyrenejích, Alpách, Karpatech,

Sedmihradských Alpách, na Balkáně, na Skandinávských Alpách, na Kavkaze a Uralu, v celém Rusku, po vší Asii severní a střední, vyjímajíc holé stepi; pak v Kavkazii, Sýrii, Palestyně, Persii, Tibetu a konečně na Atlasu.

Ještě zde, na Chinganě žijí jeho dva příbuzní, a sice černý medvěd a medvěd mýval. Ti sice již nejsou tak nebezpeční, ale je vždy lépe býti od nich dále.“

„Dnes budeme míti císařskou tabuli“, liboval si Ju-han.

„Bažanta, medvědí tlapy, suchary, čaj, samšu“, vypočítával na prstech, mlaskaje při tom labužnicky jazykem.

„Ale ten medvěd přišel v pravý čas“, pravil profesor, potutelně se usmívaje.

„Jak to?“, tázal se Ju-han.

„No, kdyby tam byl ještě chvilku zůstal, tak byste se byl zbláznil, zrovna jste začal třeštit.“

Ju-han se zasmál hlučně, až se to od skal echem odráželo.

„Vidíte! i ty hory se tomu smějí,“ pravil profesor.

„Pojďte! Zatím co Nju s Yenem tady stáhnou medvěda, my si o těch věcech pohovoříme.“ A vzav Ju-hana pod paží, vedl jej k místu, kde nechali ležeti klobouky se zlatým pískem.

„Víte“, začal Wang-vej, když si sedl na zem a opřev se o balvan, zapálil si svoji lulku, „člověk nesmí ztráceti rozvahu. Ze všech nebezpečí, která na člověka útočí, jest nejnebezpečnější lesk zlata.“

Profesor se odmlčel, dýmaje z lulky. Ju-han seděl proti němu; mezi nohama měl svůj klobouk se zlatým pískem a hrabaje se v něm, pouštěl mezi prsty prach, který se v slunci matně leskl.

„Takovou rozvahu“, pokračoval profesor, „a chladnokrevnost, jakou jste projevil při útoku medvěda, musíte zde u zlata zachovat také. Zlato je

jako krásný jedovatý had, se zlatými šupinami. Chytíme-li jej nerozvážně, v obavě, aby nám neunikl, za ocas, uštkne nás. Chytíme-li jej za hlavu, můžeme jeho jed proměniti v blahodárný lék. Lidem není ve skutečnosti potřebí zlata, ale živné půdy. Bytí člověka se otáčí kolem chleba. Pakli se dnes otáčí dosud kolem zlata, jest to anachronism dneška, který se v budoucnu vyřeší a přivede na pravou míru. To je ovšem hudba budoucnosti, a my musíme zatím počítat s poměry, jaké jsou dnes. Hleďte, jak dnes již u nás v Číně dostupuje zápas o půdu vrcholu. Nám dnes již naše země nepostačuje. Srážka s ostatním světem je nevyhnutelná.“ Profesor zas zapukal, a když se lulka rozhořela, pokračoval: „Vy jste včera říkal, že Anglie s Amerikou ovládají svět svými ložisky zlata. Dobrá! Dnes jej budeme tedy ovládat my. Moje předpoklady a výpočty byly úplně správné. V našem velikém zápase, který se v dohledné době rozvine, musíme využíti všech prostředků, které přivedou nás k vítězství. Jedním z nich je tedy zlato. Ovšem správně využito, v patřičných rukou. A to je jedině naše vláda v čele s nejlepším a největším mužem, jakého kdy Čína měla, s presidentem Wu–pej–wangem.“

„Tak teď máme dvojí volbu. Buď si bohatství nechat pro sebe, vydati se sterým nebezpečím, že nás lidé přepadnou, oloupí, zavraždí neb zradí, rozvířit zlatou horečku mezi lidem, která by jej odehnala od plodné práce v polích, vydat zlato v plen všem dobrodruhům, kteří by se sem stahovali se všech stran, proměniti tyto krásné hory v peklo, doupě lupičů a vrahů, aneb – předati to vládě, která se svým bohatým aparátem sil a prostředků zhodnotí jej ve prospěch všech.“

Profesor umlkl a podíval se tázavě na Ju-hana. Ten povstal, přikročil k profesorovi a podával mu ruku. „Máte pravdu, musíme tak učiniti. To prvé byl by

nesmysl, šílenství. To člověka tak ten lesk zlata na poprvé omámí.“

Profesor radostně zamžoural za svými okuláry očima a stiskl Ju-hanovi ruku.

„Tak a teď to zlato si nasypte do brašny a já také, sluhové nemusí nic vědět, chci to všem z opatrnosti utajit až do té doby, než se vrátíme, a než učiním s guvernérem další opatření.“

„Ale, jak je to možné, že je to zlato tak čisté, jako již z hruba vyrýžované“, divil se Ju-han.

„To je asi tak; jeskyní patrně dle stop, jež jsem pozoroval“, vykládal profesor, „protékal dříve daleko mohutnější proud, vnikaje někde chodbou do ní a vymlel časem její dno, kde potom vířil nános, jako dnes v nádrži venku. Těžší zrna zlata zůstávala dole, lehčí písek pak odplavila voda pryč, takže jeskyně byla vlastně ohromným rýžovacím žlabem, který si příroda sama utvořila. Tam budou patrně hloub větší kusy zlata a vlastní ložiska budou ještě dále a výše proti proudu, ale to vše prozkoumáme, až se sem vrátíme s větší výpravou a řádnými přístroji. Jen si ještě naběřu trochu písku, zde u potoka.“

Vyhloubili lopatkou díru v nánosu u břehu. A zase červeno-hnědý písek, v němž se leskly šupinky zlata!

„Chodíme zde po zlatě,“ pravil profesor.

Zatím sluhové byli hotovi se stahováním kůže, tlapky jim visely již u brašen. Ju-han zavolal psa a výprava se dala na zpáteční cestu.

Sotva ušli kus cesty, zaslechli skřehot od lesa. Vrány a dravci slétali se k hostině na staženého medvěda.

„To se jim to bude hezky šupat, když jsme jim sloupli s pečené tvrdou kůži,“ smál se Yen.

Cesta zpět zdála se všem nekonečná.

Slunce se již schovalo za lesy, šeřilo se a po táboru ani vidu ani slechu.

„Naposled nám to skalní duch začaroval a my tam nikdy nedojdeme,“ pravil Nju, hekaje pod tíží medvědí kůže.

Profesorovi a Ju-hanovi se již také zdály brašny se zlatým pískem těžšími, když v tom pes zaštěkal a běžel napřed. Z dáli bylo viděti, jak se někdo blíží se světlem. Vůdce jim šel s dvěma vojáky naproti.

„A dobrý Isláme! vy jste měl již o nás starost, viďte,“ křičel z dálky

Ju-han.

„Tak jsem si myslel, jestli se vám něco nepřihodilo,“ a bral hned profesorovi a Ju-hanovi brašny. Vojáci pomohli sluhům, kteří jim vypravovali dobrodružství s medvědem.

Konečně viděli oheň z ležení.

„Tak, kuchaři,“ volal Ju-han, „tady neseme něco do kuchyně a máme hlad, dostaneš odměnu, když to bude brzy.“ Kuchař se usmál a dal se do práce.

Ještě se ani neusadili ve stanu a kuchař nesl mísu. „Tady je ten bažant,“ hlásil již u vchodu.

„Co že,“ zvolal Juhan, „to již je hotov, to není možné.“

„Vojáci jich pár sestřelili, tak jsem si myslel, že přijdu pánům vhod,“ smál se kuchař. „A ještě přinesu kousek jezevce, toho chytili za potokem; a medvědí tlapy budou hned.“

„Výborně, hochu! Tu máš za tvoji rychlou obsluhu, pravil Ju-han, dávaje mu deseti taelovou bankovku. Kuchař poděkoval a zmizel.

Ju-han nalil pohárky samšu a ťukl si s profesorem. „Tak zdar podniku a republice!“

„Ten medvěd jistě nebyl plnoletý, že jsou ty tlapy tak měkké,“ smál se

Ju-han. Pak při horkém čaji si zapálil profesor svoji lulku a nechal si zavolati vůdce.

„Milý Islame, zítra se vydáme hned ráno na zpáteční cestu. A pak vás budeme ještě potřebovati, tak si vše zařiďte; dobrou noc.“

Když vůdce odešel, vzal profesor z malé skřínky lahvičku s lučavkou a zkoumal kámen, v kterém byly stříbrné nitky.

„To jsem chtěl věděti,“ pravil, spokojeně, bafaje z lulky „Také dobré!“

„Co je to?“, ptal se Ju-han.

„To je dražší kov, nežli zlato. Tam před sluhy jsem vás nechal při tom, že je to stříbro. Jest to platina, a bude jí zde dosti, jak doufám. V náplavu je také. Je to kov stále dosti vzácný. Největší je dosud a pro trh rozhodující, těžba ruská na Uralu, kde se jí vytěží osm až devět tisíc kg průměrně ročně. Potom v Kolumbii asi tři sta kg. Jinak je roztroušena po celém světě.

Nejdříve byla známa v Americe. Do Evropy ji přivezl prvně španělský matematik Antonín de Uloa r. 1736, z jižní Ameriky, kde byla nalezena v náplavu řeky Pinto v Brazílii. Proto byla nazývána pro barvu stříbru podobnou „Platina del Pinto“. Platina-diminutivum španělského plata = stříbro.

Jiná, pozoruhodná naleziště platiny jsou v Mexiku, Kalifornii, v Severní Karolíně, na Haiti, Borneu a v Austrálii. V malém množství na Harci, ve Francii, Španělsku, Irsku a v Uhrách. V Rusku z ní dříve razili mince (v letech 1827–45). Nyní se používá k hotovení nádob a přístrojů pro chemické a vědecké laboratoře, v industrii též při výrobě kyseliny sírové a potom v elektrochemii. Při stále vzrůstající spotřebě, stoupá též její cena.

„Říkám vám, naše země ‚oplývá bohatstvím.“

„Před tisíci lety již učili se naši předkové, že jsme říší středu. Dnes teprve stanou se skutkem tato slova v pravém slova smyslu. Ano, my budeme skutečnou

říší středu. Naše silná, nezdolná rasa bude vládnouti celému světu.“

Profesor se rozohnil, černá očka mu za velikými okuláry jen svítila.

Když dopili čaj, zachumlali se do houní a za chvíli usnuli oba zdravým spánkem po celodenní únavě.

KAPITOLA VII

Historie o lidském štěstí v malém vydání.

Sluhové Gaj a Čin, když prchali s tábora a ten jim v záhybu příkré cesty zmizel s očí, zrychlili krok a dostihnuvše rovné cesty, vinoucí se kolem skal, dali se do klusu. Byli zkušenými, vytrvalými běžci a uměli šetřiti svými silami. Běželi vždy kus cesty v ostrém klusu, který pro odpočinek a nabrání dechu, zaměňovali rychlým pochodem.

Na východě začalo svítat, když zvolnivše krok, zahýbali zúženou cestou kolem propasti. Ještě jednou se ohlédli a napínali zrak do dálky, zdali je nepronásledují. Cesta byla pustá.

„Teď už nás nedostanou," prohodil Gaj. „Máme náskok nejméně dvouhodinový, a i kdyby se za námi pustili, tak než nás dohoní, budeme již v jeskyni.

„Tady je to," ukazoval Čin po hodině cesty. „Tady jsem spad' dolů." Nejdříve si musíme uplésti provazový žebřík. Teď nás už nikdo nebude tahat nahoru; dej sem ty provazy."

Když byli hotovi, uvázali žebřík za pahýl uraženého stromu. Pak se ještě přesvědčili, zdali je to udrží, a spustili se oba dolů. Sestup byl dosti obtížný a nebezpečný. Nejdříve slezl Čin a zachytiv se jedle, uvázal konec žebříku k ní a za ním sestoupil Gaj. Když vlezli do jeskyně, rozsvítili elektrickou svítilnu a rozhlíželi se kolem. Jeskyně byla asi tři metry vysoká a táhla se dozadu, kde se zužovala v chodbu, a tam končila. Na stěně proti vchodu leskla se mohutná žíla zlata, v síle dvou prstů, která se místy ztrácela a pak se zase rozvětvovala v slabší prameny.

Oba se dali do horečné práce a pomocí špičáku, dláta a kladiva vylamovali po kouscích zlato. Šlo to

pomalu ku předu. Skála byla velice tvrdá a nechtěla povolit, jako by se zpěčovala vydati své poklady.

Konečně se jim podařilo vyhloubiti otvor pod žilou a vylomiti první kousky zlata, velikosti lískových ořechů. Oba byli zpoceni a oči se jim horečně leskly. Museli si oddychnouti.

Potěžkávali zlato v rukou a odhadovali, kolik váží.

„To má asi čtyři kg, to je asi šest tisíc taelů, počítal na prsty Čin.

„To je málo!“, pravil Gaj, kterého se již zmocnil démon lakoty,“ musíme dělat.“ A oba se zase pustili zuřivě do práce. Včera ještě by byl běžel za tael kraj světa a dnes za hodinu práce několik tisíc mu bylo málo.

Takový je člověk – syn Boží.

Včera ještě postačovala mu placka neb trochu rýže k ukojení hladu a v noci, jeho, prací a četnými porody sešlá žena. Ale dnes, pod čarovným zlatým proutkem, praskla obruč skromnosti a nenáročnosti, svírající jeho duši, a ta se rozlétla k závratným výšinám bez hranic a mezí do kouzelného ráje, který se před jeho duševním zrakem jevil v podobě ohromného stolu, pokrytého tisíci pokrmy a ohromného harému s tisíci krásnými ženami.

Proto toho zlata bylo ještě málo.

Nejraději by si byl odnesl celý Chingan na zádech a někam jej schoval do úkrytu, aby se nemusil s nikým o zlato děliti.

Mezi tím, co bujná fantasie kreslila jim sladké vidiny před očima, svaly na rukou se napínaly a zlata na zemi přibývalo. Když pak po dvouhodinové usilovné práci museli přestat, jelikož se žíla tratila do hloubky, ležela před nimi hromádka zlata, ve váze asi dvaceti kilo.

„Tak, teď jsme zatím hotovi,“ děl Čin, „až sem půjdeme podruhé, tak si zaopatříme pořádné nástroje. Nyní se nejdříve posilníme a pak se dáme na cestu.

Gajovi zatím letěly hlavou černé myšlenky. „Já se mám s ním o tohle děliti? Kdyby nebylo jeho, tak by to patřilo všechno mně. A kdo mi za to ručí, že to třeba někde neprozradí, nebo mě nenapadne sám?“, tak omlouval v duchu svoje temné záměry.

Když se najedli a zapili to z lahve, rozdělili zlato na dva stejné díly, při čemž se hádal Gaj, že jej chce Čin okrásti, načež tento beze slova přidal mu kus zlata ze svého. Naložili tlumoky na záda a ubírali se k východu.

Čin lezl napřed. Vyšvihl se na okraj otvoru, když v tom dopadla na jeho hlavu rána kladivem a on bez hlesu klesl k zemi. Gaj odhodil kladivo, odepnul mu tlumok se zlatem a mrtvolu shodil do propasti. Pocítil v hrdle sucho. Vzal láhev a dlouhými doušky svlažoval palčivou žízeň. Pak si přesypal zlato do svého tlumoku, hodil si pušku na rameno a chvatně vystupoval po žebříku. Zlato jej na zádech tížilo, jakoby jej chtělo stáhnouti do propasti. A hlava mu hořela. „Že ten lotr mně otrávil tu kořalku,“ šlehlo mu hlavou.

Byl již v půli žebříku, když v tom náhle zpozoroval nahoře zástup krásných žen, sbíhajících se ze všech stran; každá nesla mísu s vonným pokrmem, naklánějíce se k němu dolů. Jedna se shýbla a podávala mu mísu s lidskou hlavou. Gaj vytřeštil oči. Byla to hlava Čina. Z proražené lebky tekla mu krev. V tom mu jedna noha uklouzla a zapletla se do provazu. Prudkým trhnutím vysmekl se mu provaz z ruky a on zvrátiv se a naraziv hlavou na skálu, zůstal viseti za nohu. Tlumok a puška svezly se mu z ramen a narážejíce o skaliska, spadly do propasti. Z hlavy řinula se mu krev, která potůčkem barvila skálu a kapala dolů na místo černé zrady.

KAPITOLA VIII.

Inženýr Li-jong spouští poprvé „Perpetuum mobile“ a vykládá čínské názory o „bílých.“

I.

Li-jong montoval na hřídeli veliké kolo, při čemž mu pomáhal jeho sluha Tao.

Kolo mělo tři metry v průměru a sestávalo ze samých železných pásů, tyčí a ocelových drátů. Bylo vlastně složeno ze dvou plochých kol, příčkami k sobě složených. Na obvodu kola bylo připevněno osm válců, stejně od sebe vzdálených, zhotovených z odpudivé

hmoty v průměru dvacet a v délce šedesát centimetrů měřící.

Vypadalo to jako mlýnské kolo na vodu, jenom že místo žlábků, korýtek na přitékající vodu, byly tam válce.

Všechny válce působily na kolo svoji odpudivou silou tlakem nahoru. Jelikož byly stejně od sebe rozděleny, vyrovnala se síla pravé půlky kola, levé. Kolo stálo v klidu. Když jej Li-jong roztočil, běželo, jako každé jiné kolo, setrvačnou silou, která zde byla vzhledem k veliké odpudivé síle na obvodu dosti značná, takže působila jako těžké závaží, jenom že opačným směrem, což jest v celku totéž. Ale přes to, dle zákonů mechaniky, síla ta se odpory stále zmenšovala, až se kolo po dlouhé době zastavilo.

V tom zadrnčel elektrický zvonek.

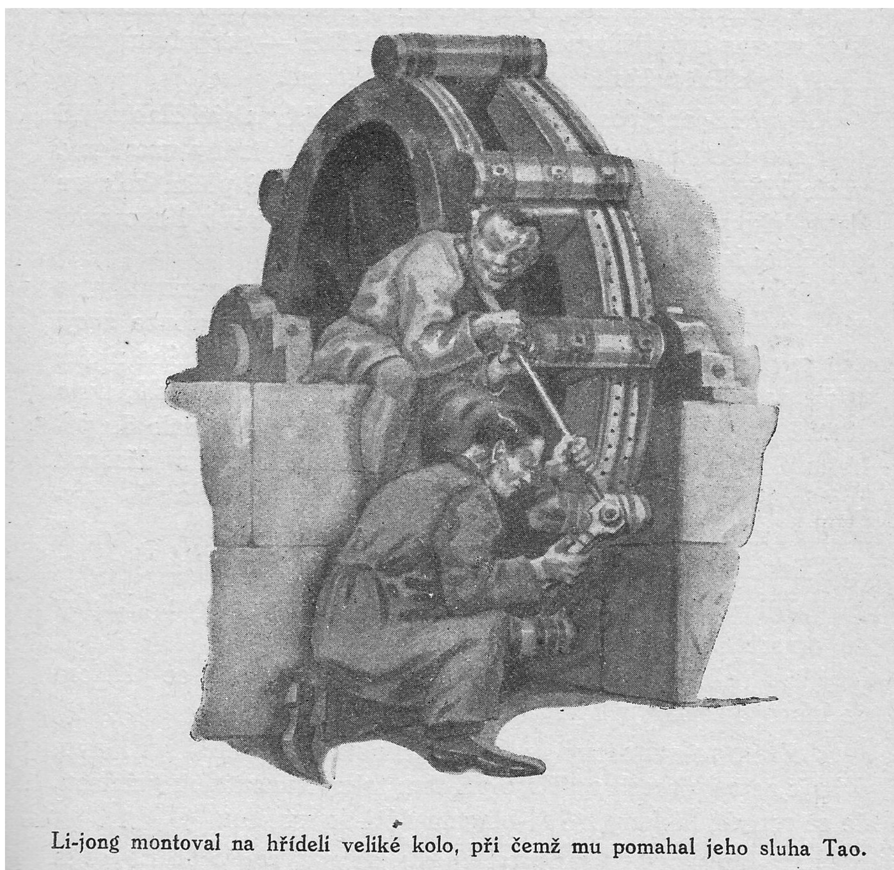
„Běž se podívati, kdo je to!“, zvolal Li-jong na sluhu, „ale neotvírej.“

„Pa–pa–pan inženýr Taj–Taj–Taj–king,“ hlásil sluha, dívaje se vyzírkou.

„Tak otevři!“

„Člověče, ty’s tu zabarikádován, jako v pevnosti! Jako kdybys dělal falešné mince,“ křičel Taj-king již ode dveří.

„To já dělám ještě něco horšího,“ pravil Li-jong, podávaje mu ruku. – „Falešné mince poškodí jen jeden stát, ale co já tropím, to poškodí hned států několik. Jdeš zrovna včas – pojď.“

Li-jong montoval na hřídeli veliké kolo, při čemž mu pomahal jeho sluha Tao.

A vzav Taj-kinga pod paží, táhl jej na druhý konec rozsáhlé místnosti ku kolu.

„Budeš míti tu čest, býti přítomen historickému okamžiku. Chci zrovna spustiti prvně kolo věčně běžící – perpetuum mobile!“, vykřikl nakonec s komickým pathosem.

Nyní Li-jong posunul pod kolo na kolejích jakýsi žlab zvýši kola a o něco málo širší nežli kolo, ze zadní strany uzavřený, takže když jej přisunul až ku hřídeli, byla levá půlka kola ve žlabu jako v pouzdře, a pravá vyčnívala ven. Žlab byl zhotoven z isolační hmoty.

Jakmile Li-jong začal posunovati žlab pod kolo, ztratily na této straně válce svoji sílu odpudivou a působily pouze svoji vahou specifickou, která byla však ještě těžší než váha zlata, takže na této půlce kola působila tíže válců směrem dolů, a na straně druhé svoji odtaživou silou nahoru. Kolo se dalo do pohybu, a když dojel žlab až ku hřídeli, roztočilo se s úžasnou rychlostí, že válce, loukotě i příčky nebylo ani viděti a vše splynulo v jednu hmotu.

Tao stál proti kolu a díval se na to s otevřenými ústy.

„Jdi na stranu!“, křikl naň Li-jong, mávnuv rukou. „Kdyby se to roztrhlo, zabilo by tě to.“

Tao uskočil, jako když jej uštkne had, a uhodil se při tom do hlavy o žebřík podepřený o traversu.

„Za–za–za–zatracený že–žebřík,“ koktal a sahal si na hlavu, drbaje se ve vlasech a dělaje při tom takovou zoufalou grimasu, že se museli Li-jong s Taj–kingem dáti do smíchu.

Taj-king sice ústa neotvíral, ale ačkoliv znaje od Li–jonga princip vynálezu, o tomto nepochyboval – stál zde přece v němém údivu, dívaje se na běžící kolo, jako na zázrak techniky.

„Gratuluji ti k tomu triumfu,“ pravil upřímně, podávaje pravici Li-jongovi.

Ten zářil. „Děkuji ti a doufám, že budu moci brzy gratulovati též tobě. Toto zde,“ ukázal na kolo, „je mnoho, ale teprve s tím tvým dohromady to bude všechno“.

„Bude to brzy, mám to již v hrsti, dělám již předběžné zkoušky, které mě uspokojují; jak budu dělat hlavní zkoušku, pozvu tě,“ pravil Taj-king.

Pak Li-jong odsunul žlab a roztočené kolo letělo ještě dlouhou dobu, setrvačností, na prázdno.

„Tao, přines mi krabičku cigaret,“ pravil Li-jong, podávaje mu peníze.

„Prosím tě, co to máš za sluhu?“, tázal se Taj-king, když tento odešel. „Ten chlap je jako připitomělý, Že se nebojíš, aby ti něco nevyvedl“.

„A to on zase vše udělá řádně. Že je trochu omezený, to jsem na něm viděl, hned když jsem ho najímal, ale právě proto jsem ho vzal, že nemusím míti obavy, před vyzrazením mého tajemství. On mně pomáhá při všech mých pokusech a to nemohu nějakému mazanému chlapu svěřiti.“

„Tak, Tao,“ pravil Li-jong, zapaluje si cigaretu a nabídnuv též Taj-kingovi, „teď nám přines ještě jednu velkou láhev vína ze sklepa a jednu malou si vezmi pro sebe, ať to zapijeme, když nám to tak dobře dopadlo.“

Za chvíli přinesl sluha víno a sklenice a vyndav zátku u lahve, postavil vše na stůl u okna.

„Na zdar tvého díla,“ připíjel Taj-king. „A tvého též!“, přiťukl Li-jong. „To jsou dva body, kterými vyvrátíme svět ze základů. Archimedes potřeboval sice jenom jeden bod, ale ten nenašel; my potřebujeme body dva a máme je. Na zdraví!“

„Teď zapneme kolo na dynamo, jenom si přepnu vedení.“

Taj-king mu pomáhal a když byli hotovi a napnuli řemen, spustil Li-jong kolo.

„Ode dneška centrálu nepotřebuji,“ pravil zkoušeje žárovky. „Já také ale spotřebuji proudu, do pecí a na motory; nyní to bude lacinější.“

„Musím též vyzkoušeti střechu. Tao, vypni páku!“

Li-jong spustil motor. Střecha se uprostřed rozevřela a tiše se sunula na obě strany. Proud světla se řítil do místnosti. Slunce vyslalo tam celý svazek paprsků a lámalo a ohýbalo je do všech koutů, aby si mohlo prohlédnouti svého konkurenta, nový zdroj síly, světla a tepla, zázračný stroj „perpetuum mobile“. Kolo hučelo svoji vítěznou píseň a vlévalo život do všech hmot a strojů.

Li-jong stál zde jako triumfátor nad hmotou.

„První číslo programu vyčerpáno," pravil Li-jong, zavíraje střechu. Když zastavil kolo, šel ku stolu a nalil sklenice.

„Dopijem, ale nedožijem, příteli Taj-kingu! Teď teprve musíme žít a hodně dlouho žít! Čeká nás mnoho práce. Na dlouhý věk a na zdraví. A na zdraví našich vyvolených!", pravil Taj-king. Sklenice zazvonily.

„Pozítří chci vyzkoušeti prvně venku vzducholodi. Přijdou obě a celá rodina. Samozřejmě, že přijdeš také, poletíme společně; ty budeš řídit jednu loď a já druhou. Pojď, svezeme se trochu po místnosti, já ti ukáži řízení; jde to báječně lehce."

A zavedl Taj-kinga ku stěně, která dělila obě místnosti. Zmáčkl po straně knoflík a stěna se rozestoupila ve dví. Jako u střechy, sunuly se jednotlivé části stěny po kolejích za sebe na strany.

„Ty máš všechno na knoflíky, jako v divadle, smál se Taj-king.

„Příteli! Teď je knoflíková doba! Na co dříve bylo zapotřebí mnoho lidí, mnoho práce, mnoho hluku, na to stačí dnes jeden knoflík.

Pamatuješ, jak jsme se již jako kluci smáli „bílým barbarům", co mají na sobě zbytečných knoflíků?"

„Oni si je našiji na boty, na rukávy, na šosy, na záda, a takových zbytečných knoflíků mají mnoho v celém svém zřízení. Jenom co oni promarní zbytečně času, peněz a energie se svojí bláznivou módou. To je parády! A nakonec, když se někde shluknou, vypadají jako beztvárná, šedá, nudná skvrna. Co jim pár ziskuchtivých fabrikantů vrazí, to na sebe navléknou, vkus, nevkus, jako bezmyšlenkovité, otrocké stádo. Co je dnes chic, vkusné a nóbl, zítra již to není hezké a pozítří, když v tom někdo vyleze, tak již je to hastroš.

A sami se své ubohosti vysmívají. A taková chasa, Taj-kingu, by se na nás chtěla dívat s patra!

Podívej se na jejich baráky a mrakodrapy a postav vedle toho naše pavilony a krásné pagody. To je jejich styl a vkus, jejich mamutí klubovky atd. Žaludek se z toho obrací! Západu dochází špiritus. Podívej se na jejich umění! Stavějí tam na ně celé fabriky, a co z nich vychází? Na svoje Rembrandty a Rafaely se ohlížejí pořád jako na zázrak a při tom myslejí, že prorazí svým uměním nebesa, když budou dělat figury s kružítkem, pravítkem a rýsovacím perem. Ale zachytit na plátně pohyb letícího ptáka, nebo plovoucí ryby, nesvedou, kdyby jim všechny hříchy odpustil. Ten bystrý postřeh života našich umělců nemají. Musejí si na to vzít bedničku s klikou (kinoaparát). Ale umění s klikou není umění. To je zase jenom „flašinet". Umělec, který bez manekýna nedá ránu, není umělec. Již v dobách jeskynních byli umělci bohy nadaní vedle břídilů, tak jako dnes. Já jsem viděl v britském museu na mamutím klu vyrytu skupinu běžících srn, ale v tom byl takový život, takový pohyb, ty srny skutečně běžely! To byl umělec! Bez akademie, bez kliky, bez manekýna."

Li-jong, rozjařený svým úspěchem, rozohněný vínem, rozkládal, živě gestikuluje a Taj-king se chvílemi usmíval, neb horlivě přitakoval, znaje již svého přítele, jak nasedne na svého koníčka, že se musí vyjezdit.

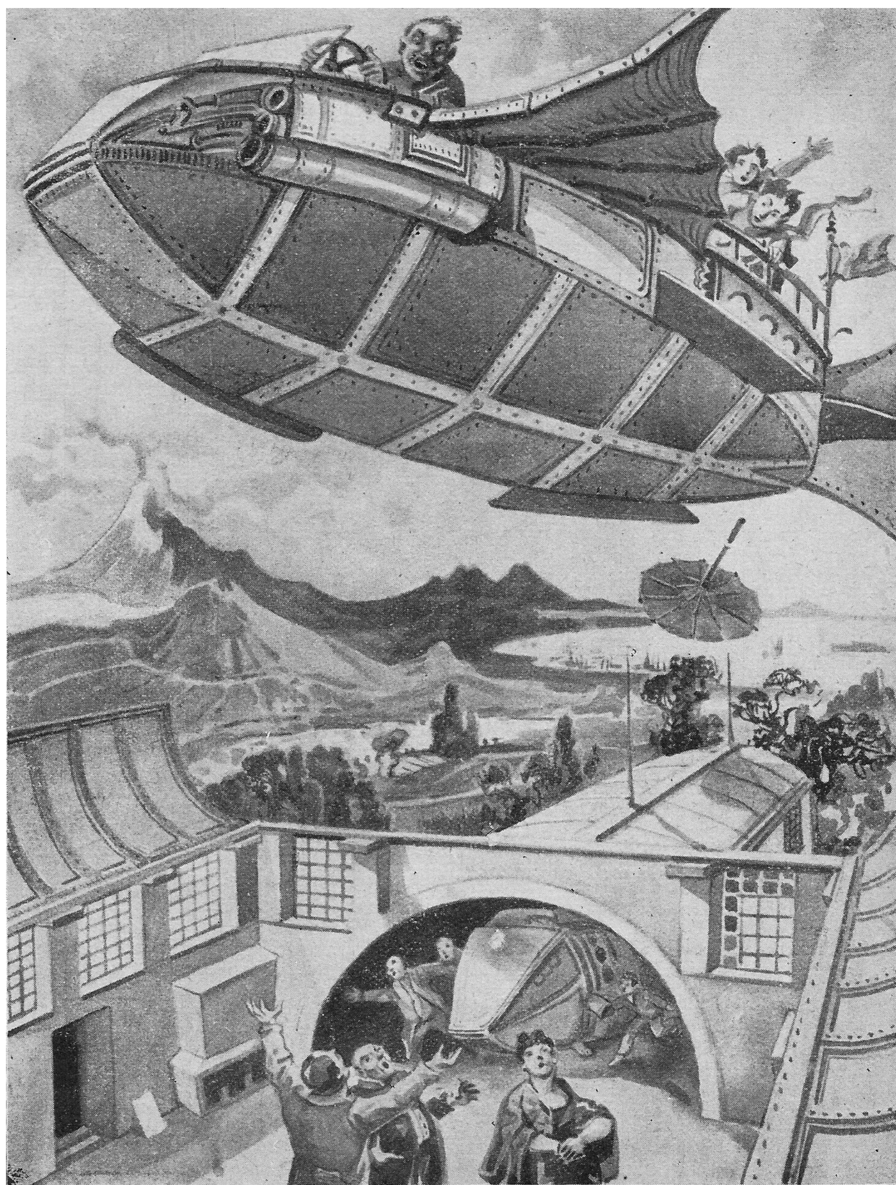
„Co postavili dnes do světa," pokračoval Li-jong. „Čím se mohou vykázat? Dřívější jejich věky stvořily aspoň něco, zanechali po sobě kus ducha, ráz, charakter doby. Dříve stavěli aspoň krásné chrámy, dnes stavějí bedny. Když něco chtí stvořit, musí kopírovat, látat, krást ze staré zásoby. Jsou schopni stvořiti něco lepšího, než byly antické sochy?"

„Viděl jsem jejich lidové umění na světových výstavách a byly tam, beze sporu, věci pěkné. Zejména u Slovanů a z nich zejména u Čechoslováků lidové výšivky hýřily barvami a krásnými vzory. Ale to je umění prostých žen, lidí beze škol; umění vytrysklé z duše jako zpěv skřivánčí, jako mohutný pramen, který vlastní silou vyrazí a zajiskří v záři sluneční.“

„A teď si představ, že si na to vystavěli školy. Továrna na vkus a krásu. Výsledek je ohromný. Dělají tam čtverhranné sklenice a koflíky, s kterých se nemůžeš napít, židle, na kterých nemůžeš sedět, prádelníky, do kterých nic nedostaneš. Nábytek v podobě kuželů a jehlanců, vásy na květiny ve formě starých hrnců, do jakých dávali před tisíci lety kosti, atd.“

Li-jong zde stál jako zosobněná, uražená, nenávidějící Asie. Všechny ty rány, šlehy, urážky, nakupené v duši Žlutých od dob prvních styků s chamtivou ziskulačnou rasou Bílých, všechna ta arogance a povýšenost, kterou i přes maskovanou zdvořilost dali pociťovati všem a kterou on sám osobně u nich vycítil a poznal, když mezi nimi trávil léta na studiích, všechna ta lidská hloupost a pošetilost, která že nejen neklene mosty přes propasti, ale ještě stávající strhává a ničí, všechno to nemohlo než vydati květy otravné, květy nenávisti, jichž neblahý účinek měli v nedalekém budoucnu pociťovati ti, kteří je zaseli.“

„V pařížském saloně,“ pokračoval Li-jong, „v té jejich burse na umění, převládají v rámcích nahé ženy. Kdo to tam chce vyhráti, musí namalovat nahou samici. Čisté umění namaluje čistou nahotu a čistí diváci dívají se čistým zrakem na čisté umění té věčné krásy.

„Pane inženýre, já dávám okamžitou výpověď a nevěsty si béřu do zástavy“.

Cha–cha–cha! Já tam viděl jenom samé samce, jak si s gustem prohlížejí nahou samici. Já tam cítil v parfumu té smetánky vždycky zápach hnoje.

Když vymaluje někdo chalupu v pozadí s hnojem a rozbitým prádlem na plotě, dozvíš se v časopisech a uměleckých revuích, že umělec vrhl celou rozbolestněnou duši na plátno a že jeho paleta hýří kaskádou duhového vidma a podobné fráze a když pak pozoruješ před obrazem takovou omráčenou typmamzelku nebo studenta s kritikou v ruce, jak tam chudáci marně tu bolavou duši malířovu hledají a nevidí tam, než zase chalupu, hnůj a hadry, tak by's prasknul smíchy.“

Zde již vedle strun rozdováděného Asiata zachvívaly se též kastovní struny technika.

„Umění prý zušlechťuje člověka!“

Li-jong si na to založil ruce a podepřel se o vrata. Taj-king, který se zřejmě bavil, zapálil si na to novou cigaretu.

„Teď mi prosím tě řekni, v jaké je to souvislosti, když se bude někdo dívat na namalovanou – a třeba mistrně – chalupu, hlávku zelí – židli a nebo i na tu krásnou nahou ženu, nebo na krajinu, na město atd., nebo sochař udělá zase nahou ženu s hlavou nahoru obrácenou a dá tomu název „Touha“, druhé dá hlavu dolů skloněnou – „Smutek“, malíř namaluje hezkou dívku zase nahou na posteli, jak objímá podušku: „Dívčí snění“ a může to být vše umělecky provedeno, tedy umění, ale jak a proč to má člověka zušlechtit! V jakém vztahu je to k jeho mravnímu vývoji?“

„Šlechta, aristokracie, výkvět lidské kultury, césarové, králové, byli vždy obklopeni nádherou, uměním, měli umělecké paláce, umělecké sochy, umělecké obrazy a jak je to umění zušlechtilo? Jak na ně působilo? Ti by museli býti vzorem ušlechtilosti, vzorem lidství, dokonalosti. A co dělali? Vraždy,

loupeže, ukrutnosti, orgie, všechna hovadství páchali ve svých palácích, přecpaných samým uměním. A co prováděli jejich zdegenerovaní potomci a novopečení baroni a co provádí jich zbytky dnes? A mají neb měli, pokud je neprohráli v kartách, také svoje umělecké galerie; co poutá jich žíznivé duše? psy, kobyly, ženy, karty, pitky.“

„Tak s tím nehorázným tvrzením, že „umění zušlechťuje,“ trochu počkati. To je zrovna tak, jako že kopaná zušlechťuje, ale leda lýtka a kolena.

Pouze umění, je-li ve službách nějaké idee, vyjadřuje-li nějakou myšlenku, působící na mravní vývoj lidstva, má nárok na něco takového. A pak je zase jen prostředkem a ne příčinou. Ale může býti prostředkem velice působivým.

Že poskytuje okamžiky příjemné, že pobaví, potěší, to je bezesporné, tak jako spočine zrak se zalíbením na pestré louce, záhonu, neb i jen zeleni, na pěkné tváři, na všem zkrátka krásném, dle lidských pojmů. Ale pak dost – puntík!

Když někdo postaví chalupu se zahrádkou, tak je to jen zedničina a hnojařství. Když pak to někdo okopíruje na plátno, je to „božské“ – není to psina?

Božské umění! Bohem posvěcení geniové! Tvůrci krásna!

„Tak vidíš, příteli, Taj-kingu, jak to na světě chodí!“

„S každým pemzlíkářem, muzikantem a zpěvákem je pán Bůh „Per – du“ (jak říkají Němci), jen na nás se ani nepodívá. Práce! Skutečná tvůrčí práce, která vdechne život do mrtvé hmoty, práce ducha a rukou není ničím.“

„Umění je první a pak přijdeme teprve my.“

„Ale není to pravda! To je matení pojmů!“ rozkřikl se Li-jong, dávaje na každou větu důraz mávnutím ruky.

„My jsme první po Bohu! my, vynálezci – technikové!

„My jsme základ, střed i vrchol všeho!“ a při tom se bouchal do prsou, „oni musí čekat vždy za dveřmi, až na ně přijde řada! my jsme chleba! – umění je pouze dezert života! zábava po práci – nic víc!

My jsme tvůrci! oni jsou pouze kopisté života.

Dle umění se posuzuje kultura národů. Ale to je gumová míra.

Inkové a Aztekové byli také národy kulturní. Umění tam také kvetlo! Stavěli tam krásné chrámy a umělecké kašny.

Ale do těch uměleckých kašen, pouštěli krev zajatců jako z dobytčat, za assistence kněží z uměleckých chrámů.

Zde žila tedy panna Musa s katem v dobrém přátelství. Jak je vidět, má ta panna dobrý žaludek.

Zde se krásno snoubilo s hovadstvím.

Všechno je to samé šlechtění.

Práce šlechtí člověka! Umění šlechtí člověka! Věda šlechtí člověka a sport šlechtí člověka!

A podle toho také dnešní člověk vypadá!

Ale nech je, Taj-kingu! Nech je! Přijde naše doba! Kdy zraky všech se upnou na nás, jako na jedinou spásu! Až se v závratném víru roztočí to „jediné, věčné perpetuum mobile“ a divá smršť připlácne někam ke zdi všechny ty, kteří mylně myslí, že jimi svět stojí, budeme to my a zas jen my, kteří budeme rozhodovat o bytí či nebytí.

„Ne – ne! Musy – ty nemohoucí hezké holky, ty nás už z té mravní kaše nevytáhnou. K tomu je zapotřebí síly. A oni na to mají příliš jemné, hebké ruce. Ty jsou jenom k milování, ale k neckám se nehodí.

Taj-king již to nemohl vydržet a rozřehtal se na celé kolo.

„Výborně!“ pravil se smíchem, poklepávaje Li-jongovi na rameno, „řečníku se gratuluje!“

„Ale kam jsme to v té debatě o čamrdách zaběhli?“ omlouval se Li-jong v množném čísle, jako kdyby Taj-king také za to mohl, „to se tak člověk zapovídá – tak takovým „knoflíkům Západu“, my, synové nebes, nebudeme nikdy rozumět; a když jsme zjezdili celý svět, tak se teď projedeme ještě po místnosti. Sedneme si do menší lodě, ta má nosnost pět set kilo“.

Obě lodi měly podobu bachratých ryb.

Když nasedli oba na přední místo, kde bylo řízení lodě, pohnul Li-jong pákou a loď se zvedla tiše kolmo do výše.

„Hleď, Taj-kingu, zde u té páky jsou stupnice. Posunutím o každý stupeň, se odsunou vždy uvnitř u dvou válců isolační obaly.

Kdybych rázem odsunul páku až na poslední stupeň, vyletěli bychom jako vystřelená kule, prorazili bychom strop a pak ovšem v trochu pomačkaném stavu, vylétli bychom do rekordní výše, kde by nám také nebylo dobře. Proto je zde ta automatická uzávěrka. Nyní jsou volny jen prvé čtyři stupnice, které nám zatím postačí.“

Li-jong uchopil druhou páku a na bocích lodě rozevřely se vějířovitě dva páry křídel; přední pár byl větší, zadní menší.

Slabé mávnutí a loď se hnula vpřed.

Li-jong objel celou přední místnost kolem, ruce na volantu a pak opisoval osmičku. Loď plula tiše, neslyšně.

„Víš, proč má sova tichý let?“ zeptal se náhle Li-jong Taj-kinga a nečekaje na odpověď hned dodal: „Aby mohla náhle přepadávat myší chamraď“, a hlučně se zasmál.

Největší nectností dnešních aeroplanů a vzducholodí je jejich hřmot, kterým se prozrazují na velikou vzdálenost.

„Bílé myši Západu“ – vynašli aparát s dlouhýma ušima, který slyší a prozradí nepřítele dříve ještě, než je na obzoru.

Představ si. příteli Taj-kingu, jak bdělý strážce naslouchá u neomylného aparátu a najednou mu z čista jasna spadne dvoucentová navštívenka za uši! ha–ha–ha! umíš si představiti ten jeho udivený obličej? Já ne!“

Li-jong byl v dobré míře.

„Tao!“křikl dolů na sluhu, který se díval s otevřenými ústy na plující loď, „neotvírej tak tu hubu, kdybychom spadli, tak ti spádném až do žaludku.“

„To–to–to by–byla tvrdá s–s–s–snídaně“, koktal Tao.

Přesedni si a zkus řízení“, pravil Li-jong k Taj-kingovi, když zastavil loď.

„Tak – dobře! a teď zastav křídla a použij klouzavého letu.“

„Viď, že je řízení lehké?“

„Jde to znamenitě“, pochvaloval si Taj-king, opisuje různé křivky.

„Ale počkej venku, až se budeme moci rozmáchnouti na plné tempo, to bude let!“

„Na to se těším.“

Když složili loď zase na své místo, prohlížel si Taj-king druhý model většího typu.

Měla též tvar ryby, vzadu s kolmým ocasem, s tím však rozdílem, že prostorná kajuta pro osm osob byla opatřena krytem, který se dal hermeticky uzavříti.

„S tou mohu vyletět do neomezené výše. Do sfér, kam dosud nikdo nevzlétl. A abychom to ve zdraví přečkali“, vykládal po svém způsobu Li-jong, „mám zde různá opatření. Zde je přístroj s tekutým vzduchem, tady je kyslík, hermetický obal je

dvojnásobný; zde má automatické ventily. Zde dole jsou lůžka pro torpéda a zde nahoře jsou lůžka pro větroplachy“, zasmál se Li-jong, proměniv zmáčknutím páky dvě sedadla v pohodlná lůžka.

„S tou již bychom se nemohli projeti po místnosti“, prohodil Taj-king.

„To ne, ta může vyjeti jen ku předu a pak hned v téže poloze do výše nad střechu. Zde by se neotočila.“

„Tak nezapomeň pozítří přijíti, čekám tě určitě“, pravil Li-jong, když Taj-king odcházel.

„Zapomenout? Nikdy! Kde jsi Ty a kde je Ona, tam jsem já. Buď zdráv!“

II.

Třetí den již časně z rána Li-jong se sluhou Taem dokončovali poslední přípravy k uvítání hostí.

Tao nosil ze zahrady náruče květin a zdobil obě lodě s takovou zručností a vkusem, že se Li-jong sám tomu divil, kde se to v takovém pitomém chlapu béře.

„Kde jsi se to, Tao, naučil?“

„To–to–to já vá–zal květiny v–v–v jed–nom ob–ob–obchodě, t–t–tatínek byl z–z–zahradníkem a tak m–m–mě to naučil“, koktal Tao.

„A proč jsi od nich odešel?“

„V–v–voni málo p–p–platili!“

„Ale u mě jsi spokojen?“

„U–u–u vás budu dě–dě–dělat do ro–ro–roztrhání těla, kdy–kdy–když m–m–m–mě nevyhodíte.“

„Co bych tě vyhazoval, když budeš dělat dobrotu, tak můžeš být u mě do smrti.“

Li-jong se podíval na hodinky.

„Za hodinu zde budou! Přines ještě, Tao, z bytu několik židlí a pak mě pomůžeš dáti ty přehozy do lodí.“

Zadrnčel zvonek.

„A to jsi ty, příteli Taj-kingu! Vítám tě, pojď dál!“

„Nejdu pozdě?“

„Ne, jdeš zrovna včas; hosté přijdou asi za hodinu. Ale když již jsi zde, pomůžeš mi laskavě dodělat úpravu lodě, ano?“

„Zajisté! – Člověče, ty jsi to vyšperkoval, jako na svatební cestu“, smál se Taj-king, prohlížeje lodi, vyzdobené květinami.

„Tvůj bratr nepřijde?“

„Nemůže. Pořádají právě veliké manévry vzdušného loďstva. Také toho mohli nechati, za krátko to beztak hodí do starého haraburdí. To je tak dobré pro „bílé barbary.“

„Pohleď, touhle látkou potáhneme ještě sedadla“, pravil Li-jong, vybaluje nádherné přehozy s vyšívanými květy bílých lotosů, žlutých kosatců a ohnivých máků.

„To jsou krásné vzory“, obdivoval Taj-king a oba se pustili do práce.

Li-jong dopínal právě poslední sponu, kterými byly přehozy spjaty, aby ve větru neulétly, když venku zahučela auta.

„U–u–už jedou“, vykřikl Tao, běže otevříti vrata.

Auta vjela širokou cestou v zahradě až ku vchodu a oba inženýři již pomáhali dámám dvorně z vozu.

Usměvavá Li a štěbetavá Yu vynořily se z auta jako dva svěží květy, šířící vůni a radost kolem. Jejich bohaté, černé lesklé vlasy byly jako „shluky mračen“, obočí jejich byla jako „tykadla bource morušového“, ale chůze jejich nebyla již, jak opěval starý básník „jako chůze kolébající se labutě“, jejich malé nožky přirozeného vzrůstu v elegantních střevíčkách, zbavené středověkého mrzačení, mihaly se křepce, pružně, pod lemem kratších sukének, takže chůze jejich byla „jako plavba džunky za slabého vánku na

hladině jezerní“. Byla to ztělesněná „omládlá Čína“ kypící zdravím a rašící novým životem.

Taj-king s Li-jongem mohli na nich oči nechati, a v prvých okamžicích jim docela z jejich hlav ulétly všechny vzducholodě, a oni se začali proměňovati v tokající tetřevy; ale již v příštím okamžiku celá společnost vhrnula se do hangáru za hlučného hovoru a smíchu mladých, a pozornost všech otáčela se zase jen okolo hmoty, do které Li-jong vdechl život, který měl býti zárodkem nového života na celé planetě.

Když uvedl Li-jong, před žasnoucími zraky všech, v pohyb svoje věčné kolo, ženoucí dynamo, stáli všichni mlčky kolem, dívajíce se na ten zázrak s různými pocity; každý dle svého duševního obzoru a dle poměru, v jakém stál k věci.

Jeden však pocit á sice pocit lahodící a příjemný, byl všem společný, že ta letící hmota na hřídeli, splývající v jednu mlžinu, přinese jim – zisk.

Zisk! Kouzelný proutek otvírající všechna srdce lidská – srdce tvrdá, měkká i nejměkčí.

Zisk! Střed všehomíra, kol něhož se vše otáčí!

Zisk! Sladká omamná hudba minulosti, přítomnosti i budoucnosti, vábící plazy z podzemní i orly z nedostupných hor!

Zisk! Chladivá náplast, tišící všechny bolesti života!

Zisk! Sladký bonbónek, osušující slzy plačícího děcka!

Zisk! Zázračný magnet, přitahující k sobě ryzí kov i všechno svinstvo!

Zisk! Nahota života, přikrývaná pláštěm lásky, přátelství a lidství!

Zisk! Masivní nezdolná přehrada, tarasící cestu k nebi!

Zisk! Nejsvůdnější huriska, rozplameňující eunucha i pederastu!

A kolo v závratném letu svištělo: zisk – zisk – zisk – zisk!

„Co je to vlastně za sílu, která to kolo pudí k běhu?“ tázal se přemýšlivý student Taj.

„Jo, milý hochu, to ti nepovím. To ti definovati nemohu. Tak jako nevíme dodnes, co vlastně je to za sílu elektřina, magnetism nebo radium, tak nevím, co je toto zde. To uniká našim lidským smyslům. My to umíme jenom vyvodit a ve svůj prospěch využít, ale co je to, to nevíme. Jsou to neviditelné nervy kosmu, jichž bude ve vesmíru nespočetné množství. Nám ubohým pozemšťanům podaří se náhodou někdy nějaké to vlákno zachytit a zužitkovat. Až je pochytáme všechny, budeme bohy! Ale nám zatím tohle jedno úplně postačí!“

„Co je to zde, pane inženýre,“ tázal se malý Ynin, ukazuje na zvláštní malou klec, navlečenou v rozích na čtyři tenká ocelová lana, upevněná u zdi od země ku stropu.

„To je model zdviže. Vstupte dovnitř,“ pravil inženýr Yninovi a Tajovi, otevřev dvířka a zase je za nimi zavřev. „A teď Taji, přesuň tu páku na druhou stranu.“

Zdviž se vznesla na lanech lehce do výše.

„A teď přesuň páku zase zpět,“ křičel nahoru Li-jong.

„To se to pěkně vozí,“ pochvaloval si Ynin. A hned kul žhavé železo. „Postavíte nám, pane inženýre, na naši terasu také takovou zdviž?“ prosil, tule se po způsobu chytrých koček k Li–jongovi.

„To víš, že ti ji udělám,“ pravil tento, pohladiv svého nastávajícího švakříčka po hlavě.

„Já se ještě jednou svezu, smím?, ptal se Ynin.

Taj chtěl si stoupnouti k němu.

„I ne, já sám!, že ano, pane inženýre? Dovolíte?“

„Tak jeď“, pravil tento, když zavřel dvířka.

„Ať se ti nic nestane, obávala se paní Tschaentungová.

„Nemějte obav,“ chlácholil ji Li-jong, to jen evropské a americké zdviže lámou vazy, urážejí a skalpují hlavy a čtvrtí těla. Tato zdviž je úplně bezpečná“.

„Cha–cha–cha,“ smál se spokojeně starý Tschaentung a s ním celá rodina.

„Tak již dost, Ynine, kárala matka, „pan inženýr nemá čas si s tebou hráti“.

„Tak teď to nejzajímavější číslo programu,“ pravil Li-jong.

„Tao, kde jsi?“ volal. Tao přiběhl z druhé místnosti, kde byly lodě.

„Já ss–sem, já ss–sem musil vo–vo–vopravit květiny, by–bylo to trochu po–po–po–pocuchaný.“

„Tak otevři střechu!“

Pak šli všichni k lodím.

„Ách, to je krása,“ zaznělo z dívčích hrdel a celá společnost obdivovala lodě, a ženy hlavně květiny a přehozy.

Li-jong hnul pákou u menší lodě. Ta se zvedla na půl metru od země.

„Sedněte si tam na zkoušku,“ vyzval dívky a oba hochy. Potom vlekl s Taj-kingem a Tajem loď zcela lehce do velké místnosti pod otevřenou střechu.

„To to jede lehce – to je lepší jízda nežli v rikši nebo v autu, viď, Yu?“ pravila Li.

„Ode dneška, pane inženýre, nás musíte vozit jen ve vzducholodi,“ děla Yu.

„A hned sem přivlečeme velkou loď,“ pravil k Taj–kingovi Li-jong. Oba hoši vyskočili z lodě, že jim pomohou tlačit. Dívky zůstaly seděti v lodi, kolébajíce se jako na vlnách.

Li-jong s Taj-kingem a hochy ještě nedošli do druhé místnosti, když se náhle ozval pronikavý výkřik ze dvou dívčích hrdel.

Všichni se ohlédli. Malá loď se nesla rychle do výše a v otvoru ve střeše se na okamžik zastavila.

Všichni pádili v před. Li-jong myslel v prvé chvíli, že děvčata hnula pákou. V tom se nahnul z lodi Tao a křikl dolů jasným hlasem:

„Pane inženýre, já dávám okamžitou výpověď a nevěsty si béřu do zástavy. Poroučím se vám!“ a ďábelský chechtot rozlehl se místností.

V tom se loď vznesla do ohromné výše a zmizela za otvorem.

„Zrada!“ zařval Li-jong. „Ten padouch mně oklamal. Rychle, Taj-kingu, do druhé lodi a za nimi.“ A již oba pádili do zadu.

Stará paní a malý Ynin se dali do pláče a starý Tschaen-tung nemohl zděšením vypraviti ze sebe ani slova.

Taj pospíchal za inženýry.

Li-jong skočil do lodi a trhl pákou. Taj-king s Tajem seděli již v lodi.

Loď se nepohnula. Li-jong trhl pákou ještě jednou – ale marně.

„Lotr! Poškodil nám vedení!“, vykřikl zoufale.

„Náčiní! Rychle Taji, tamhle leží, kleště, klíč! Pane Tschaen-tungu! Jeďte honem s Tajem na prefekturu a oznamte, ať telegrafují na vše strany, ať je stihají! Řekněte jim, že na tom závisí spása celé říše! řval za ním, když ten již byl u dveří. Za chvíli auto vyrazilo v šíleném letu ze zahrady. Za deset minut letěla chifrovaná depeše jiskrová po celé

„Vzducholoď zvláštního typu ve tvaru ryby, opatřená křídly, vyletěla z Pekingu ve 12. hod. 20 min. směrem severovýchodním. Všechny hranice ve

vzduchu obsadit, loď okamžitě stíhat a za každou cenu polapit. Milion taelů odměny!“

Za druhých deset minut vzneslo se do vzduchu deset tisíc létadel nad celou republikou, pátrajících po uprchlíku.

KAPITOLA IX.

Jak vyzkoušel inženýr Li-jong model vzducholodě.

I.

Tao sedě u volantu, chystal se právě zabočiti k východu, když v tom spatřil v dáli několik rozptýlených bodů na obzoru. Chopil se pravou rukou binoklu, nespouštěje volant s levé ruky.

„Aby je hrom schvátil! stíhají mě. Ale jsou ještě daleko. Teď honem k Chinganu, tam mě nedostanou," a zabočil hned k severozápadu, kde se v dáli táhlo od severu mohutné horstvo Chinganské.

Obě dívky seděly v zadu přituleny k sobě jako dvě ulekané myšky, neodvažujíce se, po Taově výhrůžce, aby se ve svém zájmu chovaly klidně, ani promluvit. Ohlédly se obě týmž směrem, kam zamířil Tao kukátko a spatřily též v dáli v různých výškách celé pásmo létadel, k nim upínaly zrak, jako ku svým zachráncům. Ale loď letěla jako šipka vpřed a za nedlouho body naděje, ztrácely se jeden po druhém v modru nebe, až zanikly docela. Křídla v ostrém tempu bezvadně pracovala a zrak děvčat svezl se zase na toho hrozného muže před nimi, který jistou rukou hnal loď v před.

To již nebyl ten směšný, koktavý sluha s tváří hlupáka, to byl muž, v jehož pohledu a každém pohybu zračila se síla, energie a cílevědomé chování.

Hory po levé straně zdály se jim růsti před očima. Dole pod nimi v hloubce tří tisíc metrů, vinuly se jako stříbrné nitky řeky a kanály, města a osady jevily se jako krtčí hromádky, a na severovýchod táhly se zbytky Veliké zdi, jako hnědá tkanice.

Žádný hluk nedoléhal k jich sluchu; jen pravidelné svištění křídel, brázdících mohutnými rozmachy vzduch, ozývalo se ve velebném tichu.

Náhle ustal i ten jediný rušivý zvuk a loď jako obrovský pták s roztaženými křídly snášela se tiše klouzavým letem do hor. Tao se ještě pátravě rozhlédl binoklem po obzoru. Všude bylo čisto. Po pronásledovatelích ani stopy; jen pár orlů, vyplašených z hnízda, kroužilo uděšeně kolem.

Nebylo to poprvé, kdy jejich klid byl rušen zjevem ohromných letounů, daleko větších než byli oni sami, zasahujících do oblastí, kde dosud neomezeně kralovali.

Hrdí, silní, pyšní vládci vzdušné říše, náhle byli vyvedeni z toho klamu, že vláda jejich, ničím neomezená, nikdy konců míti nebude a hrady, z kterých vyjížděli na lup, že žádná moc světa nedobyde.

A náhle zjevili se ohromní neznámí ptáci, jako z říše pohádek, vydávající řev, který prorážel nebesa a zděšení orlové k svému velikému překvapení a údivu shledali, že je nad nimi ještě někdo větší a silnější a jejich nadvláda, říše, hrady i život sám, že jsou ohroženy.

A do jejich statečných srdcí vloudil se pocit neznámý, pocit, který byli dosud zvyklí jiným nahánět, pocit strachu, děsu a malomoci a králové vzduchu dali se na hanebný útěk.

Jak směšný je útěk králův!

Když ale zpozorovali z úkrytu, že letouni, kteří jim nahnali tolik strachu, jsou pouze nedokonalým výmyslem největšího dravce člověka, a že ve své nemohoucnosti se nemohou usaditi ani na skalisku, vrátila se jim dřívější statečnost, a oni pohrdlivě dívali se ze svých hradů na vpád toporných dravců s prkennými křídly a beze spárů.

Ale tento pták, letící tiše, bez hluku, obratně se proplétající mezi skalisky tak jako oni, nahnal nového děsu do jejich královských srdcí a zase prohlíželi si jej z povzdálí s respektem zaječím. Tato záludná, ohromná, němá potvora, plížící se kolem skal, naháněla více strachu, nežli ti kašírovaní dravci s planým pokřikem.

Li a Yu se zatajeným dechem dívaly se na srázy skal, kol nichž se loď šinula stále níže, mezi horskými hřbety do údolí. Chvílemi, když pluly těsně kol méně příkrého svahu, vznikla v jich hlavách šílená myšlenka, vyskočiti z lodě a uniknouti tak z moci toho lupiče, jehož se právem obávaly. Než však se k tomu odhodlaly, vzdálenost se zase zvětšila a skok s výše pěti až šesti metrů na svah nad propastí, byl příliš odvážný, než aby se k němu dívky mohly odhodlati.

Zatím se však scenerie změnila v jejich neprospěch. Vpůli do soutěsky mezi kolmo strmícími skalami, která se v předu úžila tak, že musel Tao složiti křídla lodi, aby mohl proplouti těsně skrze úzký komín jen o dva metry širší, nežli byla loď.

Dík obratnosti záhadného lupiče, vypluli ze soutěsky bez úrazu.

Bystrá Yu nespouštěla oči z rukou inženýra, jak pohyboval různými pákami a volantem při řízení lodi. Před nimi otvíral se pohled do údolí, po jehož levé straně dál se táhly strmé skály do výše a na právo níže vystupoval vrch, černající se jedlovým lesem.

Inženýr dříve rozhlédl se opatrně po obloze, když tu upoutal ho pokřik celého hejna vran, které hemžily se kol čehosi na příkrém svahu skály.

Sáhl po binoklu a ku svému údivu spatřil mrtvolu člověka, visícího hlavou dolů na provaze u nízké jedle. Ve skále, blíže mrtvoly, černal se otvor do nějaké jeskyně.

„To musím vyšetřit, kde se tam ten chlap vzal,“ bručel si pro sebe. Trhl pákou, rozepjal křídla a několika tempy ocitl se s lodí u samé mrtvoly. Vrány s pokřikem rozlétly se na všechny strany. Inženýr vzal provaz, upevněný jedním koncem za kruh u lodi, a vyskočiv na výstupek, uvázal jej za jedli.

Mrtvola byla již ohlodána od krkavců a lebka s odkrytými zuby a prázdnými důlky očními, šklebila se příšerně na zděšené dívky, které s hrůzou pozorovaly nezvyklé divadlo.

Inženýr zatím již stál u otvoru do jeskyně a vyšvihnuv se na okraj, zmizel uvnitř.

Yu v tom skočila na první sedadlo k řízení, přesekla sekyrkou visící v zásuvce u náčiní provaz, odstrčila rukou loď od skály a trhla pákou.

Loď se nesla do výše. V tom Li vykřikla.

„Počkej, zastav! Musíme přeseknouti ten provazový žebřík, aby nemohl vylézti nahoru. A dvěma seky srazila jej i s mrtvolou dolů.

Inženýr, slyše šramot, vyběhl z jeskyně a zařval vzteky. Však loď byla již z dosahu jeho ruky.

Li s Yu by si nejraději padly radostí do náručí, avšak starost o řízení lodi zabraňovala takovým výlevům citů.

Když viděla Yu, jak se loď řídí do výše (což bylo ostatně u páky na stupníku šipkou vyznačeno: první rychlost, druhá – třetí) nechala ji vyletět kolmo hodně vysoko, aby byly co nejdále od toho lupiče, jehož se jim tak neočekávaně podařilo zbaviti a zavříti do pasti. Ještě jej zahlédly, jak tam mává zoufale rukama a pak jim zmizel s očí.

Vylétly až na vrchol skály, kol níž se vinula úzká stezka, a když měly kol sebe volný prostor, odvážila se Yu manévrovati s lodí. Nejprve zarazila vzestup a nechala loď kolébati v jednom bodu. Teď teprve daly průchod své radosti a objímajíce se, daly se do pláče.

II.

Inženýr vrátil se do jeskyně. Zvedl elektrickou svítilnu, kterou tam Gaj zapomněl a dal se do prohlídky jeskyně, nemá-li někde východ. Na zemi ležel ještě špičák, dláto a kladivo, jak to tam zanechali pošetilí zlatokopové, jež zničila „chamtivost," ta prapříčina všeho zla a běd.

Dva jen byli, štěstí před sebou na koše, ale jeden ho chtěl hned na celé hory. A tak neměli oba nic.

Zlato se na stěně vyzývavě lesklo, ale pro polapeného inženýra-lupiče, ztratilo půvab.

Svoboda nad zlato! Ale jenom někdy! Ale jenom chvilku!

Před jeho zraky se otvírala vábná perspektiva, že tu uprostřed zlata pojde hlady, jako pes. Nejraději by si nafackoval. Proč se raději nepokusil proraziti síť pronásledovatelů!

Ale to myslel, že bude chytřejší, schovati se v horách a uniknouti v temnu noci. Co mu dalo práce a přetvářky, než vnikl k Li–jongovi a než se mu naskytla příležitost uprchnouti s tajemstvím výroby i s modelem. Ale ty prokleté ženy to vše pokazily. Pak se říká, „kam nemůže čert, tam nastrčí starou babu," to není pravda! Tam nastrčí hezkou, mladou ženu! A zde byly hned dvě! A já starý osel se nechám od takových žab ošidit," a při tom se bil pěstí do čela. „Já myslel, „dlouhé vlasy, krátký rozum," ale tahle zatracená emancipace z nich udělá půl muže. Ale vem hrom holky i vzducholoď. Plány a zápisky mám v kapse, jen kdybych se dostal odsud."

Obešel celou jeskyni; byla uzavřena. Vzal kladivo a svitě si na cestu, poklepával všade po stěnách, neozve-li se dutý zvuk. Když došel do úzké slepé chodby, zadunělo to na konečné stěně, která chodbu uzavírala.

Jiskra naděje zadoutnala.

Dutý zvuk vycházel u země, a šířil se asi v okruhu jednoho metru. Zesílil údery uprostřed. Patrně tam byla nějaká dutina; snad nová jeskyně, snad chodba, která jej vyvede na svobodu.

Než stěna povoliti nechtěla; patrně byla dosti silná. Rozběhl se pro dláto a špičák.

Co to? Zdálo se mu, že jej někdo volá.

„Pane Tao! pane Tao! Slyšíte? Ozvete se!“

Běžel k otvoru a vyhlédl ven. A nechtěl věřiti svému zraku. U skály kolébala se loď a slečna Yu na něho volala: „Pane Tao, my jsme si to rozmyslely a nechceme vás zde nechati zahynouti. My to neumíme tak řídit. Vezmeme vás na loď, ale jen s tou podmínkou, že u nejbližší osady sestoupíme dolů a vy nás i loď opustíte, platí?“

„Platí! Slibuji!“ a již skočil do lodi.

Sedl hned k volantu, chopil se páky, když v tom rána do hlavy zbavila jej vědomí a on zhroutil se pod sedadlo.

Když se probudil z mrákot, shledal, že je opleten provazy. Nohy měl ohnuty na zad a připoutány k rukoum. Takto zkroucen ležel bokem na hrazení lodi, tváří obrácen dovnitř. Před ním seděl Li-jong s Taj-kingem. Oba měli zapálené cigarety a patrně čekali, až procitne.

„Tak, pane Tao, jak vidíte, hra skončila ve váš neprospěch,“ začal Li-jong.

„Nechtěl byste se nám představiti?

Inženýr, lupič, zatvrzele mlčel. Jenom blesk nenávisti šlehl z jeho očí na Li–jonga.

„Nechcete! Nu, konečně to je věc podřadná. Hlavní věcí je, že tajemství vynálezu bude uchováno. Ty zápisky a plány, co jste mi ukradl, již mám,“ pravil klepaje na pouzdro. „Ale ty zápisky a plány, co máte ve své lebce, pane inženýre, ty nemám! Chápete

zajisté jako inteligent, že my se musíme pro všechny případy pojistit, by se historie neopakovala.“

„Zbabělci!“ zasykl spoutaný. „Jste dva a museli jste mě přepadnouti ze zadu. Hrdinové!“

„Ale pane lupiči, snad jste nemyslel, že vás vyzveme na čestný souboj, to dělají vůči zločincům jen hlupáci, nebo hrdinové z románů. Vy přece zajisté víte, že zde běží o více, než o samolibost hbitých pěstí.“

„Chápu vás, že byste zde raději stál vůči nám s volnýma rukama – než konec té zábavy! Čas kvapí!“

„Příteli, Taj-kingu, hodíme na váhu zájmy obou stran. Na jednu misku život pět set milionů Číňanů, na druhou život neznámého lupiče.“

„Zvážen a nalezen příliš lehkým,“ odpověděl Taj-king.

„Inženýre Tao! Jste obviněn a usvědčen z pokusu úkladné vraždy pět set milionů lidí a odsouzen k trestu smrti. Jedinou milost, kterou vám můžeme prokázati, jest, že rozsudek provedete na sobě sám.“

„Teď můžete dokázati, že jste „samuraj“.

Živý balík sebou pohnul a svalil se přes hrazení s výše tisíc metrů do propasti.

Bylo to hrdinství? Bylo to hrdinství skutečné? Aneb jen vyprovokované bodnutím do samolibosti? Nebo jenom zoufalství?

Všichni se nahnuli přes pažení.

Když dopadl na skálu, byla z něho beztvárná hmota.

Odbyto!, pravil Li-jong, hodiv zbytek cigarety za odsouzencem.

III.

„A nyní vzhůru domů! Budou tam na nás s úzkostí čekati. Ještě si ale prohlédneme jeskyni, co tam vlastně je.“

Loď se snesla kolmo dolu.

„Zlato!“ zvolal Taj-king, který lezl první dovnitř.

„Zde se odehrávalo nějaké drama,“ pravil Li-jong, prohlížeje věci pohozené po zemi a zaschlou krev u vchodu.

V tom zvolala Yu, která zůstala s Li na lodi: „Nějaká karavana se sem blíží,“ ukazujíc prstem směrem k severu na cestu, vinoucí se podél skal.

Taj-king s Li-jongem vyběhli z jeskyně.

„A to je profesor Wang-vej,“ pravil Taj-king, dívaje se kukátkem.

Karavana se zatím přiblížila a již je zpozorovala ze záhybu cesty, odkud bylo viděti ze strany na loď.

Když přišli k místu, kde loď stála, ztratila se jim tato z očí, jelikož shora na ní nebylo viděti.

V tom náhle vyplula před nimi u okraje propasti a přirazila těsně ku břehu.

Než se vzpamatovali z údivu, vyskočil Li-jong s provazem od lodi v ruce, a ukláněl se překvapenému profesorovi.

Profesor se naň díval skrze brýle a teď teprve se vzpamatoval.

„A to jste vy, pane inženýre! Kde se tu béřete a co to máte za zázrak?“ pravil v údivu, dívaje se na loď.

„Vždyť to je proti duchu svaté vědy! Proti všem dosud stávajícím její předpisům! To vy jste vynašel? A ani jste se nepochlubil, co kutíte!“

„Já jsem chtěl Čínu překvapit,“ smál se Li-jong.

„No, to se vám vskutku podařilo,“ pravil profesor.

„Než dovolte, bych vám představil naší společnost,“ pravil Li-jong.

„Podržte nám to, hoši, na chvilku,“ obrátil se k vojákům, podávaje jim provaz, a když dívky a Taj–king vystoupili a navzájem se představili, pravil profesor:

„Gratulují vám, pane inženýre; vy budete hráti velikou úlohu v nedalekém budoucnu.“

Když pak si v krátkosti navzájem vypověděli svoje příhody, nabídl se Li-jong profesoru a Ju-hanovi, by vstoupili na loď, že je chvilku sveze.

Ti s radostí svolili, zejména Ju-han zářil, vzhlížeje k inženýrovi pln obdivu a úcty.

Taj-king s dívkami zůstali zatím na břehu.

Li-jong je provezl v několika obloucích nad propastí.

„Pane inženýre, to by se to lovilo s takovou lodí," ozval se Ju-han.

„Také si půjdeme s ní zalovit, jen co budu míti trochu času, a předem vás k tomu zvu, pane Ju-hane, jak budu moci, dám vám o tom věděti."

„Předem srdečný dík, pane inženýre, těším se již na to. S tou bychom mohli i do džunglí, vystříleti všechny tygry."

Li-jong pak s nimi vylétl do ohromné výše, a zase se pustil kolmo dolů, a zastavil těsně před jeskyní.

„Buďte tak laskav, pane Ju-hane, a uvažte provaz za strom." Když Ju-han tak učinil, zavedl je Li-jong do jeskyně.

„Zde máte, pane profesore, také materiál k studiu," pravil Li-jong.

„Ano, ano! Tak proto ti chlapi nám zmizeli," pobručoval si profesor, dívaje se na zlaté žíly. Ale jak vidím, hned se asi poprali a šlo to do živého, dle té krve zde".

„Ti to budou míti oba asi odbyto. Patrně jeden byl při zápase shozen, neb spadl dolů a druhý, dle vypravování slečen, uvízl při výstupu na skále. Teď již asi leží dole svorně vedle sebe," pravil Ju-han.

Když vyjeli v lodi na stezku, rozloučili se navzájem a plavci vznesli se do výše. Ještě viděli, jak profesor Wang-vej s Ju-hanem mávají klobouky na pozdrav a pak jim zmizeli z očí.

Li-jong sice se nabídl, že by svezl profesora a Juhana do Pekingu, ale profesor s díky odmítl, že musí s výpravou dojeti k místnímu guvernérovi, který jej očekává.

Li-jong obejel s lodí skaliska a spustil se do rokle, táhnoucí se na druhé straně hory, kde nad lesem kolébala se druhá loď, upevněná provazy na dvou vysokých jedlích.

„Tak ty, Taj-kingu, umíš tuto loď řídit a slečna Yu také, tak zůstanete zde a já se slečnou Li si přesedneme do velké.“

Lodě se vznesly pak do výše a rozjely se přímočarně na jih směrem k Pekingu.

Letěly vedle sebe.

Křídla svištěla v rytmickém tempu, jenom že musel Li-jong svoji loď mírnit v rychlosti, by mu druhá loď, která měla menší rychlost, postačila. Přes to jeli rychlostí 550 km za hodinu.

Sotva vyjeli z hor, objevili se na obzoru z prava, z leva i ze předu celé flotily létadel, které roztáhnuvše se do půlkruhu, letěly přímo proti nim.

„Taj-kingu!“ křičel Li-jong, „koukej, ti hrabalové nás stihají. Ti si přivstali.“

Některá létadla vznesla se do výše, jiná plula přímo.

V tom se objevily u hořeních létadel obláčky dýmu.

„Oni střílejí!“ vykřikl Taj-king.

„To jsou trubci, chtějí získat milion! Rychle, Taj-kingu, bílou vlajku, vzdáme se.

Vlajky, vztýčené na bambusových žerdích, zavlály, a lodě snesly se kolmo k zemi.

Dosedly opatrně, jako praví ptáci. Kol nich snášelo se celé hejno rachotících létadel.

Začínalo se šeřit.

Z velikého aeroplánu pro šest osob, které se sneslo nejblíže, vylezl velitel loďstva a blížil se s jedním důstojníkem k lodím.

„To byla mýlka, pane veliteli! Lupiče jsme dostihli a teď se vracíme zpět,“ pravil Li-jong po vzájemném představení.

„Máte jej sebou?“

„Ne, při stihání spadl do propasti,“ zalhal Li-jong.

On nebyl oprávněn podle zákona vynášeti ortel nad lupičem, ale rozhodl se tak, dle úmluvy s Taj-kingem, vzhledem k mimořádné důležitosti věci, v obavě, že by mohl třeba při vyšetřování lupič uniknouti, neb dáti některému spojenci zprávu a podobně; a Li-jong chtěl míti absolutní jistotu.

Když vše veliteli vylíčil, s tou změnou ovšem, že lupič pokoušel se z jeskyně utéci a při tom spadl, usmál se tento, jako by chtěl říci, že rozumí a chápe, a vzal to na vědomí.

Zatím se kolem lodi shromáždili všichni piloti z okolních létadel a zvědavě si tyto prohlíželi.

Z dálky se blížil jeden důstojník, který hlásil veliteli, že se dvě létadla při sestupu na nerovném terénu poškodila a jeden pilot si při pádu zlomil nohu.

Li-jong, který vykládal veliteli konstrukci lodí, když to slyšel, usmál se vítězně.

„Příště se takové nehody díti nebudou a piloti i lodě budou v úplném bezpečí.“

Velitel zaslal jiskrovou zprávu do Pekingu ministru vojenství, presidentovi a na žádost Li-jonga, Tschaen-tungovi.

„Loď zachráněna, lupič mrtev. Obě lodě vracejí se zpět.“

„Vše v pořádku, všichni zdrávi. Jedeme zpět. Li-jong.

„Nebylo by libo, pane veliteli, pořádati závody? Rád bych zjistil rychlost lodí,“ pravil Li-jong.

Velitel svolil.

Vybral tři stíhací létadla nejnovějšího typu a když Li-jong uzavřel velikou loď sklápěcí střechou a u malé vysunul ochranný štít v rámu z průhledné pružné massy, nasedly do veliké lodi k Li–jongovi obě dívky, a do každé byl přibrán důstojník leteckého sboru, jako svědek.

Rozložení v řadě vedle sebe, čelem obráceni směrem k Pekingu, ruce na volantech, čekali řidiči lodí, až dá velitel výstřelem znamení.

Ten držel v ruce hodinky; ukazovaly 8 hod. 29 minut. Za minutu třeskla rána a pět létadel odlepilo se od země.

Všechna létadla nesla se šikmo vzhůru, asi v 45° uhlu.

Již v druhé vteřině vyrazily obě lodě ohromnou rychlostí v před, jako vystřelené kule, aniž by křídly hnuly, používajíce jich jenom jako klouzavých ploch k šikmému letu.

Již v druhé vteřině byla znatelná jejich obrovská převaha a rozdíl ten od vteřiny k vteřině rostl před očima všech užaslých diváků, letců; sta čapek letělo do výše a hromový jásot nesl se jako výstřel za šťastným vynálezcem.

Součastně obdržel ministr vojenství druhý jiskrový telegram:

„Závody létadel, start – kota 37 pod Velkým Chinganem – cíl Peking – letiště. U startu dvě lodi inženýra Li-jonga a tři stíhací létadla typu G-5. Odlétly v 8 hod. 30 min.“

Ve výši jednoho km zahnuly Li-jongovy lodě ostře v tupém úhlu a letěly zase níže v mírném sklonu. Křídla pracovala v ostrém tempu, zapnuta na nejvyšší rychlost, která byla ještě zvyšována střídavým klouzavým letem nahoru a dolu, při kterém jen přední křídla pracovala a zadní sloužila jako klouzavé plochy,

tak že lodě projížděly vzdušnou dráhu v obrovských vlnovkách.

Velitel s důstojníky sledoval s kukátkem let.

Li-jongovy lodě dávno již zmizely, když stíhací létadla ztrácela se na obzoru jako tři malé body.

IV.

Na ohromném letišti za Pekingem pod krytou verandou seděl president Wu–pej–wang s ministrem vojenství Ju–ši–hanem a celým štábem generálů a důstojníků, očekávajících s napětím přílet lodí.

Ministr vojenství vytáhl svoje veliké hodinky a položil je na stůl; ukazovaly 9 hod. 30 minut.

Čtyři obrovské reflektory, postavené na rozích letiště, vrhaly světlo do prostoru směrem k severu.

Letiště bylo prázdné. Jen jeden aeroplán, opatřený světly, kroužil ve veliké výši nad letištěm, pátraje po lodích, by dal znamení, jakmile se na obzoru objeví.

„Když zde bude za půl hodiny, tak je chlapík!“ poznamenal ministr.

V tom vypustil aeroplán raketu.

„Už jsou zde!“ zaznělo z mnoha hrdel. Bylo 9 hod. 31 min. Vše se vyhrnulo z verandy. Binokle u očí, dívali se všichni napjatě k severu.

Na obzoru vynořil se světlý bod, který se s úžasnou rychlostí blížil a zvětšoval. Již bylo viděti jasně kukátky, mávající křídla a dvě světla na přídi, která svítila, jako dvě veliké oči. Reflektory, které jej osvětlovaly, pustily světlo kolmo do výše, aby řidiče neoslepovaly a značily mu tak, kde je letiště. Bylo 9 hod. 32 minut.

Loď se přihnala jako meteor ve veliké výši nad letištěm, zakroužila v osmičce, opsala přesný čtverec a zůstala chvíli státi v jednom bodě, jako když ji přibije.

Pak se snesla prudce dolů, jako jestřáb a těsně před hloučkem důstojníků lehce dosedla k zemi.

Hromový jásot letěl do prostoru, když zářící Li-jong vyskočil z lodi. Za ním vyšel hned důstojník, který vykonav povinné hlášení, představil Li-jonga presidentu a ministru války.

„Gratuluji vám,“ pravil president, zřejmě potěšen, tiskna mu ruku.

Li-jong se omlouval, že chtěl svoje lodě dříve vyzkoušeti a pak hned je předvésti panu presidentovi, že ale lupič celý program změnil.

„Jak vidím, dopadla zkouška znamenitě,“ pravil s úsměvem president.

„Kde máte druhou loď?“

„Ta přijede za několik minut, její rychlost je o něco menší. Je to první model.“

Potom Li-jong představil presidentovi obě dívky.

„Tyto statečné dívky, pane presidente, mají velikou zásluhu, že se nám podařilo překaziti úmysl cizího agenta, zmocniti se vynálezu.“

„Bude jim to též připočteno k dobru,“ pravil president.

V tom hlásil aeroplán druhou loď.

Bylo 9 hod. 47 minut, když se jim objevila nad hlavami.

Opsala elipsu přes celé letiště, a pak se snášela, opisujíc ostré schody, vždy kus vodorovně vpřed a pak v pravém úhlu kolmo dolu a zase vpřed a zase dolu, činíc tak dojem, jako když klouže po obrovských schodech dolu. S posledního schodu spadla za výkřiků pochvaly těsně vedle prvé lodi.

Důstojník, sklopiv koženou kukly, odbyl si hlášení a hned byl obklopen důstojníky, letci, kteří se jej vyptávali na podrobnosti letu.

„Zde je, pane presidente, můj přítel, pan inženýr Taj-king, který v dohledné době též Čínu něčím překvapí,“ představoval Li-jong.

„Budeme se těšiti, pane inženýre; lidé vašeho druhu jsou nám vždy vítáni a s veškerou ochotou vám vyjdeme vstříc, jen přijďte kdykoliv.“

„Jak vidím, slečny jsou již unaveny a vy též potřebujete odpočinku; vraťte se domů.“ Učinil jsem opatření, byste mohl pokojně spáti, aby se vám podobný případ neopakoval. Od té chvíle jste, pane inženýre, státním úředníkem, o podrobnostech se ještě dohodneme.“

„Ale kde jsou naše lodě?“ obrátil se president na ministra.

„Ty přijedou asi za půl hodiny. Jsou to nejrychlejší stroje; ujedou za 1 hod. 400 km. Inženýr Li-jong udělal světový rekord – 600 km za 1 hod. Budeme míti obrovskou převahu ve vzduchu.

Za dvě minuty snášely se Li-jongovy obě lodě do svého hangáru.

Stráž, stojící v zahradě, vzdala čest, a obě dívky za chvíli padly chvějícím se manželům Tschaen-tungovým do náručí.

„A teď každého, kdo by se odvážil ukrásti loď, zabiji,“ pravil malý Ynin, tasiv plechovou šavličku.

KAPITOLA X.

Inženýr Li-jong zasahuje do osudu své země a celého světa.

Třetí den od příhody s lupičem, volala stráž stojící u vrat Li-jongovy zahrady do zbraně, a před hangárem zastavila řada automobilů.

Z prvého auta vystoupil president Wu–pej–wang s ministrem války a z druhých aut ostatní ministři s technickými odborníky.

U vchodu již je očekával inženýr Li-jong z Taj-kingem, oba v slavnostním úboru. Vchod do hangáru

byl vyzdoben zelení a květinami, a na střeše vlál prapor v státních barvách.

Li-jong uvítal presidenta těmito slovy:

„Pane presidente!

Jest mi velikou ctí, že mohu ve svém domě uvítati vás a celou slavnou vládu, což jest mi důkazem, že byl plně pochopen význam mého objevu. Mohu jenom ujistit, že naděje v můj vynález kladené budou splněny, a že dnešním dnem vstupuje naše republika do nové éry, by zaujala místo prvé velmoci světa. Jsem šťasten, že mohu k tomu přispěti svými silami a svému úkolu zasvětím rád celý život.“

Celá společnost pak odešla do hangáru, kde Li-jong za asistence Taj – kingovi demonstroval svoje přístroje.

Když spustil „perpetuum mobile“, kolo věčné, všichni se v němém úžasu podivovali tomu zázraku.

Li-jong měl již připraveny tabulky, kde vypočítával, kolik miliard ušetří Čína ročně při elektrisaci země za uhlí, a jaké důsledky v každém oboru stroj přivodí.

Až se z toho ministrům hlava točila.

Pak postavil před ně do řady ve vzduchu pět koulí, které šly z ruky do ruky.

„To by bylo něco pro Angličany – vzdušný golf“ prohodil ministr vnitra, udeřiv do koule holí.

„Ten si s nimi budeme moci zahrát“ pravil Li-jong, potutelně se usmívaje.

Na malém modelu ve velikosti holuba, uvázaném na hedvábné šňůře, demonstroval Li-jong princip vzducholodi. Nařídil kormidlo a křídla a pustil jej do vzduchu. Model vzlétl a ve šroubovici nesl se až ku stropu.

Potom demonstroval zdviž, do které vstoupil Taj-king a vyletěl nahoru. Pak ji ihned zkusil báňský inženýr, kterého zajímala jako budoucí fárací klec.

Na konec předvedl Li-jong obě lodě; v menší svezl po místnosti presidenta s dvěma ministry, v níž se pak všichni za řízení inženýra Taj-kinga vystřídali.

President zatím zasedl u připraveného stolu, a pokynuv sekretáři, který mu podal listiny z aktovky, položil je na stůl.

„Zde máte, pane inženýre, dekret. Jste jmenován vrchním inženýrem při ministerstvu vojenství. Vše si necháte přestěhovati do nového působiště do arsenálu v Taj-juenu, kde vám bude vše k disposici. Navrhl jsem jako zvláštní odměnu pro váš vynález 500 milionů taelů, který byl vládou schválen, a jakmile dojde ku schválení v parlamentě, bude vám ihned poukázán. Jste-li spokojen, podepište.“

Když auta odjela, pravil Li-jong k Taj-kingovi. „Tak, milý hochu, teď se dáme do práce; ale dříve musím potěšiti Tschaen-tungovi. Půjdeš se mnou, že ano? Bude tam též Ona.

KAPITOLA XI.

Zkáza Japonska.

I.

V té době, kdy Čína sbírala své síly a události utvářily se tam hrozivě, proti nic netušícímu Západu, zasáhla Vyšší moc do vysoké politiky a pozměnila poněkud mezinárodní situaci.

Japonsko, které si též osvojilo politiku silných pěstí, bylo v mezinárodní komedii vážným činitelem, a chtělo též hráti jednu z vůdčích rolí, nechtíc se spokojiti rolí podřadných episodářů, jímž je dovoleno pouze hlásit: polévka je již na stole!“

I oni se tam dusili na svých ostrovech a lapali po vzduchu, který si zmonopolisovali herci Západu.

Ale nic není na té zeměkouli svaté a tak i ti Japonci pustili se svědomitě do svých žlutých bratří, mluvíce s nimi týmž mezinárodním volapikem, který si od bílých osvojili.

Je to taková zvláštní řeč, ta mezinárodní hatmatilka, každý si ji lehce osvojí a žádný jí nechce rozumět.

A tak jí také nechtěli rozuměti Číňané.

Byl to těžký rozhovor. Až teprve, když Číňané naučili se volapik ten znáti, bylo jim možno vykázati Japonce do příslušných mezí.

Byl to jazyk světový, jehož užívali národové již od pradávna.

Měl však v sobě prvky, stopy, řeči barbarské a tak političtí filologové Západu ujali se jej s láskou a vybrousili jej, že řeč jeho zvonila jako kalený meč.

A právě v té době, kdy bratrská situace na Východě byla velice zauzlena, živlové rozetnuly gordický uzel ten, a poměry spletitého příbuzenstva se zjednodušily.

II.

Když Japonci po tisícileté odloučenosti obrátili zrak svůj k barbarskému Západu, od něhož je dělilo moře a nekonečné lány země, užasli, jak svět je veliký a jak docela jinak žijí tam v těch zemích lidé bílých plemen, kteří chodí v zablácených botách do stavení. Užasli ti, kteří byli vysláni od moudrého Mikáda shlédnouti ten obrácený svět, a když přišli s cest od evropských dvorů a vyprávěli svoje dojmy, končil mluvčí deputace těmito historickými slovy: „Ne oni – ale my jsme barbaři! A kdyby obrátili se proti nám, rozbili by nás jako tašku na střeše.“

A užasl i Mikádo a hluboce se zamyslil. Myšlenka dala čin a ostrovní obyvatelé říše „počínajícího slunce“ nabrali západní vítr do plachet.

Minul záblesk věčnosti – vteřina kosmu – hodina národa – lidský věk – a užasla Evropa.

David přemohl Goliáše.

Snad proto, že Davidovi drželi palce bozi tři a Goliášovi jen jeden.

Užasl i Gosudar a hluboce se zamyslil. Ale myšlenka nevydala čin.

Mikádo odložil kimono, oblékl se do generálské uniformy – a Západ – salutoval.

Umlkl honosivý smích Goliáše a David se řehtal.

„Respekt! teď táhne militér a často stane se malér!“, tak nějak zněla píseň v operetě „Bandité“ z let sedmdesátých a osmdesátých minulého věku a ohlas její dosud zaznívá světem v plné síle.

A mezi tím, co na Západě vlastenectví ztrácelo na zvuku ve vřavě různých hesel, zazvonilo na Východě kalenou ocelí a ztužilo roztroušený národ po ostrovech v jeden mohutný kvádr.

A tak Japonci, jako dobří žáci svých západních učitelů, také si přikrajovali z cizího, brali, kde se dalo, aneb aspoň vypůjčovali si cizí lány po příkladu

civilisovaných, osvětových – co ještě – aha! kulturních států – na devadesát devět let.

Ta podivná záhadná duše ostrovních těch čilých Asiatů, byla vlivem evropské civilisace rozeklána ve dví. Ne – ne! Již se jasně rýsovalo na obzoru, kdo ovládne svět. „Redingot, lakýrky a psí dečky“ razily si vítězně cestu do všech koutů světa a národové jeden po druhém, v pokoře skláněly před nimi své hlavy. Svéráz všech národů se před nimi rozplýval jako máslo na slunci, a živořil jen v operetách a maškarních merendách. Sesedla Evropa a začínala šedivět i Asie. Tak jako ryba páchne od hlavy, tak i kosmopolitism, ten mor svérázu, zachvacoval zprvu města sídelní, a šířil se pak až do těch vísek.

Londýnské a pařížské módní žurnály, zbavily harémy kouzel, „šarivary“ zmizely a maharadžové i sultáni navlékli si kalhoty s pukami a jen strakonické fezy upomínaly, že pod novou slupkou vězí staré jádro. Až pak i na ty fezy došlo.

A tak i v Tokiu jednoho krásného dne, objevili se na ulicích samurajové, kteří místo dvou mečů za pasem kimona, měli bezvadné kalhoty s revolverovou kapsou v zadu, na hlavě cylindr neb „derby“ a z rukávů žaketu jim vykukovaly přesně dle předpisu bělostné manžety, sepnuté do cípu, jichž duchaplný vynálezce byl jistě atheista, jelikož je to móda proti Pánu Bohu.

Ale před „bohyní Módou“ musí i Bůh ustoupiti. Zamane-li se někomu v Londýně, sešívat kalhoty také do cípu, jako indiánské „nohavice“ – a ubohé lidstvo neví dne ani hodiny – objeví se v nich za krátko vládci světa, lvové salonů i pardálové periferií, jak zákony káží jim.

V té době, kdy civilisace počínala vydávati v říši „vycházejícího slunce“ své nejlepší květy, kdy avisování bohů u chrámů zvoncem, ozývalo se stále v delších intervalech, v té době, kdy i japonští učenci

konstatovali v nebi děsnou prázdnotu, a japonské dívky počaly nositi zastřižená mikáda, v té době, kdy lesy, ty plíce matky země, i na ostrovech řídly a tovární komíny houstly, v té době, kdy na východě vyvstávala nová Anglie, která se chystala po příkladu své evropské sestry dobývati světy, v té době, kdy zbožní jezdili elektrickou drahou na posvátnou Fudžijamu, prositi bohy, by ušetřili je běd a živelních katastrof, a učení pozorovali seismografické přístroje, oznamující záchvaty matky země – ocitl se celý Nippon na výši situace a nastal ten strašlivý okamžik – zánik – konec světa – jehož hrůzy prožívá jednotlivec stejně, propadá-li se do otevřeného jícnu země sám, neb letí-li za ním celé město, jehož hrůzy prožili stejně Atlanti, jako obyvatelé Sodomy a Gomorhy, Pompejané, jako obyvatelé poříčí rozvodněného Hoang-ha, jehož hrůzy prožívá stejně člověk, obklíčený plameny hořícího lesa neb prérie, jako mravenci, jímž loužička vody zaplavila celý jejich stát a jako pilot, řítící se v hořícím aeroplanu k zemi.

Snad ten nejvyšší státní Bůh šintojský, rozhněval se na obyvatele Nipponu, že více všímali si polobohů, přinášejíce jim dary a jemu že neprávem přikládali vlastnost, že o lidi se hrubě nestará?

Nebo byla míra hříchů jejich naplněna a oni jako nenapravitelní měli býti utraceni?

III.

Žádná říše nebyla postavena na tak vratkých základech, jako věčně chvějící se „říše – vycházejícího slunce“.

Jen bozi vědí, proč bohyně slunce Amaterasu, *) zvolila si tyto ostrovy za své sídlo.

Snad zlákaly jí čarokrásné květy tamních niv, snad lesk moře omývajícího jejich břehy, snad právě rachot a řev těch vulkánů, jichž řeči jen bozi rozumí?

Shlížela s výšin na ten svůj malý, pilný nárůdek, od jara do zimy zasypávala jej květy, dala mu mrštnost, křepkost a životní sílu kolčav, dala mu víru v život do srdcí, inteligenci do lebí a všemožně se snažila, nahraditi jim stinné stránky toho ráje, do něhož zlý Ašura foukal ničivým tajfunem a lomcoval jeho základy.

A dobrý ten lid, odměňoval se bohyni svou láskou, láskou ku své rodné zemi, láskou, která byla silnější než zloba živlů, a zůstal jí věren, i když jeho bydliště obracela se v trosky a v jich sutinách hynul rod.

Hrůzy a bědy přešly, z trosek vyvstala nová města a dědiny, šumný život zalil mezery a žaly a spěl dál širokým tokem.

Zvuk zvonců před chrámy zas chvěl se k nebesům, dávaje znamení bohům, aby obrátili pozornost svou k prosbám člověka.

A na širokých třídách moderního Tokia hemžily se zase davy šťastného lidu, a v sadech, hýřících barevnými květy, usměvavé

*) Dle legendy pramáteř Mikádova rodu, který několik set let před Kristem počal panovati a panoval nepřetržitě, až do dne zániku říše.

Jeden porážel druhého, každý se staral jen o sebe, sobectví slavilo triumfy.

ženy, zbavené emancipací poroby, zavěšené v rámě emancipovaných samurajů, v moderních úborech, půl ryba, půl rak – půl Evropa, půl Asie, procházely se jako živé, exotické křížené květy.

A ty hodné japonské děti, ty nejroztomilejší všech dětí, usměvavé jako to jejich slunce, proháněly se kol rybníčků bez kimon a bez sandálků, jichž klapot tak charakterisoval dříve tu drobnou Asii, a vrážely si goaly míčem do nosánků.

Od dob poslední veliké katastrofy, která v roce 1923 zasáhla šest okresů v rozloze 80 km a to: Sezuoka, Jokohama, Kanagava, Seitama, Tokio a Ibarahi, zdálo se, že konečně milostí bohů, bombardovaných miliony úpěnlivých proseb, strašlivá ta metla navždy je zažehnána.

Záchvěvy země byly rok od roku slabší a bylo jich stále méně, že i učenci přišli k tomu závěru, že konečně šlehající vrstvy země, které vždy byly příčinou katastrof, dolehly na sebe a miliony modliteb díkůvzdání neslo se k nebesům.

A právě, když tisíce jich v den sváteční modlilo se k dobrým bohům, právě když slunce bohyně pramáteře jejich, zalévalo jasem celou zemi i duše těch skromných šťastných lidí, právě když tisíce jich líbalo zem svaté hory, rozevřela tato náhle svůj jícen a pohltila svoje drahé vděčné děti, i zvědavé nevěřící cizince, kteří byli v dosahu bezedného jícnu; vychrlila mraky popele a proudem žhavé lávy kosila tisíce zděšených prchajících, vyrážejíc z nich duši i víru v božské své poslání, a v jejím vítězném řevu, zanikal ryk nešťastných, jimž, prchajícím v šíleném letu, podrážela záchvěvem nohy, aby více nepovstali.

Mraky dýmu zahalily slunce, zvyšujíce děs v celém kraji. V Tokiu i Jokohamě upíraly miliony lidí zděšené zraky k hoře, která je zradila, když v tom nastal strašlivý otřes a v zápětí řítily se palácové stavby jako

domky z karet k zemi. Současně vznikly, krátkým spojením přetržených kabelů, plynových rour a kácením ohnišť, požáry na všech stranách a z hořících trosek ozýval se řev raněných.

Na ulicích pobíhaly zděšené massy zoufale s místa na místo, ale marně hledaly bezpečný kousek půdy. Země se jim vlnila pod nohama, dlažba se lámala, místy se nahrbila příkře do výše a v ohromných trhlinách mizely celé houfy nešťastných.

Podobné výjevy odehrávaly se současně na všech ostrovech Nipponu.

Ani těm, kterým se podařilo uniknouti z měst, nevedlo se lépe. Všade byla půda v pohybu a lidé vrávorali jako opilí, když v tom spatřili na rozbouřeném moři, jak se žene proti pobřeží ohromná vlna zvýši dvanáctipatrového domu. Lidé prchali zděšeně na vyvýšená místa, – ne, to již nebyli lidé, to byla smečka ubohých, zoufalých tvorů s jediným mocným pudem sebezachování, jichž duše scvrkala se v atom. Bratr neznal bratra, muž ženy, matka dětí. Jeden porážel druhého, každý se staral jen o sebe, sobectví slavilo triumfy.

Naposledy zavoněly nádherné květy, úsměvy odlétly s prchajícím ptactvem, naposledy zařvala posvátná hora, naposledy ozval se zoufalý řev raněných i příšerný, blbý smích hrůzou zešílených, a pak ohromné spousty vod převalily se přes tu lidskou bídu, uhasily požáry i lidské žaly a muka, naposledy vzepjaly se vulkány k poslednímu odporu v zápase s druhým živlem, ohromné otřesy zaduněly prostorem, nesouce se k nebesům a – nebylo Nipponu více.

Jen vítězné moře, jako rozdrážděná fúrie řvalo tam, kde stávala „říše počínajícího slunce“.

IV.

Ne! Není Boha!

To že je Bůh – když miliony lidí, kteří se mu klaní, pro nic za nic rozdrtí jako červy, jako člověk zlý, který z kruté svévole rozkope mraveniště? To že je Bůh – když zahlazuje ty, které vrhl na svět, dříve než prožili svůj věk, než vyplnili svoje poslání? To že je Bůh – když miliony lidí zmírá v hrůze, děsu a vypouští duši v pekelných mukách? Proč je tedy posílá na svět, když je zas předčasně ničí?

Ne – nejsi Bože! Slyšíš, Ty, tam nahoře? Já Tě upírám! Nejsi! – nejsi! – a nejsi!

Kdybys byl, Bože, nenechal bys na mučidlech zmírat nevinných ani viníků! Kdybys byl Bože, nenechal bys pláti Neronovy pochodně! Kdybys byl, Bože, netrpěl bys útisk slabých! Zadržel bys čepel vraha! Nehnul jsi rukou, když bořili Tvé chrámy! nesrazil jsi falešné proroky k zemi! Nevyhnal jsi kupčíky z chrámů! Nespráskals farizeje! Nehnul jsi rukou, když si z Tebe dělali blázny! Když se Ti rouhali! Nehnuls’ rukou, když žádali od Tebe požehnání vražedných zbraní. Dopřáváš dlouhý věk zlosynům a kosíš spravedlivé tuberkulosou! Dopřáváš kvésti durmanům a blínům! Utloukáš úrodu kroupami! Ničíš svými živly práci i život člověka! Zabils’ mi v Japonsku dva syny, dceru a nic Ti neudělali! Jsi krutý, bezohledný! Jsi strašný!

Ale ne! Nejsi nic takového, protože nejsi – vůbec!

Je jen hmota a jsou jen živly!

Kdybys byl, Ty Bože, jinak by vše chodilo na zemi! Kdybys byl, Ty Bože, jinak by ses choval k člověku – ku svému obrazu!

Ušetřil bys jej bolestivých chorob, trapných vleklých nemocí, mučivých bolestí! ušetřil bys jej nebezpečných dravců a dal bys spíše množiti vepřům, skotu a bravu, než obtížnému hmyzu; dal bys půlmetrové obilní klasy, místo durmanu a blínu!

kroupová mračna sváděl bys na skaliska a ne do obilí! vteřinovou rozkoš protáhl bys na hodiny a muka zkrátil na vteřiny; pokrývačům a klempířům nedal bys padati se střech, ani bys nenechal dělníka zalehnout podkopanou zemí. Nedal bys spadnouti dělníku v cukrovaru do vařící melassy, ani horolezci do propasti!

Kdybys byl, Ty Bože! Jinak by se člověku vedlo na zemi. Staral by ses otcovsky o nás, pečoval bys, aby život náš byl příjemný, bez útrap, bez žalu, bez tvrdých zápasů; dal bys nám dožíti dlouhého věku ve zdraví, abychom se mohli bezstarostně zpíjet opojnou révou na Tvoji oslavu do němoty.

Máš veliké otevřené účty k vyrovnání, Bože! Miliony lidí, co svět stojí, předávaly Tobě svoje směnky k placení, miliony lidí platilo různé hodnoty slovy „zaplať Bůh“, v té dojemné, tklivé, dětinné důvěře ve Všemohoucího, že On je zde k tomu, aby za ně dluhy platil, a oni, aby je dělali. Ale Tys je zklamal! Kdyby ses o nás staral, kdyby vše chodilo tak, jak my si přejeme, pak bychom Tě měli rádi, Bože! A pálili bychom Ti z vděčnosti dvacetiliberní svíčky z libry vosku, duté ze dřeva, báječnou imitaci, že bys to ani, Ty Bože, nepoznal. Kdyby ses o nás staral, nenechal bys nás v té strašlivé nejistotě, máme-li se Tě doopravdy báti nebo ne, abychom se mohli podle toho zaříditi.

Kdyby ses o nás staral, přerval bys to své děsivé mlčení a ukojil bys tu naši lačnou zvědavost!

Zjev se konečně jednou, Bože! Navštiv schůzi, kde o Tobě pořádají řečnické turnaje, zahřmi hlasem hromu a atheisté mělcí i hlubocí, myslitelé i hlupáci, první budou před Tebou ležeti na břiše.

Ale ne! Ty velký ignorante člověka! Ty nepřijdeš! Ty stále nejdeš! Ty necháváš nás stále v té naší bezradnosti, co máme dělat! Máme-li si navzájem

rozbíjet lebky, neb si podal družně ruce; máme-li živlům čelit, nebo žebrat, abys to za nás udělal; máme-li poslouchat rozum s citem, nebo jen své pudy. Ty necháváš nás stále v té naší bezradnosti, máme-li utloukat bestie nebo proroky; máme-li Ti nadávat nebo se Ti klanět; máme-li plniti Tvoje příkazy, nebo svoje žádosti a Ty stále mlčíš!

Miliony let jsme již na této zemi, a dosud nevíme, na čem jsme. Pořídili jsme si obrovské brýle do nebe, a jsme pořáde slepí. Stále Tě hledáme a nemůžeme Tě najít.

Ale jen děti jsi mně neměl ubít a jmění zničit; tak bych v Tebe věřil, věděl bych, že jsi. Dosud se mi vše dařilo a já byl šťasten. Ale když jsem hromadil své jmění, neměl jsem ani čas myslet na Tebe. Ale co je mi platno dnes obracet se na Tebe, když jsi mi vše vzal, co mi bylo drahé, moje děti a moje jmění? Čím je Ti můj žal? Čím je ti žal milionů?

Jsi krutý, bezohledný! Jsi strašný!

Ale ne! Nejsi nic takového, protože nejsi vůbec! Je jen hmota a jsou jen živly!

V.

Ach! Spravedlivý, věčný, dobrotivý, milosrdný Bože! Na kolena klekám! Odpusť mně hříšnému. Dostal jsem zprávu z Ameriky. Synové a dcera opustili Japonsko před katastrofou, když předem prodali závod za hotové a jsou všichni zdrávi a jmění je zachráněno. Jak jsi dobrý, jak jsi moudrý, Bože! V každém Tvém konání, v každém, i v tom nejnepatrnějším dění, jeví se Tvoje božská prozřetelnost. Vše, co Ty činíš, dobře činíš. Nám nezbývá, než v pokoře před Tvojí vůlí sklonit hlavu.

Jak pošetilé je chtít posuzovat Tvoje činy z našeho malicherného hlediska. Jen hlupák by chtěl opravovat Tvoje božské zákony.

Jak bídní, falešní jsou lidé k Tobě, ó Bože! Když je spláchne voda, neb pohltí zem, tak hned řvou, že nejsi, a současně to na Tebe svádí, vytýkajíce Ti krutost, když si ale sami bědy způsobí a miliony jich zůstane na bojišti, hned tvrdí – „to jsou zákony Boží – vše se na světě navzájem požírá – tak my nemůžeme činiti výjimku“,.

Jen hluboko pod zemí, kde život visí stále na nitce, zní dosud „Zdař Bůh!“, však nahoře jen o hodině dvanácté.

Ty opicím se stromu nedáš padat, Bože, ale klempířům a pokrývačům se střech ano. Ale Tys opicím dal pudy a lidem rozum a dílo Tvoje jeví se nám nedokonalé jen tehdy, když cihla nám sletí na hlavu.

Ne! Dobře vše řídíš, Bože! A i ten blín a durman mají své účelné poslání. Miliony let již jsme na této planetě a stále jako děti svéhlavé, chceme, aby k vůli nám jsi měnil své zákony a dělal zázraky a máme Ti ve zlé, že nebiješ svými hromy tam, kam bychom chtěli, a proto ignoruješ ve své neskonalé moudrosti i ty různé chytré Šalamouny, kteří ne k u T v é , ale k u s v é cti a chvále skvostné chrámy staví a zlatem a cetkami Tebe na marnivce a čachráře snižují, a když pak sami zase v sutiny je obrací a rozkrádají, to Tvoje slunce stejně na jich trosky, i na Jeremiáše a zloděje, i vrahy shovívavě se usmívá. Ano! Jsi shovívavý k nám, jako my ku svým chybám, a jsi zase přísný k nám, jako my k chybám druhých. A proto necháš dopadnouti nepozorného pokrývače zrovna tak, jako čepel vraha, a proto necháš kvésti růžím, jabloni i blínu, a proto necháš hromy bít, kam dopadnou, a i tu cihlu ze stavenišť, nechť rozstříkne bláto aneb lidský mozek. Jak dobrotivý a moudrý jsi, Ty Bože!

Moje děti a vnuci i jmění je zachráněno a já z vděčnosti Ti zapálím pětadvacetiliberní svíčku – z libry vosku – dutou ze dřeva – báječnou imitaci, že to ani Ty nepoznáš.“

A takové a podobné hlasy nesly se k nebesům s jásavou písní skřivana a chropotem obětí vrahů i řevem živelních pohrom, s modlitbami i s rouháním člověka, s cvrlikáním cikád i hukotem vod a řvaním vulkánů a nade vším tím halasem, již několik kosmických pídí od země, klenula se ohromná Boží přehrada, za níž ozýval se jen sarkastický smích nad stavbou babylonských věží člověka. A v přehradě panovalo hrobové ticho; takové absolutní děsivé ticho, které by i největšího myslitele zabilo.

VI.

Zdálo se, že celá země zachvěla se ve svých základech. Rozhněvané moře, v zápase s druhými živly, zabouřilo kolem všech dílů světa, a tam, kde dříve miliony zraků upíralo se s láskou ku své posvátné hoře Fudžijamě, slilo se vítězné moře v jednu hladinu, olizujíc lačně zbytky holých skal, které trčely jako hrozivé memento k nebesům.

Obrovská vlna přelila se přes ostrovy, a valila se k asijské pevnině. Zalila korejské břehy, zničila Vladivostok a tříštila se o Tatarské pohoří v Chabarovce. Zaplavila Sachalin, a dolehla až ku břehům Kamčatky, všude rozsévajíc zhoubu a zkázu. Dolehla na čínské pobřeží, splachujíc přesně dle rozkazu Nejvyššího vše, co bylo na její dosah; kuli, mandaríny, bonzy i guvernéry, stánky Boha i stáje pro dobytek, spravedlivé, zloděje i vrahy, malé děti i starce, paláce i chalupy, úrodu s polí, růže, obilní klasy i blíny, mravence i toho pána a velitele všeho tvorstva, člověka. Jenom tvrdé skály a vysoké valy,

čelily vítězně rozzuřené hydře, vrhajíce miliony tun útočícího živlu zpět do jeho oblasti. A vlna valila se bezohledně dál vpřed, přelévajíc se přes malé ostrůvky, zpustošila Formosu, ostrovy Filipovy, respektujíc jen vysoké skalnaté břehy, a dolehla již nalomená, unavená, až k břehům Australie. Rozjela se Velkým oceánem v ohromné šíři, směrem východním, obracejíc hrdé ocelové koráby jako skořápky dnem vzhůru, a pak stále slábnouc, ztrácela se pozvolna do svých vymezených kolejí.

Její práce byla hotova.

Na rozjasněné obloze zazářilo usměvavé slunce v celé své nádheře, na důkaz, že Bůh se na nikoho nehněvá.

Hojivý čas zaceloval rány, břehy zaleskly se zase zelení a cikády se skřivany koncertovali člověku zas při jeho práci v poli.

Miliony srdcí zachvělo se soucitem nad zkázou pilného národa, kterému dříve nedovolili, aby svoji, z většiny sopečnou otčinu, která nepostačovala jej uživiti, mohl opustit.

A na dně milionu duší klíčilo uspokojení, že je o jednoho nebezpečného konkurenta, v té všeobecné pranici o lepší živobytí, méně.

Národ, který ohrožoval nadvládu „Bílých“, byl škrtnut z programu. Trosky jeho po světě roztroušené, které ušly katastrofě, pozbyly významu.

Však záhy měl býti celý svět vyveden z toho klamu, že žezlo vlády „bílé raçy“ nikdy z ruky nevypadne.

Jedno nebezpečí zaniklo, a jiné, daleko větší, vycházelo hrozivě na obzoru.

KAPITOLA XII.

Země divů a zmatených pojmů.

U vesnice Kia, na břehu Hoang-ha, spravoval starý rybář sítě. Několik dětí hrálo si u vody, stavějíce rybníčky, když v tom vykřikl jeden malý umouněnec: „Dědečku, tamhle letí čápi!“ Dědeček zvedl od práce hlavu. Od jihu, proti proudu řeky, ve veliké výši, táhlo hejno ptáků. Hejno letělo ve formě klínu; na špici patrně vůdce, který hejno vedl. Bylo příliš daleko a vysoko, než aby mohl dědeček rozeznati, co je to za ptáky. Za chvíli se hejno zvětšovalo a klesalo níže. Nyní již bylo možno rozeznati tvar ptáků.

„To nejsou čápi, nemají dlouhé krky, vypadají spíše jako orlové, ale ti zase nelítají v hejnech“, povídal dědeček vstávaje z lavičky, aby lépe viděl –“ a teď se snášejí na vodu, a jé! ti jsou velicí! to nejsou obyčejní

ptáci, takové jsem ještě ani neviděl, a jsem již hodně starý, ti musejí býti větší, nežli kondoři, to není ani možné. Fu-čine!“ vzkřikl do chalupy, „pojď se podívat, co je to“

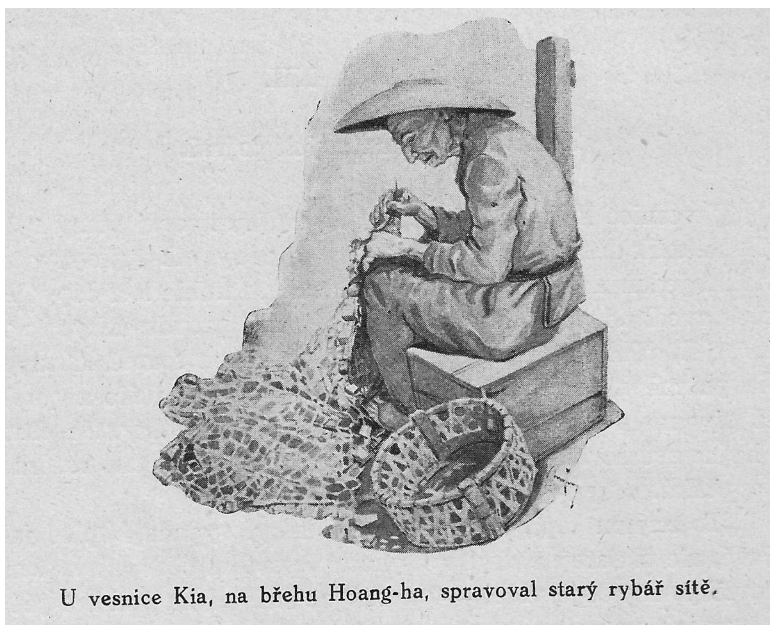
Z chalupy vyšel mladý muž, osmahlé tváře, jiskrných očí.

„To jsou lodě!“ pravil, zacláněje si rukou oči proti slunci. „Na té první je vlajka.“

„Ale vždyť lítaly!“ divil se dědeček.

„To je možné,“ usmál se syn, „hydroplány také létají a sedají na vodu jako kachny. Hleďte! již se blíží“.

Lodě pluly proti proudu, středem řeky, ve dvou řadách. V čele jela loď se státní vlajkou. Bylo jich asi dvacet. Všechny měly podobu bachratých ryb a pluly skorem na samém povrchu, tak že se vody jen spodkem břicha dotýkaly. Rybí ocas, kolmo postavený, byl pouze dolení špičkou ponořen do vody. Kýl lodní, v předu maje podobu rybí hlavy, byl nad vodou a rozrážel svojí špicí vzduch. Veliké oči z obou stran, leskly se v záři sluneční, jako skleněné. Dole pod břichem, nad ponorem, bylo vidět čtyři páry ploutví, které střídavě pracovaly; vždy první a třetí pár a pak druhý a čtvrtý, tak že loď byla hnána nepřetržitě vpřed. Hřbet ryby byl nahoře odkryt a bylo viděti hlavy posádky, jak se tam míhají.

U vesnice Kia, na břehu Hoang-ha, spravoval starý rybář sítě.

Vzdor tomu, že byl zde proud dosti značný, pluly lodě velikou rychlostí vpřed. Kolem míjely parníky, motorové lodice a džunky, které ještě se pro svoji láci udržovaly při životě, ačkoliv již ne v té míře, jako když byly výhradním plavidlem.

Všichni si udivenými zraky prohlíželi ta podivná plavidla, která v rychlosti předčila všechny lodě kolem.

Lodě míjely poslední místo, kde z břehů bylo viděti do krajiny, a vjížděly do skal, jimiž byla řeka z obou stran sevřena. V záhybu skal, kde byl největší proud, jela proti nim džunka, která ve snaze, aby se vyhnula, zajela prudce ku břehu a stržena proudem narazila na skálu, o kterou se roztříštila. Asi šest mužů posádky zoufale zápasilo s vlnami.

V tom okamžiku vzlétly dvě lodě jako rackové nad vodu, a pomocí záchranných věnců, uvázaných na

provaze, schytali všechny tonoucí a vytáhli je na palubu.

Na vedoucí lodi, kterou řídli inženýr Li-jong, seděl president s dvěma ministry, který si nechal majitele roztříštěné džunky předvésti.

„Jak byla stará džunka, o níž jste přišel?“ ptal se mezi jiným president.

„To ani sám nevím, pane presidente, dědil jsem ji po otci.“

„Co budete nyní dělat?“

„Budu nucen chopiti se práce, jaká se naskytne. Mám osm dětí!“

„Jak staré?“

„Nejstaršímu synovi je čtrnáct roků, nejmladšímu jeden rok. Pět hochů, tři děvčata.“

„Jak prospíval nejstarší ve škole?“

„Výborně, vždy byl mezi prvními žáky.“

„Chtěl by studovat?“

„Bylo to jeho přáním, ale nemám k tomu prostředky a zvláště teď, po té nehodě, je po všem.“

„Pane sekretáři! poznamenejte si data“, obrátil se president na toho, „hoch bude studovat na stipendium, a vy dostanete novou džunku. Zatím zde máte odškodné za zboží a mzdu pro vaše lidi. Jedeme okolo vaši dědiny, tam vás vysadíme. A džunku hned objednáme; pane sekretáři, zašlete zprávu na stavitele lodí do Tsi-nanu: Ihned ať loď zašlou!“

Sekretář napsal lístek, který předal důstojníku, na jehož znamení přilétla loď s jiskrovou stanicí. Ta vzlétla kolmo do ohromné výše a za chvíli se vznesla zase na vodu. „Vyřízeno!“, hlásil důstojník.

Pak odvedl šťastného trosečníka – který pohnut, prostými slovy vřele presidentovi poděkoval – k jeho druhům.

Když loď pak snesla trosečníky přímo do vesnice, seběhla se celá ves a rodina trosečníkova svolávala na hlavu presidentovu požehnání nebes.

Lodě zatím vznesly se do výše jako vyplašení rackové a zmizely směrem severovýchodním.

II.

„Podíváme se, co dělá profesor Wang-vej," pravil president. Lodě uzavřené krytem, projely trať tisíc km za hodinu 45 minut.

Když snášeli se do hor, hemžilo se to dole jako v úle.

V údolí, kde objevil Wang-vej prvé stopy zlata, rozkládala se celá vesnice, kde bydleli dělníci a inženýři, pracující v zlatých dolech.

Ze skal nad vodopádem, sjížděly po napnutých lanech vozíky se zlatonosným materiálem k potoku, kde pomocí drtičů a plavením, získávaly čisté zlato.

Na každém vozíku seděl řidič. Když se dole vozík vyprázdnil, pouhým otočením páky, vyjel zase vlastní silou nahoru.

Blíže strážnice, kde byli ubytováni vojáci, střežící poklady, byl postaven hangár pro vzducholodě, které odvážely zlato, vždy s doprovodem vojenského létadla, do státní mincovny.

Lodě snesly se na prostranství před budovou, z jejíž střechy vlál státní prapor.

Stráž volala do zbraně a vrchní inženýr, v čele ostatního úřednictva, spěchal uvítati presidenta.

„Kde je pan profesor Wang-vej," ptal se president.

„Ten pracuje několik minut letem dále, v jeskyni, objevené na skalním srázu.

„Potom se tam podíváme. Jak jde těžba?"

„Výborně, pane presidente! Právě včera objevili jsme nová ložiska zlata, za vodopádem, směrem

jižním. Dle všech známek máme naději na větší výsledek, než jsme očekávali. Již dnes se těžba naše vyrovná těžbě Austrálie a Ruska dohromady. Platina se také objevila v dosti velkém množství.“

President s celou společností prohlédl si zařízení strojů, pracujících u potoka. Též neopominul podívati se na baráky pro dělníky, prošel místnostmi, kuchyní, kde se pro ně společně vařilo, promlouval s některými dělníky, vyptávaje se jich, mají-li nějaké přání. Když tito odvětili, že jsou spokojeni, rozloučil se s nimi, a když za chvíli lodě vzlétly za vedení vrchního inženýra, který přisedl k Li–jongovi, letěly čapky do výše a ze sta hrdel nesl se pozdrav za odjíždějícím presidentem, odrážeje se echem ode skal.

„Vizte, pane presidente, našeho profesora, jak tam lítá, jako čmelák, když hledá díru do hnízda,“ děl ministr veřejných prací, když přijížděli ke srázné skále, kde poletovala loď nosem obrácená ku skále, brzy nahoru, brzy dolů, jako moucha, bijící hlavou do okna. Vpředu, na zvláštním ohrazeném sedadle, seděl profesor Wang-vej, prohlížeje si pozorně skálu. Asi padesát metrů napravo a třicet metrů nahoře od lodi, černal se otvor do skály, u něhož rostla zakrnělá jedle.

Inženýr, sedící u profesora, upozornil jej, že se blíží lodě. Teď teprve se profesor Wang-vej ohlédl přes okuláry napravo. Lodě však již zde byly a obklíčily jej ve dvou polokruzích nad sebou, jako roj. Loď presidentova zastavila těsně vedle něho. Profesor smekl svůj veliký slaměný širák. President mu podával přes hrazení lodě ruku.

„Hledáme východ z veliké jeskyně a právě jsem na něj přišel,“ vykládal profesor presidentovi, ukazuje na malý otvor, velikosti hlavy, ve skále. Zde je stěna jeskyně nejslabší a chceme si zde udělati vchod na vyvážení materiálu. Je libo se podívati dovnitř, pane presidente?“

Loď s vlajkou přistála u otvoru do malé jeskyně. Sluha překlopil hrazený můstek na vyčnívající skálu, která byla opatřena zábradlím, a přivázal loď.

President s oběma ministry vystoupil a vešli do jeskyně, která byla nyní, vyhloubením zlatonosné stěny, značně větší. Za nimi se vystřídaly druhé lodě, a když byla celá společnost uvnitř, zavedl je profesor do zadu, kde ústil proražený otvor do veliké jeskyně, jejíž dno bylo v hloubce třiceti metrů. Jeskyně byla osvětlena u stropu velikou plynovou žárovkou nového systému, která vydávala jasné denní světlo. Pomocí zdviže snesli se všichni dolů. U stěny v zadu pracovaly vrtací stroje.

Umělá kusadla mravence člověka, rvoucí s tvrdého objetí skal vzácný kov, který doposud jediným byl měřítkem, hodnoty práce i hodnoty mravní člověka. Pro práci měřítkem falešným, pro hodnotu mravní kamenem zkušebním, velice dobrým.

Při svitu elektrické žárovky, probleskovaly místy obnažené žilky zlata, jako vlásečnice pod pokožkou, táhnoucí se jistě v nedostupných hloubkách v mohutných žilách až k zlatému srdci matky země. Neboť ona jistě, jako naše matka, srdce bude míti zlaté, a moudrost Boží, znající lásku lidskou, opatrně vložila je hluboko, mimo dosah ruky člověka.

Jeden vrtací stroj obrácen byl ku stěně, kde objevil se otvor, jímž vnikalo do vnitř světlo denní.

„Zde uděláme východ,“ vysvětloval profesor. „Zítra, doufám, že budeme hotovi a počneme pravidelně vyvážeti.

President pak rozloučil se s učencem a celá družina nasedla do lodí, a vzlétnuvši do výše, zamířila přímočarně k městu Taj-juenu, v provincii Šan-si, kde byla zbrojovka.

III.

Z dáli již bylo viděti dýmající pece a střízlivé obrysy továrních budov, jež tvořily celé město s celým hájem vysokých komínů, zahalujících svým dýmem celé okolí, ponuré, neveselé, v jehož otravném ovzduší živořilo několik sporých stromů, táhnoucích se podél cest k dělnickým domkům.

Zde se kuly pod těžkými kladivy zbraně, zde se slévaly jícny děl a vyráběly se střely.

Stotisíc lidí zde rvalo se a zápasilo s hmotou.

Stotisíc lidí v pekelném žáru pecí napínali mozky, svaly a šlachy, koupajíce se v potu, aby vyrobili tovary na ničení a zkázu.

Zbrojovka! Katovská dílna na kvadrát!

Geniální vynález „bílých“!

Zlatý hřeb západní kultury!

Koncesovaný závod na zpřerážení lidských hnátů!

Když bláznivý anarchista hodí někomu bombu pod nohy, utrhnou mu hlavu. Protože neměl na to koncesi.

Výroba bomb, je specielní výsadou kulturních států.

Číňané dříve také neměli výrobu bomb.

Byl to sice také národ kulturní; ale zaostalý, barbarský. Zabýval se hlavně orbou. Pluhy se tam leskly, meče rezavěly, a ze střelného prachu dělali rakety. Byl to národ dětinský. Teprve když skrze vytlučená okna zavanul tam svěží větřík západní osvěty, jasně pochopil, že třaskaviny nejsou pro žádnou hračku, ale pro zpřerážení lidských údů.

A tak si také postavil zbrojovku.

Číňané jsou národ bystrý, učelivý. Zde bylo viděti, že žáci byli hodni svých mistrů. Ano, zde žák byl nad mistra! Každý vzdělaný člověk západu, kdyby mu bylo možno shlédnouti výrobu zbraní, měl by z nich radost, jak snadno a rychle pochopili své poslání na zemi, dle evropské kultury.

Signál zadrnčel v budově ředitelství podniku a neviditelný hlas zvěstoval, že se blíží president s družinou. létadla slétla na veliké nádvoří před monumentální budovou o dvaceti poschodích, kde pracovalo 5000 úředníků technických a administrativních.

Ředitel s několika vyššími úředníky, inženýry, vyšel před široké schodiště u hlavního vchodu, uvítati presidenta a ministry. Po občerstvení, které bylo pro hosty v zasedací síni připraveno, odebrali se všichni k prohlídce závodů. Pro ohromnou rozsáhlost a vzdálenost jednotlivých oddělení, připravena byla pro celou družinu auta, která je dovážela z místa na místo.

V oddělení pro stavbu tanků, demonstrovali presidentu a jeho družině nový druh útočných tanků. Byl to malý typ tanku, který se samočinně rozejel vpřed a v určité vzdálenosti, která se dala libovolně naříditi dle potřeby, vypustil paprskovitě asi dvacet vzdušných torpéd, malých to samočinných střel, naplněných novým plynem, který vše organické, v okruhu jedné míle, zničil v několika minutách.

Tank vypustili na rozlehlém prostranství za tovární budovou, kde byla též zkušební střelnice. Střely, ovšem, nebyly zatím naplněny zkázonosným plynem.

Potom vzlétlo jedno létadlo typu Li-jongova, které vypustilo z výše tisíc metrů celý svazek bomb, které se ve výši dvě stě metrů pod létadlem rozlétly paprskovitě do okruhu pět set metrů, a vybuchnuvše, vrhaly neuhasitelný oheň na vše strany.

President byl velice spokojen. Nechal si předvésti inženýry, vynálezce a konstruktéry těchto ničivých strojů.

„Právem může býti republika, pánové, na vás hrdá. Naší uzavřeností vůči světu zůstali jsme zpět. Pokrok Západu děl se jenom na vzájemné výměně myšlenek všech národů a byl pouze výsledkem všech

dohromady. Výsledky práce ducha vašeho dokazují, že v každém oboru se jim nejen vyrovnáme, ale je i předčíme. Jsem s vámi, pánové, spokojen; budou míti naši učitelé v tomto oboru, co chtěli.“

„Snad budou též spokojeni“ – dodal, podávaje usmívajícím se inženýrům ruku.

Pak si prohlédl ještě president oddělení, kde se vyráběly Li-jongovy vzducholodě a za blížícího se soumraku, vzlétla družina nad město zkázy a zmizela směrem k Pekingu.

IV.

Číňané byli národ bystrý, učelivý, ale byli to divní žáci, těch západních učitelů. Nebrali vše za bernou minci, co je tito učili. Jich docela jinak založené duše nepřijímaly vše nové jenom proto, že je to nové, jako to činili „Bílí“. Scházela jim k tomu ta krasochuť Západu, který na sebe hodí každý hadr, jen když je to moderní. To platilo ve všech otázkách a oborech společenského zřízení. U nich nebylo pro vše dostatek pochopení, ale také ne planého kriticizmu.

Například: v justici. Do poslední dynastie mandžuské také prožívali svůj středověk. Týž hrozný středověk, se všemi jeho důsledky proti rozumu i citu, právnímu i lidskému, jako jej prožívaly svého času všechny státy Západu.

Žijí-li jiní, neb žili, životem velikých bezbranných velryb, neb životem žraloků, neb raků, žije Čína životem želvy. Želvy nezranitelné ve svém krunýři, želvy nejvzdornějšího organismu, dosahující nejvyššího stáří. Proto byly již dávno, proto jsou zde ještě dnes, a proto zde budou dlouho ještě v plné síle, až jiní budou jen živořit, a jiní již docela zmizí.

Prožívali již svůj středověk déle, poněvadž jako silný zdravý kmen prožívají vše déle, svoje dětství,

jinošství i svoje mužství. Jich životní síla a odolnost nedá se srovnati s žádným kmenem světa.

A tak „ryšaví barbaři“, k svému úděsu, našli ještě na začátku dvacátého věku v Číně mučírny, a krvavé exekuce prováděly se veřejně na tržištích, pro výstrahu a pro podívanou davu.

Číňanům se přičítá nedostatek citu, krutost.

Ano! Kati Východu v připravování rafinovaných muk, tělesných i duševních mají prim.

A Číňan dovede se klidně dívati na nejděsnější muka oběti katů, aniž by hnul brvou.

Hrůza! jaký to barbarský národ!

Ještě po zrušení mučidel na Západě, kochaly se davy, při veřejných popravách, na duševních i fysických mukách odsouzence, až pak doba nová odkázala bestii za dveře a učinila divadlu konec.

Ale bestie dříme v lidské duši dále. Ještě dnes davy mužů i žen a hlavně žen, jdou se kochati pohledem na zsinalé tváře nešťastných, při rozsudku smrti, ještě dnes očenichávají alespoň vrata, za nimiž se poprava koná. Jsou to jakési sadistické choutky, jež dřímou na dně každé lidské duše. Ty jsou pouze více méně tlumeny zákony, výchovou a inteligencí, ale vždy hotovy spontánně propuknout, jakmile se k tomu příležitost naskytne.

Tedy ne, že by Číňané byli horší Západu. Oni jsou pouze silnější!

Evropané, lidé novodobé kultury, mají ještě dnes tu dobrou vůli, kochati se hrůzami muk jiných.

Skvělý důkaz podala Veliká válka, co vše dokáží „Bílí“. Býčí zápasy jsou dosud v oblibě, a biografy těží nejvíce z filmů, kde se to hemží vraždami. Na boxmatchi, kde si rozbíjejí pěstěmi čelistě a lámou žebra, je vždy větší účast, než na recitaci krásné básně. A při veřejné popravě, bylo by ještě dnes natřískáno.

Rozdíl je pouze v tom, že polovička lidí by při tom omdlela, kdežto Číňané, se svými silnými nervy, to snesou bez otřesu.

I ten nadčlověk Nietzsche, který hlásal nauku silných lidí, měl nervy z hadrů, a nesnesl ani pohled na útrapy raněných a projevil méně síly než slabá žena, která je ošetřovala a neopustila.

Číňané prožívali vše déle; pouze v jednom byli Západu rychlejší.

K čemu přišli národové států západních pozvolným vývojem, celé století trvajícím, osvojili si Číňané, jako jich příbuzní Japonci, mnohem dříve. A ještě v kratší době, než Japonci, jelikož říši svoji založili po úpadku dynastie, ve formě a duchu doby nové, ve formě ústavní svobodné republiky, kde nezatíženi konservativní šlechtou, kterou, na rozdíl od Japonců, vůbec neměli, mohli si, svobodně a nerušené, upraviti svoje zřízení dle nových řádů, jak to jich povaha a vkus vyžadovaly.

Rozluštili to v pravdě čínsky.

Hrozná mučidla odstranili nadobro, jako věc přežilou, která měla tu nevýhodu, že vedle viníků trpěli i lidé nevinní. Trest smrti neodstranili a odsouzeného k smrti milosti presidentově neodporučovali, v té divné zásadě, že nemá nikdo práva něco odpouštěti, nebo trest mírniti, když jeho osobně se to netýče.

Jak někteří řečníci právníci, v debatě o tomto paragrafu trestního zákona, ve sněmovně se vyjádřili:

„Amnestie není výrazem práva, ale jeho porušením. Amnestie není nic jiného, nežli úplatek nebo present, který panovníci Západu rozdávají v návalu radosti, že se jim narodil princ, aneb že se jim povedla v rodině politická partie, viníkům politickým, kterým se v takovém případě odpouštějí tresty v tom předpokladu, že se dají na pokání a stanou se z nich, – jak oni říkají,

– ze Šavlů Pavlové, a zároveň chtějí tou lacinou shovívavostí ulámat hroty nebezpečné oposici.

Prostým zločincům, odsouzeným k smrti, odporučení k milosti panovníkově neb presidentově, je metáním losu o hlavu, která patří katu. Vše pak závisí na názoru, neb náladě, předpojatosti neb shovívavosti, na naturelu, individualitě dotyčného, zda řekne ano neb ne. Je to též nešetrností vůči representantu státu, uvalovati na hlavu jeho zodpovědnost nad životem a smrtí člověka. Je-li muž ušlechtilý, dobrý a svědomitý, je mu rozhodování takové vždy jen duševní útrapou, mukou, a to jeho „ano“ neb „ne“ zůstává vždy pojmem abstraktním.

Justice je dílo lidské, a jako takové podléhá též omylům; ale my je nebudeme rozmnožovati ještě amnestiemi. Když rozhodne, by byl škodlivý člen lidské společnosti utracen, tak se utratí, ale rozhodovat, má-li býti ještě na útraty té společnosti živen, k tomu nemá nikdo právo.

Experimenty s lotry dělat nebudeme!

Zlo plodí zlo? Nuže, budeme jej utloukat, aby ho neplodilo!

Oni mají na Západě též povídku z Evangelia o „Ztraceném a opět nalezeném synu“:

Synáček vzal si svůj podíl a šel do světa. Tam jej ve společnosti kumpánů a děvek probil do posledního groše. Když pak, ode všech opuštěn, měl hlad a musel se doprošovat prasete, aby mu poskytlo něco ze svého koryta, změkl a dal se do pláče. Vzpomněl si v těžké chvíli na dobrého tatíka a odšoural se domů, kde s pláčem ujišťoval, že již to neudělá.

Dobrý táta nejen že ho nespráskal a nevyhodil, aby z něj vytloukl tu prasečí povahu, ale ještě zabil tele, a měl radost, jak má syn měkké srdce a na rozkaz táty museli z něj míti radost všichni bratři a celá rodina. A

na konec, za celou tu lumpačinu, vystrojil na jeho počest hostinu.“ (Hlučný smích v celé sněmovně).

„Prý máme míti větší radost z jednoho lumpa, který se dá na pokání a změkne teprve u prasečího koryta, než z devadesáti devíti spravedlivých, poctivých lidí.

Tak my Číňané lumpům hostiny strojit nebudeme. To bychom pak na konec měli takových kajících darebáků tolik, že bychom z hostin nevyšli. A na to nemáme peníze.“

Paragraf o trestu smrti bez odvolání byl pak všemi hlasy přijat.

O způsobu popravy rozhodli se zase po čínsku. K debatě přihlásil se profesor lékařské fakulty Fun–ži–men a pravil ve své obsažné řeči:

„Zájmem lidské společnosti je odstraňovati příčiny, které k zločinu vedou. Než se toho však cele docílí, je nutno zároveň odstraňovati zločince samy. Jednou z neposledních příčin, že zločinnosti, hlavně na Západě, stále přibývá, je mírnost trestů.

Na zlo se musí jíti současně s obou stran. Odstraňováním příčin, a bezohledným stíháním zločinu samého.

Jednou cestou bez druhé se k cíli nedojde.

Není však zájmem lidské právní společnosti způsobovati odsouzenci při popravě muka.

Popravy, jak se dosud provádějí i na Západě, způsobují vždy muka odsouzeným, fysická, nehledě k mukám duševním. Oni se na Západě rádi chlubí svojí humanitou a pokrokovostí a v této věcí se usvědčují z frázovitosti. Zejména jejich moderní poprava elektřinou je přímo rabiátství.

Proto dávám návrh:

Individuum, odsouzené jako škodlivá, nebezpečná jednotka k utracení, budiž usmrceno způsobem nebolestným, pomocí jedů v narkotickém spánku.

Mám zde několik receptů, z nichž po důkladném vědeckém vyzkoušení na zločincích, budiž uznán nejlepší jako oficielní prostředek k popravě.“

Návrh byl též bez debaty přijat.

Trestu smrti nepodléhali jen vrazi, ale i notoričtí násilníci. Tresty ostatní byly vždy vysoké, ostré, řízné.

Otázka, zda viník byl při činu příčetným, neb ne a může-li býti za čin zodpovědným, nepadala u Číňanů v úvahu.

„Jakmile počne se s analysí něčeho, vznikne z toho břečka!

Každý zločinec jest vlastně nepříčetný. Tam až se dostala západní věda lékařská, při analysi zločinu. Nemůže tedy býti hnán k zodpovědnosti za svůj čin. Tedy je to vlastně člověk na duchu chorý, a jako takový nepatří do kriminálu, ale do blázince.

Ale kdo tedy je zodpověden za jeho zločin? Koho máme posadit na lavici obžalovaných?

Za jeho zločin je zodpovědna lidská společnost. Je to zanedbání povinné péče o jejího člena. Výborně!

V důsledku toho pošleme tedy zločince do blázinců a my ostatní zavřeme se do kriminálů. A bude po komedii!“ (Smích ve sněmovně.)

„Jakmile počne se něco analysovat, vznikne z toho břečka!

Dáme-li takovým lidem to nejlepší víno k analysi, není to pak k pití. Tak vždy jen čisté víno bez analyse!

Člověk, který se vrhá s nožem neb revolverem na jiné, bude utracen. Nic na věci nemění, má-li lebku na šišato, nebo na placato. Je-li šílenec, utratí se zrovna tak, jako člověk normální. Když humanita – tak humanita!

„Nebudem se přece dívat v blázinci na trápení nešťastníka, jak tam hlavou mlátí o zeď, třeba dvacet roků, a lít mu na hlavu studenou vodu, a dávat mu svěrací kazajku, a to vše na útraty poplatníků. Když

jsme mučírny zrušili, tak nebudeme nové zakládat. Když se to „bílým“ líbí, ať to dělají, ale my to dělat nebudeme. Proto jej utratíme.“

Na zloděje a defraudanty přišly též v Číně zlé časy. Číňanům scházel právě ten hluboký právní cit Západní Justice, která s neochvějným klidem, a bezpříkladnou trpělivostí, odsuzovala a zavírala notorické zloděje třeba devadesátdevětkráte, aby je pak, jako nenapravitelnou škodnou, po odbytém trestu pustila zase mezi pokojné občany, aby mohli krásti dále.

‚Dopustil-li se prvně někdo krádeže, dostal trest mírný, po druhé trest ostrý a po třetí bez milosti smrt. Ať již to byla kleptomanie, vrtohlavost anebo jen darebáctví.

Číňané byli počtáři bez citu.

„Justice je drahý aparát, a když již musí být, není zde proto, aby darebáctví na útraty občanů podporovala, ale je zde proto, aby je zamezovala a občany chránila.

A proto si ze soudních síní a trestnic nezavedeme cirkusy a kolotoče, jako mají v Evropě, kde jedněmi dveřmi notorické lumpy pouští a druhými je tam zas vedou.“

Na trest smrti nebyli Číňané opravdu skoupí.

Kdo znásilnil malé dítě anebo ženu – byl utracen.

Opilství v Číně neopravňovalo nikoho k dobytčím výkonům.

Spáchal-li někdo v opilství vraždu, byl utracen. Spáchal-li v opilství menší přečin, dostal takový trest jako střízlivý. Žhář byl utracen.

Surový rváč, který ohrožoval své bližní a jen třeba zranil nožem někoho, byl utracen.

Ale jak byl utracen! Každému z těch zvrhlých a nešťastných, bylo popřáno zemříti tak, jak většina spravedlivých neumírá. Život jejich zhasl jako svíce. Žádné grimasy křečovitého, smrtelného zápasu na líci!

Současně čelili zlu s veškerou energií s druhé strany. Výchovou ve školách, poučováním širokých vrstev knihami a přednáškami, a hlavně střídmostí.

Opia, té morové rány, kterou přes jejich zoufalý odpor jim Angličané násilím vnutili, a která podetínala v základě celý ten zdravý kmen, konečně po dlouholetém úsilí se zbavili, a při jejich vrozené střídmosti, podporované armádou lékařů, zvýšil se zdravotní stav obyvatelstva tou měrou, že zločinnost klesala na stupeň nejnižší, a během jedné generace, nebylo druhé země na světě, kde by tak často vlály bílé prapory na věznicích, jako v Číně.

V.

Za městem Ping-jangem na návrší, v zeleni stromů, bělal se z dáli letohrádek inženýra Li-jonga, obklopen krásnými sady, jichž stromy byly právě obaleny květy všech barev a odstínů, a rozhlížel se svými okny hrdě přes koruny stromů, do širého kraje.

Na terase, postavené na štíhlých mramorových sloupech v průčelí budovy, seděl u stolu starý obchodník Tschaen–tung. Na klíně choval tříletého vnoučka, kterému ukazoval obrázkovou knihu.

V tom zadrnčel zvonek a nad vchodem do budovy objevila se červená žárovka.

„Dědečku! tatínek letí!“ vykřikl malý Lin, a praštiv knihou, svezl se dědečkovi s klína a běžel, až se mu buclaté tvářičky třásly, k uměle prolamovanému zábradlí terasy.

Na obzoru objevila se loď, jako malý ptáček.

„Pojď honem, dědečku!“

Dědeček běžel, co mohl, a namířil veliký dalekohled upevněný na stojanu, na loď. Zároveň dal Linovi provaz, upevněný na stožáru do ruky, pomocí jehož

mával klouček velikým, k tomu účelu seřízeným praporem.

Loď se očividně zvětšovala a již bylo viděti, jak se tam též kmitá prapor na pozdrav. Zatím přišla též maminka, krásná paní Li–jongová s babičkou paní Tschaen–tungovou, uvítati Li–jonga, vracejícího se z práce.

Loď přistála těsně u terasy a po schůdkách položených přes zábradlí, seběhl Li–jong a za ním inženýr Taj–king ještě s jedním pánem.

Loď se vznesla pak do výše, přeletěvši dům, a vklouzla vzadu do hangáru, jako slepice do kukaně.

„Vedu vám hosty“, pravil Li–jong, „manželky jim prchly k moři, tak jsem se jich zatím ujal.“

Malý Lin vrhl se k tatínkovi a obejmul mu nohu.

„Ty kluku! ty již chceš ode dneška tátu tahat za nohu?“ pravil Li–jong, chytiv kloučka a posadiv si jej na ruku.

„Zaveď pány do pokojů, aby se mohli po cestě osvěžit“, pravil sluhovi, a paní nechala připraviti stůl na terase.

Po dobré večeři, která sestávala ze psí pečeně, nejlepší to čínské lahůdky, pak z hnízd salangami a žralocích ploutví, zapálil si starý Tschaen–tung dýmku a inženýři cigarety.

„Co dělá váš hošíček?“ tázala se paní Li–jongová Taj–kinga,

„Děkuji, má se k světu. Ale budeme míti brzy párek.“

„Slyšela jsem, kdy to bude?“

V tom hlásil sluha, že má jíti pan inženýr Taj–king k telefonu. Zavedl jej do pokoje, kde byla jiskrová stanice.

„Tak už je to tady! Již jsme čtyři!“ volal již z dálky Taj–king. „Právě jsem dostal zprávu. Zase kluk! A je zdráv a maminka také.“

Všichni mu gratulovali. „To musíme zapít!“ pravil Li–jong, pokynuv sluhovi. Ten otevřel láhev a nalil víno. Číše zazvonily.

„A teď pošleme mladé paní blahopřání“, pravil Li–jong a odkvapil k aparátu. Paní Li–jongová za ním.

„Ti hoši se již dočkají nových změn“, pravil Tschaen–tung.

„A vy byste tomu dal, pane Tschaen–tungu! těch se dočkáte ve zdraví ještě vy. Za čtyři roky je to tady,“ pravil Taj–king.

„Tak brzy?“ divil se Tschaen–tung.

„Ovšem“, pravil Li–jong, který přišel zpět. Sami jsme nemysleli, že to bude tak brzy, ale od té doby, co jsme nalezli nová, bohatá ložiska lidia, můžeme urychliti výrobu lodí. Teď již pracujeme v arsenale jen na nich, ostatní vše stojí. Pouze tanky se dodělávají. Druhé stroje se předělávají na výrobu hospodářských strojů. Místo bajonetů vyrábíme kosy a rádla.“

„To je divné zbrojení!“ usmál se Tschaen–tung.

„Nemylte se, pane Tschaen–tungu“, pravil inženýr Fu–čin. Kosa v jistých rukou je zbraň strašná; daleko nebezpečnější než děla. Kde děla hřmí, tam je smrt, kde kosy zvoní, tam je život; a kosy budou zvonit všade, kde budeme my. Západ to prohraje právě proto, že věnuje všechnu péči jenom kanónům, a na kosy zapomíná. Západ to prohraje právě proto, že pohlíží na prvního jako na posledního, a to je rolník.

Rolník je tam jenom předmětem úsměšku a vtipu, a panstvo ve městech zapomíná, že sotva z jitra otevře oči, již toho rolníka potřebuje, aby nezemřelo hlady. Ta denní snídaně, která se ocitne na měšťákově stole, je něco tak samozřejmého a obyčejného, že by se velice divil, kdyby mu bylo sděleno, že sedlák ničeho nedodal a že dnes snídaně nebude. A když odchází po snídani dělat šrouby, neb psát cedulky do kanceláře, aneb vyučovat latinská slovíčka, je přesvědčen, že on

to je, který drží zeměkouli pohromadě, a že by se svět okamžitě zastavil nebo roztrhl, kdyby přestal dělat šrouby, psát cedulky, neb přestal vyučovat latinská slovíčka.

Vezměte na příklad Ameriku. Tam připadá na 1 km 8 lidí. A je tam ještě mnoho neobdělané půdy. Tam není zápas o chleba, tam je zápas o zlato.

Desetkrát tolik, kdyby jich tam bylo, ještě by je půda obživila. Ale oni se tam srážejí do měst a tam vyrábějí více věcí, než je třeba a ještě více věcí, kterých není vůbec třeba; když pak přijde krise nadvýroby, dají se do křiku: Ale krinda pána! my chceme být živi! někdo ty knoflíky, šrouby, boty, fonografy a auta od nás musí kupovat, vždyť bychom zahynuli! A tak se rozhlížejí po světovém odbytišti, kde by ty své přebytečné knoflíky, šrouby, boty, fonografy a auta udali. Ale to dělají tam na Západě všichni. To není zápas o chleba, to je zápas o zlato, které se nakonec hrne do několika kapes. Tak oni tam mají potravy dostatek, a při tom se potácejí v městech tisíce nezaměstnaných, kteří nemají co jísti. A při tom si vyhrazují právo, kam budou ty své přebytečné věci posílati. Aby jim ale do toho odbytiště nevlezl konkurent, tak si udělají operační základnu. A k tomu potřebují kanóny; hodně kanónů! Tam na Západě pro samé kanóny se nemohou dostat k užitečné práci. Ne větší brambory! ne větší klasy vypěstovat! – ale větší kanóny! to je jejich ideál.“ Inženýr Fu–čin se odmlčel.

„No, však my jim ty jejich základny srovnáme“, pravil Li–jeng, „a ty jejich kanóny také.“

Za hovoru se zatím setmělo a žárovky zaplanuly bílým světlem, kol něhož poletovaly veliké noční můry.

„Lodě na obzoru“, hlásil sluha.

Všichni se seběhli k zábradlí terasy. Na východní straně v dáli, kmital se roj světel, jako svatojanské mušky.

„To je první flotila našich bitevních lodí“, pravil Li–jong, míře dalekohledem v tu stranu. „Pořádají noční manévry.“

Mušky se zvětšovaly ve veliké mouchy a již bylo viděti jejich veliké světelné oči, kterými pohybovaly jako chameleóni, dívajíce se střídavě jedním okem nahoru, druhým dolů.

Náhle světla zhasla. S druhé strany od západu blížil se druhý světelný roj. Měsíc se schoval za mraky a ve stínu noci rozvinul se první roj bez světel v bitevní linii, která se prohnula do oblouku, a nesl se tiše, rychle stoupaje stále do výše, proti nepříteli. V tom byl s druhé strany plížící se nepřítel výzvědnými loděmi zpozorován: světla zmizela a flotila nesla se rychle kolmo do výše. Ale již v zápětí objevila se světla nad nimi, kroužící, jako hejno ostřížů nad holuby.

„Prohráli to!“ pravil Li–jong, dívaje se dalekohledem. „Ale až to půjde doopravdy, tak to vyhrají. Ty „bouchačky Západu“*) jich útok nevydrží.“

Pak zmizely lodě za obzorem. Za chvíli pohasla světla v letohrádku, a ticho ničím nerušené rozložilo se kolem.

VI.

V městě Han–kau, největším to obchodním městě vniterné Číny, ležícím na řece Jang–tse, vlály toho dne na všech domech prapory. Byl svátek bohyně hedvábí Yuen–fy, který byl svátkem národním celé říše, a pak byl očekáván příjezd presidenta.

Jakých změn však doznala říše Čínská od dob, kdy tato svatá, jako manželka císaře Huang–li (kol roku 2600 před Kristem), pěstovala první bource morušové.

Čínská města lišila se vždy svým zevním rázem od měst zemí ostatních, zejména evropských. A ani vlivu západní kultury nepodařilo se setříti domácí ráz ten.

Ale v dobách posledního desítiletí stala se v celé Číně taková proměna, že Evropan převezený v létadle do země té se zavázanýma očima, byl by se domníval, že nalézá se v jiném světě.

Milionové město s širokými, na míle dlouhými třídami, bezvadnou jednolitou massou pokrytými, v nichž pohybovaly se nekonečné řady různých vozidel, tiše, neslyšně, nevydávajíce

*) Rachotící létadla.

žádného zápachu. Domy všechny skvěly se bezvadnou čistou facadou, prejsové střechy na domech bez komínů, červené, na chrámech a veřejných budovách v barvách zelených, žlutých a modrých, leskly se v záři sluneční jako nové. Nikde ani prášku; okna všech domů tonula v záplavě květin a nad městem místo čpavého dýmu a zápachu ulic, který tak dříve hyzdil města čínská, místo sazí a miliony miasmů, které se vznáší nad každým městem Západu, roznášel větřík vůni tisícerých květů.

Bylo to v dobách, kdy boj o půdu v Číně dostoupil vrcholu. Kdy se jednalo o každý čtvereční metr země a kdy i květiny v zahradách a sadech musely ustoupiti živnému obilnému klasu. Proto přestěhovaly se všechny květy do oken, všech čtyř– a pěti–patrových domů města, a proto změnily se nekonečné, dlouhé ulice se svojí mrtvou krásou architektonickou v čarovné zahrady.

Správa města, která starala se též o estetický vzhled jeho, řídila ozdobu ulic a prodávala semena květin za nepatrný režijní poplatek, která, dle určitého plánu aranžerů–zahradníků a umělců, rozdělena byla majitelům domů a bytů jednotlivých ulic.

Obyvatelé rádi podrobovali se nařízením těm, vědouce, že systematickým vedením tímto celý vzhled města získává na kráse. Pohled na město, jehož domy

tonuly v záplavě zeleně a pestrých květů, byl úchvatný. Každá ulice skvěla se v jiných barvách. Jedna tonula v barvě žluté, druhá rděla se květy ohnivými, třetí svítila modří, jiná zas barvou fialovou neb šeříkovou, ještě jiná zas voněla růžemi. Někde byly kombinovány barvy dvoje, troje, střídavě všude podloženy svěží zelení, nebo se střídaly po patrech od přízemních oken až k podstřeší v harmonickém sladění, skýtajíce oku lahodnou pastvu a nervům příjemné osvěžení.

Když pak večer zazářilo v oknech mezi květy statisíce malých žárovek, a celé ulice planuly v záři světel, působilo to dojmem přímo pohádkovým.

Elektrisace celé Číny, zavedená Li–jongovým vynálezem „perpetua mobile“, umožňovala jim, při levném proudu, dopřáti si toho luxu osvětlení, které měnilo noc v den a město v rajskou zahradu.

Ohromné elektrické centrály, rozeseté po celé republice, dodávaly proud do všech měst i do nejmenších vesnic. Ve všech domácnostech vařilo, topilo a svítilo se jen elektřinou. V Číně nebylo člověka, který by trpěl zimou. I v té nejchudší chaloupce, měli v krutých mrazech teplo jako v lázních.

Elektřina rozváděla se i do polí, kde pod jejím zázračným účinkem dociloval se zrychlený vzrůst obilin a plodin. Výtěžek půdy se zdvojnásobil. Než přes to přese vše, nepostačil výtěžek ten obyvatelstvo uživiti. Musili přikupovati obilí z Indie a Ameriky. Zejména v posledním desítiletí populace stoupala přímo hrozivě. Vývoj věcí v Číně dostupoval kulminačnímu bodu.

Na velikém nádraží v Han–kau a před jeho východem v ulicích, tísnily se tisícové zástupy lidu. Čekali příjezd presidenta, který na své inspekční cestě měl se zastaviti v Han–kau ku přehlídce vzdušné

armády. Vojáci, ve špalíru v ulicích rozestavení, stěží udržovali pořádek.

Ve veliké výši nad nádražím trčela ve vzduchu loď, jako když ji tam přibije, v níž důstojník upíral zrak, ozbrojený dalekohledem, na obzor k severozápadu, kde se měl objeviti vlak presidentův.

Statisíce očí upíralo se nedočkavě vzhůru k lodi, čekajíce na znamení výstřelu, že se blíží president.

Rána zahřměla.

Massa lidských těl se pohnula a na nádraží, guvernér se starostou a zástupci města, úřadů civilních i vojenských, upírali zrak na jednokolejnou dráhu, která se vinula kolem Jang–tse–kjangu a ztrácela se v záhybu řeky.

V tom již mihl se elektrický vlak, v podobě dlouhého doutníku, napřed i v zadu vybíhajícího do špičky, v záhybu tratě jako střela a v příštím okamžiku vřítil se za zvuku hlučných fanfár a volání tisíců do nádraží.

Po officielním uvítání a prohlídce čestné setniny, nastoupil president s celou družinou do připravených automobilů.

Když objevili se ve východu nádraží, zaburácel pozdrav z tisíců hrdel a rozléval se mocnou vlnou, mořem hlav, po široké třídě. V hustě obsazených oknech a na střechách domů kmitaly se jako roje bílých a barevných motýlků, poletujících kolem květin, pestré šátečky, a celý déšť květů snesl se na auta, která jenom ztíží razila si cestu ku předu.

Po krátkém odpočinku v paláci guvernéra provincie, zúčastnil se president se zástupci vlády kokonové slavnosti, na počest zakladatelky hedvábnictví, bohyně Yuen–fy.

Socha její z bronzu, v nadživotní velikosti, týčila se uprostřed náměstí na mohutném podstavci žulovém, na jehož stranách znázorněny byly v bronzu plastické výjevy ze života prvé pěstitelky hedvábí. Na všech

čtyřech rozích podstavce umístěny byly veliké vázy, z nichž vyrůstaly uměle zakrslé živé stromky morušové.

Dámy všech úředníků státních i městských, s chotí, guvernéra v čele, pak dívčí školy a ženské spolky, vzdávaly zde hold ženě císařovně, která nežijíc nadarmo, postavila základ průmyslu hedvábnickému, který byl každému k užitku a živil miliony lidí. Za obřadu bonzů, kteří i v moderní republice nerušené točili svými modlitebními mlýnky, – jelikož dle názoru vedoucích kruhů nevinný aparát ten republiku nijak neohrožoval – ozdobili sochu kyticemi, a ženy a děti zasypaly stupně kol sochy květy.

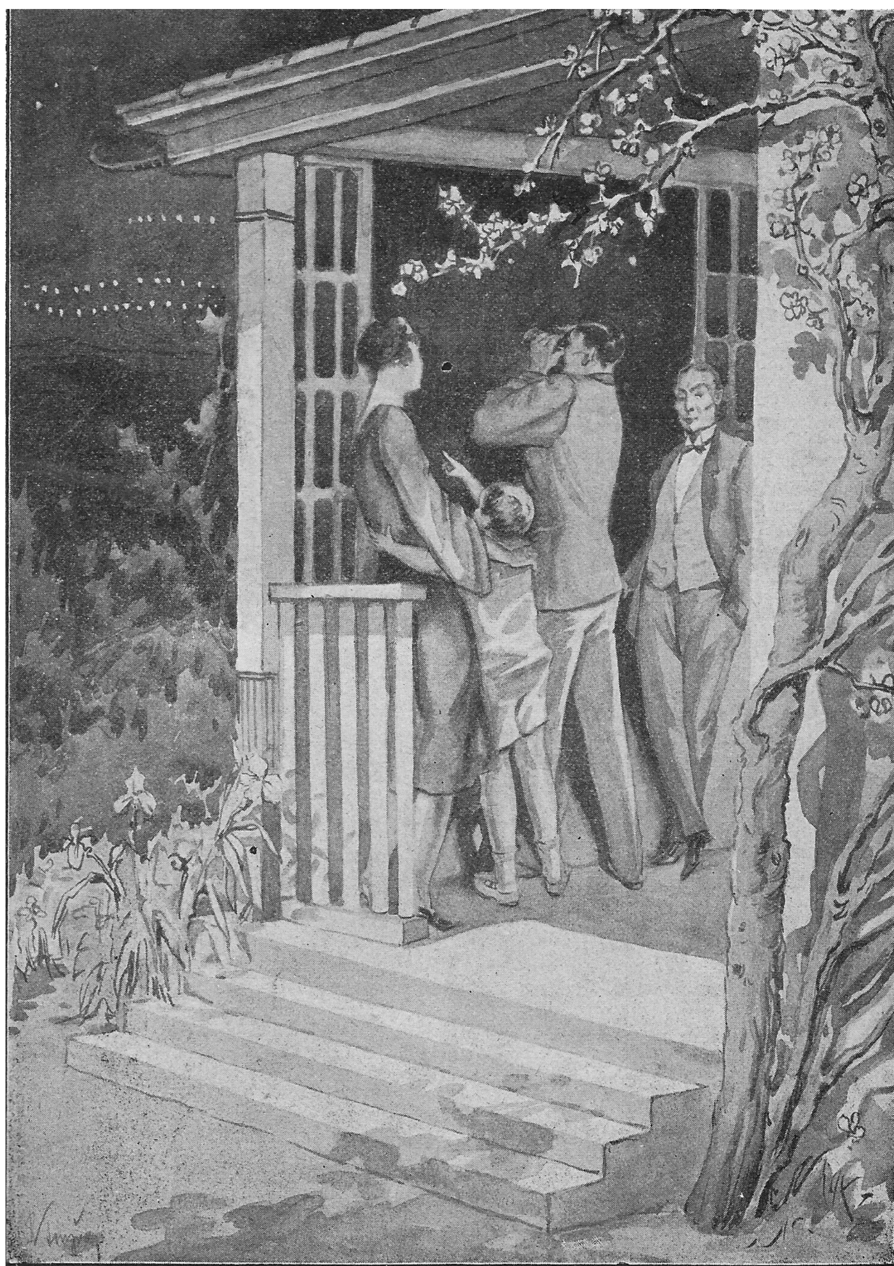
Po obřadech rozešly se tisícihlavé zástupy za zvuků hudby a president s družinou odebral se ke guvernérovi na hostinu.

Odpoledne, sotva se obyvatelé nasytili, vyhrnuli se v celých proudech zase na ulice, směřujíce se všech stran na veliké náměstí, kde tísnily se již zástupy nedočkavců, kteří v rychlosti odbyli oběd na místě, by nepřišli o výhodná místa na vzácnou podívanou vojenského defilé, které se mělo odbývati ve tři hodiny nad hlavami občanů.

Zase všechna okna a střechy domů pestřily se barevnými obleky diváků, a okolní návrší za městem byla hustě obsazena. Elektrické dráhy pouliční a vlaky svážely davy z daleko široka. Na řece sta lodi s elektrickým pohonem, přeplněných diváky, sjíždělo do velikého přístavu.

Na širokém zděném…(*poškozeno*)… byl volný pohled na město, tísnila se hlava na…(*poškozeno*)…

Ve třičtvrtě na…(*poškozeno*)… vzducholodí na náměstí k balkonu guvernérova paláce a za chvíli vzlétly s presidentem a jeho družinou, za jásotu davu nad město, kde zůstaly v jedné řadě státi.

„To je první flotila našich nových bitevních lodí", pravil Li-jong, míře kukátkem v tu stranu.

Zahřměla rána z děla.

Od západu blížil se mrak. Ale jakou měl divnou podobu! To nebyl mrak, to byla obrovská deka, dvojnásobná deka v podobě obdélníku v šířce jednoho a čtvrt km., v délce pěti km., která se s velikou rychlostí přihnala a zastíníc slunce, rozprostřela se nad městem jako hrozivý příkrov.

Takový mrak ještě nikdy nezjevil se na nebi. Armáda stotisíc mužů visela nad hlavami užaslých milionů v povětří.

Deset tisíc lodí, ve dvojitých hustých řadách nad sebou, kolébalo se nad městem.

Náhle mrak prořídl a slunce zasvítilo jeho štěrbinami. Obdélník změnil se v obrovskou krychli, jejíž hoření plocha ztrácela se ve výši dvoutisíc metrů.

Pak se z krychle utvořil válec, jehož jednotlivé vrstvy nad sebou stojící, počaly se otáčeti jako obrovské kotouče horizontálně do kruhu, vždy střídavě jedna vrstva na pravo a druhá nad ní na levou stranu.

Pohled ze zdola na rej tisíců lodí, rozložených nad celým obrovským městem, byl úchvatný. Působilo to mohutným dojmem, jako když se snese nad město obrovský roj vos nebo sršňů, z říše pohádek a snů.

Jásot milionů hrdel nesl se k nebesům.

Každý si uvědomil a chápal tu obrovskou převahu, takového roje nad městem, každý cítil tu nicotnost obrany nad takovým nepřítelem.

Každý z těch tam dole též věděl, že na takové město postačí jen tři lodě, aby ve čtvrt hodině odumřel život celého Babelu.

Zde visela nad městem spása celého plemene!

Zde vznášel se nad městem osud celého světa!

Zde visela ve vzduchu výslednice lidské pošetilosti!

Mrak lidské zloby!

Konečná stanice lidského ducha – blázinec v povětří!

Ztělesněná illuse lidstva, kouzelný meč z pohádky – „všem hlava dolů!“

Nejgeniálnější vynález všech věků – karabáč na lidskou vrtohlavost!

Roj ustal, a pak celý válec proměnil se zase v krychli, která se nesla za město k jihu, a nyní se řítily lodě ve vyřízených řadách dolů, jako vodopád, vždy hoření vrstva jakoby s krychle po její straně stékala a dole v ostrém úhlu, jako řeka braly se

vodorovně vpřed, berouce zase formu obdélníku, který v úžasném tempu letěl kolem lodi presidenta.

Předvoj ztrácel se na západě za obzorem, když poslední vrstva vzdávala v letu čest presidentu vlajkami a poslední loď s vlajkou vrchního velitele stanula těsně u presidentovy lodě.

Po nastaveném můstku přešel velitel k presidentovi, který mu podal ruku a objal jej.

„Jsem více než spokojen!“ pravil president.

„Dnes již o budoucnost Číňanů nemám obavy.“

Lodě slétly dolů k balkonu guvernérova paláce, za velikých ovací presidentu, veliteli vzdušné armády, ministru války a hlavně tvůrci Li–jongovi, který byl též přítomen.

Když se dav utišil, promluvil president s balkonu k lidu řeč, která byla tlumočena rozhlasem do všech čtvrtí města a dále po celé říši.

Občané! Číňané!

Naše hodina, kdy budeme rozhodovati o svém bytí, se blíží. Dnes ještě Západ zakazuje našim lidem jíti tam, kde je neosazená půda. Ve své drzé domýšlivosti, osobuje si právo rozkazovati druhým, kam smí a kam nesmí. Rozvaha kázala nám násilí ustoupiti. Vyčkávali jsme trpělivě své chvíle. Ta dnes nadešla. Rána, kterou proti nim povedeme, srazí je všechny k zemi. Pak půjdeme prostě tam, kam budeme chtít.

Než ani nyní nesmí nás rozvaha opustit. Přes naše jisté vítězství nepůjde uvolnění rázem. Právě teď musíme se uskrovniti, by postačily naše zásoby do doby prvé sklizně za hranicemi.

Chvíle tato ukládá nám ještě řadu obětí, bez kterých není žádné vítězství. Každý z nás konejme svou povinnost. Řiďte se přesně dle pokynů vlády, které budou v nejbližších dnech ohlášeny.

Každý buď na svém místě, jen tak zvítězíme! Zdar naši spravedlivé věci!“

Vzduch tetelil se rozbouřeným mořem hlasů, na slova presidentova: Ať žije president! Ať žije inženýr Li–jong! Ať žije naše armáda!

Za hranicemi Číny nastrkovali též svoje officielní uši, ale nějaká atmosférická porucha, po dobu presidentovy řeči, rušila veškeré spojení, a v aparátech ozývaly se jen nečlánkované zvuky, jako řeč praobyvatel neb hovory obyvatel zoologických zahrad:

Kiu – kiu – papapapa – krrrr – paf – paf – paf – ua–ua–ua!

VII.

Přišel památný rok 1961.

Ministerská rada zasedala v plném počtu za předsednictví presidenta Wu–pej–wanga. Přítomni byli též všichni generálové, kteří se, dle rozkazu, slétli ze všech provincií na rychlo do Pekingu.

„Tak je vše připraveno, pane ministře?“ obrátil se president na ministra války.

„Do posledního hřebíku, pane presidente.“

„Ale ne jako v 1870 roce ve Francii!“

„Ne!“

„Ani jako u Rusů v Japonské válce.“

„Ne!“

„Ani jako u čtyřdohody ve Veliké válce!“

„Ne!“

„Tak to můžeme spustit?“

„Každým okamžikem!“

Po následující poradě, byla usnesena mobilisace celé branné moci, zítřejším dnem počínaje, a obsazení hranic celé říše. Na venek byly hlášeny pouze manévry ve větším rozsahu.

VIII.

A tak mezi tím, co Západ luštil svoje životní problémy Malthusovou methodou, co touha, po lepším bytí, zvrhla se v honbu po povrchním prázdném lesku a hrubé materielní požívačnosti, která i široké vrstvy zachvacovala, mezi tím co veleměsta, střediska kultury a pokroku, otravovala puchem stok svého mravního rozvratu celou zemi, zatím co zástupci Západu konferovali u zelených stolů s noži v ruce, o jeho délce a ostří, zatím co Západ chystal se rozřešit palčivou otázku „kdo má cídit boty a prát špinavé prádlo“ tím, že vykáže práci tu plemenům barevným a on jako raça vedoucí, vklouzne do vyžehlených kalhot a nasadí si psí dečky, zatím co mravní nevázanost rozvracela život rodinný, ten hlavní základ celého společenského řádu, zatím co křesťanské náboženské sekty praly se u Kristova hrobu a věřící i nevěřící kořili se svorně „Zlatému teleti“, zatím co Západ práskal bičem své chamtivosti vytrvale přes Žlutou tvář a lebku, aby z ní vytloukl poslední pochybnosti o své mravní kvalitě – připravoval se Žlutý kolos ve vší tichosti a pravé asiatské lstivosti k rozhodné ráně.

KAPITOLA XIII.

Ultimatum.

I.

Žádná teorie nebyla tak šedá, jako teorie o válce.

Knihy, tak zvané vědecké, pojednávající o budoucích válkách, vydané v letech osmdesátých a devadesátých v minulém věku (před světovou válkou), čtou se dnes jako humoresky.

Vše dopadlo zcela jinak, než jak pan odborník věštec předpokládal.

„Ničivé účinky moderních rychlopalných pušek a děl jsou tak strašné, že armády proti sobě postupující zničí se navzájem do posledního muže.“

„Světová válka – ale ne – tu vůbec pan odborník nepřipustil; prý z technických důvodů nebude možná, a když, tak bude trvati jen „pár dní.“

„Nervy dnešních lidí tu pekelnou vřavu nesnesou a vypovědí službu“, atd.

Byla to taková idyllická doba v těch letech. Svět si hrál zuřivě na vojáky, všade v celku klid, žádné vzrušení, žádné šimrání nervů. Jenom sem tam nějaký požár nebo povodeň, vražda, srážka vlaků, zemětřesení někde tam daleko, a časem nějaký anarchista rozčeřil tichou hladinu života bodrých občanů, dokazuje, jak lehce se zabíjí a jak těžko se v rukou kata umírá.

Bodnout do jiného, to nebolí; ale bodnout do sebe, to bolí!

Pak se zase hladina uklidnila a život šel dál svým klidným tokem. Při ranní kávě četli občané zase jen, že se politická obloha zachmuřuje, že by mohla přijíti bouřka, ale častým opakováním podobných předpovědí politického počasí ztratily zprávy politických meteorologů na víře a bodří občané přešli klidně přes bouřkové úvodníky k drobným událostem. Redaktoři denních listů vyráběli „mořské hady, kolovrátky vyhrávaly „O du mein „Österreich“ – „Proč bychom se netěšili“ apod.

A náhle zazněl výstřel z revolveru, rozlehl se po celém světě a idylla rozprchla se v dým.

A podivné věci děly se na zemi.

Jedna ruka zmáčkla knoflík, stroj se dal do pohybu, kolečka se roztočila, a již to jen svištělo, řemeny mlaskaly, a žádná moc světa nedovedla a nemohla rozběhlý stroj zastaviti.

Když stroj se rozběhl, sami jeho řidiči čekali se zatajeným dechem, zdali to někde nehrkne a stroj se nezastaví, nebo nerozsype.

Ale ne! každá teorie je šedá! žádný balvan nepostavil se mu v cestu; vše hezky klapalo, kolečka jedno do druhého zapadala, jen tu a tam, nějaké to zrnko písku, dostalo se mezi zuby kol, která je rozdrtila a běžela vesele dále.

Energie lidská, zloba i láska, vypjaly se na nejvyšší mez možnosti.

Válečný běs ve svém šíleném letu trhal škrabošky z lidských tváří, a šat, přikrývající nahotu života, a svými blesky prosvital ledví člověka.

Tisíce supů slétalo se na bojiště rvát z útrob lidských střeva, a tisíce hyen stahovalo se do měst, vyssávat morek z lidských kostí.

A zjevily se věci podivné.

Lidé chodili bez hlav, stávaly se z nich stroje, jiným seděla na ramenou hlava hyeny, supa, nebo chrta, beránci měnili se ve vlky, velcí scvrkali se v trpaslíky, z malých stávali se velcí, jen ti nejmenší měli stále svoje hlavičky na svých útlých ramínkách a jejich široce rozevřené oči dívaly se s hrůzou na to bláznění dospělých a z jich nevinných očí zírala krutá obžaloba: „Proč?“

Supové a hyeny na bojištích a ve městech tloustli, děti chřadly, a dospělí lidé cucali bonbónky.

Bezděční hrdinové vraceli se z bojišť s uráženými údy, byvše vyvoleni osudem zaplatit svoji krvavou daň, za zločinců vinu všech. Přijeli na vozech prosáklých krví, budili hrůzu, děs, laciný soucit, a když rány jejich zaschly, laciný soucit vyprchal, a svět běžel nevšímavě dál kolem.

Světová válka!

Divoká větrná smršť přehnala se přes Evropu, rozmetávajíc trůny, chalupy, katedrály, města, říše, pochybné teorie o kultuře, a víru v poslání člověka.

Když divoký rej ustal, a zpocení národové z divoké té změti trosek, hadrů a cucků, hmotných i morálních, vystrčili hlavy, oddechli si.

Vylízali si rány – a život šel dál svým tokem.

„Palác míru“ vyvětrán, vysmejčen, zbaven prachu, pavučin a plísně, zaleskl se zase ve své nádheře a nad ním klenula se zase sedmibarevná duha.

Svět dostal za vyučenou.

Národové počínali chápat, takhle že to nejde.

Buďto jsme vskutku národové kulturní, jak se rádi zoveme, a pak jako takoví budeme řešiti svoje spory před mezinárodním forem smírnou cestou, anebo to není pravda a jsme jen stáda rvavých nevychovaných lidí, kteří dovedou vyřizovati svoje spory jen s nožem v ruce, po způsobu apačů z periferií, a pak nám není pomoci“.

Takové a podobné hlasy, zaznívaly ze všech končin světa.

Svět dostal za vyučenou! Sliboval si, že se polepší!

Za šest let po válce již nikdo o ní nevěděl!

Za šest let po válce brousily se meče na všech stranách vesele dále!

Lidstvu otrnulo. Svět se nezměnil.

Vypravování profesorů o milionu Xerxových vojsk, o řeckých Thermopylách, o římských legiích, které dříve tak uvádělo studentíky v úžas a obdiv, ztratilo na „efektu“ a naděje pacifistů, opravdových i lživých, že řvaní válečné litice ve válce světové bude též její „písní labutí“ a že „věčný mír“ spadne dolu jako zralá hruška, ta naděje zklamala.

Obtěžkací zkouška, co lidské nervy a hřbety snesou, dopadla nad očekávání skvěle.

Ne – ne! – „umírat za vlast“ nebylo ještě překonaným stanoviskem a na šalmay „věčného míru“ nebylo dosud dosti mízy. Éra pravých válek měla

teprve nastati. Věda technická skýtala takovou řadu nevyčerpatelných možností.

Válka ve vzduchu!

Jaké lákavé výhledy do nedaleké budoucnosti! Když technika tak daleko pokročila, že i vzduch ovládla, tak by se toho nemělo v příští válce použít?

K čemu by vlastně byla?

A tak se stavěly aeroplány. Tisíce aeroplánů! Svět si hrál dále zuřivě na vojáky.

Invalidé, ta „mementa lidské pošetilosti“ vymírali, o válce se již nemluvilo ani nepsalo, všude v celku klid, žádné vzrušení, žádné šimrání nervů. Jenom sem tam nějaký ten požár, volby nebo povodeň, vraždy – no – těmi se noviny hemžily, že již ztratily na přitažlivosti, srážky vlaků, pád létadel neb ministerstev, a jinak život šel dál svým klidným tokem.

Při ranní kávě četli občané zase jen, že se politická obloha zachmuřuje, ale „Svaz národů“, který hlídal mír, byl dostatečnou zárukou, že z toho mračna nebude déšť, ani bouřka; a tak se přes to přešlo klidně k dennímu pořádku.

II.

V hospůdce v Dejvicích „U techniky“ bylo živo. Scházeli se tam studenti z tábora mokrých, nenapravitelní neřestníci, propadlí ďáblům „alkoholu“ a „nikotinu“, kteří v oparu piva a mraku tabákového dýmu, osvěžovali zde svoje znavené duše po denní robotě. Zde stravovali poznatky dne a podrobovali ostré kritice celý ten kaleidoskop dění, kterému se říká život.

Neúnavný pan Josef, který mihal se mezi stoly s ubrouskem na ruce, staral se o jejich tělesné potřeby, a zatím co okem augura stihal dopité sklenice, napínal sluch, a duše jeho, jako vnímavá anténa, přijímala

jiskření vln, které vyzařovaly pod vlivem piva z vysílacích stanic živých aparátů do prostoru v různých vlnách, jichž regulátorem byly čárky na pivním tácku.

Hovor kolem stolu veplul do vod, které divokým příbojem bijí do břehů společenských řádů, rvouce a drolíce kus po kuse tisícileté skály, a měníce tak znenáhla tvar pevniny.

Hlavní slovo vedl technik Petr Skála, kostnatý dlouhán s živýma černýma očima, jehož tvář, vroubená černou kozí bradkou, stále byla stažena v jakýsi pošklebek satyra a jehož břitký jazyk byl postrachem všech.

„Ne, přátelé! třída malých, vyděděných přijde jednou ke slovu a jejich hlas bude slyšán po celém světě a budou jich slyšeti i ti, kteří dnes staví se nedoslýchavými a budou jich viděti i ti, kteří dnes staví se nevidomými."

Když Otto Možný, budoucí filosof, domluvil, sáhl masitou rukou po sklenici a napil se z hluboka.

„Výborně"! ozvaly se ironické výkřiky kolem.

„Hluboký je význam tvých slov, jako dno tvé sklenice," spustil Skála, nacpávaje si lulku.

„Tak ty jsi takový demokrat! to jsem nevěděl."

Když se lulka rozhořela, vyfoukl prudce oblak dýmu a provrtávaje Možného očima, tázal se jej: „To jsi jen takovým laciným konversačním demokratem" – při tom třepal pravou rukou, „nebo stojíš za tím slovem celou vahou jako celý muž?"

Zraky všech se obrátily na filosofa. Ten zamrkal za svými okuláry svýma modrýma očima: „No ano! Jsem demokratem – rozhodným demokratem!"

„Jo, to pak ale musíš sebrat svoje filosofické nádobíčko a jít to dokázati skutkem, chceš–li se zváti skutečným demokratem. Hleď! Ty se zavrtáš denně do nějakých knih, které lid nečte a nežádá, a snad pak také sepíšeš nebo opíšeš nějakou knihu, kterou zase

ten lid nebude čísti, ale ty od něho žádáš, aby za tebe pracoval; tedy ty tomu lidu nic nedáš, ale ty od něj požaduješ. Vidíš, Otíčku, to není od tebe hezké, já vím, že jsi jinak dobrý chlapec, ale nesmíš mně nalévat vodu do piva, té již je

tam dnes tak dost.“

Já ti věřím, že přeješ dělníkům lepší bytí, že s nimi sympatisuješ, ale sympatie nedoložená skutkem zůstává prázdným zvukem

Filosofie je rozjímání, hledání pravdy.

Socialism je rvačka s egoismem druhých a svým vlastním. Filosofie uvažuje, socialism jedná.

Nějaký učenec se zamyslil, sedl ku stolu a napsal tlustou knihu, která způsobila veliké vzrušení. Vzrušení? Kde? Inu v celém vzdělaném světě!

A proč? Nu proto – že v záplavě mnoha učených slov podával užaslému světu svůj originelní vynález – nový názor na život.

Tak a tak se musíme dívat na život! Z mého zorného úhlu je vše jasně vidět!“

A čtenáři myšlenek nasadili si jeho brýle, a opakovali: „Vskutku, je to tak!“ Ano, nejinak!“

Pak přišel druhý učenec a tomu se zrodila pod vysokým čelem jiná tasemnice. Zase toho byla plná tlustá kniha. Zase vzrušení! Kde? No u kavárenských stolků!

Moje teorie je ta pravá! Tak se musíme dívat na svět! A zase čtenáři kývali hlavami jako pagody a přitakovali: „Ano! Ano! Ten pán má pravdu! Tak je to a nejinak!“

První tasemnice, nejsouc ničím živena, zatím pošla. Dali ji do špiritusu, opatřili ji názvem tvůrce a schovali ji do museum.

Když tvůrce, chudák starý, umíral, poslední jeho slova byla: „Nežil jsem nadarmo! Dal jsem světu tasemnici“.

Objednaný genius skláněje se nad ním, vytáhl rychle šátek, přikryl si jim obličej a prudce se rozškytal – tichým smíchem – až mu vyhrkly slze z očí a kanuly na umírajícího. Vypadalo to jako když pláče.

Illuse byla dokonalá! Majestát smrti nebyl uražen.

V téže chvíli, co duše jeho vznášela se k nejvyššímu zornému úhlu – lepil na jeho tasemnici konservátor ozdobným písmem napsanou cedulku: „Taenia solium Hegeli."

Přímo obrovské vzrušení, a sice nejen ve vzdělaném světě, ale i v širších kruzích, vyvolalo učení jednoho vynálezce, který svoji filosofii neopíral jen o slovíčka, ale dokazoval to zjevy hmatatelnými. Ten učil, že každý osel, vůl a mezek je vlastně rodný bratr člověka. A že pradědeček všem byl společný.

Ohromný poprask! Svět se rozdělil na dva tábory.

Jedni tvrdili, že člověk s dobytkem nemá nic společného.

Druzí dokazovali, že by to mohlo být přece pravdou, že některé zjevy a úkazy ještě dnes tu teorii potvrzují.

A vysoká čela rodila, a láhve s naloženými tasemnicemi se množily. A ubozí kandidáti „lepšího živobytí" před zkouškami musili si všechen ten mrtvý brak nacpat do lebek. Každý kandidát lepšího živobytí, chtěl–li projíti branami kastovní přehrady, musil znáti všechny druhy tasemnic, věděti přesně jak je každá dlouhá, s kolika článků sestává, musel věděti jméno tvůrce, znáti jeho životopis a všechna jeho rodinná data a třikrát běda, zapomněl–li při popisu jen třeba na poslední článek; brány se zavřely, a ráj lepšího živobytí byl navždy ztracen.

Zatím, co tam někde v závětří si takto hráli a přehazovali slovíčka jako varietní žongléři, svět šel dál kolem.

Jedni okopávali brambory, šili, orali, druzí sjížděli do dolů a jiní vyráběli boty, židle nebo hrnce a zase jiní bušili kladivy.

A dobří muži si ráno zatopili, obuli si boty, sedli na židli, najedli se z hrnce, vzali ocelové péro a inkoust a psali tlusté knihy.

Zrovna rozváděli zcela z brusu novou teorii, jak se máme na svět vlastně dívat, když byli vyrušeni ze své práce hlukem ulice.

Hluk se blížil a rostl.

Země duněla, okna se třásla. A rythmickým tempem hřměly kroky tisíců. A z tisíců hrdel zahřmělo:

Pryč s hračkami! Chceme větší kus chleba a kus slunce!

Bylo to vše tak podivné.

Snad to byl optický klam.

Snad, že ti nahoře dívali se na vše s oken dolů s perspektivy ptačí, a ti dole nahoru s perspektivy žabí.

Ale perspektiva sem, perspektiva tam!

Na rohu ulice stál párkař a balil párky do listů, které trhal ze staré tlusté knihy. Na prvním listě stálo: „Jak se máme na svět dívat. Sepsal N. N.“

Před dvěma tisíci léty sedli si čtyři muži a napsali tlustou knihu. Každý napsal knihu jednu; ale obsah všech čtyř byl tentýž. Mluvili tam o člověku i o dobytku. Ale nepletli to dohromady.

Kniha měla název: „Jak se máme dívat na život“.

A také způsobila ohromné vzrušení po celém světě. U králů i u žebráků, u filosofů i u hlupáků. Slova prostá, neučená, střízlivá. Kniha pro každého. Obsah jasný, nezakalený, jako voda lesní studánky. „Co nerad máš, nečiň jinému“, každé dítě to mohlo pochopiti. Rozum s citem se tu spojily a vydaly bílé květy.

A všichni četli a kývali hlavami: Ano! Ano! Pravda všech pravd! Tak je to a nejinak!

Kniha šla na dračku. Každému se líbila. Ale přešly věky. A zatím vyšly jiné knihy. Mnoho knih! Celé hory knih! A „kniha knih“ upadla v zapomenutí. Ještě se sice tiskla, ale v ní čítali pouze lidé prostí.

Kniha ztratila zvuk.

– –

Panstvo bylo daleko u moře a lupiči v bytě nerušené pracovali. Na stole ležela rozevřená kniha.

Lupič se podíval na otevřenou stránku a četl: „Není dobra – není zla! Vše jsou pouhé lidské pojmy!“

Franto, pojď sem! Koukej – tady to máš černý na bílým! Není dobra – není zla, všecko je jen lidskej vejmysl! Tak vidíš – a ty jsi se rozpakoval, máš–li jít se mnou krást. To byl ňákej moc moudrej pán, co to sepsal! Inu, študýrovaný lidi!“

A tak každá kniha měla svoje čtenáře, a každý tam nalezl to zlaté zrno.

Čas minul.

A zase byli vyrušeni dobří muži, píšící knihy o etice a estetice života, rachotem kroků, a zase vinuly se ulicemi celé massy lidí, a z tisíců hrdel hřmělo:

„My – chceme – spoluvládu!“

A u kavárenských stolků bylo živo.

Mluvily se tam řeči velice spletité. Z chaosu slov a řečí bylo slyšeti občas jen jednotlivá slova a výkřiky:

Z etického stanoviska! – Revoluce! – Dynamit! – Veliký přerod! – Pokrok! – Krev! – Estetika – Mravní vývoj! a p.

Když hluk utichl, válel se kolem stolků jen těžký dusivý dým.

V téže době ve výkladě u knihkupce objevily se vedle sebe dvě knihy.

Jedna měla název: „Mravní vývoj moderního člověka z etického stanoviska“. Druhá: „Rudý prapor na pochodu“.

Po čase zase byla idylická zákoutí zalita břeskným šumem a ruchem ulic.

Jako rány kladivem nesly se k uším užaslých myslitelů kategorické výkřiky, vyrážené na komando s akcentem na každé slovo, jako když stroj odsekává ocelovou tyč:

„My – chceme – nadvládu!“

Myslitelům vypadlo péro z ruky. – Puntík!

„Tak, filosofe – teď jsi dostal svůj díl,“ ozval se medik Krátký.

„Ale filosofie je také na místě“, podotkl Skála, „ale jen dobrá filosofie. Nezáleží na tom, dělá–li se u verpánku nebo na katedře, když je mozek v souladu se srdcem, vypadne vždy dobrá. Ale jakmile pracuje jen chladný rozum, vyleze z toho někdy bota.“

„Nu, a co ty! Ty říkáš, že za mě ten lid pracuje“, opáčil Možný, „u tebe to není totéž?“

„Ale ano! Za mě též ten dobrý lid pracuje, ovšem ne z lásky – ale pracuje, než se něco vyučím, a pak budu dělat třeba automobily, z kterých zas ten lid nemá nic jiného, než že ho postříkají blátem aneb ho srážejí pod svá kola, já ale se neprohlašuji za demokrata, poněvadž – není demokratismu!“ A Skála energicky mávl při tom rukou.

Není demokratismu!

Pouze touha po lepším, bez hranic.

Není touha po lepším životě duchovním, pouze touha po lepším živobytí.

Co je demokratism? Demokratism je láska.

Co je láska? Láska je – vše dát a nic nechtít.

To druhé je pouze obchod, výměna – něco za něco.

Ale lidské je vše chtít a nic nedat.

Tedy není demokratem ten, kdo chce brát, ale ten, kdo dává.

Není demokratem ten, kdo rozděluje z cizího, ale ten, kdo rozděluje ze svého. Ale pro rozdělování

majetku je vždy jen ten, kdo nic nemá – tedy není demokratismu!

Vždy je všade slyšeti jen: „Ten by měl – oni by měli – to by se mělo – to by se nemělo“, – ale nikde nikdy není slyšeti: „Já bych měl – já musím – to nesmím – my musíme“, tedy není demokratismu!

A zejména u žen není demokratismu!

Zevní formou demokratismu je prostota, jednoduchost. Žena se svým samičím pudem líbiti se tíhne k aristokratismu. Ne k aristokratismu, jaký má býti, ale k aristokratismu, jak se jeví. Žena má zálibu v přepychu a okázalosti. Žena též, může–li kořistiti z práce druhých, svědomitě z ní kořistí, jako muž. Není u žen demokratismu!

Ale někdo má málo, vzdor tomu, že pracuje, a někdo má zase mnoho, vzdor tomu, že nedělá nic.

Ten, kdo má málo a dělá, má svaté právo, aby měl dosti. Právo toho, kdo má dosti, aby měl ještě více, není již tak svaté, ale lidské. Nelidské je pouze, chce–li míti více na úkor druhých.

Ale chtíti něco není projevem demokratismu. To je pouze projevem touhy po lepším.

Není demokratismu, jako není aristokratismu!

Co je aristokratism? Aristokratism je chytráctví!

Totiž ten aristokratism, jaký je. A vše na světě je pouze takové, jaké je, a ne takové, jak se zdá, aneb jaké má býti.

Co je aristokratism? Aristokratism je ušlechtilost. Co je ušlechtilost? Ušlechtilost je nejjemnější forma projevu lásky. Ušlechtilost je láska, garnýrovaná krásou. Meta všeho lidství! Spása pokolení!

Ale ušlechtilost nebije do očí – pouze krása.

Ale krása není doménou ušlechtilosti. Krása je též nevěstkou na rozcestí. Krása je potměšilý dar přírody. Obdařila jí též jedovaté plazy a byliny.

Estetism je moták života!

Není vše krásné, co je ušlechtilé, není vše ušlechtilé, co je krásné.

Touha po lepším není hříchem! Touha po kráse není hříchem! – ale také ne ctností!

Tyto touhy jsou člověku vrozeny a kultura je popohání. Tedy kultura nepopohání ctnosti, ale sklony k rafinovanějšímu životu. Kultura umožňuje stále větší odklon od přírody.

Ušlechtilost jest láska, garnýrovaná krásou. Meta všeho lidství. Spása pokolení!

Ale metou dnešního pokojení je touha po zevním lesku a materielní požívačnosti. Je to touha zase lidská a kultura a pokrok umožňuje a zdánlivě upravuje cesty k jejímu dosažení. Od poslední Veliké války udělala touha ta ohromný skok vpřed. Blahobyt rozprostřel své sametové perutě po celé zemi. Po celé kulturní zemi. Čím byly produkty dražší, tím více šly na odbyt. Ohromné továrny na cukrovinky a pamlsky nemohly s výrobou postačiti. Pivovary a vinné sklepy napínaly síly, aby vyhověly požadavkům doby. Prosté krámky s životními potřebami změnily se v lahůdkářské obchody. Jenom sladké, zmrzlé vody prodalo se v létě za miliony. Řemeslo dostalo zase svoje zlaté dno. Ještě nikdy před tím, co svět stál, neprodalo se tolik hedvábí, látek, pentlí a zbytečných přepychových hadrů, jako nyní. Vše se žene spurtem do „panského stavu“.

Není demokratismu!

Nemajetnost jest hanbou. Práce fysická je hanbou.

Touha všech je panstvem býti – neb se aspoň panstvem zdáti. Je touha po salonech, ale ne touha po salonním chování. Salonní chování nic nestojí, proto nemá cenu.

Každý si chce koupit, co si nemůže každý koupit. Každý chce mít, co nemůže každý mít. Touha po

přepychu zachvátila i nejširší vrstvy. Každý chce choditi po perských kobercích.

Život u necek, u plotny, na poli, v dílně a kanceláři zhořkl.

Chudoba ztratila cti – (v očích druhých).

Děti se stydí za svoje prosté rodiče. Prozrazují jejich panské inkognito. –

Touha všech rodičů je, míti z dětí pány.

Není demokratismu!

Ten, kdo má málo a dělá, má svaté právo, aby měl dosti. Ale chce–li své svaté právo, nikdo mu jej nedá – musí si jej vynutit.

Není svatého práva – proto není demokratismu.

Ne touha člověka po lepším bytí pro druhé! Ne smysl spravedlnosti pro druhé! Ale touha člověka po lepším bytí pro sebe! Smysl spravedlnosti pro sebe! vede člověka utiskovaného k protitlaku a k vybavení ze své špatné situace.

Jen touha člověka po lepším bytí pro sebe naučila jej aspoň minimu forem, nutných k lidskému soužití.

Vše ostatní jsou pouhé fráze!

Kdyby opak byl pravdou, byly by již dávno všechny otázky sociální vyřešeny.

Několik skutečných lidumilů, těch ryzích lidí, na věci nic nemění. Ti jen jako výminky potvrzují pravidlo.

Slabí žádají lásku, silní rozdávají rány a nikdy spravedlnost.

Ta se musí vždy vynutit!

Pokrok nejde sám vpřed! Ten se musí postrkávat!

Svoboda, spravedlnost – jinými slovy – slevování ze svých výhod, se nerozdává!

Sedláci ve svém útisku museli dříve rozmlátit několik panských sídel, utlouci několik panských pochopů, a pak teprve vládnoucí, z obavy o svoji kůži, pustili, ač velice neradi, svoji kořist a dali jim svobodu.

V Rusku ještě v XIX. století trpné mužíky a sluhy panstvo pohlavkovalo. Na Západě již ne!

Ale ne proto, že by uznali zde páni nedůstojnost a surovost svého počínání – ale proto, že si to prostě lidé nenechali líbit.

Kapitál by ještě dnes si podával dělníka, jako hrací míč, ale semknuté těleso statisíců je již míč trochu těžký.

Kdyby byl jeden člověk zaklepal u mocných a vládnoucích na dvéře a řekl: „Ti, co pracují, jsou také lidé a žádají své právo“, vyhodili by jej ze dveří a nechali sebrat policajtem. Ale když před parlamentem zarachotily kroky statisíců v stejném rytmu, panstvo pozorně žádost vyslechlo, a dokonce i právu dalo průchod.

A tak se pokrok postrkuje kupředu!

V podstatě se povaha lidská nemění!

Pouze formy, dekorace, sunou se kolem člověka od shora dolů, a mizí v propadlu. Tím povstává ten optický klam, mylné zdání, že lidstvo letí někam vzhůru k nejvyšším metám. Ve skutečnosti se nehýbe s místa.

Tak to nemá být – ale tak to je! A proto není demokratismu!“ a Skála při tom bouchl pěstí do stolu, až sklenice zařínčely. Pak počítal na prstech:

Kapitalisté jsou darebáci!

Měšťáci jsou darebáci!

Dělníci jsou darebáci!

Sedláci jsou darebáci!

Bolševici a socialisté jsou darebáci!

Klerikálové a volnomyšlenkáři jsou darebáci!

Ale pro Kristapána, to snad přece není pravda!

To by bylo nejlepší navrtat zeměkouli a vyhodit ji dynamitem do povětří.

Ale řekněme si to jednou hodně nahlas a nestyďme se! Vždyť jsme tady na té zeměkouli sami, a do nebe to slyšet nebude!

Proč si máme jeden druhému nadávat a ukazovat prstem jeden na druhého a křičet – chyťte ho! Koho? No, toho, co dělá zlo! A kdo je to? No – on – oni!

Aha! tak ne já! Ne my! Ale on! Ale oni!

Ruku na srdce! Neděláme si jeden z druhého blázna? Až se naučíme začínat od sebe a utloukat zlo ve svých řadách, pak bude demokratism!

Když Skála domluvil, vstal od stolu budoucí advokát Tichý s fysiognomií lišky, s černýma hrozinkovýma očima za zlatým skřipcem, vzal tágo s kulečníku a postaviv se do pósy kaprála, ptal se: „Tak, kde mám začít?“

„Co chceš tropit?“ ptal se Skála.

„No utloukat zlo ve vlastních řadách! Od které strany to mám vzít? Takhle? a při tom ukázal rukou do kruhu kolem stolu na pravo, anebo takhle?, ukázal na levo od sebe. a mávnul tágem.

Skála mu vzal tágo z ruky a míře mu na záda řekl: „Takhle! Odsud začni!“

Všichni vypukli v smích.

„Ale Petříčku, to jsem ti špatně rozuměl, ty snad jsi to myslel takhle, ne?“ a naznačil ránu na Skálova záda.

„Ne! od sebe – od sebe – musíš začít!“ křičel Skála.

„Co pak jsem nějaký flagellant? Vždyť to již není z technických důvodů možné. Jak vidím, jiného nám nezbývá, než abychom si navzájem prokázali tu bratrskou službu, ale kdo má začít?“

„Já!“, vykřikli současně všichni kolem stolu. A hned vypukli v smích.

„A to myslíte se všichni pustit do mě?“ pravil s komickou vážností právník, ukázav na sebe.

„Ne! Není demokratismu“, pravil s patosem a odnesl tágo.

Hospoda se válela smíchy.

„Tak dle tebe je to zkrátka s tím světem špatné“, začal chemik Janda, když se utišily vlny smíchu. „Ty nevěříš vůbec v jeho nápravu?“

„Ale věřím, jakmile se lidé naučí myslet, půjde to vše jako na drátkách, jako v mraveništi.

Zlo není nic jiného, nežli nevychovanost. V jistých bodech se lidstvo přece dostalo ku předu. Zbavilo se despotů, otroctví, aspoň toho absolutního otroctví, mučíren, zbaví se i ostatních zel, která dosud život jeho ztrpčují. Jak jsem řekl, vše záleží na výchově. S lidstvem je to zrovna tak jako s individuem. Z dítěte můžeme vychovat tvora i netvora. Pošetilost a hloupost natropí na světě více zla, než zlá vůle sama, ta je pouze jejich děckem. Nejsme–li dnes my lidé ve svém mravním vývoji dosud tam, kde bychom měli a mohli býti, je to známkou, že výchova naše nebéře se dosud správnými cestami, neboli, že jsme se dosud nenaučili myslet.

Za každé zlo, které od člověka vychází, jsme všichni dohromady rukou společnou a nerozdílnou zodpovědní a každý člověk nevychovaný je naše společná ostuda. Prvním příkazem společenského člověka, příkazem samozřejmým, je ohled na druhé.

A teď si představte takový obrázek: Živá ulice, tepna velkoměsta, s úzkými chodníky; proud chodců nahoru, proud dolů. Najednou se srazí nějaká společnost, zastaví se klidně, zabere celý chodník a v družném hovoru zapomene, že zastavuje celou pasáž a že druzí lidé jsou nuceni k vůli nim obcházet do nebezpečné jízdní dráhy. Dle úborů vypadají jako panstvo, ale dle těch způsobů ne. Je to panstvo bez výchovy. Mohou to býti jinak dobří lidé, ale tupí lidé, aspoň v tom okamžiku. Jejich vlastní zájem je zabaví

tak, že zapomenou na své okolí – a máte to, v malém měřítku, dnešní lidstvo. Ti lidé snad umí francouzsky, hrát na piano a hovořit o literatuře a umění – ale nenaučili se ještě chodit po ulici. Měli špatné vychovatele. Za celou tu dlouhou řadu let, neměli ani jich rodiče, ani učitelé tolik času, aby jim vyložili, že člověk je povinen míti ohled na druhé a nestaviti se jim do cesty. Teď si ale představte takového člověka, který nemá ani tolik ohledů vůči druhým, kde ho to nic nestojí, jak se chová na té životní cestě, kde se jedná o jeho kapsu.

Tedy zde je nějaká chyba v rozpočtu.

Dítě je syn boží. Ale když se narodí, je pouze živočichem. Rodičům je svěřeno, aby z něho udělali člověka. V jich rukou leží, jak bude vypadat příští generace. Jistě je přáním všech rodičů, aby byly děti jejich šťastny! Jistě je přáním všech rodičů, aby byly děti jejich k jich ozdobě a ne k ostudě!

Kolik rodičů ví ale o správné výchově dětí. Kolik rodičů ví o potřebách dítěte tělesných i duševních, o jejich mravním vývoji. Kolik rodičů se stará o děti v době jich puberty.

Až se naučíme myslet, půjde vše jak na drátkách.

Prvním učitelem dítěte je jeho matka a pak jeho otec. Ti jej musí naučit myslet. Dříve to však musí sami umět. Zde je ten úraz! Nikdo se nestará o rodiče, ani o děti.

Pedagogové! Zákonodárci! Zde máte vděčné pole!

Sestavte katechismus pro nevěsty a ženichy, co vše mají vědět, aby z dětí vychovali zdravé, krásné pokolení a dříve nepusťte je k oltáři ani na radnici, až složí zkoušku zralosti pěstounů. Když sadař chce vypěstiti ušlechtilé ovoce, musí stromy roubovat, pěstovat, přistříhávat. Proč zrovna jen lidské ratolesti mají vyrůstat v pařezy.

Až se naučíme myslet, nebude zlodějů, defraudantů, vrahů, nebude válek, bídy, nebude lakomců, marnotratníků, ani demagogů, nebude blázinců, ani trestnic, nebude byrokratických šimlů, ani sebevražd, nebude ani mocných ani nemocných, a ráj sestoupí na zemi.

„Amen!“, vpadl do toho medik Krátký, který byl skutečně krátký, avšak ramenatý, zavalitý. „Já sice nejsem nemocen, ale také ne již mocen. Navrhuji konec debaty a příští schůzi v sobotu.“

Návrh byl bez debaty přijat.

III.

„Budete vidět, že v nedalekém budoucnu dočkáme se řeže, jakou svět neviděl“, vykládal Petr Skála, sedě pohodlně s přeloženou nohou na židli a bafaje z lulky.

„Pane Josef – ještě jednu!“ zvolal na kolemjdoucího sklepníka.

„Z čeho tak soudíš“, ptal se medik Krátký.

„Myslíš, že ruské sověty vrhnou se na Západ?“

„Ne! Sověty ne! Od té doby, co zarazili jim Číňané cestu do „říše středu“, jejich čáka na zdolání světa se posunula nápadně na stranu. Z té strany není nebezpečí tak bezprostřední.

„Je zde nebezpečí daleko horší, nebezpečí Žluté.“

„Vždyť je tam ticho – klid!“ pravil chemik Janda.

„To je právě podezřelé“, vykládal Skála, zapaluje znovu vyhaslou dýmku. „To je klid před bouří.“

„Hm – Číňané jsou býložravci a abstinenti, to budou špatní vojáci. Ty budou muset jejich důstojníci ze zákopů vyhánět. To není národ bojovný“, podotkl medik.

„Dnes rozhoduje v prvé řadě výzbroj a převaha technická. Duše vojáka padá ovšem také v úvahu“, vykládal dále Skála. „Ruský sedlák na příklad, který

má dost půdy, nikdy by nepochopil, proč má přejít hranice a tam se s někým mlátit a vtloukat někomu ideje nebo zřízení své země, do hlavy; kdežto Číňan, který má o půdu nouzi a dnes se tam rve zoufale i se skalami, ten až vyrazí přes hranice, bude vědět proč. A hlad udělá i z největšího zbabělce reka, Číňan půjde do boje s vědomím, že to vyhrát musí! a pokud se týče jejich techniků, ti se našim vyrovnají, a v mnohém je i předčí.“

„Myslíte ty vlny, které občas ruší činnost jiskrových stanic na celém světě, to že není jejich práce?“

V tom vpadli do místnosti jako pumy tři studenti.

„Na zdar přátelé! co jest zde ticho jako v kostele, rozjímáte? Jdete do sebe?“ křičel ode dveří filosof Kutina, štíhlý mladík s černou kšticí, zakrývající mu pravou stranu čela. „Nebo počítáte, mnoho–li jste dlužni hostinskému?“ tázal se druhý, technik Pešek.

„Ale kdepak“, vpadl do toho třetí, právník Tichý, „tady je přednáška, a slovo má Skála, kolikátou piješ?“ ptal se, nahýbaje se nad Skálův tácek, „čtvrtou – přednáška je v proudu. Téma?“

„Pane Josef! přineste jim honem pivo, ať mají ty všetečné sosáky do čeho vstrčit.“

„Rozjímáme tady o Žlutém nebezpečí“, pravil Krátký.

„Tady Skála nám radí, abychom sebrali své baťochy a odstěhovali se někam k Eskymákům, tady že bude Boží dopuštění.“

„To je prý jediný rozumný národ, který nevyvádí hlouposti, hledí si jen svého lovu a druhé lidi nechá na pokoji“, přidával Janda.

„Dobře jsi to řekl, Toníčku!“ pochvaloval Skála. „Tam, kde je mráz 30–40 stupňů, ztrácejí lidé roupy. To jen to Boží sluníčko kypří kulturu a připražuje lidem mozky.“

„Na, sem do naší republiky Číňané nepřijdou. Co by zde dělali, my se zde tak sami sotva uživíme“, navázal filosof Kutina. S těmi přijdou do konfliktu v prvé řadě ruské sověty, ti to tam mají zkraje, a potom Angličané, Amerika a Austrálie. K nám ta vlna nepřijde.“

„Kdepak,“ odporoval Skála, mávaje lulkou, „ta zasáhne a rozhýbe celý svět! Byl by někdo tušil a předpovídal, ve čtrnáctém roce, když Německo s Rakouskem vyrazilo, že se do toho vloží Amerika? A Německo tehdy, při vší své mazanosti a vypočítavosti, myslelo, že se do toho nevloží ani Anglie a že se bude klidně dívat, až ji Němec přeroste přes hlavu. A proč se do toho tenkráte pustila vzdálená Amerika? Že chtěla snad zachránit Evropu – ne? Ale kdepak! Dokud předpokládala, že evropské státy to samy zmohou a vyřídí, vesele z toho těžila a za dobré zlato jim posílala děla, konservy, střelivo a obilí, a jinak by nehnula ani prstem. Když to ale začalo hořet, a Evropa, zejména odpadnutím Ruska, na to nestačila, šlo i o jejich kůži a jen to, a nic jiného, jako vždy a všude, je dohnalo k akci.“

„A při čínském konfliktu to bude totéž. Jenom, že tady to půjde všechno na kvadrát.“

Zatím budoucí advokát Tichý kutil něco na stole, pak vstal, sedl k pianu a tam chvíli improvisoval. Pak se obrátil a zvolal: „Pozor! nová píseň o Žlutém nebezpečí!“

Sedl a doprovázeje se na pianě, spustil příjemným barytonem:

Slyšte lidé hrůznou zvěst,
Číňan prý má velkou pěst.

Číňanům prý došly placky,
teď prý budou lítat facky
na Západě: flink – flonk – flank,

přijde na nás Wu–pej–wang.

Přiženou se jak kobylky,
není prý v nich dobré žilky,
kam zapadnou, pomoz Bůh!
bude prý jich jako much.

Na Západě všichni brečí,
pro to „Žluté“ nebezpečí,
ve městech i na venku,
že dostanou žloutenku.

Teď je slyšet všude denně:
žížaly prý stoupnou v ceně,
žáby – krysy – ondatry
pro čínské ty, pro bratry.

Ve „Svazu“ rvou šedé brady,
nezbývá prý jiné rady,
nežli kanón – aero – tank,
až prý přijde Wu–pej–wang.

K rozšíření branné moci,
musí ženy vypomoci;
když chceme prý svobodu,
musí všechno k odvodu.

Holky prý jsou horší kluků,
až udělaj’ na ně „kuku“,
každému z těch „žlutých rot“
spadne srdce do kalhot.

Když právník Tichý dozpíval, zazněl aplaus a výkřiky: „Výborně! Opakovat! A za chvíli řvala písničku unisono celá hospoda.

I pan Josef, jak lítal s pivem od stolu ke stolu, si ji pobručoval. Zábava byla v nejlepším proudu, když v tom náhle se otevřely dvéře, a do místnosti vrazil kluk se svazkem novin a křičel na celé kolo: „Zvláštní vydání! Válka s Čínou! Ultimatum celému světu! Číslo jednu korunu!“

— — a do místnosti vrazil kluk se svazkem novin a křičel na celé kolo: „Zvláštní vydání! Válka s Čínou!“

Rázem rej ustal, všichni se vrhli ke klukovi a rvali mu noviny z rukou. Bylo po smíchu. Humor vylétl okny ven, smích se rtů a v mraku tabákového dýmu, těžká chmura usedla na čele všech.

Na chvíli nastalo veliké ticho. Jen z ulice zaléhal zvýšený ruch a výkřiky prodavačů novin:

„Zvláštní vydání! Válka s Čínou! Ultimatum!“

S vypraštěnými zraky hltal každý osudnou novinu. Zvláštní vydání novin bylo jen o jednom listu. Obrovské litery hlásaly:

V á l k a s Č í n o u !

Ž l u t é n e b e z p e č í n a p o c h o d u !

Čína dává ultimatum celému světu!!!

Dnes ve 4 hodiny odpoledne, dostavil se čínský vyslanec Dr. Li–Yuan k ministru zahraničí a odevzdal mu ultimatum Číny a vyžádal si pověřovací listiny. Zítra, dne 24. června o 12. hodině polední nastává mezi republikou čínskou a republikou československou stav válečný!

Ultimatum obdržely současně veškeré státy na celém světě!

Další zprávy ve zvláštním vydání za dvě hodiny!“

První prolomil ticho Skála: „Co jsem říkal? už je to tady! Pane na nebi! to bude mela, jakou svět neviděl! tak vidíš Karlíčku“, obrátil se Skála na Tichého. „Nyní budeš muset tu písničku opravit“, a zazpíval:

Číňanům již došly placky
zítra budou lítat facky,
na Západě: Flink–flonk–flank,
už je tady Wu–pej–wang

a Skála se hlučně zasmál. Než jeho řezavý smích zůstal bez odezvy. Každému sice usedal na líci, ale v zápětí ztvrdl v zoufalou grimasu.

„Ale dát ultimatum celému světu! Ti chlapi se zbláznili! to není ani možné!“ divil se chemik Janda.

„Ba ne, Toníčku! ti jsou naopak moc střízliví. Oni pijí jenom čaj. To jen my jsme takoví ochlastové. Ale víte, co to znamená, vyzvati celý svět na souboj? to

může udělat jen ten, kdo má všechny trumfy v ruce. Poslechni Karlíčku, tu písničku zatím nemůžeš dát do tisku“, dobíral si Skála nemilosrdně tohoto, v odvetu, že před chvíli zesměšnil jeho rozumný výklad. „Mně se všechno zdá, že jestli spadne někomu srdce do kalhot, že to Číňané nebudou“. A opět se hlučně zasmál.

„Ale proč se pouštějí do nás“, horlil technik Pešek, „vždyť naše styky s nimi byly veskrze korektní a my je nijak v jejich bytí neohrožovali, jako na příklad Angličané, Němci, neb Američané. Co je nám do toho, proč nás nenechají na pokoji“.

„Jo, milý Pešku, to bude míti svou příčinu, že chtějí asi strhnouti celý svět do té vřavy, aby nebylo neutrálů, ulejváren a špýcharů, víš? aby se nemohly nikde v klidu péci pro ty druhé placky, tak to asi bude. Ti chlapi jdou na to promyšleně a patrně jim na tom mnoho nezáleží, bude–li na frontě o pár milionů vojáků více, nebo méně. Že se tak „cítí“, to je právě povážlivé, v tom něco vězí. Mně se tak všechno zdá, že nám ukáží něco zajímavého. Nemyslíte, přátelé?“

„Asi nějaký vynález na vraždění“, poznamenal chemik Krátký.

„Ale těch my máme také dost. A když boj – tak boj! Budeme se bít!“ prohlásil rázný Janda.

„Budeme, Toníčku – budeme! Co nám jiného zbývá! Musíme se bít! Snad se nenecháme utlouci jako tukani. Budeme se bránit! Ale teď konec debaty a k redakcím na Václavák! Za hodinu vyjde nové číslo. Pane Josef, platit!“.

Pan Josef přiskočil a za chvíli se vyhrnuli všichni ven se Skálou v čele.

IV.

V paláci ministra zahraničí v Paříži zahořela okna umělým jasem, a před širokým vjezdem sjížděla se v

dlouhém řetězu auta, z nichž vystupovali bezvadní novodobí černí rytíři, s bílými krunýři, a shluky jemného chmýří bělostných krajek, z nichž vylupovaly se nádherné ženy, oslnivě bílých ramen a šíjí, výkvět raçy, andělé – cherubové – však ne! Andělé mají cudná roucha, a šelest jejich sněžných křídel, čistá čela a blankytné oči, uvádí jen do mystického vytržení – ale zde – to byly ženy, polonahé ženy – krásné ženy, a na nahých lopatkách nebylo ani stopy po nějakých křídlech. V lesku žárovek svítila jejich bílá těla oslnivě, jako kararský mramor, a z očí šlehaly plaménky, plaménky, které zapalovaly a neuváděly do mystického vytržení.

Doba nová, která vracela se ke kultu antickému, kultu krásy, jasu a života, zbavena křesťanské morálky, která život dusila, holdovala nahotě a jenom oko nečistého moralisty středověkých názorů, mohlo spatřovati v tom – kult hetér – a nevázanost mravů.

Ale marnost světská! Hlas Antonínů zanikal ve vřavě a ruchu pokrokové doby, a dle rychlého šíření kultu nahoty bylo vidno, že nové náboženství to je na dobré cestě a že v době nedaleké dospěje k nejvyšší metě, kde i roucho antické stane se zbytečným.

Ohniska kultu toho vězela sice v domech žen prodejných a ženy počestné dosti dlouho si ukládaly reservu; avšak v přelomu dvou věků, válečná vichřice zalomcovala morálkou, hradby rozpaků padly a Venuše počala se vybavovat z roušek, kterými ji středověcí asketi omotali.

Umění zapřáhlo se do služeb kněžky a vláda její rychle šířila se po celém Západním světě.

Životy žen scvrkaly se v živůtky, dekoletáž šířila se na jich úkor až k pasu, konečně praskly i ty pavučinové pásky na bílých ramenech, udržující zoufale mez předepsaného evropského salonního studu, rouška padla, a užaslým mužům zjevily se u

tabule ženy v celé své kráse, po pás obnaženy, jen bradavky prsů majíce zakryty nádhernými šperky v podobě malých hvězdic, posázených drahokamy a sršících ohněm v lesku žárovek, jako ty jejich podbarvené oči.

Palba zraků, mužů vysoké politiky, vědy, umění i průmyslu, shromážděných toho večera v saloně, soustředila se na obnažená těla krásných žen a úsudek všech byl, že je to – chic.

Poslední bašta předsudků padla a móda zvítězila na celé čáře. Lidstvo se dostalo zas kousek ku předu.

Ten večer nedařily se ani politické hovory, bursiánům pletly se do cifer hvězdicové šperky a bělostná poprsí, a když zazněla hudba k tanci, tu vysoká politika, věda, umění i bursa, ulétly někam do horoucího pekla, a ze všech světodějných otázek zde zbyla jenom žena, v celé své kráse, po pás obnažena, s nádhernými šperky na bradavkách, sršících ohněm v lesku žárovek, jako ty jejich podbarvené oči.

Po kluzkých parketách salonu kmitaly a splétaly se nohy černých rytířů s nohami krásných obnažených žen, za zvuků ušlechtilé hudby, v závratném víru tance, v němž jevily se prvky praobyvatel Afriky a spodiny velkoměsta a který neuváděl do mystického vytržení.

Když hudba dozněla, uchylovali se černí rytíři k bufetu, zchlazovati rozpálenou krev a rozbouřené nervy a svádět je ledovými nápoji do distinguovaných kolejí.

Než, žel! Třikráte žel! Právě když rozkošná móda ta chystala se k vítěznému postupu do celého kulturního světa, právě když výrobci chystali se vyhověti hvězdicovými šperky, od nejdražších až k laciným imitacím, ženám všech vrstev, zalehl rušivý ton do radostné písně života, zabouřil hrom, zmlkla hudba a v blesku válečné litice naposledy zazářily hvězdicové

šperky na bradavkách prsů krásných žen, aby navždy pohasly.

V.

Co svět stál, ještě takového ultimata nebylo. Za starých barbarských dob, zamanul–li si takový král rozšířiti svoje panství, vpadl prostě beze všeho ohlášení se svými vojsky do cizí země, pálil, vraždil, loupil, a podmaniv si zem, přivázal přemoženého kolegu krále k svému válečnému vozu, a vracel se v triumfálním průvodu domů.

Takového něco, není dnes v době kultury a osvěty, v době dobrých mravů, prostě možné.

Dnes se taková věc slušně ohlásí předem.

Dnes také nelze prostě říci: „Jdeme na lup, krást a bašta!“

Ty doby jsou již dávno pryč. Zaplať Pán Bůh!

Proto se dnes dávají ultimata.

Korektní diplomat, v korektní formě, ohlásí přesně na minutu, kdy přestává korektnost a kdy nastává pěstní právo – rvačka! V tom okamžiku je „pravda a právo“ v povětří, a padne tam, kde je větší neb hbitější pěst.

Tak se jedná dnes!

Ale něco takového, co si dovolil čínský president, přesahovalo všechny meze.

Excelencí!

Považuji za svoji povinnost, oznámiti Vám, že zítřejším dnem, t. j. dne 24. června 1961 o dvanácté hodině polední rušíme veškeré styky s celým světem, a tudíž i s Vaší vládou, a nastává mezi námi stav válečný, což odůvodňujeme tímto:

Naše, jinak požehnaná země, nám již nepostačuje. Je nás tolik, že dnes každý třetí člověk je Číňan.

A bude nás za krátko ještě více! Dusíme se! Schází nám živná půda! Chceme žít! a na to máme právo! Proto překročíme svoje hranice. Svět je dosti veliký, aby uživil nás všechny!

Proto prostě půjdeme tam, kde je půda.

Nečiníme náš výboj, abychom si naplnili kapsy, ale pouze abychom ukojili hlad.

Byly doby, kdy cizinci, zneuživše naši pohostinnosti, vnikali přes naši vůli do země a násilím rvali nám, pod nicotnými záminkami, naši půdu, kde se jim zlíbilo.

Byli jsme přes svoji početnost slabí. Museli jsme se násilí podvoliti.

Dnes udeřila naše hodina! Dnes projevíme svoji vůli my!

Všechny příslušníky naši republiky, pokud jací u Vás jsou, svěřujeme Vaši ochraně a zároveň slibujeme vzíti pod svou ochranu příslušníky Vaše u nás sídlící.

Dle toho bude záviseti naše obapolné jednání další.

V Pekině, dne 23. června 1961.

Wu–pej–wang,

president.

A když tak západní státy, které mezi tím, co jejich zástupci u společného stolu luštili problém věčného míru, doma připravovaly jeden na druhého všeliké roztomilosti, v podobě různých tekutin a plynů, které měly, vylity na hlavy chrabrých bojovníků, tyto nejen odzbrojit a svléknout z mundůru, ale i z kůže, když tedy navzájem se těšily, jak jeden na druhého vyzraje, zablesklo se náhle z čista jasna na Východě a uhodil hrom.

Ano! vpadlo to na ně, shromážděné u zeleného stolu, jako puma, V prvé chvíli nevypadaly jejich tváře právě duchaplně.

Schůze byla ihned přerušena.

Prvý vzpamatoval se předseda Svazu lord Whitcomb.

Povstal, narovnal si monokl a pravil:

Pánové!

„V této těžké hodině, kdy společný nepřítel ruší všechny zvyklosti kulturních států a staví nás před hotovou věc, jsme nuceni naše jednání o smírném řešení sporů, které jsme si všichni vytkli za pevný cíl, přerušit, až do vyřízení sporu, jejž jsme nuceni, proti našemu mravnímu přesvědčení, zase vyřešit jen zbraněmi.

Bude to mohutný, gigantický zápas dvou světů, proti němuž byla Veliká válka hračkou“

Lord se napil vody a pak pokračoval.

„Jelikož nyní každá vteřina jest důležitým faktorem, končím krátce, aniž bych předbíhal usnesení našich vlád, a myslím, že tak činím dle přesvědčení každého z nás, že tato chvíle ukládá nám odsunouti všechny spory, pokud jaké mezi námi stávají, do pozadí, a semknouti se v jeden šik proti společnému nepříteli až do konečného vítězství, jemuž provolávám zdar!“

Zdar! zaznělo sborem; ale nezahřmělo nějak spontánně, spíše se dralo nějak stísněně z hrdel zástupců mírových států. Všichni pak se vyřítili ze zasedací síně, spěchajíce na svá vyslanectva.

Tak ironií osudu, končila mírová konference provoláváním zdaru – válce.

Výkřik milionů zazněl po celé zeměkouli od západu k východu. Muži kleli, ženy plakaly, děti se chvěly.

Atmosféra chvěla se elektrickými výboji radiových stanic, jež rozesílaly depeše a rozkazy křížem krážem po celé zeměkouli; ohromná loďstva vyjížděla z přístavů na širé moře se zapečetěnými rozkazy, arsenály kulturních států osvíceného věku chrlily strašlivé zbraně, o jakých se temnému středověku ani

nezdálo, a mraky létadel a vzducholodí letěly nad hlavami zděšeného lidstva někam k východu, co zatím nekonečné vlaky, jako obrovští hadi, projížděly stanicemi, vrhajíce massy po zuby ozbrojených mužů, vytržených jakoby nějakou divokou smrští od svých rodin, za hranice do neznáma.

Zdálo se, jako by celý svět minul se rozumem.

Vypadalo to tak bizarně, groteskně, jako kdyby distingovaná společnost vzdělaných, vážných mužů, při učené věcné diskusi, vyndala náhle z redingotů a bot nože a revolvery a pustila se do rvačky jako cowboyové divokého Západu.

A nad veškerou tou vřavou, nad veškerou tou lidskou bídou, svítilo nádherné slunce a klenula se modrá obloha, k jejímž výšinám nesly se rouhavé kletby a zoufalé prosby a vzdechy za spásu nebes.

Po kluzkých parketách salonu kmitaly a splétaly se nohy černých rytířů s nohami krásných obnažených žen.

Ale zdálo se, že vzdor všem prosbám zděšeného lidstva zachová nebe přísnou neutralitu, a tragedie hnala se živelní silou nezadržitelně vpřed.

Marně zvedali hlavy k nebi!

Marně zalarmovali zástupci bohů kde jakého patrona, aby zakročil! marny byly oběti proroků, kteří zmírali za lepší člověka! marny byly oběti mučeníků, kteří kladli oddaně svým katům hlavy na špalek! marně moderní věda zřídila filosofické fakulty, kde se vyráběla moudrost ve velkém! všechno to člověka zklamalo, všechna ta kulturní politura z něj spadla a on zde stál nahý a bídný, tak „jako bylo na počátku“ – jak jej Pán Bůh stvořil.

Jediná naděje – jediná spása vězela v dvojostrém meči a v mraku kadidel neslo se k nebesům zbožné přání, aby jim Bůh držel palec, a když již mají ty lebky padat, aby to byly lebky tam těch druhých.

„Opona illusí“ nesla se tiše vzhůru a „Veliké drama“ počínalo.

VI.

Žluté nebezpečí srazilo všechny státy, chtíc, nechtíc, do jedné fronty. Když začne hořeti barák nad hlavou, umlknou vády ve stavení a všichni snaží se společně oheň uhasit a zachránit, co se zachránit dá.

Když požár zachvátí prérii, prchají svorně dravci vedle pokojných býložravců, a dokonce i člověk nechá všechny na pokoji a stará se jen o záchranu.

První akt té veliké komedie!

Ne láska!

Ne lidství!

Ne soucit!

Ne bratrství!

Ne rozum!

Ale karabáč srazil všechny národy a všechny stavy do jedné fronty.

Ó, požehnaná chvíle!

Ó, čarovná moci „Žlutých“!

Co nepodařilo se za věky prorokům, co nepodařilo se Kristu a jeho nástupcům, to provedli Žlutí rázem.

Zahvízdl žlutý karabáč, a celý svět byl – jedna rodina. Sbratření národů.

A pak to šlo ráz na ráz!

V tutéž hodinu, co odevzdali vyslanci Číny vládám všech států ultimatum, byly svolány kabinety k okamžité poradě.

V druhé hodině, po poradách s vyslanci druhých států a po výměně jiskrových depeší mezi ostatními vládami, bylo rozhodnuto o společném postupu.

Rozhodnuto o okamžité mobilisaci.

Konány předběžné porady o společné akci.

Rozhodnuto, že centrem všech akcí bude Paříž.

V třetí hodině nastupovali do aeroplánů zástupci všech států, vojenských, dopravních a zásobovacích odborů, a slétali se do Paříže k společné akci.

Mezi tím vyměňovány stále depeše. Jiskrové stanice ani na vteřinu neustávaly ve své činnosti. Telegrafisté s vysílenými nervy byli vystřídáni čerstvými silami a aparáty sršely neustále myšlenkami horečně pracujících mozků vedoucích činitelů a roznášely je po celém světě, vlévajíce horečnou činnost do celého organického kolosu, který vzpamatovav se po prvém úderu z mrákot, chystal se ku gigantickému zápasu, prvému to zápasu bez neutrálních diváků.

Jen z nebe všichni bohové dívali se na ten kulatý, otáčející se amfiteátr a zejména veselá cháska z Olympu těšila se ve svých, tak lidsky založených duších na to divadlo, které se před jejich zraky rozvíjelo.

A události řítily se širokým tokem neúprosných železných zákonů logiky, jako divoká bystřina, strhávajíce sebou všechny ty umělé mosty, klenoucí se přes propasti temna a rvouce umělé hráze lidských vášní, jež tak pracně byly postaveny.

Všechny ty cesty „k čarovnému Edenu“, stavěné jen pro sobecké zájmy jednotlivců, stran, i celých národů, jež byly vedeny přes hlavy druhých, křižujíce se navzájem, staly se labyrintem, který zavedl všechny zase zpět do pekla, z něhož zdálo se, že není vyváznutí.

Když čínští zástupci odevzdávali vládám ostatních států ultimatum, a vzavše svoje pověřovací listiny, s ledovým klidem se poroučeli, mimoděk všem ministrům zahraničí zamrazilo.

Všichni měli takový pocit, jako ostražitý hlídač stáda, proti němuž se náhle ze stínu skal vynořil „brontosaurus“, nemyslitelný, neočekávaný předpotopní veleještěr. Úděs ten se stupňoval ještě tou nejistotou, že se nevědělo, jakou zbraní ten kolos vládne. A dle troufalosti, jakou vyzýval celý svět k zápasu, patrně to byla zbraň strašná.

V prvé chvíli zdálo se ohromeným ministrům, že to ani není pravda, že je to pouze zlý, děsivý sen; než osudná listina na stole ležící potvrzovala holou skutečnost a závěr vedoucích hlav států, ovládaných pevnou vůlí, nemohl býti jiný, než že je nutno jednat, rychle jednat, a hlavně nedovoliti, aby se ta psychická malátnost nerozlila do všech údů státního tělesa, a tak současně ve všech státech objevila se na nároží ulic a ve všech časopisech ohnivá provolání k národům.

V prvých hodinách po úderu byl veřejný život ochromen.

Vše se hrnulo na ulice; zástupy tísnily se před redakcemi čelných listů, kde ohlašovány telegramy. Na ulicích rvali se lidé o zvláštní vydání novin.

Celý svět chvěl se v nervovém napětí.

I ta mládež, nemající pro nic smyslu než pro výsledky kopané, i ty ženy, nemající jiného zájmu než pro vykládce s látkami, oděvy a šperky, vyrušeni byli ze svého klidu a strženi do víru událostí.

Těžké mraky starostí dolehly na čela všech, jen čela armádních dodavatelů byla jasná jako jižní nebe.

Ještě nikdy parlamenty nepracovaly tak svorně a pilně, jako v této těžké hodině.

Celý svět byl v pasti.

Diplomaté se svými úskoky, filosofové se svoji rozvážností a moudrostí, monarchisté i republikáni, anarchisté i pacifisté, komunisté i socialisté.

Jak obratně Žlutý obr hodil všem smyčku na krk!

Žádné neutrální státy, žádné zátiší, žádné reservní obilnice a zbrojnice, kde by se nepřítel posiloval. Všude mělo hořet, vše mělo být v jednom plameni.

Všichni cítili tu smyčku na krku, každý jasně chápal, že nezbývá nic jiného nežli boj – zoufalý boj do krajnosti.

Všem smyčka dobře seděla; žádný se nemohl uhnouti, vyvléknouti z té prokleté situace; ulejvárny byly hned v zárodku zničeny a díky lidské tvůrčí síle nikde kousek bezpečného místa, kam by slabý, bezbranný a chytrák hlavy složil

Válka ve vzduchu!

Vrchol kotrmelců lidské vrtohlavosti!

Všechny programy všech národů i politických a kastovních stran se musely honem škrtnout a na programu zbylo jen jedno číslo: „Všeobecná řež“!

A vrchním režisérem na scéně byl syn nebes, kosooký Asiat. Zmáčkl elektrický knoflík a dal povel: „Komedianti Západu na scénu!“

A obrovské massy ubohých komparsistů té největší komedie světa, v čele se svými náčelníky a vládci, poslušně daly se na pochod a zaplavily jeviště.

VI.

Ubohé, uštvané lidstvo prožívalo těžké hodiny.

Stále ještě v dětských kalhotkách, hrálo si na slepou bábu, na schovávanou, na loupežníky a sekalo do hlav zlých draků dřevěnými meči, polepenými stříbrným papírem. Jeho ještě dětská fantasie tak se vžívala do hry, že se mu zdálo vše skutečností, pravdou.

Marně jim Historie kladla svoji knihu dějin před oči. Dějiny se jenom opakovaly. Pouze výprava scénická se měnila.

A když se již zdálo, že zmocňuje se lidstva záblesk rozumu, zjevili se náhle podivní patroni a hlásali svoje učení jako neomylný prostředek, který spasí svět a vyvede jej z toho začarovaného kruhu pošetilostí a rmutu.

Zde zhuštěný extrakt jejich nauk:

Jeden hlásal, že svět se spasí, když budou ženy házet plody do záchodů! (Malthus.)

Druhý – když si každý nechá nafackovat! (Tolstoj.)

Třetí – když bude každý facky rozdávat! (Nietzsche.)

Zájem o tyto, tak různící se nauky, které přišly v etapách za sebou, byl ohromný.

Zejména nauka první a třetí byly přijaty s velkým porozuměním a nalezly hojně následovníků.

A jak již to tak bývá, každý si vybral učení dle svého naturelu. Každé zrno ujme se jen v půdě jemu vhodné. Jedno ujme se jen v půdě písečné, jiné jen na skále a zase jiné jen v hnoji!

Výsledek byl – nová vřava – chaos.

Byly doby, kdy války byly nezbytností, pak občasnou potřebou a dnes se tomu říká „nutné zlo“.

Válka! Hovadství! Ostuda dvacátého věku!

Dva státy se dostanou do sporu! Pozor! Dvě vlády dvou států se dostanou do sporu. Nemohou se dohodnout! Co dělat? Vrážejí zbraně mužům do rukou a pošlou je proti sobě. Jděte se prát! A mužové jdou!

Ve jménu vlasti! národa! – honem co ještě – státu, rodiny, obce a raçy, vlády dělníků, jdou jeden druhému?– dloubat bajonetem do břicha!

A mužové se loučili.

S Bohem! s Bohem vlasti! s Bohem národe! – dělnický státe! Je to hrozné! s bajonetem dloubat do břicha. Ale povinnost volá! Ach hrozné! Ale musí tak být, že ano, pane králi, že ano, pane presidente, že ano, páni ministři a páni lidoví komisaři?

Jinak to rozřešiti nelze, než v těch střevách s tím bajonetem; vy tomu přec musíte rozumět, od toho jste vzdělaní lidé, že ano? Je to tak jasné! Zájem nás všech je, jeden druhému se dloubat v břiše! Že ano? Co ty tomu říkáš, drahá matko? otče?, co ty, milá ženo?, drahé nevinné děti? Vlast – střeva – bajonet –! Že ano? ach vy pláčete! Bojíte se o mne – bojíte se o má střeva? ach, kdybyste věděli, že já rozpářu dříve břicho druhému člověku, než on mně, byli byste spokojeni, byli byste šťastni, byli byste dokonce i na mně hrdi, viďte, moji drazí? To by bylo v pořádku! Jen když mně zůstanou střeva celá! O, vy dobří! O, vy stateční! vy víte, že tak musí býti! že vlast a vláda dělníků volá: střeva – střeva – střeva!

A teď najednou nadešla ta nádherná chvíle, dík technickým vymoženostem, že mělo se dostati všem stejného podílu z té kaše, kterou si všichni dohromady uvařili.

Rovnost národů! rovnost v národě!

Všem šlo o střeva!

Ale vše je tak jasné! tak přirozené, samozřejmé!

Je to sice fatální, ale musí tak býti, že ano, pane králi! že ano, pane presidente! že ano, páni ministři a

páni lidoví komisaři. Teď jde i o vaše střeva! nebude bezpečného koutu. Všude bude číhat smrt!

Král bude sedět u večeře, a právě když bude podávat k ústům kousek krásného bažanta, přiletí puma a rozhodí mu střeva ve jménu vlasti.

Páni ministři právě se budou raditi, kolik střev již ožírají supové a kolik čerstvých je ještě v zásobě, a najednou se jim do toho připletou jejich střeva vlastní.

Poslanci budou vzdávati poctu padlým a povolovati právě nový střevní úvěr, padne rána a každý bude držet svoje střeva v hrsti.

Zpocený lékař bude sešívat břicho po operaci a při posledním stehu mu to zase někdo rozšněruje.

Matka bude kojit nemluvně a za chvíli se jim spletou jejich střeva dohromady.

Báječné! není–liž pravda?

Ale vše je tak jasné – samozřejmé, že ano, páni králové, presidenti, ministři, lidoví poslanci a vládní komisaři! Jinak to nešlo, že ano? Přece vy jste učení a vy tomu musíte rozumět! Kdyby to bylo tak příliš hovadské, jak se nám to zdá, zajisté byste tomu nedopustili. Jen ještě jednou se vás zeptáme na váš názor o té střevní filosofii, ale – až budete svoje vlastní střeva sbírat do hrstě.“

A tak byla veliká naděje, že se konečně lidstvo po takovém výprasku umoudří a polepší.

Vládci světa a řidiči osudů národů sice viděli, že to hoří, a že celá bilance jejich moudrosti dopadne nějak bledě, ale na venek se tvářili, že je vše tak správné a že po moudrém uvážení, nemohli svým národům nic lepšího připraviti. Zatím se celý jejich vtip vybil v tom, že se zavrtali do podzemních tresorů a betonových sklepů a národ nahoře nechali v kaši.

A tak, ta stará, moudrá žena Historie, která marně nastavovala svoji knihu lidstvu denně před oči, knihu plnou temných skvrn a krve, jako zápisník od řezníka,

dotvrzující příliš jasně Darwinovu teorii, že člověk pochází ze zvířete a že má k dohotovení svého přerodu na celého člověka ještě pořád daleko – ta učitelka lidstva, přezíravá, nevšímavá, sklapla knihu a vzdychla: „Moje kniha již netáhne; a je přec plná svinstva a vražd, tak jako moderní literatura; v čem to vězí?“

Rozhlédla se kolem.

A když viděla, že nenapravitelné lidstvo chystá se k největšímu massakru, jaký Ona ještě neviděla, řekla si:

„No, co se teď bude odehrávat, na to péro nestačí!“

Odložila knihu a připravila si kinoaparát a několik centů filmových svitků.

Když si nařídila vizírku, vzala za kliku a s pošklebkem si brumlala: Tak, již ta komedie může začít! to byl ode mne znamenitý nápad. Tak na ně vyzraji.“

A v duchu si již kreslila obrovský úspěch největšího filmu světa.

Sensace!
Sensace!

Cirkus
Barnum & Balej!
50.000 kilometrů filmů!

Obrovská tragikomická hra, odehrávající se na celé zeměkouli!

Nejpitomější clownové a nejhloupější Augusti v hlavních rolích!

Smích nad smích!
Jedna miliarda osob na scéně!
Celé řeky slz a krve!
Triumf hovadství!
Bankrot kultury!
Nádherná výprava!

Mraky lidí a celá stáda slonů, hrochů, nosorožců, velbloudů, volů,
oslů a mezků!

Historie již musela pustit kliku, aby neporazila aparát, jak se řehtala.

KAPITOLA XIV.

Válka na souši.

I.

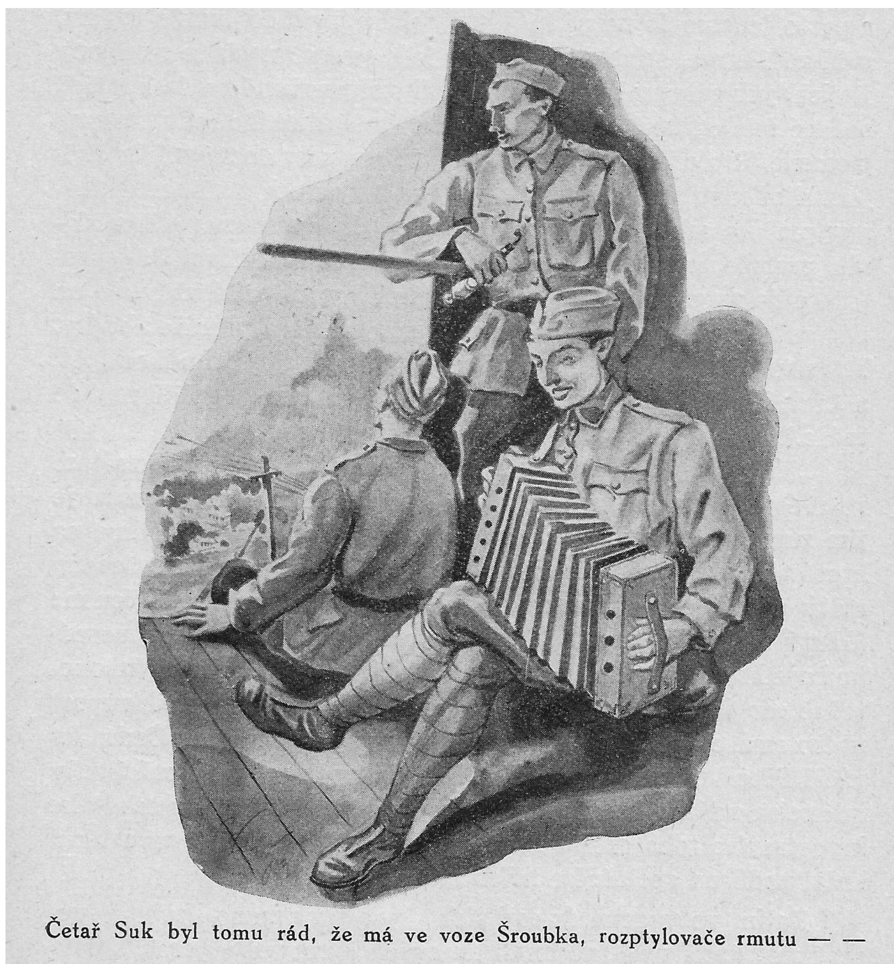
Záložnímu četaři Jaroslavu Sukovi připadalo vše jako ošklivý sen. Seděl skrčen v koutku vagónu pro dobytek, ještě se zavlhlým zrakem. Jako v mlze viděl před sebou, při sporém osvětlení svítilny, zamlklé tváře soudruhů – vojáků. Byli to většinou mladí lidé, jak je sehnal mobilisační rozkaz ve 24 hodinách a v největším spěchu, dle rozkazu centrálního válečného vedení v Paříži, odvážel je na Sibiř k čínským hranicím. Ve vagóně bylo ticho. Každému se ještě svíralo srdce po těžké chvilce loučení s milými, a duchem zůstávali všichni ještě u svých drahých, které zanechali v slzách na stanici.

Rytmický, jednotvárný rachot kol, narážejících na spojky kolejnic, zkolébával a uvolňoval jejich napjaté nervy.

Ještě před dvěma dny seděl po večeři u stolu v šťastném kruhu rodinném se ženou a dětmi, čtyřletým Jiříkem a dvouletou Věrou, kteří si hráli s míčem, když vrazil do bytu soused Horký, listonoš, s osudnou novinou, že je válka s Čínou. Působilo to jako úder do hlavy a rázem odválo to štěstí od rodinného krbu. Děti udiveně pohlížely na plačící matku, nechápajíce osudné tak pro ně chvíle, a pak již to byl jediný řetěz událostí, který jej ve dvou dnech zanesl až sem s jinými do dobytčího vozu, který je unášel od rodin do neznáma.

„Jak je to podivné," uvažoval četař Suk. „Válka s celým světem. Jeden proti všem! Co je to za hrozný národ, ti Číňané. Vždy jsem četl a slýchával, že je to lid v celku mírný, nebojovný, pracovitý. Co jim vtisklo zbraně do rukou? Sveřepost? Nutnost? Nebo zoufalství? Což chtí ovládnouti celý svět?" Takové myšlenky lítaly hlavou Suka, muže s vrozenou inteligencí, umělce řezbáře, který byl od své práce vytržen jako miliony jiných a stržen do víru událostí.

„Ovládnouti svět? Každý takový pokus ctižádostivého ješitného blázna vždy ztroskotal. Nejdále to dotáhl Džin–gis–chán. Ovládl bezmála půl světa a dnes zbytky jeho slavných hord živoří v područí Číňanů jako bezvýznamný plevel. Napoleon – k smíchu! Poměr sil

Četař Suk byl tomu rád, že má ve voze Šroubka, rozptylovače rmutu — —

vymírajícího národa k světu asi: 1:40. Vilém – poměr 1:15, počítaje i všechny Němce dohromady, národ též v depopulaci. Číňané – hm – hm – poměr 1:1,5 až 1:2, zde již to vypadá nějak méně bláznivě. Zvláště uvážíme–li, že je to národ v plné životní síle, národ kulturní s ohromnou populační schopností, nevystřebaný, nevyčerpaný, nepokažený, s nervy jako provazy, proti Západu chřadnoucímu a že poměr ten se bude stále v jeho prospěch lepšiti.“

„Ale, jakým právem si osobuje komandovati celý svět? Ne – ne! Počkejme! Teď jsem řekl nějakou hloupost. Jen být objektivní! Nestrannost je jediný spolehlivý kompas k poznání pravé cesty ku pravdě. Tedy tím samým právem, jako si osobovali a dosud osobují západní státy, a to i státy počtem a velikostí dosti nepatrné, komandovat a zabírat državy.“

„Ale proč si Číňané tedy nešli také okupovat nějaké državy? Proč jdou na to touto divnou cestou? Poněvadž pánové ze Západu již se o svět napřed rozdělili a navzájem se o něj prali a na Číňany nic nezbylo. Aha tudy na to. A páni ze Západu by se pranic neostýchali rozděliti se i o Čínu samu, kdyby je dnes ty miliony čínských bodáků neudržovaly v uctivé vzdálenosti. A proto oni byli tak dlouho zticha. Proto si tak dlouho nechali tu sprostotu kulturního světa líbit, až nadešla jejich hodina, a oni si řekli: „O laskavé svolení, zdali smíme býti živi, se nebudeme nikde nikoho prositi, a aby ušlechtilé, vznešené, salonní panstvo Západu nebylo v pochybnostech, jaké má zaujmouti k tomu stanovisko, usnadňujeme mu volbu tím, že mu vrháme rukavici do tváře, až to všecko spráskáme na jednu hromadu, tak se dozví další. Použijeme k tomu jenom téže metody, které se Západ sám dosud tak houževnatě, přes všechno žvanění o kultuře drží, a kterou jedině uznává.“

„Ano! Ano! A proto já zde sedím, a ti druzí okolo mě také, a proto jedeme do neznámé vřavy, bít se, rvát se, bránit rodinu, svůj rod, kmen, stát, raçu, a proto jede s námi statisíce a miliony jiných, jak zákony káží nám, my, figurky vržené na šachovnici, určené osudem rozhodovati o bytí neb nebytí svého rodu, kmenu, plemene. Protože neumíme neb nechceme se v dobré vůli navzájem shodnouti, protože nechcem dopřáti vzduch a slunce druhému, protože celý život a řád dneška spočívá na samé falši a klamu, protože

nechceme skutečně a opravdově vésti život jiný, protože děje se vše za souhlasu nás všech, proto padá vždy zlo na nás zase zpět a proto si jdeme zase navzájem přerážet hnáty. To je výslednice celé té naší západní kultury, a vrátím–li se zpět, a bude–li mi někdo žvanit o osvětě a kultuře, naplij mu do tváře."

„Vždyť je to vše tak makavé, samozřejmé! Číňané se tam ve své přeplněné zemi dusí, lapají po vzduchu a svět zamezuje jim zúmyslně cestu k němu a zahrazuje závorami širé lány, na které sám práva nemá, a když se oni rozmáchnou a brání, všechny státy a státečky unisono kuňkají s farisejským rozhořčením: „Žlutý barbar šlape naše lidská práva a pod záminkou vnuceného boje hotoví se napadnouti naši vlast" – a tak nám nyní skutečně nic jiného nezbývá, nežli svoji vlast, která za hloupost naši nemůže – hájiti. A nejlépe k tomu přijdeme my Čechoslováci! Přes to, že naše vláda vede střízlivou, smírnou politiku v intencích našeho prvého Velikého presidenta, která by nikdy ke katastrofám toho druhu nevedla, jsme nuceni pykati za celek a bráti podíl na společném hříchu a hlouposti."

Zatím ve vagóně dusivé ticho bylo prolomeno hovorem reservistů, kteří vydatně hulili ze svých dýmek a cigaret, shluknuti u otevřených dveří ve středu vagónu, dívajíce se na ujíždějící kolem krajinu.

Na východě začalo svítati. Den zaháněl tmu a pole žloutnoucích zvlněných klasů natáčela se kolem vozů.

„Pěkná úroda", chválil voják, dle vzezření venkovan, „jen aby to šťastně dostali pod střechu."

„Ba že!" přisvědčil druhý, taktéž osmahlý muž, rolník od Prahy. „Dnes vyhraje vojnu ten, kdo bude míti nejvíce chleba; a mně se zdá, že ho tentokráte nebude nikde přebytek."

„Ano", vmísil se do hovoru četař Suk, „tohle je chlebová válka. Vítězství bude nakonec tam, kde bude

chleba. Za veliké války před 43 lety ho bylo u nás také málo. Dnes je ale situace trochu jiná, dnes bude celý svět v ohni, a proto nemůže válka tak dlouho trvati jako tenkráte, kdy neutrálové mohli se starati o zásobování; dnes bychom to nevydrželi tak dlouho ani my, a Číňané teprve ne. Jakmile je zarazíme na postupu, budou nuceni kapitulovati“, potěšoval Suk vojáky, jako pravý, řádný četař, sám ale v duchu tomu mnoho nevěře.

Najednou něco ve voze kviklo, a do hovoru vpadl mladý reservista Šroubek, dobrá kopa, s tahací harmonikou na kolenou a spustil z vesela, na nápěv národní písně „Já jsem si tu kanafasku koupila“:

„Ale – nač bychom si náladičku kalili,
m–tárára kalili, m–tárára kalili,
vychlastáme, co nám Žlutí nalili,
m–tárára nalili, m–tárára nalili.

Svět je jenom velikánská hospoda,
m–tárára hospoda, m–tárára hospoda,
střízlivost je jenom velká náhoda,
m–tárára náhoda, m–tárára náhoda.

Číňan vidí všechno kolem nakřivo,
m–tárára nakřivo, m–tárára nakřivo,
a to proto, že nechodí na pivo,
m–tárára na pivo, m–tárára na pivo.

Proto se ti žlutí chlapi zbláznili,
m–tárára zbláznili, m–tárára zbláznili,
že to dobré pivo nikdy nepili,
m–tárára nepili, m–tárára nepili.

Proto se jim scvrká nyní žaludek,
m–tárára žaludek, m–tárára žaludek,

že si nikdy nehleděli hospůdek,
m–tárára hospůdek, m–tárára hospůdek.

Až budou pryč ty válečné obtíže,
m–tárára obtíže, m–tárára obtíže,
spadnem do hospody – Číňan do rýže,
m–tárára do rýže, m–tárára do rýže.

Vojáci se kol něho nahrnuli, a naivní písnička lidového veršotepce plnila své poslání. Výbuchy smíchu odměňovaly zpěváka, a trudy, kterých byla plná srdce i čela, odlétaly otevřenými dveřmi do polí.

Četař Suk byl tomu rád, že má ve voze Šroubka, rozptylovače rmutu, s kouzelným instrumentem, tahací harmonikou.

„Když děla hřmí, Musy zalezou do kouta. Tak se to nějak říká“, navinoval svoji osnovu v duchu přemýšlivý Suk. „Co pak jsou ty panny vskutku jenom pro „plezír“? Jsou to jenom salonní holky pro „hořeních deset tisíc? Proč pak nejdou s vojáky do pole jako ošetřovatelky, aby nalévaly odvahu, rozpalovaly k boji, neb utěšovaly svým kouzlem raněné a umírající? Neměli by zde právě rozmáchnout své perutě a dotýkat se jimi skrání těch, kteří šli pykat za hříchy všech? Ne – ne, jsou to holky jenom pro plezír.“

„Kdyby to byly panny poctivé, hřměly by sborem do duší všech „píseň o lidství“ – „píseň o lásce“ a vyrážely by každému z ruky meč, kdo jej tasí, nebojácně, bezohledně, ale to jsou holky chytré, mazané, opatrné, ty zase vylezou z úkrytů, až vraceti se budou nešťastníci s pahýly, rozbití, zmrzačení a pak zas budou bavit šťastné ve prospěch nešťastných, a budou lepit kol hlav jich laciné aureoly z pozlaceného papíru, a budou líčit slovy, hudbou, štětcem, dlátem, jak je to krásné, nechat si navinouti střeva na kola děl. A proto, dobrý Šroubku, hrej a zpívej, dokud všichni máme

střeva celá, hrej a zpívej, než tě přeruší skřeky raněných a steny umírajících, hrej a zpívej, než nám spadnou škrabošky ve vřavě válečné s tváří, a než se ukáží velcí a malí, silní a slabí, dobří a zlí.“

V tom bylo slyšeti skřípot brzdy, jízda se mírnila, až to hrklo a vlak zůstal stát.

Signál na křídlovku tetelil se vzduchem.

„Pohov! Můžete jít ven“, oznamoval četař, „ale ne daleko od vozu!“ Vše se vyhrnulo z vagónu.

„Kde to jsme?“

„Česká Třebová!“

„A jé! To jsme pořád ještě doma, to než na tu vojnu dojedeme, tak bude po ní“, hovořil Šroubek.

„Jen si nemysli! Však ono na nás taky něco zbyde“, pravil druhý voják.

Na nádraží, vzdor ranním hodinám, bylo již živo. Na perónĕ a v čekárnách kupily se davy cestujících, které mobilisace zastihla na cestě a přerušila jim jízdu. Pravidelné vlaky osobní jezdily jen jednou denně, a veškerá vozba byla vyhrazena jen provozu vojska a válečného materiálu.

S tváří všech vyzírala starost, neklid; každého se válka nějak dotýkala, každý by byl rád již doma u svých, nevěda, co se doma děje; z většiny ti, co měli v rodině někoho povinného vojenskou službou, chvěli se, že se již se svými drahými neshledají a maně bloudily zraky jejich mezi vojáky, není–li muž, bratr, otec neb milý mezi nimi.

Vojáci procházeli kolem svých vozů, narovnávajíce po celonoční jízdě svoje údy, když zazněl signál: Seřadit! snídaně! Všichni si běželi do vozů pro své misky a pak v řadě nastupovali k přednímu vagónu, kde byla kuchyně.

Vůně čerstvé kávy rozlévala se kolem a za chvíli pochutnávali si všichni na černém moku a komisárku.

Karel Šroubek dopíjel před svým vozem, sedě na zemi, právě poslední doušek kávy, když se u něj zastavila mladá dívka a upřeně se na něj dívala.

„Ježíši! Karle! Jsi ty to? Já tě nemohu v tom mundůru poznat!“

„Je–je! Andulko! kde se tady béřeš! to víš, že jsem to, v celé kráse, jak mě tady vidíš. Tak myslíš, že se v tom budu Číňanům líbit?“

„Ty neztratíš nikdy humor, viď? Co je v Praze nového? Nás to zastihlo na cestě, čekáme tu již od večera. Jedu od tety z Olomouce. Frantík také již rukoval. Co Pepa v Praze?“ – zaplavila jej otázkami.

„Jo, holka! ten již asi utírá Číňanům rejži s vousů, ten jel na aeroplánu s první flotilou.“

Druzí vojáci se seskupili kolem nich a prohlíželi si se zálibou mladé, hezké děvče, Šroubkovu sestřenici, a bavili se Šroubkovými poznámkami.

„Jenom abyste to všichni ve zdraví přečkali“, pravila Andulka se starostlivou tváří.

„No, víš, Andulko, osud člověka visí vždycky v povětří, ale mně pořád něco povídá, že to všechno dobře dopadne, a budete vidět“, obrátil se k vojákům, „že si všichni budem pochutnávat doma na švestkových knedlících, jako, že jsem jenom Šroubek, a pak si na mne všichni vzpomenete. Můj vnitřní hlas mne nikdy neklame. To již jako klukovi se mi stalo, že mně jednou ten tajemný hlas našeptával: „Karle! dnes budeš bit!“ a také ano. Já hlasu nedbal, šel jsem sousedovi na hrušky, a když jsem jich měl již plnou čepici, zahřměl pode mnou hlas: „Jedeš dolů!“ Jak jsem se dolů dostal, to se již nepamatuji, jenom to mně utkvělo v paměti, že se předtucha splnila do puntíku a že jsem se ten den nemohl jak se patří posadit.“

„Šroubku! jestli pravdu mluvíš, tak tě utopíme v pivě“, zvolal jeden voják.

„No, dejžto Bůh, aby se to splnilo“, pravila Andulka.

„Co?“ tázal se Šroubek. „Aby mně v tom pivě utopili?“

„Ale jdi, ty. Já nevím, hoši, vy jste samá legrace, v takové vážné době.“

„No, holka, to je za jedny peníze, snad nebudem plakat na dluh nebo do zásoby, to bychom pak neviděli při střílení na mušku.“

Signál: nasedat! zajel všem do nervů, a když byli ve voze, podal naposled Šroubek Andulce ruku, a když se vlak hnul, křičel ještě za ní: „Pozdravuj všechny doma a Mařenku zvlášť, že ji nastokrát líbám a ať je hodná, a pamatuje na mne, nebo si tam namluvím nějakou Číňanku.“

„S Bohem! S Bohem! Na zdar vojáci! Šťastnou cestu! Na shledanou!“ hlaholilo to nádražím, a klobouky a šátky třepetaly se ve vzduchu, dokud vlak nezmizel v záhybu kolejí.

Ještě asi půl hodiny míhaly se pole, lesy, strážné domky, stráně, srázy, roviny a osady kol dveří vozu a pak po celonočním bdění dostavila se únava, hovor vázl a za chvíli kolébaly se hlavy do taktu s ujíždějícím vlakem.

II.

Na sibiřské dráze u města Tomsku nevycházeli obyvatelé z překvapení. Dlouhé vlaky s vojskem a nákladní vlaky s těžkými děly, tanky a válečným materiálem všeho druhu, míjely kolem, co zatím na polích a pláních za městem slétaly se nesčetné houfy létadel všech typů, jako hejna tažných ptáků před odletem do teplých krajů.

Zejména německé aeroplany, které s polskými přilétly po sovětských nejdříve, budily pozornost diváků svými obrovskými rozměry a zvláštním tvarem trojnásobných ploch, z nichž nejhořejší byla pohyblivá.

V každém aeroplánu, který byl hnán čtyřmi vrtulemi, byla posádka dvanácti mužů, a obtížný rozlet a sestup byl usnadňován dvěma vrtulemi, kolmo nad hořejší plotnou stojícími.

Zde se tvořila hlavní základna pro vzdušná loďstva severozápadní fronty pod vrchním velitelstvím německého generála šlechtice Ottenfelda, který měl stan s celým štábem důstojníků všech států ve městě Tomsku.

Záhy za Němci přilétli Čechoslováci, Finové, Skandinávci, Jihoslované, Švýcaři, pak Italové, Francouzi, Španělé, Portugalci, Belgičané, Holanďané, Rumuni, Turci a Řekové. Nejmohutnější bylo loďstvo francouzské.

Anglické, americké, pak africké a australské vzdušné flotily měly napadnouti Čínu spolu s námořní mocí všech států ve Žlutém moři.

Zde v Sibiři, v rozloze 8000 km od Pamiru na indických hranicích až k Vladivostoku, měla se rozvinouti největší a nejkrvavější bitva, jakou kdy svět zažil; zde měl se rozhodnouti osud „bílé raçy“.

Strach! Ten veliký strach před „Žlutým drakem“, zahnal všechna ostatní strašidla do pozadí a opanoval a spojil všechny, které dříve jiné strachy rozdvojovaly.

Sověty, které dříve tak žárlivě brány svého ráje střežily, otevřely tyto náhle dokořán všem státům a národům světa, kteří se tam valili proudem, po zuby ozbrojeni, aniž by se Sověty bály, že jim ho kapitalistické státy zrekvírují, a tyto zas najednou pustili tam bez bázně své voje, že se jim tam zbolševisují.

Nic z obého se nestalo. Všem černé, kosé oči učarovaly. Každý byl jako uhranut. Nebylo diplomatické falše.

Pozornost všech soustřeďovala se jen k tomu, jak dopraviti a zásobovati ty ohromné massy lidí,

vrhaných do takových dálek na bojiště, což byl úkol obrovitý, který jen společným úsilím se mohl zmoci.

Přes to, že síť ruských železnic byla za posledních dvacet pět roků zdvojnásobena a sibiřská dráha měla dvojité koleje s mnoha odbočkami, kupily se na hranici massy vojsk, jako když se rozlévá voda z rozvodněných přítoků, kterou nemůže hlavní řečiště pojmouti.

Ruské armádní sbory byly postupně posunovány na Dálný východ, a sbory evropské zabíraly jich stará stanoviště. Zesilování posic na hranicích stále se sice den ode dne lepšilo, avšak při veliké rozloze dalo se přece jen pomaleji, než jak by si byli v hlavním stanu přáli.

Co však nejvíce západní vojevůdce a stratégy přivádělo v údiv a skorem znepokojovalo, bylo, že Číňané nepoužili svých strategických výhod a nepřevalili se Mandžuskem do Sibiře, kde trať staré dráhy vedla kol samých hranic až k Vladivostoku a kde byly hranice poměrně jen slabě obsazeny. Jedině cíp od Chabarovky východně až k moři byl ztracen a zabrán i s přístavem Vladivostockým. Co se tam událo, bylo zahaleno rouškou tajemství.

Jiskrové stanice tamější jakoby oněměly. Ani o osudu tamního loďstva nebylo nic známo. Jen dvakráte ozval se odtamtud hlas, však byly to zvuky jen chrčivé, jako chropot rdouseného, a pak odmlčel se trvale.

Jinak všude bylo ticho. Až příliš dusivé ticho, jako před bouří. Již celý týden uplynul od vypovězení války, a po celé frontě sibiřské nikde dosud Číňané nepřekročili hranice. Též s čínského moře nešly žádné zprávy. Lodě a podmořské čluny, vyslané do čínského pásma, jako výzvědné hlídky, se nevrátily a zmizely.

Britské a americké loďstvo očekávalo na Filipínách posily ze Západu, jež měly společně provésti útok na loďstvo čínské a na pobřeží, kdež se měly vyloditi armádní sbory indické, africké, americké a australské.

Jednotlivé výzvědné aeroplany, vyslané na obhlídku čínských posic na sibiřské frontě, se nevrátily a zmizely.

Nepokoj v hlavním stanu rostl.

Hlavní stan rozhodl se ku generálnímu útoku na celé frontě od Turkestanu až k Mandžuským hranicím. 12.000 létadel a 200 vzducholodí v úhrnné síle 6 milionů HP s nákladem 7000 tun bomb s výbušnými látkami a jedovatými plyny, čekalo na rozkaz k útoku.

Padesát vzducholodí a 2000 létadel vybraných dalekonosných typů, připravovalo se k odvážnému úkolu za Balkajským jezerem u města Čifu. Mělo přes Jabloňový chrebet vniknouti do Mongolska a přes poušť Gobi dostati se až k Pekingu, tento napadnouti a zničiti.

Dvacet mateřských vzducholodí vezlo s sebou zásoby benzinu a oleje pro aeroplany, které mohly v letu svoje zásoby z lodě doplňovati.

Nadešel památný den, 3. červenec.

Den všeobecného útoku létadel na sibiřské frontě. Celý svět očekával s napětím jeho výsledek. Ztráty výzvědných létadel a podmořských lodí byly veřejnosti a armádám zatajeny.

III.

Josef Šťastný, Šroubkův bratranec, prohlížel se svým druhem Čermákem, mechanikem, naposledy svoje létadlo, zdali je vše v pořádku.

Byl přidělen československou flotilou, 150 létadel čítající, k oddílu, který měl podniknouti útok na Peking.

Bylo to uznání zdatnosti československých inženýrů–konstruktérů, že byla útočná létadla typu „Sokol“ řaděna mezi nejlepší a nejzdatnější stroje, vedle francouzských a německých, polských a

sovětských, vybraných proniknouti přes rozsáhlé pouště do „říše středu“.

Vše bylo v pořádku.

Dvojité stroje bezvadně fungovaly, bomby výbušné, zápalné a s otravnými plyny byly již v přihradách uloženy, zásoba teplé potravy a ledové vody s jinými nápoji v termoforech byly již také na místě.

Ještě naposled projížděly motorové vozy nepřehlednými řadami létadel, s teplou snídaní.

Již z večera byl jim přečten rozkaz hlavního stanu:

„Vojáci vzdušné armády!

Ve vašich rukou spočívá spása vaší vlasti. Ve vašich rukou spočívá spása „bílého“ plemene! Celý západní svět upírá na vás zrak! Ve vašich rukou leží otázka o bytí či nebytí vašich rodin a celého národa i celé raçy! Buďte všichni na místě a konejte svou povinnost!

Hlavní stan v Paříži 2./VII. 1961.

Před nimi v dáli tyčily se hřebeny hor Jablonoj chrebetu, za nimiž skrývalo se tajemství, které již v nejbližší chvíli mělo býti odhaleno.

„Tak dnes se podíváme, jak vypadá Čína“, začal Šťastný.

„Když to dobře půjde, tak přiletíme do Pekingu zrovna k obědu,“ pokusil se zažertovati Čermák.

„A když to půjde méně dobře, tak přiletíme po obědě a nic na nás nezbyde,“ poznamenal třetí.

„I jen ať se těch žížal a pečených bourců najedí, beztoho to bude naposledy,“ pravil vrhač bomb, Tomeš.

„No, počkej, Františku, ještě tam nejsme, to si povíme teprve večer,“ namítl Šťastný, já těm „Žlutým“ nevěřím, jsou to lstiví Asiaté. Já myslím, že budeme

míti práci hned za těmi horami. Ještě se nám nepodařilo se za ně podívati. A který se tam odvážil, zmizel, jako když jej zem pohltí.“

„Hm! to byli jen jednotlivci; těm se mohla státi nehoda, a pak se dají snáze složiti, ale teď nás budou celé mraky, co bude pod námi, to rozdrtíme,“ namítal zase bojovný Tomeš.

„Kdyby to nebyli zbabělci a měli na nás něco připraveno, tak již by dávno na nás vyrazili a nečekali by, až se naše armády zde zesílí a až je obklíčíme.“

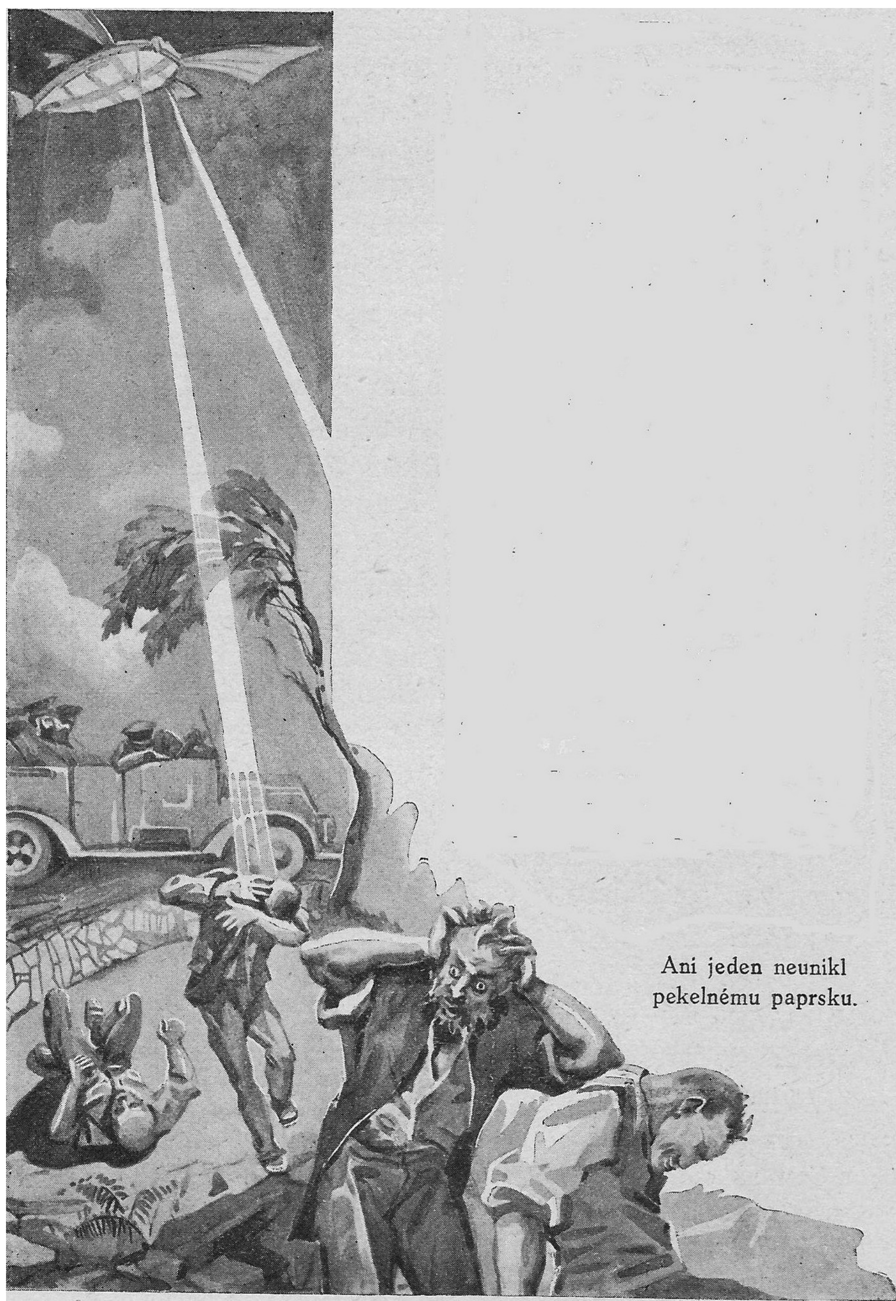
Ten důvod se všem zamlouval. Každý je ochoten věřiti vždy tomu, co odpovídá jeho přání. Zvláště v nebezpečí.

Zazněl signál: Nasedat!

Všechna mužstva spěchala ku svým strojům.

V dáli nesly se již do výše na pravo i na levo obrovské vzducholodě, vynořujíce se za obzorem jedna za druhou a plujíce v trojnásobném řetězu za sebou k Jablonoj chrebetu.

První řada létadel, v nichž byly na svém stroji Jos. Šťastný s Čermákem, Tomšem a Škvárou, rozjela se po rovině a vznesla se do výše. Za nimi pak následovaly druhé řady, a ve čtvrt hodině táhly nad hlavami vojáků, schovaných v zákopech, poslední řady ohromného loďstva, které zmizelo v dáli za hřebeny hor.

Ani jeden neunikl
pekelnému paprsku.

IV.

Důstojníci XX. armádního sboru, sestávajícího z Čechoslováků, Jugoslávců a Rusů, sledovali dalekohledy a triedry odlet loďstev.

Žádné známky života nejevily se na horách, ani jednu ránu nebylo slyšeti; lodě přepluly hladce ve spořádaných formacích vysoko nad horami a za chvíli pohltilo je tajemné ticho za obzorem.

Ještě v uších zněl všem pekelný hluk motorů, jímž vzduch otřásal se jako rachotem hromu vzdalující se bouře, a to tajemné, až děsivé ticho, těžkým příkrovem uléhalo na krajinu, a neznámá jakási tíseň snášela se nad celým bojištěm, a vkrádala se do duší všech.

„Vrátí se loďstvo vítězně zpět? Co se děje nyní za těmi mlčelivými horami?“

Takové otázky visely na rtech milionů, rozložených podél hranic. Veškerá moc Západu, po celém severním pásmu, vznesla se v téže hodině do výše, a zmizela v „říši středu“.

Ještě žádný den na frontě nemíjel tak pomalu jako dnes. Všem zdálo se, že se slunce zastavilo. Hodina pomalu míjela za hodinou. Horečné napětí všech stupňovalo se od hodiny k hodině a v mohutných vlnách neslo se prostorem, zachvacujíc celý Západ. Ve všech městech a osadách očekával se s napětím výsledek vzdušné akce. Rozhodná osudová hodina se blížila. Život všade jakoby ochroml.

Před redakcemi listů tísnily se zástupy lidí, očekávajíce jiskrové zprávy z bojiště.

V hlavním stanu v Paříži byli shromážděni důstojníci všech států v plném počtu. Již byly čtyři hodiny odpoledne, a dosud nedošla ani jedna jiskrová zpráva od velitelů loďstev, co se vlastně děje.

V hlavním stanu vzdušné armády v Tomsku nepokoj se stupňoval. Již chtěl vrchní velitel šl. Ottenfeld dáti rozkaz, aby se připravily reservní vzducholodě a létadla k výzkumnému letu, když se ozvalo rádio:

„Peking zničen – nepřítel poražen – jedeme zpět.“ Velitel Normand.

Současně hlásili radiem všichni velitelé loďstev po celé frontě totéž: „Nepřítel zničen – jedeme zpět.“

V.

Telegram rychle se šířil od tábora k táboru, napětí povolilo a změnilo se v jásot, a zraky všech upíraly se ku hranicím, kde mělo se objeviti vítězné vracející se loďstvo.

Již dostihla radostná zpráva i do hlavního stanu v Paříži a rozlila se po celém světě. Jásot milionů neznal mezí. Všade v městech vystrkovaly se rychle prapory a průvody tisíců táhly ulicemi hlavních měst za zvuků hudby k vládním budovám, očekávajíce netrpělivě podrobnější zprávy.

V táboře za Bajkalským jezerem rozložená československá divise blíže trati očekávala též napjatě návrat loďstev.

Vojáci, rozloženi před zemljankami, dívali se všichni směrem k horám. Nad jejich hlavami, ve veliké výši, kroužily dva aeroplány, které měly dáti znamení, že se loďstvo blíží.

„Já jsem zvědav, jakou „vejslužku“ nám ti naši z Pekingu přivezou“, začal Šroubek, „už by tu ale měli být, já již mám od toho koukání oči na stopkách“.

„No, teď již musí brzo přijeti; počasí je nádherné, mají příznivý vítr,“ pravil Suk, dívaje se po bezvadné obloze. Vál slabý jihovýchodní větřík.

„Na tu vejslužku se moc netěš, možná, že se jim po cestě zkazí, že to nebude k jídlu“, smál se voják Benda, zapaluje si dýmku.

V tom zahřměla rána a v zápětí druhá. Od aeroplánů nesl se slabý obláček dýmu. Celý tábor oživl.

„Už jedou!“ zaznívaly výkřiky po celém prostranství, a všichni vstávali, aby lépe viděli.

Nad hřebeny hor vynořil se po celé délce obzoru celý růženec létadel jako široký pás, jehož konce na pravo i na levo ztrácely se za obzorem. Když byla pozornost všech obrácena ku hranicím, ozval se náhle nad jejich hlavami praskot, jako výbuchy šrapnelů. Všichni obrátili hlavy vzhůru a s úžasem pozorovali, jak v ohromné výši, jako by z nebe spadly, řítily se dolu v dlouhém pruhu celé pásy létadel, které se s velikou rychlostí zvětšovaly, a než se všichni vzpamatovali, dívajíce se jako omráčeni k nebi, zableskla se oslnivá záře a strašlivý výkřik z tisíců hrdel nesl se k nebesům; v zápětí všichni, držíce si ruce u očí, zhroutili se k zemi.

Tentýž výjev odehrál se současně po celé délce sibiřské fronty.

Když se Suk, upozorněn hlukem výbuchů, podíval do výše, a spatřil nad sebou řady létadel, jako hejno rozptýlených ptáků, kteří se rychle zvětšovali, myslel v prvém překvapení, jako všichni, že jsou to reservní flotily, které letí očekávaným vítězům vstříc. Ještě zahlédl oba aeroplány, které avisovaly příjezd lodí od hranic, jak se snášejí k zemi.

Pohlédl vzhůru; zdálo se mu, jakoby se vzducholodě zastavily, a pojednou ucítil palčivou bolest v očích, jako když se podívá do slunce. Lodě zmizely, a před

ním kroužily veliké červené a černé kotouče. Černých kotoučů přibývalo, až splynuly v neproniknutelnou tmu. Chytil se za hlavu; chtěje udělati krok v před, zakopl o nějaké tělo a svalil se k zemi.

VI.

Zoufalý skřek milionů pronikal po celé délce fronty, od Pamiru až k Mandžusku a nesl se k nebesům. Včera ještě nad shluky těch mass, vznášely se k oblakům písně jich rodných krajů, a dnes, v necelé půlhodině, proměnil se celý ten tábor zdravých, statných mužů, v tábor nešťastných, bezmocných, bezbranných, postižených tím nejstrašnějším osudem, ztrátou zraku, a odsouzených k bídné smrti pozvolným umíráním hlady.

Jak rafinovanou strašnou zbraní nepřítel vládl! Takového něco mohlo se zroditi jen v lebce žlutého bezcitného barbara.

Vynález inženýra Taj–kinga slavil triumfy!

Porážka „bílých“ byla dokonalá!

V hlavním stanu sibiřské branné moci v Tomsku čekali též s napětím návrat loďstva. Stáli všichni na ploché střeše vládní sovětské budovy, kde byl stan umístěn.

Když avisované lodi, od kroužícího létadla nad městem, se objevily na obzoru, letíce směrem od východu podél trati ve třech širokých řadách nad sebou, vykřikl důstojník, dívající se velkým dalekohledem na stativu:

„To nejsou naši, to jsou Číňané!“

Nastal poplach.

Ihned dán rozkaz reservním létadlům k útoku. Baterie proti létadlům avisovány k palbě. Bylo však pozdě. Zase nad hlavami ozval se praskot a piloti, chtějící nasedati, klesali jako podťati vedle létadel.

Baterie nedaly jednu ránu. Než nacílili, měli oči vypáleny. Celý štáb i s vrchním velitelem byl oslepen.

V jiskrové stanici měli právě službu telegrafisté Němec Müller s Francouzem Charlesem. Když slyšeli hluk a vřavu ulice, přiběhli k oknu podívati se, co se děje. Na ulici váleli se civilisté i vojáci v celých hromadách; pohlédli k nebi, a v zápětí leželi na podlaze.

Prvý vzpamatoval se Müller. „Pro Krista! Já mám vypálené oči! Nevidím!“

„Já také!“ vykřikl Francouz, který sedě na zemi, mnul si zoufale zrak.

„Ale to je strašné! Ti žlutí ďáblové s tím pekelným vynálezem zničí celý svět,“ křičel Müller, „rychle, Charles, musíme telegrafovat do hlavního stanu, ať se brání!“

„Kde jsi? Podej mi ruku, honem k aparátu.“ „Tak počkej, pomalu, ať nic nerozbijem“.

Oba držíce se za ruce, plazili se po zemi, přemáhajíce bolesti v očích, až nahmatali aparát a svoje židle.

Za chvíli letěla na Západ zdrcující zvěst.

„Tomsk! – Číňané provedli právě náhlý útok na město ve zvláštních vzducholodích, neznámým paprskem vypalují oči. Armáda oslepena, štáb oslepen, Číňané letí k západu!

Oslepení telegrafisté

Müller a Charles.

V tom někdo škrabal na dvéře, a telegrafisté mimoděk se ohlédli, ačkoliv neviděli; konečně se dvéře otevřely a ozval se chroptivý hlas:

„Jste tady? Rychle telegrafovat! Kdo je zde?“

„Rozkaz, generalissime! Müller a Charles,“ vykřikl Müller, který poznal velitele po hlase.

„Vidíte?“

„Ne, jsme oslepeni! Právě jsme odeslali telegram v předpokladu, že je nutno rychle jednati.“

„Jaký?“

Když mu sdělili obsah, řekl jen „dobře!“

V zápětí letěl druhý telegram:

„Armáda zničena, oslepena! Vše ztraceno! Číňané jsou nepřemožitelní! Zmocnili se tratě, ovládli bojiště, jsme odsouzeni zemříti hlady. Chraňte obyvatelstvo, ať se nikdo nedívá k obloze. Kapitulujte, než bude pozdě.“

Oslepený velitel Ottenfeld.

Když přišla do hlavního stanu v Paříži zdrcující zvěst z bojiště, zavládlo mezi přítomnými zděšení. Výkřik úžasu a hrůzy dral se ze všech stísněných hrdel. Chvíli zůstali všichni se zsinalými tvářemi jako zkamenělí.

VII.

Vítězní Číňané dokonávali zatím na sibiřském bojišti dílo zkázy.

Jejich lodě, v široce rozvinutých řadách, přehnali se přes hlavy nešťastných milionových armád.

Žádná moc nemohla je v jich příšerné, bestiální činnosti zastaviti.

Zjevili se všude tak náhle, jakoby padali s nebe.

Svými strašlivými paprsky kosili pod sebou vše, jako vládci východních pohádek, kde každý, kdo odvážil se podívati na vladaře, propadl smrti.

Marně se pokoušeli „bílí“ zaraziti jejich postup.

Zalarmované reservní loďstvo, kterému se za frontou podařilo vyplouti proti nim, bylo sraženo k

zemi. Motory se zastavily a piloti byli nuceni snésti se k zemi dříve, než dostihli výše čínských létadel.

Číňané byli strašní!

Jakoby pociťovali rozkoš ze zkázy, kterou kolem sebe rozsévali, jakoby neměli na tom dosti, že zničili celou brannou moc na frontě, rozletěli se s úžasnou rychlostí k západu v obrovském řetězu od Chvalinského moře až za Ural, kde shromažďovala se reservní armáda, a než slunce zašlo za hory, zapadlo navždy překvapeným, nic netušícím milionům nešťastníků.

Strašlivý osud postihl vojáky, jedoucí ve vlacích po sibiřské trati na frontu. Oslepení strojvůdci a topiči vypadli z vlaku, a letící vlak s polovinou osleplých vojáků řítil se bez vedení vpřed, kolem strážných budek, u nichž váleli se strážci po zemi, do jisté zkázy.

VIII.

Když se v hlavním stanu v Paříži probrali z děsu, dívali se tázavě jeden na druhého. Všem tanula na rtech, přes které nechtěla však přejíti, otázka: „Boj, nebo kapitulace?“

Konečně maršálek přerušil trapné ticho.

„Funguje již rádio?“

„Ano“, pravil důstojník, vcházející právě do dveří. „Zde zpráva z uralské fronty.“

Maršálek vzal mu zprávu z ruky a četl nahlas:

„Celá armáda oslepena! Číňané používají neznámých paprsků, kterými vypalují na velikou vzdálenost, z létadel zvláštních typů, oči. Zjeví se náhle nad hlavami, s neviditelné výše a zlákavše pozornost všech praskotem neškodných bomb, provedou v několika vteřinách útok, že není jim možno čeliti. Létadla srazí k zemi zastavením motoru.

Vzducholodě s proděravělým obalem stihl týž osud. Celý štáb oslepen.“

Oslepený generál Bourriche.

„Vše ztraceno,“ zvolal maršálek zlomeným hlasem, když dočetl. V tom se vzchopil a počal dávat rozkazy: „Rychle! než nám ti ďáblové zase přeruší spojení!“

Ordonance běhaly jeden za druhým a za chvíli letěly šifrované depeše s hroznou zvěstí do všech států, a po městech a osadách roznášely rozhlasy výstrahy všemu obyvatelstvu i domácím posádkám.

Vlády sice snažily se utajiti obyvatelstvu strašlivý osud bojujících armád na Sibiři, aby nezvyšovaly děs a paniku, avšak pravda nedala se na dlouho utajiti a zvěst, že Činěné vypalují oči, sama již postačila, aby si pravý stav věci domyslily, a tak v několika pozdních hodinách proměnil se jásot davů, očekávajících vítězné zprávy z bojiště, v bezmezné zoufalství.

Ne! to nebyl lidský hlas, co dral se z hrdel milionů na Západě. To byly zoufalé skřeky raněné, dobíjené, bezbranné zvěře pod spáry Žlutého dravce.

Nyní bylo všem odborníkům i neodborníkům „moderního vraždění“ jasno.

Proto ti Žlutí padouši vyzvali celý svět na souboj! Proto vlákali rafinovaným způsobem milionové armády Západu ku svým hranicím do vzdálené Sibiře, aby je zde zničili a potom snadno celý svět ovládli.

A mohl se nadíti ten celý kulturní svět, dosud vedoucí bílé raçy, nějakého soucitu neb ohledu od toho strašlivého barbara, který takovým rafinovaným a nelidským způsobem zničil a zmrzačil miliony lidí na bojišti, zanechav je jich osudu a odsoudiv je k smrti hladem?

Nezměrný žal všech, kteří vzpomínali hrůzného osudu svých drahých na bojišti, provalil řeky slz a

hoře, zaplavuje malé duše jejich, zúžené děsem o svoji vlastní kůži.

Druhý akt velké tragikomedie života!

Před několika hodinami ještě jásali všichni, že se jejich drahým, chrabrým bojovníkům podařilo zničit miliony životů lidských druhého plemene a pohřbíti v sutinách měst miliony nevinných žen a dětí, a nyní najednou obrovská vlna soucitu zavalila nitra všech, a všichni bez rozdílu objevili se býti lidmi – když nemilosrdný klacek vznášel se nad jejich hřbety.

Ještě nevymizel cit ze srdcí lidských, ještě nepraskla struna lidství, bylo jen třeba najíti vhodný smyčec, aby se plným tonem rozzvučela.

Rozhlasy a vyhláškami byly ihned všude obyvatelstvu dány pokyny a nařízení, jak se má chovati:

„Pobyt na ulici a v poli budiž omezen na nejnutnější potřebu. Děti nepouštějte mimo dům. Nedívejte se k obloze. Jakmile zazní výstražný výstřel, schovejte se do domů.“

Strážcům na věžích a na střechách domů, kteří měli alarmovat obyvatelstvo a posádky o příchodu vzducholodí a dělostřelectvu u baterií, byly pořizovány na spěch ochranné brýle na způsob periskopu.

Život na ulicích byl ochromen; kdo nemusel ven z bytu, nevyšel. V oknech, z nichž bylo viděti na oblohu, stahovaly se žaluzie; lidé se připravovali na pobyt ve sklepích.

Vlády musely zesílit stráže, hlídající Číňany, internované v táborech, kteří byli hlavně četněji zastoupeni v přístavních městech, aby se rozzuřený dav na ně nevrhl.

Jenom v Janově podařilo se temperamentním Italům přepadnouti nepočetný tábor Číňanů, a než tomu mohla stráž zabrániti, rozvášnění útočníci, sestávající

z nekalých živlů, vypíchali asi 30ti bezbranným Čínanům oči.

Oko za oko – zub za zub!

IX.

Když četař Suk upadl, narazil čelem na něco tvrdého, a cítil, že leží přes nějakého druha, který se jej snažil odstrčiti.

„Kdo je to?“

„To jsem já – Suk! a ty?“

„Šroubek.“

„Taky nevidíš?“

„Ne!“

Suk lezl po čtyřech a nahmatal nohu druhého vojáka.

„Kdo je to?“

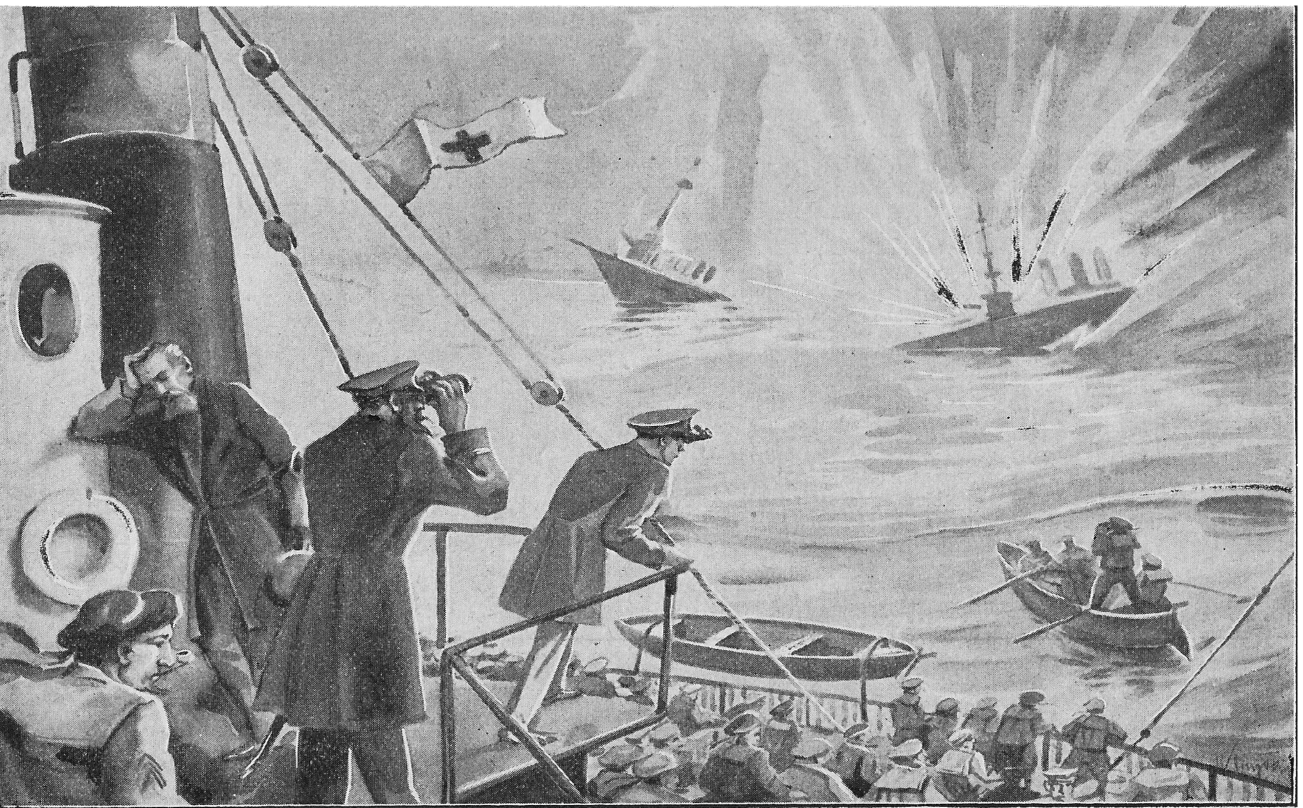
„Benda!“

„Taky nevidíš?“

„Ne!“

„Co vy druzí, hoši! Vidí z vás někdo?“ vykřikl Suk.

Všichni ubozí napjatě naslouchali, ozve–li se někdo, jako jejich spása.

Z dáli vypadalo to jako námořní bitva.

Hrobové ticho, žádný se neozval, jen tiché vzdechy bylo slyšet kolem.

„Bože! to je bída!“ povzdechl Suk, ohmatávaje si při tom bouli na čele.

„Ti lotři nám to zavařili!“ zvolal Šroubek. „Teď zde všichni pojdem hlady!“

V tom uslyšeli všichni nad hlavami tichý šelest. Každý napínal sluch. Pojednou zazněl z výše silný kovový hlas, který se jasně rozléhal, jako hlas nějaké nadzemské bytosti.

„Vojáci! buďte klidni! zítra zase zraku nabydete! Jste oslepeni pouze na několik hodin! Chovejte se tiše ve vlastním zájmu a poslouchejte rozkazů a pokynů, které vám budou dány. Vaše svoboda a návrat k rodinám závisí od vašeho chování! Váš zrak potřebuje klid. Spěte a zítra zase uzříte slunce.“

Když hlas dozněl, zmocnilo se všech silné vzrušení.

„Co to povídali? Já jim nerozuměl!“ vykřikl Benda.

„Já také ne!“ bylo slyšeti hlasy kolem.

Suk, který uměl rusky, jim to přeložil; nasadiv si ruce k ústům, z plných plic, aby jej bylo daleko slyšeti, zvěstoval všem tak radostnou novinu, že nabydou zase zraku a odporučil vojákům, aby se dle nařízení chovali.

Z dáli bylo slyšeti též, jak někdo tlumočí vojákům hlasy s nebe.

Celé ležení, před chvílí tak na duchu skleslé, rázem oživlo. Po prvém návalu radosti zmocnila se všech však nová muka, a sice muka strašná – muka naděje!

Je to pravda? Vrátí se nám zrak? Aneb chtí rafinovaným způsobem naše muka rozmnožiti? Takové a podobné otázky tanuly všem na mysli a nesly se též nahlas táborem.

Četař Suk snažil se, jak mohl, vojáky uklidniti. V tom bylo slyšeti z dálí různé výkřiky a hlasy, které se nesly stále blíže. Již bylo slyšeti slova: Pozor! rozkaz osleplého pana plukovníka! Číňané oznamují z létadel, že slepota naše je pouze dočasná, zítra že všichni zase uvidíme. Chovejte se, vojáci, všichni klidně a dbejte jich příkazů. Sdělte rozkaz dále!

Tím způsobem od úst k ústům nesl se rozkaz po celém táboře. Spojení s vrchním velitelstvím bylo přerušeno, každý místní velitel dal rozkaz o své újmě, který dle daných okolností nemohl býti jiný než podrobiti se.

Vojáci, znaveni tolika silnými dojmy, uléhali jeden po druhém na holé zemi, kde jak kdo byl katastrofou postižen, a se sladkou nadějí na uzdravení byli zkolébáni slabým vánkem v posilující spánek.

X.

Šroubek ještě spal, když jej někdo zatahal za ruku.

„Šroubku vstávej! Koukej, jíž je den!“

Šroubek se posadil a vyvalil oči.

„Ježíš Marjá! já vidím!“ vykřikl radostně. Nad ním stál četař Suk. „Já vidím!“ vedl svou Šroubek. „To musíme oslavit!“ a udělal kozelec.

Kolem bylo již živo. Všude bylo slyšeti radostné výkřiky nad vráceným zrakem.

„Podívej se Šroubku, jak nás hlídají, aby se nám nic nestalo“, pravil Suk, ukázav rukou k nebi.

Nad nimi se kolébaly ve výši čínské vzducholodě v trojnásobných řídkých řadách, po celé délce fronty, ztrácejíce se na pravo i na levo za obzorem. Vzducholodě podivného tvaru ryb visely nehybně, hrozivě, na svém místě, jako přibity.

„Pane! to je něco, co jsem ještě neviděl!“ pravil Šroubek vstávaje se země a vyvaluje oči na

vzducholodě. Pojednou v dáli objevila se jedna loď, která se rychle blížila; již bylo viděti, jak mává velikými křídly jako pták, a přeletěvši jim s ohromnou rychlostí neslyšně nad hlavami, zmizela směrem k jezeru. Všichni ji s údivem sledovali.

„Všechna čest!“ ozval se zase Šroubek, „tomuhle se říká aeroplan. Kam se na ně hrabeme! Proč nám to hned neřekli; kdybych to byl věděl, co maj’ na nás políčíno, tak jsem nejel nikam a zůstal jsem doma.“ Vojáci se smáli. Šroubek se již zase našel a rozléval dobrou náladu kolem.

„No, jen se, Šroubku, ještě netěš, ještě nám neřekli Číňané poslední slovo,“ pravil Suk.

„Ale, Číňané jsou dobří lidé! já na ně nedám dopustit! Ať to někdo za nimi dokáže. Jeden den člověku oči vydloubnou a druhý den mu je zas dají do důlků. To neudělá špatný chlap.“

„Synové nebes! já se vám klaním,“ křičel Šroubek nahoru, rozpřahuje ruce, „já se klaním před vaší kulturou, my jsme proti vám tupý hovada! my neumíme nic jiného, než líti nepříteli za krk vitriol a hořící smůlu!“

Výbuch smíchu ozval se kolem.

Pojednou to všemi trhlo. Signál na křídlovku tetelil se vzduchem: „Nastoupit v řad!“

Každý se rychle chápal své zbraně a nastupoval do své čety. Kapitáni sdělovali rozkaz hlavního stanu:

Vojáci!

Konali jste svoji povinnost. Jsme si jisti, že byste ji konali až do konce zápasu. Nepřítel se však objevil silnějším, než jsme my. Vládne takovými technickými prostředky, že je každý odpor proti němu marný. Jsme nuceni kapitulovati. Dbejte přesně rozkazů svých velitelů.

Maršál
ek Mathieu.

Nyní se snesly jednotlivé vzducholodě těsně nad hlavy vojáků, a za dozoru čínských důstojníků, kteří se dívali z lodí, nastupovali vojáci v čele se svými veliteli na určitá místa, kde musel každý voják odložiti na hromadu svoji ručnici a náboje. Důstojníkům byly zbraně ponechány.

S divnými pocity odkládal četař Suk svoji zbraň. Důstojníci byli zamlklí, zasmušilí, a když padl Sukův zrak na plukovníka, zpozoroval, jak mu kanou slzy z očí.

Když byly všechny zbraně složeny a vojsko odzbrojeno, museli vojáci na rozkaz Číňanů odstoupiti od pásma nakupených zbraní na 1 km cesty.

Zatím byla vojákům přichystána snídaně, sestávající z teplé konservové polévky a chleba.

Vzducholodě vznesly se zase do výše a jedna řada přiletěla nad pásmo vojáků a zůstala nad nimi viseti; druhé dvě řady slétly se dohromady a v široce rozložených a přesně za sebou vyřízených řadách, zmizely podél trati směrem k západu.

Nikdy ještě vojákům tak nechutnalo jako dnes.

Včera, kdy uléhali s lačným žaludkem ku spánku, ustupoval hlad mocnějším dojmům děsu a naděje ku vrácení zraku, a dnes, kdy zrak byl jim vrácen, a jistota, že nemusí již se báti o své životy, navrátila a zdvojnásobila chuť k životu i k jídlu, a ani kapitulace a odzbrojení nemohlo jim chuť tu pokaziti.

Ten strašlivý nepřítel, který jim ukázal svoji převahu fysickou i morální, který se k nim zachoval tak svrchovaně rytířsky a s takovou bravurou vyrazil jim zbraň z ruky bez kapky krve, jim imponoval a budil u nich mimořádný respekt, který se měnil až v úctu, a to sehnané stádo lidí, které v nejbližších hodinách

mělo se proměniti v smečku dravé zvěře a mnohonásobné vrahy, to stádo lidí proměnilo se v zástupy šťastných, bezstarostných dětí, které ušly zaslouženému výprasku. Bylo jim jako odsouzenci pod šibenicí, který maje již oprátku na krku a prodělav všechna duševní muka před popravou, dostal milost a trest mu byl změněn v doživotní žalář. A ani netušili dobří mužové ti, že podobenství to se do veliké míry splní, a že příští život jejich bude se jim jeviti žalářem.

XI.

V městě Tomsku vypadalo to jako po bitvě. Po ulicích válely se celé kupy lidí, po různu mezi vojáky a různými povozy, tak, jak je zákeřný nepřítel přepadl a svými strašlivými paprsky srazil k zemi. Nářek a kvílení osleplých žen a dětí rozléhal se ztichlými ulicemi, kde všechen ruch a život rázem ustal, zvyšuje děs a útrapy mužů, civilistů i vojáků, stejně postižených, a slévaje se s jich výkřiky v jeden srdcervoucí řev, který se bez ohlasu nesl k nebesům.

Málo bylo těch, kteří ušli hrůznému osudu oslepení. Byli to z většiny jen lidé upoutaní na lůžka chorobou neb stářím, pak někteří jednotlivci, kteří v osudné chvíli byli zaměstnáni ve sklepních skladištích, kam nedoléhal hluk ulice a nevnikal paprsek sluneční.

Stranou za městem na mírném návrší bělala se zdáli veliká budova. Byla obehnána vysokou zdí a u těžkých kovaných vrat stála budka. Na zemi před budkou ležela puška s nasazeným bajonetem a opodál svíjel se voják ležící na znak, který si zoufale mnul oči. Však marně. Zapadající slunce, které ještě před chvílí ozařovalo báně starého kostela a střechy městských budov, zapadlo náhle za obzor a kolem rozprostřela se jen děsivá, čirá tma. Jen chvílemi zdálo se mu, že slunce vrátilo se zpět a kmitalo se před ním jako veliká

žhavá koule, avšak to byl jenom přelud raněného očního nervu, který zase pohasl s poslední jiskřičkou naděje. Voják plazil se po čtyřech ku vratům, chtěje zazvoniti, aby dovolal se pomoci, ale marně hmatal rukama, kdy narazí na vrata, neb aspoň na zeď.

Ztratil směr jako plavec na moři, když mu břeh zmizí s očí. Obrátil se na druhou stranu a zase ušel kus cesty a sahal stále do prázdna. Jakoby se celá trestnice slehla se zemí. Země kolem vrat byla upěchována a nikde blízko nějaký kámen, strom neb křoví, kterým by se mohl orientovati. Konečně znaven po marném bloudění a boje se, aby nevzdálil se daleko od budovy, zůstal ležet. Ani pušku nenašel, aby výstřelem mohl zalarmovati soudruhy. Napínal sluch, neuslyší–li nějaké zvuky z trestnice. Všade bylo ticho.

Však pozor! teď nějaký hluk, směsice hlasů, rachotí zámek, vrata skřípají – teď dupot kroků, hlouček lidí běží kolem něho. Volal o pomoc.

„Tebe to taky chytlo? počkej, ty si to vypiješ! to si pěkný voják! místo, aby dával pozor, tak zevluje po nebi!“ Surový, tvrdý smích z několika hrdel ozval se v zápětí a spěšné kroky vzdalovaly se, až je ticho pohltilo.

Hlouček trestanců, kterým se podařilo uniknouti z cel a zmocniti se uniforem a zbraní osleplých stráží, ubíral se k městu.

Nebe bylo zataženo šedým závojem a místo třpytivých hvězd kolébalo se nad městem i v okolí několik temných skvrn, z nichž občas vyšlehly světlé pruhy, pátrající po zbytcích života odumřelého města.

Na silnici, vroubené buky, blíže města, stál osobní automobil. Šofér seděl u volantu s hlavou skloněnou na opěradle, jako když spí. Vzadu seděli dva důstojníci; každý opřen v koutě sedadla, nehybně v tupé apatii očekávali marně odněkud spásu, napínajíce sluch, ozve–li se někde známka života.

Pojednou trapné ticho přerušeno bylo hlukem blížících se kroků. Tři mrtvoly oživly. Napínali sluch; šofér začal troubiti na signální trubku a důstojníci volali o pomoc.

Smečka uprchlých zločinců se přiblížila a obklopila automobil.

„A pan policejní náčelník! Zdrástvujtě!“

„Kdo jste? pomozte nám! máme vypáleny oči. Zavezte nás do města. Umíte někdo řídit auto?“ ptal se a prosil náčelník.

Ze zástupu vystoupil jeden trestanec vysoké, hranaté postavy, býčí šije, malé hlavy, nízkého čela, typ pravého zločince. Pokynul rukou druhým, aby mlčeli, a pravil:

„My jsme vojáci z trestnice. Z nás neumí nikdo auto řídit, ale přivedeme vám z města pomoc; a aby vás zde zatím nikdo neokradl, tak vezmeme vaše cenné věci v opatrování“, a při tom hmátl náčelníkovi pro hodinky.

Ten svým instinktem vytušil, že jsou to lupiči a sáhl rychle do kapsy pro automatickou pistoli. Lupič to postřehl, chytil jej za ruku a obratným pohybem zmocnil se zbraně.

„Ale – ale, pane náčelníku! vždyť na to nevidíte! mohl byste se postřelit“, ušklíbl se lupič a potom vytáhl mu hodinky a tobolku s penězi. Druzí se vrhli na druhého úředníka a na šoféra, kteří se marně bránili a křičeli o pomoc.

V tom se zablesklo a jasný pruh světla ozářil s výše automobil. Lupiči zděšeně prchali na vše strany.

Tři nešťastníci zaslechli nad sebou šelest, a jakýsi hlas ozval se nad nimi: „Co se zde děje?“

„Zločinci uprchlí z trestnice a oloupili nás. Táhnou do města. My jsme od večera oslepeni. Jsem policejní náčelník.“

Čínský důstojník ve vzducholodi dal nějaký rozkaz. Loď vylétla do výše a v pruhu světla reflektoru,

stihajícího prchající zločince, zableskl se u lodi zelenavý paprsek, který se kmital chvílemi směrem k hloučku prchajících a kosil jednoho po druhém k zemi.

Ani jeden neunikl pekelnému paprsku.

Loď se snesla zase k automobilu.

„Zločinci jsou mrtvi. Zůstaňte v autu a klidně spěte; zítra, až procitnete, zrak se vám vrátí. Jste oslepeni, jako všichni, pouze na několik hodin. Zdrástvujtě!“

Hlas ten zazníval jako hlas andělů s nebe v sluch tří nešťastníků, kterým zdálo se, že slyší šelest křídel vzdalujících se cherubů.

Loď se vznesla do výše a plula směrem ku trestnici.

KAPITOLA XV.

Válka na moři.

I.

Ve Velikém oceáně na 20. rovnoběžce, mezi 170.–180. poledníkem, blíže Havajských ostrovů směrem jihozápadním, objevily se náhle skupiny malých ostrůvků, roztroušených v několika řadách v délce mnoha mil.

Byli to asi ostrůvky sopečného původu, které byly vyneseny na povrch v zápase matky země, marně se snažící setřásti jho těch vodních mass, kol dokola ji obklopujících. Ještě se z nich kouřilo.

Ale ne! to nebyla práce Boha – to byla práce člověka!

Ty ostrůvky, které se jevily s ptačí perspektivy jako dílo přírody, neměly kořenů; bylo to dílo lidské, umělé ostrůvky plovoucí, které se někam šouraly – pachtily, po té nezměrné vodní pláni, a na nichž se hemžil nějaký hmyz.

Ale ne! ony se nešouraly, to byl vše jen klam té perspektivy ptačí! To bylo dílo člověka – pána tvorstva – hrdé dílo kultury dvacátého století, ohromné plovoucí pevnosti, které se s velikou rychlostí řítily vpřed, jako obrovští mořští hadi s ocelovými šupinami

plni jedu, a na jich kovových hřbetech – ne, to nebyl žádný hmyz, to bylo přes milion chrabrých bojovníků s energickými tvrdými rysy, s bradami jako ze dřeva řezanými, přes milion mužů, svobodných občanů „Nového světa“, odhodlaných položit svoje životy za svoji demokratickou vlast, s trustovými králi a dolarovými princeznami, za svoji „zem svobody“, kde každý měl na vůli zemříti hlady na ulici, neb choditi druhým po hlavách, nad jichž hlavami poletovala hejna dravých ptáků s nehybnými kovovými křídly, rozhlížejících se pátravě kolem po kořisti, a daleko před nimi hejna velikých žraloků čeřila hladinu svými kovovými hřbety.

A celá ta imitace přírody, celý ten velkolepý zvěřinec hrůzných oblud, ovládaných člověkem, hnal se nezadržitelně vpřed, hotov rozsápati vše, co by se mu v cestu postavilo.

Osmý den již bylo tomu, kdy tato první výzva branné moci Spojených států, která s pravou americkou rychlostí byla naloděna na 170 dopravních lodích po 6.000 mužích, a doprovázena eskortami válečných lodí, odrazila od břehů „Nové země“.

Před dvěma dny dostihli Havajských ostrovů, největší to obranné bašty světa, přeměněných v nedobytné pevnosti, z jichž umělých massivů trčely hrozivě jícny děl na všechny strany, kde doplnili svoje zásoby a nyní plnou parou jeli k Filipínám, kde byla hlavní základna všech akcí branných námořních sil celého světa, které měly za úkol napadnouti čínské pobřeží, zničiti přístavy a vyloditi milionové armády z Indie, Afriky, Severní i Jižní Ameriky a Austrálie.

Velitel celého toho plovoucího komplexu pevností a tvrzí, admirál Seymour, seděl právě s druhými důstojníky, kteří neměli službu, u druhé snídaně, a hovor se točil přirozeně kol nepřítele, k němuž měli ještě as 7 dní cesty.

„No, již mnohokrát nebudeme v klidu snídat,“ prohodil první důstojník, nabíraje si kus humra na talíř.

„Několik dní ale přeci; tam je asi jistě drží naši v šachu; australští tam již jsou a indické flotily tam budou co nevidět“, hovořil druhý důstojník.

„Oni se také asi ven neodváží“, mínil jiný důstojník, „tak asi jako v Sibiři“.

„Jenom to je divné, že od včerejška nedocházejí žádné zprávy“, pravil admirál, který načínal právě pudink.

V tom zadrnčel zvonek, až to všemi trhlo a jídelnou ozval se hlas:

„Hlídkové hydroplány hlásí: Vzducholodě na obzoru.“

Všichni praštili vidličkami a noži a řítili se na palubu. Tam již se ozývaly povely: „Všichni na svá místa!“

Admirál již doběhl na velitelský můstek a ujal se velení. U stativu díval se velikým dalekohledem důstojník směrem k západu, kde na obzoru mihalo se široké pásmo černých bodů.

„Jak je?“ ptal se admirál.

„Nepřátelské vzdušné flotily se blíží“, pravil důstojník, ustupuje od dalekohledu, „létadla mají zvláštní tvar“.

Admirál se rychle podíval a pak dával povely:

„Lodě v bitevní šik! hydroplány vpřed!“

Za okamžik se lodě rozvíjely na pravo a na levo i v předu do širokých řad a rozjely se vpřed.

S dvaceti mateřských lodí rozjížděly se obojživelné hydroplány jeden po druhém do prostoru, jako hejna včel, vylétajících z úlů a šroubujíce do veliké výše, vrhly se v několika rozvinutých řadách, stále při tom stoupajíce, proti nepříteli.

Čínské vzducholodě bylo již možno rozeznati pouhým okem. Letěly ve třech široce rozvinutých řadách nad sebou. Hydroplány, které se rychle k nim blížily a snažily se dostati nad ně, počaly náhle klesati, a jeden po druhém sedaly na vodu.

Důstojníci a mužstvo na lodích ještě neprobrali se z překvapení, když ozval se náhle nad jich hlavami praskot, a dolů řítily se lodě jako nenadálé zjevení a současně vyšlehly z nich oslnivé blesky, a v zápětí klesali vojáci a důstojníci u děl i velitelé a kormidelníci za výkřiku k zemi.

Na všech lodích povstala ohromná panika.

Když se neozýval žádný signál s paluby, vyběhli inženýři ze strojoven, a k svému zděšení spatřili hrůzný obraz. Celé kupy osleplých námořníků a důstojníků válely se u děl i po různu, jak to koho zastihlo; na velitelském můstku ležel admirál a kolem něho druzí důstojníci a steny a výkřiky zaznívaly ze všech koutů.

Nad loděmi ve veliké výši visely nehybně rozloženy jako obrovská tapeta čínské vzducholodě.

Však již snášela se jedna nízko nad admirálskou lodí, s bílou vlajkou, a již bylo slyšeti silný hlas:

„Jste úplně v naší moci. Můžeme vás okamžitě potopiti; nechceme však vraždit. Vaši lidé jsou oslepeni pouze na několik hodin. Zítra zase prohlédnou. Oznamte to všem a osleplé zaveďte do kajut do bezpečí; nechť v klidu očekávají uzdravení. V prvé řadě zarazte lodě a ti, co vidí, nechť se ujmou jich řízení. Pošlete hned malá plavidla zachrániti piloty hydroplánů; mají pouze porouchané stroje. S které lodě zazní výstřel, bude okamžitě potopena! Pak se dozvíte další!“

Loď se pak vznesla zase do výše. Za chvíli již na všech lodích svádělo několik druhů, uniklých v podpalubí katastrofě, své osleplé druhy a důstojníky do kajut, a vyslané torpedovky a podmořské čluny pochytaly šťastně všechny piloty s hydroplánů. Admirál však nehnul se s velitelského můstku; přes všechno domlouvání museli mu přinésti lenošku, kterou přivázali k zábradlí, a admirál, maje tvář zabořenu do dlaní, nechal si dopodrobna vylíčiti celkovou situaci. Druzí osleplí důstojníci kolem něho, chtěli zůstati s ním, on však dal rozkaz, by se odebrali do kajut, kam je reservní mužstvo z podpalubí odvedlo.

II.

Pak hlásil vrchní inženýr, který převzal velení lodi: „Čínská vzducholoď s bílou vlajkou snáší se nad naše hlavy.“

Maně pozvedl admirál hlavu do výše, odkud ozval se hlas:

„Pane admirále! Veškerá branná moc světa poražena! Milionové armády na Sibiři odzbrojeny bez kapky krve, vrací se ku svým rodinám. Veškeré loďstvo v našich vodách zničeno! Mužstvo jede zpět. Je naše vůle, aby i vaše armáda vrátila se ve zdraví. Zatím obraťte vaše lodě směrem k Havajským ostrovům. Zítra, až zrak se vám vrátí, opustí všichni ozbrojené lodě, které budou potopeny. Můžete se dorozuměti s vaším vrchním velitelstvím; atmosféra je volná dvě hodiny. Zatím všichni oslepení nechť klidně spí. Zrak jich to potřebuje!“

Hlas dozněl a v duši osleplého admirála nastal zmatek. Rozum a cit, uražená ješitnost a sebeláska,

stud, hněv a lítost, rvaly se v divém chaosu v duši člověka.

Inženýr vedle něho čekal na rozkaz. Dlouho seděl admirál v lenošce nepohnutě. Konečně se ze svých myšlenek vytrhl.

„Učiňte dle jich pokynu“, pravil skleslým hlasem.

Za chvíli letěl prostorem dotaz na centrální velitelství v Paříži o rozkazy.

Slunce, které šinulo se za obzor, naposledy ozlatilo silhouety temných lodí, a zajiskřilo na hlavních děl, odsouzených k mlčení, a v dáli marně skuteční žraloci čeřili hladinu svými hřbety, v předtuše tučných hodů, servírovaných lidskou hloupostí.

Admirálu zdál se čas věčností. Každou chvíli ptal se inženýra, kolik je hodin.

Konečně po dlouhé hodině došla odpověď:

„Kapitulujte a řiďte se dle jich příkazů!“

Dva různé pocity zaplavily duši admirálovu.

Pocit ulehčení zodpovědnosti za tolik lidských životů, a pocit pokoření – hanebné porážky svého plemene.

Nyní, když měl jistotu potvrzenou z hlavního stanu, že jemu i všem postiženým zrak se vrátí a že je svého úkolu zhostěn, dal se odvésti do své kajuty, kde krátce na to usnul tvrdým spánkem.

III.

Druhý den, když admirál otevřel oči, svítilo již slunce oknem do kajuty. Posadil se na lůžku, přejel si rukou čelo, sbíraje myšlenky dohromady.

Vskutku, vidí! Zase vidí to nádherné slunce, které zrovna vylézalo z moře, ještě celé růžové po ranní koupeli, a které mu včera tak záhy zapadlo, dříve než zašlo za obzor. Jak mu bylo dnes dvojnásob milé.

Ale již první nával radosti ze života byl zkalen vzpomínkou na porážku a její důsledky.

Vyskočil z lůžka a otevřel kulaté okénko. Svěží vzduch zavanul do kajuty a ochlazoval tvář. Na hladině, kam zrak dosáhl, lodě v řadách rozrážely kýlem vodu a hnaly se plnou parou k východu a nad nimi vznášely se čínské vzducholodě divných typů v podobě ryb s roztaženými křídly, jimiž chvílemi mávaly a chvíli zase letěly klouzavým letem a dle toho, jak hravě dodržovaly rychlost s loděmi, bylo viděti, že jsou to stroje dokonalé, které jistě dovedou vyvinouti rychlost úžasnou.

„Tak je to přece pravda! Číňané jsou vítězi. Ale ten ďábelský nápad, oslepovat lidem oči na čas a vyraziti jim zbraň z ruky bez krveprolití! Vypadáme vedle nich jako řezníci. Jaká hanba pro nás! Jaké pokoření! Ne, jsou to přece jenom ďáblové! Rafinovaní ďáblové!“

Včera ještě poklesly na duchu vlastní malomocí a doražen zprávou z hlavního stanu, smiřoval se se skutečností, ale dnes, kdy zase prohlédl, zmítala se jeho gentlemanská duše v křečích. Všechny ty sny a tužby, kdy vítězné loďstvo po zničení nepřátelské námořní moci a po dobytí pobřežních pevností, mělo vylodit na břeh milionové armády, kdy věnec vavřínový měl ověnčiti jeho skráň a úspěch celku měl se slíti na jeho hlavu, kdy po bezohledném vraždění obyvatelstva, žen i dětí dalekonosnými děly a bezohledném utlučení čínských armád dle příkazu hlavního vedení – rozkaz zněl „nedělati zajatců“ – kdy tedy po veškeré té zkáze chtěl ujišťovati zdecimované obyvatelstvo o své a svých vlád blahovůli a bráti je v ochranu, kdy zaranžované obrázky, jak dobrosrdeční bodří vojáci Západu sytí hladové děti, dělíce se s nimi o potravu – měly objeviti se v illustrovaných listech Západu, jako důkaz o ušlechtilosti bílé raçy, a kdy pak ověšen řády měl se vrátiti domů a jeho jméno

zvěčněné by znělo z úst milionů, a na promenádách ukazovali by si naň se slovy: „To je on!“ a při všem tom míti sladký pocit vykonané mravní povinnosti, všechny tyto sladké naděje teď, na místo měst a dědin, ležely v troskách.

Admirál cítil se navždy sražen ze svého velitelského můstku a před jeho duševním zrakem rýsovaly se na obzoru strašlivé důsledky odzbrojení bílého plemene a nadvlády Žlutých.

A teď šťastnou hrou několika obratných lidí stojí čínský národ na mravní výši a my zde s našimi vražednými aparáty stojíme zde jako smečka lupičů nebo surových, nevychovaných kluků.

Admirál při těch myšlenkách chodil prudce po kajutě a odplivl si.

Tento tvrdý, ukázněný muž, všech vojenských ctností, kterému vše dosud bylo takové samozřejmé – celá ta definice kulturního Západu o životě – „život je boj!“ – „silní vládnou, slabí to platí!“ – „kdo chce žít, musí se bít“ a různé ty „říkánky“, které měly omluvit všechno to svinstvo, jehož vrcholem je hromadné vzájemné vraždění, páchané „ve jménu bytí“, tento voják, jinak dobrý člověk, byl náhle vyšinut z kolejí.

Kdo vyrazí v zápase odpůrci nůž z ruky a položí jej šetrně na zem, je gentleman. Ano, Číňané jsou gentlemani! Kde se to v nich ale béře! Jak je to možné!

Ne – ne – – oni nejsou gentlemani, oni jsou úskoční, zákeřní, lstiví Asiaté!

Pravý gentleman dá odpůrci ránu do čelisti, vyrazí mu všechny zuby a srazí jej k zemi“.

Mezi tím, co v divokém zmatku hleděl umýti svoje a své celé raçy gentlemanské svědomí, umyl se rychle, oblékl a šel se nasnídati do důstojnické jídelny.

V tom již mu šel důstojník naproti a hlásil:

„Všichni důstojníci a mužstvo zdrávi, každý na svém místě; plujeme na východ, čínské vzducholodě nás následují.“

V jídelně byli již shromážděni důstojníci, kteří neměli službu. Na tvářích všech jevil se týž zmatek, prýštící z tak protikladných dojmů: Radost nad vrácením zraku a žal a stud nad porážkou. Přes to přese vše bylo viděti, dle vyprázdněných lahví a mis s pokrmy, že žaludek jim dobře sloužil, a že mravní otřes nezanechá žádných hlubších následků.

Mluvili všichni přidušeně a hovor točil se kolem kapitulace a jejích důsledků. Nejvíce starosti působilo statečným mužům těm, jako vojákům ze řemesla, že nucenou likvidací válek přijdou všichni – o práci, a starost o „dobrou existenci“ doléhala na všechny ty, kteří ještě včera tak důležití, dnes se jevili zbytečnými.

„Jak se vám daří, pánové“, ptal se admirál, když vstoupil a všichni jej pozdravili.

„Zatím dobře“, odpověděl jeden důstojník za všechny, „včera večer nám bylo hůře“.

„Doufejme, že bude zase jednou ještě lépe, nežli dnes“, odpověděl admirál.

Po snídani odebral se na palubu. Ani se mu tam nějak nechtělo. Cítil se svržen se svého místa. Nejraději by byl dal povel, páliti do vzducholodí, avšak rozkaz zněl jasně: „Podřiďte se jich příkazům“.

IV.

Na šesti velkých lodích, plujících mezi dopravními loděmi, vlály veliké vlajky s červeným křížem v bílém poli. Byly to plovoucí lazarety, opatřené tisíci lůžky, s celým štábem lékařů a armádou ošetřovatelů, přichystaných spravovati to, co druzí rozlámali.

Včera, když zazněl alarm k útoku, stáli chirurgové připraveni u svých operačních stolů v sněhobílých

pláštích s vysoukanými rukávy, majíce kolem rozloženy svoje hrozné nástroje, čekajíce na první zásilku rozstřílených existencí. Za chvíli měl se tento sněhobílý, čistý, jasný sál proměniti v síň vzdechů a v řeznický krám s potoky krve, a sluhové měli vyhazovati celé čtvrtě lidského masa rybám za potravu. Doktoři měli se pak v potu tváře namáhati, aby z těch tříčtvrtečních neb půlových existencí duše nevyletěla. Neboť tak zněl příkaz „humanity“.

Potom měly se ty živé balíky lidského masa dopraviti do jejich vlasti pro radost jich drahých, aby viděly děti, jak život je bědný, tvrdý, a že má–li jeden žít, musí si druhý nechat urazit ruce a nohy. Neboť tak zněl příkaz „rozumu“.

Až by pak jejich smutné, strhané zraky tam doma setkaly se se zraky svých milých, byl by vzlykot jejich a žal přehlušen řevem ostatních šťastných, radujících se z vítězství nad nepřítelem. Neboť takový je „život“.

Než vše to se nestalo; marně čekali doktoři na práci.

Však přece dočkali se práce, ale práce nekrvavé. Za chvíli přiváděli sluhové osleplé důstojníky a námořníky s paluby.

Ani nemocniční lodě, označené křížem, neušly osudu druhých. Číňané vrhali svoje pekelné paprsky bleskurychle na vše strany, bez ohledu na označení červeného kříže, vědouce, že tím nikomu neublíží, když lazarety jsou prázdné, a doktoři že postiženým, tak jako tak, nepomohou. Potom nebylo tolik času na vyhledávání neutrálních lodí, když musel býti nepřítel v mžiku odzbrojen, by neměl ani času vypáliti jedinou ránu.

Doktoři, v čele se štábním vrchním lékařem, bezradně stáli nad osleplými nešťastníky, jichž oči, zdánlivě zdravé, dívaly se vytřeštěně kolem jako skleněné.

Nic nenasvědčovalo tomu, že oko je osleplé, pouze víčka byla trochu zarudlá. Kdyby to byl jeden prostý voják, řekli by, že simuluje; ale zde, kdy i důstojníci byli stejně postiženi a na tvářích všech zračil se děs z věčné tmy, bylo příliš zřejmo, že jde o hrůznou skutečnost.

Jen čtvrt hodiny nechali jim Číňané prožívati muka beznaděje, však všichni v těch mukách ztratili pojem času, a když jim bylo oznámeno, že druhý den prohlédnou, oživli rázem, a zahrnovali otázkami těch několik vidoucích, co je ošetřovali, že ti nepostačili odpovídati.

Kapitán lodi, tak jako všichni velitelé, následoval příkladu admirála a zůstal na palubě až do odpovědi hlavního stanu.

Dlouho ještě pak ozývaly se debaty s lůžek, která jsouce určena za lůžka bolesti, změnila se v lůžka naděje, až pak spánek usedal od lože k loži, a veliké ticho zalehlo do všech koutů.

V.

Sotva vstoupil admirál na velitelský můstek, snesla se jedna vzducholoď, jako by na to čekala, nad admirálskou loď a v zápětí ozval se hlas:

„Všechna válečná plavidla musí býti opuštěna, stroje zastaveny, pára vypuštěna! Všechny podmořské čluny vyplují nad vodu a shromáždí se na jedno místo. Posádky nalodí se na nemocniční lodě. Vojáci opustí lodě beze zbraně, pouze důstojníkům dovoleno zbraně si ponechati. Převézti je dovoleno pouze potraviny. Až bude vše hotovo, dejte znamení.“

Loď se pak vznesla zase do výše.

Za dvě hodiny, když oznamoval admirál, že je vše hotovo, byl dán rozkaz k další plavbě, k Havajským ostrovům.

Když byli již vzdáleni od opuštěných lodí na dostřel lodního děla, zableskly se náhle z čínských vzducholodí, které se nad nimi vznášely, zelenavé paprsky a v tom okamžiku vztyčovaly se obrovské koráby nad hladinu, jako raněná zvěř, a za hromových výbuchů rozlamovaly se v půli, vyhazujíce jako sopky několikatunové trosky do povětří.

Z dáli vypadalo to jako námořní bitva za rozbouřeného moře. Ohromné spousty vod byly vrhány do výše a v jich bezedných propastech mizely lodě jedna za druhou. Výbuchy byly tak mocné, že rozvlněný vzduch doléhal a otřásal i plavidly, z nichž přes milion užaslých lidí dívalo se na zkázu celé své moci a pýchy, kterou provedli strašní Číňané v několika vteřinách.

Všechna torpéda a skladiště nábojů, která měla zaplaviti zkázou čínské pobřeží, vybuchla pod ničivým účinkem zelenavých paprsků a pak ten „výron lidské zloby“, celá ta „naděje vlasti“ mizela v hlubinách moře.

Při výbuchu vyletěly ihned vzducholodě do ohromné výše, takže se zdálo, že byly vymrštěny tlakem vzduchu, a myšlenka ta proběhla hlavami odzbrojených jako blesk naděje, že i nepřítel vezme zkázu; ale v následujícím okamžiku viděli lodě neporušené, jak s velikou rychlostí se blíží a za chvíli vznášely se zase jako dravci nad jich hlavami.

Všichni obraceli svoje uzdravené zraky vzhůru a ve tvářích všech obrážel se nehorázný respekt před takovým silným nepřítelem. Bylo jim tak divně u srdce, všem těm mužům „Svobody“; pořád ještě nevěděli, mají–li si odplivnouti, nebo sundat čepici s hlavy.

Kdyby byli měli jenom ten ničivý paprsek ve své moci, ani na okamžik by se nerozmýšleli srážet piloty s výšin a potápěti lodě i s lidmi. V Číně nezůstal by kámen na kameni a až by utloukli posledního Číňana, zavlál by na všech mořích hvězdnatý prapor „Svobody“.

Byli to muži s energickými tvrdými rysy, s bradami jako ze dřeva řezanými, tvrdých zásad a tvrdých pěstí, kterým imponovala zase jen síla, tvrdá pěst a pádný klacek.

Ale vysoká politika byla věcí vysokých pánů a milion těch malých lidí natahovalo zde k nebi svoje krky a vidělo jen, že Čína je nahoře a Amerika dole na lopatkách a že to byla „fair“ hra.

Byli to lidé dobří, lidé dne a hodiny a jako dali si říci, když vyzvali je. aby šli jiným urážet ruce, nohy a hlavy, a sami si je nechali urážet, tak si dali též říci, aby se ve zdraví vrátili domů.

Ale všichni jsme „Synové boží!“

I ti „Žlutí bratři“ tam nahoře, kterým s perspektivy ptačí připadala velkolepá plavidla jako plovoucí hnízda s mladými, kteří šklebili se vesele, jak to hejno ženou před sebou, i ti dali by si říci, kdyby je velitel vyzval, aby ten milion lebek navrtali, a ani by při tom nemrkli.

Ale vysoká politika byla věcí vysokých pánů a těch několik set malých lidí natahovalo zde svoje krky dolů a vidělo jen, že Amerika je dole na lopatkách a Čína že je nahoře a že je to „zábavná hra“.

„Jo, my neumíme jen někomu podrazit nohy a podložit mu deku, aby se neuhodil, my umíme také obrátit střeva na ruby, když je toho zapotřebí“, ozvalo se fistulkou na palubě mezi vojáky, pozorujícími zkázu svých válečných lodí. Hlučný smích zahlaholil kolem.

„Smilesi!“, zvolal jeden voják na šprýmaře. „Jak tě přivítá tvoje žena, až přijdeš bez flinty domů?“

„No, je to dost, že jsi dostal rozum, ti Číňané jsou nějací pořádní lidé, ale měli vám tam ještě naflákát všem přes kalhoty, abyste si to pamatovali.“

Vojáci se řehtali.

Nějaký mravní rozvrat vkládal se do toho disciplinovaného tělesa. Nemohli se vpraviti do smuteční nálady, když Číňané pohřbívali do hlubin moře jejich ocelové obludy, kousavé, ničivé potvory, naděje vlasti, symbol svobody. Spokojeně hulili ze svých lulek.

Byli to lidé dobří, lidé dne a hodiny, a v tuto hodinu ovládal je jenom jeden pocit, a to pocit bezpečnosti, že vůle někoho „silného a velikého“ nad nimi bdí, a když večer uléhali ku spánku, byla to první noc míru, noc klidu, která hojivě působila na napjaté nervy, a místo děsivých snů o potápějících se lodích a roztrhaných údech, zdálo se jim o rodinném krbu, o ženách a dětech.

VI.

Námořníci, kteří měli téže noci službu, viděli, jak se asi dvě třetiny čínských vzducholodí oddělily a letěly směrem k Havajským ostrovům.

„Jedou si prohlédnouti naše bašty“, prohodil jeden mladý poručík.

„Ty již nám nejsou nic platny,“ pravil nadporučík, mávnuv rukou na stranu. „Pro Číňany dnes žádné pevnosti neexistují. Ti se nám dostali na kobylku; nyní se budou musiti naši inženýři k nim jít učiti.“

„Jenom jestli je vezmou do učení,“ pochyboval třetí důstojník. „To jenom my jsme byli takoví chytráci, že jsme je do všeho zasvětili a učili je, jak se to dělá, když někdo chce uplatniti svoje právo.“

„Anebo svoje nadpráví,“ ozval se za nimi hlas. Všichni se ohlédli. Za nimi stál mladý lodní lékař,

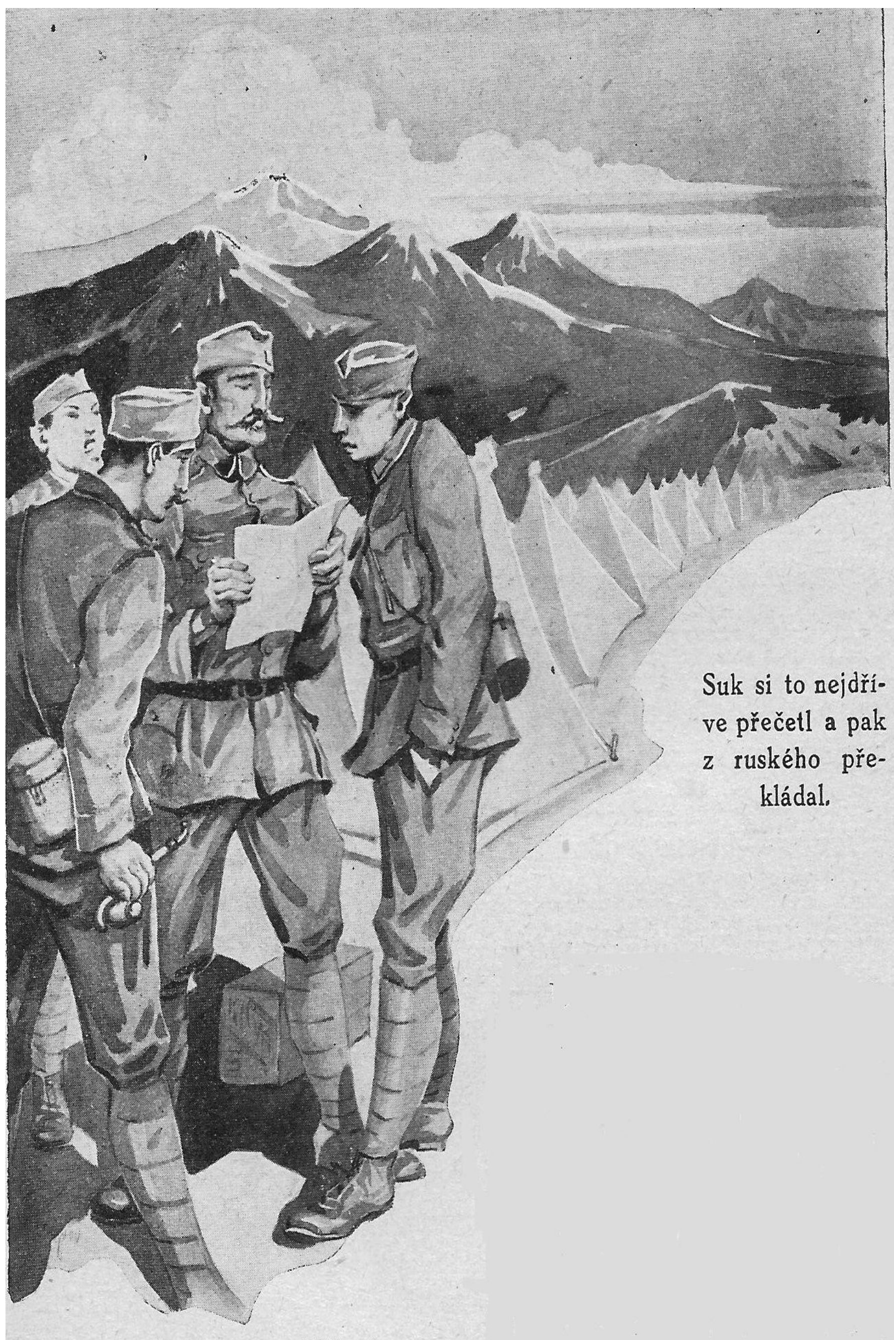
který byl za mobilisace přidělen k válečnému loďstvu. Práci žádnou neměl a spáti se mu nechtělo, tak si vyšel na palubu osvěžiti se nočním chladem a zaslechnuv poslední sláva důstojníkova, vmísil se do rozmluvy.

„Právo nebo nadpráví – že ano? Ale při zápase rozhoduje jedině síla zbraní, to druhé je podružné. Naše děla – to byla naše síla a naše právo. To teď leží na dně mořském. Před nedávným časem, kdy celá naše morálka se opírala o děla, bylo již o našem osudu rozhodnuto, a včera to bylo potvrzeno. Dobře jste pravil, pane nadporučíku, že jsme to Číňany naučili, jak se to dělá, když někdo chce uplatniti svoje právo. A oni to jasně pochopili. My jsme je učili, že silný klacek je právem. Nuže – oni si jej pořídili, a sice důkladný, a dnes dolehl na naše hřbety. Co chceme více? Ale vrchol všeho je, že ten klacek dopadl na naše hřbety měkce, že nám bylo jím pouze pohrozeno, jako nezvedeným dětem, abychom poslouchali, nebo že budeme doopravdy biti.

Mohli nás pobíti jako mouchy a bylo to jejich právo, nemyslíte, pánové? Jejich „kanónové právo!“, na kterém jsme si ještě včera sami tak zakládali, a oni tak neučinili. Klobouk dolů před takovým presidentem a před takovou vládou. My, kam jsme přišli, brodili jsme se vždy v krvi, jako praví barbaři a v pravém slova smyslu, jsme se v tom svinstvu, kterému jsme do včerejška říkali „obrana vlasti“, předháněli.

Dnes nám to bylo vyraženo z ruky a my tu stojíme, jak „naše zákony kázaly nám“.

Včera ještě by to byla velezrada, co zde povídám, dnes již to velezrada není, tak si to můžeme nahlas říci. Nás zradily naše

Suk si to nejdříve přečetl a pak z ruského překládal.

kanony. Vše jsme na ně kladli a stavěli, a tak se vše poroučí s nimi. Washington, Londýn, Paříž a Berlín domluvily. Dnes má slovo Peking. U zeleného stolu bude přednášeti pan president dr. Wu–pej–wang a ti druzí musí jako školáci poslouchati. All right.

Kolo dějin se otočilo. Dnové naší vlády jsou naplněny. Až se vrátíme domů, nevím, kdo se má více styděti, zdali my, kteří jsme se jako poslušní mezci šli sem práti, nebo ti, co nás sem poslali. Měli byste slyšeti vojáky, jak se na věc dívají. Byl jsem dole mezi nimi v podpalubí a poslouchal jsem úryvky jejich hovoru. To by měli slyšeti páni senátoři, se slavnými vládami. Dnešní situace není pro nás k smíchu, ale tam dole se ozývá smích – slyšíte? Strašlivý sarkastický smích a jadrné lidové vtipy na tu naši prokletou, tragikomickou situaci. Teď prý budou museti i páni ministři i presidenti jísti svoje pečeně pouhýma rukama, protože Číňané při tom všeobecném odzbrojování zkonfiskují i nože a vidličky, než prý je „ty píchací metody“„ přejdou, aby byli Číňané jisti životem. Anebo – „že jsou naše slavné vlády s rozumem v troubě, a podobné poznámky“.

„To je ale smích šibeniční a ten je brzy přejde,“ pravil nadporučík. „Ta „čínská humanita“, která i vás uchvacuje, pane doktore, to je rafinované gesto, vypočítané na omráčení mass a na zesměšnění celého dnešního řádu. To je humanita laciná, která je dnes nic nestojí, a kterou ale my budeme platit – všichni – a draze platit! Ti prostí lidé, tam v podpalubí mají dnes radost, že jsou zdrávi a že si nemusí nechati rozsápati těla: to chápu! – já byl též sklíčen, když jsem byl oslepen, jako každý z nás; to byl dojem mohutný, kterému každý podlehl, ale ti lidé neumí domyslet, jinak by je ten smích přešel již nyní.“

V nadporučíku ozýval se voják a v lékaři člověk.

„Vy říkáte, že jsme se sem šli práti a vlády že nás sem poslaly. My jsme byli napadeni a naší mravní povinností bylo se brániti. Co jsme měli dělat? Založit ruce a čekati až nás přepadnou a ovládnou?“

„No, kdybychom to udělali, výsledek by byl tentýž a nepřišlo by to tak draho jako dnes.“

„Vy pravíte, že nás zradily naše kanóny – naše zbraně. Číňané nás ale přemohli zase jen zbraněmi – tak je viděti, že se ta „kanónová metoda“ přece osvědčuje a že není tak pitomá, jak se vám zdá. Že udělali svými vynálezy předskok o padesát let před námi, proto zvítězili, ale zase jen tou „kanónovou kulturou.“

„Ale ano, ano! To jde pořád od repetice; ale právě proto, že jsme nedovedli ten válečný pozoun včas odložiti, proto jsme teď dohráli. Když jsme přepadli ubohé bezbranné, nahé divochy, tak se nám díla dobře dařilo a dopadlo to pro nás vždy dobře s těmi kanóny. Když jsme se prali navzájem mezi sebou, my, kulturní národové, dopadla ta celková bilance té kanónové moudrosti již hůře. Ale pořád nám to nevadilo; když jsme pak přišli ve styk s Japonci a Číňany, který jsme si přes jejich odpor vynutili, očenichávali jsme je jako lovečtí psi, ale jejich vysoká kultura nás přece zarazila, a my si netroufali hned se do nich pustiti, jako do primitivních černochů; když jsme ale poznali, že ten kulturní národ je bezbranný, pustili jsme se do něj s celou svojí sprostotou a neomaleností nám vlastní, a názorné vyučování o západní kultuře počalo. Čilí Japonci postřehli dříve nebezpečí a osvojili si rychle tu naši kanónovou kulturu, rozmáchli se na ruského obra a dali mu takový kulturní pohlavek, až se mu hlava zatočila. A ejhle! Celý Západ sklonil hlavu – před pohlavkem. Cha–cha–cha! Japonští vyslanci byli s respektem přijímáni u velmocných tohoto světa. Tak, pane! – nejsme jako Pepíci z periferií? Ne před

kulturou, ale před pohlavkem máme úctu. No a teď jsme ho právě dostali od Číňanů a hezky nám sedí, žádný nám ho neodlepí. Sedí nám na hlavách jako koruna naší moudrosti. Přece bude v tom evangeliu kus pravdy. Ale my jsme strkali bible vždy jen těm, jež jsme šli okrádat, a sami jsme se řídili podle Belzebuba.

O hodině dvanácté ovšem nám nezbývalo ničeho jiného, než se jíti prát, ale když ani válka světová nás nepoučila a nenapravila, abychom si vůči sobě i vůči jiným lidsky vedli, tak máme nyní, co jsme chtěli; a nesmazatelné faktum je, že jsme to dotáhli s tím kanónovým systémem tak daleko, že na to čínské „hand up!“ stojí všichni ctihodní vládci světa, jako vychovaní lidé, kteří vědí, co se patří a sluší – jako struny nataženi v patřičném pozoru. Ještě ve 24. roce nechtěli ve Svazu národů s Číňany ani mluviti, protože neměli Číňané ještě kanóny v pořádku. A Číňané šli domů a řekli si: „Však vy s námi mluviti budete, až nadejde naše hodina a „jejich hodina udeřila.“

V tom byl nadporučík odvolán hlídkou na druhou stranu lodě, a doktor, antimilitarista, zmizel zas tak náhle, jak se byl objevil.

VII.

Ostrovy Sandwichské neboli Havajské rozkládají se mezi 18.57° a 22.16° sever. šíř. a mezi 154.19° a 160.33° západ. dél.; korálové útesy však a ostrůvky postupují ve směru severozápadním a dotýkají se až 174° východ, dél., na severu pak rovnota. 30. Záležejí z osmi ostrovů prostředně velikých a z četných drobných. Všechny jsou hornaté, sopečného původu, úrodné, s bujnou vegetací, zvláště na straně severovýchodní. Největší je ostrov Havaj, veliký asi jako Bukovina neb Korutany. Obnáší 10.398 km. Jest na něm v celku pět sopek. Na severozápadě Kohala,

nejstarší sopka havajská 1.680 m, vyhaslá. Na západě Hualalai 2.522 m, soptila ještě r. 1801. Na severovýchodě Mauna Kea 4.253 m, zdánlivě vyhaslá již před několika stoletími. Ve výši 4.015 m, leskne se jezero Waian. Temeno sopky bývá často kryto sněhem, proto se zove sopka Mauna Kea (Bílý vrch). Na jihu Mauna Loa. Jest to největší sopka světa. Má tvar obrovské elipsy. Výška 4.169 neb 4.195 m. Vznikla hromaděním vytékající lávy teprve v posledních několika 6–7 desítiletích. Na jihovýchodě jest sopka Kilauea. Jihovýchodní kráter Mauny Loy lze nazvati největším divem souostroví Sandwichova. Na rozdíl od všech ostatních sopek světa soptí tiše bez zemětřesení, bez dunění, vždy přístupna, vyčnívá 1.235 m nad mořem, v okolí přes 200 m. Záleží z rozsáhlého jícnu čedičovými balvany pokrytého, kouřícími trhlinami proniknutého a otvory opatřeného, z nichž láva ustavičně prýští. Zde na některých místech shromažďuje se láva ve žhavá jezera, jichž bývá při zvýšené činnosti sopečné i 60. Nejpověstnější je jezero Halemaumau, dům ohně, v němž láva ustavičně vře, bleptá a klokotá v elipse o 925 m délky a 615 m šířky. Pohled na ohnivé jezero v noci, kde sloupy svítící kaše vystupují do výše dvaceti metrů, je příšerný a působí na cestovatele dojmem neobyčejným. Na východní straně Kilauey zdvihá se vyhaslý jícen malé Kilauey (Kileuea Iki) s okraji 230 m vysokými. Na Havaji jest as 60.000 obyvatel.

Druhý ostrov jest Maui v rozloze 1885 km. Třetí ostrov Oahu v rozloze 1554 km jest nejlépe zdělán a také nejhustěji obydlen. Záleží ze dvou sopečných pohoří, z nichž západní vystupuje do výše 1230 m (Kaala), východní 950 m (Konahuanui), obě vyhaslé. Při březích Oahu objevuje se nejvíce korálových staveb ze všech ostrovů Havajských. Úskalí zdvihají se 3–6 až 12 m nad hladinou mořskou se strany jižní a

částečně od severovýchodní a severozápadní. Ostrov obývá 90.000 obyvatel.

Ostrovy Havajské objevil James Cook po Kolumbovi a Magalhaensovi, největší objevitel věku nového, při své třetí výpravě r. 1777. 18. ledna. Narodil se 27. října 1728. v Mortonu u Yorkshire.

Při návratu z nové výpravy byl James Cook v zálivě Kealakeakuaském 14. února 1779. na Havaji zabit.

Město Honolulu na ostrově Oahu jest nejdůležitějším přístavem polynesijským. Rozkládá se na úpatí staré sopky Punchbowlu, jsouc ukryto v tropické zeleni zahrad, nad něž vyčnívají střechy domů, věží a stožáry, opatřené vlajkami různých národů. Není domu, jenž by nestál v sadě zastíněn štíhlými palmami, zakryt kvetoucími kři a zatopen vonnými květy. Větší část města záleží s dřevěných vil, jež z dálky vyhlížejí ze smavé zeleně jako dětské úhledné hračky. Sedm kostelů, královská residence, královské mausoleum, vězení, nemocnice, hotely, veliká skladiště a krámy, pěkná stromořadí atd., působí vzhled města milý a příjemný. O zimnicích a jiných nemocech nebylo tu nikdy slýcháno. R. 1900 bydlelo tu 39.000 obyvatel původu rozmanitého.

Ostrovy Lanai, Molokai, Niihau a Kalulai jsou obydleny velice řídce. R. 1900 bylo ze všeho obyvatelstva, čítajícího 154.000 obyvatel 30.000 domorodců, kteří nemocemi, přinesenými vystěhovalci, rychle hynou; za to míšencům daří se dobře a prospívají. Počítá se jich na 8.000 osob. Japonců bylo téhož roku 61.000, Číňanů 26.000 a bělochů, t. j. Portugalců, Američanů a Němců 29.000.

Dějiny souostroví Havajského jsou pestré a obsáhlé. V době Cookově (1778) byla na souostroví tři samostatná knížectví, nad nimiž počal panovati Kamehameha I.

Roku 1789 Havajci zmocnili se amerického korábu, na němž ukořistili děla a pušky.

Jimi vyzbrojen a posádkou lodní podporován jsa, král vytrhl na ostrov Maui a roku 1790 jej opanoval. Pak dobyl ostrovů ostatních a roku 1810 dokončil své poslání jako sjednotitel všech ostrovů v imposantní celek. Zemřel roku 1819.

Po něm nastoupili králové stejného jména a vláda jejich celkem byla šťastná; byloť království Havajské státem konstitučním, mající do roku 1864 svobodomyslnou ústavu s parlamentem o jedné sněmovně a zodpovědné ministerstvo.

Po roce 1820 křesťanství dostalo se na ostrovy a s ním obchodní agenti, kteří dovedli zájem pro ně tak povznésti, že souostroví brzo dodělalo se skvělého hospodářského rozkvětu. Když umřel Kamehameha V. začaly spory o trůn. Po Lunalilovi (1873–1874) vládl David Kalakaua pomocí cizinců; v ministerstvu tehdy seděli Němec, Havajec a dva Američané. Do vojska řadili se cizinci. Silnému přílivu Japonců a Číňanů učinily konec jedině přísné zákony. Od roku 1877 množili se Portugalci, kteří z Azor a Madeiry sem se obraceli jako vítaní pracovníci za neschopné domorodce. Pak následovala Lilinokami roku 1891–94, poslední vladařka na ostrově. Roku 1894 proměnilo se souostroví v republiku, jejíž president Stangford Dole uznán od všech mocností evropských. Když roku 1897 Mac Kinley stal se presidentem Spojených Států, bylo první jeho snahou ostrovy k Unii připojiti, což se roku 1898 stalo a souostroví Havajské připočteno k teritoriím Spojených států.

Domorodci mají mnohé pěkné vlastnosti; vynikají mírností, jsou přístupni vzdělání, ale ku práci praktické nejsou. Staletí bydleli pod střechou slaměnou nebo korovou, žili život příjemný divochům, byli pány země. A teď měli pracovati na cizince? S

Asiaty do závodů o existenci se nepouštějí, od anexe americké nemají důležitosti politické, o budoucnost se nestarají a život pomalu promarňují, nejsouce si vědomi, že slábnou a hynou. O předcích svých s hrdostí vypravují, jak byli stateční, silní, bojovní, sami však přílivem cizinců změnili se a zvrhli nadobro. I tu osvědčila se pravda, kde běloch sblížil se s hnědochem, hnědoch zasvěcen je smrti. Přílivem dělníků cizích, sociální poměry ostrovní nabyly neobyčejné pestrosti. Nejlacinější jsou dělníci žlutí s Asie. Převoz kulia vyžaduje 87 dolarů, šedesát dolarů platí kuli (plantážník strhuje si je jako půjčku ze mzdy), 17 dolarů dává stát a deset dolarů platí nájemce. Jisto je, jedná–li se se žlutým dělníkem slušně a spravedlivě, že je dělníkem ideálním.

Číňané zaměstnávají se všude hlavně jako kuchaři. Panujícím plemenem ostrovním jsou běloši, najmě Američané, Angličané a Němci. Obchod jest úplně v jejich rukou. V létech 1896–1898 přistěhovalo se 42.692 osob, vystěhovalo se 20.674 osob; přírůstek tedy obnášel 22.018 osob. Nápadno jest, že žije tu dvakrát tolik mužů jako žen, kterýž poměr zavinili hlavně Číňané a Japonci, kteří v roce 1896 v počtu 45.000 osob plemene žlutého měli pouze 7.600 žen.

Nejhustěji obydlen jest ostrov Oahu, na němž bydlí 58.000 obyvatel (lidnatost rovná se 38), pak Kauai (lidnatost = 15), Maui (lidnatost = 13), největší ostrov Hawaii živí 47.000 obyvatel (lidnatost = 4.5). Lanai, Molokai, Niihau a Kalulai jsou obydleny velice řídce. Roku 1900. bylo ze všeho obyvatelstva, čítajícího 154.000 obyvatel 30.000 domorodců. Od vyhlášení obchodní smlouvy mezi Spojenými státy a souostrovím Havajským vývoz cukru nabyl neobyčejných rozměrů. (Dle smlouvy té nejdůležitější plodiny ostrovní byly v Státech cla prosty.) Kapitál pak, jejž Amerika do plantáží třtinových uložila, obnáší jistě 100 milionů

korun. Cena plantáží nynějších blíží se 300 milionů korun. Vývoz cukru dosáhl r. 1905 ceny 22 milionů korun. Malý osadník vedle kapitalistů a společnosti nemůže tu poříditi ničeho. Cukerní král Spreckels má kontrolu nad polovicí třtinových plantáží Havajských, čímž cena cukru, šťáv, třtiny a pozemků spočívá úplně na vůli jeho, dle toho, kterých cen pro rozsáhlý svůj obchod potřebuje.

VIII.

Druhý den odpoledne objevil se na obzoru jeden z osmi hlavních ostrovů Havajských, ostrov Oahu, jehož sopečné pohoří na západě Kaala a k východu pohoří Konahuami rýsovalo se na obloze. Nad přístavním městem Honolulu zvedala se hora Punchbowl do výše 150 m se svým zarostlým kráterem, chilskými stromy algorobovými.

Obrovské pevnosti s krytými děly, namířenými hrozivě na moře, věnčily malý ten ráj, kde kromě člověka nebylo jiných dravců a jehož sladké plody okoušelo nepatrné množství králů, z nichž největší byl král cukrový, jehož chamtivý sosák spotřeboval neuvěřitelné množství sladké šťávy, cukrové třtiny, sbírané tisíci pilnými včelami za dozoru trubců.

Kuželovité, nízké věže pevnosti vyhlížely jako temena buldoků s vyceněnými tesáky, schovaných za massivem hradeb, hotových se zuřivým štěkotem vychrliti zkázu na nepřítele, který by se odvážil dostati snad chuť na sladké plody cukrových plantážníků.

Dávno již dozněly zpěvy a tance šťastných dětí přírody a jen mausoleum jako pomník hovořilo o zašlé pohádce dávných dob, že byl „jednou jeden král“. Noví králové nastoupili vládu nad ostrovy; králové bez korun, bez trůnu a v ruce místo žezla třímali pouze tužku; králové plebejské krve s plebejskými

princeznami královských choutek, sedící místo na trůně na žoku plném dolarů a vládnoucí nad stádem sehnaných moderních otroků, pod demokratickou vlajkou „svobody“.

V hlubokých sklepích ponurých pevností složeny byly obrovské zásoby melounů a kokosových ořechů.

Ale ne! To nebyly sladké plody „matky země“, to byly plody „lidské kultury“, ocelové melouny, veliké ocelové žaludy a ocelové ořechy, místo sladké šťávy, plněné sekaným železem a otravnými plyny.

Byly to plody „lidské zloby“, ďáblovy pilulky, kterými se kulturní lidé navzájem častovali, tvrdíce, že je to jediný neomylný prostředek k zachování dlouhého života; ale zvláštní bylo, že to jeden druhému cpal do úst, ale žádný to sám užívati nechtěl.

Než, nedošlo ani zde k tomu, aby mohli Číňany přesvědčiti o dobrotě tohoto ovoce lidské práce.

Celou tu zásobu „dobroty“, kterou chtěli bodří občané „Svobody“ obšťastniti svoje žluté bratry, stihl týž osud jako všude a na „vyšší rozkaz“ vyvezena na moře a pohroužena do jeho hlubin.

Marně vzhlížel admirál ze své lodě dalekohledem, kdy uzří vláti prapor své země. Na místě vlajky Svobody vlála nade městem vlajka nová, vlajka žlutá, z níž veliký drak s ostrými drápy vyplazoval naň svůj červený jazyk.

Nechtěl věřiti svému zraku. Vytřel znovu sklo, ale hrozivý přízrak místo aby zmizel, nabýval stále určitější podoby.

„Bašta padla!“ pravil k prvému důstojníkovi. Ten se naň tázavě podíval.

„Podívejte se,“ pravil admirál, postupuje mu místo u dalekohledu.

„Ach! ti žlutí psi,“ vyjelo z úst důstojníka.

Lodě zatím vjížděly do přístavu. Ani jedna buldočí tlama nerozštěkala se na pozdrav; mrazivé ticho vítalo odzbrojené bojovníky.

Nad městem z letohrádku díval se bledý cukrový král mezi květy na příjezd chrabrých lvů s ubroušenými drápy, kteří neochránili jeho plantáže třtiny cukrové, z níž proud zlaté šťávy tekl do jeho bezedného žoku.

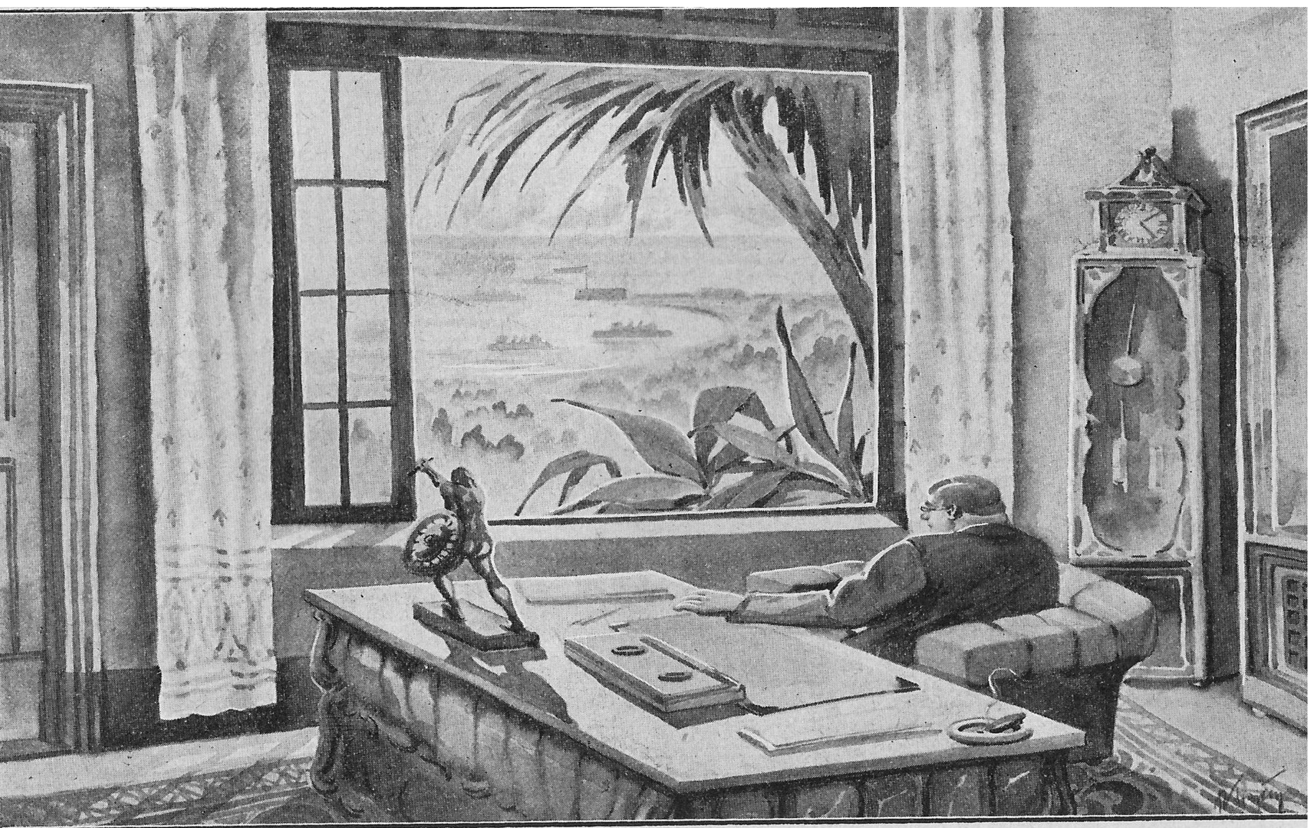
Těžké starosti dolehly na jeho ustaranou hlavu, jak bude dále živ, když vyschne zlatý proud, jediný zdroj jeho výživy, a když zrak jeho padl v tu stranu, kde musel hvězdnatý prapor ustoupiti červenému draku, sevřelo se jeho vlastenecké srdce žalem nad krutým osudem své vlasti a svého rodu.

Maně vzpomněl si na svoje kolegy, krále „ocelové“ – „olejové“ – „uhelné“ – „měděné“ – „bavlněné a „kanónové“ a na jejich krutý osud, který je stihne; viděl v duchu již, jak se řítí mramorové paláce bankovní jeden po druhém, viděl ten poprask na burse a run na peněžní ústavy a spořitelny, a celou tu zkázu kapitalistického systému, kterým svět dosud stál a padal.

V tom zahučelo před letohrádkem auto a za okamžik vřítil se do pokoje nejmladší syn cukrového krále, čtrnáctiletý hoch.

„Tatínku,“ křičel již z dálky, „byli jsme se podívat v přístavu, mluvili jsme s vojáky; válečné lodě jim Číňané zničili na moři a ani jeden voják nepřišel o život, i ručnice a náboje jim vzali, jen důstojníci mají své šavle a pistole.“

„Nu, to mají vojáci asi radost, teď budou moci hráti celý den cricket nebo football. Máme to pěknou armádu! Takové miliardy to stálo – a teď to naházejí do vody. To se naši vynálezci vyznamenali. Teď můžeme vzít baťoch a jít s nimi kopat křen.

Nad městem z letohrádku díval se bledý cukrový král — —

Mezi tím, co cukrový král stěžoval si roztrpčeně na příští „kyselý život“, tisíce čínských dělníků s plantáží tísnilo se na nábřeží, kde se kochali pohledem na přijíždějící odzbrojené „bílé ďábly“. Na tvářích všech těch, ještě včera pokorných, pilných otroků, jevilo se náhle sebevědomí a radost nad vítězstvím svého plemene, kterou dávali nepokrytě na jevo. Tváře Američanů, kteří se šli také podívati na svoje „národní neštěstí“, včera ještě tak sebevědomé, jevily neklid a ve zracích všech zračila se nejistota a tvrdé jich rysy změnily se dojemně v lidské tváře.

Zase se potvrdila naděje optimistů, že není ještě vše ztraceno a že lidský cit vězí v každém srdci, jen potřebí jej probudit.

Od Havajských ostrovů na severozápad objevila se řada nových ostrůvků.

Ale ne, to nebyly ostrůvky, to byly plovoucí skořápky, na nichž se hemžil nějaký hmyz.

A zase to byl klam perspektivy ptačí. To nebyly skořápky, to nebyl hmyz, to byly obrovské koráby, dílo lidské a na nich přes milion dobrých lidí. Jeli plnou parou do země Svobody, kde tlouklo jim vstříc několik milionů dobrých srdcí.

Hrozivě rozšklebené tlamy buldoků, rozestavené na pobřeží všech ostrovů s vyraženými tesáky a s vyříznutými jazyky, změnily se v komické hastroše, jenom kouřící sopka Mauna Kea se svým žhavým jezerem lávy na ostrově Hawai zvedala se na obzoru jako hrozivé „memento“ lidské nicotnosti a ve výši nad ostrovy poletovala létadla Žlutých, jako obrovské vosy, tušící sladkou pastvu v jejich zeleni.

Pomalu vracela se odzbrojená loďstva dopravní s armádami bojovníků beze zbraně do svých vlastí, jak porůznu byla od Číňanů přepadena.

Francouzské loďstvo přepadeno bylo v Suezském průplavu. Německé lodi válečné zničeny ve

Středozemním moři. Spojená loďstva Skandinávců, Belgů a Dánů potopena před Gibraltarem. Italské v Rudém moři. Anglické flotily v Indickém oceáně a Středozemním moři. Všade byl útok proveden za týchž okolností. Úžas budilo, že vzducholodě čínské zjevovaly se náhle, jako když padají s nebe, i ve vodách tisíce mil vzdálených od jich základny, kde by je byl nikdo netušil. Žádná loď nemohla podati zprávu a avisovat nebezpečí. Jiskrové spojení bylo přerušeno.

Porážka Bílých na moři byla úplná.

KAPITOLA XVI.

Kapitulace.

I.

Ale ne, to nebylo drama!

Očekávané krvavé drama zvrhlo se v strašlivou cynickou frašku.

Pod ranami rafinovaného Asiata svíjela se duše Západu v křečovitých kotrmelcích paňáců z cirku.

I Ben Akyba by musel přiznat: „To zde ještě nebylo!“

Takový „drink“ nenamíchal ještě žádný barman, co svět stojí!

Byl to futuristický tanec mezi páchnoucími vejci.

Bohové na Olympu váleli se smíchy po oblacích jako mořští hadi, a svíjeli se v křečích.

Starý Zeus, kterému vypadly blesky z ruky, svalil se s trůnu a leže naznak, kopal nohama do oblak a drže se za břicho, jen skytal smíchy: „To – mně – zabije! Cha–cha–cha! To – mně – zabije!“

Historie pak, ta panna, jindy tak vážná, když natáčela film a došlo ku scéně, kde defilovali před ní řady těch duchaplných vedoucích v hlavních rolích, s prodlouženými tvářemi hloupých Augustů, porazila aparát smíchy a vyrážela ze sebe výkřiky: Ti jsou nepřemožitelní! Neodolatelní! Jsem již hodně stará,

ale jakživa jsem se tolik nenasmála“ – škytala, utírajíc si slzy.

„Tak jsem si připravila takové zásoby filmů, co teď s tím? Ale já si to schovám pro příště. Ono se třeba v brzku zase něco semele,“ povídala si Historie pro sebe, rovnajíc svitky filmů do bedničky. „Tahleta fraška bude taky táhnout.“

Takové krásné aparáty na sekaninu z lidských těl! Takové miliardy to stálo – a teď to nebylo k ničemu.

Co v tom bylo peněz – ducha a lidského potu – a teď to přišlo na zmar.

Co se generálové nastudovali, jak tu massu nejlépe na jelita zpracovat, a teď, když se těšili, že si zahrají velkou partii šachu s živými figurami, teď, když se těšili, jak tam budou chladnokrevně regiment za regimentem do těch hnátolámů házet a jak budou města srovnávat se zemí, teď, když se těšili, až ozdobeni řády budou se ve vysokých botách vítězně brodit krví domů v triumfálním průvodu, zasypáni deštěm květů od těch dobrých žen, vraceli se neuznáni, pohaněni – s ostudou.

Oni byli placeni, dobře placeni, oni chtěli pracovat, hodně pracovat, a teď přijde takový barbar a vyrazí jim práci z ruky.

Všichni ti chrabří bojovníci, kteří šli krýti svými těly svoje rodiny a svoji zem, všichni ti muži, kteří byli odhodláni dloubat se bajonetem tamtěm druhým v břiše, vraceli se dómů ne „se štítem“, ani „na štítě“, ale bez štítu, bez flinty – kterou byli nuceni hodit do žita.

Ale ne – oni ji nehodili do žita – oni chtěli střílet, hodně střílet! Oni chtěli zabíjet, hodně zabíjet! ale ta zbraň jim byla od podlého nepřítele zákeřně vzata – ukradena.

Všichni ti muži byli cynickým, rafinovaným způsobem uraženi ve svém mužství; všichni ti muži

byli znehodnoceni, sraženi pod důstojnost lidskou, pod psa – ale co to?

Všichni ti muži vraceli se domů veselí, jakoby šli ze „zabíjačky“ a přece „zabíjačka“ žádná nebyla.

Všichni ti muži, místo aby měli klít neb plakat, smáli se a zpívali.

Ale jak by měli plakat, když střeva měli v pořádku! Jak by měli plakat, když hnáty měli zdravé! Jak by měli plakat, když celí a zdraví vraceli se ku svým rodinám a ku své práci!

Miliony jich tam mohlo zůstat s vyhřezlými vnitřnostmi! Miliony jich tam mohlo prodělati peklo muk a útrap, než by vypustili duši! Miliony mohlo se jich vraceti bez údů s podrytým zdravím, se smrtí na jazyku! Miliony se jich mohlo vraceti s vydloubanými očima jako nejzarputilejší pacifisté!

A to všechno se nestalo.

Žádné moře krve, žádné moře slzí! Žádné miliony vdov a sirotků! Žádné skřeky raněných ani chrapot umírajících!

Žádné armády vrahů s rozpoutanými vášněmi nevracely se zpět. Vracely se armády dobrých lidí s nepotřísněnýma rukama lidskou krví, vracely se armády lidí s nepotřísněným svědomím. Bestie, dřímající v jich duších, neprobuzena, nevyštvána fúrií války, spala dále ku prospěchu všech.

Vracely se armády velikých dětí matky země, nevyznajících se ve spleti labyrintu života, jako jich pěstouni, kteří vedli kroky jejich a kteří v betonových sklepích čekali tam doma, jak ta hra dopadne.

A dopadla dobře!

Ani jeden z těch moudrých a chytrých, co kroky druhých vedou, nedržel střeva v hrsti.

Všichni vylezli z úkrytů ve zdraví na světlo denní – ale, co to? Tváře jejich nejevily žádnou radost, nesmáli se, ani nezpívali.

Tam nahoře očekával je již zástupce vlády „Říše středu“, s pověřovacími papíry, se třemi důstojníky – jen se třemi.

A nad milionovým sídelním městem kolébaly se ve výši tři lodě – jen tři lodě.

Dopadlo to dobře – ale pro Žluté!

II.

Šroubek vytíral si svoji misku od polévky kusem chleba a bavil druhy svým humorem. Když dojedl, zamlaskal spokojeně jazykem, jako Lukul po třídenních hodech a zapáliv si cigaretu, lehl si pohodlně do trávy.

„Tak, co teď! Flinty nám vzali, bojovat už nemůžeme a já jsem se na to tolik těšil, až pojedeme zpátky do Prahy, že budu mít za pasem aspoň tucet čínských copů, jako vítěznou trofej a oni chytráci, jakoby to tušili, nechali copy doma a teď už je nosej’ jenom na čajových balíčkách.“

Šroubek při své samomluvě ležel na znak s pokrčenými koleny, s roztaženýma rukama na trávě a díval se při tom k nebi, kde se kolébaly nad jich hlavami řídce roztroušené čínské vzducholodě. Druzí vojáci seděli kolem něho a poslouchali.

„Číňani, Číňani! Vy jste nám vytřeli zrak! Na mou duši, že teď po té slepotě do toho do všeho lépe vidím. Já jsem myslel – hm – člověk měl takové divné představy – že se na nás Číňané vyhrnou ve filcových bačkorách s ošatkami na hlavách, dlouhé rukávy, že se jim budou plandat po zemi a že budou přes ně padat, a my že je budeme jenom sbírat za copy a odvádět je do zajetí. To jsem myslel, že ty copy si přivezeme domů za odměnu a že je dáme našim bláznivým holkám, které zase nosí ty krátké rendlíkové účesy jako před čtyřiceti lety, aby mohly vylézt mezi slušné lidi. Pak

jsem myslel, až zaštěkají naše dvaatřicítky, že vezmou Číňané spurtem roha za tu jejich zeď, a my že jednoduše zavřem ty jejich brány zvenčí na petlice a půjdem domů. A tu máš čerte kropáč! Ono to dopadlo docela jinak.“

V tom Benda zvolal: „Tam – hle – letí nové lodě!“ a ukázal směrem k Jabloňovému chrebetu. Všichni vyskočili a dívali se naznačeným směrem. Řada vzducholodí se s velikou rychlostí blížila a za pásmem složených zbraní snášela se lehce k zemi. Za chvíli bylo viděti, jak z ní vystupují hloučky lidí, které se seřadily do šiků a postupovaly přímo proti nim.

„To jsou naši! – piloti!“, vykřikl jeden poručík, dívaje se triedrem a již jim šli důstojníci naproti. Za chvíli stanuly dvě setniny vzdušné armády s plukovníkem v čele u vojáků v pohovu a důstojníci odebrali se k veliteli.

Vojáci hned je obklopili a zahrnuli je otázkami, jak se jim dařilo a co je s aeroplany a vzducholoděmi.

„Pepíku! Pepíku!, pojď sem, chlapče, na má prsa! Ty jsi také zachovával páté přikázání Boží?“, křičel Šroubek, který našel v řadě svého bratrance a již si leželi v náručí.

„Kdo by to byl ještě včera řekl, že nás budou učiti Číňané desatero? Tak povídej hochu! Povídej, jak jste se měli u Číňanů. A posaď se u nás, ať nám nevyneseš spaní, ono se to bude lepší povídat i poslouchat“ a již seděli všichni v trávě shluknuti kolem Šťastného, visíce očima na jeho rtech.

„Tak to vezmeme od začátku,“ začal Šťastný. „Když jsme přeletěli tamty hory, pátrali jsme napjatě po nepříteli. Čekali jsme, že budou do nás páliti baterie, schované na druhé straně hor. Ale hory mlčely. Nikde se nehnula ani myš. Působilo to na nás až tísnivě, to ticho připadalo nám jako léčka. Přeletěli jsme šťastně hornatý kraj a lesy na jich úpatí a proti nám zabělela

se písečná rovina pouště Gobi. Po levé straně na obzoru zvedalo se pohoří Velikého Chinganu. Sotva jsme měli rovinu pouště pod sebou, objevila se náhle proti nám na obzoru nepřátelská létadla. Rozvinuli jsme řady a začali jsme stoupati do výše proti nim. Vzdálenost mezi námi se úžasně menšila. Číňané se však s námi drželi ve stejné výši. Náhle – když byli jich první řady již na dostřel – vylétli s ohromnou rychlostí kolmo do výše, jako když je vystřelí, a v příštím okamžiku jsme je měli vysoko nad svými hlavami. Poměr jejich sil v počtu proti nám byl asi 1:10, ale poměr jejich sil v technické převaze proti nám jako 1000:1. Hleděli jsme se rozběhnout na všechny strany, když v tom nám začal stroj vynechávat, za chvíli se úplně zastavil a nám nezbývalo, než klouzavým letem se snésti k zemi. Jenom naše vzducholodě, místo klouzavým letem, braly to hned přímo dolů. Číňané jim nadělali do obalů ventily a za deset minut celá ta naše sláva a pýcha seděla v písku. A my také! Díky plochému terénu pouště, dopadl náš nucený sestup celkem dobře. Jenom asi u třech vzducholodí převrhly se kajuty při doteku se zemí a několik lidí utrpělo zlomeniny nohou neb rukou a ostatní to odnesli boulemi. Sotva jsme vylezli ze strojů, snesla se jedna vzducholoď níže a nad námi ozval se hlas:

„Pane veliteli!

Složili jsme vás zúmyslně na poušti, aby se vám při sestupu nic nestalo. Mohli jsme vás všechny zničiti. Každý váš odpor je marný. Chceme ušetřiti vašich životů. Vaši ranění potřebují pomoci. Složte je na jedno místo a odstupte beze zbraní tak daleko, aby výbuchy vašich bomb, které my zničíme, nemohly vám ublížiti. Jen důstojníci smí si ponechati zbraně. Jste zodpovědní za životy svých vojáků. Učiňte dle rozkazu vašeho svědomí. O vaše raněné se postaráme my.

Velitel loďstva:
Fu–či–jang.

Velitel po krátké poradě s důstojníky kapituloval a my jsme odešli od našich raněných ptáků na dostřel proti větru, vzavše si jen potraviny a vodu.

K raněným, u nichž zůstali dva naši lékaři, jako tlumočníci, sneslo se několik lodí. Po předběžném ošetření raněných, naložili je Číňané do svých lodí a odletěli s nimi směrem jihovýchodním přes vysoké pohoří.

Potom několik lodí zakroužilo nad našimi létadly, zvláštní zelenavé paprsky vyšlehly z nich, a již to začalo dole praskat, naše bomby vybuchovaly jedna za druhou, až se výbuchy změnily v bubnovou palbu, trosky aeroplanů a vzducholodí létaly do povětří a za chvíli nebylo po našem loďstvu památky; jen nad troskami válely se mraky dusivých otravných plynů. Ačkoliv vál slabý vítr od nás, dali jsme se na ostrý pochod, který se změnil v poklus, abychom se nenašňupali sami těch dobrot, co jsme na Číňany chystali. Běželi jsme, co jsme mohli, až pak uříceni a uštváni klesali jsme jeden po druhém do žhavého písku.

Čínské lodě se pak seřadily a odletěly k severu. Jen dvě lodě zůstaly nad námi. Kam oko dohlédlo kolem, všude samá poušť, nikde ani stromečku nebo křoví. Slunce stoupalo a pražilo nemilosrdně do nás, takže v nás již vznikala myšlenka, že nás chtějí Číňané na sluníčku upéci. To ještě jsme měli plnou hlavu těch tendenčních scén z biografu, kde Číňan vypadal vždy jako lotr a bohatý běloch jako ušlechtilost sama“ – Šťastný si při tom odplivl. „Měli jsme strašnou žízeň. Nikdy nám tak nechutnala voda jako tam. Nikdy jsme tak neocenili termofory, jako v té chvíli, když jsme se

mohli napíti v tom úžehu vody, která byla tak studená, jak jsme si ji ráno u pramene nabrali.

Najednou na východní straně zvedala se v dáli mračna prachu. „Automobily jedou sem!“, zvolal kapitán, dívaje se kukátkem. Za chvíli již bylo viděti pouhým okem, jak se k nám ženou plnou rychlostí čtyři veliké kolony automobilů, které za deset minut zastavily u nás. Z několika prvních osobních aut vyskočili důstojníci, kteří šli k našemu štábu. Po krátké poradě nás seřadili ve čtyři oddíly, čínský velitel pozval našeho do svého auta, důstojníci nasedli do druhých osobních a my do velkých autobusů; pak se s námi rozjeli a za chvíli nám trosky našich létadel zmizely s očí a po hodině jízdy zjevily se před námi v dáli hory a lesy. Auta jela tiše, nehlučně, bez zápachu. V každém voze vzadu seděli dva ozbrojení vojáci, kteří měli na zádech ručnici zvláštního tvaru s velikou pažbou, docela s jiným mechanismem, než máme my a za pasem jim trčela pistol velikého kalibru; také to vypadalo jako nějaká větší čertovina, než jsou naše pistole. Pak se pod námi zazelenala tráva a auta za pár minut zastavila u nějaké osady.

Tam se to hemžilo vojskem a od lesa se všech stran sbíhali se vojáci podívati se na první zajaté „bílé ďábly“. Byli jsme zavedeni pod stinné, ohromné duby, kde rozložili jsme se táborem. Teď jsme teprve pocítili hlad a pustili jsme se s chutí do našich zásob. Číňané si nás zvědavě prohlíželi a nabízeli nám cigarety a tabák. Potom nastal v táboře ruch, ozývaly se signály na trubky a vojáci nasedali do autobusů. Kolony se hnuly vpřed a rozjely se do pouště směrem severozápadním, někam ku hranicím.

Povídali jsme si: „My „vládci vzduchu“ to máme odbyto; teď to dostanou naši „zeměplazi“.

„A také jsme to dostali!“, přerušil jej Šroubek, „ale jen povídej dál, my vám pak zase řekneme, jak s námi zakroutili.“

„Sotva vojsko odjelo“, pokračoval Šťastný – „přijely od jihu nové kolony autobusů – nekonečné řady – a na nich zase vojáci, napěchovaní, hlava na hlavě, i na hrazení vozů seděli, a když jeli okolo nás a zvěděli, že jsme zajatci od vzdušných flotil, letěly čepice do výše a jako výstřely z pušek zněl jásot a volání z vozů: „Ať žije republika! Pryč s bílými ďábly!“ To nám přeložil jeden Rus, který byl dříve v Mandžusku a naučil se trochu čínsky. A za nimi zase řady vozů, ale na těch již nebyli vojáci – samé ženy a děti vykukovaly z vozů – Číňanky mladé i staré s černými bohatými vlasy a hlavičky dětí jako makovičky vroubily hrazení vozů a když nás spatřily, křičely: „Čerti! Čerti – Bílý čerti!“ Potom jely vozy s proviantem, polními kuchyněmi a s různým nářadím. Rus se ptal vojáka, který nás hlídal, kam jedou ty ženy s dětmi. „To jsou rodiny vojáků, kteří se usadí v Sibiři.“

Teď jsme teprve pochopili vpád moderních hord, moderního Džin–gis–chana.

„No a to jedou tak najisto?“, ptal se Rus.

„Vždyť ještě není po válce!“

„Ještě není, ale zítra bude“, odpověděl sebevědomě voják.

Vyvalili jsme na něho oči. „Jak to víte?“

„Náš maršálek to řekl – a to platí“, odpověděl voják.

Pravil to suše s takovou určitostí, až nás i v tom horku zamrazilo. Takovou důvěru a sebevědomí nenalil do hlav vojáků ani Napoleon I. Již jsme viděli, že to s námi hoří.

Jako kdyby nám to dotvrditi chtěli, objevily se nám náhle nad hlavami mraky létadel, které letěly ku hranicím. Ale to nebyly mraky, to byly přesně vyřízené formace v podobě obdélníků, které defilovaly na

nebeské báni v přesných mezerách za sebou, jako u nás pěší vojska na parádu. Maně jsme je přirovnávali k našim létadlům, která letěla jako hejna vyplašených vrabců. Letěly nad námi neslyšně jako sovy, jen jsme viděli, jak jejich mohutná křídla rozrážejí vzduch. Když zmizely za obzorem, přijelo několik automobilů s kuchyněmi, u kterých nás podělovali obědem; ale žádnou rýží, jak jsme čekali; vařené boby, hrachový sýr, kus chleba a nezbytný čaj. Porce chleba, sýra a čaje dali nám již jako večeři. Pak nám oznámil náš velitel, že budeme již zítra dovezeni zpět za hranice na svobodu, dle tvrzení čínského velitele, a jak vidíte, dodrželi slovo.“

Potom se ujal slova Šroubek a svým způsobem za hlučného smíchu druhých vyličoval porážku „bílých zeměplazů“.

Piloti se k nim nahrnuli do kruhu a poslouchali.

„To na nás šli Číňané s jinou – nás sice také složili k zemi, ale podle jiného receptu.

Nejdříve si z nás vystřelili a poslali nám fingovaný telegram – že jste to tam s vašima kocábkama vyhráli a rozsekali to tam všechno na nudle. My jsme na to jako praví hejlové vlétli a tancovali jsme všichni radostí floridu. Pak jsme čekali netrpělivě, kdy přijedete. Mysleli jsme již, že jste zastavili slunce jako Josua, abyste tam tu bohumilou práci mohli dodělat; tak nám ten den připadal dlouhý. Konečně někdo vykřikl: „Už jedou! A oni jeli – ale Číňané. My jsme to hned ovšem nevěděli, a zatímco jsme všichni vejrali ku hranicím, odkud se blížily jedny lodě, spadly nám druhé přímo na hlavy a než bys řekl „švec“, měli jsme oči venku. To si můžete myslet, že nám bylo všem z toho „blond“ okolo žaludku a že jsme si při tom nezpívali „proč bychom se netěšili“. Váleli jsme se po zemi jeden přes druhého, jako hniličky, když v tom ozval se s nebe hlas: „Chlapci! nedělejte si z toho nic,

to je slepota jen na termín, zítra zase prokouknete, a uvidíte zas tu celou mizérii světa.“ A taky ano. Číňané drželi slovo. Ani Eskymáci nevítají tak to boží sluníčko po půl tmavém roce, jako; my jej vítali dnes ráno po dvanácti hodinách. Nám bylo tak, jako vánočnímu kapru, když ho přineseš v šátku domů a hodiš ho do štandlíku s vodou. Sotva jsme okřáli a vytřeli si oči, zatroubili Číňané nad námi do pozoru – to jich tady ráno bylo ještě jako much, pak hned odtáhli někam k Uralu, asi zas potěšit naše reserva – a dali nám komando: složit zbraně na hromadu a táhnout sirky! Člověče, my těm Číňanům děláme pomyšlení! Co jim na očích vidíme! Kdyby nám řekli, když si vařejí rejži, „skočte do ní“, tak tam skočíme! Jakživ jsi neviděl takovou disciplinu. Víš? Oni mají ti Číňané uhrančivé oči. Oni nás ofoukli jako lasičky. Proto je tak posloucháme. Ale oni mají také plíce jako měchy, oni ofouknou celý svět. Tak, teď již to víte všechno – a co bude dál, to nám řeknou Číňané. Ti mají teď slovo.“

V tom přilétlo od východu létadlo a letělo podél fronty k západu. Vzadu pouštělo do vzduchu nějaké papírky, které se snášely k zemi a rozletovaly se po frontě.

„To pouštějí letáky!“, vykřikl četař Suk. Vojáci se rozběhli chytat papírky a za chvíli již nesl Šroubek jeden v ruce. Všichni se shlukli kolem něho.

Sroubek to obracel v ruce na všechny strany.

„Jo, to je samá čínština – tomu já nerozumím.“

„Dejte to sem,“ zvolal Suk.

Na hedvábném čínském papíru bylo provolání tištěno ve čtyřech řečích: Rusky, německy, francouzsky a anglicky.

Suk si to nejdříve celé přečetl a pak z ruského překládal:

Občané! Vojáci!

Vraťte se všichni v klidu a kázni domů ke svým rodinám a ku své plodné práci.

Dokažte, že jste členy kulturních národů a vraťte se jako disciplinovaná tělesa do svých vlastí.

Usnadněte svým velitelům a nadřízeným poslušností a kázní jejich obtížný úkol, aby návrat váš mohl býti bez obtíží a rychle proveden. Je to v zájmu vás všech, aby život vrátil se co nejdříve do svých normálních kolejí.

Ctěte majetek a práva občanů, kudy budete se vraceti zpět. Každé porušení kázně a pořádku potrestá se na místě smrtí. Važte si životů a dokažte, že jste jich hodni.

Války, při dnešním technickém vývoji, zacházely za hranice střízlivého lidského rozumu.

Nenarodili jsme se přece proto a není naším posláním zde na zemi, abychom se navzájem pomlátili.

A války moderní k ničemu jinému nespěly.

Ale život – toť zápas – zápas je boj – a válka je jen jeho výslednicí!

Ale to není pravda!

To je filosofie hodná čtvernožců – dobytčat, a ne lidí.

Národ, který usiluje o zničení druhých a nerozpakuje se topiti se v jejich krvi, nemá práva na život a snižuje se pod úroveň lidskou, k dobytčeti. Vnucovat jinému svůj jazyk násilím, může jenom národ zpupný, nízký, bezohledný.

Spása lidstva nevězí v tom, bude–li celý svět klapat jedním zobákem, ale bude–li tlouci srdce všech lidských tlukotem!

Vy na Západě opěváte práci a současně na ni klejete.

Vy na Západě klejete na války a současně je opěváte.

Nuže ano! Buď práci čest! A hanba krvavým válkám!

Vaše kanónová kultura je plna falše! I vaše státy, výhradně socialistické, věnovaly dosud více peněz a práce na vraždění lidí, nežli na jejich žití.

Vy říkáte: „Když chceme žíti, musíme vraždit!“

To není pravda!

Když chcete žíti, musíte pracovati! Vaše vlády, bojíce se naší konkurence, daly vám rozkaz: Bezohledně do krajnosti bojovat až do našeho zničení. Tam jste došli se svoji falešnou kulturou. Vaše veřejnost se bouří pro týrání a bezpráví, činěné jednotlivcům a zvířatům, ale nerozpakovali byste se vyvraždit celé národy, jejichž hříchem je jen, že chtějí žíti a že jsou překážkou k vašemu pohodlnějšímu živobytí. Osadní politika vašich států je kořistění z práce slabých a obohacování se na úkor domorodců.

My si také zabereme živnou půdu, neosazenou, kde bude a kde budeme chtíti. Ale ne, aby tam za nás dřeli jiní a my jen z jejich práce tyli. My tam budeme pracovat sami; za sebe a pro sebe.

Život je boj, ano! – a bude vždy bojem. Laň s tygrem se nikdy k míru nedohodne. My jsme ale lidé! Krvavé války jsou hanbou lidství. Nikdy nejsou nutností, to jest strašlivý omyl.

Kdyby vás někdo doma vyzval, abyste jednoduše někoho nebo dokonce několik lidí zavraždili, kteří vám stojí v cestě ve vašem existenčním boji, že byste tak neučinili? No tak vidíte, že nejste tygry! A ve velikém měřítku se navzájem vraždit, pod záminkou existenčního boje, to není totéž? A přece jste vzali zbraně a šli jste vraždit. A nejste žádní žoldnéři ani otroci despotů. Jste všichni svobodní občané ústavních států a spolurozhodujete volbou svých zákonodárných zástupců na formě existenčního boje.

Jeden tasí meč na výboj – druhý na obranu.

Nuže my – kteří jsme meč tasili – učinili jsme tak proto, abychom jej celému světu vyrazili z ruky a donutili jej k tomu, k čemu se sám odhodlati nedovedl; k zrušení barbarských válek a vedení boje jen na poli práce.

Do dnešního dne rozhodoval jen oficielní zločin. Je naše vůle, by na příště rozhodovala plodná práce. Svět je dosti veliký, by uživil nás všechny. Války obrací úrodné kraje v pouště. Práce může i pouště proměniti v ráj.

Vraťte se, občané, vojáci, domů ku svým rodinám a ku své práci a žijte!

Za čínskou republiku

Dr. Wu–pej–wang, president.

Když Suk dočetl, bylo chvíli kolem ticho. Tváře všech byly vážné. Každý vyciťoval, že v této chvíli odehrává se něco velikého. Každý toho měl plnou hlavu, ale ne každý dovedl si uvědomiti důsledky této čínské akce. Jedním z nich byl dobrý Šroubek. Veliké problémy nikdy jeho hlavu netížily. Chvíli stál zamlklý a najednou mu v očích zahrálo a on vybuchl: „Jestli pak taky při tom všeobecném odzbrojení zkonfiskují strážníkům pendreky?“

Všechno se to smálo, i hloubavý Suk se musel usmát. Ale ani ne tak jeho vtipu, jako jeho naivnosti, a když se rozhlédl kolem, viděl v očích všech tutéž naivní bezstarostnost, a hlavně radost, že pojedou domů.

Suk tušil více jako v podvědomí, že ten boj v práci s Číňany vyhraní v strašlivý zápas, který bude horší než krvavá bitva, on tušil, že takový vynucený mír nepřinese klidu a že provolání nechť znělo sebe humánněji, nebylo ničím jiným, než provoláním, že všichni národové světa stávají se čínskými vasaly. Než

nechtěl kaliti dobrou náladu těch dobrých lidí, u vědomí, že je dosti času, až vývoj událostí vyvede je z toho sám.

„Že nám to ale vyřídili ti Číňani! No – já si meju ruce! Já nic – já muzikant – mně to doma dali do ruky, abych šel píchat a střílet – já jsem šel, tady mně to zase vzali, že prý vychovaný, slušný člověk to nemá vzít ani do ruky – člověk neví vlastně, jak by se zachoval – ale já již to mám v krvi po předcích; my, Čechoslováci, dovedeme vždy spíše poslouchat, než poroučet – a ať mě kozel vezme, – jestli tohle poslední komando není nejrozumnější, jaké kdy se vydalo.“

„Máš pravdu, Šroubku“, svědčil Suk, „my, Čechoslováci, jsme z obliga a jako národ Husův – Komenského – Chelčického a Masarykův – vždy jsme byli a jsme ochotni cestou právní řešit spory, které se dosud řešily pěstním právem; a zvedli–li jsme kdy svoje pěstě, bylo to vždy jen na ochranu práv našich, a ta válečná břemena, která tíží plece všech, byli jsme nuceni nésti s sebou jen proto, že se jich silnější nechtěli vzdáti. A proto dnes, když se jich vzdáti museli, odpadá pro nás nebezpečí, k vůli kterému jsme museli my, lidé dobré vůle, tempo zbrojení s nimi držeti. Tak v tom ohledu my, Čechoslováci, nic neztratíme a jinak ten tlak čínské paty dolehne na naši šíji stejně, jako u jiných a spíše více u těch, kteří dosud byli zvyklí jiným sami po šíjích choditi.“

Na celém prostranství tvořily se hloučky, které živě debatovaly o obsahu čínského letáku a jeho důsledcích.

III.

V Tomsku, ve hlavním stanu sibiřské fronty, též se debatovalo, a také velice živě, ale o podmínkách kapitulace.

Podmínky zněly:

„Všem vládám celého světa!

Podmínky kapitulace:

1. Veškeré vojsko vrátí se do svých vlastí beze zbraně.

2. Dříve než opustí svoje stanoviště, odklidí válečný materiál s polí, zákopy zasype, a pokud vznikla ve válečném pásmu obyvatelstvu kde jaká škoda, tuto nahradí a uvede vše do dřívějšího stavu.

3. Dále všechny poškozené budovy, mosty, železnice a cesty znovuzřídí. Veškeré tyto práce provedou technické odbory poražených pod dozorem čínských techniků a důstojníků. Za správné provedení úkolů těch ručí svými životy všichni, na práci té zúčastnění.

4. Všechna létadla a vzducholodě, pokud nebyla zničena, předána budou čínským důstojníkům na místě. Žádné létadlo nesmí se vznésti do vzduchu pod trestem okamžitého zničení.

5. Zbrojovky a skladiště zbraní ve všech státech budou předány pod dozor čínských důstojníků, kteří dle instrukcí další zařídí.

6. Vojsko se rozpustí, až na určitý počet k zachování veřejného pořádku.

7. O způsobu a výši válečné náhrady dozví se všichni poražení na společné konferenci národů, kterou svolá president dr. Wu–pej–wang, jakmile bude odzbrojení úplně provedeno.“

Zejména poslední bod sedmý působil u všech vlád starosti, u vědomí poražených a odzbrojených, kteří byli vydáni vítězi v pravém slova smyslu „ve psí“. Jediná naděje, kterou se dobří lidé ti utěšovali, byla, že president, který se na bojišti zachoval tak lidsky, bude též zde shovívavým.

Jako když se obrátí tok široké řeky a jejích přítoků zpět, daly se obrovské massy vojsk do pohybu a vracely se ku svým pramenům. Návrat dál se ne bez obtíží a různých příhod a jako v rozvodněném řečišti klesal tok přívalů jen velice zvolna a uběhlo mnoho dnů i mnoho vod, než dostal se život na drahách zase do svých normálních kolejí.

Byla to vojna zvláštní, o bitvách nekrvavých, při nichž hlavně děl i pušek nezakalily se dýmem a náboje drobné i velikých rozměrů pukaly jako zralé žaludy, jako ovoce lidské zloby, aniž by splnily svoje neblahé poslání.

Byla to vojna zvláštní, o bitvách nekrvavých, při nichž v bubnové palbě projektilů ozýval se příšerný chechtot nebes i pekel nad hloupostí lidskou, který strhl i laciné komparsy k bezuzdnému smíchu na scéně dne, když po prvém jednání bohatýrského dramatu zvrhla se hra pod přívalem deště čínského vtipu v nehoráznou frašku.

Ale kdo by odolal smíchu, když nádherná třpytivá brnění a výzbroj bohatýrů byla pouze z kašírovaného papíru, polepeného pozlátkem a pod přívalem deště změnily se skvostné přilbice v zmačkané čepice augustů a místo mohutných pavez držel každý kus špinavého hadru v ruce.

A na hlavní reky té veliké komedie, kteří v prvém aktu s pathosem odříkávali svoje role a hráli jako bozi, nesměli se laciné komparsy ani podívat bez nebezpečí života. Při pohledu na ně pokoušela se o každého mrtvice. Ne! To nebyli již rytíři bez bázně a hany, to byli rytíři smutné postavy. Hned po prvém přívalu deště změnili se v pomačkané Mikuláše, a když pak ta papírová representace z nich spadla a příval ji spláchl do kanálů, stáli zde všichni v nevábných nedbalkách.

A to všechno jen proto, že ta zdánlivě tak na pevných základech stojící kanónová kultura zvrtla se náhle na stranu a překotila.

Když opona zapadla nad pokaženou hrou, ozýval se za ní dlouho ještě homerický smích komparsů a do něho mísilo se pusté klení bohatýrů v nedbalkách.

IV.

Konečně třetí den dočkaly se české oddíly za Bajkalem, že přišla na ně řada, když předem zaházely zákopy, nastoupiti do vlaku, který je měl zavézti zpět do jejich drahé, milé otčiny.

Nastupovali svižněji než před dvanácti dny v Praze. S lehčím srdcem, s lehčím nákladem, neobtíženi puškou a náboji, každý jen s baťochem na zádech; pouze Šroubek tiskl na svých prsou svoji věrnou družku, tahací harmoniku.

Když vlak se hnul, naklonil se Šroubek z vozu a loučil se: „S bohem, Sibérie! S bohem, Číňané! Přejeme vám hodně rýže a čaje; jste hodní kluci, synové nebes! Ještě jednou se vám klaníme, my, synové matky země, s bohem!“

Pak se každý pohodlně uvelebil na svém místě, zapálili dýmky a cigarety, a vzpomínali na Prahu a na své drahé.

„Tak chlapci!“ zvolal Šroubek, „co jsem říkal – když jsme sem jeli – pamatujete, v České Třebové? Že se dočkáme ve zdraví švestkových knedlíků. Vidíte, že jsem měl pravdu? Já to cítil v kříži a to mě neklame.“

„Vskutku, Šroubku, ty jsi jasnovidec! Zahraj nám něco!“

Šroubek se nedal pobízet, sundal harmoniku s příhrady a spustil:

„Tluče starý Číňan – tluče na buben

a svolává chlapce – hoši pojďte ven!
Máte flinty a bodáky,
zahrajem si na vojáky,
holá! hurá! Hej! Nikdo nemeškej!

Chlapci jak ten buben – dunět slyšeli,
hned tam ze všech zemí – k němu běželi.
Přivezly se děla – tanky –
vykopali zemljanky,
kdo má vlast svou rád – ten se musí prát!

Na cestu jim všichni – doma žehnali,
do dobytčích vozů – je pak vehnali.
Dali jim tam různé hračky,
na ty „lidské zabíjačky“,
jděte si tam hrát – Číňan to má rád!

Číňan když to viděl, najednou tam ztich,
popad honem buben – vzal do zaječích.
Chlapci měli velkou radost,
hřebínek jim při tom narost,
že se Číňan bál – každý se mu smál.

Najednou ten Číňan na ně vyskočil,
a nad hlavou – tlustou holí zatočil,
chlapci dali se do breku –
vždyť to bylo přeci k vzteku,
hračky jim pobral – do kalhot jim pral.

„Který pak vám hlupák, to dal ku hraní,“
a chlapci se dali všichni do řvaní.
„Oni nám to doma dali,
abychom se tady prali,
to prý musí být – když prý chceme žít!“

Číňan když to slyšel – dostal velkou zlost.

„Vytluku jim všem z hlav – tuhle pitomost!
Řekněte jim doma krátce:
ne ze rvaček – ale z práce
každý musí žít – nebo bude bit!“

Vagón se otřásal smíchem. Šroubek musil opakovat a všichni ho doprovázeli. Do vagónu zalétlo prchavé štěstí a rozjasňovalo čela všech. Jak jinak zněl od srdce smích všem nyní, když balvany strachu, s vyhlídkou na brzkou smrt, doprovázenou mukami, které tak tísnily hruď všech při jízdě na bojiště, byly odvaleny. Když jeli sem, smáli se též, však to byl smích šibeniční, kterým se snažili přehlušiti ten děs, svírající duše jejich.

Jak bude? ech! kdo by si tím již nyní lámal hlavu. Doposud vždy vraceli se z bojišť vítězové i poražení a všichni vždy vraceli se rádi, že mají již tu prasečinu za sebou. A člověk odkázaný na své ruce? Ten musí vždy pracovat, jako vítěz i jako poražený. Tak proto, Šroubku, mačkej harmoniku, – mačkej svoje vtipy z hlavy! – Juchej!

Ne tak již hlučno bylo v předním vagónu osobním, kde na pohodlných sedadlech seděli vojáci ze řemesla, důstojníci vyšší se svým velitelem. Tváře jejich byly vážné a prozrazovaly starost o budoucí existenci, neboť za takových okolností nevraceli se z bojišť dosud nikdy důstojníci žádných armád. Na ně dolehl nejdříve žlutý dráp. Byli to z většiny lidé ženatí a ze starostí nevyšli. Když jeli na bojiště, starost o sebe a své rodiny je svírala, a nyní když jeli zpět, jeli zase vstříc neznámému osudu.

A vlak letěl divokou, hornatou krajinou Zabajkalí, proplétaje se mezi strmými srázy skal, nad nimiž kroužili vyplašení bělohlaví orlové. Místy rozstoupily se skály, otvírajíce pohled do kraje, vroubeného v dáli zase horami a kolem vozu míhaly se tábory ruských

armád, které musely dle úmluvy čekati, až odvezou se vojska států západních, která měla domů nejdále. Vojáci mávali jim čepicemi na pozdrav. A zase zmizeli a vlak letěl a letěl, třel se kolem skal a náhle zajel proti skále, jakoby si chtěl svou hlavu roztříštiti o ni – však ne – zajel do ní, jako dlouhý had do díry, vyvalil svoje červené oči a funěl, řval, pískal, až se skála chvěla a za několik minut, které zdály se vojákům věčností, vyrazil na druhé straně, jako když jej vystřelí, ocelová fúrie s kovovými nervy, s kovovými plícemi, nezmarná, vytrvalá, neúmorná jako Číňan, polykajíc lačně kilometry, a světlo zalilo zase dobytčí vozy a lidské tváře v nich, a ramenatí Burjati podél trati dívali se svýma šikmýma očima úkosem na prchající evropskou armádu z Asie, která zde úlohu svoji dohrála.

Na vedlejší výhybkové trati stál nákladní vlak s tanky a těžkými děly, které zastihla osudná chvíle v těchto místech, aniž by došly svého neblahého určení. Nyní zde stály jako zkrocené němé obludy, s vyraženými zuby, bez uzávěrek, čekajíce, jak s nimi nové panstvo naloží. Nějaký ferina opatřil největší dělo nápisem: „Zde pošla „bestia triumphans“, budiž jí věčnaja pamjať!“

Snad to byl tentýž dobrý muž, který jako věrný její obsluhovač byl by jí krmil do posledního dechu ocelovými žaludy, aby je zas vyplivala na jeho bratry v Kristu, a nyní, když pošla, byla mu pro posměch. Takový je osud všech bestií, jímž lidé se kořili, by teprve nad jich zdechlinou narovnali hřbety.

Vlak přeletěl, hlahol smíchu zazvonil bestii hrana, a čarovné panorama navíjelo se kolem vozu, hory se kolem natáčely a v dáli zaleskla se hladina jezera Bajkalského. Slunce klonilo se k západu, osvětlujíc zasněžené temeno Chamar–Dalabanu, pnoucího se nad jezerem.

Než zašlo slunce za obzor, zatmělo se ještě několikráte ve voze, a kdykoliv uhánějící vlak vyrazil z temna skal, vítal každý s pocitem uvolnění jas dne, až konečně soumrak stále hustší clonou zakrýval výhled do kraje, hory v temnu splynuly s nebem, hovor vázl, víčka tížila olovem a za chvíli ozývaly se ve vagóně rezavé zvuky v různých tóninách.

Šroubek, který ležel u stěny vozu, baťoch pod hlavou, na své houni, přikryt pláštěm, převaloval se a hekal.

Když se probudil, slunce svítilo do vozu a vlak zastavil v nějaké stanici. Trubač zatroubil do zbraně a ve voze nastal ruch. Vojáci s chvatem házeli šaty a výzbroj na sebe a všichni vyřítili se z vozu. Rázem s rozespalosti vystřízlivěli. A než se Šroubek vzpamatoval, již stál v řadě, pušku s bodlem na rameni, a kolem všude les bajonetů. Zazněl povel a již se hnali někam k černému lesu.

Šroubkovi se to v hlavě mlelo: „Jak je to jen možné, vždyť jsme pušky složili na hromadu a jeli jsme domů! Nebo se mi to vše jen zdálo?“

Velitel napřed pobízel stále k většímu spěchu „Ku předu – ku předu!“ Šroubek celý zpocen běžel a strnule upíral zrak na baťoch, před ním běžícího vojáka, jak mu v běhu na zádech poskakoval.

Povel: „Rozvinout řady!“ a Šroubek klopýtal přes kamení a funěl, baťoch ho mlátil do zad, z prava, z leva to funělo a náhle z černého lesa vyřítil se nepřítel, řada Číňanů, v pestrých oblecích, jako v nějaké operetě.

„Palte!“

Šroubek zalícil, zmáčkl a kohoutek – nic. Zmáčkl ještě jednou – zase nic. A okolo něho kohoutky cvakaly a ani jedna rána nevyšla. Co to? Šroubek otáčí pušku. „Pro Krista, vždyť já mám zalitu hlaveň olovem.

Důstojník postřehl katastrofu a křičí: „Na bajonet v před!“

Celá řada hne se ku předu. Šroubek svírá pušku v ruce a najednou vidí, že má na hlavni místo bajonetu, husí brko. Důstojník místo šavlí, mával pávím pérem. A rota Číňanů seděla proti nim na bobku a válela se smíchy. Každý držel v ruce vějíř, a když doběhli vojáci až k nim, začali jimi prudce mávat. Šroubek cítil, jak se odlepuje od země a viděl, jak tlustý Číňan pod ním jej nadnáší svým vějířem do povětří a za chvíli celá armáda vznášela se ve vzduchu s roztaženýma rukama a nohama, jako gumoví panáci. Pojednou Číňan složil vějíř, zastrčil jej za pas a Šroubek se svalil jako pytel k zemi. Zadunělo to, až se mu mozek otřásl. Probudil se a vyvalil oči. Vlak stál. Rozbřesk jitra dral se do vozu a z venčí bylo slyšeti hluk a šum.

Co je to za stanici?

Listveničnaja! – převozní stanice u Bajkalu!

Zazněla trubka – hodinová zastávka.

Šroubek se opřel s Bendou o zasouvací dvéře, otevřel a vše se hrnulo ven.

Na stanici bylo živo. Na pobočných kolejích stály vozy s výzbrojí a se střelivem, a kolem nich obcházeli čínští vojáci s nasazenými bodly, na zvláštních malých karabinách.

Podél trati procházeli se čínští důstojníci, kteří se dali s československými důstojníky do anglického hovoru, a nad stanicí ve výši kolébaly se tři čínské vzducholodě.

Skladiště a přístavní doky byly přeplněny zbožím všeho druhu, jak to zde válečná vichřice nahromadila, a jezero hemžilo se parníky, které zas rozvážely je na jiné tratě, které byly uvolněny.

Za obvodem stanice ticho drsných hor a pustých lesů. Jezero, vetknuto jsouc hluboko do skalních vrchů, prodlužuje se od severovýchodu k jihozápadu v

délce 640 km v šířce 30 až 85 km a v rozloze asi 36.000 km. (Skoro třičtvrtiny Čech.) Tatarské slovo Bai–Kul znamená „Jezero bohaté“ (rybami totiž) a má v jižní své části přes 1600 m hloubky. Hladina je 476 m nad mořem, dno jeho 1124 m pod hladinou moře světového. Jediný odtok z Bajkalu je dolní Angara, přítoky jsou Selanga, Bargusin a horní Angara. Při západním pobřeží leží ostrov Olchon, jehož lesní podrost promísen je keři alpské růže. Naproti ostrovu zabíhá do jezera půlostrov Světoj. Celé pobřeží vroubeno je romantickými partiemi. Místy vytryskují ze země teplé prameny, v jejichž blízkosti rozkládají se vesnice s osadníky ruskými. Kromě Rusů bydlí v okolí jezera Burjati, z nichž mnozí vzdali se života kočovného a jsou teď usedlými rolníky. Severozápadně od jezera bydlí Tunguzi, lesní Tunguzi, na nichž patrny jsou znaky pravých Mongolů. Žijíce od malička v hlubinách lesních a odkázáni na výtěžek lovu, vynikají hbitostí, opatrností a statečností. Ačkoliv život jejich je trudný, přec do služeb ruských nevstupují. Někteří Tunguzové chovají soby, říční Tunguzové loví ryby, jen Tunguzové jižní ořou půdu a chovají dobytek.

Když vojáci posnídali, zazněl povel nasedat a za chvíli po uvolněné trati ujížděl vlak plnou parou k Irkutsku, hlavnímu městu Sibiře, ležícímu při ústí řeky Irkuta do Angaru, 30 km před Bajkalem.

Dříve zván byl Irkutsk „branou východu“, ležel̕ť na hranici Sibiře a Číny. Teď název ten přísluší městům jiným od doby, kdy moc ruská se posunula východněji. Až do Irkutska neliší se život lidí od života v Moskvě nebo v Petrohradě. Zde končí Rus a počíná Asie.

Irkutsk má dvě stě tisíc obyvatel. Roku 1879 vyhořel, nyní má divadlo, národopisné museum, nádhernou katedrálu, dvanáct kostelů, obklopených jedlemi a modříny, průmyslovou a hornickou školu a ženské gymnasium.

Vlak řítil se dál, město zmizelo z obzoru a kolem vinul se kraj pln přírodních krás. Lesnaté chlumy střídaly se širokými kotlinami a údolími, na jejichž dně hučely řeky, tekoucí neobydlenými dosud končinami. Ale těch krásných, romantických divočin bylo tolik, takové nezměrné lány a vzdor tomu, že vlak mezi nimi uháněl rychlostí 80 km za hodinu, zdálo se všem, že vleče se krokem hlemýždím a že se domů nikdy nedostanou. Čím dále ke Krasnojarsku, tím více hory se nížily a po dvoudenní jízdě, minuvše Krasnojarsk, projížděli divokou tajgu rázu horského pralesa, zarostlého vysokou travou, z velkým množstvím suchých, vyvrácených kmenů. Pak míjeli houštiny mnoho kilometrů dlouhé, střídající se blátivými prostory. Když blížili se třetí den k městu Tomsku, kde byl železniční uzel, rozbíhající se všemi směry, oživoval ruch kolem trati armádami, stahujícími se od mongolských hranic.

Bylo viděti různé typy podél trati tábořících vojsk, čekajících, až na ně přijde řada. Od černovlasých Italů a ramenatých statných Švýcarů a Tyroláků, pohyblivých Francouzů až k statným Němcům a plavovlasým Skandinávcům, a kolem ujíždějícího vlaku hlaholily různé pozdravy a z vozů hřmělo jadrné české „Nazdar!“ v odpověď.

Konečně vlak na širokém nádraží zastavil. Zde se ozývaly směsice různých řečí a hlasů, železniční úředníci a zřízenci pobíhali z místa na místo, na pobočných kolejích řadily se dlouhé vlaky k odjezdu, jinde stály dlouhé nákladní vlaky, které přijely s potravinami pro vojáky, všade vřava – hluk, jen čínské ozbrojené hlídky stály zde tiše, klidně, v tom příboji lidských těl, se svými podivnými puškami na rameně, se záhadnými tvářemi, s pohledy, z nichž vyzírala jistota a síla.

Ta vždy se dostaví, když podepřena je o moc drtivou, jako byly jejich zvláštní ničivé zbraně a vzducholodě, visící jim nad hlavami, které na jediný pokyn byly hotovy obrátit tisíce lidských těl v několika vteřinách v beztvárnou massu.

Hlavní štáb v nedalekém Tomsku měl plné ruce práce, pracuje do úpadu se řízením zpětného odchodu milionových armád do jich domovů.

Zde již čím blíže k Uralu jevil se provoz stále hustší, vlak stihal vlak, nahoru a dolů, a když čtvrtý den vyjel vlak z pralesa tajgy, rozevíraly se kolem ohromné stepi sibiřských kozáků, jichž ústředím je město Omsk (nyní na dvě stě tisíc obyvatel). Jsouc ve spojení obchodním se všemi místy na řece Irtyši až po Semipalatinsk, posílá kupce do celého poříčí Irtyše. Domy v Omsku jsou většinou ze dřeva, vládní budovy z kamene.

V městě je ještě z dob carské vlády čtrnáct kostelů; jeden pro kozáky, jeden katolický, jeden protestantský a veliká mešita pro Baškiry a Kirgizy, žijící zde jako drožkáři.

Tak jako kdysi snažili se jistí Kristovi horliví vyznavači vtloukat neosvědčeným způsobem pomocí kladiva víru svoji do srdcí jinověrců, taktéž Sověty snažily se marně náboženský cit pro spásu pokolení ze srdcí lidských kladivem vytlouci. Lid chtěl Boha, a vládci dělníků a sedláků, kteří křičeli, že ho není – se ho báli. Boj s Bohem je vždy povážlivý a dosud vždy končil kapitulací člověka.

Před městem musel vlak zastavit pro nenadálou překážku. Na vedlejší koleji odklízeli vojáci trosky vagonů. Dva dny před tím srazily se zde dva vlaky. Následkem špatně postavené výhybky najel osobní vlak se švédskými vojáky na nákladní vlak zde stojící. Dle zbytků roztříštěných vagónů, které zde po různu ležely nakupeny v hromadách, musil býti účinek

hrozný. Zaschlé kaluže lidské krve na zemi, a krvavé skvrny na zbytcích vagónů, svědčily o tragických důsledcích srážky.

Několik křížů nad velikým společným rovem za tratí v poli upomínalo na pomíjejícnost lidskou.

Na tři sta mrtvých a přes sedm set těžce i lehce raněných!

Kapka pelyňku do moře radosti.

Tři sta mrtvých? Hm! Tolik lidí utlukou denně jenom automobily na celém světě.

Ztráta lidského života? Žal a bída pozůstalých? Kapka pelyňku v moři radosti.

Ale pokrok nelze zadržovat pro kvikot drcených jednotlivců, tak jako nelze žádat, aby žal jednotlivce byl žalem všech. Život je tvrdý! To bychom ze žalu nevyšli a hrobník by se uplakal. A proto, auta, jezděte klidně přes hlavy druhých dále. („?“)

Jaký je ale rozdíl žalu, hrůzy a muk drceného jednotlivce a jeho rodiny, od hrůzy a muk drcených statisíců neb milionů při velkých, neb živelních katastrofách? Žádný? Pouze že ryk mass zaléhá více do uší a jde více na nervy.

A tak život šel dál kolem.

Blíže vagónu Sukovy čety leželo ještě porůznu na zemi několik beden z rozbitého nákladního vlaku. Z jedné bedny, rozražené pádem, vysypaly se nějaké peníze. Šroubek se sehnul a sebral jich hrst. Druzí vojáci se nakupili kolem a prohlíželi poklady. Pak vybuchli všichni v smích.

„Co je to?“, ptal se četař Suk, který se blížil ke skupině.

„To jsou mince, jejichž hodnotu sežrali někde po cestě psi. Medaile za statečnost před nepřítelem“, vykládal Šroubek. Pak vykřikl: „Bendo, pojď sem!“ Když Benda přišel, vzkřikl velitelským hlasem:

„Pozor!“ Benda, který rozuměl žertu, natáhl se jako struna.

„Že jsi se tak před nepřítelem statečně držel – matky země, uděluji ti tento řád železného kříže první třídy. Když se budeš v životě vždy tak držet, nikdy neupadneš. Važ si jej a pamatuj, že dokud bude řád tento zdobiti tvoje chrabrá prsa, dotud ve veliké vážnosti a úctě u všeho občanstva budeš a vděk jeho, že jsi byl ochoten položit zaň svůj život, bude tě doprovázeti až do hrobu tmavého. Važ si té medaile tím více, poněvadž já rozdávám z posledního, dokud zásoba stačí, jelikož více žádné již se raziti nikdy nebudou. Rozejdi se!“

A tam, kde přede dvěma dny ozýval se chropot umírajících, hlaholilo to smíchem žijících.

Takový je život.

Porouchaná trať byla zatím opravena a vlaky, kterých bylo zde nakupeno více, rozejely se zase všemi směry dále. Vlak s Čechoslováky minuv Omsk a přeletěv přes obrovský most přes Irtyš, 640 m dlouhý, letěl zase širou stepí, porostlou březovými křovinami; šíř, obrovská šíř a svět bez lidí. Vesnice řídké, silnice a cesty nebyly k spatření, pole zřídka kde. Pak projel přítoky obské: Išim u Petropavlovska a Tobol u Kurganu. Po dlouhé jízdě objevil se lesk četných jezer a širá step začala se měnit v hornatou krajinu. Všude bříza a zase bříza, která ustoupila později lesům sosnovým, které pokrývaly vysoké hory Uralu. U stanice Uržumky minuli nevysoký sloup mramorový, nejvyšší bod železnice – hranice mezi Evropou a Asií.

Suk upozornil vojáky na ten mezník mezi Západem a Východem a připomenul jim, že dnes je mezník ten též mezníkem slávy a moci Západu, a že v těchto historických dnech počíná nová epocha dějin, vláda Žlutých! „Pěkně to noví vládci světa načali – jen aby to též pěkně skončilo.“

Zraky všech byly obráceny na Suka a dle zmatených pohledů bylo viděti, že dobří ti hoši dosud historický okamžik ten nepochopili a do jeho důsledků se nevžili.

KAPITOLA XVII.

Světová olympiáda.

I.

Od dob prvých řeckých olympijských her až po dnešní dobu, nebyla ještě pořádána žádná olympiáda v takovém rozsahu, jako olympiáda, pořádaná pod protektorátem a za vedení presidenta čínské republiky Dra Wu–pej–wanga.

Má–li vše na světě svůj líc a rub, nikde nejeví se jich rozdíl v takovém měřítku, jako při zápasech v honbě za slávou. A sláva jednotlivců je vždy dosti pochybným měřítkem mravní hodnoty národů, jako jednotlivců hana.

I v tom Řecku, které při tisíciletém odstupu a neustálém opakování jeho zbásněných dějin jeví se jako pohádka, žil se život prosaický, střízlivý, a ty

divadelní bengály Homérových bájí jsou jen růžovou clonou, zastírající pravý stav věcí.

I v tom Řecku byly při slavných hrách pouzí diváci, kteří neuměli vzíti disk ani do ruky! i v tom Řecku bylo mnoho a mnoho lidí bez antických těl, a mnoho a mnoho žen, které se Venuši nepodobaly!

Tak jako na příklad: zidealisovaný anglický lord v románech a na obrázcích mate pojmy v představách o anglickém muži, tak jako pařížští kuchaři velmožů matou pojmy cizinců o kuchařském umění francouzských žen, tak jako jednotlivé krásky nemohou býti měřítkem o ušlechtilosti raçy, taktéž sporé, vybledlé obrázky a střepiny z tisíciletí svádějí k falešným představám skutečného tehdejšího života.

Ale jakoby kletba vězela na člověku, že vše ušlechtilé se musí vždy zvrhnout v jeho rukou ve sprostotu, tak i závodění v hrách olympijských zvrhlo se již i v tom Řecku v rabiáctví.

Pak přišly doby, kdy hrou a zábavami tělesnými zabývalo se jen zahálčivé panstvo pro vytrávení, a lid za ně těžce pracující bavil se po práci sny o nebeském království.

Teprve ve století elektřiny a dělby práce oživla zase olympiáda v celé slávě za účastí všech národů světa, na níž borci hájili čest svých vlajek.

Zábava je nezbytnou složkou života.

A tak vždy sjelo se množství závodníků, těch nejlepších z nejlepších, ze všech dílů světa, aby zápolili o věnce vavřínové.

Kde je Homér! aby zvěčnil ty muže, kteří pro čest rodu a pro slávu vlasti vyskočili nejvýše, doběhli nejdále a hráli míčem nejlépe?

Až po tisíciletí najdou ukrytý starý pergamen v základu zříceniny, dozví se užaslí potomci, že Angličané byli národ hravý, Američané národ skokanů, Němci že byli mistry v házení železnými koulemi,

Francouzi že metali dřevce, Italové že byli běžci a Čechoslováci Sokolové.

A teď přišel muž, který při zábavě vždy scházel a vyzval celý svět k ohromné hře národů, které se mělo zúčastniti vše, co se hýbalo, o jedinou cenu, jež měla se vítězi dostati, a to byl – život. Čas, místo a volba hry libovolná, podmínkou bylo – kdo to déle vydrží.

Závody na vytrvalost!

Hra tedy nejvýše vzrušující, při níž poražení měli v pravém slova smyslu ubiti klesat k zemi.

A zase jedinými diváky měli býti bozi prvých herců olympijských.

Pravé divadlo pro bohy!

V každém případě hra velice zábavná, něco podobného jako cirkus Neronův, býčí zápasy, veřejné popravy nebo box match; jenom žel, že vítěz mohl býti doprovázen jen skučením poražených, bez jásotu a řevu p. t. publika, jehož prostě nebylo.

Byl to závod grandiosní, ojedinělý, pravý pětadvacetiboj, s bohatým programem, jehož délka byla vyměřena pro celou generaci.

Obratný režisér hry zaranžoval vstupní scénu bez hlaholu trub a bez třeskotu kotlů, za zvuků opojné jemné hudby a obluzení zápasníci vtancovali do arény za smíchu a zpěvu valčíkovým krokem. Při druhém taktu zahřměl ryčný jazz–band, nevázaný tanec šťastných dětí přírody, tanec opic a černochů, který ovládl „Bílý svět“ a který se pak v závěrečné scéně změniti měl v tanec smrti.

II.

Doposud každý mír byl po vřavě válečné vynucen, diktován vítězem a poraženému nezbylo než jej podepsati.

Při zápasech jednotlivců neb skupin pro zábavu, jest nutno zachovávati jistá pravidla, nad jichž zachováváním bdí nestranný soudce i diváci a jichž porušením není případné vítězství uznáno.

Při zápasech jednotlivců neb národů, kde se jedná o život, všechna pravidla padají. Zde platí jen výsledek.

Jsou sice předepsána jistá pravidla pro jednotlivce i pro celé národy, avšak ta jsou pro kočku.

Boj nezná pravidel. Cíl posvěcuje u napadeného všechny prostředky k obraně a útočící též všech využije.

Není dosud soudců, kteří by zamezili surovou hru o život.

Osvícená doba stanovila při boji jistá pravidla lidskosti, kdy a jak se smějí bojovníkům střeva rozházet, a kdy a jak ne.

Tak na příklad: střel dum–dum se nesmí používat, jelikož způsobují veliké tržné rány. K tomu účelu smí se používat pouze granátů, šrapnelů a bajonetů.

Též se nesmějí bojovníkům uřezávat uši, nosy, ruce a nohy, jako za barbarských dob. To vše nyní obstarají velkolepé mašiny.

Také byly zakázány jedy, otravné plyny a hořlaviny k boji. Dělají se sice pro všechny případy na všech stranách do zásoby, avšak na bojišti neb i mimo bojiště používají se ve válce jen v nejnutnějších případech, které ovšem někdy nastanou hned, jak se dají do sebe.

Vůbec všechny kulturní státy snaží se poctivě, seč síly jejich stačí, aby zamezily pokud možno hrůzy válek, a když motyka spustí, aby omezily vraždění a mrzačení na nejmenší míru.

Než, to vše patřilo minulosti.

Vítězná Čína diktovala mír a odzbrojení celého světa.

Tisíce vzducholodí rozjelo se do všech států a pod dozorem čínských důstojníků musely býti zničeny všechny zbraně a střelivo ve skladištích a zařízení ve zbrojovkách na jich výrobu. V každém státě byly ponechány ruční zbraně jen pro milici k udržení veřejného pořádku, jejichž počet byl určen dle jednotného klíče se zřetelem k počtu obyvatel.

Válečné lodě, pokud jaké zbyly v přístavech, musely do jedné vyplouti na širé moře, a tam byly i s nákladem střeliva potopeny.

Angličané, kteří pokládali vydání svých válečných lodí za sebevraždu, zdráhali se zbytky těchto ve svých vodách vydati, s odůvodněním, že je potřebují na obranu svých práv.

V odpověď na to slétlo se nad Londýnem sto dvacet vzducholodí, jichž velitel oznámil jménem své vlády, že veškeré pirátství v celém světě bude zamezeno a k pokojnému soužití že válečných lodí nepotřebují.

Nevyplují–li lodě z přístavů ve lhůtě jedné hodiny na širé moře, že má rozkaz bombardovati Londýn od Buckinghamského paláce počínaje.

Na naléhavou žádost krále a ulice, vláda lordů kapitulovala, a za hodinu oznamovali čínští velitelé ze všech přístavů, že všechny lodě jsou zničeny.

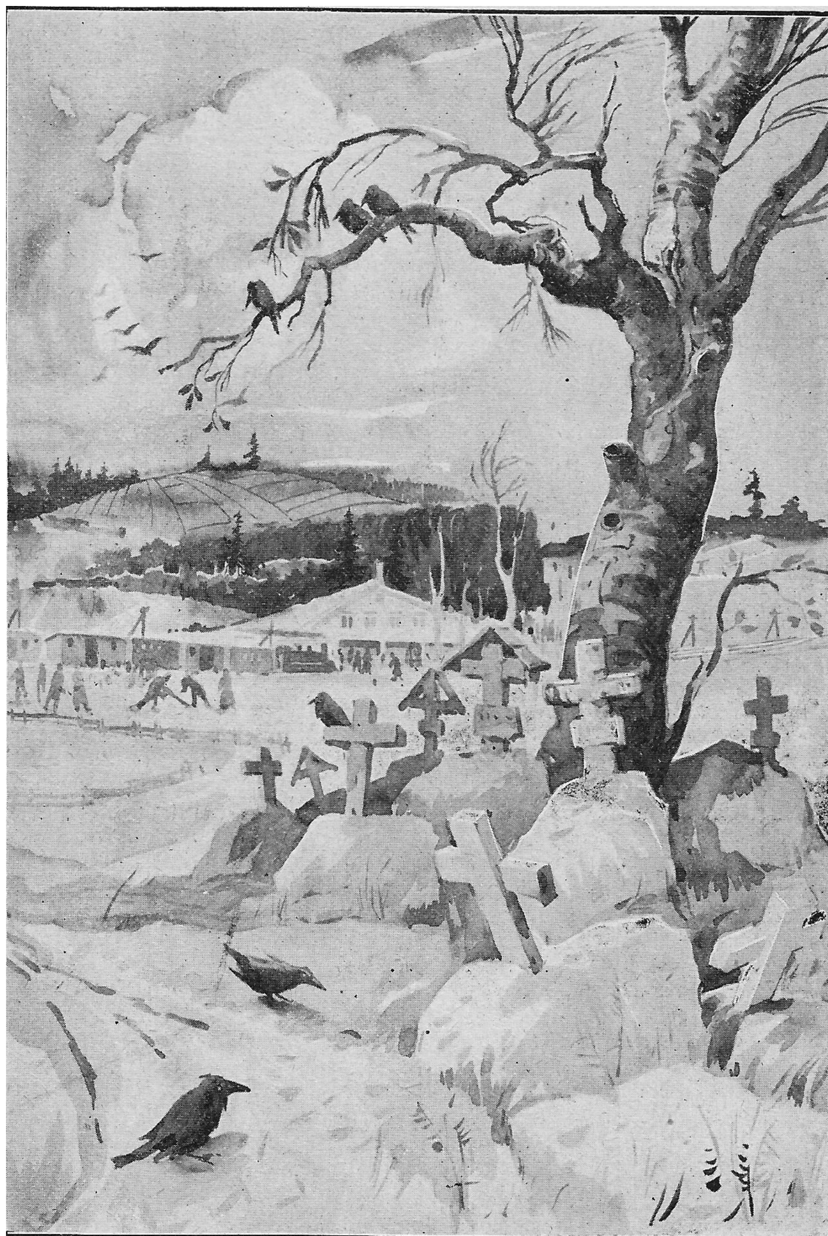
Vládu ve vzduchu podrželi si Číňané pro sebe a všechny aeroplany i vzducholodě musely býti ve všech státech zničeny a v náhradu za to ujistila čínská vláda, že dopravu vzduchem obstará v celém světě sama.

A tak již na mírovou konferenci poražených, kterou sezval vítěz do Pekingu, slétali se zástupci států již v čínských vzducholodích, které jim dali tito k disposici.

Nyní teprve z vlastní zkušenosti seznali obrovskou převahu vítěze, když letěli prostorem v uzavřených kajutách, rychlostí šest set kilometrů za hodinu.

Tisíce lidí, vzdor ranní hodině, stálo před palácem zahraničí v Londýně, čekajíce odjezd britských delegátů do Pekingu.

Čínská vzducholoď již se kolébala u vjezdu do paláce a kolem ní tlačili se zvědavci, s obdivem prohlížejíce její zařízení. Opodál stál operatér s kinoaparátem, aby zvěčnil ten historický a pro Anglii tak neblahý okamžik, až budou zástupci Britů nasedati ke konferenci, která změní celý dosavadní světa běh.

Několik křížů nad velikým společným rovem za tratí v poli, upomínalo na pomíjejícnost lidskou —

Čínský voják otevřel dvířka a čínská velryba pohltila diplomaty světa, jako Jonáše, aby je zase vyvrhla na horké půdě Východu, kde vycházelo nové slunce na obzoru.

Dvířka sklapla, loď se vznesla neslyšně kolmo do výše a rozmáchnuvši se dvěma páry křídel, zamířila přímočárně na východ směrem k Pekingu a za minutu zmizela jako tečka za obzorem.

Dívajíce se silnými skly okének, viděli diplomaté jen, jak vůčihledě se hrdá Britanie scvrká v malý, bezvýznamný ostrůvek, který za chvilku jim zmizel s očí.

Pod nimi zalesklo se moře a v jedné hodině již míjeli na levo Dánsko a na pravo Šlesvik, v druhé hodině prolétli jižní cíp Švédska a brázdili vzduch nad Baltem, v půl čtvrté hodině vznášeli se již nad Petrohradem.

Minuli dvě čínské vzducholodě, kolébající se nad městem, které jim vzdávaly vlajkami čest.

„Kam nás to vezou!“ ozval se ministr zahraničí, dívaje se kukátkem, „vždyť tohle je Petrohrad! my letíme k severu.“

V tom padl zrak jeho na globus, umístěný na stole.

Běžel k němu a vyhledav body Londýn – Peking, napjal mezi ně tkanici s balíčku.

„Vskutku! je to správné! Ach! ta čínská přímočárnost! ta nám přinese ještě mnoho překvapení!“

Druzí pokyvovali na znamení souhlasu vážně hlavami.

Když se vrátili k vyhlídkám, byl již Petrohrad daleko na úprku. Obrovská mapa světa rozvíjela se pod nimi a všechny ty země jakoby děsily se něčeho tam na východě, prchaly v jednom cvalu na západ.

Všichni ti delegáti Britů jeli již nespočetněkráte ve vzduchu; avšak takovou jízdu s mraky o závod nezažil

z nich ještě žádný. Žádné moře nelesklo se již na obzoru, jen někdo pod nimi, v chvatu měřil lány země kilometrovou mírou.

„Mně se zdá, že i to slunce se dalo do kalupu“, pravil ministr zahraničí, dívaje se na hodinky, „já mám tři čtvrti na deset a dle slunce by mělo býti poledne.“

„A ono také zde poledne již je!“ ozval se ministr osad, „zde je diference časová od londýnského času něco přes dvě hodiny. Než, nechť je to s tou časomírou jakkoliv, jedno je jisto, a sice to, že žaludek se hlásí ku svým právům a doufám, že jste, pánové, téhož názoru.“

Ministr zmáčkl knoflík na stole a z vedlejší kajuty přišli dva angličtí sluhové, kteří prostřeli na stole se zručností jim vlastní a přinesli pokrmy teplé v uzavřených nádobách a různé láhve, a za chvíli zazvonily sklenky a zazněl přípitek na lepší časy.

Čínští důstojníci, kteří seděli v přední kajutě u řízení lodi, a slyšeli mikrofonem každé slovo, pohlédli na sebe a ušklíbli se.

Jinak bylo ticho všude, jen stroje bylo slyšeti, jak v rytmickém tempu pracují.

Když vstali lordi od stolu, rozkládala se pod nimi nepřehledná, širá, svatá Rossije, jež někde již dávno svoji gloriolu ztratila a nyní v tom víru událostí zmizela poslední naděje, že ji někdy zase najde.

Náhle počala loď snášeti se k zemi. Pod nimi objevil se malý bod, který se rychle zvětšoval. Již bylo viděti, že je to aeroplan, dvojplošník, který letěl též k východu, a patrně spatřiv čínskou vzducholoď, změnil směr a hleděl uniknouti k severu; avšak ta se rozjela za ním jako dravec a za chvíli ocitla se nad ním. V tom se aeroplan převrátil jako raněný pták, plameny vyšlehly a již se řítil jako hořící pochodeň k zemi.

Ministři dívali se vzrušeni na to příšerné divadlo, a všichni měli takový pocit, jako když nějaká silná ruka klade se jim na šíji.

Aeroplan dopadl k zemi a vzducholoď obrátila se zase k východu; pláně se změnily v beztvárnou šeď a zase klid byl kolem, jakoby nic nebylo se přihodilo, jen stroj hučel a kajutou stísněným ministrům zaznívala v sluch jeho vítězná píseň:

Já síla jsem! já vůle jsem
a všechno kolem srazím v zem!
rum – bum – rum – bum,
a zde otroku nyní zříš,
že nesmí nikdo v moji říš!
rum – bum – rum – bum.

Jsem jako blesk a jako hrom
a stéblem je mi každý strom,
rum – bum – rum – bum,
a marný je tvůj hněvný ryk,
tak jakoděcka žalný vzlyk
rum – bum – rum – bum.

Jsem jako hrom a jako blesk
a ničím mi tvůj hněv i stesk,
rum – bum – rum – bum,
já síla jsem! já vůle jsem!
a každý vzdor hned srazím v zem!
rum – bum – rum – bum.

A stroj rozletěl se, jako by dohonit chtěl, co episodou zameškal a při každém druhém rum – bum spolkl kilometr.

Hodinky jim ukazovaly jedenáct hodin, když před nimi začernaly se lesy a zaleskla se v slunci temena

Uralského pohoří. Však zde nyní naklánělo se slunce již k západu.

Bylo zde půl třetí, když prolétli horský hřeben mezi dvěma horami, na levo Denežkin Kameň 1476 m vysoký a na pravo Konzakovskij Kameň 1593 m. Za půl hodiny vinul se pod nimi Irtyš a na levé straně objevil se Tobolsk.

Chvílemi potkávali čínské vzducholodě, létající všemi směry, a místy pod nimi dole hemžilo se to nějakými lidmi.

„Co to zde ti lidé dělají?“, ptal se ministr zahraničí, dívaje se kukátkem.

‚To jsou Číňané!“ zvolal ministr osad, „to je okupace Sibiře!“

„Tak – tak!“ vzdychl jen zahraniční ministr. „Již to začíná! A kdy to skončí – a jak to skončí!“

Dva důstojníci vpředu u strojů se znamenitě bavili. A v prostoru ozývalo se jen v rytmu: rum – bum – rum – bum – rum – bum!

V dáli objevil se veletok Ob, když projížděli devátou hodinu jízdy, a čím dál, tím větší ruch jevil se dole, až kolem města Tomska hemžilo se to jako v úle.

„Osudný Tomsk!“ zvolal ministr osad, „svědek naší porážky!“

Však nikde nebylo vidět stopy, že zde zuřil boj.

V Belgii a severní Francii ještě celá desítiletí strašily, jako zoufalé, ale marné memento, stopy lidské zhovadilosti. Zde však klid a mír.

Země sice byla rozryta, ne však od granátů a šrapnelů, ale od tisíců pilných rukou, které ji k plodnému životu probouzely.

Žádné zříceniny, ani zničené sady! Žádné hřbitovy, pomníky a rovy! Žádné spousty rozbitých zbraní neválely se po zemi!

Jakoby to ani pravda nebylo, že před několika týdny milionová vojska se zde střetla s nepřítelem a byla poražena na celé čáře.

Diplomaté byli právě u večeře, když blížili se k čínským hranicím. Při čaji však již zmocňovala se jich únava, a v té době, kdy slunce ukládalo se za obzor, skláněly se jim též hlavy na stranu, a když pak čínský sluha upravil jim sedadla v pohodlná lůžka, bylo slyšeti za chvíli jen odměřený hukot stroje a pravidelný dech spících diplomatů.

Drnčivý zvuk zvonku probudil je z nejlepšího spánku. Sluha oznamoval, že se blíží k Pekingu.

Všichni vyskočili s lůžek a dívali se do krajiny.

Venku byla tma, avšak dole zářila světla a celá země všude kolem jakoby posázena byla jiskřivými drahokamy, jichž celé pruhy táhly se všemi směry, tvoříce místy celé shluky. Vypadalo to, jako by hvězdnaté nebe spadlo na zemi s několika měsíci a tisíci hvězdami všech velikostí, a tam na východě zvedalo se zářivé slunce, které s úžasnou rychlostí rostlo a letělo jim vstříc.

Ale neletělo nahoru; za chvíli měli je pod nohama a nyní vypadalo jako třpytivý diadém se statisíci drahokamy oslnivého lesku na čele matky země a za chvíli snášela se loď lehce, opatrně, jako libela, do čarokrásné zahrady pohádkového města Východu a stanula tiše při zemi před anglickým vyslanectvím.

Hodiny na věži odbíjely čtvrt na čtyři.

Delegáti podívali se všichni na svoje hodinky; ukazovaly sedm hodin, patnáct minut.

„V Londýně je ještě úterý a zde je již středa,“ poznamenal ministr zahraničí.

„Ano!“ pravil ministr osad. „U nás v Londýně se chystají lidé ku spánku a zde se již budou z něho probouzet. Diference časová je zde 8 hodin a vzdálenost 8400 km jsme prolítli za 14 hodin.

U vchodu očekávali je již úředníci s personálem a po krátkém uvítání zavedli je do budovy, odkud ještě s balkonu dívali se na město, tonoucí v záplavě světel.

Za vysokými střechami paláců týčila se obrovská pagoda, kulatá věž asi o dvaceti patrech, z nichž každé následující nahoru bylo vždy užší, vypadajíc jako veliký kužel, jako babylonská věž neb obrovský dalekohled o dvaceti složeních, vztýčený k nebi. Kontury její rýsovaly se v temnu nebe ohnivými čarami tisícerých žárovek a každé patro hořelo jinými barvami. S nejvyššího patra na špici vrhaly pak reflektory celý vějíř světelných pruhů k obloze jako svatozář kolem chrámu „boha lásky, síly a rozumu“. Pohled na věž byl úchvatný!

Efekt byl dokonalý!

Ejhle! pyšní barbaři Západu!

I my dovedem vykouzlit pohádky! I my máme smysl pro radost a jas života! I my umíme omračovat leskem světel různý hmyz a vábit jej ze zášeří!

I my umíme ozlacovat pouta otroků a aranžovat divadlo!

Dojem nepopiratelný zapadl do duší všech diváků Západu.

Chvíli dívali se všichni mlčky, nechávajíce se unášeti dojmem scény.

„Je to krásné, ale je to mrhání energií,“ přerušil konečně ticho ministr obchodu.

„Číňané si to mohou dnes dovolit,“ poznamenal úředník, který zde byl již několik dní napřed, aby upravil pobyt na vyslanectví. „Oni mají energie nazbyt. A ne jen fysické, ale i strojové. Mají zvláštní samohybné stroje, které jim dodávají energii zadarmo. Ti porazí svět hospodářsky také na celé čáře.“

Ministři naň vyvalili oči.

To byla rána do hlavy!

Byli sice připraveni na různá překvapení, ale tato zpráva zchladila jejich naděje na bod mrazu.

„Ale kde se to v těch Číňanech béře! Naši učenci nám vykládali, že plemena barevná nemají mozek v pořádku, že jim tam něco schází, a proto že budou vždy v řadě druhé a my že to na světě povedeme. Ale, jak je vidět, mají nejen za ušima, ale také něco v hlavě“, dával průchod svým citům ministr osad.

Když ubírali se do připravených pokojů k odpočinku po celodenní jízdě, měli hlavy zatíženy starostmi jako olovem a dlouho to trvalo, než poplašený spánek usedl na jejich skráně.

III.

V deset hodin dopoledne, osvěženi spánkem a studenou lázní, sešli se v jídelně ku společné snídani. Šli k oknu se podívat, jak vypadá Peking ve dne, bez bengálu. Zrak jejich padl maně v tu stranu, kde v noci týčila se pohádková věž.

„Kde je věž?“ ozvalo se současně z několika hrdel.

Úředník, správec domu, se usmál. „Ta je skládací; jako dalekohled. Číňané mají všechno skládací a roztah ovací. Oni dovedou, když to musí být, stlačiti se třeba do sudu, a zase roztáhnout se po celém světě. Tak jako tu jejich humanitu a brutalitu; všechno dle potřeby.“

„Výborně! dobře jste to řekl!“ přisvědčoval ministr zahraničí.

Potom při snídani v hovoru přešli k příhodě s ruským aeroplanem.

„No, řízní ti Číňané jsou, to se jim musí nechat!“ hovořil ministr zahraničí, nabíraje si na talíř šunku s vejci.

„Bude to s nimi těžké smlouvání,“ prohodil ministr osad.

„Nebude!“ pravil ministr obchodu, „jelikož žádné smlouvání nebude. President Wu–pej–wang nám prostě oznámí, co smíme a co nesmíme a pošle nás domů.“

„To jsme si mohli tedy ušetřit tu cestu a mohl nám to oznámit doma!“ pravil sekretář, znalec mezinárodních práv.

„Ale, pane drahý! vše musí míti svoje patřičné dekorum k vůli zvýšení účinnosti. On je vítěz, on si nás může zavolat a my musíme přijíti. Bůh musí míti svůj chrám s vysokou klenbou, se zášeřím koutů, s kadidlem a leskem světel, a my lidé užíváme navzájem na sebe těchže efektů; proč by měl Wu–pej–wang činit výjimku. Buďme nepředpojati a dívejme se na věc chladně. Wu–pej–wang je lišák nad lišáky a dobrý scénář; ten neopomene žádných dekorací, aby hra dodělala se úspěchu.“ Ministr zapálil si doutník a natáhnuv nohy přes postranní opěradlo druhého křesla, pokračoval:

„Až se mu dostaneme zase my na kobylku, prohodíme si úlohy, a doufám, pánové, že na konec aplaus publika naši hru i bez klaky odmění.“

„All right!“ zaznělo jídelnou.

Po snídani přijmuli několik návštěv a odpoledne strávili v poradách a návštěvami druhých vyslanectev.

Druhý den věnovali prohlídce města a okolí, v čemž jim čínská vláda vyšla ochotně vstříc.

Číňané ukázali jim své nové obrovské vzducholodě o nosnosti stotunové na dopravu zboží i osobní, které měly obstarávati dopravu celého světa.

Na ohromném prostranství za městem rozkládalo se to podivné nádraží bez kolejí, kde v nepřehledné řadě budov s pohyblivými střechami ležely ukryty vzducholodě různých typů, čekajíce na své poslání.

Vypadalo to jako obrovský úl, z něhož vylétaly veliké včely, mířice někam za obzor a vracejíce se s

medem a pelem, pro vyživení bezkřídlého hmyzu, který se hemžil zde v milionech na jedné hromádce.

Čtyři veliké lodě vylétly z úkrytu a snesly se před delegací, kterou v počtu dvěstědvacet osob naložily a vznesly se s nimi nad město.

V císařském kanále, nově upraveném, projížděly veliké lodě a sta malých člunů v přístavu nakládalo zboží s podivnými vzdušnými jeřáby a nad nimi vznášela se, jako hejna racků, různá létadla, snášejíce se na paluby lodí; některé usedaly i na vysoké věže, lehce, jistě, jako holubi.

Zraky všech upoutala veliká budova ve středu města v podobě kruhu, s nízkou plochou střechou, jež měla tvar kružnic, vypadajíc s výše jako terč.

„To je skládací věž," vysvětloval průvodčí, a jeden důstojník mluvil cosi do telefonu.

V tom se začala budova zvedat do výše, jako skládací dalekohled, a před zraky užaslých delegátů vyrostla ze země vysoká věž o dvaceti vysokých patrech.

Vzducholodě slétly dolů a oblétly ji kolem dokola, aby si ji delegáti mohli z blízka prohlédnout.

Z dálí působila dojmem massivu, a z blízka teprve bylo viděti, že sestává ze štíhlé kovové konstrukce, jejíž stěny byly vyplněny nějakou zvláštní massou. Každé patro opatřeno bylo stejně od sebe vzdálenými otvory obloukovitého tvaru, jako obrovská zavřená okna nebo vrata, jejichž náplň byla téže barvy jako stěny věže.

Vzducholodě odlétly opodál, a náhle všechna vrata současně se otevřela zasunutím do stěn a z každého otvoru vylétla loď, která zůstala před otvorem nehybně státi. Z posledního patra na vrcholu vylétla jedna loď kolmo do výše.

V tom se vznesly současně všechny vzducholodě kolmo do výše jako obrovský dutý kužel, a jako když to

někdo zmáčkne, zapadly věnce hořeních lodí do nejdolejšího, utvořivše pravidelný kotouč, sestávající z devatenácti věnců, jehož střed tvořila loď dvacátého patra. Pak se lodě rozlétly od středu k největšímu věnci na obvodě, utvořivše veliký věnec, který se na jednom místě rozevřel a narovnal do délky, jako dlouhý had. Chvíli ležel had nehybně a pak dal se do pohybu a kroutě a svíjeje se, prováděl různé evoluce, až se zas stočil do kruhu, proměnil se v šesticípou hvězdu a pak zase proměniv se v původní kužel slétl dolů a lodě zmizely ve věži, jako holubi v holubníku.

Bylo po představení. Po reklamním představení čínského vzdušného monopolu.

Lodi snesly se nízko nad město, jehož domy tonuly v záplavě květů. Vzduch byl jasný, čistý; ani jeden obláček dýmu nezakaloval jeho jas. Střechy a façady domů leskly se a bělely jako nové. Nikde ani prášku, ani stopy po sazích, a maně před zraky Britů zatanul obraz jejich začazeného Babelu, nad nímž se věčně válely mraky dýmu.

Pak se vznesly lodě s hosty nad budovy elektrárny, kde tajemné stroje poháněly dynama, zásobující energií celé město a okolí. Zvláštní vlaky kulatého tvaru, ve formě válců, rozjížděly se všemi směry po jednokolejných drahách a všude jevil se nezvyklý pohled na tu divnou směs probuzeného Východu k novému životu, kde stará kultura roubována kultem Západu, vydala takové podivné květy.

Byl to přec jen podivuhodný národ, tam za tou polozbořenou zdí; jediný národ Východu, který neválel se po kobercích, národ bez fanatismu, s mravenčí pílí, kde hřměla píseň práce, zatím co jiní kol hnili, básník života, který podstatu jeho nehledal, poněvadž ji neztratil, zdravý, v plné síle, s nervy jako provazy, omládlý bez opičích žláz, se svojí záhadnou duší, národ velikého Konfuse, národ s živočišnou silou,

neznající nudy, ohromný polyp s miliony chapadly, obepínající celý svět a hotovící se vyssáti morek jeho kostí.

S podivnými pocity vylézali representanti Západu z těch obdivuhodných mašin, které dovedly kreslit na nebi matematické vzorce, a když ubírali se na svá vyslanectva, jakoby cítili již dotek studených pout, k nimž klíček měl president Dr. Wu–pej–wang.

IV.

Třetí den po příjezdu zástupců všech států, před parlamentem, kde se měla konference konati, tísnily se zástupy lidu, dívajíce se na sjíždějící se delegáty všech národů světa.

Obrázek v celku nepestrý, šedý, tak jako ta celá situace Západu. Jen fysiognomie tváří, zabarvení pleti a vlasů, prozrazovala různé ty typy od plavých Seveřanů až k těm černovlasým Jihozemcům.

Když zaujali všichni svá místa v kruhových lavicích, povstal u předsednického stolu president Wu–pej–wang, kol něhož seděli všichni čínští ministři, a za hrobového ticha a napjaté pozornosti všech ujal se slova:

Excelence, pánové!

Na naše vyzvání sešli jste se zde v plném počtu, jako delegáti států a národů, aby vyslechli jste naše podmínky mírové, které mají dosavadní světový řád uvésti do nových kolejí.

Řády Nejvyššího byly, jsou a budou vždy nezměnitelně stejné. Tragika lidstva, spočívá v tom, že chce se jim vymknouti; že zdají se mu nedokonalé, nespravedlivé, a snaží se je opravit, udělat je lepšími, pro sebe výhodnějšími. Někde se mu to zdánlivě daří, ale v celku se z toho vymaniti nemůže.

Život je boj. Síla je život – slabost je smrt.

Člověku zdá se, že v písni života, v písni přírody, jsou nějaké tóny rušivé, neharmonické, nesprávné.

Není tomu tak. Příroda nezná sentimentalitu, ale nezná též brutalitu. Právo na život a schopnost k životu jsou dvě složky, které vedle sebe postaveny působí zmatek – ale jen v hlavě člověka.

Brutalita a sentimentalita jsou jen vlastnosti lidské. Jsou to zjevy nezdravé, nepřirozené a proto příroda je nemilosrdně – dle lidských pojmů ovšem – hubí.

Proč my Číňané jsme zde ještě dnes, a proč nejsou zde již Římané?

Nechceme si to přičítati za nějakou osobní zásluhu, ale nesporné jest, že příroda nám naše životní podmínky nechala, a Římanům je vzala.

Nesporné též jest, že kdybychom žili životem Římanů, nebyly bychom dnes také.

Římané zašli proto, že se chtěli vymknouti z područí přírodních zákonů, z područí Nejvyššího.

Jejich rozmařilý život, jako vždy a všude, musil někdo platit. Chtěli Nejvyššího ošidit, avšak Ten se ošidit nenechá. Z práce jiného nedá se věčně žíti. I hlupáctví má své meze!

Oni měli dosti, ale oni chtěli více. Oni chtěli vše. Oni měli velice vyvinutý smysl pro právo. Ale jen pro sebe! – a tak proto zašli.

Něco podobného jevilo a opakovalo se až do dnešní doby.

Římská práva zbyla jen z celé té mocné říše, jež dodnes slouží za vzor s různými obměnami, všem kulturním státům světa.

A tak, jako tenkráte římští patriciové vzpírali se doznati lidská práva plebejcům a tito si je musili silou vynutit, a tak jako šlapali práva těch, jež ujařmovali, tak i dodnes, přes všechen lidský sebeklam, práva

jednotlivých kast i národů se nerozdávají a jenom silou vstupují v život.

Každá přes míru nafouklá jednotka praskne!

Každá slabá jednotka se zlomí!

Jenom jednotka tuhého zdravého jádra odolá a žije dál.

Sentimentalitu a brutalitu kosmické zákony neznají – a my Číňané – a při tom president povýšil hlas – jich též nechceme znáti!

A proto jsme se brutality v boji s mečem vzdali a proto se též na poli práce vzdáme sentimentality!

Naše podmínky mírové jsou tyto:

1. Každý stát zaplatí válečnou náhradu dle počtu obyvatel, a sice v okrouhlých číslicích: za každý milion obyvatel, dvacet milionů taelů ve zlatě, k splacení ve dvou tříměsíčních lhůtách ode dne podepsání smlouvy. Možno též splatiti dle dohodnutí v zemědělských neb od případu k případu průmyslových produktech.

2. Státy, které těžily dosud ze zabraných území neb državy, zaplatí též daň z hlav té země, z které těžily. Mimo to zaplatí 10 procent čistého výnosu za poslední rok, kterouž sumu čínská vláda vrátí domorodcům oněch území, za kontroly orgánů dotyčného státu.

3. Zabrané državy v kulturních zalidněných zemích se ruší. Na vůli domorodců, jež ujmou se svých práv, záleží, dovolí–li bývalým držitelům moci těžiti dále z hodnot země.

4. V državách, jichž domorodci stojí na nižším stupni vývoje, pokud užívá se jich jako pracovních sil, musí býti práce jejich stejně hodnocena jako dělníků bílých. Též v právech občanských musí býti rovnocenní s bílými. Nedodržením čtvrtého bodu ztrácí dotyčný stát právo državy.

5. Jelikož několik evropských států, již dříve, rozdělilo se dle svého práva o celou Afriku a ostatní svět, Čína vyhrazuje si právo svůj přebytečný lid poslati tam, kde je

přebytečná půda; bez zřetele, je–li okupována některým státem neb ne.

6. V důsledku nových poměrů, případný přesun obyvatelstva do nových krajů, málo neb zcela neobydlených, oznámí každý stát čínské vládě, která si vyhražuje právo kontroly celého světa.

Běžel k němu a vyhledav body Londýn-Peking, napjal mezi ně tkanici.

7. Čína si vyhražuje též volný přístup svých občanů do všech států, tak jako dovoluje přístup příslušníků všech států do své země.

Celních šraňků pro sebe nikde neuznáváme a také je sami rušíme.

8. Vládu ve vzduchu vyhrazuje si Čína pro sebe. Vzlet do vzduchu jakýmkoliv strojem, kdekoliv, je zakázán pod trestem smrti. V náhradu za to obstará Čína dopravu vzduchem osob i zboží v celém světě.

Po přečtení podmínek byly tyto rozdány tiskem všem zástupcům států a jednání s jednotlivými státy bylo odřečeno na příští den. Schůze pak byla skončena.

Diplomaté, s tvářemi sádrových odlitků, rozejeli se zas v autech na svá vyslanectva a teprve za zavřenými dveřmi škrabošky padly a oni dali průchod svým překypujícím citům.

Nejvíce křičeli ovšem ti, kteří nejvíce ztratili.

Po předběžných poradách sešli se všichni na francouzském vyslanectví a usnesli se na společném memorandu, v kterém protestovali proti tvrdým podmínkám míru, odvolávajíce se na mezinárodní právo a dovozujíce, že se jim tím béřou všechny životní podmínky.

Žádali též snížení válečné náhrady, jelikož vzhledem k těmto důsledkům nebude jim možno závazkům dostáti.

President Wu–pej–wang jim hned na to odpověděl.

„Vy poukazujete na mezinárodní právo?

Co pak bylo nějaké mezinárodní právo? Vždyť si každý dělal, co chtěl! Kdyby skutečně nějaké právo existovalo, tak bychom jej respektovali! tak bychom jej nerušili, poněvadž bychom neměli příčiny.

Právo nechává všechny žít, ale vy jste nám v tom zabraňovali!

Vaše hospodářská zásada je, že konkurence je zdravým protikladem, který vyrovnává protivy a přináší zisk celku. Ale nás jste ke konkurenci připustit nechtěli, poněvadž jste se báli! Vy nemáte příčiny bát se o život, ale vy se bojíte o pohodlný život!

Dvacet taelů na hlavu, to že je veliká daň? Když si všichni odepřete týden pamlsky, tak to máte doma!

Lidské zdraví je poklad. My jsme jej milionům vašich lidí zachovali. Co nám bránilo, abychom jimi pohnojili pole? A mohli jsme to udělat, tak jako vy jste měli poctivý úmysl to udělat nám.

A to zdraví si najednou nechcete cenit ani za dvacet taelů?

Vy říkáte, že vám ničíme vaše životní podmínky? My jsme vás zbavili ohromných válečných břemen, která byla jen k ničení hodnot práce!

Nové poměry přivodí destrukci v různých oborech; přirozeně! Ale kde stojí psáno, že musí býti odbyt na vaše přebytečné zámky, auta, boty, fonografy a knoflíky! Když to nepůjde, budete vyrábět něco jiného, nebo seberete baťochy a půjdete tam, kde životní podmínky naleznete; zrovna tak, jako to musíme udělat my!

Nějakých obav, že nás svět neuživí, zde zatím nestává. Tak s těmi poměry, jaké nyní nastanou, se již musíte, pánové, smířit a dle toho se zařídit.“

A pánové šli.

Ještě několik týdnů protáhlo se vyjednávání s jednotlivými státy o podrobnostech kapitulace a pak odlétli jedni za druhými z toho pohádkového města s velikým drakem, který měl vládnouti celému světu.

KAPITOLA XIII.

Oko za oko.

V Janově panovalo veliké vzrušení.

Sám čínský guvernér nad Italií přišel osobně vyšetřiti případ osleplých čínských zajatců, kterým Janované po prvních zprávách z bojiště, že Číňané vypalují všem vojákům oči, v odvetu též oči vypíchali.

Po důkladném vyšetření celého případu musela se vláda italská slavnostním způsobem čínské vládě omluviti, velitel janovské posádky a policejní ředitel byli zbaveni svých úřadů, důstojníci oddílu, který hlídal čínské zajatce, byli potrestáni vězením a též sesazeni ze služby a na město byla uvalena pokuta 3 miliony lir ve zlatě, které musely býti ve třech dnech

vyplaceny jako bolestné a náhradu třiceti osleplým Číňanům, k rukám čínského guvernéra.

S čínskou komisí, vyšetřující tento případ, přijel též slavný čínský chirurg, profesor Vu–tschang.

Na nárožích ulic a v novinách objevila se druhého dne na čelném místě vyhláška, provolání k obyvatelstvu města, která způsobila obrovské vzrušení, pobouření a děs.

Obyvatelstvu města Janova!

Po prvých zprávách z bojiště, že zbavujeme nepřítele zraku, dopustili se někteří Vaši spoluobčané hanebného činu odvety na našich bezbranných příslušnících, kteří Vám neublížili, a zbavili je zraku. V žádném případě, i kdyby pravdou bylo, že bychom ozbrojeného nepřítele trvale oslepovali, nebyli jste oprávněni mstíti se na nevinných, bezbranných občanech. Díky pokročilosti vědy lékařské a umění a zručnosti našeho věhlasného profesora fakulty pekinské doktora Vu–tschanga, může býti zločin ten odčiněn a napraven, a nešťastným obětem zrak vrácen. Operativní zákrok provede se tím způsobem, že zdravému člověku vyjmou se oči a transplantací přesadí se osleplému. Jelikož se mohou použíti k transplantaci i jednotlivé oči dvou individuí, není nutno tedy úplně zbavovat zraku toho, jehož oko bude k transplantaci použito. Policii podařilo se zjistit a chytit dvacet dva pachatele, z nichž bylo vybráno k operaci jen osmnáct zdravých mužů. Je potřebí tedy ještě čtyřicetdva zdravých lidí, kteří by byli zbaveni jednoho oka.

Občané janovští!

Najde se mezi Vámi čtyřicetdva skutečných hrdinů, kteří by byli ochotni obětovati jedno oko na odčinění zločinu vašich spoluobčanů a na rehabilitování pověsti celého města? Najde se mezi Vámi čtyřicetdva

občanů, kteří by svým skutkem dokázali lásku k bližnímu a zapsali se trvale v srdce všech spoluobčanů?

Nesejde–li se potřebný počet dobrovolných přihlášek do dvou dnů, bude přikročeno k trestnímu postupu a počet doplní se losováním obyvatel. Oko za oko!

Za čínskou vládu

Dr. Juang–hung, guvernér.

Kol vyhlášek kupily se davy lidu, noviny šly na dračku a všude ve hloučcích, v kavárnách a hostincích, se prudce a hlučně debatovalo o té čínské smyčce odvety, hozené všemu obyvatelstvu na krk.

Damoklův meč vznášel se nad hlavami všech, a ze srdcí i plic tryskaly různé návrhy na odvrácení katastrofy. Spravedlivý hněv všech, vyvírající z obavy o svůj zrak, svezl se na vojenské a policejní orgány, a právě ti, kteří před několika dny schvalovali zločin nesprávné odvety, našli nyní ve svém srdci neobyčejný smysl pro právo, odsuzujíce příkře čínský postup zásady „oko za oko“.

Bratrská solidarita všech jevila se ve shodném názoru, že by se měl někdo obětovat za druhé občany, a s osobního stanoviska zase každý uznával, že sám nemůže ani jednoho oka postrádat.

Jenom jednooký prodavač ryb Peregrini v hospůdce „U tří koulí“ dokazoval při čtvrtce vína, že kdyby měl obě oči, že by to jedno obětoval. V této chvíli budil bodrý občan ten zájem všech a mnozí se ho dotazovali na dojmy jeho jednooké existence.

„Já vidím s jedním okem dost a snad víc než někdo s dvěma očima“, prohlásil prodavač ryb, „a teď se vám naskýtá příležitost to zkusit sami, a nádavkem ještě

získat tu výhodu, že se bude za vás celý Janov z vděčnosti modlit“, dodal zlomyslně.

Někteří se té poznámce smáli, někteří však dívali se naň, jakoby mu chtěli i to druhé oko vypálit. Každý se tu projevil dle své letory.

„No – pokud mě se týče“, ozval se z kouta místnosti nábřežní povalovač, který se nikdy prací nepřetrhl, a jak vydělal na čtvrtku vína, již byl v hospodě – „já bych se konečně za své spolubližní obětoval – ale –“ a při tom se drbal za uchem, „tady se jedná o tu existenci, když se nechám zmrzačit, tak abych moh’ existírovat. Za dvě stě tisíc lir si dám oko vydloubnout!“

Zraky všech se k němu obrátily. Byl to mladý, silný, zdravý člověk. Když mluvil o existenci, někteří z těch, co ho znali, dali se do smíchu. Nejvíce smál se jednooký prodavač ryb.

Někteří se však nad tím zamyslili. Obchodník s jižním ovocem, který seděl u hlavního stolu, hned počítal: „Janov má dnes přes půl milionu obyvatel, čtyřicetdva očí by stálo celkem 8 milionů 400.000 lir. Na hlavu by přišlo as 17 lir. Je sice mnoho nemajetných, ale ty zase vyváží boháči, lidé majetní, pro které neznamená sto neb tisíc lir nic, a oko vše. Myšlenka není špatná“.

Všichni u stolu hned horlivě přisvědčovali, že by rádi těch několik lir zaplatili tomu, kdo by je zbavil nebezpečí ztráty oka. Náhodou byl přítomen v místnosti jeden čiperný reportér, který hned zaplatil, vzal klobouk a běžel honem do redakce denního listu napsat úvodník do zítřejšího čísla s návrhem, jak by obyvatelstvo vyvázlo poměrně lacino z nebezpečí ztráty oka, nepřihlásí–li se celý počet dobrých lidí zadarmo.

A ten počet dobrých lidí se – nepřihlásil.

Přihlásila se pouze jedna dobrá hysterická žena, jejíž oběť nebyla přijata, jelikož byla krátkozraká.

Marně čekali členové odvodní komise v obecním domě, otevrou–li se dvéře a do sálu vstoupí čtyřicetdva hrdinů, rytířů bez bázně a hany. Dvéře se neotevřely a hodiny odbíjely konec prvého aktu napínavé hry.

Směšné bylo, když mluvil zahaleč v hospodě o existenci; byla to taková hrozná spekulace se zdravím o existenci, o pohodlnou existenci.

Ale hodnota čehokoliv na světě je pojem abstraktní; vše se řídí dle poptávky a nabídky. Na příklad: Obraz Mony Lízy a blýskavý

Kol vyhlášek kupily se davy lidu — — — —

vzácný kámen mají cenu milionů. Horníkův život takovou cenu nemá. Horníků je mnoho a Mona Líza je jenom jedna. A tak každý si cenil svoje oko dle toho, jak měl nabitou kapsu. Ale pouze svoje oko! Oko svého bližního, který byl ochoten si jej zaň nechat vydloubnout, již tak necenil. Není oko jako oko. Jelikož ale zde jeden občan nasazoval svoje oko za dvanáct tisíc občanů, bylo možno dorozumění o hodnotě jeho.

Jakmile odbyla hodina dvanáctá, kterou končil dvoudenní termín dobrovolných přihlášek dárku vlastního oka z lásky k bližnímu, běžela deputace otců města se starostou v čele ke guvernérovi s prosbou, by odložil nucené losování, že potřebný počet očí mu do druhého dne seženou.

Guvernér přijal je blahovolně, že je mu to jedno, jen když dodrží slovo. Nakonec ale podotkl, že je to poslední lhůta, a v případě nezdaru akce, že přikročí ještě ten den k losování, a ihned k zadržení vylosovaných, za což přebírá záruku celé město.

A tak se druhého dne otevřely dvéře, a do odvodního sálu vstoupilo čtyřicetdva mužů, odhodlaných obětovati oko – za lepší bytí své a svých rodin. Po přehlídce profesorem doktorem Vu–tschangem byli ihned odvedeni do nemocnice, a ještě téže noci se dal profesor do práce. Při operaci byly přítomny kapacity všech italských universit na pozvání profesorovo, které se zájmem sledovaly obratné jeho ruce a jeho asistentův, kteří mu pomáhali.

Jeho objev, že podařilo se mu odumřelý nerv i svalstvo pomocí elektrického proudu oživiti a s jiným spojiti, byl novým zázrakem vědy lékařské, který opravňoval k nadějím, že lidstvo jednou svoji schránku dokonale ovládne a zbaví se všech chorob, které tělo jeho sužují a hubí, a že se mu i jednou podaří zhotoviti konečně toho „Homunkula“, který by za něho fysicky

pracoval, aby on cele věnovati se mohl životu duchovnímu, jako ku své nejvyšší metě.

Úžas však u všech odborníků budila též fysická zdatnost čínského profesora a jeho pomocníků.

Pracovali nepřetržitě po dvě noci a jeden den, dopřávajíce si pouze po dvakráte čtyřhodinového spánku a tříhodinové pausy denně k posilnění.

Třetí den v poledne kladli poslední dva jednooké Janovany na lůžka k druhým soudruhům, a posledního Číňana, který když procitl po operaci, díval se na ně již jejich očima.

Operace všechny se šťastně zdařily, a když pak po čtrnácti dnech opouštěli šťastní Číňané zdrávi nemocnici, šli se hromadně poděkovat profesorovi za vrácený zrak a mluvčí jich tlumočil mu dík všech s ujištěním, že hotovi jsou dát za něho své životy.

Jakmile jim byly vyplaceny peníze za bolestné a odškodné, odejeli z města, v kterém zažili tolik hrůz a usadili se porůznu v městech neb na venku, každý dle své záliby, snažíce se rozhojniti hřivnu, kterou jim osud do ruky vložil.

Janovanům pak v upomínku na vzrušující události, které je stály dvanáct milionů lir, zbylo šedesát jednookých občanů, z nichž osmnáct, kteří museli dáti oko zdarma, zanevřelo na svět a čtyřicetdva jich užívalo „ovoce své práce“ – jak se vyjádřil „U tří koulí“ dobrý muž, povalovač z nábřeží, který si přičítal zásluhu, že jeho bystrá hlava rozluštila choulostivý oční problém k upokojení všech.

Jen jednooký rybář zapíjel hořkost a nepřízeň osudu, který jednoho připraví o oko při pranici bez náhrady, a druhému dá nádavkem k tomu dvě stě tisíc lir.

KAPITOLA XIX.

Žlutá zátopa a její důsledky.

I.

Číňané byli strašní. Kde se jejich massy objevily, budily hrůzu. Ale ne – z počátku budily nedůvěru, pak sympatie i nenávist a hrůzu až naposled.

Tak to „Žluté nebezpečí“, tak dávno tušené a obávané, bylo zde.

Ale jací to byli divní dobyvatelé!

Všechno to bylo takové zvláštní, podivné. Všechno tak mimo představy a pojmy „bílého Západu“.

Přišlo tak náhle, neočekávaně.

Všechny dohady a předpoklady znalců a odborníků selhaly.

Bylo slyšeti sice tu a tam varovné hlasy jednotlivců, že se nebezpečí blíží, že je na obzoru, ale to se četlo v novinách jako zajímavé články, které na chvíli vzrušily, ale při stálém opakování ztratily na své působivosti, zrovna tak jako v té bajce, kde sedlák na poli žertem křičel: „Vlk jde!“ až mu to již nikdo nevěřil, i když nakonec vlk skutečně přiběhl a sedláka zadávil.

Zrovna tak jako lidé, bydlící na úpatí sopečných hor, tráví svůj život den ode dne v té tklivé naději, že sopka, která se již dříve v dávných dobách vyzuřila, nebude již obraceti jich příbytky v trosky.

Žádné obracení měst a dědin v sutiny, jako to dělali moderní barbaři Západu! Žádné vraždění nevinných žen a dětí a zúmyslné, systematické ničení sadů, lesů a průmyslových závodů, jako to dělali Němci ve Veliké válce!

Nic takového.

Byl tak podivný ten moderní Džin–gis–chán!

Byly tak podivné ty jeho hordy!

On uhlazený, vzdělaný muž a oni – ne to nebyly hordy lupičů – to byli usměvaví, zdvořilí lidé, kteří přišli s holýma rukama, s ranci na zádech, skromní, nenároční pilní dělníci, přijímající jakoukoliv i tu nejhorší práci, které se každý na Západe vyhýbal.

Nepřivalili se na Západ jako veliká zátopa, jako vysoká, dravá vlna, vše porážející.

Přicházeli ponenáhlu, v hloučcích, jako spodní proudy, promokvávající půdu krok za krokem, pomalu, ale stále, sotva znatelně, ale jistě.

Brali práci každou a pracovali lacino. Byli mistry v ženských pracích. Byli mistry v zahradnictví.

Vzali práce, za které se dělník Západu styděl, jako muže nedůstojné. Nahrazovali služky v domácnostech, o které byla nouze; brali místa i za chůvy dětí.

A jak dobré, pečlivé chůvy to byly, ti žlutí mladí muži, kosých očí! Něžnou péči o dítě – o cizí dítě – může míti jenom člověk dobrý. A oni byli lidé poctiví, svědomití, dobří.

Bylo smíchu a divení, když zjevili se prvně v parcích měst. Malé děti se s nimi hned spřátelily. Děti, jako zvířata, poznají svým instinktem hned, kdo je jich přítelem, a kdo ne. Tito dospělí muži měli též větší inteligenci, než mladá, roztržitá, nezkušená děvčata Západu, jichž pozornost dělila se mezi děti a milence.

Hlavně dělníci dívali se na čínské mužské chůvy a pradleny jako na tvory méněcenné a dobírali si je; zvláště mladší tropili si z nich žerty.

Číňané však úsměšků si nevšímali, a časem, když nezvyklé tyto zjevy zevšedněly, obyvatelstvo zvyklo si na ně, jako na něco samozřejmého.

Číňané svojí mírností, pílí a svědomitostí získávali si u všech zaměstnavatelů stále větší přízně, a za nedlouho nebylo rodiny, kde by nebyl sluha Číňan.

I rodiny dělnické a malých úředníků dopřály a dopřáti si mohli laciných těch sluhů v domácnosti, zejména tam, kde i ženy jejich byly nějak zaměstnány výdělečně.

Pak se objevily sem a tam na ulicích a tržištích malé krámky; dvě obrácené nůše, prkno přes ně, na něm trochu ovoce, kalounů, neb krém na boty a za krámkem seděl exotický prodavač kosých očí, neb jeho žena.

A lidé zas chodili kolem, dívali se na ně, někdo koupil, zboží bylo vždy o něco lacinější, a pak se kupovalo více, prkénko již nestačilo, krámek se zvětšoval, zboží přibývalo, a kdo chtěl koupiti lacino – koupil u Číňana,

Číňané vnikali též na venkov. V polích nebylo lepších, pilnějších a hlavně levnějších pracovníků nad ně.

O zemědělské dělníky byla stále, i vzdor nezaměstnanosti dělnictva, nouze. Byla to doba všeobecného útěku od polní práce do měst a továren, kde kynul vždy poměrně větší výdělek, při méně úporné práci, a kde požitky měst skýtaly život příjemnější.

Okupace celého světa Číňany děla se systematicky, plánovitě, dle přesně vypracovaného programu, s tužkou v ruce jedné, a ručnicí v ruce druhé, s prstem stále na spoušti, vždy připravené k výstřelu.

Ty massy, které byly vyslány do zemí průmyslových, kde jevila se krise výroby, měly přesně určenou direktivu přijímati práce jen takové, které by krisi nezvětšovaly, by nepřišli hned z počátku s obyvatelstvem do konfliktu a zbytečně jej proti sobě nepopudili.

Matematika, ta věda věd, slavila zde triumfy.

Zvláštní oddělení odborníků, na slovo vzatých, mělo v evidenci celou zeměkouli, a odtud řídil se organisovaný postup do celého světa.

Zatím co „bílí pozemšťané“ trápili se, zda Mars je obydlen a vyvolávali u stolečků duchy ze záhrobí, byla pozornost „Synů nebes“ soustředěna pouze na planetu Zemi.

Nejdříve vrhli ohromné massy svého lidu do krajů a zemí málo neb zcela nezalidněných.

Po třiceti milionech vrhli do Sibiře, do Kanady do Spojených států, do Jižní Ameriky, do Afriky, do Austrálie a na tichomořské ostrovy. Dvacet milionů bylo určeno k pozvolné okupaci západoevropských států.

Z čínských veletoků zmizely plovoucí osady, vory a tisíce džunek, na nichž se dříve rodily a zmíraly celé generace, v nedostatku půdy.

Se vzdorem a hněvem stíží potlačovaným a promíseným obavami dívali se Bílí kolonisté na vpád Žlutých barbarů.

Američané již byli něčemu zvyklí a viděli všelijaké divy technické a organisační práce; ale když přijeli čínští inženýři ve stech vzducholodích, aby prozkoumali a vyhlédli kraje pro čínské kolonisty a za nimi přijelo na sta lodí do přístavů, z kterých vykládali celé vlaky nákladních aut a různých strojů, rostl respekt těch mužů, kterým imponovala síla a rozum, a teprve nyní si uvědomili, že se zde odehrává něco, co silným spárem zasáhne do osudů jejich.

A též i jiné zjevy dokazovaly a nasvědčovaly tomu, že přišla dějinná chvíle, kterou Historie zvěční hlubokou rýhou do kamene.

Všude v koloniích oživly přístavy nebývalým ruchem a mimo Čížňanů i proudy vystěhovalců z mateřských zemí, zbavených doma průmyslovou krisí výživy, valili se do vnitra zemí obsazených, aby zde z panenské půdy dobývali základní a hlavní potřeby k uhájení života.

Celý světový řád byl čínským nárazem vyšinut s kolejí a návrat k půdě a jejímu tvrdému životu, návrat nedobrovolný, diktovaný železnou nutností, obrátil ten tok mass, které dosud kamenná města svými rafinovanými radostmi k sobě přitahovala.

Takový rušivý tón zajel do té sladké písničky civilisace, která umožňovala bráti podílu i těm posledním a malým, na radostech života, o kterých se ve středověku ani panstvu nezdálo.

Po prvním velikém otřesu, když poměry se zdánlivě odtokem mass v západních státech urovnaly, objevily se první hloučky Číňanů v městech, jako předvoj

záplavy, která se dle čínského programu měla později změniti v potopu světa.

Číňané ve svém ústředí měli stále před očima tabulky a diagramy, znázorňující jasně populaci a sociální poměry všech zemí a národů.

Když Angličan Malthus první si povšiml, že potraviny množí se v poměru číselném a lidé v poměru čtverečném, ulekl se toho a upozornil veřejnost na nebezpečí přelidnění, budou–li se lidé nadále bez rozmyslu množiti jako dosud.

Jeho teorie budila značnou pozornost, hlavně vrstev vyšších, a i vláda brala slova jeho za bernou minci. Anglická společnost hořeních desettisíců horlivě přisvědčovala a po ní smetánka druhých zemí, poukazujíce na to, že hlavně ten bídný proletariát se množí přes míru a on že ponese hlavní vinu eventuelní zácpy světa. Než k nějakému drakonickému zakročení proti tomuto nebezpečí nemohla se již žádná vláda odhodlati, a tak zůstalo jen při teoretickém výkladu.

Ale semeno bylo již zaseto, a ujalo se právě tam, kde životní podmínky nekladly v množení žádné překážky.

Idea umělé depopulace razila si vítězně cestu a rozšiřovala se s kulturních středisk do krajů, městeček a vísek a došlo to konečně tak daleko, že v některých zemích vlády vypisovaly odměnu těm, kteří se množili po zákonu Božím, v obavě, by národ nevyhynul. Přes to prémie ty již nepostačovaly vzpružiti populaci, a zákon o zachování rodu ztrácel stále více na zvuku. Zejména válka světová získala si tu zásluhu, že idea umělé depopulace zachvátila i široké vrstvy a v tom byly ženy všech tříd za jedno, že více rodit, znamená méně žít. A když objevila se na ulici řádná žena a matka, obklopena pěti neb šesti dětmi, dívaly se na ní ženy druhé jako na provinilce neb na tvora ubohého, nerozumného a politování hodného.

Ale bylo to tak jasné a logické! Rodiče nemajetní nemají vrhat na svět mnoho dětí, když je nemohou uživit, a rodiče majetní nemají vrhat na svět mnoho dětí, by se jmění a radosti životní netenčily a starosti nemnožily.

A tak bylo též jasné a logické, že celkový pohled na populační tabulky národů v čínské úřadovně okupační ukazoval v střízlivých suchých číslicích perspektivu nedaleké budoucnosti, která mluvila v jejich neprospěch.

Číňané byli lidé prosaičtí, ducha střízlivého, beze všeho vzletu, vznětu a citu. Západu však, který se Žluté záplavy tak zprvu obával, když viděl, že má z Číňanů užitek, to nevadilo, a měl je dokonce i rád.

Vždy máme rádi toho, z koho máme užitek, tak jako nemáme rádi toho, z koho máme škodu.

Láska je obchod.

Než poměry zatím se vyvíjely dále.

Ve městech krámky se množily, stahovaly se pod střechu, ve zboží byl stále větší výběr, v obchůdkách a obchodech, které se začaly v ulicích porůznu objevovati, bylo ve výkladech viděti vedle běžného zboží též krásné umělecké práce, ručně tkané látky nádherných barev, výšivky, umělé řezby ze dřeva a slonoviny, práce truhlářské, lakované ozdobné skříňky a sta různých tret, jež žádostivé oko měšťáků vábí a poutají.

Věci ty byly robeny v dílnách, roztroušených porůznu v předměstí na periferiích, okolních dědinách, jak se komu ze Žlutých podařilo získat bydliště.

Obratné ruce žlutých dělníků rychle se přizpůsobovaly vkusu a zálibám každé raçy, kam vnikly, a jich solidní rukodílná práce vítězně konkurovala s prací strojovou, co do jakosti i láce, a záhy počal se jeviti v různých oborech poznenáhlý,

avšak neodolatelný tlak na ceny zboží a „drahota“, ta nezmarná farisejská hydra, nafouknutá od Veliké války, počala se svíjeti v hysterických křečích. Však marně.

Tisíce žlutých chapadel přisálo se na obludu a v železném jejich objetí začínala kůže její, tukem naduřelá, se scvrkati.

V polích a na vsích počaly se též zjevovati důsledky práce Žlutých. Již začali pracovati též na svém. Sady, jimž z hrubá nebyla od Bílých věnována žádná péče, kteří dovedli pouze na podzim stromy odříti a poloplané ovoce draho prodati, tyto sady byly šlechtěny a roubovány, a ušlechtilé ovoce bylo prodáno pouze překupníkům Žlutým, kteří je ve městech prodávali přímo konsumentům laciněji, než bídné ovoce Bílých.

II.

Byli to divní lidé, ti Žlutí.

Jaké měli zvrácené názory na život. Dal–li se někdo v parku do hovoru s takovou mužskou chůvou dětí, slyšel zajímavé jich úsudky, jak se na bělochy dívají.

„Vy zde divně žijete“, pravil jeden takový mladý Číňan, – to by u nás nebylo možné. Hleďte na příklad, vaše mládež. Vy zde máte plno škol, jste samá pedagogika, ale vaše děti nemají vůbec výchovu žádnou. My jsme žasli, když jsme sem přišli, jak se chovají zde děti k rodičům a lidem dospělým. Jak vychovávají rodiče zde u vás děti, to víme, protože se na to díváme z blízka, jsme u nich zaměstnáni; ale co dělají vaši učitelé? Zde se chovají všichni kluci jako skotáci. Vaše děvčátka od 12 let již koketují s mužskými. Zde u vás není viděti žádná úcta a respekt mládeže k dospělým. U vás jsou případy, že takový klacek vztáhne i ruku na rodiče. Ale to je jen výsledek

vaší nesprávné výchovy, nebo lépe řečeno – nevýchovy. To je vaše ostuda. U nás je něco takového prostě nemyslitelno. U nás by takového klacka táta ubil. A nic by se mu nestalo. A když by neměl z něho sílu, ubili by ho druzí. U nás je kázeň. A máme svoje děti také rádi, ale poslouchat a míti v respektu a úctě rodiče a dospělé i staré lidi musejí. Vy zde říkáte: Mládeži se musí popřáti volnosti. Ale taková volnost, která dělá z dětí skotáky a neotesance, na tu my kašleme. Tady kluci hrají kopanou na ulici a staří lidé se jim musejí vyhýbati. A když je někdo napomene, tak mu ještě vynadají. Jak jste ubozí! Zde umějí jenom děti přecpávati pamlsky a věšet na ně od malička samou parádu, vzbuzovat v nich marnivost. Jako ty vaše dětské plesy; to je něco tak nepřirozeného a nevhodného pro dětskou duši! Vaše tance vůbec nechápeme, pro to nemáme smysl. Víme jen, že je to záminka, abyste mohli objímat a omakávat polonahé ženy a jim to snad také dělá dobře. Ale hnát do toho již malé děti, to jsou divné mravy. U vás dospělí i staří si hrají s míčem a děti posíláte do plesů. Máte to zde všechno nějak obráceně. Dětem patří jednoduché šatičky, aby se mohly bez ostychu vyválet v trávě a písku, a ne to voditi jako nastrojené figurky. Ale u vás i dospělí lidé chovají se jako děti. Staré ženy se strojí jako mladé žáby a staří muži tančí opičí tance. Kde potom mají děti vzíti úctu k dospělým? U vás se lidé stydí za stáří. U vás není vážných ctihodných mužů a žen. Muži, jakmile jim šediví vous, honem ho shazují a vlasy si nabarví, aby nebylo viděti, že stárnou. Ženy u vás zase nechtějí roditi, nechtí kojit, aby byly věčně mladé. Zde vládne velká požívačnost. Jíte mnoho masa a pijete lihové nápoje. Proto brzy umíráte. A proto máte zde tolik zločinců. To u nás je bezpečněji než zde. Vaše noviny se denně hemží vraždami a loupežemi, jako ve středověku. To si neumíte pomoci?

U nás to bylo dříve, jak nám učitelé vypravovali a jak staré knihy píší, také. Ale dnes je u nás méně zločinnosti než zde. Ale proč by u vás nekradli a nevraždili, když vy se staráte ve věznicích o zábavu? Nebo myslíte, když lotrovi zahrajete floridu, že se dá na pokání? Že se z něj stane člověk dobrý? U vás každému viníku ohmatávají doktoři lebku, zdali za to může, neb ne. Ale nějak se vám ty metody, jak je vidět, neosvědčily.“

Číňan se při tom usmíval, kolébaje na kolenou malého, buclatého klučinu, který v náručí Žlutého barbara sladce dřímal. Soused jeho, starý šedivý pán, se zřejmě bavil a udiveně se díval na mladého, prostého muže, kde se to v něm béře.

„Jaké jste měl školy?“

„Obecnou, šestitřídní.“

„Co jste vyučen?“

„Pradlářem, žehlířem. Snad nemyslíte, že se jenom válím s klukem na lavici v parku. Já dělám doma všechnu práci. Když mně nechtěla milostpaní svěřit prvně krajky k žehlení, dal jsem se do smíchu. Dnes mi svěří všechno. Umyji zem, vytru v pokojích podlahu, vyklepám koberce, vyperu a vyžehlím prádlo i pánovi šaty, naštípu dříví, nanosím uhlí, pomáhám kuchařce při vaření, nosím na stůl a dětem spravuji šatečky.“

„Kdy to všechno uděláte?“

„No, devítihodinná doba pracovní na to nestačí, ale my tak na hodiny nekoukáme.“

„Mnoho–li vám platí?“

„Třicet korun měsíčně a stravu.“

Starý pán se řezavě zasmál. „Mají vás jistě rádi, když jste tak pracovitý, viďte?“, pravil s ironickým úsměvem.

„Ano, páni jsou hodní a děti mě mají také rády.“

„To věřím,“ pokyvoval hlavou pán.

Zatím se klučina probudil. „Půjdeme k mamince, viď, dadánku? Již je čas, maminka bude čekati.“ A smeknuv zdvořile čepici, vzal kluka na ruku a odcházel z parku.

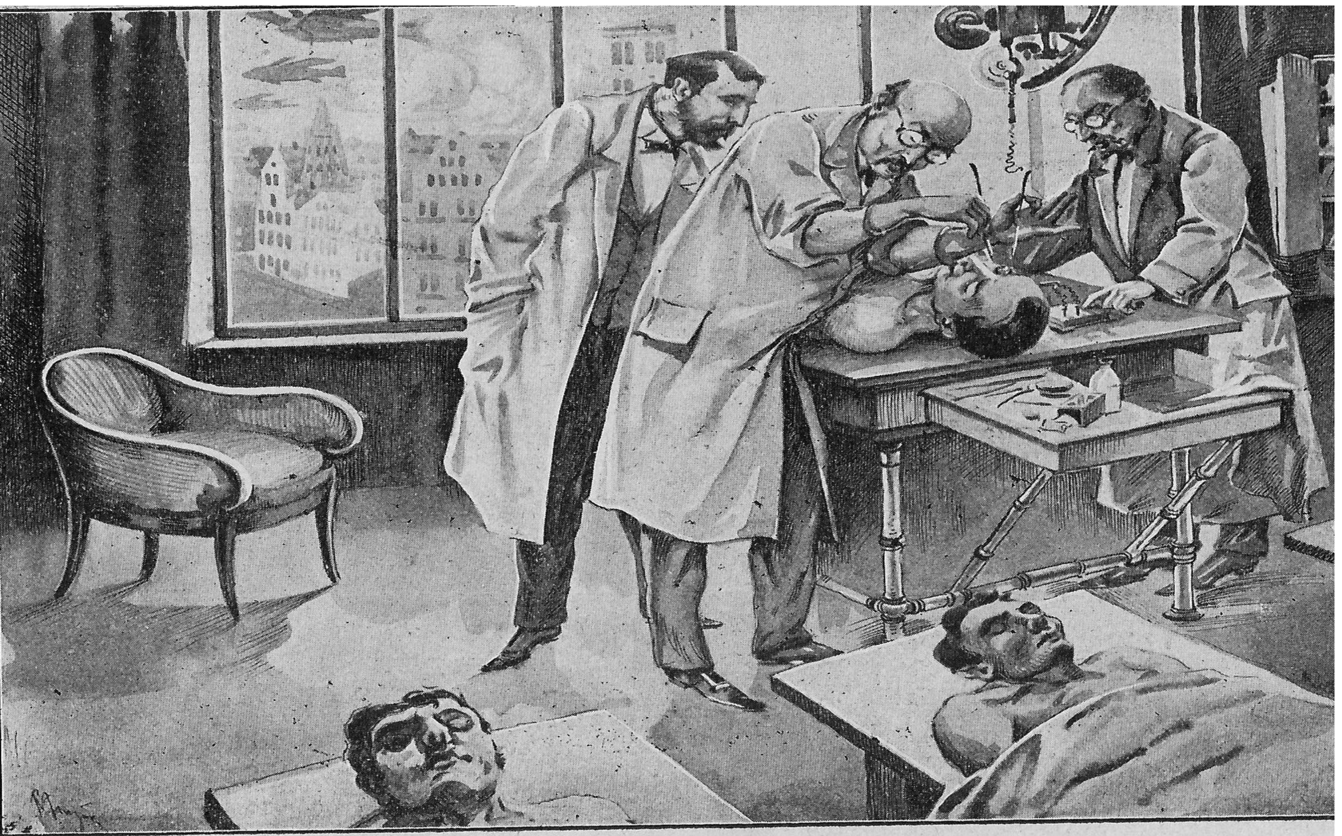
Pán se za ním ještě dlouho díval, než zmizel v záhybu cesty za záhony.

,,A je–je, pan profesor! Jak se daří? Již jsem vás dlouho neviděl.“

„Děkuji, dobře,“ pravil tento, podávaje příchozímu ruku.

„Teď právě jsem se zde bavil s mladým Číňanem, choval kluka a dal jsem se s ním do hovoru; ale ten mně zde vyprávěl pěkné věci. Cha–cha–cha!“ smál se profesor. Odhalil mi trochu svoji asiatskou duši. Ti lidé jsou nebezpeční.“

„Co pak vám povídal?“, ptal se druhý pán, dle vzhledu též nějaký pensista, přisedávaje k profesorovi.

— podařilo se mu odumřelý nerv pomocí elektrického proudu oživiti — — —

„Ale dával nám, bílému plemenu, výtopek. Že prý naši kluci jsou nevychovaní klackové, holky si prý již od deseti let namlouvají, ženy prý tancují nahé a trestance, když prý někoho zabijí, učíme floridu. Škoda, že jste zde nebyl, to by bylo něco pro vás," smál se profesor, přehazuje slovíčka a místy přidávaje. „Děti prý vedeme k neřestem a dáváme prý jim metly ku hraní a necháme se od nich třískat do zad. Cpeme prý se samým masem a pijeme jen pivo a víno, a pak prý se divíme, když je v blázincích a kriminálech zácpa.

A to má o nás takové názory čínský prostý pradlář. Co si o nás myslí jejich inteligence?"

„Taky se otřel o školy, co prý je tam vlastně učíme, když se kluk nenaučí za osm roků ani sundat čepici, když s ním někdo mluví. Chodíme tu prý po hlavách."

„Že jste ho nenechal sebrat strážníkem, to je urážka bílého plemene. A takovým lidem svěří naši svoje děti – co z nich bude?", trousil pomalu druhý pán, také nějaká dobrá kopa.

„Ale páni prý je mají rádi, platí jim třicet korun ku stravě měsíčně a on udělá práci za tři lidi," řehtal se profesor.

„Tím se ovšem hříchové jeho značně umenšují. Ne však všude jsou s nimi tak spokojeni. Zrovna nedávno jsem mluvil s jedním bodrým mužem, má obchod s prádlem; naříkal, jakou jim Číňané dělají konkurenci, to že nesmí tak zůstat, že by poctivý člověk nemohl existovat, daně jsou pořád větší a kde to má člověk brát" – horlil, tahaje se při tom za tlustý podbradek. „Vždyť ti Číňané jsou horší než Židé. Já ráno jdu otvírat a Číňan naproti už sedí v krámě. Večer jdu po zavření na nějakou tu skleničku, a on tam sedí ještě. Čert nám byl tu „žlutou bandu" dlužen! Budete vidět, pane doktore, ti barbaři nás zničí! ti nás umačkají!"

„Díval jsem se schválně, jaké má ceny na zboží ve výkladu. U něj stojí hedvábná mužská košile 70.– Kč a u Číňana naproti stojí ta samá 40.– Kč.“

„Nás Číňané neumačkají, viďte pane doktore“, smál se starý pensista profesor. „Já svoje potřeby také kupuji u Číňanů a jsem spokojen. Vždyť bych se nemohl hnedle ani obléknout. Pořád nám naši obchodníci dokazovali nad slunce jasněji, že své zboží nemohou dáti laciněji, že by prodělali, a dnes, kdy tlakem Číňanů jsou nuceni prodávati vše o polovičku laciněji než dříve, přece krámy nezavřeli, a ještě chodí denně na nějakou tu skleničku. Jsou to filištíni!“

III.

Veliká pohroma dostavila se též na národ, vládnoucí nade všemi národy, který měl mnoho s Číňany podobného a společného. Rozdíl mezi nimi byl pouze ten, a sice rozdíl velice na váhu padající, že Číňanů bylo nejvíce a těchto nejméně.

Oni také měli v programu ovládnouti celý svět; a vzdor jich malé početnosti, díky ovčí mlze, kterážto choroba byla mezi národy druhými velice rozšířena, byli na nejlepší cestě k vytčenému cíli. Bylo to nebezpečí tím nebezpečnější, že bylo bez barvy. Ve světě se mluvilo stále jen o fialovém nebezpečí, o bílém nebezpečí, pak zase o rudém a o žlutém, ale toto, jelikož sedělo každému v týle, unikalo jejich pozornosti.

Oni, rozptýleni po celém světě, bez vlasti, bez krále, z počátku v dobách temných krutě pronásledováni pro víru, semkli se tím více k sobě a přes veliký útlak uhajovali svoje bytí.

Ode všech opovrhováni, ode všech pronásledováni, vedli život uzavřený, patriarchální, rodinný.

Jako lidé praktičtí, klaněli se stejně oddaně svému „Jehovovi“, jako „Zlatému teleti“, vědouce, že jestli je Jehova nevyvede z jařma a utrpení, „Zlaté tele“ že je z toho jistě vytáhne.

Jehova pak jejich byl Bůh dobrý, shovívavý a ostříhal své rozběhlé stádo, jak mohl.

Vědouce, jako lidé praktičtí, že jedinou cestou k jejich cíli je obchod, věnovali se mu cele, a záhy osvojili si jej tak, že v něm nad jiné vynikali.

Merkur, ten bůh obchodu, z dáli vypadající jako spanilý mládenec, s křídelkami na nohách a na kloboučku, z blízka jevil se jako příšerný netvor, fúrie, jedoucí v okovaném voze, taženém mnohohlavou saní, valící se bezohledně vpřed, přes mrtvoly druhých. Když pak po čase přibral do svého vozu „Průmysl“, rozjela se dvojice tato v šíleném běhu vpřed, práskajíc společně do bestie „mamonu“, vůz táhnoucí.

V dobách míru jízda byla někdy neschůdná, cesta plná hrbolů a jam. Stalo se též někdy, že vůz narazil na kámen a z vozu vytrysklo zlato do bláta.

Ale když bůh války zatroubil na svoji polnici a svolal půl světa do boje a hrboly a jámy na cestách vyplnily se lidskými těly, tu vůz letěl měkce, tiše po spravené silnici, nabaluje si z lidských střev na kola bizarní pneumatiku.

Také to někdy ruplo a křaplo, ale to byly jen lidské lebky, vozu se nestalo nic.

Také se v cestu vztyčovalo tisíce prosebných neb zaťatých pěstí, ale široká kola vozu je zválcovala zase zpět.

Polnice boha války dávno již dozněla, ale bezohledným jezdcům nechtělo, se opustiti cestu, lidskými těly vystlanou, kde se to tak jelo měkce, tiše, pohodlně, a zlato ze žoku se nejen nerozstřikovalo, ale jedním tokem mizelo v jeho jícnu bezedném. V rychlém, nezmenšeném běhu kol, unikala pozornosti

druhých jejich bizarní pneumatika z lidských střev i to, že jezdci, mládenci spanilí, proměnili se během divoké jízdy v bachraté břicháče.

Vyznavači Merkura stáli za ním do posledního muže, jako nerozborná zeď, o níž tříštily se všechny snahy těch, již marně usilovali o jízdu jeho, dle policejního a lidského řádu.

Hlavní kádr jeho příslušníků, tvůrci „Zlatého telete“, řídili pak běh jeho vozu.

A teď právě v té době, kdy oni, pokoření, ponížení, z brlohů přešli do paláců a z Gojímů si nadělali cídiče bot, v té době, kdy otěže vlády nad světem již třímali ve svých rukou, přišla „Žlutá záplava“ a jejich tisíciletý sen o znovuvybudování Jeruzaléma rozprchl se v dým.

Jen jeden národ na světě těšil se jejich přízni, lásce a oddannosti, a to takové, jaké není rovno v dějinách.

Byla to láska a věrnost, hraničící pod psa, byla to láska holky z periferií, která tím je oddanější, čím více do ní milenec tříská. Byla to láska monstrosní, obludná, nepochopitelná.

Vůči jiným plni zášti, zde se plazili po břiše. A on do nich kopal, plival jim do tváře s pravou svojí bezohledností, snižoval je pod důstojnost lidskou, a oni, jakoby jeho urážky potvrdit chtěli, setřeli slinu se tváře a s odpornou psí oddaností sloužili mu věrně dále.

Než i zde, naděje jejich, že po hřbetě čilého národa toho snáze svět opanují, byla zklamána.

Též sny jejich o nadvládě ležely zde v troskách. Též oni byli plni nezdolné víry, že se jim to přec jednou podaří. Vše bylo tak pěkně připraveno. Zasedali ve Svazu národů i u mírového stolu, magacíny měli přeplněny jedovatými bombami, že by jimi mohli otráviti celý svět, obratem ruky mohli přeměniti celou zemi ve zbrojnici, a teď právě, když chystali se

překvapiti svět, předešel je Žlutý nepřítel a zmařil všechny jejich výpočty.

Trhali sebou zběsile, jako lapená zvěř, když Žlutí poutali je do svého jařma.

Nikdo není tak spravedlivě rozhořčen, šlápne–li mu někdo na palec, jako násilník, který je zvyklý jiným chodit po hlavách.

A zde mu byly přišlápnuty obě nohy.

Jenom jednou pokusili se setřásti jařmo; však Žlutí byli jich žáci a vzpouru potlačili s takovou řízností, že dělali svým mistrům čest. A vskutku – metoda jejich byla velice dobrá – i na nich se osvědčila!

Vzniklo to z příčin zcela nepatrných.

Několik opilých námořníků v Hamburku dalo se do hádky s přístavními nosiči čínskými, která přešla ve rvačku, při níž bylo s obou stran několik poraněných a jeden námořník byl zabit. Zpráva se rozlétla po celém přístavě i v městě, a za hodinu táhly davy k čínské čtvrti, kde přepadávaly Číňany na ulici, vnikaly do bytů a obchodů a ničily vše, co jim pod ruku přišlo. Policie přišla sice zjednati pořádek, ale zatím bylo několik Číňanů utlučeno a majetek jejich z větší části zničen.

Současně zpráva o zabití námořníka rozletěla se po celém Německu a všude propukaly bouře proti Číňanům.

Čínský guvernér nad Německem, sídlící v Berlíně, zakročil energicky ihned u říšské vlády a učinil potřebné kroky.

Druhý den přilétly mraky létadel, které rozložily se nad celým Německem, jako dusivý příkrov. Nad každým městem objevila se vzducholoď s čínskou vlajkou, s rozkazem, jakmile se hne ruka proti Číňanům, obrátit bez milosti město v sutiny.

Ultimatum, které podal čínský guvernér jménem své vlády vládě německé, znělo:

1. Německá vláda omluví se slavnostním způsobem vládě čínské za nepřístojnosti na čínských příslušnících spáchané a dá ujištění, že se tak příště nestane.

2. Viníci budou na veřejném místě popraveni za účasti zástupců vlády, města a čínských příslušníků.

3. Město Hamburk zaplatí pokutu 10 milionů marek ve zlatě do 24 hodin.

4. Zástupci města i vlády zúčastní se pohřbu obětí a vzdají čest čínské vlajce.

5. Při nejmenším pokuse výtržností bude s veškerou přísností na místě ihned zakročeno.

6. Trestné čínské vzdušné flotily zůstanou na místě jako záruka za splnění podmínek do odvolání.

7. Výlohy tím vzniklé hradí německá vláda.

Miliony pěstí zaťalo se v malomocném vzteku v kapsách, miliony pokořených duší přísahalo odvetu, ale zatím deset tisíc bomb, visících nad hlavami, schopných udusit život na rozloze 500.000 km, zchlazovalo rozpálené hlavy a nezbývalo než do puntíku ultimatum vyplnit.

Celý svět s pochopitelným zájmem sledoval srážku tu a rána tvrdé Žluté pěstě, která dopadla na hlavy Němců, jakoby zasáhla celý svět.

Co se vlastně stalo?

Nic nového a nic zvláštního.

Stalo se jen to, co se přihodilo dříve Číňanům stokrát, stalo se jen to, co se přihodilo každému, kdo dříve přišel s Bílými do styku, stalo se jen to, na co Bílí dravci vždy čekali jako na spásu, když tam někde v cizí zemi nějaký nevycválaný klacek dostat pohlavek, aby pod pláštěm mravního rozhořčení mohli zakročit, rabovat a loupit.

To není zápas o bytí! To je věčný zápas o bití! To není zápas o chleba! To je věčný zápas o výprask! A tak měla teď tu rákosku „Žlutá ruka“!

Nic jiného se nestalo!

IV.

Přímo katastrofálně postihlo to však hrdé syny Albionu. Světový obchod byl ztracen.

Číňané se ukázali býti nejen obchodníky prvého řádu, ale též docela dobrými námořníky; a jako dříve dominovala na všech mořích vlajka anglická, tak nyní převzala hlavní roli vlajka největší republiky světa, vlajka čínská.

Lesk a sláva anglické koruny zašla – pohasla!

Neúprosné dějiny se opakovaly.

Země zchudla.

Když při odzbrojení světa brali jim Číňané poslední válečnou loď a poslední dělo, zdálo se, že celý národ to nepřežije a že skončí hromadně sebevraždou.

Což lze bez kanónů žíti?

Aneb aspoň lordstva, jichž se pohroma nejvíce dotýkala, jako praví Samurajové provedou na sobě nějaké to harakiri.

Ale ne! Bengály se zapalují jen při závěrečné scéně na jevišti; v životní komedii to tak nechodí!

Angličané nesestávali ze samých lordů. A byla to raça silná, zdravá, otužilá. Oni též neznali sentimentalitu.

Těžce sice dolehla železná ruka Asiatů na jejich šíji, ale nezlomila ji. Též tam miliony pěstí zaťalo se v malomocném vzteku a miliony duší přísahalo odvetu.

Ale nouze láme železo a čas hojí. A tak i v anglických odlidněných městech, kde byly dříve tři čtvrtiny všeho obyvatelstva, objevili se na ulicích čínští sluhové a opatrovníci dětí, neboť i Angličané,

přes svojí nenávist k Žlutým, řídili se jako praktičtí lidé v tomto případě dle slov Písma „milujte své nepřátele“ – když jim z toho kynul zisk.

Mezitím, co první oddíly žlutých harcovníků rozlézaly se po všech zemí Západu a k veliké spokojenosti všech poražených hráli jako vítězové podivnou roli otroků, cídíce jim boty a perouce jim špinavé prádlo, pekingský denní list „Práce“ bavil své čtenáře články plnými jizlivosti, kde ve formě rad bičoval a šlehal Západ, svíjející se pod útlakem Žlutých.

Na adresu Angličanů psal ve formě dopisu z Londýna, kde líčil zchudlý život a úpadek této světové metropole:

„Zplihly puky na kalhotách a bezvadné redingoty hrdých synů Albionu na Temži.

Muži elegance, kteří dříve udávali tón celému západnímu světu, jak má vázati své nákrčníky, zanechali marností tohoto světa a umínili si, že svých křepkých svalů, vytrénovaných zábavným sportem, použijí k plodné práci.

Celé armády těchto statných mužů, kteří do nedávná proháněli se po krásných hříštích aneb trávili život v elegantních klubech, rozhodly se opustiti svoji vlast, která kromě mýdla, uhlí, ocelových per a radioaparátů nemohla jim poskytnouti ničeho, čím živ jest člověk.

S nimi pak i celé legiony mužů, kteří dříve na válečných lodích dohlíželi na práci těch plemen, z jichž práce si jejich lordstva „svoje nádherné kluby a paláce pořizovala“.

Jistě se zalíbením pohlížel jejich Bůh na ně, když k baťochům vázali si místo golfových klacků motyky a lopaty, těše se, že konečně budou bráti slov Písma do opravdy.

Jenom jim ještě radíme, by neopomenuli si vzíti sebou do nové vlasti svoje krásné knihy: „Svojsilan“, „Prací k samostatnosti“, „Práce zřídlo radosti“ a podobně.

Až budou tam v Africe místo cricketu dobývat pařezy a svým vlastním potem zúrodňovat matku zemi, budou jim po práci knihy ty útěchou a pobídkou ku práci další a Písmo Svaté jim nahradí marné radosti světa“.

Doufáme též, že kajícnost jejich bude opravdová, a že tu svoji něhu a lásku k buldokům a ke kobylám obrátí nyní též ke svým spolubratřím a tu svoji roztomilou péči o svoje lordské děti, která tak mnohé cizince přiváděla v údiv a u vytržení, rozšíří též na děti horníků a vrstev pracujících tříd.“

Dopis z Ameriky zněl:

Američanům nutno přičísti mnoho pěkných vlastností k dobru. Od té doby, co několik horkokrevných občanů „svobody“ vyhodilo z jedoucího vlaku čtyry Číňany a po zjištění pachatelů byly tito na nejbližším nádraží oběšeni, visíce tam pro výstrahu za asistence našich vzducholodí tři dny, neopakoval se již případ tento více, a bezpečnost je nyní naprostá.

Honba za dolarem změnila se v honbu za chlebem, a farmáři nemohou si stěžovati na nedostatek pracovních sil.

Láska k půdě vrátila se do srdcí jejich, a Taylorův systém, přenesený z továrních budov pod blankytnou oblohu, vydatně koření chuť k práci. Ovšem to jejich „hip – hip!“ kterým pobízeli kobyly a lidi při závodech, se v poli nerozléhá, a ani nepořádají sázky, kdo naloží víc mandelů na vůz.

Večer pak po práci hrají cricket jen v čeledníku na stole, v miniatuře, nechajíce hověti po živné práci svým ztrmáceným údům. Ačkoliv jejich zásadou bylo vždy „pohyb na zdravém vzduchu v přírodě“, nyní kdy

jej do syta užijí, není ta jejich radost ze slunce tak veliká, jak by se dalo předpokládati.“

A čínští muži práce, při čtení těch řádek, řehtali se, až jim slzy kanuly po tvářích.

V.

Co nepodařilo se za dlouhé věky carské vládě, která marně snažila se zalidnit ohromné sibiřské pláně politickými provinilci a zločinci, co nepodařilo se Sovětům za celou dobu jich panování, které různými sliby a výhodami snažili se zlákati vystěhovalce k osazení širých krajů, to provedla takřka rázem vláda Žlutých.

Jako když vyrazí ohromná stavidla z veliké nádrže, valila se Žlutá záplava širokou mohutnou vlnou a zaplavila širé a pusté pláně Sibiře.

A panenská, kyprá, bujná země, stále čekající a ždající oplodnění, přivinula je prudce na svá ňadra, jako nedočkavá milenka, a odvděčila je za jejich lásku nádhernými květy a plody.

Stal se zázrak!

Tam, kde dříve vítr honil po širých stepích kotouče urvaných suchých travin, tam, kde proháněla se jen stáda kočovných kmenů, tam v krátké době vlnilo se moře žlutých klasů, nepřehledné záhony plné pestrých květů a plodin, celé lesy ovocných stromů, jichž větve ohýbaly se pod vonnými plody.

Miliony pilných rukou zarylo se do půdy s lačnou horečnou chtivostí, jakou dovedl Západ vyvinouti jen při hledání zlata.

Po husté síti kanálů, spojujících zregulované veletoky a zavlažujících celou zemi, hemžilo se tisíce plavidel, od velikých dopravních lodí až k malým typickým džunkám; všude jevil se veselý čilý ruch, všude bylo viděti prudký tep žilobití „Žlutého kolosu“.

A nad celým tím Edenem rojilo se tisíce létadel, která roznášela jako včely med a pel do všech úlů světa.

V severním pásmu Sibiře, kde nevydala matka země živný chléb, vrhli se na její poklady a rvali se vítězně o ně se skalami, jež dosud jako nedobytné tresory skrývaly je před zraky člověka,

Však mocný proud jich nezastavil se ani před Uralem a pronikal, prosakoval tou velikou hrází, která dosud rozdělovala dva světy.

A všichni ti Oblomovci, všichni ti spekulanti nebes, kteří luštili podstatu života u kavárenských stolků při sklenici vodky, a všichni ti spekulanti rozumu a spekulanti s lidskou svobodou a bídou, kteří šířili svoje idee za asistence katů, zařvali na celé čáře. Jich hlas zanikl jako skřehot žab v té veliké písni života, která hřměla kolem a nesla se hromovým chorálem k nebesům.

Láska jejich k půdě byla čistá jako lesní pramen a veliká jako Himaláje.

Jejich naděje byla strom, bující vždy svěží zelení, jehož stín zchlazoval rozpálené hlavy.

Víra jejich pak hory přenášela, řeky překládala a pouště v ráje měnila.

Pohlcením celé Ruské Asie rozbili Číňané Svaz socialistických republik radových, z nichž zůstalo pouze evropské Rusko nedotčeno. Všechny republiky radové byly zrušeny a 40 milionů obyvatel na rozloze 18 milionů km2 stalo se příslušníky republiky čínské. Jednotlivé republiky proměněny byly v provincie a obyvatelstvo bývalých svobodných republik zvykalo si na nové zákony a řády.

Okupace všech území provedla se celkem hladce, s takovou rychlostí a řízností, že než se obyvatelstvo vzpamatovalo z překvapení, vlály všude na vládních

budovách čínské vlajky a čínské vojsko pečovalo o pořádek.

Vyhláškami v novinách byla obyvatelstvu oznámena změna vlády, vyhlášen stav obležení, a výzva k zachování pořádku a klidu, s ujištěním, že práva občanská a osobní svoboda všem občanům se zaručuje.

Dlouhé vlaky chrlily spousty Číňanů s rodinami, které se hned ubírali na svá určená místa, vezouce si stany a různé nářadí.

Rusové, usídlení v Sibiři, nepostačili se ani dívat na to, pro ně nezvyklé, úžasné tempo, v kterém dáli se pronikavé změny kol nich. Osady a celá města vyvstávala před jejich užaslými zraky jako Potěmkinovy vesnice; ale toto zde nebylo divadlo pro hloupé královny, aranžované lstivými milci, to bylo divadlo života, jehož režiséři i herci hráli svoje role vážně a hráli jako bozi.

To ruské proslulé „ničévo!“ kterého se kdysi tak Bismarck obával, ztratilo na zvuku a zaniklo v ryčné písni práce, která se nesla sborem nad tou podivnou novou vládou čínských dělníků a sedláků.

Když pak Číňané postavili obrovské elektrické centrály ve městech a rozváděli laciný proud na vše strany po celé zemi, když zřídili silnice a upravili cesty a čerpadla zavodňovala celé kraje, když bažiny vysušovali a pouště zavlažovali, když místo čadivých lokomotiv projížděly krajem elektrické vlaky, které zaplavovaly a zásobovaly potravinami celý Západ, tak že každý se mohl lacino do sytá najísti, tu zdálo se, že klid a mír vrátí se všude tam, kde dříve byly křiky a vády.

Než klid a mír byly jen zdánlivý.

Hlad dělá sice revolty, ale pouhé nasycení kulturnímu člověku nepostačuje. To postačí jen člověku primitivnímu.

„V nenáročnosti prý spočívá štěstí člověka“, pravil kdysi kdesi nějaký mudrc; ale lidé bílého Západu nebyli mudrci; byly to však lidé kulturní a jejich názor na život lišil se velice od názoru Žlutých vládců barbarů.

Divné se jevily důsledky vlády Žlutých.

Drahota sice klesla, však s ní současně mzdy a služné a hodnota peněz a co nejhoršího, počet pracovních hodin se zvyšoval neodolatelným tlakem Žlutých mass, státní a obecní úřady byly nuceny šetřit, omezit počet úřednictva na polovinu, v důsledcích toho zavésti celodenní službu v úřadech, dělníci byli nuceni pracovat deset hodin denně u všech odborů, a jelikož Číňané si vyhradili ve všech státech osobní svobodu práce, jako mají doma, porušili nedělní klid a v důsledcích toho byli druzí obchodníci též nuceni otvírat z konkurenčních důvodů, a tak vracely se zase poměry, jaké byly před padesáti lety, před Velikou válkou, na níž vzpomínali jen nejstarší pamětníci.

Ale ku podivu! Když za Veliké války letěly ceny zboží do výše, rychleji než mzdy a služné, naříkal kde kdo, že nechce odměnu za svoji práci vyšší, než byla před válkou, jen když budou též životní potřeby v téže výši.

Pak hlasy umlkaly jeden po druhém a na drahotu nejen že nikdo nenaříkal, ale každý platil bez hlesu ceny za zboží, jaké si obchodník diktoval, a nejen že se prodávalo dosti, ale prodávalo se více než před válkou, a sice nejen potřeby životní, ale – a hlavně, pamlsky, lahůdky a předměty luxusní, přepychové.

A teď náhle vracely se poměry staré, předválečné a každému bylo za těžko se do nich vpravovati. Život hořkl u plotny, u necek, v dílně i v kanceláři, na poli i v obchodě.

Celá ta stavba západní kultury, která účinkem Velikého masakru byla vyzdvižena na vyšší životní

úroveň o celé patro, začínala se vlivem války nekrvavé sesouvati a nespokojenost proti Žlutým rostla v hněv a nenávist.

Leč Žlutí pevně drželi svět ve svých chapadlech a Bílým nezbylo, než zoufale držeti s nimi to šílené tempo v práci.

A zase na Západě při práci lidé kleli a na Východě při ní pěli.

Celý ten výsledek zoufalého, úporného boje mass pracujícího lidu, uhněteného, přišlápnutého, který se zvedl k odporu, by si vydobyl též svoje místo na slunci a vzduchu, a který měl tu nepopiratelnou zásluhu, že výhod a práv, kterých bojem získal, užívaly též vrstvy druhé, byl tlakem Žlutých uveden v niveč a celý Západ byl zase svržen do toho jařma tuhé práce, tak jako je prožívali dědové a pradědové v století devatenáctém.

Byly to lidé pracovití, ale do té role tažných zvířat se vpraviti již nemohli.

Účinky zvýšené práce v dílnách, kancelářích a obchodech záhy počaly se jeviti a v jednotvárné úporné celoroční práci bez oddechu, bez letní dovolené, která byla zrušena, nervy a svaly počaly lidem vypovídat službu, choroby a úmrtnost rostly, zatím co na Žlutých nebylo viděti stopy po nějaké únavě a s vytrvalostí strojů pracovali klidně v každých i nejnepříznivějších poměrech dál, svým strašlivým tempem, které Bílé schvacovalo.

Jejich organismus byl zcela jinak založen i na rozdíl od ostatních východních plemen a tam, kde jiní únavou klesali, žili oni dále.

Bílé na příklad i nečinnost unavovala a ubíjela. Číňan však, jak dovedl úporně, bez poruchy na zdraví, celý rok pracovati, tak dovedl třeba vlézti do skříně a tam klidně celý den dělati reklamní automatickou figuru, aniž by zdřevěněl.

Číňan nezná nudu. U něj je sloučena pohotovost k práci s orientálním klidem.

Evropan v prázdné chvíli jde na procházku, baví se sportem, čte, neb přemýšlí. Číňan nezná toho potřebu. V prázdné chvíli pije čaj, kouří nebo spí.

Byla to válka nervů.

Tabulky s diagramy v ústřední kanceláři Žlutých znamenaly silný vzestup populace Žlutých a silný pokles Bílých.

A v té době, kdy pohasínala světla Paříže, Londýna, Washingtonu a Berlína a kdy Peking byl v plném lesku, v té době, kdy mdloba schvacovala celý Západ, zemřel veliký president Wu–pej–wang a byl pochován s velikou slávou, za hluboké účasti celého vděčného národa.

Konec dílu prvního.

V. O. Lučan
Žlutí proti Bílým
ROMÁN NEDALEKÉ BUDOUCNOSTI

KNIHOVNA „OBROZENÍ"

SVAZEK XXXVI.

1925

V. O. LUČAN

ŽLUTÍ PROTI BÍLÝM

DOBRODRUŽNÝ UTOPISTICKÝ ROMÁN

Z DRUHÉ POLOVINY XX. VĚKU

V PRAZE 1925

NAKLADATELSTVÍ „ZA SVOBODU“ SPOLEČNOST S R.O.

V PRAZE

TISKL „ČESKOSLOVENSKÝ KOMPAS". TISK. A VYD.
AKC. SPOL. SMÍCHOV

KNIHA II.

BÍLÍ PROTI ŽLUTÝM

KAPITOLA I.

Náhoda nejen v románech, ale i v životě hraje velikou roli.

I.

„Víš to jistě?“

„Vím! pozoroval jsem je z povzdálí již několik dní. Je to starý dědek a je zde jen se starým sluhou. Psa nemá žádného. Není se čeho obávat. Vlezeme tam zadem, zahradou.“

Dva temné stíny plížily se tmavou nocí k omšelému jednopatrovému stavení, jehož průčelí obráceno bylo směrem k městu, vykukujíc ze zahrady obehnané vysokou zdí, nahoře opatřenou trnitým drátem.

Dva muži zastavili se u zdi.

Jeden se vyhoupl druhému na ramena a zachytiv se nahoře železné tyče, díval se pátravě směrem k domku. Všude ticho. Nyní vzal štípací ostré kleštičky, které měl za pasem a přestřihl ostnaté dráty. Když byl hotov, uvázal za tyč provaz a sedl si na okraj zdi.

Druhý vyšplhal se po provaze za ním, a přehodivše provaz na druhou stranu, spustili se po něm do zahrady.

Zahrada byla pustá, zanedbaná a vysoká, bující tráva mezi stromy tlumila jejich kroky.

V tom ozval se z domu pronikavý, zoufalý skřek.

Stanuli zaraženi a se zatajeným dechem naslouchali.

„Slyšel jsi?“

„Slyšel! Co u ďasa se to tam děje! Snad se tam ti dva neperou! Pojďme blíže.“

Z domu nebylo slyšeti hlásku ani zvuku.

Okenice v přízemních oknech byly zavřeny a nic neprozrazovalo, že jsou jeho obyvatelé vzhůru. Všude tma a ticho.

Lupiči připlížili se až k domu. Na levé straně byl u domu přízemní přístavek, u něhož pod prodlouženou střechou byla otevřená veranda.

Oba muži vešli dovnitř a zastavili se přede dveřmi, vedoucími z verandy do přístavku.

Jeden zkusil otevřít; dveře povolily. Vstrčil tam hlavu; nikdo tam.

V místnosti stál v jednom rohu stůl, několik židlí, u zdi bylo složeno nějaké nářadí zahradní a kropicí konev. Na právo vedly dveře do domu.

Lupiči obuti v plstěné bačkory kráčeli tiše ke dveřím.

Jeden vzal zlehka za kliku; v tom něco cvaklo, podlaha se pod nimi propadla a oba se řítili do nějaké prohlubně.

Dopadli dosti měkce, na písek. Kolem čirá tma.

Oba zakleli.

„Teď jsme v pěkné kaši! Jsme v pasti! Máš světlo?“

„Mám!“

Proud z elektrické svítilny ozářil místnost. Byl to malý, zděný sklípek, tři metry do čtverce. Otvor, kterým propadli, byl zase uzavřen a malá, okovaná dvířka ve stěně, bez kliky, byla uzamčena. Z dáli bylo slyšeti tlumený zvuk zvonku, který jim však pronikal až do kostí. Současně pocítili slabý zápach nějaké mdlé vůně a za okamžik klesli oba bez vědomí k zemi.

II.

V osvětleném pokoji seděli u stolu tři muži, zabráni v důležitý rozhovor. V pohodlné lenošce, opřen o lenoch, seděl starší pán, s prokvetalými sporými vlasy, které měl nad vysokým čelem sčísnuty na zad, a dívaje se chvílemi skrze okuláry posazené na orlím nose, do nějaké listiny a chvílemi na oba společníky, vykládal jim suchým, střízlivým hlasem:

„Ty dva čínské lupiče nám sem poslal jistě náš starý dobrý německý Bůh a je jistě jeho vůlí, abychom jich použili k našim pokusům, jejichž výsledek, v který pevně věřím, vyvede nás z jařma té strašlivé raçy, která ubijí celý západní svět.

Jak jste právě viděli na šimpanzovi,“ – pokračoval profesor po krátké pomlčce – „účinek bakterií je nad očekávání skvělý a nyní ihned přikročíme k pokusu, jak jeví se účinek přenesení bakterií na člověka. Jsem rád tomu, že můžeme učiniti pokus právě s lidmi raçy, o kterou se zde jedná.“

Druhý muž, sedící proti profesorovi, byl statný čtyřicátník, robustní postavy, hladké, plné tváře, a žmole v ústech tlustý doutník, halil se v kotouče dýmu.

Třetí účastník byl mladý muž, synovec profesorův, který lpěl svýma modravýma očima na profesorovi, jako žák na svém mistru a poslouchal pozorně jeho výklad.

Profesor stiskl knoflík na stole. U dveří objevil se ramenatý sluha v bílém plášti.

„Franc, jak se daří lupičům, již procitli?“

„Ještě ne, pane profesore.“

„Půjdeme se na ně podívat!“ děl profesor.

Všichni povstali a šli přes chodbu do levého křídla budovy, kde vešli do pokoje, v kterém byl uprostřed jen hladký stůl, několik židlí a při stěně hladká, dřevěná pohovka. Na levé straně uprostřed stěny, zvýší okna, visel obraz na dvou silných šňůrách. Byla

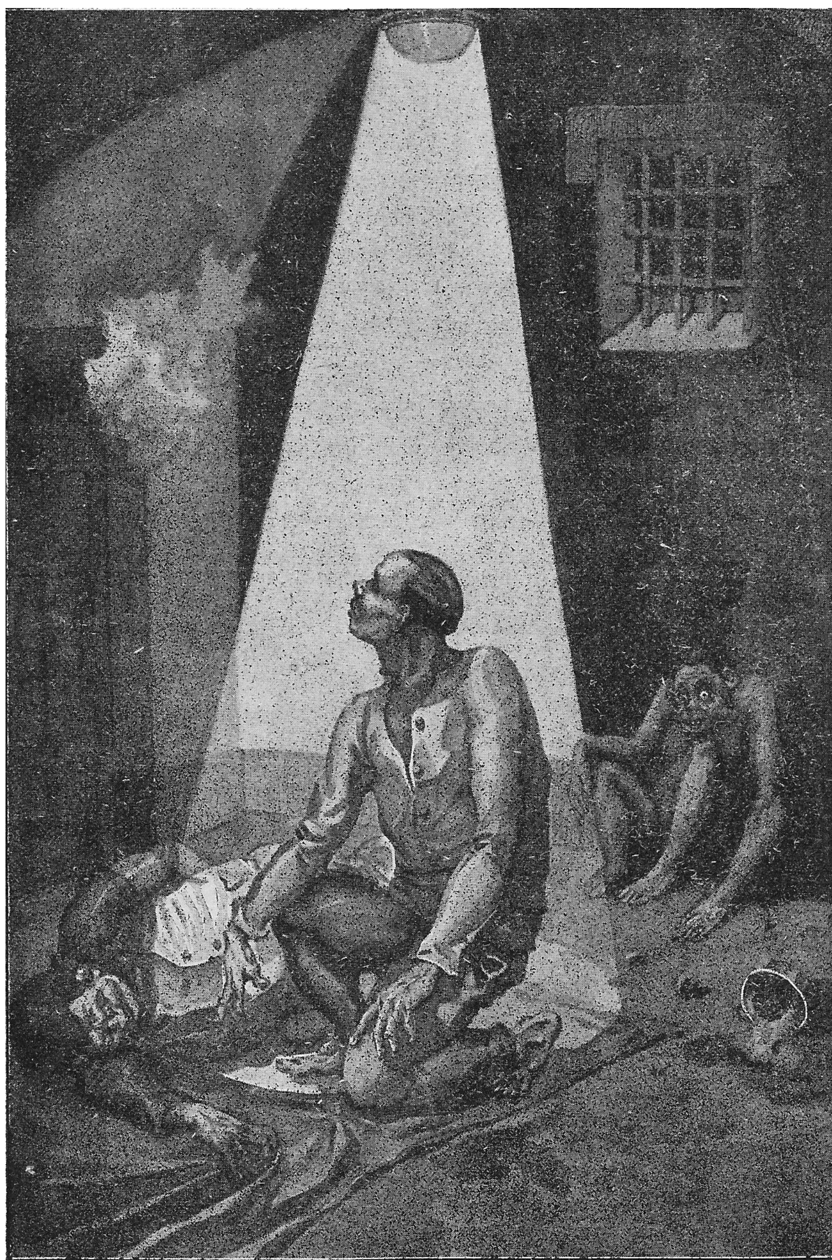
to olejomalba; pohled na Berlín s ptačí perspektivy, nad nímž se vznášely čínské vzducholodě.

Profesor přistoupil k obrazu, vypnul elektrické světlo a za nastalé tmy vysunul obraz do výše. Ve stěně za obrazem objevilo se okno, zasklené zrcadlovým silným sklem, skrze nějž bylo viděti do druhé místnosti, která byla osvětlena. Za sklem bylo ještě jedno sklo mdlé, jako potažené gázovou látkou. Bylo natřeno černou barvou v tak slabé vrstvě, že bylo skrze ní jasně viděti, kdežto ze světla do tmy dělala dojem tmavé, neprůhledné plochy. Za průhledným sklem byla řídká železná mříž bíle natřena.

Všichni, jsouce ve tmě, seskupeni u okna, dívali se zvědavě do druhé místnosti.

Uprostřed pokoje, na rozložené houni, leželi na zemi oba Číňané, vedle sebe na znak. Opodál nich, u protější stěny, ležel zkroucen veliký šimpanz, s vypoulenýma očima, s vyceněnými zuby, s pěnou u huby. Hlavu maje opřenu o zeď, díval se skleněnýma očima strnule na oba Číňany, jakoby se divil, kde se tu vzali.

V tom se jeden Číňan pohnul a zvedl hlavu. Pak se posadil a rozhlížel se vytřeštěně kolem. Když padl zrak jeho na šimpanze, trhl sebou, mysle, že je živý. Teprve, když zpozoroval svůj omyl, ohlédl

Zvedl hlavu a pozoroval, jak ze stěny u dveří vychází pára nebo kouř.

se po soudruhu a zalomcoval jím. Ten se probudil a vyskočil se země, dívaje se, co se to děje.

„Co je to za potvoru?“ zvolal, ukazuje na šimpanze.

„Ještě se mi nepředstavil,“ ušklíbl se druhý.

„Tohle vypadá jako kriminál,“ vykřikl prvý, rozhlížeje se kolem a dívaje se na zamřížované, slepé okno. Hladké dveře, pobité plechem, byly bez kliky a zapadaly těsně do spárů ve veřejích.

Mimo zamřížovaného okna nebylo v pokoji okno žádné. Jen u vysokého stropu, kde uprostřed prýštilo světlo z bílé polokoule, byl v rohu jakýsi ventil, který se však patrně řídil z venčí. Po zemi, která byla z nějaké hladké massy,

tak jako stěny, byly rozházeny zbytky jídel a slupky z ovoce, a blíže opice ležela převržená plechová miska s vodou, která se rozlévala kolem.

Dle mokrých stop na zemi, bylo ještě viděti, jak sebou opice zmítala v smrtelném zápase, než pošla.

Pojednou se prvý Číňan chytil za hlavu a vydal ze sebe strašlivý výkřik; oči mu vylezly z důlků, na krku a na spáncích mu naskočily žíly a rudé skvrny, z úst mu prýštila pěna a pak zapotácev se, těžce dopadl k zemi, naraziv hlavou o tvrdou podlahu až to zadunělo.

Všichni tři lékaři sledovali bez dechu příšerné to divadlo.

„Výborně! – velmi dobře! – krásný případ! – vše jde, jak jsem chtěl!“ – vyrážel ze sebe spokojené výkřiky starý profesor.

„Teď, pánové, dávejte pozor, co bude dělat ten imunní!“ pravil ke svým společníkům.

Druhý Číňan díval se zděšeně, co se to s jeho soudruhem děje. Když tento zařval, utekl od něho až do kouta pokoje, a když se svalil k zemi, díval se chvíli a zpozorovav, že se nehýbe, šel k němu. Sklonil se, rozepjal mu kazajku a sáhl k srdci. Netlouklo.

V tom zaslechl zvláštní sykot. Zvedl hlavu a pozoroval, jak ze stěny u dveří vychází pára nebo kouř. Místnost se–počala plnit výpary a Číňan cítil, jak mu nějaký štiplavý plyn vniká do nosu.

Nad ním ozval se hlas: „Číňane, neboj se, nic se ti nestane. Zacpi si ústa a nos šátkem, je to jenom desinfekce. Tvůj druh podlehl – ty jsi obstál. Svlékni šaty a nech je zde. Vejdi pak do vedlejší místnosti, kde se v připravené koupeli omyješ a do připravených šatů oblékneš. Pak dostaneš večeři.“

Číňan naslouchal a pak po chvilce přemýšlení uznal, že nezbývá než poslechnouti. Vzduch byl stále těžší, a tak zavázav si šátkem ústa a nos, rychle se svlékl a sotva byl hotov, otevřely se před ním dvéře a on vběhl do druhé místnosti. Dveře zaklaply do veřejí. Oddechl si; zde byl vzduch čistší.

Když se umyl ve vaně v horké vodě, z které také čpěla nějaká přísada, a spláchl sprchou, otřel se ručníkem a oblékl se do šatů.

Sotva byl hotov, otevřely se druhé dveře, vedoucí do třetí místnosti a na prahu stál sluha.

„Tak pojď dál!“ zval Číňana.

Byla to malá jizba. V jednom rohu stůl, židle, v druhém obyčejná železná postel.

Za chvíli seděl Číňan u stolu a hltavě jedl. Po přestálém strachu a koupeli dostavil se hlad v plné síle. Když pak mu sluha přinesl samovar a čaj se zákusky a pár cigaret, zapomněl Číňan hnedle na svoji situaci a s požitkem vypouštěl kouř, žije jen přítomnosti.

„Co se stalo s mým soudruhem?“ ptal se po chvíli sluhy.

„Dostal záchvat. Nakazil se od té opice. Ty máš silnou náturu, tak jsi to ve zdraví předržel.“

Číňan se podrbal na rameni.

„Proč se drbeš?“ ptal se sluha.

„Udělala se mi na rameni neštovička a svrbí mi to.“

„A to nic není, to je z krve“ – pravil sluha – „ale nedři to.“

„Tak se klidně chovej a dobře se vyspi. Když budeš dělat dobrotu, tak to všechno dobře dopadne.“

Sluha odešel, zámek zarachotil a kroky jeho vzdalovaly se chodbou, až zanikly docela.

Druhý den vyjelo z domu auto, v němž seděl v salonním úboru profesor Wiedermann, proslulý bakteriolog, a ujíždělo k Berlínu.

Před palácem presidenta republiky zastavilo a šofér čekal plné tři hodiny, než vrátil se učenec se zářící tváří zpět.

KAPITOLA II.

Ani odvážným vždy štěstí nepřeje.

I.

V malém městečku, ležícím u samých hranic na západě republiky, bylo na náměstí živo. Lidé, stojíce v hloučcích, upírali zraky k obloze, směrem k východu.

„Už letí!“ – vykřikl jakýsi šprýmař, – a všichni natahovali krky – „ale ještě ho není vidět“ – dodal a všechno se to smálo.

„Vy taky jednou poletíte – ale do horoucího pekla – abyste si nedělal z poctivých lidí blázny“ – utrhla se na něho baba, známá svou vyřídilkou.

„Poletím paní Hofman – poletím, ale až o Filipa a Jakuba, aby mně nebylo smutno, svezeme se spolu.*

Hlučný smích naladil babu do bojovné pósy. Chtěla mu právě řízně odseknouti, když očekávaná loď objevila se skutečně v dáli a zaujala pozornost všech.

„Dodržela přesně čas“ – pravil mistr pekařský, stoje před krámem a dívaje se na hodinky.

Na věži odbíjelo deset hodin, když loď snášela se na náměstí, mezitím co lidé ustupovali do kruhu, dělajíce jí místo.

Občané městečka vymohli si na správě čínské vzduchu plavby, aby zřídila u nich zastávku, chtějíce též využíti té výhodné a poměrně laciné komunikace, která se rozvětvovala po celé zemi. V městečku bylo několik průmyslových závodů, které hlavně daly popud k akci.

Loď dosedla k zemi se složenými křídly, zřízenci spustili schůdky a jeden slezl dolů, zasalutoval před panem poštmistrem, který stál blíže lodi se starostou a městskými kapacitami, a hlásil příjezd, podav mu nějaké listiny. Pak vynesli balíček dopisů, které odnesl hned listonoš na poštu.

Z kajut vylezli první čtyři cestující, kteří použili zahajovací jízdy. Lékárník s paní a dva obchodní cestující.

Když nastoupilo několik osob do lodi a listonoš dodal poštu, loď zahoukala, vznesla se do výše a za chvíli mizela na východní straně. Hloučky se rozešly a město dostalo svůj obvyklý ráz.

V odpolední hodině prolétla, jako obvykle, poštovní loď nad městem, pilot shodil do připravené sítě balíky odpoledních a večerních novin, aniž by rychlost zmenšil, a za chvíli roznášel poslíček noviny, které před hodinou ještě chrlily rotačky v hlavním městě stopadesát kilometrů vzdáleném.

Tempo Žluté ruky zasáhlo i do idylických zákoutí malých měst a donutilo bodré občany ku zvýšenému ruchu, který přinášel sice různé výhody, avšak za cenu ztráty svobody a zdravých nervů.

Večer v representačním hostinci scházeli se denně hosté u svého stolu, aby rozptýlili chmury dne a při

sklenici zapomněli na hořkosti života. Chodili tam ti, jež krb rodinný dosud nehřál a ti, jimž zase již vychládal.

Lékárník právě vykládal dojmy ze své vzdušné jízdy.

„To je let! to vidíte, jak se vám ta naše země pod nohama točí. A ta jistota! – ten pocit bezpečnosti. Ani vám to nepřipadá, že jste kilometr nad zemí a že letíte rychlostí 400 až 500 kilometrů za hodinu. Žádná závrať! – žádné otřesy! Plujete jak na obláčku. Pro lidi nervosní – a kdo pak dnes není – je ta jízda jako stvořena. Každému ji odporučuji.“

„Vy zde chvalořečíte jako na provisi!“ smál se městský inženýr.

„No ne! – jen co je pravda!“ – hájil se lékárník. „Tu převahu Číňanům upříti nemůžeme, že dali našim technikům flek!“ – ťal inženýra.

„Ale čím oni ty své mašiny pohání“ – ozval se pekař z náměstí, výrobce čtyřhaléřových housek, který s trpkostí vzpomínal, jak jeho otec pomocí kvasivých prášků vyhnal i dvoupatrové domy v několika letech do výše, a on, nástupce, ztíží udržel jeden.

„Pára to není, benzin to není, elektrika to není, co to vlastně je?“ ptal se mistr.

„To je jejich tajemství,“ pravil lékárník – „které žárlivě střeží. Člověk jenom vidí, jak tam ten chlap mačká knoflíky a pohybuje různými pákami, ale jak to vypadá uvnitř, to se nikdo nedoví.“

„Tak jim takovou loď ukrást a podívat se do vnitřností“ – pravil rázný mistr řeznický, který měl zálibu ve stylové

řeči – „nestálo by to za pokus? – dostat se jim jednou na kobylku?“

„Což o to!“ – pravil inženýr – „cenu by to mělo nepopiratelnou. Kdo vládne vzduchem, vládne světem; a bylo by již na čase, aby se již ta karta obrátila. Jejich

vládu cítíme všichni na své šíji. Tak moci to žluté jho se sebe setřásti. To by se zase svět zotavil."

U vedlejšího stolu sedělo několik mladých, nadějných synů svých otců, kteří pilně naslouchali a mistr řezník ani netušil, že vočkoval do mladých hlav inspiraci k velikým činům, které měly překvapiti celý svět.

Když vraceli se mládenci z hospody domů, chodili ještě dlouho po náměstí a přidušeným hlasem sdělovali si myšlenky. které se navzájem splétaly a utvářely stále v jasnějších rysech, až splynuly ve vyhraněnou formu.

Embryo činu bylo počato.

II.

Tři byli a plán jejich byl jasný jako jejich oči. Nešlo o žádnou maličkost. Mládí vidí jasně a je schopno odvahy i oběti. Než na oběti zatím nikdo z nich nepomýšlel. Každý z nich chápal jen, že jde o věc ohromného dosahu a že je k tomu potřebí celých mužů.

V tichosti děly se přípravy.

Číňané v dopravě vzduchem rozšiřovali stále svoje vzdušné linky a zakládali nové stanice. Též v městečku, jež mělo se státi svědkem světové události, v krátké době objevily se hangáry, kde stále byly ukryty dvě – tři lodě v záloze a kde se též prováděly potřebné opravy.

Přístup do hangárů a dílen byl střežen ozbrojenou stráží.

Tři mladí přátelé obhlíželi nenápadně terén a hledali nepřítelovu Achillovu patu.

Nejdříve pilně pozorovali, jak zachází řidiči s různými pákami při vzletu a příjezdu. Věděli již správně, které páky používá se ke kolmému výstupu a

které k pohybu křídel a jich řízení. Dělali si doma náčrtky a poznámky, aby si vše vštípili v paměť.

Jednoduchost plánu byla překvapující.

Jediná příležitost přiblížiti se nenápadně k lodi, byla na náměstí, kde byl příjezd a odjezd lodí. Zde právě v ruchu, který kolem vždy nastal, byla ostražitost Číňanů menší nežli u hangárů. Denně vždy k večeru čekali spiklenci na příjezd a odjezd lodí, vyčkávajíce své hodiny.

Zmocnit se náhle lodi, vylétnout do ohromné výše a pak letem do vesnice za hranicemi, kde čekal čtvrtý spiklenec, bratranec syna lékárníkova, a kde ji chtěli ukrýti ve stodole, rozmontovat a součástky tajně zaslat do Berlína, to byly hlavní body programu neloyálních synů Československé republiky.

Jednou večer přilétla neobyčejně malá loď.

Mládenci byli na stráži a hned ji se všech stran oklikovali. Jen dva zřízenci vylezli z úkrytu řízení lodi. Procházeli se poblíže lodi a zdálo se, že někoho čekají. Loď byla podle vzhledu valně již opotřebována a byla patrně staršího typu.

Spiklenci pohlcovali očima oba Číňany a měřili vzdálenost jich procházky od bodu, kde obraceli se k lodi zpět.

„Teď, anebo nikdy!“ – zašeptal vůdce. –– „Pozor! jak budou odcházet od lodi, skočíme dovnitř a jedem!“

Nic netušící Číňané pomalými kroky vzdalovali se od lodi, zabráni v hovor.

„Teď!“ – a mládenci vyrazili.

Dvěma skoky byly v lodi, vůdce trhl pákou a loď vyletěla jako vypálená raketa kolmo do výše a zmizela v prostoru, jako když se rozplyne.

Lidé kolemstojící, užaslí dívali se s otevřenými ústy nahoru, nechápajíce v prvé chvíli, co se to děje, jen oba Číňané vybuchli v sarkastický smích.

„Šťastnou cestu!“ – volali nahoru za dobrodruhy.

Však ti již potměšilý pozdrav neslyšeli.

V hlavách jim jen zahučelo a pak nekonečné ticho zalilo jich vědomí a loď šuměla vzduchem výše a výš – stále výš – a tři páry skleněných očí dívaly se vytřeštěně do věčnosti.

KAPITOLA III.

Ministerská rada, v níž se rozhodovalo o osudu celého světa.

I.

V saloně ministra zahraničí v Berlíně sešli se ministři v plném počtu.

„Jiné východisko z té situace není,“– pravil ministr zahraničí. – „Má–li se celá akce setkati se zdarem, musíme ji dáti k disposici celému „Svazu národů“. Sami na to nestačíme. Polovičatostí bychom vše zkazili. Víte, jak to dopadlo těm nešťastným naivním hochům, když chtěli Číňanům ukrásti loď. Od té doby také Číňané větří a zostřili pozornosti

„Což vzíti při té vyhlazovací akci hned Poláky, Čechoslováky a Jugoslávce s sebou“ – navrhoval ministr vnitra – „zabili bychom tak jednou ranou čtyři mouchy.“

Ministr zahraničí se usmál. „Bylo by to pěkné sice, podle našeho Momsena, ale co by řekla Francie?, co by řekla Anglie?, ne, pane kolego, ty věci najednou řešit nemůžeme; zde se jedná o akci, ke které si musíme všichni podati ruce. Musíme vzíti v úvahu, že to bude strašlivá bitva, při které sotva skosíme jednoho nepřítele, přijde druhý, stejně strašný – epidemie z milionů hnijících mrtvol – a to bude

nepřítel, vůči kterému se musíme zase všichni semknout, abychom jej zdolali.“

„Jaké doby bude potřebí k opatření dostatečného množství ochranné očkovací látky?“ – tázal se ministr obchodu.

„Nejméně doby jednoho roku“ – pravil president – „a to musí pracovat všichni bakteriologové celého světa. Bude to tentokrát zkouška všech státníků světa a já doufám, že při ní všichni obstojí. Ten „Žlutý spár“ nás již jednou srazil všechny do jedné linie, ačkoliv tenkráte nám to nebylo nic platno; ale taková překvapení se neopakují.

Dnes oni jsou zpiti vítězstvím a jejich výpočet skutečně nabývá hrozivé formy. Nevzchopíme–li se nyní k odporu, je osud nás všech zpečetěn. Tenkráte přepadli nás všechny nepřipraveny na takový způsob boje, dnes přepadneme my je, a proto zvítězíme. A proto tento prostředek je jediný, který nás může zachránit a setká–li se se zdarem, bude vždy chloubou našeho plemene, že germánský duch to byl, který zvítězil nad asijskou zběří a vysvobodil svět z jejího jha. A dá Bůh, že jednou germánský duch to bude, který ve světě zavede pořádek a povede jej k vyšším metám.“

Heil! – heil! – ozvalo se kolem. A srdce všech tloukla v zrychleném tempu, jakoby nová krev rozproudila se v žilách, jichž zmocňovala se již mdloba, začátek konců.

Výsledek celé porady byl, že ministr zahraničí vyrozumí předběžně veškeré státy Svazu o plánu a pak svolá je k tajné společné poradě.

II.

A zase stáli všichni v jednom šiku a zase osvědčilo se rčení, že společné neštěstí sdružuje lidi dohromady

a bratrství slavilo triumfy. Jenom že zde, v tomto případě, nebylo to sdružení národů, ale zatím sdružení státníků, při kterém tlouklo srdce klidně, vypočítavě, jen údery šly stejně do taktu. Národům se zatím celá akce tajila z opatrnosti, by nebyl plán dříve prozrazen, než nadejde jeho chvíle.

A naděje státníků ochuzených zemí rostly a šuměly svěží zelení.

Nikdy ještě nebyly tak ve vážnosti a tak ceněni a placeni mužové vědy, kteří zasvětili své životy úpornému boji s neviditelnými nepřáteli člověka, jako nyní, když pracovali na jeho zhoubu.

A mužové vědy pracovali. Vše bylo tak jasné.

Číňané nebyli nic jiného nežli druh bacilů, které se úžasnou měrou množily, hrozíce vyhubiti celý svět.

Ještě mnoho zločinců vybraných k pokusům padlo za oběť v zájmu celku, než bylo připraveno dostatečné množství látky hubící i látky ochranné, aby se mohlo přikročiti k oficielní úkladné vraždě pětsetpadesáti miliónů mužů, žen a dětí ve jménu zachování rodu.

A mezi tím soudcové dál odsuzovali ve jménu zákona bez uzardění vrahy, lotry a různé ty břidily, kteří se zamotali do sítě osnov, co se smí – a co se nesmí, a obhájci snažili se dále obratným jazykem vyprostiti je z rukou kata, který jako obětní beránek, bral to všechno – na sebe.

Konečně nadešla veliká chvíle.

Všichni lékaři byli zalarmováni a očkování „Bílých“ započalo. Všude mělo příznivý průběh a postupovalo hladce vpřed. I v africké černošské republice nechali se všichni s ochotou očkovat. I oni měli Číňanů pod krk a těšili se ve svých černých duších, jak vyzrají na tu chasu dříčů, která je donucovala pracovati do úpadu. V jejich nitrech nebylo rozporů, zda je to hřích neb zločin degradovat člověka na obtížný hmyz a zbavovati se jej tinkturami jako štěnic.

Vždyť ta volba byla tak snadná a samozřejmá. „Být, či nebýt? Čekat, až je Číňané ubijí, aneb ubít je a žíti dál?

Za to pacifisté ocitli se v děsných rozpacích.

Byli náhle postaveni před velikou otázku, na jejíž luštění nedalo se čekati. Postaveni? – ne! oni byli přímo vrženi na rozhraní dvou světů, kde končila teorie a počínala prakse. Bylo jim tak, jako když je náhle hodí do lví jámy nebo shodí přes palubu do moře, kde plave jen jedna přeplněná kocábka a voda teče do úst a člověk má při tom luštit evangelické zásady. A tak jako v té kocábce, lidé dobří urážejí vesly prsty tonoucích, – kteří se snaží zachytit se jí, – v obavě by se nepřevrhla a jako tonoucí houby dbají na zásady ve smrtelném zápase, tak též oni byli nuceni rychle se rozhodnouti: Být, či nebýt?

Jejich zásadou bylo – neodporovati zlu.

Jejich zásadou bylo, že válka je zločinem, – paskvilem lidství. A zde se chystala válka v té nejhnusnější formě, válka moderní, jejíž děvkou stala se „věda“ – ta svatá věda, která konstatovala, že na pitevních stolech nikdy ve vnitřnostech člověka duši nenašla, ta studená věda, která našla jen děsné prázdno ve vesmíru i v nitru člověka.

Ale kde je počátek a kde mez zločinu! Jaký chaos!

Zločin je neobsáhlý bez mezí a hranic jako láska. Tak jako láska v tisícerých variacích zmítá člověkem od zbožňování Venuše Miloské až k lásce divokých horských pastevců ke kozám, tak také zločin jako násilí může se měřit od rozpuknutí vši, až k ubíjení člověka. Motiv k činu zůstává vždy stejný. Zbaviti se tvora, který nás obtěžuje, ohrožuje, sužuje, který je nám nepohodlný.

Není hranic zločinu.

Házení živých raků do vařící vody pro pochoutku, moření husy pro veliká játra, trápení zvířat ve

vivisekčních síních je stejně bestiální, jako vraždy na jatkách zvířat nebo lidí.

Ale svědomí člověka sedí pevně v jeho lebi; záleží jen na síle úderu, aby se otřáslo.

Když sněhobílý beránek s růžovou pentličkou kolem krku běhá za dětmi a zvoně rolničkou, vyvolává jas radosti na dětských líčkách, přijde náhle zlatá maminka, zavolá řezníka, a u oběda při pohledu na rozsekanou mrtvolu miláčka ozývá se dětský pláč.

První úder do svědomí maličkých.

A pak již to jde rána za ranou, až je z nich celý člověk.

Ale život je tvrdý a tak ten dobrý brahmín, který dbal nařízení Boha, „nezabiješ!“ doslovně a šel v tom tak daleko, že při procházce v zahradě nechal před sebou cestu zametati, by ani broučka a červa nezašlápl, když dozvěděl se, kolik životů jen při pití vody zabije, o čemž jej Evropan přesvědčil, nechav mu pohlédnouti do mikroskopu na kapku vody, skončil raději sebevraždou.

Těžká byla volba.

Tři cesty vinuly se zde plny různých záhybů a cíl každé z nich mizel kdesi za obzorem.

Zde chystal se boj v takové formě, že jevil se vyloženou úkladnon vraždou, ke které mlčky přihlížeti znamenalo státi se spoluviníkem.

Cíl? zamezit zločin varováním Číňanů.

Výsledek? Číňané vrhnou se na pachatele a bez milosti je zničí. – Tedy z deště pod okap. Krveprolití přesunulo by se na druhou stranu.

Druhá cesta: zachovat neutralitu a nezúčastnit se boje na žádné straně. Odmítnouti ochranné očkování jako formy zbraně.

Výsledek? Zahynouti v epidemii i s Číňany.

Třetí cesta: Přijmouti očkování, jako ochranný prostředek a snažit se zmírnit hrůzy moderní války.

Ale zemříti nebylo ani pacifistů programem, a tak rozhodli se žíti a dle sil mírniti bídu boje a jeho následků.

III.

Očkování všeho obyvatelstva bylo skončeno.

Zvláštní armáda vydala se na pochod do boje.

Několik set vybraných mužů jen čítající, rozjela se nenápadně do „Říše středu“ a do zemí Číňany obsazených. Každý z nich měl jen nabitou tobolku penězi a pouzdro na doutníky s tajnou přihrádkou na dně, kde uloženo bylo třicet nepatrných skleněných trubiček.

Byli to různí obchodníci, agenti a úředníci, kteří mimo malých nutných zavazadel v kapse měli svoje pověřovací papíry v pořádku a v hlavě přesné instrukce, jak si počínati.

Epidemie měla propuknouti v „Říši středu“ a odtamtud šířiti se do druhých středisk v Sibiři, Austrálii, na ostrovech, v Africe, Americe a naposledy v osadách a zemích mezi „Bílými“.

KAPITOLA IV.

První jednání velikého dramatu.

Dne 3. července roku 1973 tonul Peking v záplavě praporů a květů. Číňané oslavovali dvanáctileté jubileum vítězství nad „Bílými“ a vlády nad celým světem.

Krásný sluneční den zvyšoval radostnou náladu pestrého davu, který se valil za město, kde konala se přehlídka válečného loďstva za přítomnosti presidenta Čang–hu–lina a celé vlády.

Na dané znamení vzneslo se tisícové hejno lodí z velikého letiště v podobě obrovského draka do výše, a když pak jeho ohromná tlama se otevřela a on začal polykati celé řady létadel, symbolicky znázorňujících druhé díly světa, jeden za druhým, při čemž jeho tělo rostlo do délky a šíře, neznal jásot davů mezí a smích, výsměšný smích hlaholil z hrdel té mnohohlavé hydry, když tu náhle pronikavý skřek ozval se ze zástupu a za chvíli tlačili se davem těžce dva muži, nesoucí bezvládné tělo mladého muže s vypoulenýma očima, s červenými skvrnami na tvářích a krku. Hustá krvavá pěna lpěla mu na rozevřených ústech, jež měl roztaženy v křečovitém úšklebku a kapala po tváři,

třísníc šaty a rozletujíc se cestou kolem. Za ním šla plačící mladá žena,

Však jeden výkřik smrti nemůže porušit jásot statisíců a jen na chvíli, kudy se průvod davem prodíral, zajel rušivou disonancí do tváří diváků. Vlna jásotu přelila se přes vlnku žalu a děsu a oči všech zas upíraly se k obloze, kde se zatím drak protáhl v dlouhého hada, svíjejícího a proplétajícího se v různých vlnovkách a křivkách, až se z něj utvořil obrovský uzel, který se proměnil v pravidelnou kouli – pak v krychli, z níž oddělovaly se jednotlivé vrstvy od shora ku předu, jako když je nožem odkrajuje, řadíce se do pravidelného šiku, který v dlouhé řadě defiloval kolem tribuny před presidentem a ministry.

Na konec slétl velící generál s vlajkovou lodí dolů k presidentovi, který mu blahopřál k výcviku mužstva.

Davy vracely se zas zpět do města za zvuků ryčné hudby.

Lidé kupili se na hlavních třídách před výkladci s knihami, kde byl na velkých mapách znázorněn v diagramech postup Číňanů do druhých zemí, přesuny obyvatel „Bílých“ do zámořských osad, číselný vzrůst Číňanů a pokles populace Bílých, během dvanáctileté čínské nadvlády.

Kolem ujíždělo auto záchranné stanice, houkajíc svůj pronikavý signál a za chvíli ozval se zase ulicí pronikavý výkřik; jedna žena v zástupu chytila se za hlavu, udělala několik křečovitých pohybů a náhle klesla k zemi. Přispěchala stráž, přijel vůz a za chvíli odvážel ztuhlou mrtvolu s červenými skvrnami ve tváři a na šíji.

Ve dvou hodinách hlášeno bylo na policejním ředitelství sedm případů náhlého úmrtí v různých čtvrtích města, za týchž příznaků.

Zalarmovaní profesoři dívali se bezradně na mrtvoly a úděs všech se zvyšoval, když jeden profesor

při zkoumání krve jedné oběti byl stižen záchvatem a klesl u mikroskopu, sražen nákazou k zemi.

Za následující hodinu stoupl počet mrtvých na 21. Zpráva rozlétla se rychlostí blesku po celém městě a obyvatelstva zmocnila se obrovská panika.

Bylo po slavnosti.

Odpolední program lidových zábav a večerní ohňostroj a illuminace města, na které se všichni tak těšili, byl odřeknut.

Na nárožích objevily se vyhlášky, aby obyvatelstvo zachovalo klid, dbalo čistoty a lékařských nařízení. Strach že otvírá brány epidemii do těla.

Však strach již prorážel i brány města a zejména boháči hnali se v šíleném úprku ven z otravného ovzduší. Nekonečné řady automobilů rozjížděly se všemi směry po silnicích, vzducholodě soukromé i dopravní vzlétaly vysoko do vzduchu, aby byly mimo nebezpečnou sféru a prchaly v šíleném letu; vlaky byly brány útokem, nestačíce pojmouti nával tisíců.

Fáma mluvila již o stech mrtvých, válečné vzducholodě dostaly rozkaz odplouti z města, všude panoval zmatek, jen lékaři zůstali jako hrdinové na svých místech, snažíce se čelit zákeřné epidemii.

Však marné bylo jejich úsilí. V noci již nestačili zřízenci sbírat mrtvoly po ulicích, každý od nich zděšeně prchal a po silnicích valily se zástupy jedním proudem, každou chvíli narážejíce a klopýtajíce přes mrtvoly, jichž stále po cestě přibývalo.

Z jitra druhého dne objevilo se zděšenému obyvatelstvu na ulicích příšerné divadlo. Celé hromady mrtvol válely se po ulicích a každou chvíli vynášeli z některého domu oběti strašlivé epidemie, házejíce je prostě doprostřed ulice.

Přijely řady nákladních automobilů a vojáci milice s nasazenými ochrannými maskami nakládali mrtvoly a

odráželi je za město, kde je polévali hořlavými látkami a spalovali.

Však záhy poznali marnost zápasu s příšerou moru.

Hromad na ulicích stále přibývalo; panika dostoupila vrcholu. Orgány státní a obecní selhaly, každý prchal, hledě zachránit jen sebe, obchody zůstaly uzavřeny, ulice pustly, ruch ustal a každou chvíli ozývaly se výkřiky obětí, které vypouštěly duši, klesajíce k zemi, jakoby neviditelnou rukou; koseni již v celých houfech.

Již i členové vlády prchli ve vzducholodích i s rodinami a město bylo ponecháno svému osudu.

Když den před tím nastupovali vyslanci „Bílých“ s personálem a rodinami do připravených lodí a odjížděli z města zkázy, byli rádi, že mají již to příšerné divadlo za sebou.

„Bože! jak jest ten život sprostý! – surový!“ – vzdychala útlocitná sedmnáctiletá dceruška anglického vyslance – „nežli za takovou cenu žít, raději nežít!“

„Milé dítě!“ – konejšil ji otec – „život je stále tentýž. Každý zápas je tvrdý; zde pouze jeví se nám v celé hrůze, že jej vidíme z blízka. Není nám lidem souzeno ve věčném míru a klidu žít. Život je zápas; a až vlna hrůzy opadne, zase zazáří duha míru těm, kteří to přežijí; – a to budeme my a naši potomci.

KAPITOLA V.

Drama se rozvinuje.

I.

Agenti pracovali přesně dle určeného plánu.

První rána platila hlavě Žlutého draka, a druhé byly namířeny do těla a do všech údů.

Bylo by kratší udeřit útokem na všech stranách současně, ale tím by přišli Číňané na stopu, že je to epidemie založená, vyvolaná lidskou rukou. Proto měli býti uvedeni v omyl, že je to přirozený vývin nové neznámé choroby, která se epidemicky šíří a roznáší prchajícím obyvatelstvem.

Číňané sice udělali zoufalý pokus omezit šíření epidemie do druhých provincií tím, že obklíčili kordonem zachvácený kraj, nepustíce nikoho přes jeho hranice. Věnec vzducholodí střežil vzdušnou hranici a bez milosti srazil ničivými paprsky všechny k zemi, kteří se odvážili překročiti vymezené pásmo.

Však přes to, že opatření to provedeno bylo se vší energií již druhého dne, uniklo mnoho prchajících na automobilech a ve vzducholodích, než kruh byl uzavřen a epidemie šířila se s úžasnou rychlostí z jedné provincie do druhé.

Již druhý den v noci zachvácen byl Nanking, Šang–hai a všechny provincie podél levého břehu Jang–tse–kiangu. Na severu hlášeny případy v Koreji, Mugdenu a Vladivostoku.

Nebylo v lidské moci zadržet vlnu hrůzy, která předcházela o celé hony každou akci, a uvedla v pohyb celé třistamilionové mraveniště.

Panika zmocnila se i vládních orgánů, kordon se roztrhl a každý hledal spásu v útěku.

Vše šlo hladce podle programu.

Celý „Bílý Západ“ sledoval „hru o život“ se zatajeným dechem, hltaje zprávy o šíření zkázy.

Horečné přípravy všude byly v proudu na uvítání příšerného hosta a na zdolání jeho příbuzných, kteří jej krok krokem sledovaly.

Agenti zatím již byli mimo hranice Číny a konali svoji paličskou práci v Sibiři.

V Číně a Mandžusku byla úloha dohrána. Všude, kde zaseli zkázu, mizeli dříve, než vlna paniky zasáhla kraj a mocný talisman v podobě nabité tobolky otvíral jim cesty na další působiště.

Čína obracela se v moře hrůzy. Smrtelný řev nesl se odevšad k nebesům, kletby a vzdechy, tam, kde dříve hlaholil zpěv a smích šťastných lidí. Zmlkla milionová a statisícová města, ruch ustal a kupy mrtvol rozeseté po ulicích a v domech, jak zákeřný mor je skosil v celých hromadách se skroucenými údy, s vytřeštěným zrakem, někteří spleteni v klubko smrtelném zápase s výrazem hrůzy ve tvářích, posetí červenými skvrnami a nad nimi a kolem nich děsivé ticho smrti.

Požáry, vzniklé panikou, dodělávaly dílo zkázy, olizujíce rudými jazyky lačně hojnou potravu v domech a měníce krásná díla pilných rukou a hlav v trosky.

Špinavé vlny Hoang–ha a Jang–tse–kiangu valily se mlčky kolem ztichlých přístavů, kde před několika dny panoval rušný život a unášely tisíce mrtvol nešťastných, šumíce jim po cestě píseň pohřební.

Divokou smrští zavířila Morana po sibiřských pláních. Osiřely sady, plantáže a pole a miliony pilných rukou, které s takovou láskou ošetřovaly vděčnou matku zemi, zarylo se ve smrtelném zápase do její kypré pudy, aby naposledy zmrvili ji svými těly.

Zde však též platili svoji krvavou daň za svůj rod první „Bílí“, kteří zde v moři Žlutých tvořili malé ostrůvky, jako zbytky bývalého panství „Bílých“ a kteří byli obětováni v zájmu celku, jelikož očkování nedalo se zde tajně, bez nebezpečí prozrazení provésti a pak

jejich odolnost proti epidemii vzbudila by podezření Žlutých.

Současně vypukla choroba v Austrálii, a jak doletěly první lodě s prchajícími Číňany do Afriky a Ameriky, přeskočil požár do tamních čínských osad a pak začal se šířiti do oblastí Bílých.

II.

V té době, kdy již záplava „červené smrti“ pronikala přes Ural do Evropy a valila se do Persie, Indie a na ostrovy, kosíc jenom Žluté, letěl elektrický vlak čínským územím v Kanadě, blíže se hlavnímu městu Hu–pei ležícímu na Winipegském jezeře.

V kupé první třídy seděl cizinec s oholenou tváří, podle typu Yankee a drže v ruce noviny, byl pohroužen do četby, že ani nepozoroval Číňana, sedícího naproti němu, který zdánlivě klímaje, prohlížel si jej skrze okuláry svýma malýma černýma očima. Vedle Číňana seděli ještě dva mladí lidé, muž se ženou, kteří spolu tiše hovořili, dívajíce se chvílemi velikým oknem na ujíždějící krajinu a chvílemi klouzajíce pohledy po protějších spolucestujících. Vedle cizince seděl tlustý Číňan, taktéž zabořen do velikých novin, sleduje horlivě nějakou rubriku plnou číslic.

Z vedlejšího kupé zazníval hluk několika hlasů, prudce debatujících, dle úryvků hovoru o morové ráně, která zničila jejich rodnou zemi a ohrožovala celý svět. Cizinec vyšel a za chvíli se vrátil zase na své místo. Když vycházel z klosetu, setkal se se svým protějškem, který stál v chodbě u okna, dívaje se na krajinu a pokuřuje z lulky.

Chodbou stále přecházeli lidé sem tam, chodíce do restauračního vozu na přesnídávku a mezi nimi proplétali se zřízenci, nabízejíce občerstvení, doutníky a různé jiné věci.

Vlak zastavil na menší stanici. Malé městečko rozkládalo se za nádražím na rovině. Uprostřed týčila se nezbytná pagoda a domy s typickými střechami připomínaly cizinci, že se nalézá v Nové Číně. Za městečkem rozkládala se až k tmavým lesům kol do kola žírná pole, na nichž hemžili se zemědělci, kosíce žluté klasy a svážejíce bohatou žeň do stodol.

Cizinec vyhlížel otevřeným oknem ven, dívaje se na nově přistupující pasažéry. Žádný ve voze si nepovšiml, že z jeho ruky, opřené o okenní rám, vyklouzla nepatrná skleněná trubička, která se při dopadu na kámen roztříštila.

Ve vlaku nastal ruch a za chvíli, přibrav nové cestující, rozletěl se širým krajem dále.

Náhle se zatmělo; vlak vletěl do tunelu, a když po chvíli vrazilo slunce zase do vozu, zastrkoval cizinec doutníkové pouzdro do kapsy a pod ním na podlaze byla malá vlhká skvrna.

V ruce maje doutník, povstal, chtěje si jít na chodbu zakouřiti. Udělal dva kroky, když v tom vylítl s protějšího sedadla Číňan, vrazil mu ze zadu ránu pěstí do hlavy a cizinec se skácel k zemi. Mladá Číňanka zděšeně vykřikla a všichni cestující se sbíhali, co se to stalo. Číňan jim ukázal svůj odznak, druhý detektiv přiskočil a za chvíli ležel cizinec se svázanýma rukama na sedadle. První detektiv sáhl mu do kapsy a vyndal pouzdro na doutníky. Chvíli si jej prohlížel, a pak jej schoval do své kapsy u kabátu.

V tom z chodby zazněl pronikavý výkřik a všichni s& běželi podívati, co se to děje. Na zemi svíjel se jeden Číňan s krvavou pěnou u úst a na krku a na tvářích vyskočily mu červené skvrny.

Mor! – mor už je tady! – křičeli všichni zděšeně a prchali od umírajícího. Vlak vjížděl právě do velikého nádraží hlavního města.

„Tak vidíš, že jsem měl pravdu!“ pravil první detektiv k druhému. Sotva vlak stanul, hvízdl okny detektiv na píšťalku a k vozu přiskočil strážník. Řekl mu několik slov a za chvíli stálo u vozu deset strážníků, kteří hned obklopili cizince a vedli jej na strážnici.

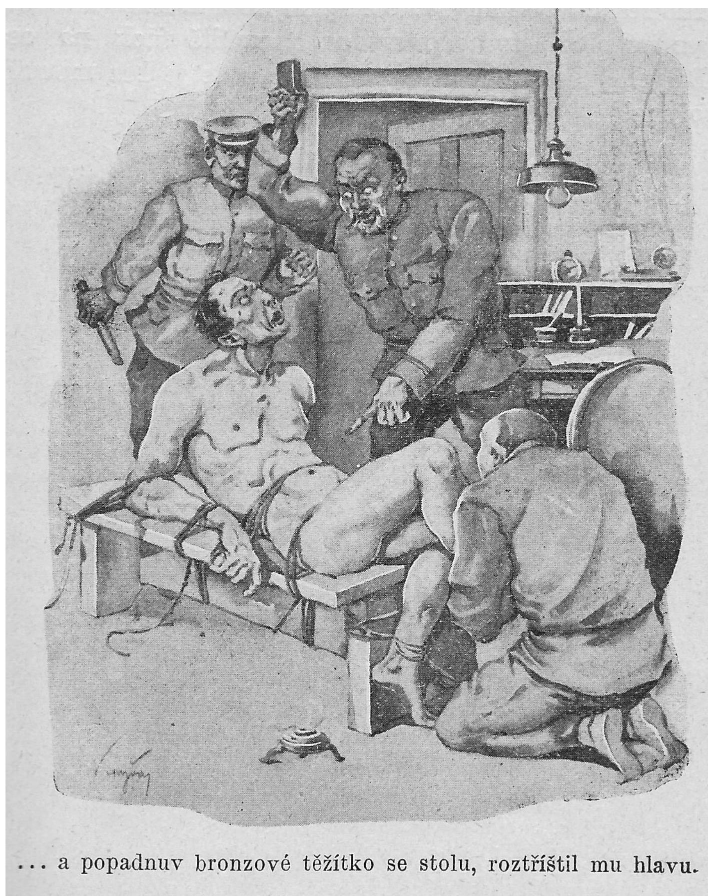
Lidé v chvatu opouštěli vlak a křičeli: „Mor! – mor je tady!“

V tom již přihnala se zesílená stráž, obklíčila cestující a žádný nesměl peron opustiti. Vlak s mrtvolou zavezli dál na postranní kolej a uděšené cestující zavedli do připraveného desinfekčního baráku.

Když se lidé dověděli, že „bílý“ cizinec roznáší nákazu, chtěl se rozlícený dav naň vrhnouti a jen velikému úsilí stráže podařilo se jej od jisté smrti zachrániti. Ještě jeden případ nákazy udál se právě při desinfekci a druzí snažili se prchnout, ale stráže s nasazenými bodly nikoho ven nepustily.

Z poslední stanice, kterou právě před čtvrt hodinou vlak projel, hlášen telefonicky též jeden případ. Tam však postižený došel až do města a nákaza šířila se dále. Též z druhých míst, kudy vlak projížděl, hlášeny byly nové a nové případy moru.

Na policejním ředitelství bylo všechno vzhůru. Sám policejní ředitel byl přítomen výslechu zatčeného cizince. Ten ležel celý nahý, přivázán řemeny na lavici a vedle něho stál zřízenec, drže v ruce

... a popadnuv bronzové těžítko se stolu, roztříštil mu hlavu.

lihový rozsvícený kahan. Mučením vynucovali na něm doznání celé akce „Bílých“. Když nechtěl doznati pravdu, vyšetřující komisař pohrozil mu, že ho budou tak dlouho páliti ohněm, dokud nevyzradí celý plán. Když zatvrzele mlčel, pokynul komisař zřízenci a ten mu postavil hořící kahanec pod chodidlo.

Strašlivý řev ozval se místností.

„Budeš mluvit?“

„Budu!“ – chroptěl mučený.

Kahan odsunut, ale oběť sebou zmítala a celé tělo chvělo se jako v křeči.

„Vodu! vodu!“ – řval nešťastník. Na chodidle objevil se ohromný puchýř. Když nemohl bolestí vypraviti ze sebe slova, dali mu na nohu studený obklad.

„Tak mluv rychle a pravdu, nebo tě budeme pálit na celém těle!“

Když doznal celý plán, jak se dlouho na to „Bílí“ připravovali, že jsou všichni očkováni, kolik agentů pracuje a kde to vzalo vznik, rozlítil se ředitel a popadnuv bronzové těžítko se stolu, roztříštil mu hlavu.

Pak vyběhl ven a za chvíli letěla prostorem jiskrová šifrovaná depeše od vlády kanadské čínské osady do celého světa:

Číňané!

Morová epidemie je dílo „Bílých“ na vyhubení našeho rodu. Všichni jsou očkováni imunní látkou. Všechny vzducholodě nechť provedou okamžitě útok na osady „Bílých“. Pomstěte svůj rod! Vyhubte je bez milosti do kořene!

KAPITOLA VI.

Pomsta je sladká.

I.

Bestie vyrazila jako rozeštvaná šelma z klece, vyprovokována ze dna lidských duší, a řev její rozléhal se široko daleko kolem.

Pomsta náleží Bohu. Ale vždycky ji vykonávají lidé.

Mstít se je sprosté, nízké. Proto činu toho dopouští se člověk. Bít se, neb nebít? Mstít se, neb nemstít? Otázky, které se stále počítají na knoflíky u kabátu od dob, kdy knoflíky nastaly.

Pomsta je veliký problém.

Ušlechtilý člověk hodí tu záležitost Pánu Bohu na krk, sprosťák si ji vyřídí sám. Mstít se je nízké a pomsta náleží Bohu. Kati! nechte své práce a jděte domů. Tu špinavou práci obstará Bůh!

Pomsta je zločin! Ach! kdo má tu sílu, zbarvit svoje ruce krví? Ne – ne! to kulturní člověk neudělá! Ten zavolá strážníka, soudce a kata. K čemu by byla dělba práce?

Kdo je dobrý, nemá nepřátel. Kdo nemá nepřátel, je člověk dobrý. Ale svět utlouká dobráky a bojí se lidí zlých. Není vždy dobrý ten, kdo nemá nepřátel a není vždy zlý, kdo nepřátel má. Dobrák je slaboch, a proto do něj každý bije. Ale síla není vždy projevem zloby a zloba není projevem síly. Síla je dvojí: fysická a mravní. Fysickou respektuje každý, mravní jen někdo. Až to bude obráceně, nebude mít ani Bůh co dělat.

Není vždy nízký ten, kdo se mstí, není vždy veliký ten, kdo se nemstí. Jsou též chytří úhoři a zbabělci.

Která rána nožem je mravnější? ze předu, nebo ze zadu?

Charakterní čestný člověk zabíjí z předu, člověk podlý ze zadu. Ale není každý podlý, kdo přepadává ze zadu, a není každý čestný, kdo zabíjí z předu.

Každý čestný muž bojuje s otevřeným hledím. Každý čestný vojín bojuje tváří v tvář zpříma. Jen lotr přepadává ze zálohy. Ale boj nezná mravnost! boj zná jen vítězství neb porážku. Aha! už jsme tam! – Čestný muž bojuje čestnou zbraní. Ale jaký je rozdíl, křapne–li lebka po čestné nebo podlé ráně? Vždy teče mozek!

Vojín béře zbraň do ruky, aby šel hájit svoji zem, svůj rod. Vojín je čestný muž. Ale vojín podle reglamá musí využít všech zbraní a prostředků, aby nepřítele zdolal. Musí přepadat nepřítele ze zálohy – ve spaní. Musí líčit na něj pasti, jako na zvěř. Musí mu brát a ničit potraviny, aby pošel hlady. Musí ho vykuřovat z děr a z úkrytů ohněm, jako myši nebo vosy. Musí se k němu provrtávat děrami; vyhazovat jej podkopy do povětří. Musí ho dusit otravnými plyny. Musí bojovat se zavřeným hledím – zákeřně! – podle! Oficielní podlost, hájená týmiž lidskými zákony, které jednotlivcům házejí oprátky na krk. A nikdo se při tom nezardí!

Boj nezná mravních zásad, nezná sentimentality, ani humanity. Boj dělá z hodnot trosky. Z hodnot hmotných i mravních. Morálka tancuje po hlavě, a provádí divoké kejkle. Soudcové a kati! Jděte domů a nedělejte si z lidí blázny! Vše je strašný podvod! Život je komedie! Drama!

Být, či nebýt? Brodit se blátem, nebo krví? Zabíjet nebo nezabíjet? Kdo meč tasí – mečem zhyne. A kdo ne, – zhyne taky! Kdo se ubrání, žije. Kdo se nebrání, zahyne. Ale kat a vojín nejsou vrahy – a přec zabíjí. A

zabíjí s rozmyslem. Není vražda jako vražda. Vše se hodnotí podle určitého ceníku. Jeden vrah dostane provaz, druhý vyznamenání. Jaký zmatek v hlavách i v údech. Ale když zuří boj, tak se nefilosofuje a napadený buďto se nechá ubít, anebo se zuřivě brání do posledního dechu, aby prodal draho svoji kůži. Když vidí zmírat kolem sebe své drahé, když vidí, jak hyne celý rod, nezbude v duši nic jiného než touha po pomstě, s týmž mravním podkladem a právem, jako jsou oficielní šibenice.

II.

V Chicagu bylo obyvatelstvo v nervovém napjetí. Morová nákaza kosila usazené Číňany ve městě jednoho po druhém. Auta na dopravu mrtvol nestačila je odvážet za město, kde je spalovali, a na ulicích odehrávaly se příšerné výjevy, které zejména ženy a děti děsily, připravujíce je o illusi života a otřásajíce jejich svědomím.

Byla to taková podivná válka.

Děla nehřměla, žádný rachot pušek, žádné zříceniny, žádné armády chrabrých bojovníků, ani raněných; byli jenom padlí, – muži, ženy i děti, starci i nemocní; ale jen na jedné straně. Byla to moderní válka. Válka vyhlazovací. Válka na vědeckém podkladě, kde místo generálů nastoupili mužové vědy; té vědy, která lidskou duši nenašla.

Válka s jedné strany pohodlná, laciná; jenom tu špatnou stránku měla, že kazila chuť k jídlu a rozrušovala slabým lidem nervy.

Každou chvíli projel jako nožem v sluch výkřik a ženy prchaly, zacpávajíce si uši, děti plakaly a projíždějící auta nakládala zkosené, odvážejíce je jako hnůj lidské kultury za město.

Doprava vzduchem, která byla v rukou Číňanů, uvázla. Morana kosila řidiče u volantů a následkem nedostatku vycvičeného personálu byla zastavena. V krátké době byly celé stanice opuštěny a připravení bílí inženýři v záloze vrhli se lačně na ty zázračné stroje, k nimž dosud neměli přístupu a které dosud ovládaly celý svět. Mimo lodí dopravních, větších rozměrů, byly vždy pohotově ve větších městech na stanicích lodě válečné, které v čas potřeby vylétly do výše, aby utišily a zchladily rozpálené hlavy podmaněných.

Když inženýři vkročili do opuštěné stanice, naskytl se jim hrůzný obraz. Asi deset mužů posádky leželo v klubku v hangáru před válečnou lodí, v které seděl u řízení mrtvý Číňan s hlavou nazad opřenou o lenoch sedadla s vytřeštěnýma očima, s červenými skvrnami v obličeji.

Na zemi ležící Číňané nejevili známky moru; jen každý měl přes hlavu, neb přes tělo zvláštní šrám, jizvu, jako po spálenině, jako když ho šlehne žhavým prutem. Ve vnitru lodi našli u zvláštního přístroje muže, který se držel jednou rukou křečovitě nějaké páky, leže zkroucen na sedadle, s hlavou zarytou mezi spleť různých drátů, které se vinuly pažením do druhé místnosti.

Ve stěně lodi u přístroje byl otvor, kterým vedla roura, upevněná na pohyblivém kloubu, a otvorem bylo viděti, že roura míří právě na skupinu mrtvol, sražených záhadnou smrtí.

Inženýři vysvětlili si věc tak, že asi chystali se Číňané nasedat, když v tom Číňan u přístroje zachvácen byl morovou křečí a mimoděk hnul pákou, která uvedla v činnost žhavý paprsek, který vyšlehl a zasáhl skupinu zřízenců běžících kolem.

Při zahájení vyhlazovací války bylo myšleno na různé eventuality konfliktu se Žlutými, a proto byla

brána též v úvahu při poradě Bílých válečná pohotovost vzducholodí, na které byl všade proveden zesílený útok skleněnými trubičkami, takže zřízenci byli zkoseni dříve, než se mohli vzchopit k nějaké akci. To bylo možno ovšem jen ve státech Bílých.

Když po odklizení mrtvol podařilo se inženýrům vzlétnouti od země, vytlačili lodě z kůlen na prostranství a zkoušeli řízení lodí v letu nízko nad zemí. Za hodinu ovládali lodě již tak dalece, že se mohli pustiti do výše a v druhé hodině již kroužili za jásotu davů nad celým městem a hvězdnatá vlajka zase zavlála po dlouhé době v prostoru.

Právě v té době, kdy zazněl celým světem výkřik hněvu a pomsty, hnalo se posledních dvanáct Mohykánů vyplnit poslední rozkaz svých velitelů i svého srdce, aby splatili stejnou mincí Bílým, když Morana překazila jim v posledním okamžiku dílo pomsty a zkázy.

Než, jásot davů nad svojí vlajkou v povětří byl předčasný a dvanáct posledních Mohykánů bylo jen dvanáct Mohykánů okresních.

Lodě snesly se zase k zemi a teď podrobili inženýři důkladnému studiu, za náležitého bezpečnostního opatření, jejich pekelné oslepovací a smrtící stroje. K tomu účelu snesli se daleko za městem na širém prostranství, kde uvedli v pohyb na jedné lodi malé dynamo, umístěné v prostřední místnosti. Když si prohlédli vedení drátů, zkoušeli různé ty otvory a páky, umístěné s obou stran na bocích lodě, kde byly otvory na roury, upevněné na pohyblivých kloubech, takže se dalo jimi na všechny strany otáčeti a mířiti.

Konečně podařilo se jim uvésti do pohybu stroj, a když jeden inženýr chopil se páky, u které byly různé stupnice, a zapnul na první stupeň, vyšlehl zelenavý paprsek z roury, jako dlouhý tenký jazyk a druhý inženýr pohybuje rourou, zamířil jej k zemi, kde byly

připraveny klece s králíky. Šlehl jím přes jednu klec, králík sebou trhnul, začal se točiti do kola a předními tlapkami jezdil si přes oči. Když jej vyjmuli z klece, seděl chvíli tiše a pak ustupoval zpět. Byl oslepen.

Při druhé zkoušce s vyšším napětím zasáhnutý druhý králík svalil se, natáhl a byl mrtev.

Sotva vyzkoušeli druhé lodě, kterých bylo v celku šest, zpozorovali nad městem v dáli kroužiti tři vzducholodě. Jeden inženýr díval se kukátkem a vykřikl: To jsou Číňané! Útočí na město! – házejí dolů pumy! – honem nasedat! – a vpřed!

Všichni se řítili k lodím a za chvíli šest lodí letělo k městu.

III.

V čínském hlavním městě Hu–pei zoufalství dostoupilo vrcholu. Zděšené obyvatelstvo prchalo přes kupy mrtvol, marně chtíc uniknouti zkáze, kterou roznášelo a vleklo s sebou. Srdce ztvrdla na kámen a několik rozsápaných mrtvol „Bílých“, kteří v čas neunikli z města, svědčilo o tom, že zlo plodí zlo.

Třicet lodí bylo připraveno vzlétnouti a roznést zkázu na všechny strany, aby pomstili rod. Však mor řádil již v jejich řadách, a když vzlétli, bylo jich jen dvacetdva. Rozlétly se dle programu ve skupinách.

Šest lodi pustilo se směrem k Chicagu. Sotva přejely hranice Unie, zůstaly dvě lodě pozadu a náhle se počaly točiti v kruhu, jako ranění ptáci, každá protichůdným směrem až na sebe narazily a jejich trosky, značně zdeformovány a poškozeny, zůstaly viset ve vzduchu a pluly, hnány slabým větrem jako dva vraky bez cíle, vzdušným oceánem.

Ostatní čtyři vzducholodě hnaly se zatím mocně vpřed, ničíce pod sebou pekelnými paprsky vše, co se hýbalo.

Na polích pracující lidé, upozorněni výbuchy, spatřili nad sebou lodě a byl to jejich poslední pohled k modré obloze. Malomocné výkřiky ozývaly se kolem a pak klesali všichni s vypálenýma očima k zemi.

Za chvíli ozýval se ryk z blízké osady a oslepli lidé potáceli se mezi hořícími domky, padajíce do plamenů. Lodě, letící nad železniční tratí, ničily nádraží, u jedoucích vlaků vypalovaly oči stroj vůdcům i pasažérům, až dostihly město Saint Paul. Zakroužily nad městem jako jestřábi a zase šlo vše dle ďábelského plánu. Překvapenému obyvatelstvu vypálili oči a pak mu zapalovali domy nad hlavami.

A šílený ryk nešťastných, bezmocných, nesl se až k lodím, kde zněl rajskou hudbou k sluchu mstitelů.

Však jako echem ozvaly se z jedné lodi též výkřiky, a když tři lodě, dodělavše zkázu města, pustily se směrem k Chicagu, zůstala čtvrtá loď nad hořícím městem, jakoby ti v ní nemohli se dost vynadívati na hrůzné divadlo pod sebou.

Tři lodě jen dojely nad milionové město u Michiganského jezera. Počaly právě pustošit předměstí a rozsévat zhoubu do ulic, když proti nim od jihu objevilo se šest lodí, které se v polokruhu rychle blížily, až se jim octly nad hlavami. V zápětí vyšlehly zelené paprsky z nich, a když zpozorovali Číňané svůj omyl, byl to již omyl jejich poslední a tři lodě kroužily ještě chvíli zmateně kolem, až se zastavily s roztaženými křídly, jakoby unaveny po katanské práci chtěly si odpočinouti a nabrati nového dechu. Však dechu již nenabraly. Pohasly ničivé paprsky i kosé oči podlité pomstychtivou krví a za chvíli snášela se jedna ze šesti uchvácených lodí s americkou vlajkou k zemi, aby uděšené obyvatelstvo upokojila a vyrozuměla o zkáze nepřátel. Město bylo zachráněno až na severní předměstí, kam sjely se

hasičské sbory zdolat vzniklé požáry a zachránit sta nešťastných oslеplých od jisté smrti.

Žádná svoboda na světě nevykupuje se lacino, a tak i zde musela to jistá část obyvatelstva zaplatit i s krvavými úroky.

Teprve po úplném zdolání a vyhubení Žlutých na celém světě bylo viděti ty spousty, které v posledním smrtelném zápase mstitelé nadělali.

Všude, kde podařilo se troskám hynoucích vzdušných flotil vniknouti na území „Bílých“, hrůzná stopa zkázy značila cesty, kudy se braly a spáleniště osad a spousty oslеplých, pokud byli zachráněni, byly dlouho břemenem a mementem zvítězivšího plemene Bílých, než vyhladil čas stopy ty, aby zase svět upadl v staré své hříchy, o jichž očistu marně velcí jednotlivci usilovali.

KAPITOLA VII.

Flotily mrtvých.

I.

Boj se Žlutými byl dobojován. „Žluté nebezpečí“, které jako můra dusilo všechen život Západu, neexistovalo více. Však ještě svět si neoddechl. Rány utržené v boji, byly ještě příliš živé a stále se jitřily v novém boji s epidemiemi.

Armády lékařů a zdravotních zřízenců zápasily hrdinně s úporným nepřítelem a dík vyspělosti obyvatelstva, které dbalo zdravotních nařízení, byl útok záludného nepřítele odražen a šíření jeho lokalisováno.

Jakoby ty miliony mrtvých, kteří v smrtelném zápase marně se dovolávali pomoci a zmíraly s kletbou na rtech, tam daleko na Východě, ještě po smrti se

chtěly pomstít za zločin na nich spáchaný, otrávily celé ovzduší a vysílaly smrt na všechny strany.

Ještě nikdy, co svět stál, Morana nezkosila tolik lidí, jako nyní z návodu člověka. A jakoby znavena po takové katanské práci, k jaké ji dosud ani Bůh nikdy nenavedl, odhodila kosu a slunce odráželo se zase ve zracích člověka, zalévajíc svým jasem jeho uštvané nitro a spalujíc svými blahodárnými paprsky ničivé bakterie, které zasil člověk.

Celá střední a severní Asie stala se ohromným otevřeným hrobem pilného, stamilionového národa, jehož jediným hříchem byla jeho pracovitost a plodnost.

Život pilných včel je život úporný, tvrdý. Ony shromažďují do únavy pel i med s květů, který v krajích hojnosti v přebytečných plástvích stéká pak z úlů, aniž by byl stráven a náležitě využitkován.

Práce vyplňuje jejich život a jen smrt přerve tu horečnou jejich činnost, tak velebenou v mravokárných čítankách těmi, již plástve medu z úlů sbírají, dávajíce v náhradu pilným včelám obyčejný, méněcenný cukr řepový, v tklivé starosti, aby přes zimu nepošly hlady.

Ale ten starostlivý Bůh, který stvořil svět a ani toho sedmého dne nezaložil rukou svých, aby řekl: „dílo jest dobré“, jsa si vědom, že dobré teprve bude, stále pracoval a pracuje na jeho zdokonalení, hnětl a piloval, přesazoval a rouboval, až dílo dospělo tam, že z chrochtavých oblud stala se zvířata ušlechtilá, srny, laně a lasice, z mekavých potvor létacích skřivánci, kolibříci a slavíci a z primitivních tajnosnubných rostlin vypěstoval stromy, zatížené nádhernými plody, plnými sladkých šťáv, vábící jemnou vůní, mechová pařeniště proměnil v louky a zahrady, plné nádherných vonných, pestrých květů, nad nimiž poletovali místo netopýrů, jako živé květy, pestří

motýli. Z huhňavé, chlupaté opice vyklubal se pak tvor podivný, největší dílo a radost Boha, z jehož hrdla linula se k nebesům píseň chvály, vděčnosti a díků za dary, jimiž obklopil jej Tvůrce.

Však podivnému tvoru vstoupila pod vyklenutou lebku pýcha a ješitnost, vyvolávajíc v nitru jeho zmatek, a on zahloubal se nad podstatou života:

„Bůh sevřel jádro v tvrdý krunýř a obalil jej šťavnatou, chutnou dužinou. Tvrdý krunýř chrání jádro před úrazem, a když plod dozraje a spadne, šťavnatá dužina urychluje proces rozkladu krunýře, aby klíčící jádro dostalo se k životu. Mně pak dal čidla, která mne vábí pozříti chutnou dužinu.

Jiné jádro sevřel v tvrdý krunýř a obalil jej tvrdou, trpkou dužinou. Mně pak dal čidla, která mne vábí pozříti chutné jádro.

Jaký je vlastně účel sladkého jádra? Jen aby zase zapadlo v zemi a vzklíčilo k novému životu? – a chutná dužina sladkého plodu je jen k tomu účelu, aby uspíšila proces hnití tvrdého krunýře jádra?

Jaký je vlastně účel nádherných pestrobarevných květů? Jen aby zase uhnily a vypustily semena?

Jaký je vlastně účel ptačího zpěvu?

Ne! proto Bůh vše to nestvořil, aby vyznělo to na prázdno!

Proto dal čidla a smysly člověku, aby z Jeho díla se radoval, proto slunce svítí a je Jeho laskavým úsměvem a je jistě Jeho vůlí, aby každý žil po zákonu Jeho, a kdo tak nečiní, trest jej stihne.

Nebylo vůlí Boha, aby otrávil se celý svět.

Ten strašlivý nepřítel, který nechápal pravou podstatu života a svojí nenáročností a úporností rušil celý jeho smysl, obraceje celý svět v trestaneckou kolonii a snižuje lidstvo na stádo tažného dobytka, ten strašlivý nepřítel, který ničil všechny ideály lidstva a všechny snahy po lepším bytí, který ničil a srážel

vývoj, který je vůlí Boha a jeho zákonem, musel vyhynouti, tak jako všichni a vše, co zákony Boží ruší.

Není vůlí Boha asketism! Není vůlí Boha, aby pomíjel člověk jeho dary a živil se pomejí! Nedal Bůh růsti sladkým plodům a vonným květům, aby odehnívaly nadarmo! Nestvořil Bůh člověka, aby ignoroval jeho dary a při chlebě a vodě hromadil mrtvé hodnoty!

Dal–li mu smysly pro radosti života, dal mu sankci k jich užívání. Prožívá–li někdo v tuhé práci celý život, a jen v práci, opomíjeje užívati radosti života, rouhá se Bohu a uráží jej, porušuje rovnováhu zákonů, a proto hyne Jeho vůlí."

A duše „Bílých" svíjela se pod šlehy svědomí a protahovala a skrčovala důvody a proti důvody, aby omluvila nějak tu stamilionovou úkladnou vraždu.

Jen původce zločinu svědomí nehryzlo.

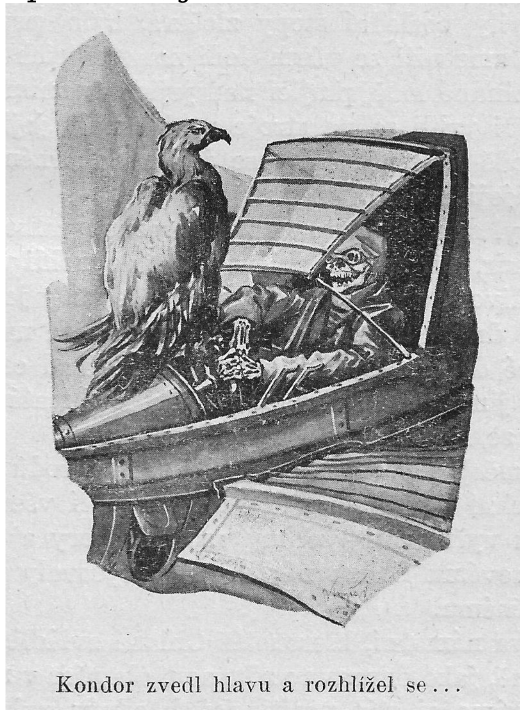
Než, nebylo soudce a Bůh mlčel.

Smrtonosný morový zápach z hnijících těl větry rozvály, slunce kosti vybělelo a ohromný ten hřbitov pozvolna zarůstal travou. Rozvaliny měst, zpustošených požáry, trčely k nebi, jako němí žalobci rodu, a hrobové ticho doléhalo těžce na celý kraj. Jen chvílemi zachrastily kosti, když zelená ještěrka kmitla se přes ně, hledajíc ve stínu smrti kousek života.

Šťavnaté plody na stromech marně vábily svojí vůní a padaly jeden po druhém k zemi, pohnojené lidskými těly. A nad celým tím velikým hrobem vznášela se hejna podivných ptáků s roztaženými křídly, plujících jako bez cíle, bez vůle, nerozhodně prostorem, jakoby závan smrti, vanoucí od země, bránil jim snésti se dolů.

Pluly tiše, mlčelivě, jakoby nechtěly rušiti klid mrtvých tam dole a jakoby marně hledaly přístav, kde našly by odpočinek.

Ale ne! to vše bylo zdání! Nebyla to hejna ptáků a nijaké rozpaky nebránily jim snésti se k zemi. Byly to plující otevřené rakve, flotily mrtvých, létadla uprchlíků, jež Morana zastihla na útěku a skosila je

Kondor zvedl hlavu a rozhlížel se...

v prostoru u zázračných strojů; byly to roje „bludných Holanďanů“, proklatců života, marně hledající klid; avšak ne! nebyly to přízraky legend a bájí vzrušených mozků, byly to skutečné vraky, bloudící vzdušným oceánem, hříčka větrů, bizarní trosky lidského ducha v povětří, strhané žebříky do nebe, splasklé balony lidské pýchy, strašidla lidského svědomí.

Však přece nebyly úplně bez života.

V jedné lodi na volantu seděl tlustý kondor, poklepávaje spokojeně zobákem a drbaje se jednou nohou za hlavou. Kostlivec, sedící na sedadle, držel ještě křečovitě jednou rukou volant, dívaje se strnule

očními důlky na rychloměr, jehož ručička ukazovala na jedničku.

Kondor zvedl hlavu a rozhlížel se s klidem majestátu vzdušné říše po krajině. Asi třicet lodí, rozptýlených v různých výškách, plulo kolem, unášeno slabým jihozápadním větrem.

Zvláštní skřek z jedné lodi zalehl k sluchu kondora rajskou hudbou; roztáhl mohutné perutě a rozlétl se tam, kam volal jej hlas jeho srdce a hlas roztoužené samičky. Seděla na lebce kostlivce, nakloněného přes okenní rám v posici, jakoby chtěl utéci z lodi, kde na podlaze váleli se poloohlodané mrtvoly v klubku. Samička zmizela v lodi a kondor otevřeným oknem vlétl za ní.

II.

Dlouho neodvážili se Bílí do země zkázy a pařeniště moru.

Jakmile dozněl poslední výkřik posledního Číňana a plameny strávily poslední stopy zločinu, bylo první starostí všech vlád zmocniti se všech lodí na stanicích a pořádati honbu na bludné lodě, plující nad jejich územím.

Inženýři vrhli se na stroje a zkoumali jejich zařízení. Zejména lodě válečné těšily se jejich odbornému zájmu a pozornosti jejich vlád.

Svět byl sice uštván a znaven hroznou válkou a zájmem všech byl mír, mír za každou cenu, aby se mohli vylízat z ran a přivésti život do normálních kolejí, ale vždy je dobré míti nabroušené drápy, a tak všichni zas vrhali se na ty pekelné stroje, které dopomohly Číňanům k vládě nad celým světem a přivodily jim zkázu. S dravou rozkoší je ohmatávali a každý stát snažil se, aby jich měl co nejvíce.

Současně byl svolán veliký kongres národů do Berlína, kde se všichni navzájem ujišťovali, že vůlí všech je jen a jen v míru vyřizovati všechny vzniklé spory a kde položen základ k novému Svazu národů, a vytyčovaly se směrnice k míru věčnému.

Doprava námořní, kterou též Číňané ovládli, ne sice tak bezvýhradně jako dopravu vzdušnou, ale přec v míře takové, že každý námořní stát pocítil jejich silnou ruku, a hlavně Anglie, ta bývalá vládkyně moří, která nemohla zapomenouti bývalé své slávy a moci – vrátila se zase do rukou jejich, ale ve formě pozměněné.

Silné osady v Africe a Americe, kam obrátil se tok obyvatel Starého světa po čínském nárazu, hlásily se také ke slovu a moci a udržujíce se starou vlastí vztahy citové i praktické soudružnosti, staly se mocnými dominiemi a každý z těchto nových světů hleděl si též zabezpečiti cestu k moři, což se nedálo vždy hladce a bez třenic se státy sousedními.

Německo, které ve Veliké válce ztratilo osady i naději, že ovládne moře, nyní, když hlavní nepřítel sražen byl k zemí a bývalý rival Anglie počínala také teprve sbírati své síly, nyní, když patřilo moře všem a nikomu – vidělo, že nadchází jeho chvíle a s pravou německou hybností a energií připravovalo se k velikému činu.

Po kongresu, když život spěl zase svým klidným tokem a poměry se tak dalece utvářily, že bylo možno rozhlédnouti se kolem a zamořená Asie zatím vyčichla, nastaly hromadné výzkumné cesty do bývalé „Říše středu“ a jejích dominií, a všichni očenichávali s velikým vědeckým zájmem stopy po národě, který patřil minulosti.

KAPITOLA VIII.

Návštěva mrtvých není vždy výrazem piety.

I.

Na velikém letišti za Berlínem připravovala se flotila lodí na výzkumnou cestu do Asie.

Šest dopravních lodí kolébalo se v řadě u země před hangárem a zřízenci nakládali do nich různé přístroje a potraviny.

Před nimi čtyři válečné lodi stály již připraveny s posádkou na palubě a reservní piloti právě nasedali do dopravních lodí, když na silnici od Berlína objevil se kotouč prachu, který s velikou rychlostí valil se vpřed, a za chvíli řada automobilů stanula u lodi. Z prvého

auta vystoupil ministr zahraničí dr. Konigsmark s účencem profesorem Wiedermannem a plukovníkem Schwarzem, který byl velitelem výpravy. Z druhých aut vystoupili tři lékaři, pět inženýrů, čtyři důstojníci a dva profesoři, znalci Číny a pak různi hosté, kteří se přišli rozloučiti se svými přáteli.

Když přijal velitel hlášení prvního důstojníka, že je vše k odjezdu připraveno, nasedli členové výpravy do lodí a tyto se za provolávání zdaru výpravy vznesly kolmo do výše, až zmizely téměř divákům s očí a zamířily k východu.

Letěli ve výši čtyř tisíc metrů, s uzavřenými kryty, aby unikli pozornosti Poláků a Rusů, přes jichž území se brali.

Brázdili vzduchem nad širými lány sovětského Ruska a blížili se k Nižnímu Novgorodu, když spatřili pod sebou několik vzducholodí, plujících k jihu; vznesli se ještě výše, až zmizeli v mraku. Prolétli jej a slunce zazářilo, vnikajíc do kajut.

Pod nimi válely se mraky jako spousty načechrané bavlny a za chvíli, letíce neztenčenou rychlostí, spatřili ve velikém otvoru v mraku zase zemi, osvětlenou sluncem; mraky řídly a v dáli zvedalo se pohoří Uralu.

Snášeli se pozvolna níže. Zde byla hranice, kde končila vláda Bílých a počínala vláda Smrti.

Ale ještě nyní, devět měsíců po zkáze, bylo viděti všude stopy pilných rukou. Za Uralem, kde končily březové lesy a kde ještě před dvanácti lety rozkládala se obrovská šíř divoké pusté stepi, táhla se do nekonečna obdělaná pole, dnes ovšem zpustlá, kde zapadlé semeno z nedožatých klasů zápasilo s bujným plevelem o život, a mezi polemi vinuly se cesty jako bílé tkanice, vroubené ovocnými stromy, které byly právě obaleny květy. Čiňané, mistři zahradníci, při zakládání osad přesazovali podél cest již větší ovocné stromy, což bylo jen možno při jejich technických

prostředcích dopravních, kde mohli pracovat v zrychleném tempu, takže dočkali se dříve výsledků jinak zdlouhavé práce sadařské.

Trosky vesniček vyhlížely ze stromoví ztichlé, opuštěné a vybělené kosti hospodářů, rozeseté po cestách a po polích, značily tu poslední jejich cestu, kde překvapila je Morana z vůle člověka.

Křídla vzducholodí pracovala bezvadně ostrým tempem a hejno letělo stále v před. Pod nimi se táhla hlavní trať Sibiřské dráhy, přepínající smělými mosty nesčetné kanály, spojující veletoky Ob a Jenisej. Nádraží v hlavních uzlech zatlučena byla vlaky, na tratích v poli ležely trosky vlaků, jak zastihla je katastrofa a kol nich zas hromádky vybělených kostí.

Od jihovýchodu blížilo se hejno lodí. Bludná flotila. Letěly rozptýleny, některé těsně u sebe, narážejíce strnulými křídly na sebe. Bylo jich dvanáct.

Dvě válečné lodě se oddělily a letěly jim vstříc. Když zjistily, že jsou lodě opuštěny, obklopily je všechny lodě a přistály těsně u nich. Reservní piloti přelezli dovnitř, kostry vyhodili přes palubu, pak zvláštními přístroji provedli důkladnou desinfekci a zkoušeli stroje. Naolejovali ložiska, křídla se pohnula a lodě zase oživly. Jen u dvou byla zlomena křídla nárazem na sebe. Zanechali je osudu a celá flotila v dvojnásobném počtu hnula se zase v před. Pole zmizela a pod nimi začernaly se lesy.

Nevšímavě přeletěli velká města Sibiře; nelákal je Tobolsk ani Tomsk, s chvatem poráželi kilometry, upírajíce oči vpřed, kdy objeví se jejich kýžený cíl, hlavní město veleříše, kde v ocelových tresorech ležely zlaté pruty bez užitku.

Přeletěli Sajanské pohoří, pak Šangajské a pod nimi rozprostírala se poušť Gobi. Slunce již dávno zašlo za ruskými lány a měsíc osvětloval spousty vyprahlého

písku, který působil dojmem zvlněného zkamenělého moře.

Veliké oasy místy rušily jednotvárnost pouště, přivádějíce v údiv oba profesory, znalce Číny, kteří tvrdili, že v místech těch dříve oas takových rozměrů nebylo. Cesty k nim vroubeny byly směrem od jihovýchodu troskami automobilů, polozapadlých v písku a kolem nich vybělené kosti uprchlíků, kteří v mylném domnění, že mor se za nimi do pouště nepustí a oasy že poskytnou bezpečný úkryt, klesali po cestě před samým cílem a těm, kterým bylo dopřáno oasy stihnouti, byl život prodloužen jenom o několik dní.

Čím dál tím více kostí značilo cestu smrti, až zase hory přikryly její stopu a za nedlouho objevilo se město hrůzy, město beze střech, jehož rozvaliny v magickém osvětlení bledé luny vrhaly do pustých ulic bizarní stíny.

Lodě snesly se na náměstí republiky, před palácem státní banky. Všude hrobové ticho, nikde stopy po nějakém životě. Dvě válečné lodě zůstaly ve výši, stojíce na stráži, kdyby se odněkud blížilo nebezpečí.

Když s jednou lodí obepluli celou banku a konstatovali, že zřícená střecha a stropy zasypaly hlavní trakt a levé křídlo budovy že bylo poměrně ušetřeno, odebrali se všichni do lodí, kotvících v parku ku spánku pod ochranou strážních lodí. Jen socha velikého presidenta Wu–pej–wanga, stojící uprostřed náměstí, jakoby dívala se přísně, co zde chtějí ti cizí vetřelci a proč ruší klid ubitého národa.

II.

Druhý den časně z jitra nastal ruch kolem lodí. Pusté náměstí oživlo zase po dlouhé době a hlasy lidské rozléhaly se tichem, odrážejíce se echem od

žulového masivu veliké budovy, která byla předmětem pozornosti všech členů výpravy.

Zatím co zřízenci vynášeli různé přístroje, šel velitel s inženýry, lékaři a důstojníky ku hlavnímu vchodu banky. Jedno křídlo těžkých vrat, pobitých ozdobným železem, bylo otevřeno dokořán, jak v divokém zmatku zanechali je otevřeny ti poslední, prchající před zkázou. Uvnitř hlavní dvorana a vchod do pravého křídla ke schodišti zasypány byly spoustou zřícených stropů a střechou. Jen vlevo vedla chodba neporušená, která na konci zahýbala napravo a končila kovovými dveřmi.

Byly pootevřeny. Tři muži museli se o ně opřít a vynaložit všechny síly, aby je otevřeli. Skřípot zrezavělých ložisek rozléhal se klenutou chodbou. Za dveřmi několik kroků vedly schody dolů.

Neklid zmocňoval se všech. Nepředešel již je někdo a nevybral poklad? Taková otázka nevyslovena, tanula všem na rtech. Opatření maskami proti plynům a přístroji na. dýchání kyslíku, sestupovali, svítíce si elektrickými svítilnami na cestu, opatrně dolů. Na konci schodů vedla chodba, která končila zase dveřmi.

Zkoušeli je otevřít. Nepovolily. Všichni si oddechli; poklad je tam!

Velitel poslal zřízence, aby přinesli kyslíkové přístroje na propalování ocelových plátů.

Když bylo vše připraveno a inženýři chystali se k práci, propadla se náhle pod nimi podlaha a všichni řítili se do prohlubně.

Za chvíli vylezl ze sklepa jeden zřízenec a na schodech navolal na druhého, stojícího v hoření chodbě:

„Haló! máš sem poslat dvacet mužů dolů!“

Zbylá posádka ze všech lodí, vyjma válečné, hrnula se po schodech dolů.

„Pozor!“ křičel zřízenec ze zdola, svitě jim na cestu.

Dveře na konci chodby byly otevřeny a sotva tam vlezl poslední muž, zaklaply do veřejí a světlo zhaslo.

Půl hodiny již minulo a vojáci dvou válečných lodí, které se kolébaly vedle lodí dopravních, marně čekali, kdy objeví se někdo ve vratech budovy.

„Nepřihodilo se jim tam něco? Nezasypalo je to?“

Chvíli se radili, a když ani po další čtvrt hodině se nikdo nevracel, rozhodli se, že se tam půjdou podívat, co se vlastně a nimi děje.

„Strážné lodě hlídají nahoře a zde není živé duše, tak nemusíme mít žádné obavy“ a již všech šest mužů s obou lodí bralo se ku vchodu do banky.

Sešli po schodech dolů a naslouchali: Všude ticho.

Vešli do otevřených dveří. Chodba šla za dveřmi dále a ztrácela se ve tmě. V tom dveře za nimi zaklaply. Trhli sebou a mrazení jim přeběhlo po zádech. Vrátili se, chtíce dveře otevřít. Byly bez kliky a nepovolily.

Vojáci byli v pasti.

Obě strážné lodě, když pozorovaly, že dole se nic nehýbe, snesly se dolů. V každé lodi zůstal jeden řidič u volantu a čtyři muži vystoupili. Náhle ozval se zvláštní skřek od budovy.

Všichni se ohlédli v tu stranu.

Z jednoho zamřížovaného okna u sklepa vyšlehl blesk, a šest mužů kleslo bez hlesu k zemi.

KAPITOLA IX.

Návrat slavného profesora Wiedermanna z výzkumné cesty po Číně.

I.

V Berlíně měli vážné starosti. Pět dní již uplynulo od té doby, kdy odlétla výprava s tak důležitým posláním, obhlédnout situaci „mrtvé země“, její zdravotní stav a přivésti lacino státní finance do pořádku, a výprava, která měla dle výpočtu býti již zde, se nevracela a nedávala o sobě žádných zpráv. Pro veřejnost byla celá akce tajemstvím, a tak celá starost ležela na bedrech vlády.

V ministerské radě rokovalo se horlivě o věci a byly uváděny různé možnosti na přetřes, které výpravu mohly zdržeti.

Jedna možnost byla, že byly lodě zničeny tajfunem, který je mohl přepadnouti za noci, kdy nebezpečí nepostřehne se včas, že mu pak nelze již uniknouti.

Druhá možnost: že přes všechna zdravotní opatření stali se obětí nějaké epidemie, která ve vnitru země ještě otravovala ovzduší.

Třetí možnost, které se přikládala víra a která vzbuzovala největší obavy, že byli někým předstiženi a při možné srážce poraženi a zničeni. A to: buď od výpravy jiné vlády, neb od nějaké loupeživé roty, která na vlastní vrub chtěla se zmocniti pokladu.

Byla to taková delikátní situace.

Jako vše na světě, tak i zločin podléhá jistým pravidlům, dle kterých svět jej kvalifikuje.

V každém případě šlo o velice vážné věci. Nejbolestněji by se dotkla všech ministrů a hlavně ministra financí ztráta pokladu. Ti lidé tam by se již snáz oželeli.

Jednalo se vlastně o velikou loupež, – a to je věc velice vážná. Tím vážnější, oč je lup větší. Uloupit pár halířů je k smíchu, – ale uloupit pár miliard, to již není k smíchu. To je věc velice vážná. Při miliardě se poctivost svíjí jako had, a svědomí se rozvalchuje pod její tíhou v tenký papír, který proleze každou štěrbinou.

Ale nic není bez mezí a hranic, kromě kosmického prostoru, a tak i ta poctivost lidská má své meze.

Poctivost je jako gumový měchýř, který snese jen určité napjetí a pak praskne. Tak jako na pouti elektrikář vloží dvě kovové trubičky do dlaní a počítá: deset – dvacet – třicet – padesát – osmdesát, až zkroucený občan vykřikne: „dost!“ – tak také ďábel v nějaké podobě sází něco do dlaní a počítá tak dlouho, až poctivost praskne a zkroucený občan vykřikne: „dost!“

Někdo se při tom vůbec nekroutí, někdo se začne kroutit až při vyšší stupnici. Podle toho, jak má kdo silné nervy.

Loupež miliard? To již není zločin! To je geniální čin!

Zločin je jako pára. Bud opaří, anebo se rozplyne v nic. Není krádež jako krádež – není loupež jako

loupež. Vše záleží na tom, jak se věc provede – a kdo ji provede.

Přepadne–li někdo flašinetáře na silnici a oloupí jej o pár grošů, vzbudí hnus; sáhne–li někdo elegantním hmatem tisícům lidí do kapes, vzbudí respekt; ale kdo dokáže vyfouknout z kasy miliardu, vzbudí závist a sklízí slávu.

Jednalo se o lupičství mrtvol. A to je věc velice vážná. Při tom může lupič dostat otravu krve. Proto dlužno si při tom počínati s náležitou opatrností. Nejlépe je, nechat mrtvolu hodně vychladnout a odležet. Prsteny a náramky jdou snadněji sejmout a lupič může pracovat bez nebezpečí. A místo oprátky dostane ještě vyznamenání.

Vyloupit hrob takového Tut–anch–amona, to že je hyenismus vyššího stylu? Oficielní hyenismus? – Ale kde pak! – to je lačnost po pravdě! Listování v knize historie! Zábavná věda! Pouhé přehrabování starého haraburdí! Učený rozhovor s vyschlým monarchou!

Sprosťák uřeže mrtvole prsty s prsteny a uši s náušnicemi. Inteligent vybrakuje hrob, že v něm nezůstane ani mrva. A sebere i mrtvého – a nejen že ho svlékne do naha, ale ještě ho rozkuchá, jako zvědavý chlapec, když chce vědět, jak vypadá automatický panák uvnitř.

A přeci ten mrtvý, tam v nápise nad hrobkou velel, žádal a prosil: Pokoj budiž mým ostatkům! Nikdo nechť neruší můj klid!

Ale marnost světská! Zvědavost lidská je větší než pieta k mrtvým a i kolegialita králů dostává věky trhliny.

Král byl příliš starý a respekt k jeho ostatkům během tisíciletí vyčichl.

Ale minulost jako budoucnost jsou záhadné světy a kdo by odolal přinésti užaslému světu takového sólokapra, jako je audience u monarchy starého 4000

let! Zpravodajský pud je vrozen každému člověku, a ta rozkoš, změřit distanc jednoho mezníku minula na coul, kde pan kolega, měře to od oka, zmýlil se o padesát kilometrů, ta rozkoš zařvat po celém světě novinu a vidět prodloužené tváře v němém úžasu u miliardy lidí na půl metru, ta již stojí za to, aby člověk zaškrtil morálku a dal ji sežrat psům.

Kriste Pane! máš štěstí, že Tě po smrti v hrobě nenašli, nebo by roztahali Tvoje kosti také po celém světě a seprali by se o Tvé roucho – jen a jen ze samé piety k Tobě.

V britském museu jeden darebák podstrčil tajně na vitrinu s mumií nějakého krále tabulku s nápisem: „To jsme ukradli v Egyptě!“

Náhodou se prozradil a dostal 9 měsíců žaláře pro urážku národa, vlády a svaté vědy. Všeobecné rozhořčení obrátilo se proti pachateli. Jenom jeden dobromyslný Němec, který se tak v museu pobavil, bral to z humorné stránky a obdaroval pachatele větším peněžitým obnosem.

Není hyenismus jako hyenismus.

Není loupež jako loupež.

Spravedlnost je panna slepá a co se jí na váhu vstrčí, to váží.

Krást a loupit se smí, jen když nikdo nekouká a když nikdo nekřičí. A zub času rozhlodá i morálku.

V jednom seveřanském státě došel dopis na musejní správu hlavního města, který vzbudil ve vládních kruzích veliké pobouření. Dopis zněl:

Vážené a vysocectěné správě – atd.

Dnes je tomu přes tři sta let, kdy Vaše hordy vpadly do naší vlasti a uloupily nám cenné historické památky, jež do dnes hlásají kulturu Vašich slavných předků a noblesu Vaši, jich potomků, ve vitrínách musejních.

Naši učenci, chtějíce listovati v knize naší historie, byli a jsou dosud nuceni vážiti daleké cesty a doprošovati se o nahlédnutí do různých těch kancionálů a listin, které nám po zákonu Božím i lidském patří.

Čekali jsme drahný čas a doufali jsme stále, že konečně ve století ethiky a estetiky, ve století smokingů, lakýrek, osvěty a jemných mravů, bude nám lup vrácen; avšak čekali jsme marně!

Žádáme tudíž, aby nám naše uloupené věci byly vráceny během tohoto měsíce, a doufáme, že tomuto, nad slunce jasnému právu našemu, dáte průchod.

Pobouření vzbudilo to též ve státě druhém, jehož se to týkalo, a ministr zahraničí musel vynaložit všechno úsilí, aby dokázal, že se jedná o hanebnou mystifikaci, a že nikomu v celém národě ani nenapadlo, aby žádal ukradené věci zpět; že je to naopak každému milé, že věci ty jsou tam v cizině pečlivě ošetřovány, dokonce lépe, než doma, že je to rafinovaný útok někoho, jemuž záleží na tom, aby přátelské styky mezi oběma státy a národy byly porušeny a tak dále – a tak dál.

Vyměňovaly se noty, diplomaté tiskli si ruce a nikdy jim nebylo tak horko, jako v této chvíli, když museli sehrát tu komedii plnou omylů.

Ale morálka je zpravidla pro psa – pro lidi jen někdy.

Tedy zde se nejednalo o morálku, ale o zlatý poklad, který tam někde daleko zbytečně ležel bez užitku a zde mohl býti zhodnocen. A Němci měli naň první nárok. Oni to byli, kteří svým vynálezem zbavili svět těch „Žlutých vší“. Jim přináležela hlavní zásluha.

A pak se ještě o něco jednalo. O ostudu!

Krást není ostuda, ale kdyby se svět dověděl, že Němci chtěli na to chytře vyzrát a že jim někdo vypálil rybník před nosem, to by bylo smíchu a ostudy!

Proto byli ministři znepokojeni.

Zvonek telefonu vyrušil je z debaty. Za chvíli nasedali kvapně do automobilů, které se rozjely v prudkém tempu na náměstí Svornosti.

II.

Náměstí Svornosti.

Nazvali si jej tak na paměť na dobu, kdy se zde po rozháraných poměrech zase našli všichni věrní synové matky Germanie. Zmítali se také v křečích různých hesel, která valila se celým světem. Od krajních komunistů až k pošetilým pacifistům, všichni se zde našli a srdce jejich rozbušila se zas po germánsku.

Ano! ano! svět je zlý a jeho příboj naráží na břehy jejich otčiny, snaže se urvat kus po kuse půdu jejich otců.

Ne! ne! – bolest a utrpení jejich krajanů v cizině je jejich bolestí a Němec Němce neopustí. A nebude práva a spravedlnosti, nebude pořádku na světě, dokud vlajka německá nezavlaje po všech dílech světa a po všech mořích.

Silný má právo žít a silného nikdo nezdolá! Každý má své poslání na zemi a poslání Němců je vládnout.

Nezdolal je svět, když se na ně celý vrhl a nezdolá je ani peklo a chvíle jejich přijde, kdy vysoká kultura jejich vyvede svět z těch zmatků, které ruší poslání člověka na zemi.

Žádný volapyk! – žádné esperanto! – německá řeč to bude, která umožní dostavěti babylonskou věž.

A pak, až na vrcholu jejím zavlaje prapor Němců a bude tlouci Bohu do oken, pak teprve Bůh složí ruce v klín a řekne: Aj! dílo jest dobré.

III.

Na náměstí Svornosti bylo rušno. Krásný, slunný podvečer vyvábil tisíce Berlíňáků na ulice, svěží zeleň sadů, jichž stromy počínaly se právě obalovat květy, lákala malé i velké, aby okřáli na těle i na duchu, po dni stráveném v dusných bytech, dílnách a kancelářích.

Hovor a smích ozýval se zas po dlouhé době, jarní slunce rozjasňovalo čela všech a pocit volnosti, po zániku Žlutého draka, který tak těžce doléhal na bedra všech, zaléval duše tisíců a rozkvétal novými nadějemi.

Náhle upoutala pozornost všech vzducholoď, snášející se zvolna s výše kolmo k zemi.

Jeden pán, dívaje se na ní hranolovým kukátkem, tvrdil, že zahlédl jinou loď, která letěla velikou rychlostí kolmo do výše, až se ztratila z dohledu.

Celý ten tisícový zástup, který proudil náměstím, jakoby zkameněl; ruch ustal a moře hlav nahnutých k nebi, sledovalo s napjetím záhadnou loď, která s roztaženými nehybnými křídly pomalu se otáčejíc kolem své osy, snášela se jako zvadlý list na náměstí.

Padající loď působila dojmem, jako by měla nějakou poruchu nebo jako by byla opuštěna.

Zástup ustoupil do kruhu a loď dopadla lehce k zemi. V zápětí ozval se výkřik úžasu kolem lodi. U řízení seděl bezhlavý pilot s rukama na volantu a na jedné páce trčela nabodnutá jeho hlava.

Stráž, která se seskupila již dříve kolem lodi, vnikla dovnitř a za ní se hrnuli zvědavci, kterým se objevil hrůzný pohled.

Na sedadlech v kabině seděli inženýři, lékaři a důstojníci v čele s profesorem Wiedermannem. Všichni byli přivázáni k sedadlům a každý z nich držel svoji uříznutou hlavu na kolenou.

Zpráva rozlétla se jiskrou po celém náměstí a již silná četa stráže razila si cestu davem, obklíčila loď a

za chvíli uvolněnou cestou přihnala se auta a vystoupivším ministrům tváře zesinaly.

V zápětí vzneslo se nad Berlínem třicet vzducholodí a rozlétlo se ve velikých výškách na vše stran v stíhati pachatele.

V lodi nebylo nijaké stopy po pachatelích. Policejní ředitel, který hned přijel s tlupou detektivů, podrobil loď důkladné prohlídce. Němé tváře uřezaných hlav vyprávěly jen o velikém utrpení, ale o pachateli zachovávaly hluboké mlčení.

Krev všech diváků při pohledu na zohavené mrtvoly tuhla a pak zas přicházela do varu.

Spravedlivý hněv zalomcoval dušemi všech a touha po pomstě klíčila a rostla, jako semeno fakira, v několika minutách v mohutný strom.

Hrůza tajemna, obestírajícího zločin, zvyšovala však děs, a nejistota, ta strašlivá nejistota, kdy člověk neví, z kterého kouta vyskočí neznámá obluda, aby se zakousla do týlu, těžce doléhala na všechny a zmatek zavládl ve hlavách státu.

Za dvě hodiny prali se Berlíňáci o zvláštní vydání novin, kde tučným písmem hlásala zpráva, že výzkumná výprava profesora Wiedermanna do Asie, která měla zjistit zdravotní stav země, byla neznámými pachateli přepadena a z dvanácti lodí výpravy vrátila se pouze jedna se zohavenými mrtvolami všech členů výpravy. O osudu mužstva všech lodí není ničeho známo. Výsledek soudní pitvy, ku kterému bylo ihned přikročeno, není dosud znám. Stíhací lodě, které byly vyslány ihned za pachateli, se dosud nevrátily.

V tutéž dobu četli sensační zprávu ve zvláštních vydáních časopisů obyvatelé všech zemí na celém světě.

IV.

Zase seděli ministři u konferenčního stolu a v ustaraných hlavách se to mlelo v divém chaosu. Zbystřovali myšlenky tlustými doutníky a rozbouřené nervy tišili šampaňským od ledu, ale v kotoučích dýmu zjevovaly se jen uřezané hlavy a zohavená těla.

Zvonek telefonu rušil každou chvíli osnovu myšlenek a rozdmychal vždy naději v plamínek, aby zas po zprávách, že lodě, stihající pachatele, vracejí se jedna po druhé bez výsledku, poklesl na doutnající jiskru.

Temný stín podezření rozprostřel se na všechny státy mírového svazu a zahaloval celou zeměkouli.

Podezření je jako saze. Rozlétne se na všechny strany, pronikne každou skulinou a začerní vše, kam zapadne.

Ministři sjezdili všechny úly lidského rodu, hledajíce pachatele, loupeživé vosy, od země mlh až k zemi palem; avšak do stínů, třeba temných, těžko kotvu zapustit, a tak kombinace roztodivných forem odvíjely se jedna po druhé, rozptylujíce se dýmem po kabinetě.

„Ne! – To nespáchal nikdo z Bílých,“ pravil rozhodným hlasem ministr zahraničí. „Kdyby se jednalo pouze o poklad; připouštím možnost srážky našich s příslušníky jiného státu; připouštím zničení našich v boji o poklad, ale uřezat všem hlavy a riskovat nebezpečí daleké cesty s mrtvolami, to nejsou manýry Bílých. To je akt msty a to provedl jenom Číňan.“

„Kde by se tam vzal“ – namítl ministr vnitra – „vždyť jsou vyhubeni.“

„No – černé na bílém to ještě nemáme, pane kolego. Třeba byl náhodou imunní proti moru. A možno, že jich tam bude více.“

Telefon přerušil debatu.

„Všechny stíhací lodě vrátily se bez výsledku, až na dvě, které dosud nedaly žádných zpráv“, hlásil velitel vzducholodí.

Naděje na polapení zlosynů scvrkla se na nitku.

KAPITOLA X.

Historie se opakuje.

I.

Stává se velice často, že jedna myšlenka vznikne současně na dvou místech, nebo ve více lebích, třeba sta mil od sebe vzdálených, a tak také myšlenka prozkoumati ovzduší v tresorech Pekingské státní banky, vznikla též v Babelu nad Temží. Jenom, že realisování myšlenky se tam o několik dní opozdilo.

Třetí den od odjezdu výpravy profesora Wiedermanna z Berlína snášelo se dvacet anglických vzducholodí do Pekingu, na náměstí před státní bankou.

Asie byla mrtva; srdce její netlouklo. Jen vítr hvízdal v drátech elektrického vedení, které bylo místy přetrháno, a na stanici pouliční dráhy stál vůz, z jehož rozbitého okna díval se kostlivec s nahnutou lebkou ku předu, jako by pátral, kdy konečně vůz se hne vpřed. Hromádka kostí kolem vozu znamenala cestu poslední těch pasažérů, které vůz dál nedovezl.

Však pozornost Angličanů soustředěna byla ku vratům banky, jež byla pootevřena, a za chvíli oddíl mužstva v čele s důstojníky a inženýry zmizel ve vratech.

V moři ticha kolébalo se šestnáct lodí ve dvou řadách před troskami paláců na náměstí a čtyři strážné lodě ve výši pátraly po obzoru, hrajíce úlohu „bachařů“ při velkolepé loupeži.

Všude klid, jen párek supů zakroužil nad městem a trčících lodí v povětří hrubě si nevšímaje, snesl se na druhé straně náměstí na širokou římsu paláce spravedlnosti ve třetím patře, jakoby větřil nějakou kořist.

Ze vrat banky vyšli dva vojáci a po chvíli několik mužů odnášelo přístroje na vypalování kovových stěn do banky.

Daleko, široko nic nerušilo obzor, jen od západu plul malý mráček, který se rychle blížil, až se octl nad strážnými loděmi. Plul dosti nízko a slunce ozařovalo

jeho okraje. Náhle z něho vyšlehl blesk a všechny čtyři lodě počaly kroužiti zmateně do kruhu, jako ranění ptáci. Vzduchem projel syčivý zvuk, něco se mihlo nad hlavami užaslých vojáků na náměstí, ozval se třesk rozbitého skla a vojáci klesali jeden po druhém k zemi.

Asie byla mrtva; srdce její netlouklo. Jen vítr hvízdal v drátech elektrického vedení a kolébal šestnácti loděmi, stojícími ve dvou řadách před troskami paláců na náměstí a hnal čtyři strážné lodě s hlídkami na širé moře, kde tyto dívaly se apaticky do žlutých vod.

Z mráčku snesla se loď těsně před vrata banky, a párek supů, zakrouživ nad loděmi, zasedal k tučné hostině, a žádné „All right“ neozvalo se více.

II.

Když došla do Londýna zpráva o záhadném návratu mrtvých Němců z Asie, trhlo to všemi ministry a v poradě na rychlo svolané rozpředla se živá debata.

„Předešli nás!“

„Také nás ale mohli předejít ještě o týden, než jsme tam poslali své lidi.“

„To již se našim asi také něco stalo, že nejedou zpět.“

„Jest to velice pravděpodobné.“

„Což poslat za nimi dvě stě lodí na posilu?“

„Pakli je tam tak nebezpečný nepřítel, který si dovolí transportovat bezhlavou výpravu zpět, nebylo by jim těch dvě stě lodí také již nic plátno. Přihodilo–li se jim něco podobného, mají to již odbyto.“

„Ale něco se stát musí! Záhada se musí rozřešit! Když dovedou zalétnout nepozorovaně nad Berlín, dovedou vzlétnout také nad Londýn, a co jim pak brání, aby nám shodili něco na hlavu, co se nejí.“

„Ano! opatření provedeme!“ ozval se ministr vnitra, – „a celé věci také na kloub přijíti musíme. Možností je zde mnoho a pravdě nejpodobnější bude, že v tom má prsty několik záhadně moru ušlých Číňanů, kteří se mstí za svůj rod. Mohli by nám nadělati mnoho nepříjemností, větších ještě, než je ta, kterou provedli Němcům a která nás také čeká, totiž, že prozradí veřejnosti to, co mělo býti utajeno a co vládu staví do divného světla před celým světem. Již celá ta povaha činu ukazuje na rafinovanost, jaké je schopen jenom Asiat. Mohli také rozbít, zničit Berlín – ale ne! Oni jdou nejdříve na nervy! A to rozbíjení měst si myslí, že si obstaráme sami. Je to pakáž! – kterou musíme vyhubit; a k tomu se budeme muset zas všichni spojit.“

Ještě jednou zaskvělo se souručenství Bílých v celé kráse, ještě jednou spojil je Žlutý nepřítel v bratrskou velkou rodinu.

Resultát debaty se proměnil v rozkazy, dotazy a porady. Jiskrové depeše Iítaly na všechny strany, válečné vzdušné flotily byly zalarmovány, s Berlínem byly vyměňovány telegramy, všechny státy byly avisovány a za hodinu rozprostřela se po celém Západě na obloze sít vzducholodí, do které se měl polapit nepřítel, který znovu znepokojoval mírovou náladu „Bílých“.

V té chvíli, co vznášely se vzducholodě nad Londýnem k obloze, zatažené velikým mrakem, došla do ministerstva vnitra zpráva, že v Hydeparku snesl se malý padák, zatížený pytlem, v kterém bylo dvanáct uřezaných lidských hlav. Za deset minut bylo zjištěno, že jsou to hlavy členů anglické výpravy do Číny.

Když četli bodří, neinformovaní Londýňané první zprávu ve zvláštním vydání novin, jak pochodila německá výprava v Číně, draly se jim na rty vtipy na „starostlivost Němců o zeměkouli“ a „že šli Němci provětrávat otrávenou Asii a zkoumat účinky

morových bacilů na různé kovy, hlavně na zlato“ – a podobně, ale po zprávě z Hydeparku zamrzly jim vtipy na rtech a veliký hněv lidu obrátil se proti zločinnému jednání pachatelů, kteří se odvážili Angličanům něco podobného provésti.

Sensační zpráva rozlétla se radiem po celém světě a způsobila všude obrovské vzrušení. Vlády ostatních států, které se též chystaly na tajné výpravy do Pekingu, přerušily honem přípravy a stavěly se do pózy spravedlivých neviňátek, přenechávajíce ostudu Němcům a Angličanům, kteří měli co děkovati jenom své řízné pohotovosti k činu, že sklidili primát ostudy místo zlata.

Nyní, když se při hře o zlato odhalily všem karty, bylo po hře, a Svaz Bílých, který po zdolání Žlutých počal se již rozkližovati, byl výpadem záhadného nepřítele a společným nebezpečím zase stmelen a ve schůzi do Paříže, na rychlo svolané, byl projednán plán na zdolání nepřítele, jehož se měly všechny státy zúčastnit se svými válečnými loděmi.

Aby byla Němcům a Angličanům usnadněna nepříjemná posice, bylo celým Svazem přijato za bernou minci, že měly oba státy, dle jejich tvrzení, při výpravách jen a jen na mysli prozkoumání účinku moru a zdravotní stav Asie z vědeckého stanoviska.

Na návrh francouzského delegáta bylo usneseno postupovati proti nepříteli společně, a aby se předešlo všem konfliktům, zavázaly se všechny vlády při výpravách do mrtvého území za účelem zdolání nepřítele nepodnikati žádné akce na zabrání nějakého majetku neb území. Otázka ta měla se rozřešiti v klidu, až po návratu výprav z Asie, u zeleného stolu.

Marně křižovalo sta lodí vzdušným oceánem až ve výškách, kde jen v utěsněném obalu, při umělém dýchání lze žít; stíhaná loď jako když se propadne.

Pátrání bylo ztíženo podmračným nebem, v jehož mlhavém krytu mohla loď snáze uniknouti.

Po nezdařené vzdušné honbě bylo hned rozhodnuto o velké generální léči na záhadnou zvěř, v jejím vlastním revíru.

KAPITOLA XI.

Deset tisíc proti čtyřem.

I.

Příšera nejistoty vznášela se nad celým světem a čeřila hladinu života klidných občanů, nedávno teprve po bouři uklidněnou, a zaťala zase spáry do rozbolavěných nervů, zotavujících se po dvanáctileté štvanici Žlutých a po vyhlazovacím boji s nimi.

Hned druhého dne po vzrušující události konaly se horlivé přípravy ve všech státech k honbě za neznámým.

Třetí den slétaly se mraky lodí ze všech dílů světa, podle přesně vypracovaného plánu, za vrchního velení francouzského velitele válečného loďstva, kolem hranic mrtvého světa, v podobě obrovského kruhu, který se stále zužoval a houstl, až se změnil v obrovský příklop.

Dříve však, než příklop se uzavřel, čím blíže kruh se stahoval kolem Pekingu, kde tušili Bílí, že bude doupě nepřítele, tím níže snášely se všechny lodě kolem, až pak klouzaly při zemi, proplétajíce se horskými průsmyky a letíce těsně nad lesy a v rovinách běžíce přes pole jako hejna koroptví, pátrajíce při tom na všechny strany a hlavně po obzoru, neobjeví–li se někde hledaný.

Australské flotily, které měly základnu na Formose, vyslaly ještě za noci dvě stíhací lodě na obhlídku do Pekingu. V každé lodi byli tři muži. Poručík, pilot a vrhač paprsků a bomb.

Byli to mladí odvážní muži. Za dvě hodiny projeli trať 1200 kilometrů nízko při zemi a ve zbývajících tři sta kilometrech zmírnili jízdu, plazíce se takřka po zemi, až se před nimi objevil Peking na dohled. Pověstná skládací věž rýsovala se na obzoru, vztyčená do výše, jak byla v osudný den připravena na illuminaci. Nyní se černala v dáli jako mrtvý památník slávy a moci Žlutých.

Lodě zajely do sadu na cestu, vroubenou stromořadím, jehož mohutné stromy splétaly místy svoje větve navzájem, tvoříce zelenou klenbu.

Za branou ulice široká, dlouhá, pustá, ...

Rovná, široká silnice táhla se parkem pul hodiny cesty a končila u města krásnou branou s umělými věžemi, na jichž prolamovaných střechách na okraji zavěšené zvonky při závanu větru vyzváněly elegickou píseň mrtvým, jejichž kostry znamenaly cestu děsu a smrti.

Lodě se zastavily u brány a poručici napínali sluch i zrak, neozve–li se někde život. Za branou ulice široká, dlouhá, pustá, lákala hrobovým tichem, ztrácejíc se v temnu oblačné jarní noci.

Projeli branou a celou ulicí opatrně, tiše, a když přijeli na konec, kde ulice lomila se na pravo, ústíc v dáli na náměstí, stanuli překvapeni.

Na náměstí u státní banky, která stála v řadě domů po pravé straně pokračujících z ulice, bylo osvětleno. Před vchodem do banky kolébala se loď, kolem níž kmitaly se silhouety několika mužů. Kukátkem bylo jasně viděti, jak vždy dva muži vynáší z banky malé bedničky a skládají je do lodi.

Najednou světla pohasla a tmavý stín nesl se tiše do výše, kde obrátil se k severu a zmizel za domy.

Jedna loď vznesla se opatrně ku střeše domu a poručík pozoroval již jen, jak neosvětlená loď vzdaluje se v dáli za městem.

Oba velitelé lodí vrhli by se nejraději za ní, avšak rozkaz zněl krátce a jasně: zjistit přítomnost nepřítelovu a přinést zprávu o tom ihned zpět.

Učinili podle rozkazu a zmizeli zase touže cestou, kudy byli přijeli.

Ihned, jak podali poručici zprávu o přítomnosti nepřítele v Pekingu, byl celý okruh avisován a ještě téže noci stáhla se léč kolem města v široký pás, který se připlížil k městu na dohled. Náhle lodě vyrazily do výše a příklop byl uzavřen.

Nepřítel byl v pasti.

II.

V osudné hodině, před devíti měsíci, když v Pekingu hlášeny byly prvé případy moru, seděl profesor Li–man–fu ve své pracovně zabrán do studia zvláštního bacila proti rakovině.

Sluha jej vyrušil z práce, oznamuje mu, že policejní president si s ním přeje mluvit. Profesor běžel k telefonu a za chvíli jej auto odváželo na policejní ředitelství.

Tam policejní lékař s několika kolegy skláněli se nad mrtvolou, kterou strážníci přinesli z ulice. Bylo to mladé děvče. V strnulých očích plno hrůzy, na tvářích a na šíji červené skvrny a z úst ji kapala krvavá pěna. Tělo bylo ještě teplé.

Profesor ji řízl pitevním nožíkem do ramene a kapající krev zachytil do lahvičky. Do druhé lahvičky setřel trochu pěny z úst.

„Je to již pátý případ v hodině,“ – pravil president.

Profesor nařídil desinfekci místnosti, osob, a mrtvoly svážet přímo do krematorií k spálení.

Doma hned sám podrobil se desinfekci a po koupeli, obléknuv se do čistého prádla a šatů, zavřel se zas ve svém pokoji.

Zapálil si dlouhý čibuk a sednuv si k oknu, díval se na náměstí. Podle zvýšeného ruchu a hloučků, tvořících menší a větší skupiny a podle zmateného pobíhání chodců bylo viděti, že se děje něco neobyčejného. Každou chvíli zahoukl zvláštní signál auta, vezoucího mrtvoly k žehu.

Profesor vstal, prošel se po pokoji sem tam, zabrán v myšlenky. Pak zmáčkl knoflík na stole. Sluha se objevil ve dveřích.

„Čangu! je spižírna v pořádku?“

„Ano, pane profesore!“

„Jak dlouho nám postačí zásoby?“

„Na týden.“

„Dobře! můžeš jít. – Počkej! ještě něco!“ zvolal za odcházejícím sluhou.

„Vše je zdesinfikováno?“

„Ano, pane profesore!“

„Kdyby někdo zvonil, nikoho sem nepouštěj, ani do předsíně, rozumíš!“

„Ano!“

„A ty, ani Ping nesmíte již z bytu, ani ze dveří! rozumíš?“

„Ano!“

„Máte co kouřit?“

„Nemáme. Ping chtěl právě dojíti pro tabák.“

„Nikam nepůjdete! Neopovažte se vyjíti z bytu!“

Profesor otevřel jednu zásuvku u skříně a vyndal veliký balík cigaretového tabáku.

„Tu máš! rozdělte se – a teď mi připrav čaj.“

Sotva zasedl profesor k čaji, oznamoval sluha, že za dveřmi stojí venku pan kapitán a žádá za vpuštění.

„Zaveď jej do desinfekční síně, pak do koupele a může sem přijíti.“ – Zavři za ním dveře, zdesinfikuj chodbu a umyj se, rozumíš?“

„Ano!“

Po hodině vstoupil kapitán válečného vzducholoďstva do pokoje. Byl to mladý muž, synovec učencův.

„Vy jste dnes, strýče, nějak přísný na čistotu,“ – pravil usedaje na pokyn toho ke stolu.

„Jsem! a budu ještě přísnější! ty již nesmíš odtud! Aspoň dnes již ne. Vezmi si čaj. Co je venku nového?“

„Peking je vzhůru nohama. Vše je poděšeno tou zvláštní smrtelnou chorobou. Slavnost byla přerušena. Vzal jsem si dovolenou, a proto přicházím k vám. Jaký je váš náhled o věci?“

„Ještě nevím, – mám jen temné tušení! Onemocněl někdo z vašeho mužstva?“

„Sedm mužů je již mrtvo.“

„Z tvého oddílu také někdo!“

„Ne! u nás bylo ještě vše zdrávo, když jsem odcházel.“

„Dobře! zapal si cigaretu. Jsi dnes mým vězněm. Za tím promiň, že tě nechám samotna. Bav se, jak můžeš. Zde máš knihovnu – z okna se můžeš také dívat, ale otevřít okno nesmíš. Jsou již hermeticky uzavřena. Mám nějakou nutnou práci; když si budeš něco přáti, zazvoň na sluhu.“ – Po té profesor odešel do své pracovny.

Synovec díval se oknem na náměstí. Situace se horšila od hodiny k hodině. Panika zachvacovala město a z okna bylo viděti, jak lidé, zvláště zámožní, nasedají do aut a ujíždějí z města. Vzducholodě se nahoře též kmitaly přeplněné lidmi.

Kapitán zasedl zase ke stolu a vzav si jednu knihu, bohatě ilustrovaný časopis, díval se chvíli na obrázky.

Mezitím hluk na náměstí rostl a přivábil zas kapitána k oknu. Na chodnících i v jízdní dráze válely se mrtvoly postižených a každý od nich zděšeně prchal, hledě zachránit jen sebe. Přijelo velké auto nákladní, zastavilo u každé mrtvoly; zřízenci s nasazenými maskami házeli mrtvoly do vozu, který byl již plný, a ujížděli v úprku za město.

Krematoria nepostačila již mrtvoly spalovat. Házeli je prostě na hromadu, polili je hořlavými látkami a spalovali v celých pyramidách.

Sotva auto odjelo, pokryla se dlažba novými mrtvolami. Bylo již vidět, že je to zápas nad lidské síly. Zatím se zešeřilo a obloukovky se rozsvítily.

Minuly dvě hodiny, když profesor se vrátil ze své pracovny.

„Tak, teď jsem ti zas trochu k disposici. Jak to venku dopadá?“

„Moc špatně, strýče, pohleď!“

„Ó, je! to je již zle!“ zvolal profesor, dívaje se z okna. >Zde se nedá již nic dělat. Musíme chránit jen svou kůži. Dobře, že jsi, hochu, přišel – aspoň mi tu nebude smutno.“

Pak spustil profesor u stropu elektrický ventil a přistroj s kyslíkem na obnovu vzduchu.

„Vidíš! – pravil k synovci. „Kdyby takové zařízení měli v druhých domech, neb v některých bytech, mohlo by se zachránit aspoň půl Pekingu. Ale kdo to tušil, že k něčemu podobnému dojde.“

V tom zhaslo elektrické světlo.

„Tak! Mor zalezl již i do elektrárny!“ profesor rozsvítil svítilnu s baterií.

„Čangu!“ zvolal na sluhu. „Přepni dráty a spusť naše dynamo, – a Ping ať připraví večeři.“

Na ulici byla tma. Domy a krámy byly zavřeny a v oknech protějších domů kmitala se jen ojediněle světla.

„To je děsná katastrofa,“ hovořil profesor při večeři. Vezmi si ještě kousek toho psa“, pobízel synovce, – „je dobrý – je to čistá raça. Kdo ví, budeme–li ho ještě jísti. Je to ze zásoby, co chovám k vivisekci. Ale bát se nemusíš, ten ještě není očkován žádným morem. Ted jsem právě jednomu nasadil něco do těla. Jsem zvědav sám na účinek.“

Druhý den, když se kapitán probudil, lože strýcovo bylo již prázdno. Zazvonil a sluha hlásil, že koupel je již připravena.

„Kde je strýc?“ ptal se kapitán.

„Pan profesor již dvě hodiny pracuje.“

„Jak je venku?“

„Zle! pane kapitáne. Lidé vyhazují mrtvoly na ulici a již to nikdo nesbírá. Vše prchá z města ven. Polovina domů, jak je vidět z okna, je již opuštěna. Válečné flotily ještě v noci letěly někam pryč.“

Po koupeli se kapitán nasnídal a zapáliv si cigaretu, díval se z okna.

Lidé vybíhali z domů s ručními zavazadly, někteří s tlumoky na zádech, matky s dětmi a vše se hnalo v úprku ven, pryč, snažíce se uniknouti zkáze, která se jim lepila na paty.

Vozy pouliční dráhy stály na ulicích opuštěny, nemohouce pro kupy mrtvol na kolejích jeti dále.

Opožděná auta, přeplněná pasažéry, rozjížděla mrtvoly po různu ležící, nabírajíce na pneumatiku jed, sedřený s těl padlých, do zásoby na cestu.

Vzducholodě soukromé i dopravní rozletěly se již za večera a za noci, jako vyplašení ptáci, na všechny strany, vezouce nákazu sebou.

Ještě jedna vzducholoď nesla se nad náměstím. Kapitán pozoroval ji kukátkem. Loď byla pasažéry přeplněna. V oknech kabin byla hlava na hlavě a na palubě tísnil se namačkaný zástup uprchlíků, kterým se podařilo v boji na život a na smrt urvati místo na lodi.

Náhle vylétl z lodi nějaký předmět. Kapitán sledoval jej v letu kukátkem; byl to člověk. Několikráte se při pádu otočil a pak dopadl na střechu protějšího domu, kde se nabodl na hrot věžičky, zdobící průčelí domu. Trčel tam, jako nabodnutý hmyz na špendlíku.

Když přišel profesor do pokoje, vyprávěl mu synovec o výjevu prchající lodi.

„To je marný zápas," pravil profesor, dívaje se kukátkem na nabodnutou mrtvolu na věži. „Mrtvolu vyhodili, ale nákazu si vezou s sebou.

Nám, milý synovče, nezbývá, než zůstat tak dlouho pod příklopem, až vlny nákazy opadnou."

„Kdy to bude?"

„Podle toho, jak se nákaza rychle šíří, může to být dosti brzy. Jak to vypadá venku, v druhých provinciích, nevíme. Spojení telefonní i jiskrové je přerušeno, a

podle toho, jak to vypadá na ulici, zbudeme v celém Pekingu jenom my sami. Čekám na výsledek mých pokusů. Zítra se to rozhodne."

V tom přišel sluha hlásit, že na druhé straně města, kam bylo vidět z jejich obývací světnice, hoří.

Profesor s kapitánem odkvapili podívat se na požár.

Z okna bylo vidět nad střechami domů, v dáli as pět set metrů, mraky kouře, v němž chvílemi zableskly se jazyky plamenů

„To je v obchodní čtvrti!" zvolal kapitán. „To hoří celá ulice!"

„A je vidět, že se požár šíří. To je povážlivé" – pravil profesor; „to by nás mohlo vykouřit."

„Čangu! mnoho–li je ve skladišti kyslíkových přístrojů?"

„Pět, pane profesore."

„Jsou v pořádku?"

„Ano!"

„Podíváme se hned na ně!"

Profesor je prohlédl a vyzkoušel, zda dobře fungují a pak dal připraviti oběd.

Na náměstí ruch utichl. Všude pusto a mrtvo. Jen mrtvoly válely se po zemi. Požár, který se na druhé straně města šířil, urychlil vylidnění města a za hodinu nebylo nikde živé duše.

Po obědě zavolal profesor oba sluhy a udělil jim rozkazy na přípravy na cestu.

„Voda od večera neteče, požár zachvátí celé město! jsme nuceni opustiti svoji skrýši, která nás chránila před morem. Jsme jen čtyři. Obyvatelstvo prchlo, ale zkáze svojí neujde. My se budeme bránit. Zbývá nám poslední pokus. Připravuji sérum proti moru. Na zkoušky nám nezbývá však času. Nárokuji sérum sobě i vám všem. V případě nezdaru nestane se nám nic jiného, než že zahyneme jako všichni, co marně před morem prchají. Doufám ale, že se pokus zdaří, a v tom

případě jsme zachráněni. Pomoz jim“ – obrátil se na synovce – „v přípravách na cestu; potřebujeme hlavně potraviny a pitnou vodu, s tou bude největší potíž. Nezapomeňte při pravit destilační aparát, ten malý. Já zatím připravím sérum na očkování.“

Profesor odešel do své pracovny a kapitán s oběma sluhy dali se hned do práce.

Když byli hotovi, zavolal je profesor k sobě do pracovny.

„Hleďte!“ – pravil profesor – „morčata, králíci i opice to ve zdraví přečkali a já již to mám též v sobě. Máme oprávněnou naději, že nás to zachrání.“

Pak naočkoval synovce a oba sluhy a hned se všichni chystali na cesiu.

Požár zatím, který vznikl na několika místech, zachvátil již celou západní část města a mraky dýmu zaháněl vítr už na náměstí.

„Nejvyšší čas, abychom vyrazili“, pravil profesor.

Opatřeni ochrannými maskami a přístroji s kyslíkem a obtíženi baťochy a ručními zavazadly, vyšli z domu.

Přešli náměstí a pustili se přes hlavní třídu k východní straně města. Když přešli most, pnoucí se přes hlavní kanál, zpozorovali, že též na jihovýchodě je město zachváceno plameny.

Uhnuli k severu podél kanálu, kde jevila se ještě otevřená volná cesta. Nikde nepotkali živé duše, jen mrtvoly značily cestu, kudy braly se proudy prchajících obyvatel z města zkázy.

V kanále stály opuštěné lodě a proud unášel naduřelá těla mrtvých, jež tam srazil mor neb ruka člověka.

Po půl hodině dostihli nádraží vzdušných lodí.

U hangárů bylo viděti stopy hrozného zápasu davů, které útočily na lodě a rvaly se mezi sebou o místa.

Celá klubka pošlapaných beztvárných těl s vyhřezlými vnitřnostmi a mozky válela se po zemi.

Kapitán dal profesorovi znamení a ukazoval rukou na kolny. Vešli dovnitř a prošli chodbou, která spojovala všechna oddělení. Všude bylo prázdno, vrata otevřena, jak lodě svoje stanoviště opustily. Jen v posledním oddílu byla jedna menší místnost uzavřena. Přede dveřmi ležela mrtvola přednosty stanice. V křečovitě zkroucené ruce držel klíč. Mor jej zasáhl právě v tom okamžiku, když chtěl otevřít dveře.

Kapitán vytrhl mu klíč z ruky a otevřel. Před nimi objevila se menší místnost, v níž stála malá loď, připravená k odjezdu. Různé balíky a zavazadla byly složeny v kabině. Žádná vrata nevedla z místnosti.

Kapitán se rozhlédl, chytil páku u zdi a sklápěcí střecha se otevřela. Pokynul sluhům a již nakládali zavazadla do lodi.

Kapitán sedl k řízení lodi, profesor vedle něho, sluhové do kabiny a loď vznesla se do výše.

Naposled zakroužila nad hořícím městem a pak vzletnuvši do veliké výše, pustila se dle pokynu profesora směrem jihovýchodním nad Veliký Oceán.

Pod nohama na levo kmitly se jim zbytky skal nešťastného Japonska, pak Boninské ostrovy, na pravo zvedal se v dáli růženec Mariánských ostrovů a pak jen ohromné spousty vod, kam oko dohlédlo.

Slétli níže nad moře, že již slyšeli hukot vln, když v dálí objevil se ostrůvek, obklopený zelení a na břehu skláněly se palmy kokosové, kývajíce svými korunami, jakoby zvaly uprchlíky k pobytu.

Snesli se nad ostrov; nebylo viděti žádné stopy po lidech.

Za chvíli upevňovali sluhové loď mezi stromy, kde vinul se malý potůček, svlažuje bujnou trávu kolem.

„Zde vyčkáme, až se mor vyzuří,“ – pravil profesor. Teď si prohlédneme naše zásoby.“

„Přednosta stanice se dobře zásobil," – smál se kapitán, otvíraje různé balíky. – „Ani na konservované žraločí ploutve nezapomněl."

Když to vše spočítali, konstatoval profesor, že zásoby jim postačí, když budou šetřit, as na šest měsíců, a vzhledem k tomu, že na ostrově byly kokosové ořechy a banány, nemusili míti obav, že vyhladoví.

Dny míjely a dobrovolní Robinsoni zatím si krátili čas zařizováním nového sídla a prozkoumáváním celého ostrova.

Vyhledali si vhodné místo dále od břehu, kde u strmého skaliska zřídili si z bambusových prutů chatu s kolnou pro vzducholoď, chráněnou před větry od moře pahrbkem, s kterého vyhlíželi na moře v prázdných chvílích, pátrajíce po obzoru kukátky.

Kokosové ořechy sčesali s vysokých palem bez námahy, pomocí vzducholodě, s kterou obletovali jich koruny a trhali plody přímo z lodě.

Pořídili si též udice pomocí nástrojů v lodi uložených a bavili se lovem ryb, spojujíce příjemné s užitečným.

Jednoho dne seděl profesor s kapitánem u břehu, pozorujíce bambusové pruty udic, když Čang, který s Pingem opodál pletli z vláken kokosových provazy a rohože, zvolal, že se blíží vzducholoď.

Profesor s kapitánem namířili kukátka naznačeným směrem. Loď plula od severozápadu. Když přiblížila se již, že bylo možno rozeznati typ lodi, zvolal kapitán: „To je válečná loď! – ale patrně se jí něco přihodilo nebo je opuštěna, křídla nepracují. To musíme vyšetřiti; Čangu! Pingu! – jedeme!"

„Jeďte!" – pravil profesor, – „já zůstanu zde, ale buďte opatrní! vezměte si masky!"

Všichni tři nasedli do lodi a letěli záhadné lodi vstříc. Zakroužili nad ní, a když viděli, že u řízení sedí

nehybný řidič, přistáli těsně u ní a sluhové přelezli dovnitř. Tělo řidiče vyhodili z lodi do moře a z kajuty vzadu ještě dvě mrtvoly. Pak si Čang, který se již na ostrově naučil s lodí zápolit, přesedl na místo kapitána, tento ujal se řízení válečné lodě a za chvíli snesly se obě lodě na ostrov.

Profesor hned celou loď zdesinfikoval a kapitán radostně konstatoval, že celá loď je bez poruchy a vykládal profesorovi, že taková hračka s bodavými žihadly nemůže jim býti nikdy na škodu.

Sluhové pak k veliké radosti všech našli v lodi balík tabáku a čaje, o kteréžto pochutiny již byla nouze a kterými obohatili své zásoby i svoji náladu.

Přistavěli novou kůlnu pro druhou loď a kapitán zaučoval profesora a oba sluhy v řízení lodí, takže v krátké době uměli všichni obě lodě ovládati a metat dle potřeby strašlivými blesky z válečné lodi.

Tři měsíce již uplynuly a moře kolem ostrova bylo němé a nepodávalo žádných zpráv, co děje se ve světě a hlavně v jich nešťastné vlasti.

Až nenadálá příhoda osvětlila jim vše a zatvrdila jejich srdce v kámen.

Na obzoru jednoho jitra objevila se na východě loď. Námořní loď. Manévrovali právě s oběma loděmi nad ostrovem, když ji zhlédli. Hned slétli k zemi, lodě uložili a pozorovali ji kukátky se skály, odkud byl nejvyšší rozhled. Bylo vidět, jak loď, která jela mimo, náhle, patrně shlédnuvši ostrov, zamířila přímo k němu.

Profesor s kapitánem se rozhodli, že svůj pobyt na ostrově dle možnosti utají, dokud nevyšetří, co je to za loď a s jakými úmysly sem pluje.

Obě vzducholodě měli připraveny pohotově k odletu, doplnili rychle zásoby potravin a vody a pozorovali skrytě blížící se loď.

Již rozeznávali americkou vlajku na stožáru a k svému překvapení na palubě dvě veliká děla.

Loď zakotvila poblíž ostrova a dvě motorové lodice, obsazené mužstvem, odrazily od ní, plujíce ku břehu, kde přistály v malé zátoce. Hustá, vysoká tráva kryla pozorující

Číňany, kteří se přikradli tak blízko, že mohli slyšeti hovor námořníků.

„Zdá se, že není ostrov obydlen“, pravil poručík k druhému důstojníku, rozhlížeje se kolem.

„Sem se patrně ty „Žluté vosy“ nedostaly, když jsme jim to hnízdo vypálili“, pravil druhý a všichni i námořníci se zachechtali.

„Jsem zvědav, jak to vypadá v Číně. Zde je to ještě trochu daleko.

„A hlavně v Pekingu a zejména na náměstí Republiky a hlavně v bance –“ zasmál se prvý.

„A hlavně v tresorech! – jestli nám to již někdo neukradl.“

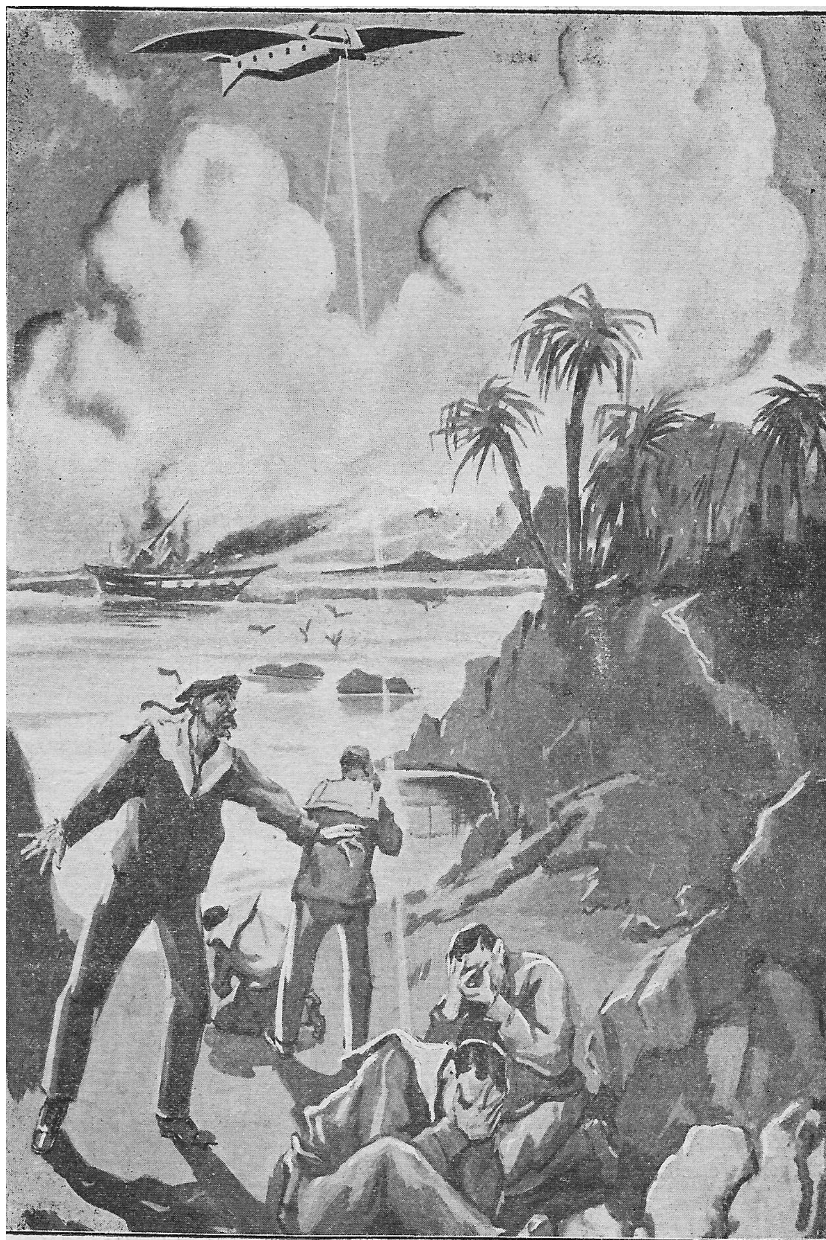
Kapitán s profesorem vyměnili pohledy.

Profesorovi nabíhaly žíly na krku a na čele, tvář mu zrudla a ztíží vypravil ze sebe šeptem: „Zpět! k lodím!“

Drali se opatrně vysokou travou, a když zmizeli z dohledu za skaliskem, dali se do běhu a bez dechu vpadli do kůlny.

„Čangu, nasedni do naší lodě! Až poletíme, drž se ve stejné výši s námi!“ Kapitán s podlitýma očima krví, skočil k řízení válečné lodě, profesor a sluha za ním do kabiny a obě lodě vyletěly kolmo do výše se zavřenými kryty, jako když je vystřelí.

Pak se snesly náhle nad loď, zelený paprsek vyšlehl, v zápětí zahřměla rána a loď nahnuvši se na bok začala se potápěti.

. . . a než se vzpamatovali, měli oči vypáleny.

Na břehu stojící důstojníci s námořníky pozorovali s úžasem výpad nenadálého nepřítele a zkázu lodi, a než se vzpamatovali, měli oči vypáleny.

S divou rozkoší pozorovali Číňané zápas tonoucích a s ďábelskou rafinovaností vypalovali jim oči, aby zápas jejich byl ještě hrůznější.

„Bestie!“ – zařval kapitán a opovržlivě plivl dolů na tonoucí.

Pak se snesli na břeh, kde se váleli po zemi oslepplí námořníci.

Na pokyn profesora zmocnili se sluhové jednoho poručíka a vhodili jej do lodě, kde jej přivázali k sedadlu.

Zanechavše ostatní oslepplé námořníky a druhého poručíka jich osudu, přelétli ku své chatě.

Profesor nechal poručíka přivázati na zem mezi dva stromy a pitevním nožem nařízl mu krční tepnu. Krev vytryskla proudem z mladého, silného těla, zbarvujíc široko daleko trávu kolem.

Profesor nachytal do připravené misky krev umírajícího a odkvapil s ní do své primitivní laboratoře, kde ji podrobil vědeckému rozboru.

Zvědavost vědce, zvědavost již marná, bezúčelná, zvítězila na chvíli nad zlobou, která žlučí rozlévala se do celého těla, krví podlévajíc zrak; nad zlobou, která zničila, spálila vše lidské v duši, zanechávajíc tam jen to, co v duši zvířete se nerodí.

Podmračeně dívali se tři Číňané venku na zmírajícího nešťastníka, z něhož unikal život proudem, jako z podřezaného dobytčete.

Jeho zsinalá tvář nejevila již známky života. Palmy nad vychládajícím tělem šuměly píseň pohřební a štěstí, to prchavé štěstí, odvály větry s ostrova klamných nadějí, jimž dosud bilo vstříc čtvero srdcí ve společném tlukotu–

Včera ještě těšilo je slunce, těšil je život, kdy mysleli. že z vůle Boha přikvačila katastrofa, kdy měli za to, že z rozkazu Jeho Morana kosí spravedlivě to, co k žatvě dozrálo, a život pak že půjde zase kolem. Hněv lidský Boha nedostihne.

Dnes však již věděli, že je to dílo lidské; a kdyby místo pomstychtivosti jen žal zalil jejich nitra, mořem by zavalil duše jejich a srdce by pukla.

Ale čtvero srdcí ztvrdlo na kámen, poslední jiskra citu pohasla, a proto srdce nepukla.

III.

Když větry rozvály otravné ovzduší nad ohromným otevřeným hrobem milionů, a slunce kosti vybělilo, vrátili se čtyři poslední do své mrtvé vlasti, zasvětivše životy své jenom jedinému cíli – odvetě.

Lodě zakroužily nad zříceninami hlavního města a snesly se před dům na náměstí. Však jenom ohořelé, černé zdi domu a trosky vítaly je zpět. Oheň strávil vše a zřícené stropy dodělaly zkázu.

Za městem na návrší, kde jeden letohrádek bohatého kupce, stojící o samotě, obklopen zelení, ušel zkáze, zřídili si svoje sídlo a připravovali se na odvetu Bílým.

Profesor znal své Pappenheimské a věděl, co přiláká je do mrtvé „Říše středu“; a na tom založil svůj plán pomsty.

Prohlédnuvše tresory státní banky, k nimž podařilo se jim najíti klíče u mrtvoly sekretáře, který klesl u prvních dveří do sklepních místností, připravili pasti a vyčkávali zvěře.

V týž den, kdy vrátil se kapitán s jedním sluhou, ohromivše svoji strašlivou zásilkou Berlín, Londýn a celý svět, ze své cesty zpět, připravovali se horlivě na příchod Bílých. Když třetího dne v noci vyrojily se

náhle mraky létadel jako veliký příklop nad Pekingem, pozorovali v rozbřesku dne na náměstí Republiky u státní banky mihnout se dvě postavy, které hned ve vratech banky zmizely.

Však již v příštím okamžiku snesl se celý déšť bomb na banku a okolní budovy, bubnová palba výbuchů zahřměla do velikého ticha, mraky prachu a kouře zahalily náměstí, a když vítr odvál černý příkrov, jen spousty cihel, balvanů a zohýbaných železztrhaly, kde dříve tyčily se masivní zdi banky a okolních domů, jichž rozmetané trosky pokrývaly celé náměstí.

Tisíce srdcí nad městem rozbušilo se v zrychleném tempu a poslední čtyři kamenná srdce, pohřbená v troskách, dotloukla.

Bílí to vyhráli!

Když snesly se pak některé lodě na druhé straně města, kde byla vyslanectva, jichž budovy byly od požáru ušetřeny, a důstojníci vnikli dovnitř, ozvaly se náhle výbuchy a paláce sesuly se jim nad hlavou, pohřbivše je ve svých troskách. Vzducholodě, stojící před budovami, byly zničeny.

Mrtví se mstili!

Hned pak dal vrchní velitel rozkaz, že žádná loď nesmí se snésti k zemi a nový déšť bomb dodělal po celém městě dílo zkázy, že nezůstal kámen na kameni.

Loďstva mocností rozletěla se do svých vlastí a jen od každé vlády zůstalo tam po jedné lodi, které společně pod velením francouzského plukovníka zůstaly na stráži, hlídajíce trosky, neobjeví–li se někde jiskra života, která by mohla vznítit nový požár nebezpečí.

Ještě celých čtrnácte dní visely strážné lodě nad rozvalinami města, až pak, přesvědčivše se, že život skutečně odumřel v nehybném kamenném moři, a jsouce si jisti, že pod troskami leží poslední Mohykáni rodu a nedotčené zlato, vrátili se dle rozkazu domů a

uděšený svět Bílých oddechl si, že nebezpečí je zažehnáno a spokojeně četl ve svých listech vylíčení celé té honby za piráty, kteří vzali za své v jich rozmetaném doupěti.

Obětem pak, zahynuvším při boji s nimi, vystavěli pomníky, které hlásaly potomkům, že nic na světě není zadarmo a že vše musí někdo zaplatit.

Vlády všech států pustily se hned po návratu loďstva do řešení asijského problému, které dopadlo tak neobyčejně, že historikové tvrdili, že je to prvý případ v dějinách lidstva, a že nastává doba skutečného pokroku a počátku nové šťastnější ery.

KAPITOLA XII.

Hra o mrtvou Asii.

I.

Byla to zvláštní mezinárodní situace v tom roce 1972. Svaz národů, slepený čínským výbojem, sešel se v Ženevě ke kongresu, kde mělo se projednávati dědictví po utlučených Číňanech.

Všichni přičinili se společně a svorně o vyhubení Žlutých, všichni měli stejné nároky na dědictví.

Bylo to vše tak jasné a vyložené. Bylo to mezinárodní právo.

Jednalo se o velikou zemi, která dnes nepatřila nikomu.

Jednalo se o zemi bohatou, úrodnou, s ohromnými žírnými lány obdělaných polí, ovocných sadů, ale také s lány písečných pouští. Jednalo se o zemi velikého bohatství přírodního; zlata a různých rud, vzácných a užitečných kovu, ale také holých, pustých skal.

Problém tedy velice spletitý a obtížný, jak tu zemi rozdělit mezi sebe k uspokojení všech.

Poměry zúčastněných států byly též po válce se Žlutými velice pozměněny. Odtokem mass z přelidněných zemí evropských, následkem průmyslové krise, po vítězství Žlutých, do Afriky, Ameriky a Austrálie, jichž značná část byla nucena vrátit se od průmyslu k půdě, vyrovnaly se tísnivé poměry různých zemí i odvětví pracovních a nastala jakási rovnováha sil. Existenční nutnost nějaké expanse za hranice zde tedy odpadala.

Rovnováha sil nastala též mezi zúčastněnými státy hned po vítězství Žlutých, kteří zničili moc těchto několika nepřirozených velmocí, které dosud opravňovaly si řídit osudy světa, a učinili z nich státy rovnocenné s druhými, jež dosud byly nuceny hráti v mezinárodní muzice sekund.

Po vyhubení Číňanů v Americe, kde tito utvořili bez ohledu na druhé státy svá různá střediska, zabraly jich mrtvá území zase státy, jimž dříve tato patřila, a nastal tam stav, jaký byl před vpádem Číňanů.

V Africe bývalí držitelé držav, pokud jim byly od Číňanů různé jich části uzmuty, vzali si je zase zpět. Změna byla potud, že Němci ujali se zase držav, které jim byly v 18tém roce vzaty a kam již za vlády Žlutých svoje přebytečné lidi v průmyslové krisi posílali.

Jen Egypt, který se vybavil z područí Britů, a Habeš, která si uhájila při invasi Žlutých svoji

samostatnost, byly dva samostatné státy, zasedající ve Svazu národů.

V Asii byly tři státy, které se zachovaly při životě:

Persie, která si zachovala svoje hranice, pak Přední Indie – Spojené republiky Indické a Palestina, stát židovský, který ovládal celou zemi a vymanil se z vlivu Britů.

Ostrovy v Indickém a Velikém oceáně, dříve državy států Bílých, byly od Číňanů pohlceny a nyní byly též mrtvy. Jedině ostrov Ceylon uhájila Indie obydlený.

Na zakročení těch států, které dosud žádné državy neměly, byly zařaděny ostrovy v mrtvé dědictví, o které se měli všichni společně rozdělit.

Bývalým mocným tohoto světa scházely zuby a drápy, a tak byli nuceni rozhodnutí Svazu se podvoliti.

Bývalá britská dominia, Kanada a Australské spojené státy byly členy Svazu jako státy samostatné. Africké državy hlasu neměly.

Byla to jakási vynucená demokratisace mocností.

Nebylo velmožů – nebylo velmocí.

Byla to rovnost bez kořenů. Nevyrostla vývojem z půdy; a proto držela jen tak tak pohromadě jako každá demokratisace, pořizující rovnost klackem.

Velkým hřebínky byly sraženy a malým narůstaly. Velkým zbyla tradiční pýcha rodu–raçy a menším a malým naděje, že rovnost srovnaná čínským klackem nepadne.

Za takových poměrů sešli se tedy zástupci států z celého světa do Ženevy k velikému zelenému stolu.

Prvním bodem programu bylo rozdělení státního zlatého pokladu bývalé čínské republiky, ležícího pod troskami v Pekingu.

Pro návrh švýcarského zástupce, aby poklad rozdělen byl mezi všechny stejným dílem, byly všechny malé státy. Německý zástupce dožadoval se většího podílu vzhledem k zásluze německé vědy, bez

níž by Číňany nezdolali. Jiní zase jako Americká Unie, Kanada, Indie a Persie chtěli větší náhradu za škody, které jim byly způsobeny čínskými létadly, zničením měst, osad a ztrátami na životech a majetku občanů. Proti tomu zase byly činěny námitky, že dotyčné státy rozdělily se o území pobitých Číňanů.

Konečně byl přijat návrh finského zástupce, dle něhož měl každý stát dostat podíl podle počtu obyvatel.

Zároveň usneseno, že každý dle téhož klíče zúčastní se určitým počtem lidí a nástrojů na jeho dobytí z trosek.

Při druhém bodě programu o rozdělení Číny, Mandžuska, Mongolská, Tibetu, Turkestanu, Afganistanu a Beludžistanu a celé Sibiře, pak Siamu, Annamu, Barmy, Malajska, ostrovů Filipových, Sumatry, Jávy, Bornea, Celebes, Nové Guineje a ostatních ostrovů Tichého Oceánu, nemohli se delegáti nijak dohodnout pro různou povahu a cenu jednotlivých území.

Zde v té ohromné říši, kam by se celá Evropa čtyřikráte schovala, v říši mrtvé, bez jediné duše, kde nedalo se počítati s tím starým a pohodlným systémem kulturních bílých plantážníků, kdy zapřáhli do práce domorodce za bídnou mzdu a výtěžek darů země a plodů jich práce odváželi si domů, neměly ani žírné ty lány pro ně takovou cenu, aspoň pro první dobu, poněvadž se nedaly pro nedostatek pracovních sil z větší části obdělat, jako ty holé skály, jež tajily v sobě zlato. Ty hory Velikého Chinganu, kde byla bohatá ložiska zlata, magickým kouzlem lákaly oči všech delegátů na mapách, umístěných na stěnách konferenčního sálu.

Hlad po půdě nikdy nebyl tak veliký jako hlad po zlatě.

A ministři financí všech států byli vždy při apetitu.

A právě ten hlad po zlatě byl kamenem úrazu, o který se tříštila dohoda samozvaných dědiců po utlučených.

Byla to ještě doba starých zmotaných řádů, jichž kamenem úrazu bylo zlato. Všem byly milejší a cennější holé, pusté skály s mrtvým kovem než bohatá úrodná země se všemi dary, jež skytala.

Ale vždyť zlato je kouzelný amulet, za který vše se dostane! Tu práci tam na těch polích vždy již někdo odře!

Zlato je nejpřímější a nejkratší cesta k dosažení všeho.

Vzorky pozemského ráje, stavěné na lidských hřbetech, byly v Babelech na prodej se vším příslušenstvím ihned k volnému použití i s výsadou, že majitel do smrti nemusí na práci sáhnout. A práce? Ta není žádným snem ani illusí člověka. Ta je jeho skutečným bičem.

A tak ani dobří delegáti národů nemuseli dávat ruku na srdce při volbě těchto dvou hodnot, aby zvěděli, pro kterou srdce tluče.

Ale zde se nejednalo o tlukot srdce! – zde se jednalo o to, že zlatá ložiska byla jedna a kandidátů bylo padesát dva.

Padlo mnoho různých návrhů, ale všechny padly pod stůl. Pro pokročilou dobu přerušil předseda schůzi a odročil ji na druhý den.

A zase byl ten asijský koláč na stole a zase nevěděli, jak ho načít, a z které strany se mají do něho pustit.

Když debata po několikráte ocitla se na mrtvém bodu, a v nastalém tichu ozýval se jen odměřený tikot velkých hodin, umístěných v čele sálu, zvedl se na konci stolu malý suchý muž, zástupce Panamské republiky a přihlásiv se ke slovu, začal rázným silným barytonovým hlasem, jaký by nikdo v něm nehledal:

„Pánové!

Takhle bychom se nehnuli s místa! Vidíte zde všichni, že není klíče, s kterým bychom si brány do Asie otevřeli. Rozluštit to k uspokojení všech není v naší moci. A proto nezbývá nám nic jiného, nežli uchýliti se k mimořádné cestě k rozluštění toho problému, kde všechny právní, citové i osobní námitky odpadnou. Navrhuji:

Celá asijská mrtvá pevnina rozdělena je rovnoběžkami a poledníky na 44 polí, počítáme–li od 60. rovnoběžky jednotlivá pole k severnímu moři přes rovnoběžku 70. a druhá pole desítkami čar. Některá pole zahrnují pouště písečné neb ledové, jiná kraje úrodné neb bohaté na kovy a okrajová pole k hranicím druhých států neb k moři jenom cípy. Ta by se vyvážila polemi Tichého Oceánu, zahrnujícími ostrovy.

Sestavme dle dohody z toho 52 kombinovaných polí, označených čísly, státy též očíslujme, vhoďme to do bubnu a táhněme losy. Je to jediná cesta, která nám zbývá.“

Při debatě o návrhu, který přijali všichni Američané jako vášniví přátelé sázek s hlučným hip! – hip! – uznali jej všichni, ač více méně neradi, za jediné východisko situace, a návrh byl odhlasován.

Všichni se pak nahrnuli k mapám, visícím na stěnách sálu a radili se o uspořádání polí.

II.

Ještě nikdy nedostalo se obyvatelstvu celého světa tak názorného vyučování zeměpisu, jako v těchto dnech, kdy chystal se Svaz národů ku slosování o mrtvou Asii.

Denní listy přinesly na celých stranách mapy celého světa, seznam a poměry všech padesáti dvou států zúčastněných na slosování, mapu celé Asie s rozdělenými poli a přibližný odhad ceny jednotlivých dílů, s diagramy a popisy všech zemí, a milionům lidí rozvíraly se široké obzory.

A tak dověděli se v té době i dobří muži států, honosících se vysokou kulturou, kteří sice věděli, kde leží Madagaskar, Maroko, Ceylon, Kočinčina, konečně také, kde leží Československo, kde Rumunsko a Jugoslávie a tak dále.

Celý svět s napjetím očekával výsledek slosování, a v den tahu řídilo se miliony radiových aparátů na ženevskou vlnu a miliony lidí čekalo před návěstními tabulemi u redakcí listů na zprávy.

V sále paláce „Svazu národů“, kde se konal tah, byli přítomni mimo delegátů všech států pouze žurnalisté v omezeném počtu ze všech dílů světa.

Na povýšené tribuně stály dva bubny, v nichž skrývaly se zárodky osudů jednotlivých států a celého světa.

V jednom bubnu byly žaludy s čísly států, v druhém s čísly rozdělených polí Asie s Okeánskými ostrovy.

Za napjatého ticha a všeobecné pozornosti přistoupili k bubnům dva malí hoši s obnaženými pažemi a tah započal.

Rozhlas v Ženevě zařval zprávu o výsledku tahu do celého světa a připravené rotačky chrlily miliony zvláštních vydání listů, o které se massy lidu praly, a tisíce vzducholodí rozletělo se všemi směry, házejíce v letu do všech osad a vísek balíky novin a za dvě hodiny po tahu četli občané v celém světě tuto slosovací listinu:

Výsledek slosování „Svazu Národů“ o mrtvou Asii a mrtvé ostrovy Indického a Velkého Okeanu.

Evropské státy.

Běžné čís. států	Pořad. čís. státu jednotl. dílů světa dle velikosti	Státy	Rozloha v km²	Počet obyvatelstva[1])	Číslo získané državy	Mrtvá Asie (bývalé území)	Rozloha v km²	Produkty	Číslo ostrovů neb souostroví	Mrtvé ostrovy a souostroví Indic. a Vel. Okeanu	Rozloha v km²	Produkty
1.	1.	**Rusko** (Rossija) Spolek socialistických sovětových repub. (S. S. S. R.)	4,204.800	96 mil.	34.	Tibet Část Indočíny	930.000	Ložiska **negativu**[2])				
2.	2.	**Francie** republika	550.900	39 mil.	40.	Čína. Prov. Kueičen, část Kvangsi a prov. Jünnan. Hornat. krajina	1,070.000	**Měď, uhlí, cín.**				
3.	3.	**Španělsko** království	506.670	21 mil.	26. 44.	Mongolsko 2/3 Malajského poloostrova	865.000 200.000	Poušť. Cín, kaučuk, tropické lesy				
4.	4.	**Švédsko** království	500.000	5,900.000	2. 15.	Sibiř Tobolská gub. se zál. Obským, část poloostr. Samojedského a Gydanškij., Část gubernie Tobol., Akmolinské, Tomské a Semipalatin. město Omsk	700.000	Lov zvěře Chov dobytka, orba, ryby				
5.	5.	**Německo** republika	472.000	59 mil.	35.	Čína Pohoří Ala-šan pol. poh. Richthofen., pravou č. prov. Kan-su dole Si-čuan a prov. Šen-si	930.000	**Železo Čínská zbrojovka**				

6.	6.	**Turecko** (Türkia hükumeti) republika	448.600	14,550.000	37.	Korea Část poloostr. Liao-tung, Dal. Port-Arthur Poloostr. Kiaočeu s m. Cí-fu, Vej-hai-vei, Tsingtau a č. území s Šang-hai	223.000	Rýže, obilí, luštěniny, tabák, bavlna, bambus, hedvábí, zlato, měď, železo, uhlí				
7.	7.	**Polsko** (Rzeczpospol. Polska) republika	401.800	28 mil.	18.	Sibiř Guber. Irkut. Bajkalské jez.	700.000	Zlato, olovo, stříbro, tuha, měď, kožešiny, rybolov, lov zvěře, pol. plodiny	60.	Souostr. Nová Kaledonie (Hlav. ostrov Loyalty, ostat. menší skupiny. Býv. fr. drž.)	19.800 (2750)	Kopra[3]), káva, tabák, nikl, kobalt, chrom. (Ve svět. prod. niklu N. Kaledonie na druh. místě. Kanada 79.8% světové těžby, Nov. Kal. 17%).
8.	8.	**Finsko** (Suomi) republika	387.576	3,366.000	19.	Sibiř Zabajkal. obl. (Poh. Jablonoj Chrebet, město Čita)	700.000	Drsné podnebí. V údolích daří se obilí, chov dobytka. Rtuť, olovo, zlato	70.	Ostr. Cookovy (největší sopeč. ostr. Baratonga ostat. korálové útesy. Býv. brit. država)	370 (80)	Kopra, káva, ovoce, bavlna
9.	9.	**Norsko** (Norge) království	323.760	2,649.000	32.	Pamir Část Turkestanu (Poušť Takla Makan), Kašmir, Karakorum, Himalaje	370.000	Pol. plodiny, hedvábnictví, chov dobytka	62.	Mariany (Nejv. ostrov Guam, býv. drž. Spoj. st. am.) Ostatní ostr. drž. japonské	1140	Jam[4]), tara[5]), cukr, tř., brambory, kukuřice
10.	10.	**Italie** království	312.500	42 mil.	29.	Mandžursko Sever. pol. Koreje (sev. pol. poh. Chinganu)	830.000	Tabák, luštěniny, uhlí				
11.	11.	**Rumunsko** království	294.244	16,262.000	17.	Část Mongolska, část Sibiře (Nižní Udinsk, Krasnojarsk) Pohoří Sajanské	700.000	Tajga (prales), dříví, bříza, sosna, modřín, V údolích žirné lány	63.	Boninské ostr. (vulkanické) Japon. država	100	Cukrová třtina, indigo, ságo

12.	12.	**Jugoslavie** království	248.987	12,020.000	7.	Sibiř Jakustk Sever. pustiny	620.000	Lov zvěře. Veverky, hranostaje, modré lišky, bobři, soboli. Ledek, sibířská slonovina	55.	Nová Guinea vých. část od 140 poled. od Grenviche býv. německá a pak britská država	355.000	Kokos, kaučuk, pralesy, zlato, cín, měď, olovo rumělka, uhlí hnědé, petrolej, káva, tabák, kakao, rýže
13.	13.	**Velká Britanie a Sev. Irsko** (Great Britain and Northern Ireland)	246.000	44 mil.	36.	Čína Prov. Ho-nan, Hu-pei, Ngan-Hoci, Šan-si, Čili, Šan-tung	884.000	Železo, uhlí, hedvábí, bavlna				
14.	14.	**Československá republika**	140.485	13,602.000	27.	Mongolsko (poušť Gobi)	805.000	Ložiska **lidium**[2])	54.	Nová Guinea (západ. část od 140 poledníku od Grenviche) Nizozem. drž.	430.000	Lov perel, želvovina, trepang lesy, kaučuk, vzácná dřeva, eben, santal, kokos, káva, tabák, kakao, rýže
15.	15.	**Řecko** (Hellas) republika	122.256	4,840.000	20.	Část Mandžuska a Sibiře (Blagověščensk	700.000	Obilí, lesy				
16.	16.	**Bulharsko** republika	96.345	4,860.000	31.	Afganistan Hindustan Buchara	930.000	Výroba plstěn. a textil. zboží (hedvábí, koberce a pod.)				
17.	17.	**Maďarsko** republika	92.720	7,500.000	24.	Oblast Semipalatinsk, z měst Kaskazalinsk Jezero Balchaš Obl. Semirečen. Jez. Issyk-kul	865.000	Obilí, lesy, hornatá kraj. hojnost zvěře				
18.	18.	**Portugalsko** republika	91.948	5,900.000					48.	Molukky a ostrovy Sulské (východoindické ostrovy)	61.270	Muškát, káva, kakao
19.	19.	**Rakousko** republika	83.985	6,483.000	38.	Beludžistan	353.000	Obiliny, dobytek, vlna, kůže, datle, mořena a tabák				

20.	20.	**Irský svobod. stát** (býv. britské dominion) republika	69.393	3,159.000					50.	Borneo (největ. ostrov asijský třetí mezi ostr. světa (Nizozem. a britská drž.)	736.000	Kamenné uhlí, diamanty, zlato, rtuť, káva, ságo, tabák, rýže, cukr. třtina
21.	21.	**Lotyšsko** (Latvija)	65.791	1,850.000	43.	Zadní Indie Siam-Annam	916.000	Rýže, cín, vzácná dřeva, pepř, též zlato, uhlí a drahé kameny				
22.	22.	**Litva** (Lietuva) republika	55.257	2,500.000					76.	Havaiské souostroví býv. drž. Spoj. států amer.	16.700	Cukr. třtina, rýže, banán, ananas, dobytek, káva, včelařství
23.	23.	**Estonsko** (Eesti Vabarük republika	47.550	1,109.000					52.	Nový Zéeland (Jižní ostrov) Britská država	151.600	Chov dobytka, rolnictví, ovčí vlna, maso, máslo, mléko
24.	24.	**Dánsko** království	44.416	3,289.000	42. 10.	Část Barmy a Siamu Sibiř	400.000 570.000	Rýže, bavlna, pepř pustiny, kožeš.	77.	Souostroví Andamany Britská država		Červené dříví, kokos, kaučuk, konopí
25.	25.	**Švýcarsko** republika	41.298	3,860.000				Káva, čaj, tab., koření, cukrová třt., ságo, chinin, kaučuk, kokos, rotan (španělský rákos)	46.	Java se soused. ostr. (Nizozem. drž.)	121.600 131.500	Chov dobytka, perleť, želvovina, petrolej
26.	26.	**Nizozemsko** království	34.186	6,970.000	6.	Sev. část Sibiře (část Jakutska)	650.000	Lov zvěře. Hranostaj, veverky, lišky, bobři, soboli	67.	Samojedské neb Plavecké ostrovy Německá pak britská država	2.800	Kopra, kakao
27.	27.	**Belgie** (Belgique) království	30.437	7,478.000					49.	Celebes Nizozemská država	172.200	Výborná káva kolem m. Menado, tabák, bavlna, rýže, kokos, cukr. tř., bataty[6])

Americké státy.

28.	1.	**Kanada** republika (býv. brits. dominion)	9,659.400	10 mil.					51.	Ostr. Filipovy (skupina 6 velkých a 7077 malých ostr. Bývalá država Spoj. stát. am.)	297.905	Rýže, obilí, banán, tabák, kokos, cukr. třt., káva, guma, kaučuk, zlato, stříbro, žel., měď a uhlí. Na o. Luzonu m. Manila
29.	2.	**Brasilie** Spoj. republiky	8,522.000	30,635.000	21.	Sibiř u Ochotského m., ústí Amuru a sev. č. Sachalinu. Obl. Amurská	700.000	Lesy, zvěř, a ryby				
30.	3.	**Spojené státy americké** spolk. republ. (United States of Amerika)	7,998.938	105,82.700	14. 5.	Ural. Tobolská gubernie Severní Sibiř	700.000 268.000	Polní plodiny, dříví. Lesy sosnové, březové Pustiny				
31.	4.	**Argentina** republika	2,789.462	8 mil.					58. 59.	Ostrovy Santa Gruz Nové Hebridy spolu s ostrovy Forresovými a Banksovými (býv. franc. a brit. država)	940.400 14.700	Banany, bataty, perleť Káva, kakao
32.	5.	**Mexiko** (República Mexikana)	1,989.200	7,945.000	16.	Sibiř (Tomská obl.) Město Tomsk	700.000	Pšenice, žito, ječmen, oves, brambory				
33.	6.	**Bolivie** republika	1,590.000	2,890.000					64. 65.	Souostroví Marschalovo (Japonská drž.) Ostrovy Gilbertovy (Německá apak britská država)	400 435	Kokos, chlebovník, banán Fosfát
34.	7.	**Peru** republika	1,382.832	7 mil.	30. 8.	Č. Mandžuska Chabarovka (Vladivostok) j. polov. Sachalinu. Pás Sib. s Verchojansk.	554.000 524.000	Lov ryb na Amuru Kožešiny				

35.	8.	**Kolumbie** republika	1,147.550	847.000	4.	Část poloostr. Taimirského (Severní Sibiř)	700.000	Pustiny Kožešiny	71. 73.	Ostr. Tubuai býv. franc. drž. Ostr. Paumotu (Nízké), franc. država	290 700	Hospodářsky méněcenné Kokos, perleť
36.	9.	**Venezuela** (Estados Unidos de Venezuela) spol. republika	942.300	2,400.000	9.	Pruh u Ochotského m. k novosibiřským ostrovům	648.000	Lesy sosnové a jedlové	61.	Karoliny a ost. Palauské býv. něm. drž. přešla na Japonsko	1450	Banán, bataty, tara, jam. kokos,tabák,chlebovník, bavlna
37.	10.	**Chile** republika	750.526	3,754.000					66.	Ostrovy Fidži, býv. brit. kol.	20.000	Cukrová třtina, banán, rýže,tabák, kukuřice, železo, zlato, tuha, měď
38.	11.	**Ecuador** republika	443.750	2,500.000	3.	Severní Sibiř ústí Jeniseje Město Dudinsk	648.000	Pustiny Kožešiny, lov ryb	74.	Marquezy Franc. država	1270	Kokos, káva, bavlna, dobytek; málo výtěžku; horké, suché podnebí, rostlin. chudé
39.	12.	**Paraguay** republika	253.100	1 mil.	68. 69.	Ostr. Tonga n. Přátelské(1010) Os.Drobné(330) Britská država		Kopra Ovoce	75.	Střed. Polynéské ostr., Elice, Tokelan Phoenikovi Sp. rady Polynéské Britská država	900	Suché podnebí, slab. rostl., kopra, trepang, perly, guano, chlebovník, tara
40.	13.	**Uruguay** republika	178.700	1,500.000	33.	Nahoře č. Turkestanu, poušť Takla-Makan, dole Tibet a č. pod 30 rovnob. k ind. h. Himalaje	1,040.000	Polní plodiny, hedvábnictví, chov dobytka				
41.	14.	**Nicaragua** republika	133.800	640.000					56.	Souostroví Bismarkovo Býv. něm. drž. a pak pod spr. britskou	57.100	Kokos, kopra
42.	15.	**Honduras** republika	114.670	670.000	25.	Část obl. Semipalatinsk. Poh. Altaj.Dzungarsko a poh. Boro-choro	865.000	Chov dobytka kamenné uhlí, olovo, měď, sůl z jezer a stepí, petrolej				

43.	16.	**Guatemala** republika	113.030	1,600.000					47.	Malé Sundské ostrovy Býv. nizozem. država	106.500	V západ. ostr. rýže, kokos, kukuř., koření, káva. Ostatní bez hosp. význ.
44.	17.	**Panamá** republika	63.864	450.000					53.	Severní Nový Zeeland a ostr. Stevart s horkými prameny. Britská država	115.20) 1700	Žele·o, zlato, stříbro, uhlí Gaysery, bahenní sopky, hor. prameny
45.	18.	**Kostarika** (Republ. de Costa Rica)	48.410	480.000	11. 12. 13.	Sev. Sibíř. cíp. Kamčatská obl. (celý poloostr. Kamčatka)	895.000	Rybolov. Na jihu daří se pouze bramb. a zelen.; obilí nedozraje	57.	Ostrovy Šalamounovy. Britská država	38.300	Kokos, bataty, banán, perleť
46.	19.	**Salvador** (Republica de el Salvador)	34.126	1,500.000					72.	Souostr. Tahiti neb. Tovaryšské. Francouz. država	1617	Kokos, cukr. třtina, vanilka

Africké státy.

47.	1.	**Egypt** republika	994.300	14 mil. kult. půdy v r. 1925 31.000 km- v r. 1975 70.000 km-					45.	Sumatra s přilehl. ostr. Rin, Banka, Billiton. Býv. holand. država	434.000 479.200	Tabák, koření (pepř), káva, rýže, uhlí, petrolej. Přil.ostr. boh. cínem, též zlato, stříbro
48.	2.	**Habeš** (Ithiopia) císařství	1,120.400	11,500.000	41.	Čína. Prov. Hu-nan Če-kiang, část King-si, Fukien, Kvantung, Města Šao-hing, Ning-po a Fu-čeu	707.000	Cukrová třtina čaj, bambus, hedvábí, měď				

Asijské státy.

49.	1.	**Indie** (Spoj. republ.) Ostrov Ceylon	4,750.000 65.000	310 mil. 4·5 mil.	39.	Barma	1,016.000	Rýže, bavlna, chov dobytka, dříví				

50.	2.	**Persie**	1,645.000	8 mil.	22. 23.	Ust-Urt; mezi Kaspic. a Aralským jezerem. Oblast Turgaj. a Syrdarjinská	796.000 860.000	Poušť. Lov ryb v Aralském jez. Chiva, chov dobytka, ovcí, koní, velbloudů. Bavlna.				
51.	3.	**Palestina** (Židov. republ.	23.000	800.000	1. 28.	Severní Sibiř za Uralem. Mongol. Poušť Gobi. Velký Chingan	520.000 865.000	Na jihu lesy, sever. pustiny. **Zlato**				
52.	1.	**Spojené státy Australské republiky**	8,178.000	10 mil. (dř. 6 mil.)					77.	Madagaskar s přilehl. ostr., největší afric. ostr., velikostí čtvrtý ostrov světa	587.700	Vanilka, káva, cukr. třtina, tabák, rýže, kůže, zlato, vosk, tuha

Poznámky.

[1]) Počet obyvatelstva, jehož vzrůst od dob prvé války světové, vzdor **snížené** populaci se zvýšil, byl čínskou záplavou zaražen a ve srážce při vyhubení Žlutých, epidemiemi snížen přibližně zase na stav, jaký byl po prvé válce světové roku 1925.

[2]) Ložiska dvou důležitých nerostů k výrobě samohybů nebyla do slosování Bílým známa a v slosovací listině uvedena. Teprve po obsazení držav seznali majitelé a celý svět jejich velikou cenu.

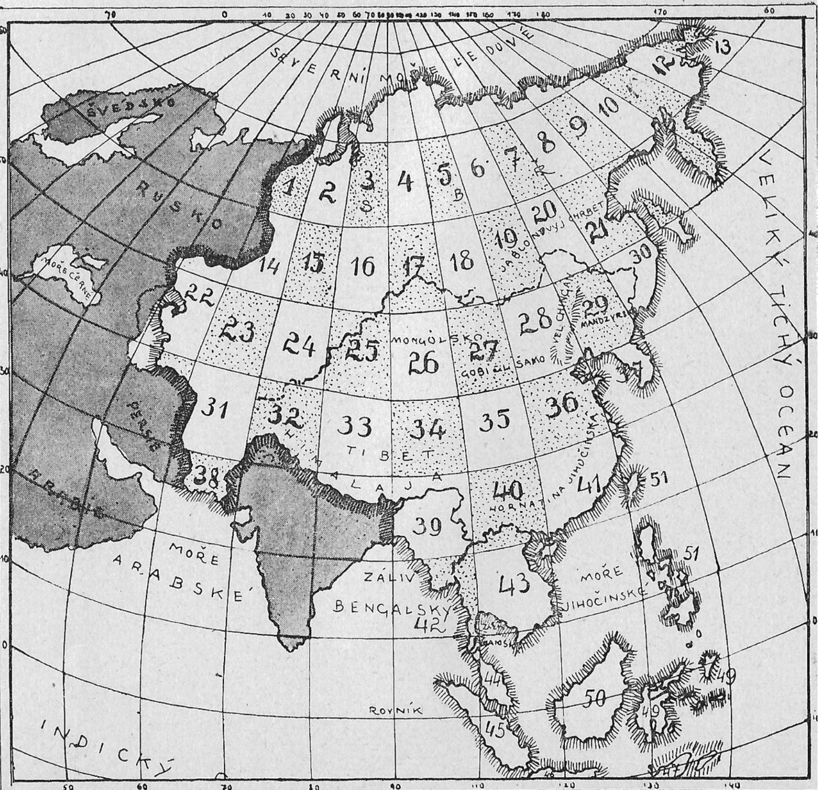
[3]) Kopra (Coperah), vyloupaná jádra kokosových ořechů, která se přivážejí ve velikém množství do Evropy (hlavně do Anglie) k výrobě másla kokosového. Dovoz jader je levnější než dovoz celých ořechů, vyloupaná jádra však snadno žluknou.

[4]) Jam (Yam) je oplétavá rostlina s tenkým stonkem, která pod zemí vytvořuje tlusté, nepravidelně podlouhlé hlízy kořenové, silně škrobnaté (10—25% škrobu) až přes 1 m dlouhé, 2—5 kg těžké, jež jsou oblíbenou potravou v tropických krajích.

[5]) Taro jsou až 1 kg těžké odénkové hlízy Colocasie, jež se vaří nebo pekou.

[6]) Bataty (Ipomoea Batatas Poir). Kulturní rostlina krajin tropických a subtropických, plazivého a opletavého stonku asi 3 m dlouhého, listů srdčitých. Pěstuje se v několika odrůdách pro hlízy nasládlé, vřetenovitě válcovité, až i jako pěst veliké, jež surové, pečené neb i vařené se jedí. Ze škrobu hlíz pekou chléb a s cukrem dohromady kvašením vyrábí v Záp. Indii dobrou, ač ne dlouho trvalou lihovinu mobby zvanou.

Slosovací mapa mrtvé Asie.

Výsledek slosování:

1	Palestina	27	Československo
2	Švédsko	28	Palestina
3	Ecuador	29	Italie
4	Kolumbie	30	Peru
5	Sp. st. amer.	31	Bulharsko
6	Nizozemsko	32	Norsko
7	Jugoslavie	33	Uruguay
8	Peru	34	Rusko
9	Venezuela	35	Německo
10	Dánsko	36	Anglie
11	Kostarika	37	Turecko
12	„	38	Rakousko
13	„	39	Ind. spoj. st.
14	Sp. st. amer.	40	Francie
15	Švédsko	41	Habeš
16	Mexiko	42	Dánsko
17	Rumunsko	43	Lotyšsko
18	Polsko	44	Španělsko
19	Finsko	45	Egypt
20	Řecko	46	Švýcarsko
21	Brasilie	47	Guatemala
22	Persie	48	Portugalsko
23	„	49	Belgie
24	Maďarsko	50	Irsko
25	Honduras	51	Kanada
26	Španělsko	52	Estonsko

Pan Osud s paní Náhodou jsou rozmarný párek.

A tak také rozmarně dopadl výsledek dědictví z jejich ruky. Dopadlo to tak, jak když slepá Štěstěna rozdává ze slosovacího bubnu svoje dary.

Nedopadlo to ku spokojenosti všech, a jak to vždy bývá, radost z výhry kalena byla závistí, že soused vyhrál více.

Co nejvíce však ztrpčovalo náladu dědiců, že rozlehlá ta panství a statky nemohou pro nedostatek pracovních sil zužitkovati v celém rozsahu a z většiny musejí nechati poklady země ležeti ladem.

Zejména státy malé počtem obyvatelstva, kterým osud přidělil žírné lány mnohonásobně větší než jejich země, pociťovaly muka Tantalova.

V prvé chvíli, po výsledku slosování, kdy byla známa hodnota jednotlivých dílů čínské veleříše jen z odhadů podle starších dat před rozmachem Žlutých, zdálo se mnohým výhercům, že vyhráli bezcenné území, a teprve po ohledání těchto, objevila se državou prvého řádu.

Největší rozruch v celém světě vyvolala zpráva, že hlavní výhra, zlaté doly Chinganu, připadla židovské republice.

Veliká radost nastala v Israeli.

Palestýna stala se rázem nejpopulárnější republikou světa.

Když byl výsledek slosování znám a protokolárně zanesen v knihách Svazu národů, konaly se všude horlivé přípravy, aby se mohli ihned ujmouti svého dědictví.

KAPITOLA XIII.

Svaz národů jde se dělit o zlatý poklad čínské republiky.

Mrtvá Asie oživla.

Celá hejna vzducholodí rozletěla se po Říši středu, padajíce lačně jako vosy na trosky vysoké kultury a poklady země.

Tisíce geometrů s nástroji a mapami rozjelo se vymezit přesně hranice svých revírů zvláštního tvaru, matematických obdélníků, jež stýkaly se v rozích s osmi sousedními státy.

Práce geometrů usnadněna byla velice vzducholoděmi, pomocí nichž snadno dostupovali nejvyšších hor, neb přelétali řeky, jezera a propasti, přes něž se případně hranice táhla. Někde ovšem hranice svojí přímočarostí zasahovala nepříznivě do zájmů některých států, zejména tam, kde řeka vinula se podél hranic, brzy na tu, brzy na onu stranu přebíhajíc, neb kde úrodná země, aneb důležitá ložiska cenných minerálů zasahovala svými cípy do států sousedních.

Zaokrouhlenost uceluje a krade. Hranice její spleteny jsou z hadů. Přímočarost rozděluje, ruší a rozsekává vše, co v cestě stojí. Hranice její značí sekera.

Ale přímočarost vylučovala kliky háky a tak hranice šly bezohledně přes bolavá místa zájmů, kde utvářely se zárodky budoucích konfliktů.

Na místech, kde přetínaly se rovnoběžky s poledníky, tvořice čtyři ostré rohy jednotlivých držav a rozhraní čtyř států, vytýčeny byly obrovské mezníky kamenné, na nichž byly označeny směry hranic dělící čtyři státy a jich jména.

Současné slétaly se vzducholodě všech vlajek do Pekingu, který byl nyní majetkem Angličanů, kde měli inženýři všech států vylovit z trosek banky zlatý poklad, o který se všichni měli dle úmluvy rozděliti.

Celé to krásné město „perla Východu“ s výstavnými paláci a krásnými pagodami bylo zničeno na padrť. Při zápase s posledními mstiteli rodu dodělali Bílí jeho zkázu.

Byla to taková tragikomická situace, jako kdyby někdo na krásných zlatých hodinkách nebo umělecké váse vysoké ceny zabil perlíkem mouchu.

Nejvíce želeli zkázy Angličané, jimž nyní Peking, vlastně ty spousty rumišť patřily, dávajíce tak na jevo svůj velice vyvinutý smysl pro cenné památky.

Dojemné bylo též, s jakou dochvilností sešli se všichni zúčastnění u pokladu, skorem v tutéž hodinu, jen a jen v obavě, by druzí nemuseli na ně čekati.

Po prvém ohledání trosek státní banky pustili se za vedení anglického inženýra Bricea energicky do práce.

K odklizení trosek použili zvláštních vzdušných jeřábů, které našli v přístavu za městem neporušeny. Nákladní lodě s velkou nosností vznesly se vždy nad trosky, a když na řetězech visící chapadlo bylo zatnuto do balvanu zdiva, odvlékla jej loď na druhou stranu náměstí, kam trosky se překládaly. Drobný materiál nakládali do sklápěcích vozíků.

Po týdnu usilovné práce, když již byly s povrchu trosky odklizeny, mezi nimiž našli zbytky mrtvol

rozmačkaných k nepoznání, odkryli schodiště, vedoucí k podzemním tresorům, které bylo spadlým zdivem úplně zamláceno. Když odklidili poslední překážku, přišli na železné dveře, které byly zříceným materiálem promáčknuty.

Za nimi objevili krátkou chodbu, která končila vetknutými kovovými dveřmi. Žulové, silné základní zdi a klenuté stropy sklepení odolaly nárazu a tíze zřícených mass, jak bylo viděti, a poklady byly patrně neporušeny.

Všech účastníků zmocnilo se vzrušení, když ocitli se před prahem netušených pokladů největší banky světa.

Rychle nechali snésti dolů propalovací kyslíkové aparáty a za hodinu vylomili ve dveřích veliký otvor, kterým vnikli, opatřeni maskami proti plynům, do vnitř. Postupovali opatrně v před, svítíce si na cestu elektrickými svítilnami. Před sebou valili centový železný válec, upevněný na vidlici a opatřený čtyřmetrovým táhlem.

Na konci rozbíhala se chodba na obě strany, zatáčejíc se na pravo i na levo kruhovitě do podkovy. Když dovalili válec na konec rovné chodby, kde v kruhovité stěně naproti vyčníval ze třetiny svého obvodu nějaký veliký kulatý sloup, jako ve zdi zasazený, otevřela se náhle podlaha pod válcem, který zapadl do nějaké prohlubně. Současně zvedla se před válcem podlaha do výše jako padací dveře. Propadlo mělo se patrně po pádu neopatrného chodce do hlubiny za ním zase zavříti, ale zde vztýčená tyč za válcem tomu bránila, a tak svahové dveře, ležící uprostřed na ose, zůstaly otevřeny.

V otvoru, když se k němu po prvém překvapení opatrně přiblížili, spatřili schody vedoucí dolů točitě na levou stranu. Podepřevše pro jistotu padák heverem, zašli dolů, kde na konci schodů, vedoucích k

obloukovité stěně, vězela nějaká páka. Prohlíželi si ji všichni nedůvěřivě a americký inženýr již na ni sahal, když druzí na něho zvolali: „Počkejte! Kdo ví, co je to zas za past.“

„To již není past!“ – odpověděl Američan – „zde končí chodba. To bude asi klíč k tresorům. Vyjděte nahoru, já páku přesunu.“

Sotva tak učinil, pohnul se sloup ve zdi a tiše se otočil o čtvrt kola. Nyní se objevil ve sloupu otvor, kterým mohli projíti dva muži. Pro zdvižený padák ale nemohli v před. Když konečně podařilo se jim uříznutím táhla od válce zavříti padák a nakladli přes něj silná prkna, zapřená do otvoru ve sloupu, přešli past a prošedše sloupem, ocitli se v tresoru.

Američan, který tam vkročil první, vrhl proud světla do vnitř. Před nimi objevila se kulatá místnost, jejíž stěny, podlaha i strop byly vyloženy ocelovými deskami. Strop byl uprostřed zapřen mohutným sloupem a kolem kulaté stěny v půlkruhu rozbíhalo se pět úzkých, slepých, as pět metrů dlouhých chodeb.

Když vnikli do první chodby na pravo, shledali, že v obou jejích stěnách jsou všechny příhrady zotvírány v pěti řadách nad sebou a všechny byly – prázdny.

Výkřik úžasu vydral se jim z hrdel. Běželi k druhým chodbám a tam shledali totéž.

Poklad byl vyloupen!

V každé chodbě byla posunovací zdviž, pomocí které se nakládalo zlato do hořeních příhrad

Leč marně sjezdili všechny hořeni příhrady až ke stropu. Nikde ani stopy po zlatě.

Všichni se tázavě na sebe podívali a jeden druhému četl podezření v oku. V hlavě se jim to obracelo.

„Však ne! to neudělal nikdo jiný, než ti poslední rodu. Od jich zničení, kdy byl Peking srovnán se zemí, trosky zabraňovaly k pokladu přístup. V té době to tedy nikdo z Bílých udělati nemohl.

„Ti nám vytřeli zrak!“ – smál se Američan.

„Ale kam to ukryli?“

„Patrně tam, abychom to nenašli, – myslím, že bude naše hledání marno.“

„Zde jsou ještě nějaká dvířka!“ – zvolal německý inženýr, který proklepával ocelové stěny za sloupem.

Všichni se k němu seběhli.

Dvířka byla zasazena ve stěně, tvoříce jeden plát, tak že je nebylo na první pohled viděti. Jen dutý zvuk při poklepu prozrazoval, že je za nimi nějaká skrýše, neb tajný východ.

Nasadili ostré dláto do spárů dvířek a ta povolila. Když je otevřeli dokořán, shledali jakýsi malý, nehluboký tresor – a zase prázdný.

V tom slyšeli v předu u vchodu nějaký šramot.

„Sloup se zavírá!“ – vykřikl zástupce Paraguaje –, a již vylítl jako střela vchodem sloupu, který se začal zvolna otáčeti kolem své osy.

Druhý za ním vylít z pancéřové síně Žid – a pak docela neorientální rychlostí Turek – a dost!

Čtvrtý byl tlustý Maďar, který v běhu zakopl o prkno a svaliv se, zahradil úzký otvor. Přes něj upadl dlouhý Angličan a situace druhých států utvářela se hrozivě.

A tak Maďarsko stalo se zase kamenem úrazu pro státy druhé, a světový konflikt s bleskovou rychlostí zamotal politickou situaci v tresoru do jednoho klubka, že žádný válečný reportér by se v té bitvě nevyznal.

Ačkoliv tam uvnitř byli samí technikové, zapomněli rázem všichni na zákon o neprostupnosti těles a chtěli se mermomocí dostati skrze Maďarsko na zdravé povětří.

Habešan, který byl v technice slabý, škrtil Švéda a Rus tahal Francouze za nohu. Němec se pustil do křížku s Polákem a Američan bil do toho pěstí.

V tom do té válečné vřavy zatroubil z venčí Paraguajec
hlasem tura: – „Ustaňte! – sloup již stojí!“

Nyní teprve shledali všichni, že sloup při otáčení zarazil se o prkna nakladená v jeho otvoru.

S toutéž rychlostí jako vypukla válka, bylo zahájeno příměří, a když všichni shledali, že kromě několika boulí a odřenin není ani zabitých ani raněných, podali si bodře pravice na znamení smíru a se smíchem vypravovali si zážitky boje a usnesli se pak o konfliktu v tresoru zachovati na veřejnost hluboké mlčení.

Když byli ještě jednou vše důkladně prohledali a stěny, podlahu i strop proklepali, není–li někde tajný východ, a když konstatovali společně, že i chodby z venčí kolem tresoru nikam nevedou, sepsali o tom protokol a jiskrová stanice zvěstovala celému světu sensační zprávu, že zlatý poklad byl posledními Číňany někam zašantročen a tresory že byly nalezeny prázdny.

Žurnalisté pouštěli ve zvláštních vydáních listů uzdu své fantasii a užaslým čtenářům a hlavně dobrodruhům blýskaly žádostivě oči při čtení zpráv o tajemně zakopaných miliardách zlatých peněz a prutů.

Vyskytla se i dokonce podnikavá družstva, která podala nabídku Svazu národů, že přehrabou na svůj náklad a risiko celý Peking za určitý podíl při případném nalezení pokladu, což bylo ale Svazem odmítnuto.

Svaz národů pak při společné debatě o zmizelém pokladu v Pekingu usnesl se vzhledem k obtížím v troskách bývalého pětimilionového města, hledat na zdař Bůh poklad, který tam býti nemusel, na zatímné odložení této záležitosti na pozdější dobu, jelikož každý stát měl zatím dosti práce s převzetím osad.

Pro všechny případy byla stanovena studijní komise, sestávající z odborníků všech států, která

měla míti stálé sídlo v Pekingu pod vrchním řízením anglické vlády a měla zkoumat a studovat plány bývalého města a pátrat, kde by byl úkryt pokladů nejmožnější, neboli v obyčejné mluvě měli hlídat Angličany, aby si snad v případném nálezu pokladu tento sami nevybrali.

KAPITOLA XIV.

Perpetuum mobile.

I.

Kdyby lidstvo vystavělo vynálezci perpetua mobile, inženýrovi Li–jongovi, pomník jako Mount Everest, nebyl by ještě dosti veliký a vysoký na zásluhy, jež si vynálezem svým získal.

Veliký odkaz zanechal národ ubitý svým vrahům, kteří jej také svědomitě využili.

Když inženýři západních států našli v troskách čínských měst tyto zázračné stroje, z nichž některé zůstaly neporušeny, a podařilo se jim po malých opravách pustit je v běh, nechtěli ani věřiti svým očím.

Celá dosavadní teorie o rovnováze sil, o energii, ležela zde v troskách. Zase jedna pravda vyšlehla v oslnivém lesku z bezedna kosmu, trhajíc v cáry předivo lidských dohadů a předpokladů, zdánlivě tak pevně setkaných z poznatků dne, a dopadla jako puma na vysoká čela těch, kteří často v divoké honbě za pravdou metali po sobě sáhodlouhé dřevce a pravda zatím unikala jim pod rukama.

Úžas! – veliký úžas, zmocnil se všech vyznavačů pravdy včerejška, a oni cítili jen, jak ten zázračný

stroj, hvízdající v šíleném běhu píseň absolutna, hází je s katedry pod lavici.

Velikou satisfakci dostali ti všichni, kteří rozbíjeli si svoje lebky o tvrdý oříšek perpetua mobile, sklízejíce jen neúspěchy a úsměšky lidí, kteří sami nebyli schopni vynalézt ani kliku ke flašinetu.

S otevřenými ústy dívali se přisluhovači stroje a diváci nižších čel na zázrak ten a za krátko rozeřvala se vítězná jeho píseň po celém světě, převracejíc všechno na ruby.

Strom lidského poznání obohacen byl o nový plod a pokrok, kopnut nově nabroušenými ostruhami, pustil se v divoký cval.

Teprve nyní, kdy tajemství Žlutých uchvátil celý svět, zasršela elektřina v plném lesku po celé zeměkouli a z druhých planet dívající se bratři v Kristu, u svých radiových dalekohledů vrtěli hlavami nad tou illuminací vodnaté planety, kterou ještě včera považovali za planetu v prvotním vývinu.

Elektřina, ta síla záhadná, symbol božství, neviditelná, neohmatatelná a při tom hravě zvedající statunová břemena, a zas rozdávající rány, vyrážející duši z člověka, ovládla celý svět, učebnice se opravily a Historie, odhodivši zastaralé rydlo, znamenala děje dne do bedničky s klikou.

Černé démanty ztratily na ceně a statisíce černých postav vyrojilo se z temna skal na povrch, proklínajíce v nepochopení vynález, který v prvé chvíli vyrážel jim chleba od úst a pak dopřával jim jasu dne a radostí života.

Stále jasněji bylo viděti, že tu sociální křížovku nerozlušti srdce, nýbrž mozek.

Mašiny a zase mašiny byly heslem dne a patentní klosety a pačuly, zastírající nahotu života, lepily člověku křídla illusí, vznášejících ho do nebes.

Než nebesa byla zatím vysoko a člověk se rozhodl, že ráj pomocí mašin upraví si zatím na zemi.

S jakým výsledkem setkal se pokus ten, poví kapitoly další.

II.

Když všechny státy obhlédly svoje dědictví po Číňanech a zhotovily mezníky svých držav, snažili se všichni co nejdříve a nejvíce vytěžiti z jejich hodnot.

Ruch nebývalý vjel do celého světa; všude hřměla píseň práce, nebylo nezaměstnaných, každá paže byla vzácná a cena jejich poptávkou stoupala!

Muži práce, zbaveni čínské konkurence, zvedali zase hlavy a inženýři zjevili se býti prvními muži – perpetuum mobile počalo hvízdat novou píseň života, píseň bílých – a Babely jejich počaly žhnouti novými světly.

Židé byli ve svém živlu. Kdo má zlato – má všechno.

Jako když praštil Mojžíš strnulým hadem o zem před Faraónem a on oživl, tak oživli Židé při hlavní výhře asijské loterie po čínském strnuti a přestali plakat u zdí jerusalemských.

Vrhli se s celou energií do těžby zlata v Chinganu, která jim již vynášela, ještě než dali první ránu kladivem, silný vzestup jejich papírů na bursách celého světa.

Němci, kteří byli samé železo a krev a jimž Osud přiřkl zase železo a zbrojovku, viděli v tom prst Boží a s pravou německou houževnatostí a koženou důkladností pustili se do práce.

S velikým pochopením a porozuměním prohlíželi si ty různé vraždící nástroje, jichž našli ve zbrojovce plná skladiště. Pečlivě je zabalili a odvezli si je do své vlasti.

Ve zbrojovce byla zavedena též výroba vzducholodí.

Když se Němci do výroby vpravili, zachytivše šťastně též tajemství opuštěných laboratoří, kde vyráběly se hlavní jich součástky a to: hmota lehčí vzduchu a hmota rušící její odpor, dvě základní věci k pohonu motorů – perpetuum mobile – a k létání, pustili se do výroby lodí dopravních i válečných a první objednávku dostali od Židů, kteří považovali za nutno svoje zlato chránit ozbrojenou mocí.

K výrobě hmoty lehčí vzduchu bylo však zapotřebí lidia, zvláštního to nerostu, jehož ložiska byla jedině v državě Československé republiky v horách Čangajských v poušti Gobi a massa rušící její odpudivou sílu sestávala hlavně v produktu získaného z rudy zvané negatium, která byla jen v Tibetském pohoří, náležejícím nyní Sovětům ruským.

A tak byli Němci a celý svět při výrobě perpetua mobile odkázáni a závislí na těchto dvou státech.

Francie získala území s cínem a měděnými ložisky, která při rozmachu elektrisace světa stoupala v ceně, a Anglie, která sousedila s územím Němců a měla též doly na železnou rudu, vrhla všechny svoje síly, uvolněné znehodnocením uhlí, do železného průmyslu a napínala síly, aby zase dobyla své dřívější moci. Angličtí technikové v laboratořích horečně pracovali, aby vnikli do tajemství výroby oněch dvou základních hmot, jež měli ve své moci Němci.

Tabákové plantáže v Mandžusku dodávaly nejhledanější produkt do celého světa a byly pro Italy zlatým dolem. Však přes to italští geologové a bánští inženýři horlivě zkoumali pohoří Chinganu, jehož severní půle zabíhala do jejich území.

Československo mimo území v Mongolsku získalo ještě západní část Nové Guinee, bývalé to državy nizozemské, a Jugoslávie část východní, patřící dříve Britům.

Americká Unie, která vyhrála 14tý díl Sibiře s východními svahy Uralu, mimo bezcenné části severní Sibiře, pátrala po platině a doma se pustila do výroby hospodářských strojů, po kterých, vzhledem k nedostatku pracovních,sil a laciné síle motorické, byla pro državy obrovská poptávka.

Celý svět rozbíhal se k novému životu, všude to rašilo, bujelo, a v kvasu a vzruchu nové doby vyhráněly se obrysy Nového světa – se starými lidmi.

Vítězné perpetuum mobile přehlušovalo žalmy proroků a jen píseň skřivánků v poli, neporušená, linula se nad vřavou dne k modrému nebi.

KAPITOLA XV.

Historie o lidském štěstí ve větším vydání.

I.

Josef Škvára – vulgo Benjamin Slavinský prudce zachrchlal, natáhl ruku k nočnímu stolku, rozsvítil žárovku a podíval se na budíka; ukazoval sedm hodin.

Z druhé postele, stojící hned za první, taktéž u zdi, ozývalo se chrápání. Proti nohám druhého spáče v rohu pokoje viselo na stěně zrcadlo, v kterém se odrážel jeho obraz.

Škvára díval se chvíli v leže na odražený obraz svého přítele. Z peřiny vykukovala melounovitá hlava; pod masitým rozplesklým nosem zel do ní veliký otvor, z něhož vycházely podivné zvuky, jaké asi vydával člověk v době diluviální.

V tom budík zařinčel, otvor v melounu sklapl a nad ním otevřely se dva otvory menší a meloun se pohnul.

„Zaraž to! – ať to tak neřve!“

Z druhé postele se vynořila ruka a budík ztichl.

„Rozčiluje tě to?“

„Ale jak by mne to nerozčilovalo“ – ozvalo se z druhé postele, – „právě se mi zdálo o té blondýně od naproti, že sedíme spolu sami na lavičce v parku a já jsem se chystal k vyznání lásky a ten zatracený budík mně to zkazil.“

Škvára se zachechtal jako Mefisto.

„Máš–li dostatek silné vůle i v podvědomí, můžeš zítra v noci v té selance pokračovat, ve dne se beztak k tomu nedostaneš.“

„Sílu vůle?“

Teď se zas rozchechtal Jaroslav Rubín, takto po otci František Žemlička.

„Sílu vůle v podvědomí? – já ji nemám ani při vědomí, jako řádný člen lidské společnosti.“

„No, když ji nemáš, můžeš ji mít! Teď právě vyšla jedna kniha, jak ji lze nabýti – v ceně dvaceti korun československých.“

„Umíš si představit, jak by to na světě vypadalo, kdyby si každý mohl pořídit za dvacet korun sílu vůle? – Ne – ne! Bůh to na světě dobře řídí. On ví, co dělá. Proto tu sílu vůle každému nedá! To je zase Jeho vůle! – Ten pan nakladatel, co tu „sílu vůle“ prodává, je zrovna tak mazanej, jako obchodník s losy. To jsou lidé, kteří vědí, jaké zboží jde na odbyt. Kdyby to byla pravda, co v té knize stojí, tak by mu ji vláda zkonfiskovala.“

„Proč?“

„Nu, proto, že by pak nenechal sebou žádný vládnout a vláda by se musela poděkovat. Ale ne jenom to! – za čtyřiadvacet hodin by byl svět na maděru.“

„No – to máš pravdu! che–che–che!“ – přisvědčoval Škvára.

„Tak to vidíš! Jenom vždycky domyslet. Tak proto místo té knihy koupíme si za dvacet korun něco rozumnějšího.“

„Koleno od uzenáře a čtvrtku vína!“ – řehtal se Škvára.

„No, – je vidět, že bude z tebe časem dobrý čtenář myšlenek. Teď zatím zatop, ať je tu teplo. Okna jsou zamrzlá a k čemu by byly vynálezy.“

Škvára natáhl zas ruku a zmáčkl druhý knoflík.

Elektrická kamna, stojící v koutě u dveří, zazářila a za chvíli příjemné teplo vyhnalo zimu z pokoje. Zároveň zahučel malý motorek u ventilu na stropě, který odváděl vydýchaný vzduch.

„Je to přeci jenom dobrá věc, tenhle pokrok“ – začal zas Žemlička, maje ruce pod hlavou. – „Já nechápu, jak může být někdo zpátečníkem. – Ohřej vodu na mytí!“

Škvára zmáčkl třetí knoflík; – u umývadla něco zasyčelo.

„Je nesporné, že to lidstvo někam spěje,“ – pokračoval Žemlička. – „Uvážíme–li, jak žili naši předci, uvážíme–li, jak žili lidé prvotní, musíme doznat, že nedaleká je doba, kdy člověk bude se moci cele oddati životu duchovnímu, an stroje za něho všechnu práci obstarají. Ano, já věřím, že přijde doba, kdy stroje budou vyrábět i inspiraci, tak že na příklad, malíři, kteří mají v hlavě jako ve stodole přede žněmi, budou moci nerušeně – – –“

Škvára popad ponožku se židle, schumlal ji do uzle a hodil ji volnomyšlenkáři na hlavu.

„Pomóc! – vražda! – chce mne zabít!“ – zaznívaly výkřiky a meloun zmizel pod peřinou.

Škvára vylít s postele a shodil Žemličkovu svrchnici na zem.

„Vstávej, klacku! – už je půl osmé!“

„Člověče! ty nemáš kouska srdce! Takhle vyhánět člověka z ráje. Co pak jsem něco proved? – Je už voda teplá?“

„Prase by se v ní mohlo pařit!“

„Tak se jdi tedy, Josífku, umejt – já ti dám přednost, já se zatím podívám do novin –“ a již prchal ze dveří a pantofel mu zafičel kolem hlavy.

Vběhl do předsíně a vylovil ze skřínky na dveřích noviny.

„Psaní tam není žádný?“ – křičel Škvára z koupelny.

„Není! svět jde nevšímavě kolem.“

Žemlička si sedl na postel, setřepal pantofle, převalil se a peřinu si zas natáhl přes sebe.

Chvíli se v novinách hrabal, přelétávaje zrakem zběžně denní zprávy. Náhle zrak jeho padl na inserát:

„Hledám dva společníky na cestu do Asie. Podmínky, znalost německého, anglického a francouzského jazyka, znalost řízení vzducholodě,

fotografie, kinematografie, zacházení se zbraní, znalost sportu. Výlohy na cestu hradím. K mluvení od 10. do 12. hod. v hotelu Monopol. Číslo pokoje 26.“

„Pepku! – pojď sem! – já ti něco přečtu!“

Škvára se objevil ve dveřích, oblečen pouze v přiléhavé černé trikotky, po pás obnažen. Byl štíhlého vzrůstu, vysoké postavy, přiměřeně širokých ramen, a jak založil ruce, rýsovaly se na nich svaly jako řemeny.

„Co tomu říkáš!“ – tázal se Žemlička, když dočetl, – „není to pro nás jako dělané?“

Škvára vzal mu noviny z ruky a prohlédnuv inserát, pravil:

„Je!“

„Půjdem!“

„Půjdem! – lez s postele! Už je půl deváté.“

„Rozkaz! Kapitáne! –“ zařval Žemlička, a odhodiv peřinu, sesmekl se po rukou na zem a běžel po čtyřech, komicky při tom funě, do koupelny.

„Co blázníš!“ – vykřikl Škvára.

„Ty jsi řekl: lez! tak lezu. Kdybys byl bejval řek: vstaň a choď! – tak jsem šel!“

Škvára se za ním rozběhl, chtěje ho udeřit do zadku. Žemlička udělal opičí skok s mrštností, kterou by v jeho medvědím těle nikdo nehledal, a práskl za sebou dveřmi.

Škvára odtáhl ode zdi železné rameno, otáčející se na kruhu a pověsiv naň kožený pytel, naplněný pískem, začal do něho práti pěstmi.

Z koupelny ozývalo se šplouchání a funění, jako když se koupe hroch. Pak funění utichlo a bylo slyšet šumění sprchy, do něhož ozvala se fistulkou, věčně žijící, nezmarná píseň:

Ó, Lolo, bělostná jak jarní kvěéééétýýý,
když tebe zřím, tu slunko mé mi svííítááá.
Já chtěl bych zlíbat tvoje purpurové rééétýýý

Píseň zmlkla, dveře se otevřely a na prahu objevil se Žemlička, také jen v trikotkách, s usměvavou tváří jako melounek, červený po koupeli jako rak. Nyní teprve bylo viděti tělo atleta. Široká vyklenutá prsa byla pokryta černou srstí, a svalnaté silné ruce dávaly tušiti sílu medvědí.

Chvíli se díval, podepřen o veřeje, se založenýma rukama, s přeloženou nohou, na Škváru, bijícího pěstmi do pytle.

„Tak už ho nech! už má dost! – Co budeš, prosím tě. s tou silou dělat? To se trénuješ do Monopolu?“

Škvára se po něm rozehnal se zaťatými pěstmi. Žemlička se skrčil k zemi a popadnuv jej za nohy, vzepřel ho do výše.

„A teď pozor! – drž balanc – nebo se zabiješ!“

Škvára se natáhl do pozoru a Žemlička chytiv jej za chodidla, vzpíral jej do výše, balancuje s ním po pokoji. Pak jej vzepřel na jedné ruce a vykřikl: hop! Škvára seskočil a běžel k toaletnímu stolku.

Když se oba oholili, zeptal se Žemlička: „Jaké kvádro?“

„Měšťácký úbor.“

Žemlička otevřel jednu ze tří velikých skříní, stojících vedle sebe, a za chvíli stáli před zrcadlem dva mladí šviháci, jeden dlouhý, druhý široký, s vyholenými tvářemi, typ neurčitých lidí, jichž zaměstnání mohlo býti v cirku, v divadle anebo v kanceláři.

Škvára zazvonil a ve dveřích se objevila starší paní, nesoucí příbor s čajem a tác s pečivem, šunkou a vejci.

Když se nasnídali, podíval se Škvára na hodinky. Bylo tři čtvrtě na deset.

„Půjdem!“

„Jak se jmenuji?“ zeptal se Žemlička, nacpávaje si pouzdro cigaretami z krabice na stole.

„Jiří Ulrich, – kinooperatér! – pamatuj si to!“ – pravil Škvára, podávaje mu ze skřínky navštívenky, – „a zde máš ověřené papíry.

„A jak ty se zoveš?“ tázal se Žemlička, schovávaje navštívenky a dokumenty do náprsní tobolky.

„Moje jméno je Raul Měřinský, kinoherec bez kondice –“ ukláněl se Škvára, natahuje si rukavičky.

„Jdeme!“ – volal v předsíni do kuchyně Škvára. „Paní Veselá! zavřete si, a kdyby se někdo po nás ptal, nejsme v Praze. S Bohem!“

Na schodišti vsedli do zdviže a Škvára přesunul páku. Zdviž se snesla tiše přes deset pater do přízemí.

II.

Na ulici zvedl Žemlička hlavu, neuzří–li protější slečnu Haničku; leč marně. Byl mírný mrazík a obloha byla jasná. S jedné strany blížil se elektrický vůz, na který oba v jízdě vyskočili. Vůz jel bez drátu, poháněn akumulátorem.

Projeli Vinohrady, Fochovou třídou, Václavským náměstím, Příkopy, Revoluční třídou, přes Masarykův most a zastavili v Bělského třídě, blíže veletržních paláců před velikým hotelem.

V druhém patře zaklepali na dveře č. 26. Sluha uvedl je do přijímacího pokoje. Po chvíli objevil se ve dveřích muž, vysoké kostnaté postavy, oholených tváří, s okuláry na nose, v bezvadném úboru, který po vzájemném představení pokynul jim, by se posadili.

Uděláme malou zkoušku.

Dívaje se na ně pátravým pohledem skrze okuláry, ptal se jich anglicky, mají–li všechny uvedené vlastnosti.

„Máme," – pravil kinoherec – „a doufám, pane Redwoode, že v každém ohledu budete s námi spokojen."

„Já cestuji pro zábavu a hodlám navštíviti ten mrtvý a zas oživlý svět na Východě, a jelikož jsem zvyklý vyhledávat dobrodružství a jednat podle své vůle, potřebuji okolo sebe celé muže."

„Umíte střílet?" zeptal se francouzsky.

„Umíme!" odpověděl za oba kinoherec.

„Uděláme malou zkoušku", pravil pan Redwood a stiskl knoflík. Udělil sluhovi rozkazy a ten přinesl krabici a otevřel dveře z předsíně a z druhého pokoje,

jež stály proti sobě. V druhém pokoji na stěnu připevnil terč.

Pan Redwood vyňal z krabice dvě vzduchové pistole s náboji; špičaté hřeby se štětičkou na konci.

Kinoherec vzal pistoli a z předsíně zamířil.

„Dvě rány na zkoušku, jak nese, a další platí“, – pravil k Angličanu. Ten přikývl.

Kinoherec zvedl ruku a rána hvízdla. Hřeb se zabodl nad okraj středního bodu terče, velikého jako desetihaléř. Druhá rána šla těsně vedle prvé. Třetí uvízla v terči.

Kinooperatér dal první ránu k prvému kruhu nad středem a dvě další do středu. Pak vytáhl navštívenku a přidržel ji na terči rukou. Kinoherec ji přibodl jednou ranou do středu k terči.

Nyní namířili oba a současně vypálili a dva rohy, hoření pravý a dolení levý, byly na samém okraji přibodnuty. Dvě další rány přibodly druhé dva rohy.

„Výborně!“ – zvolal Angličan, prohlížeje z blízka výsledek.

Potom kolem středního hřebu vystříleli pravidelný kruh z ostatních nábojů.

„Dobře, pánové! to postačí!“ – pravil Angličan německy. Nechal přinésti láhev whisky a zákusky a pobídnuv je pokračoval v německém jazyku: „Ovládáte druhé podmínky jako tuto!“

„Ano!“

„Tak já vás, pánové, přijímám. Jste ihned k disposici?“

„Každým okamžikem.“

„Dobře! Ukáži vám svoji loď.“

Zavedl je do třetího dvora hotelu, kde byly garáže automobilů a hangáry pro vzducholodě. Tyto byly umístěny v druhém patře a kryty posunovací střechou.

Loď byla pohodlně zařízena s krytými kabinami, kde byly již připraveny různé nástroje a zásoby na cestu.

„Projedeme se nad Prahou, abyste seznali řízení lodi.“

Sluha otevřel střechu, Angličan sedl k volantu, dlouhý a široký k němu a loď se vznesla do výše. Vylétla kolmo tisíc metrů, a nádherné panorama Veliké Prahy, bez kouřících komínů, s výstavnými paláci a zalesněnými stráněmi a krásnými sady, rozkládalo se pod nimi.

Nyní ovšem příroda spala a sady splývaly v beztvárnou šeď a střechy budov nebyly zahaleny v zimní roucho. Jen zamrzlá Vltava leskla se v slunci, vinouc se velikým městem jako bílý had s černými skvrnami malých lidských parasitů, bavících se na jeho hřbetě.

Po chvíli předal Angličan řízení kinoherci. Jak na to tento sáhl, již bylo viděti, že je ve svém živlu. Loď se rozletěla jako racek, upoutávajíc svými smělými obraty pozornost davů, a když jej vystřídal v řízení kinooperatér a začal prováděti akrobatické kousky s lodí a tato počala padati kolmo dolů, otáčejíc se při tom kolem své osy jako vrtule, položil mu Angličan ruku na rameno a pravil: „Tak již dost pane Ulrich, vidím, že umíte oba, pánové, více, než jsem očekával. Jsem úplně s vámi spokojen.“

Když pak se vybalili v hangáru z kožichů a kukel, rozloučil se Angličan s nimi se slovy: „Tak, pánové, zítra v osm hodin dopoledne odjíždíme z Prahy. Připravte se na cestu. V půl osmé vás očekávám. Na shledanou.“

Odpoledne po obědě sedl Škvára k telefonu a spojil se s policejním ředitelstvím.

„Haló! – Má úcta, pane řediteli! Zde Čtvrtý! Zítra v osm hodin jedeme – ano vše v pořádku – zajisté! Buďte ubezpečen. – Děkuji! – Má úcta!“

Žemlička zatím skládal do dvou velikých kufrů šatstvo, prádlo a různé věci podle seznamu.

„Hotovo!“ – vykřikl, zapínaje poslední přesku. Zapálil si cigaretu a šel k oknu. V protějším domě mihla se v okně za záclonou hlava dívky. Pohledla směrem k Žemličkovi a usmála se naň, ukazujíc bílé zoubky.

Žemličkovi bylo, jako když ho pohladí. Pozdravil jí úklonou a dívka, půvabně hlavinkou kvitujíc pozdrav, zmizela.

Silák Žemlička cítil, jak se mu srdce stahuje a duše jeho osnovala veliké záměry, které vyhranily v čin. Oblékl zimník, popadl klobouk a šel.

„Kam jdeš?“ – ptal se Škvára, který psal nějaký dopis.

„Jdu se rozloučit s Prahou. Večer přijdu. Na zdar!“

Vyšed z domu, zahnul na levo, přešel dva domy a schoval se v průjezdě, odkud bylo vidět na vrata domu, kde bydlel jeho ideál.

Věděl, že půjde teď kolem, jako každý den v tuto dobu, věděl cíl její cesty, že jde vyučovat frančtině dcerušku jednoho obchodníka na Jiříkově náměstí, věděl i, že bydlí se svojí matkou, vdovou po státním úředníku, a že se vyučováním cizích jazyků živí a že žádné známosti nemá, to vše Žemlička věděl; jenom to nevěděl, může–li doufat v její přízeň a dnes, v poslední den, před odjezdem do neznáma, vzchopila se jeho nesmělá duše, aby měl jistotu, má–li se těšit dvojnásob na návrat do Prahy.

Ano! K velikému činu chystal se ten silák, k němuž musel sebrat všechnu energii. Kdyby měl se vrhnout proti splašeným koním, kdyby měl srazit býka k zemi, nebo skočit s mostu za tonoucím do řeky, bylo to vše proň hračkou, ale zde vždy dosud síly jeho jej opustily.

V tom již se kmitla ve vratech domu a blížila se po druhém chodníku kolem. Uskočil za vrata, nechaje ji přejíti a pak kráčel za ní. V druhé ulici ji dohonil a přiblíživ se k ní smekl klobouk a upřev na ni své

dobrácké modré oči, žádal ji, kráčeje jí po boku dost nejistým hlasem o dovolení, smí–li s ní okamžik jíti a říci jí několik slov.

Dívka pohlédnouc z prvu překvapeně, kdo ji to oslovuje, a vidouc, že je to soused z protějška, usmála se, slabě se při tom zarděvši: „Prosím!“ – vyklouzlo jí ze rtů.

„Dovolte, slečno, abych vám směl říci, že od té chvíle, kdy jsem vás poznal, jsem raději na světě a že moje štěstí leží ve vašich rukou. Zítra ráno v osm hodin odjíždím z Prahy na dalekou cestu, a proto vás snažně prosím, smím–li ve vzpomínkách na vás doufat ve své štěstí a přijmete–li od mne pozdravy.

Dívka se naň zkoumavě podívala a svým ženským instinktem vycítila, že v jeho očích se zračí oddaná láska.

Zastavila se a dívajíc se ulicí k sadům pravila: „Když vás to nebude obtěžovati, pane, můžete mně poslat lístky z cizích krajů. Přeji vám na cestu mnoho štěstí – s Bohem!“

„Díky, slečno! Budu se těšit na návrat do Prahy!“ – pravil rozzářený Žemlička a uchopiv její ruku, vtiskl na konečky prstů polibek a hluboce smeknuv, ubíral se zpět.

Žemlička cítil, jak mu bije srdce perlíkem a v hlavě mu bzučel celý symfonický koncert sladkých pocitů. Šero se ukládalo nad Prahou, ale on viděl kolem sebe jas; díval se naň z každého oka chodců, jas rozléval se po obloze, vyzařoval z oken domů, a zaplavoval celé jeho nitro.

Zabočil v prudké chůzi do postranní ulice, zapálil si cigaretu a nechal svět jíti kolem. Ze snění vytrhla jej chudá žena s děckem na ruce, prosíc o almužnu. Dal jí pětikorunu a již zas neslyšel slova díků, nesoucích se za ním a viděl jen hlavičku se zlatými vlasy, ozářenou

teplým úsměvem, který jej hřál, že ani necítil, jak mráz stoupá do černé noci.

Když vstoupil večer do pokoje s rozjasněnou tváří, pohlédl Škvára naň a přivítal ho slovy: „Vidím, aj! znamení veliké, které hluboko zasáhne do osudu tvých. Psáno jesti na tvém čele, že srdce ti skáče blahem v těle.“

„Jak by neskákalo, když mně moje drahá Hanička přála mnoho štěstí na cestu. Povezu si ho sebou. Budeš vidět, Pepku, že ta práce tam dole nám dobře dopadne. – Ale teď mám hlad. Večeřel jsi již?“

„Ne! čekal jsem na tebe, až se vrátíš ze svého poslání.“

„No, to jsi hodný chlapec.“

Škvára zazvonil a paní Veselá nesla kouřící se polévkovou mísu na stůl.

Na noc nařídil Škvára budíka na šestou hodinu ranní a za chvíli pravidelný jeho dech svědčil, že spí. Jen Žemlička se ještě převracel na posteli jako tuleň a krásná Hanička dlouho plašila jeho spánek. A když konečně usnul, ani potom nedala mu pokoje a jemu se zdálo, jak kývá naň z protějšího okna, aby šel k nim.

Rozběhl se ven, vsedl do zdviže a za chvíli seděl v pokoji u stolu vedle Haničky, která mu nalévala čaj a proti nim usmívající se stará paní, její matka, která mu již tykala, pobízejíc jej slovy: „Jen pij, Františku, ať se zahřeješ na cestu.“

Pak obraz zmizel a on nasedal do vzducholodě, v tom přiběhla Hanička, pověsila se mu na krk a táhla ho z lodi: „Nikam nepojedeš! Já tě nepustím!“

Jemu se srdce stahovalo radostí a úzkostí. Přítele nechtěl opustit a zase by byl rád zůstal u Haničky a tu náhle Angličan ji prudce odstrčil, až upadla na zem a loď se nesla do výše.

Rozlícený Žemlička popadl Angličana za nohy a vyhodil ho z lodi. Ještě viděl, jak se ve vzduchu obrací a potom dopadl přímo na Haničku.

Žemlička vykřikl jako tur – a probudil se.

„Co blázníš!“ – ozvalo se z druhé postele.

„Ale zdál se mi strašný sen.“ – Když jej Škvárovi vylíčil, zachechtal se tento: „Říkal jsem ti, aby ses té ryby tak nenapral, že je na noc těžká. Teď si to chudák Hanička odnesla.“

Ale v odpověď se nesly pokojem jen hvízdavé zvuky, jako když uchází pára z Papinova hrnce.

III.

Budík zařinčel a Žemlička vylítl s postele, jako když jej vystřelí. Škvára mačkal knoflíky jeden po druhém a Žemlička se hrnul do koupelny.

Byli již oblečeni, když v protějším okně pohnula se záclona a za ní objevila se hlavička Haničky. Žemlička přiskočil k oknu a kynul rukou na pozdrav. Hanička pozdrav opětovala.

Záclona se stáhla a srdce Žemličkovo také.

„Auto již čeká!“ – hlásila paní Veselá, doprovodivši je až ke zdviži, a když se s ní rozloučili, kladouce jí na srdce, aby jim byt dobře opatrovala, snesli se dolů.

Venku ulice tonula v záři světel. Laciný proud samohybů umožňoval dostatečné osvětlení města.

Ještě naposledy vrhl Žemlička pohled do výše, kde se zatřepal šáteček v okně a smeknuv a kynuv rukou, zmizel v autu.

Na věžních hodinách hotelu Monopol odbíjelo půl osmé, když zaklepali na dveře pokoje číslo 26.

„Jste, pánové, dochvilní!“ – vítal je Angličan a pokynul sluhovi, aby dopravil jejich zavazadla do lodi.

Když se ubírali k třetímu nádvoří, vrazil nějaký podomek, opásaný modrou zástěrou, do Žemličky,

který šel v průjezdě za Angličanem, a vsunul mu obratně do kapsy papírovou kuličku.

„Koukejte na cestu!“ – osopil se tento a podomek se uctivě omlouval.

Loď stála již připravena, sluha čekal u dvířek a dva celní úředníci po příchodu Angličana dali se do prohlídky lodi.

Žemlička zatím odskočil na pisoár a tam rychle rozbaliv papírovou kuličku, četl: „Jedou tři! – avisováno!“ – Vstrčil lístek zase do kapsy a přihlížel pak se Škvárou prohlídce lodi.

Úředníci byli velice zdvořilí, a když bylo shledáno vše v pořádku, nasedli a sluha, který seděl u volantu, trhl pákou a loď vznesla se do výše.

Žemlička ještě hledal pohledem dům na Vinohradech, kde nechal své srdce, a za chvíli zmizela jim Velká Praha s očí.

Mdlé slunce na východě zápasilo s mlhou, která zakrývala pohled na krajinu, a dva mocné proudy světla reflektorů, vrhané střídavě na vše strany, ukazovaly jen na malou vzdálenost volnou cestu. Siréna každou chvíli houkala, upozorňujíc druhé lodě na nebezpečí srážky. Loď letěla střední rychlostí tři sta kilometrů za hodinu, řízena zkušenou rukou, obratně se vyhýbajíc druhým lodím.

Mlha se začala zvedat, když náhle se objevily dvě lodě, které přilítly každá s jedné strany a dávaly znamení zastavit! Když loď zůstala stát a složila křídla, přirazily z boku těsně k ní a přes zapnuté můstky přešli celní úředníci, český a polský, k prohlídce lodi, a prohlédnuvše papíry a vnitřek lodi, pustili je dále.

Mlha se zatím zvedla a loď se rozletěla zvýšeným tempem přes Varšavu a stoupala výš a výš, až vše dole splynulo v mlžinu.

Angličan pokynul společníkům, aby pomohli uzavříti hermetický kryt a kyslíkové stroje počaly

pracovat. Výškoměr ukazoval 10.000 metru. Elektrické slunce zahřívalo dostatečně vzduch.

„Nyní jsme svými pány!“ – zasmál se Redwood.

„V této oblasti neplatí žádné papíry. Beztoho to nemá žádnou cenu. Sem nemůže žádný špicl nastrkovat uši; tak si můžeme, pánové, klidně pohovořit. Dříve vám však musím představiti svého společníka.“ Stiskl knoflík a tajnými malými dvířky v podlaze kabiny protáhl se muž.

Škvára i Žemlička se strojeným překvapením dívali se udivenými zraky na objevivšího se třetího.

Angličan se smál. „To koukáte, kde se tu vzal, co? Zde vám představuji svého společníka pana Johnsona Newortha.“

„Pan Meržinský a pan Ulrich, noví naši společníci.“

Pan Neworth, muž prostřední postavy, černých vlasů, snědé tváře, hnědých očí, oděný koženým, krátkým šoferským kabátem, potřásl jim pravicí.

„Divíte se asi, pánové, odkud jsem to vylezl. Příjemno tam zrovna nebylo, ale když nechce být člověk obtěžován a chce jeti inkognito jako velcí páni, musí někdy vlézt do díry.“

„Nyní ale, kapitáne, něco k pití a k jídlu. Kde to jsme?“ – tázal se, dívaje se oknem dolu do šediva.

„Nad říší dělníků a sedláků,“ – pravil Redwood.

Pak přinesl ze skříně láhev whisky a studenou kýtu s chlebem.

„Na zdar naší výpravy!“ – přiťukl si se všemi Neworth.

„Nejdříve ale“ – počal hovořiti kapitán, zapáliv si doutník elektrickým rozžehadlem, – „musíme obeznámit naše nové společníky s účelem naší výpravy.“

„Myslím, pánové, že jsem dobře volil, když jsem si vás vybral za společníky. Dle vašich kousků a znalostí

řečí je vidět, že nejste žádní cápkové, a myslím, že váš horizont nekončí za Prahou.“

Kapitán, – jak jej budeme nyní jmenovat, – vyfoukl kouř a udělal pomlčku.

Neworth natáhl nohy přes druhé křeslo a maje ruce založeny, pokuřoval cigaretu.

„Myslím též“ – pokračoval kapitán, – „že jste tušili, že nebudeme v Asii sbírat brouky a trhat kytičky do herbáře. To ponecháme těm neškodným bláznům. Na Mount Everest také nepoletíme, posadit se na špičku a dívat se dolů. To jsou samé cesty pro zábavu. My však, pánové jedeme do Asie pracovat!

Nejedná se o nic víc a o nic míň, než o nějakých sto miliard Kč ve zlatě, které zmizely ze státní banky v Pekingu.“

Žemličkovi a Škvárovi zajiskřilo se v očích.

„Uznáte, pánové, že k takovému podniku je potřebí celých mužů. Není to loupež ani krádež! Jedná se zde o poklad v pravém toho slova smyslu, o zakopaný poklad, který dnes nepatří nikomu.

Ty nároky, které si všechny státy na něj dělají, mají tentýž mravní a právní podklad, jako nároky naše. Všichni se po něm pachtí, všichni ho zuřivě hledají a každý má ten poctivý úmysl, když by ho našel, nikomu nic neříci a celý si ho nechati. Státy i jednotlivci. A ten poctivý úmysl máme my taky. Je nás v celku pouze pět. Myslím, když to rozdělíme, že bude míti z nás každý dost. Co tomu říkáte, pánové, platí?“

„Já jsem pro to!“ – pravil Škvára.

„A já taky!“ – zvolal kinooperatér Žemlička. – „To bude lepší, než točit klikou!“

„Jenom“ – – – –

„Nu, co pak, pane Meržinsky, – jen s tím ven“ – ptal se kapitán.

„Jenom – zdali ho najdeme!“

„Chachacha!“ – smál se kapitán. – „Vy jste dobrý, pane, snad nemyslíte, že ho budeme teprve hledat! To bychom se nahledali.

„Kde poklad je, to již víme. Jedná se jen o tu maličkost, jak se těch 2000 tun zlata zmocnit. To bude náš úkol. Až přijedeme na místo, tak vás do všeho zasvětíme. – Tak platí?“

„Platí!“ – zvolali oba noví společníci současně.

Podali si na to ruce.

„A teď to zapijem!“ – zvolal Neworth a nalil sklenice.

„Na zdraví budoucích miliardářů!“

„Musíme vystřídat Braye,“ – pravil kapitán, – „jdi, Neworthe, převezmi řízení a pusť to na celé tempo.“

„Náš společník pan Bray,“ – představoval kapitán, když bývalý sluha přišel do kabiny. Ten se uklonil jako gentleman a podal jim ruce.

„Mám hlad, kapitáne! – zbylo na mne něco?“

Bray se pustil do snídaně a kapitán s Ulrychem a Měřinským dívali se z okna.

„Ural!“ – zvolal kapitán, dívaje se kukátkem dolu.

„Za chvíli jsme v Asii. Poslední pohraniční slídiče mineme a pak se sneseme níže. Zde mají na hlídání hranice málo lidí i lodí.

„Čeljabinsk!“ – upozorňoval dále kapitán, když přeletěli Ural. „Americká država. Američané se zavrtávají hlavně do Uralu. Ty lány země nemají pro ně takovou cenu. To bude mela, až se jednou provrtají u nějakého ložiska platiny se sovětskými těžaři k sobě,“ – smál se kapitán. – „Hranice pásma táhne zrovna přes pohoří, po celé délce Uralu.“

Bray, který se již posilnil, zapálil si cigaretu a přistoupil též k oknu.

„Nyní, když jsme v zemi uvolněných řádů, musíme učinit ochranná opatření pro nepředvídané případy a

pozměnit naši výletní loď v plavidlo válečné. Pomůžete nám při tom, přátelé! Pojďme!“

A kapitán zavedl je do kabiny u strojů. Zde odmontovali desky u podlahy a Bray počal ze skrýše vytahovati různé aparáty a součástky přístrojů.

„A to je ohnivé koště!“ – zvolal Žemlička, prohlížeje skřínku, z níž vyčnívaly různé drátky a rourky. „To my známe, – viď, Raule?“ – Škvára přisvědčoval.

„Výborně!“ – pravil kapitán, – „budeme dříve hotovi.“

Za půl hodiny pod skrytými okénky, s obou stran v bocích lodě, byly připraveny roury, hotovy každým okamžikem chrlit zkázu kolem.

Přelétli 70. podélník mezi 60. a 50. rovnoběžkou hranici americké državy a letěli nad krajem, svlažovaným Irtyšem a četnými kanály, nyní majetek republiky Finské. Však žádný život nejevil se v úrodných těch krajích. Odumřelá města a vesničky, rozeseté po zasněžených lánech, čekaly na své z mrtvých vstání, až zase noví lidé, příchodem jara, oživí svými hlasy a zpěvy pole zmrvená těmi, již padli zde z vůle dědiců.

Po dobrém, teplém obědě, kde nescházelo ani plzeňské pivo, jemuž v Praze přišel kapitán na chuť, šel vystřídati v řízení lodi tento Newortha, a když Bray přinesl ještě několik lahví piva na stůl, připili si všichni na bratrství a Žemlička přiveden pivem do dobré nálady, bavil je různými kousky svého žonglérského umění.

Obsluhoval komicky Newortha při večeři a pak se Škvárou odklízeli se stolu lahve a nádobí. Škvára mu to házel přes celou místnost na hlavu a Žemlička to chytal a stavěl na zem. Když pak chytil naposled do každé ruky láhev a na hlavu plechový rendlík a Škvára mu hodil do úst doutník, řehtali se Neworth s Brayem jako koně.

Venku se setmělo. Bray zatáhl žaluzie a rozsvítil žárovky. Chvíli hráli ještě v karty a potom Bray upravil lůžka a pobídnuv společníky, by si zdřímli, odešel ke kapitánovi pomoci mu v nastalé tmě v řízení lodi.

IV.

Signál zvonku probudil je ze spaní. Bylo slyšet, jak loď zvolňuje tempo.

„Jsme na místě'." – hlásil Bray, vstoupiv do kabiny.

Loď narazila lehce na zem a všichni vystoupili.

Přistáli v nějaké kotlině mezi dvěma vrchy. S pravé strany pnuly se strmé stěny skal kolmo do výše a místo, kde přistáli, chráněno bylo od severozápadního studeného větru, v ostrém jich záhybu ze dvou stran. Kolem rovina jako stůl, velikosti malého náměstí, jež tvoříc ohromný výstupek, táhla se kolem strmé stěny, zužujíc se k severozápadu v úzkou cestu, ztrácející se v záhybu skal. Rovina z leva končila zase příkrým svahem a naproti kolem za propastí zvedaly se samé zasněžené vrchy.

Loď zatáhli těsně do záhybu strmé stěny, kde černal se nějaký otvor do vnitra hory, a přivázali ji provazy ke dvěma železným kruhům, zasazeným blíže otvoru do skály.

Vzdor tomu, že byli chráněni proti větru, pronikal ostrý mráz kosti.

A nyní zase do lodi – do tepla!" – pravil kapitán, – „vyspíme se na to a ráno se dáme do práce."

Dynamo tiše hučelo pod kabinou, vydávajíc příjemné teplo a zkolébalo dobrodruhy v příjemný sen o slávě a moci.

Žemličkovi zdálo se, jak jede v nákladním otevřeném autu, plném zlata, které řídil Škvára. Žemlička seděl na vrchu na hromadě zlatých dukátů, které se trousily na dlažbu a řval na lidi, sbírající

dukáty: „Necháte to, darebáci! – to patří všechno slečně Haničce!“

Druhý den, hned po snídani, vypravili se kapitán s Neworthem, Žemličkou a Škvárou do jeskyně. Bray zůstal jako stráž na lodi.

Nyní teprve při denním světle bylo viděti ve stěně vytesané různé podoby bohů a bůžků kolem otvoru do skály, nad jehož průčelím vinul se drak, šklebící se nevlídně na příchozí cizince.

Vstoupili do otvoru, opatřeni špičáky, provazy a elektrickými svítilnami. Byla to úzká štola klenutá, vyložená přitesanými kameny, která se po sto krocích zatáčela na levou stranu, sklánějíc se mírným svahem dolů. Pak zase, stále klesajíc, vinula se na pravou stranu, a náhle na konci rozevřela se před nimi propast.

Kapitán se zastavil a při svitu reflektorů, vrhajících světlo na vše strany, bylo viděti, že chodba ústí do obrovské jeskyně, jejíž dno bylo v hloubce asi 20 metrů.

„Zde jsou schody, pozor!“ – upozorňoval kapitán.

Schody tesané ve vyčnívající skále vedly podél skalní stěny, opatřeny železným zábradlím, na pravo níže a v hloubce deseti metrů končily zase u otvoru chodby, která vedla na levo a směřujíc stále dolů, na konci vyústila na dno jeskyně.

„Nyní si musíme poznamenat východ,“ – pravil kapitán, – „neboť bychom se odsud nedostali“ – a vzav jednu reservní baterii se žárovkou, postavil ji u vchodu na zem.

Stěna jeskyně u dna byla přitesána do pravidelného kruhu a vyzděna kvádry. Kolem dokola na pravo i na levo, vždy na deset kroků od sebe, černaly se otvory chodeb, jeden jako druhý, všechny klenuty přesně do podkovy. Země byla vyložena též kvádry a uprostřed

jeskyně zvedala se stavba, jako nízká kulatá tvrz s klenutou střechou, avšak nikde nebyl do ní vchod.

Všude zeď hladká kolem dokola; nořilo se to ze dna propasti jako obrovský němý otazník; jako veliká jeskynní obluda, bez očí, bez tlamy, jako hádanka – rébus minulých věků.

Kapitán zavedl je na druhou stranu, kde zastavil se před jedním otvorem, vedoucím do stěny jeskyně.

Škvára, když odcházeli od otvoru, kterým sem vešli, počítal v duchu všechny otvory, kolem nichž se ubírali; tento byl třináctý.

„Nešťastné číslo!“ – projelo mu hlavou.

Pověry v této době elektřiny a radia, v době vlády rozumu, dávno byly rozváty i se zkazkami legend a bájí, a s nimi zašla i víra v Boha; ale nikdy tak netučněly hadačky a věštkyně z hlouposti lidské, jako v této době, a stateční ateisté prali se dosud na Nový rok o prasečí rypáky. A doposud kominík a jeptiška, jdoucí přes cestu, hráli velikou úlohu v osudech člověka. Při prvém úderu obratného šarlatána, neb shodou okolností, na překvapený mozek, splasklo nadmuté sebevědomí rozumu, a pověra sedící v koutku duše vyrazila jako splašené zvíře a ovládla člověka jako v dobách jeskynních.

Vešli do chodby, která se rozvětvovala na konci na dvě strany. Zahnuli na pravo a po deseti krocích končila chodba šachtou. Ve stěně šachty byly zadělány dvě vyčnívající železné tyče s hlavicemi.

Neworth sňal s beder stočený provazový žebřík a uvázav jej za tyč, spustil jej dolů.

„Na sražení vazu by toho bylo dost,“ – pravil kapitán, – „ale hloubka je jen deset metrů.“

Slezli jeden po druhém dolů, kde vedla delší rovná chodba, na jejímž konci vedly schody příkře nahoru.

„Nyní jsme již v prostřední tvrzi,“ – upozorňoval kapitán, stoupaje napřed po schodech. Nahoře vešli

do jakési galerie, pavláčky – s obou stran uzavřené, jichž bylo několik vždy v stejných mezerách kolem kulaté zdi uvnitř tvrze u klenutého stropu.

Když kapitán vrhl světlo reflektoru dolů, vykřikli Škvára se Žemličkou úžasem.

Na dně kulaté místnosti, kolem jejíž stěn seděly obrovské sochy nějakých bohů v hloubce as dvaceti metrů, kupila se veliká hromada zlata, které se ve svitu reflektorů vyzývavě lesklo. Celé svazky zlatých prutů a mezi nimi rozbité pytlíky, z nichž řinuly se zlaté mince, válelo se na hromadě rozkutálené až k nohám nehybných bohů, bez ladu a skladu, jako když to tam v chvatu někdo naházel.

„Tak, zde jsme u cíle,“ – pravil kapitán. – „To je jediná cesta sem, kterou se nám podařilo vyšetřiti. Je to nějaké staré božiště, do kterého si ti poslední ukryli zlatý poklad, v předpokladu asi, že jej k něčemu užijí. Útok států, kterým se podařilo je v Pekingu zničit, jim ty jejich plány překazil. Kdyby se jim jednalo pouze o zničení pokladu, mohli to prostě naházet do moře.

My jsme na to přišli pouze náhodou. Podle té nakupené hromady uprostřed dá se souditi, že to sem házeli se shora stropem.“

Kapitán posvítil reflektorem ke stropu. Uprostřed klenby byl veliký kruhovitý otvor, který byl zakryt shora nějakým kamenem.

„Práce to musela být úmorná, než to sem všechno navezli. Vždyť to je váha sta tun. Museli míti k tomu patrně nějaké pomůcky – asi použili zde v jeskyni vzdušných jeřábů, které pak zase uklidili. Budeme si muset také něco podobného pořídit.

Nyní se jedná zatím o to, abychom se k tomu dostali,“ – pokračoval kapitán. – „Svážeme provazy a spustíme se dolů.“

Škvára se Žemličkou sejmuli provazy obtočené kolem těla, navázali je a upevnivše je u železného zábradlí, spustili je dolů.

„Nyní slezte vy dva dolů a po provaze si sem nataháme trochu toho zlata nahoru. Později si zařídíme vytahovadlo.“

„Kde pak! tady pan Ulrich je na to trochu těžký. To musí se mnou dolů jeden z vás, a on zůstane nahoře“ – pravil Škvára.

„Nu, – také jedno“ – ozval se kapitán, – „tak já slezu s vámi a vy dva to budete tahat nahoru,“ – a při tom se podíval na Newortha. Současně Škvára se podíval na Žemličku.

Připnuvše si k pasu svítilny, spustili se jeden po druhém dolů.

Nohy se jim přímo bořily do zlatých mincí, které byly rozkutáleny po celé rozlehlé místnosti. Při každém kroku ozval se zvonivý zvuk zlata, který se rozléhal v tichu temného chrámu a obrovští bozi kolem přihlíželi mlčky tupě na dva malé lidské červy, plahočící se u jejich paty v lesklém kovu.

Kapitán hrabal se chvíli v té spoustě peněz, a když Škvára pohleděl naň, zpozoroval, že má podkalené oči.

„Sneseme s hromady ty neporušené pytlíky,“ – pravil Škvára a již se drápal na hromadu, házeje pytlíky k nohám kapitána.

Uvázali vždy jeden pytlík, vážící dvacet kilogramů, na provaz a Žemlička s Neworthem je vytahovali nahoru.

Již měli nahoře 15 pytlíků mincí a několik svazků prutů a kapitán právě uvazoval nový svazek ku provazu, když ozval se nahoře výkřik a v zápětí dopadlo nějaké tělo do klína sochy, blíže níž stál Škvára sehnut, rovnaje svazky zlata. Tělo se svezlo se sochy a dopadlo k jeho nohám.

Byl to Neworth; z roztříštěné lebky vyhřezl mu mozek.

Současně zazněl hlas: „Pepku, pozor na kapitána!“

Kapitán se vymrštil a sahal rukou do kapsy. Škvára uskočil za sochu. Zahřměla rána a kulka hvízdla mu kolem hlavy. Současně zahřměla klenbou druhá rána a kapitán se svalil k zemi.

„Hotovo!“ – křičel Žemlička se shora – „vylez, Pepku!“

Škvára shledav, že je kapitán mrtev, vyšplhal se nahoru.

„Měli dobrý program, lotři!“ – – hovořil Žemlička, pomáhaje Škvárovi přes zábradlí, – „jenom že pro nepředvídané okolnosti program musel býti v poslední chvíli změněn. Tak dva jsme již oddělali; ještě zbývá jeden lotr tam nahoře. Musíme si pospíšit, aby nám něco nevyvedl.“:

„Já ti s toho Newortha nespouštěl oči. Chlapovi se třásly ruce, když ty pytlíky tady skládal na hromadu, a on koukal po mně jako sup. Při poslední skládce se sehnul a chyt mne za nohy, chtěje mne obrátit přes zábradlí. Já mu dal ránu pěstí do hlavy a už letěl. Když jsi uskočil za sochu, tak jsem navrtal kapitánovi lebku, aby se hra nezdržovala.“

„Tak teď dolu! – a nahoru! To zlato zde necháme. Jenom si vezmeme pár mincí a zlatý prut na důkaz pravdy,“ – pravil Škvára.

Žemlička vytáhl provaz a natočil si jej kolem těla. Sešli s galerie po schodech a prošedše chodbou, stanuli v šachtě, vedoucí nahoru. Žemlička svítil svojí žárovkou, hledaje provazový žebřík.

„Žebřík je pryč!“ – vykřikl, svitě žárovkou nahoru.

„To ho vytáh’ jistě ten třetí lotr,“ – pravil Škvára, zapaluje si cigaretu.

„Ten buď větřil, že se zde něco děje, anebo chtěl nás všechny obětovat bohům, a opanovat poklad sám –

dobytek!“ – Škvára si odplivl. – „Byli tři a jeden druhému nevěřil, aby se spustil k pokladům. Tak si na to objednali nás – chachacha!“ –

„Ještě si ale můžeme gratulovat, Františku, že nám ten žebřík jenom odnes. Horší by bylo, kdyby nám ho jen nařízl. Teď již mohl jeden z nás míti přelámané hnáty.“

Škvára zhasil svoji žárovku.

„Musíme šetřit se světlem. Ty svítilny od těch dvou lotrů nám budou také dobré.“

Žemlička zkoušel špičákem udělat ve stěně šachty díru. Skála byla však tvrdá a nechtěla se poddat.

„Počkej, Františku, to by dlouho trvalo, zkusíme něco jiného“ – a Škvára si svítil reflektorem nahoru na železné tyče.

„Posviť také nahoru!“ –

Z roztříštěné lebky vyhřezl mu mozek.

V zesíleném světle dvou reflektorů bylo jasně tyč viděti. Škvára vyňal z kapsy klubíčko hedvábné tenké šňůry a, svázav do šátku pět zlatých mincí, přivázal je ke šňůře.

„Budeme si hrát, Františku, ale je to hra o život; tak musíme hrát s ledovým klidem.“ – A Škvára začal házet obtěžkanou šňůru zlatem na železné tyče.

„Malounko do prava“ – radil Žemlička, svítící oběma reflektory nahoru.

Škvára házel po šesté marně.

„Ještě kousek! – Tak, už je tam!“ –

Šňůra se napnula a šátek s mincemi houpal se pod tyčí. Škvára odvinul šňůru, až bylo závaží dole.

Nyní přivázali provaz ke šňůře a vytáhli ho nahoru, přetáhli šťastně přes tyč, až po chvíli držel Škvára oba konce provazu v ruce. Zkusil ještě, zdali provaz dobře drží, pověsil se naň a již se šplhal po dvojitém provaze nahoru.

Šťastně se zachytiv okraje, vylezl ven a lehnuv si na břicho, upevnil provaz na uzel a za chvíli pomáhal Žemličkovi přes okraj šachty.

Odvázal provaz, a když vyšli ven ze štoly, počítal Škvára otvory, kolem nichž se ubírali.

„Třináct! – tady je to! – to jsem tušil, že nám tu svítilnu odnese, aby nás spletl“ – prohodil Škvára.

Stoupali chodbou nahoru a vyšli na schody vytesané ve skále nad propastí.

Když došli.až k otvoru ve skále, kde schody končily, vykřikli oba současně. Otvor byl zahražen železnými dveřmi.

V.

Žemlička se o ně opřel vší silou, – nepovolily.

Podívali se na sebe a tentokrát si Škvára na to nezapálil cigaretu.

„Kde se tu ty dveře vzaly!“ – divil se Žemlička.

„To je, Františku, lhostejno. Fakt je, že zde jsou a že nepovolí. – A že jsme nuceni si hledat jiný východ. Zhasni svou žárovku, musíme šetřit světlem. A teď rychle zpět! Každá minuta je drahá.“

Dali se do klusu, a když vyšli do kolosea, odpočítal Škvára třináct chodeb a u šachty se zastavili.

„Teď nemusíme dávat provaz dvojmo. Jeden postačí a reservních máme ještě dosti.“

Spustili se rychle dolů a běželi chodbou na schody.

Na galerii uvázali druhý provaz a slezli do chrámu, na hromadu zlata. Mrtvoly obou lotrů ležely na pokladech, které je připravily o rozum, o soudnost a o život.

Nevšímajíce si ani pokladů ani mrtvol, brodili se zlatem a teprve nyní prohlédli si důkladně celou místnost.

Sochy obrovských bohů, jichž bylo kolem dvanácti, seděly na vysokých podstavcích; kolena jejich byla ve výši dvou délek velkého muže. Zády byli podepřeni bozi o masivní sloupy, jejichž rozšířené hlavice nahoře tvořily oporu galeriím.

Mezi pátou a šestou sochou z leva byl výklenek ve zdi do půlkruhu, v jehož středu na zemi stál kulatý podstavec zvýši jednoho metru.

Žemlička jej oťukával špičákem a pak vyskočil nahoru.

Uprostřed vyčníval železný hrot, jako veliký knoflík. Žemlička na něj šlápl a v tom se podstavec hnul a počal se pomalu propadávat do země. Již byl v rovině se zemí a sunul se stále níže, až v hloubi as dvou metrů se zastavil. V kulaté díře směrem k výklenku objevil se ve stěně otvor, zvýši člověka.

Žemlička se chystal skočit dolů.

„Počkej!“ – zadržel jej Škvára.

„Na takovou mašinérii musíme jít jemně. Sesmekni se dolu po zpátku a drž se okraje.“

Škvára si lehl na břicho a vzav Žemličku za ruce, spustil ho dolu.

Podstavec se nepohnul.

Nyní slezl Škvára a Žemlička jej snesl za nohy.

Vešli do chodby, svítíce si reflektorem na cestu. V tom Žemlička o něco zakopl a za nimi ozval se tichý šelest. Ohlédli se a spatřili, jak se podstavec nese vzhůru, uzavíraje vchod.

Škvára posvítil k zemi a shledal na straně chodby dva knoflíky vedle sebe. Šlápl na druhý a podstavec se zastavil a snášel se zas dolů.

„To jsem se lek’, že se to za námi zavře. Tady je to samá past; co ti chlapi s tím tady asi prováděli za kejkle,“ – pravil Žemlička.

„Náboženské obřady s divadelními efekty. Doufám, že přijdeme na nějaký poslední knoflík, který nás z té pastě vyvede,“ – těšil Žemličku a sebe Škvára.

Chodba se táhla rovně v před a ústila do nějaké menší místnosti. Zpražený Žemlička díval se opatrně po zemi, aby zas na něco nešlápl a vstrčil do místnosti hlavu, svitě si reflektorem na vše strany.

Několik schodů vedlo dolů. Místnost byla čtverhranná, uprostřed byl kamenný stůl a kolem zdi kamenná sedadla. Na levo černal se východ zase do nějaké chodby.

Sešli dolů.

„Zde byla asi šatna pro ty komedianty“ – poznamenal Žemlička.

Z chodby vanul chlad.

„Cítíš, Pepku? Větřím svobodu!“

Chodba se točila na pravo, Škvára se po několika krocích zastavil a zhasl světlo.

„Světlo!“ – vykřikl Žemlička.

V dáli vnikalo do chodby denní světlo.

Zrychlili krok a přišli k otvoru na levé straně chodby, zvýši okna, kterým otvíral se pohled na protější skály.

Žemlička vyskočil do otvoru a nahnul se dolů.

„Sakra, je to dost hluboké, Pepku, – jestli pak nám stačí provazy.“

Dole, v hloubce as třiceti metrů, vinula se u skály úzká stezka.

„Zde musí býti blízko již nějaký východ,“ – pravil Škvára, „počkej, podíváme se ještě dále.“

Ušli ještě kus cesty, až se jim denní svit ztratil s očí a přišli na schody, které vedly nahoru.

„No tak vidíš!“ – durdil se Žemlička, – „já to věděl! Do smrti bychom se z toho labyrintu nedostali. To ať si proštudírujou ti druzí. Ven z díry!“

Škvára neodporoval, uvědomiv si, že nemají s sebou potraviny, a kdož ví, kdy se z těchto pustin dostanou.

Navázali zbylé provazy a upevnivše je za vyčnívající kámen uvnitř, spustili je dolů.

A již se spouštěl dolu.

„To postačí!“ – pravil Žemlička, nahýbaje se z okna –– „Schází asi dva metry. Já už lezu.“

A již se spouštěl dolů. Škvára díval se za ním. Šťastně seskočil. Když doskočil dolů Škvára, povídal Žemličkovi: „Tak jsme na svobodě, Františku, a ta je zlatá. Ale něco nám teď schází, co budeme asi ještě potřebovat.“

„Provazy, Pepku!“

„Jeden jsme nechali v šachtě, dva u pokladu a poslední jsou zde.“

„Tak si je sundáme“ – pravil Žemlička a vytáhl z kapsy pistoli.

Zamířil nahoru na provaz u okna a vystřelil. Provaz se pohnul.

„Musíme střelit současně,“ – pravil Škvára.
Dvě rány houkly.
„Dobré! – visí na nitce! to již utrhneme – vylez!“
Žemlička se sehnul, Škvára mu vlezl na ramena, a když se Žemlička vzpřímil, zachytil konce provazu a pověsil se naň.
Provaz se přetrhl a Žemlička zachytil padajícího Škváru do náruče.

VI.

Horská stezka vinula se kolem skalního srázu do údolí. Po chvíli přišli na místo, kde byla přervána a končila příkrou stěnou.
Žemlička si lehl na břicho a díval se dolů. Před ním zela propast a na prvý pohled bylo zřejmo, že je holou nemožností dostat se tudy dolů.
„Jsme hotovi, Pepku!“
Ten si lehl vedle něho a náhle upřel zrak dopředu, kde v dáli v kotlině, zahýbající kolem protějšího vrchu, kmitla se vzducholoď.
Škvára sáhl do náprsní kapsy a vyňal skládací hranolové kukátko.
„Musíme jí dát znamení, – jinak se odtud nedostaneme,“ – pravil Žemlička, vytahuje pistoli.
Loď třela se podél skal v pomalém letu, jako když něco hledá.
V tom nad hlavou jim něco zašustělo a druhá loď snášela se obloukem ze skal do údolí.
„To je naše loď!“ – zvolal Žemlička, – „co ten lotr bude tropit?“
Bray snesl se nad cizí loď a zůstal nehybně státi. V příštím okamžiku spustil dolů nějakou kouli, která dopadla na hřbet cizí lodě.
Zahřměla rána, loď se zapotácela a s přeraženým křídlem začala se točit do kruhu. Bray snesl se níže a

ze strany pustil na loď zelenavý paprsek. Za chvíli loď přestala se točit a kolébala se jen jako opuštěný vrak.

Bray zakroužil kolem lodi jako sup a pak přirazil těsně k ní. Škvára viděl kukátkem, jak ji přivazuje ku své lodi a pak přeskočil do vraku. Za chvíli vylezl, sedl do své lodi a vylétnuv kolmo do veliké výše, zakroužil nad horami, obhlížeje patrně obzor a pak snesl se zase v tu stranu, kde včera přistáli.

„Chlap je odpravil, aby mu nevlezli na poklady. – A teď za ním! – nahoru!“ – zvolal Škvára, – „jiná cesta nám nezbývá.

Přešli již místo, kde spustili se z otvoru chodby dolů; za záhybem skály stezka se šířila a vedla příkře nahoru.

U vyčnívajícího výstupku, odkud bylo již viděti na rovinu, se zastavili. Skryti za skaliskem, spatřili loď, stojící u vchodu do jeskyně.

Bray vylezl z lodi a uvázav ji za kruhy, zmizel v otvoru skály. Chvíli čekali, a když se neobjevoval, pustili se do klusu k lodi.

Opatrně naslouchali u vchodu. Ticho. Rychle odvázali provazy a Žemlička již chtěl vskočit do lodi.

„Počkej!“ – zadržel jej Škvára, – zatahuje provaz znovu ke kruhu. – „Podíváme se, co tam tropí.“

Majíce připraveny pistole v ruce, plížili se tiše po tmě chodbou dolů. Když došli na konec chodby, slyšeli jakýsi skřípavý zvuk.

„Otvírá dveře!“ – šeptal Škvára. Za chvíli svit Brayovy svítilny pohasl.

„Je na schodech, – za ním!“

Přikvapili tiše ke vchodu a zahlédli jej, jak sestupuje se světlem v ruce po schodech k dolnímu otvoru.

„Tak pozor!“ – zašeptal Škvára, – „miř do hlavy.“

Dvě rány třeskly a Bray se bez hlesu svalil k zemi. Dopadnuv na poslední schod, převážil se pod zábradlím přes okraj skály a zřítil se do propasti.

Nachýlili se přes zábradlí a svítíce dolů reflektory viděli, jak jeho bezvládné tělo s roztříštěnou lebkou leželo v tratolišti krve na dlažbě kolosea.

„Naše povinnost je odbyta! – a teď honem na loď, aby nám ji někdo neukrad,“ – pravil Škvára a rozběhli se klusem zpět.

Loď byla na místě.

Vběhli dovnitř, a když viděli, že jejich zavazadla jsou netknuta, vrhl se Žemlička spěšně do spižírny.

„Já mám hlad, že bych spolkl celou loď!“ – volal, hrabaje se v zásobách. – „Od rána jsme nejedli, jen samý tělocvik, a již jsou tři hodiny.“

Vylovil šunku, chleba a pivo a oba se pustili do jídla.

„Teď jsme pány situace, Františku,“ začal Škvára, zapaluje si cigaretu a natáhnuv nohy pohodlně na druhou židli.

Žemlička ještě pořád jedl, ukrajuje si již čtvrtý krajíc chleba a veliké pláty šunky.

„O zlatém pokladu víme jen my dva, a kdybychom ho rozdělili, přišlo by na každého asi – asi – padesát miliard. S těmi bychom pří skrovném živobytí vystačili do smrti, co myslíš, Františku?“

Žemlička se rozesmál, až mu kousek chleba zaskočil do krku.

„Člověče! nech mně najíst, já se mám rád, takové poklady jsou jenom pro zblbnutí.“

Teď se rozesmál zase Škvára. – „Ty máš, Františku, přeci jenom zdravý rozum.“

„Co pak jsi o tom někdy pochyboval?“ – durdil se Žemlička, mrštiv po Škvárovi chlebovou kuličkou–

„Já bych ty poklady nechtěl, Pepku, za nic na světě. No, řekni, nemám pravdu? Ze 100.000 lidí 99.999ti

vylezou při tom oči z hlavy a změkne jim mozek. Jiným ztvrdne srdce. Někteří dostanou andělské záchvaty a dělají mecenáše a místo hladových krmí smečky supů a chrtů. Zlato přitahuje všechno; ale sběř reaguje na ten magnet nejvíce. Já se na to zlato vykašlu! Já ho nechci!“ – a Žemlička šermoval rukama kolem sebe, až porazil láhev s pivem.

„Vidíš! – jen o něm mluvíme a už máme z něj škodu,“ – pravil Žemlička, utíraje stůl. – „Škoda každé kapičky, co vyteče vedle.“

Náhle se Škvára udeřil do čela. „Jsme to ale trubci! tady žvaníme a na tu loď jsme zapomněli. Co kdyby tam někdo ještě dýchal a potřeboval naší pomoci.“

Žemlička vylít. – „Máš pravdu, Pepku! – Jedeme!“ a rozběhli se k řízení lodě.

„Počkej, vždyť musím loď odvázat.“ – Škvára vyskočil, hodil provazy do lodi, a když nasedl, zvedla se loď do výše.

Loď kolébala se dosud v kotlině jak raněný pták, s přeraženým křídlem, narážejíc chvílemi o skalní stěnu, kdykoliv s ní vítr pohnul.

Přirazili těsně k jejímu boku a přivázavše ji provazem, vešli do vnitř. U stroje seděl mrtvý pilot s rozraženou lebkou od výbuchu bomby.

V kabině ležel na zemi starší muž s prošedivělými vlasy, na němž nebylo znáti žádné zranění.

Škvára se k němu sehnul a rozhrnuv mu svrchní šat, položil ruku na srdce.

„Žije!“ – zvolal – „srdce slabě tluče. Přines rychle mou lékárničku.“

Žemlička odkvapil. Škvára podložil bezvědomému odloženým kabátem hlavu. Pak vyjmul z lékárničky malou lahvičku a lžičku a vpravil mu do úst několik kapek červené tekutiny.

Nemocný se pohnul a otevřel oči.

„Kdo je to?“ – ozval se slabým hlasem anglicky.

„Dobří lidé! – buďte kliden, napijte se! – pravil Škvára a podal mu k ústům malou skleničku koňaku. Nemocný oživl a snažil se povstati. Škvára mu pomohl a Žemlička mu podstrčil křeslo, do kterého nemocný těžce dopadl.

„Nebolí vás nic?“ – ptal se Škvára.

„Jen hlava“ – pravil cizinec, sahaje si do týla, kde měl malou bouli.

„To bude od pádu na zem. To vás přejde. Kolik vás bylo na lodi?“

„Tři!“

„Františku, podívej se do zadu.“

„Zde leží ještě jeden!“ – volal Žemlička z druhé kabiny.

Na zemi u okna ležel mladý muž, s rudým šrámem přes tvář a čelo, jako kdyby byl spálen žhavým prutem.

„Paprsek!“ – pravil Škvára, – „ten se již neprobudí.“

Nemocný se zatím zotavil tak dalece, že mohl s ním Škvára zavést rozhovor.

Po vzájemném představení, kde cizinec se představil jako Harry Stone, profesor geologie, vypravoval, že vyjel si se sluhou a pilotem na obhlídku pohoří a jak byli náhle přepadeni.

Profesor při výbuchu bomby byl vržen tlakem vzduchu na zem a při pádu pozbyl vědomí. Více nevěděl.

„Byli jsme svědky útoku na vaši loď, ale nemohli jsme vám pomoci, to vám později vše vysvětlíme, jenom nám řekněte, kde to jsme, ztratili jsme orientaci.“

„Na anglickém území, pohoří Wu–tai–šan.“

„Jak je daleko do Pekingu?“

„Asi 250 kilometru. Bydlím tam ve vile za městem.“

„To je nám vítáno. Máme stejný cíl. Převedeme vás na svou loď. Přejete si něco vzíti s sebou?“

„Ano! Zápisky. Podejte mi je laskavě, jsou na stole. Děkuji; a zde ty nerosty,“ – a ukázal na hromádku kameni na zemi.

Žemlička je sebral do pytle, a když převedli profesora do své lodi a uložili jej na lůžko, přenesl Žemlička též obě mrtvoly a dle pokynu profesora zamířili k severovýchodu. Žemlička řídil stroj a Škvára zatím hostil profesora šunkou a plzeňským pivem, které mu velice chutnalo.

Za půl hodiny objevilo se před nimi celé jezero kamení a trosek, z nichž na okraji vyvstávalo jen několik nových budov a řada malých domků.

Proti nim vyletěla loď, dávajíc znamení zastavit.

Když loď přirazila, legitimoval se anglickému úředníku Škvára jako detektiv s kolegou Žemličkou z Prahy a sdělil mu krátce příhodu s profesorem, poptav se, kde najde československého zástupce.

Loď zavedla je k vile, kde bydlil profesor, a když se tento s nimi rozloučil, pozvav je, aby jej, až budou míti čas, navštívili, zavedl je úředník, převzav dříve obě mrtvoly, k československému zástupci, který patřil k hlídkové komisi nad ztraceným pokladem.

Vily roztroušené v okolí města malebně po návrších, obklopené sady a zahradami, které ušly zkáze, byly z větší části zachovány a po částečné restauraci staly se příjemným bydlištěm těch prvních osadníků, státních orgánů, povolaných založiti nový život v mrtvém kraji.

Zástupcům všech států, pověřených dozorem nad vykopávkami města pro případ nalezení pokladu, – jimž Angličané mezi sebou posměšně říkali, „mezinárodní hlídací společnost s omezeným ručením“, byla anglickou vládou dána k disposici též zachovaná vila, po čínském bohatém obchodníku, k prozatímnímu použití.

S prolamované prejzové střechy hlavní budovy vlálo 52 vlajek všech barev, a vzadu na velikém tenisovém hříšti, nyní upraveném v kluziště, zaháněli inženýři všech národností nudu, rýsujíce bruslemi různé křivky, elipsy a paraboly, nebo rozděleni v malé dohody hráli vzdušný golf s masivními koulemi ze směsi hmoty lehčí vzduchu, sportovní novinku, zavedenou Angličany, která se záhy rozšířila po celém světě.

Snášející se vzducholoď na prostranství před hangárem upoutala na sebe pozornost všech hráčů, a když Škvára oznamoval československému zástupci, inženýru Záhorskému, že nalezli zlatý poklad čínské banky, rozlétla se zpráva po celém hříšti, a zahodivše golfové klacky, nahrnuli se všichni kolem dvou detektivů, zasypávajíce je otázkami.

Škvára se však nedal a sdělil jim, že vše vypoví při úředním raportu.

Teprve po tomto pokynu rozpomněli se všichni, že zde není k tomu vhodné místo, a když zřízenci zavedli loď do hangáru, odváděl inženýr Záhorský oba vzácné hosty do domu, umluviv se s ostatními, až se oba hosté po cestě osvěží a upraví, že podají raport ve velkém sále za účasti všech zástupců.

Všichni rychle shazovali brusle a po zprávě anglickému guvernérovi, který přiletěl ihned z Tien–sinu, letěl telegram do celého světa:

„Poklad nalezen! Sensační dobrodružství dvou československých detektivů! Za dvě hodiny další zprávy!“

Současně došla na policejní ředitelství a ministru zahraničí do Prahy stručná šifrovaná zpráva od Škváry a inženýra Záhorského.

Za hodinu po té vešli do sálu, kde již byli všichni zástupci s anglickým guvernérem v čele shromážděni, Škvára a Žemlička, oba převlečeni v salonní úbory.

Všichni, kteří je viděli přijeti v zablácených potrhaných šatech turistů, nemohli je poznati. Oba vešli do shromáždění s jistotou lidí, kteří znají svoji cenu.

Zraky všech soustředili se na ty dva muže, kteří jediní znali tajemství největšího pokladu světa a dávali je „Svazu“ k disposici.

Když byli uvedeni československým zástupcem inženýrem Záhorským na svá místa k předsednickému stolu, zasedli všichni v kruhu kolem a po zjištění osobních dat, obklopen stenografy, ujal se Škvára, za napjaté pozornosti všech, slova.

Líčil od začátku první styk s cizincem, který se vydával za bohatého Angličana – což zdůraznil, připomenuv, že to byli mezinárodní šejdíři, aby ulomil hrot nepříznivé posice pro Angličany, – líčil objevení třetího během cesty, přeměnu lodi na válečnou, přílet na místo a pak dobrodružství v chrámové lodi; líčil tu spoustu zlata, kterým se doslova brodili a při tom podal na stůl předsedy zlatý prut a deset mincí, kteréžto důkazy šly z ruky do ruky a byly ihned chemicky vyzkoušeny.

Když došel k momentu, jak oba zlosyni vzali na hromadě zlata za své, předal slovo Žemličkovi.

Ten líčil živě zpáteční cestu s překážkami, východ z labyrintu a příhodu s anglickým učencem, pak sražení třetího do propasti a záchranu profesora.

Všichni poslouchali s napjetím, a když Žemlička ukončil, ujistil je předseda jménem „Svazu“, že po zjištění fakt nebude jejich zásluh o nalezení pokladu zapomenuto.

Pak rozpředla se živá debata o přípravách na zítřek, při čemž byli detektivové opět dotazováni o šířce chodeb, o rozměrech chrámu a kolosea a na konec bylo usneseno, že výprava vydá se časně ráno na cestu.

Anglický guvernér nechal pak celou noc nenápadně střežiti vilu „mezinárodní hlídací společnosti“ a jejich hangary, aby se jim nic nestalo.

Oba detektivové, kteří byli hosty československého zástupce, usnuli záhy po celodenní únavě a zážitcích dne.

VII.

Druhý den z jitra, ještě za tmy, zahořela světla ve vile a roj vzducholodí vznesl se do výše za vedení obou detektivů k pohoří Wu–tai–šanskému, doprovázen válečnými loděmi anglickými.

Veliký výstupek před vchodem do jeskyně sotva stačil pojmouti všechny lodě, jež zakotvily těsně jedna vedle druhé.

Když shromáždili se všichni u vchodu, opatřeni svítilnami a skládacími žebříky, vešli za detektivy do chodby. U schodů nad propastí upozornil je Škvára na vysunovací dveře, jak se zavírají a otvírají, u nichž zůstal jeden anglický voják, poučen, na stráži.

Dole u vchodu do šachty namontovali zřízenci skládací pevné žebříky, a když vylezli ve chrámu členové komise na galerii a spatřili v záři reflektorů ty spousty zlata dole, zmocnilo se všech vzrušení a oči jejich se rozzářily jako reflektory. Škvára ukázal jim pytlíky zlata a zlaté pruty, složené na galerii. Po pevných žebřících sestoupili dolů a zlato pod jejich nohama zazvonilo.

Nejdříve zřízenci vynesli mrtvoly třech dobrodruhů a shodili je se skály do propasti. Z otevřeného otvoru, kde byl pohyblivý sloup, vanul průvan. Žemlička skočil dolů a uvedl kámen do pohybu. Inženýři se zájmem sledovali zařízení propadla a podzemní východ, který stoupající sloup, na němž stál Žemlička, uzavíral.

Pak se všichni radili, jakým postupem mají se dáti do práce. Na konec usneseno zařídit nejprve světlo, vzdušné jeřáby a zlato vynést do kolosea, kde bylo více místa, kde se zkontroluje, spočítá a zváží, a podle klíče pak rozdělí.

Rádio rozneslo zprávu zástupců všem vládám a již druhý den přinášely časopisy reprodukce snímků, pořízených komisí na místě a rozeslaných do celého světa.

Pohoří Wu–tai–šan oživlo ruchem nebývalým a po skončené čtrnáctidenní práci roznesly lodě zlato do bezpečných tresorů státních bank. Celkový poklad obnášel 105 miliard Kč a vážil 2725 tun. Škvára se Žemličkou byli za svůj nález pokladu a vzorné konání svých povinností odměněni každý milionem korun československých ve zlatě.

Když se Škvára se Žemličkou chystali na zpáteční cestu, zvolal Žemlička: „A teď pojedem do naší zlaté Prahy a k mé zlaté Haničce.“ – V tom někdo zazvonil a ve dveřích se objevil poslíček s telegramem, který zněl: „Přijeďte ihned do Čangu! Je vás zde nutně třeba.“ – Guvernér Veltrubský.

„Aby hrom do toho bil!“ – zvolal Žemlička. – „člověk nebude mít do smrti pokoj. Já nejedu nikam! Já jedu do Prahy!“

Škvára se dal do smíchu.

„Františku, dal jsi již výpověď ze služby?“

„To jsem ještě nedal.“

„No, tak vidíš! já také ne! tak pojedem do Čangu. Zašli slečně Haničce telegram, že se ještě nějaký den zdržíme.“

„Jo, nějaký den! – jen aby!“

KAPITOLA XVI.

Žemlička je těžce zkoušen.

I.

Přes poušť Gobi letěla směrem severozápadním loď.

Přeletěla mrtvý kraj, mrtvý v pravém slova smyslu, bez lidí, bez vegetace, moře písku, kde vanulo to stále dechem smrti. Teprve na úbočí Čangajského pohoří zazelenal se kraj!esy a dále v horách oživly skály lidským mraveništěm, kde českoslovenští inženýři a hornicí rvali z útrob země vzácný nerost lidium, jehož odběratelem bylo pouze Německo, vytvářející z něho zázračnou hmotu lehčí vzduchu.

Příjem z nerostu mělo Československo značný, z něhož větší část obracelo zase na zvelebení své druhé osady Západní Nové Guineje.

Loď byla před horstvem zadržena strážní lodí, která po prohlídce propustila je zase dále. Snesla se dolů do osady, která nesla název pohoří a byla první a jedinou osadou v celém pustém území, hraničícím na východě s židovskou državou, na západě se španělskou, na jihu s německou a na severu s polskou. V cípech pak se dotýkala na severozápadě državy rumunské, na severovýchodě finské, na jihozápadě ruské a na jihovýchodě anglické.

Osada sestávala z několika větších budov tvořících náměstí a pak z malých domků obydlených horníky a jejich rodinami.

Život v té pustině nebyl vábný a jen poměrně vysoký plat udržoval všechny na místě, kde, nemajíce ani příležitosti k utrácení peněz, těšili se všichni, až nastřádaný větší obnos umožní jim návrat do vlasti k založení příjemnější existence.

Houf dětí uvítal s pokřikem loď, když snesla se před hlavním úřadem. Z lodě vystoupil velký, statný pán s brýlemi na nose, s prokvétajícími vlasy a za ním řidič, menší, zavalitý, s knírkem pod nosem, který loď

přivázal k železnému zábradlí a pak vešli oba do budovy, svěřivše loď dozoru vrátného.

Sluha uvedl je do pracovny guvernéra, který povstal od stolu a podíval se překvapeně na příchozí.

Oba hosté však srazili paty a šedivý pán zvolal:

„Rozkaz, pane guvernére! – Škvára a Žemlička!“

Nyní se teprve guvernér dal do smíchu a podav jim pravici, pokynul jim, aby se posadili.

„Uznali jsme za záhodno změnit po cestě tváře a jména, v předtuše příštích věcí,“ – pravil Škvára. „Časopisy naše tváře roznesly do celého světa, takže by nás každý poznal.“

„Dobře jste udělali, pánové“ – pochvaloval guvernér, usedaje naproti.

„Nám se zde dnes, vlastně z včerejška na dnešek, něco přihodilo a potřebujeme vaší pomoci. Našim chemikům podařilo se ve zdejší laboratoři po mnohých pokusech vyrobiti z lidia onu hmotu lehčí vzduchu, kterou dosud z našeho nerostu vyrábějí jen Němci.

Dnes ráno, když přišli do laboratoře, shledali ke svému leknutí, že modely zmizely a zároveň z ocelové pokladny, která byla neporušena, zmizely zápisky o výrobě.“

„Mnoho–li osob bylo zasvěceno do tajemství výroby?“ – tázal se Škvára.

„Doposud jen oba vynálezci.“

„Do laboratoře neměl nikdo jiný přístupu?“

„Ne! byli tak opatrní, že tam ani sluha nesměl vkročit.“

„Můžeme si laboratoř prohlédnout?“

„Zajisté!“ – guvernér zatelefonoval a po chvilce ve dveřích se objevil inženýr, štíhlý, mladý muž oholených tváří.

„Pane inženýre, zaveďte tyto pány do laboratoře a v každém ohledu vyjděte jim vstříc. – Loď si zavezte do

hotelu, vše je pro vás připraveno“ – pravil k detektivům.

Inženýr nasedl s detektivy do lodě, a když vzlétli do výše, ukázal na hotel stojící na druhém konci osady, kde již personál je očekával.

„Zavazadla zatím necháme v lodi, až se vrátíme“ – pravil Škvára posluhovi. Vzali si jen různé maličkosti do kapsy a vsednuvše do připraveného auta, zajeli k budově za městem, kde byla těžba lidia.

V laboratoři, která byla umístěna v zadním křídle báňské budovy v přízemí, již je očekával druhý inženýr zpravený o jich příchodu.

Nejprve si prohlédli místnost, kde byly uzmuty modely a zápisky. Byl to veliký pokoj, do něhož vedly z chodby železné zasunovací dveře, které se na noc zavíraly a za nimi v metrové vzdálenosti dveře dubové, taktéž fexiry opatřené. Tři veliká okna v místnosti vedoucí na dvůr byla zamřížována a opatřena matovanými skly. Na dvou velikých stolech u zdi a po zemi byly rozloženy různé chemické aparáty a v rohu pokoje stála nedobytná pokladna, z které byly uzmuty popisy výroby. Na pokladně nebylo znáti žádné stopy násilí, a podle výpovědi obou inženýrů, že nalezli pokladnu otevřenou, bylo zřejmo, že měl pachatel duplikát klíčů.

„Kde jste měli uloženy výrobky, jakého byly tvaru a nosnosti?“ – ptal se dále Škvára.

„Dva válce, každý o nosnosti 25 kg, byly zapnuty zde v železném stojanu a jedna malá koule o nosnosti 10 kg.“

„To je celkem 60 kg, že ano? To když si zavěsí muž normální váhy na záda, vyšplhá se snadno po zdi, kde je napnut třeba jen drát, jako na příklad zde to elektrické vedení,“ – pravil Škvára ukázav ke stropu. – „Se střechy se snadno spustí po každém žlabu neb po

hromosvodu; postačí mu jen, aby se rukama přidržoval, aniž by musil vynaložit nějaké síly.“

V druhé místnosti, která byla oddělena od prvé krátkou chodbou, v niž byl kloset, byly neomítnuté zdi vyloženy šamotovými cihlami. Na jedné straně byly elektrické pece, na druhé v rohu obyčejná pec tavicí. Po zemi válely se různé druhy kelímků, kleští a jiného nářadí. U stropu byl ventil, k němuž vedl zdola tenký řetěz, kterým se reguloval.

Žemlička jej otevřel. „Zde je východ!“ – zvolal.

Otvorem, který vedl skrze strop a plechovou střechu, bylo viděti oblohu.

„A vchod!“ – dodal Škvára. „Podíváme se na střechu.“ Inženýr zavedl je na půdu, z níž po železném žebříku dostali se na střechu, která byla opatřena hromosvodem, vedoucím vzadu do dvora.

Žemlička slezl podél drátu až k okraji střechy, kde kolem žlabu vinul se drát pod okap přes velikou římsu po zdi dolů.

„Pojď se na něco podívat!“ – volal na Škváru.

Když ten slezl k němu, ukazoval mu na železném háku, na kterém ležel žlab, kus látky.

„Vidíš! tady se chlap natrh’, jak lez’ přes žlab nahoru. Je vidět, že byl dost odvážný; ale za ten kousek mohl dostat více než my za nález pokladu, nemyslíš, Pepku?“

„Ano, to mohl!“ – přisvědčoval Škvára, „totiž, pakli ho již odevzdal.“

Inženýr, který je očekával na lávce u špice hromosvodu, zavedl je pak k ventilu, končícímu v malý komín, kterým se mohl štíhlý člověk protáhnouti.

Když vraceli se zpět, zastavil se Žemlička u vrátného.

„Je vaše paní doma!“

„Je, prosím, přejete si, pane?“

„Ale, zde jsem si roztrhl v laboratoři podšívku u kabátu; mohla by mně to vaše paní trochu stáhnout několika stehy, abych tak v tom nešel po městě?“

„Ale ano, s největší ochotou,“ – povídala hovorná žena v bytě, kam Žemlička vešel. – „To je zvláštní náhoda – to je již druhý kabát, co dnes spravuji. Dnes si sluha Rejsek taky roztrhl podšívku u kabátu,“ – smála se stařena.

„To je sluha od pana inženýra, že ano?“

„Ano! uklízí jim v laboratoři, jenom že poslední dny tam nesměl.“

„Proč?“

„Oni páni inženýři tam dělají nějaké tajné pokusy.“

„Což mu to nemůže spravit jeho žena?“

„On je svobodný, chodí k nám na stravu.“

„A kde spí?“

„Zde u nás.“

„Je to nějaký řádný člověk, že ano!“

„Je! jenom někdy se v noci někam zatoulá; snad za nějakým děvčetem. Dnes zase byl celou noc pryč.“

„Tak děkuji vám, paní,“ – pravil Žemlička, dávaje ženě dvacetikorunu – „na nitě“ – a vyšel ven.

Škvára chodil s inženýrem před budovou po chodníku a vyptával se jej ještě na různé věci.

„Tak jenom klid, pane inženýre, a hlavně mlčet. Věc není ještě ztracena. A toho Američana hodně dlouho zdržte v dolech.“

Pak vsedli detektivové do auta a odjeli do města.

V hotelu měli již připravené pokoje. Spěšně se naobědvali a pak odešli do hangáru, na svoji loď.

– – –

„Máte zde dost hostů?“ vyptával se Škvára večer sklepníka, který prostíral na stůl.

„Nyní málo. Jen němečtí úředníci a inženýři sem jezdí, když přijíždějí s flotilami pro rudu. A někdy se

zde staví naše loď, co jezdí na Novou Guineu. V létě zde bývá více živo.“

„Co je to za pána, jenž má v hangáru vedle nás tu pěknou loď šedě natřenou?“

„To je nějaký bohatý Američan z Guatemaly, přijel sem ze Sundských ostrovů. Jede do Evropy a učinil zde návštěvu u pana guvernéra. Zítra zase odjíždí.“

„Přineste mně ještě láhev vína!“

Sklepník odkvapil a Škvára zavolal z druhého pokoje Žemličku.

„Jdi do hangáru, připrav vše k odjezdu a dej pozor na šedou loď.“

Pak se dal spojit se stráží.

„Haló! – pan komisař? – zde Bláha. – Zatkněte ihned sluhu Rejska a dobře jej střežte! Prohlídku u vrátného.“

Sklepník se vrátil. – „Teď právě odešel Američan do hangaru,“ – vypravoval, vyndávaje při tom zátku z láhve; – „řízl se do prstu při otvírání nějaké krabice, a když mu chtěl druhý sklepník přinésti obvaz, odmítl to, že prý má v lodi výtečnou náplast.“

Škvára vylít ze židle, vyhodil z kapsy tisícikorunovou bankovku na stůl se slovy: „Za řád!“, nasadil si klobouk, zimník vzal přes ruku, a než se překvapený sklepník vzpamatoval, zmizel ze dveří.

Skočil do zdviže a dole se rozběhl k hangáru. Byla již tma. Tam byly otevřeny dvě střechy. V tom z jedné se vznesla loď do výše a s úžasnou rychlostí mizela ve tmě.

„Pospěš!“ – křičel Žemlička maje ruce na volantu. Škvára skočil do lodě a v příštím okamžiku zmizelo jim město pod nohama.

Dva mohutné proudy světla vytryskly z lodi jako dvě ohromná tykadla, hledajíce po obloze prchajícího. Škvára uzavřel kryty a rtuť u tlakoměru letěla nahoru.

„Tamhle je!“ – ukazoval rukou Škvára ku předu, dívaje se velkým kukátkem. – „Zaraž a pusť to vpřed, na pravo, letí k severu.

Křídla začala pracovat a v příštím okamžiku loď letěla jako střela.

Šedý bod před nimi, který viděl Škvára jen pomocí kukátka, byl stále v stejné vzdálenosti. Rozjeli se největším tempem, jakého loď byla schopna. Však šedý bod se nezvětšoval.

„Ti chlapi mají dobrý stroj!“ – vrčel Žemlička.

Po hodině šílené jízdy počala se pronásledovaná loď snášeti k zemi, opisujíc vpravo veliký oblouk. Již byla viděti pouhým okem. Dole objevovaly se obrysy nějakého pohoří. Loď zamířila přímo k němu a za chvíli zmizela za hřebenem hor.

Zakroužili nad mohutným horstvem, jehož vrcholky pokryté sněhem bělaly se v měsíčním svitu, vrhajíce šedé stíny, ale po lodi ani památky. Jako když se propadne.

Snesli se níže mezi dvěma hřbety a Škvára pátral kukátkem po údolí.

„Počkej! – zastav!“ – zvolal na Žemličku, „tam dole se něco kmitá, – je to ona! rychle dolů! zajeď na stranu a drž se podél toho svahu, ať nás nevidí, pak na ně vyrazíme!“

Dole za skaliskem, které bránilo rozhledu, opatrně vypluli a nyní spatřili loď zcela blízko, jak kolébá se nehybně u malého zamrzlého jezírka, s jedné strany obklopeného lesem, s druhé strany ohraničeného vysokou kolmou stěnou.

Vylétli jako střela ze skály a zastavili se nad lodí. Ta se nehýbala a kolébala se klidně dále.

„Tisíc hromů! mně se zdá, že nám ti lotři něco vyvedli. U řízení není nikdo,“ – pravil Škvára, dívaje se kukátkem.

Obepluli ji ve velikém kruhu, a když nejevila stále známky života, připravil Škvára metací rouru s paprsky a přiblížili se k ní.

„Haló! vzdejte se, nebo vás vypálíme!“ – Nic – ticho.

Přirazili k boku a Škvára s pistolí v ruce skočil do lodi. Byla prázdná.

Na stole v kabině ležel list papíru přibodnutý nožem ke stolu.

Škvára četl:

Pánové Škvára a Žemlička!

Nenamáhejte se, pánové, a jeďte domů. Zápisky a modely jsou již v bezpečí. Loď Vám přenecháváme k volnému použití.

V úctě oddaný

Ursus.

Žemlička přivázal loď ke své a skočil do kabiny za Škvárou. Když přečetl list, podívali se na sebe s tvářemi hloupých Augustů a pak propukli v sarkastický smích.

II.

Již svítalo, když se detektivové vrátili do Changu. Zajeli rovnou ke guvernérovi.

Ten je přijal v bytě. Právě snídal.

„Tak s jakou přicházíte, pánové?“

Škvára sáhl do náprsní kapsy a z tobolky vyňal pomačkané papíry a položil je na stůl. – „Zde jsou zápisky!“

„A modely máme v lodi; ty vám převezeme do laboratoře“, – pravil Žemlička.

„Výborně!“ – zvolal guvernér, prohlížeje papíry. Šel k telefonu a zavolal inženýra. Ten po chvíli přiběhl celý udýchaný.

Tvář se mu vyjasnila, když mu guvernér podal papíry.

„Ano, jsou všechny! – jenom nepořídil–li si pachatel kopii neb nenaučil–li se tomu nazpaměť“ – pochyboval poplašený inženýr.

„V žádném případě již to nepoužijí, jelikož oba vzali za své. Spadli se skály.“

„Tak, to je dobře!“ – pravil inženýr dobromyslně.

Guvernér pak oba detektivy pozval k snídani. – „Povíte mi při tom své příhody.“

„Hned při vyšetřování padlo naše podezření na toho cizince,“ – vypravoval Škvára. „Byli jsme skoro přesvědčeni, že zápisky a modely má u sebe nebo v lodi. Mezi tím, co inženýři prováděli jej a jeho druha po dolech, což jistě oba velice jako odborníky zajímalo, zajímali jsme se my o jeho loď. Bylo to sice riskantní, ale detektiv musí v daném případě i krást a loupit a musí se v tom řemesle vyznat.

S dorozuměním hoteliéra, kterému jsme se legitimovali, vnikli jsme nenápadně z našeho hangáru do jeho, který sousedil s námi, a otevřeli jsme si loď. První, co upoutalo naši pozornost, byly dvě konservové krabice, ležící na stole v kabině. Jedna byla otevřena a na dně byl zbytek humra. Druhá byla ještě zaletována. V celku a pro mnohého věc jinak nenápadná. Zbytky po snídani na stole, láhev od vína.

Ale pravý detektiv má jakýsi šestý smysl, a tak jsme krabici, která měla svoji váhu, otevřeli.“

„Hotelier má ve spíži tytéž krabice a v případě nezdaru i zdaru mohli jsme tam jinou podstrčit. Tušení nás nezklamalo. Byly tam zápisky v utěsněném obalu a váha krabice byla vyvážena kousky olova. Na stůl jsme položili novou krabici s humry, kterou kolega rychle

přinesl, a pátrali jsme po modelech. Našli jsme je přišroubovány mezi žebry křídel, ale pro pokročilý čas a jednak, že jsme za ně neměli náhradu, a pak abychom pachatele nesplašili, jelikož jsme chtěli zjistit jejich původ a působiště, nechali jsme je na místě a uvedše zase vše do pořádku, chystali jsme se na cestu.“

„Když přišli oba cizinci z obhlídky dolů do hotelu, počali větřit a náhle u večeře v restaurantu vytratil se Američan nenápadně ven.

Za chvíli nastala honba v povětří.“

Škvára vylíčil pak pronásledování prchající lodi až k místu, kde nalezl v prázdné lodi dopis na stole a pak pokračoval:

„První naše bylo, podívat se do křídel. Modely tam nebyly. Vylétli jsme v naší lodi do výše a obhlíželi obzor. Svítalo již a v dáli jsme pozorovali binoklem loď, která se sesmekla po hřebenu zasněžené hory a zmizela na druhé straně.

Rozletěli jsme se za ní a na vrcholu hory, ze zákrytu viděli jsme, jak se loď snáší do údolí a pak ploužila se zase mezi skalami, kde v záhybu zmizela.

Tak jsme ji stopovali asi hodinu. Při jednom záhybu bychom byli málem na ni narazili. Seděla na skalním výstupku, který byl rozeklán ve dví úzkou, hlubokou rozsedlinu. Obu cizinci vylezli z lodi. Každý měl na zádech tlumok. Pak vylezl řidič lodi, který spustil do skalní rozsedliny provaz, a oba cizinci spustili se po něm dolů.

Kolega Žemlička vylezl po čtyřech na svah a hodil řidiči na krk laso. Ten se převalil a pustil provaz, jehož konec sesmekl se do prohlubně.

Vyprostili jsme jej z lasa a já, nahnuv se do rozsedliny, viděl jsem oba ležeti dole s roztříštěnými údy.

Loď jejich s uvolněným provazem odsunula se větříkem od břehu asi na dva metry, když v tom třetí pokusil se prchnouti skokem na loď. Dopadl na okraj paluby, však loď se pohnula, on se zvrátil na příkrý svah a skutálel se dolů.

Při prohlídce lodi našli jsme modely. Použili jsme jich při sestupu do propasti v rozsedlině, kam nebyl s lodí přístup. Oba lupiči byli mrtví.

U Američana našli jsme tento zápisník“ – a Škvára podal guvernérovi malý poznámkový kalendář, v němž jej upozornil na stránku, kde bylo poznamenáno:

14 – 124 – 250 – 3.

„Co to znamená?“ tázal se guvernér.

„To je násobeno dvěma: 7 pole – 62. rovnoběžka – 125. poledník – a ta trojka – třetí měsíc = März. Na hodinkách třetího byla vyryta písmena W. M. 1974 Berlín.

Dole na dně propasti ležel špičák, kladivo a úlomky skály. Na stěně skály našli jsme vyryta jména: März – Kuzmič – Harte.“

„Zas nějaká mezinárodní banda,“ – pravil guvernér.

„Zde je kousek té skály,“ – pravil Žemlička vytáhnuv z kapsy červený kámen.

Guvernér jej prohlížel. „To vypadá jako negativ, že ano, pane inženýre?“

„Ano! určitě je to tentýž nerost, jejž mají v moci Sověty. Nemáte větší kus?“

„Máme! v lodi,“ – pravil Žemlička.

„Výborně! prozkoumáme ho.“

„Tak resultát by byl podle vašeho úsudku, že na 7. poli, které náleží Americké Unii, je negativ, o kterém věděl nějaký März – respektive Němci.“

„Ano! tak to bude!“

„A ti se pokoušeli uzmouti též naše tajemství výroby.“

„Ano!“

„To je zajímavá a důležitá situace, o které musíme podat ihned zprávu do Prahy.“

– – –

„A teď pojedu k mé zlaté Haničce!“ – zvolal Žemlička v hotelu, sedě se Škvárou v pokoji a chystaje se na cestu.

„Blázníš? – Teď pojedeš do postele! Dva dni už jsme nespali.“

„Mně se nechce spát!“

Někdo zaklepal na dveře. Žemličkou to trhlo.

Poslíček od guvernéra podával Škvárovi dopis.

Pánové!

Z Prahy přišla odpověď se zvláštní pochvalnou zmínkou o Vás, zároveň s rozkazem, byste se zdrželi do příchodu pana ministerského rady inženýra Nebeského.

„No tak vidíš, Pepku! Takovej rada než přijede, tak bude Hanička stará. To já takhle nenechám! Až ten rada přijede, tak mu něco povím. – A teď jdu spát!“

Škvára zazpíval pozměněnou národní:

„Já tam mou Haničku nenechám,
já si za ní zítra pojuchám!“

Žemlička popadl na stole ležící banán a hodiv ho po Škvárovi, zmizel za dveřmi.

III.

Již druhý den přijel z Prahy sám ministr osad s úředníky a přivezl oběma detektivům od ministra vnitra pochvalné uznání zároveň s dvěma šeky po stotisíci Kč, jako zvláštní odměnu za zachránění tajemství výroby lidia.

Tři dni po té, městečko Čang oživlo. Přijeli zástupci Spojených států amerických s inženýry a českoslovenští zástupci s americkým guvernérem Uralské državy, který je zde již očekával, přijeli jim na hranice území naproti.

Hosté byli ubytováni v hotelu, kde vlály československé a americké prapory.

Ten den věnovali hosté prohlídce dolů a večer byl v hotelu na jejich počest pořádán banket, při němž pronášely se přípitky oběma presidentům republik a na trvalé přátelství obou států. Oba detektivové, kteří byli též přítomni, těšili se veliké pozornosti Američanů.

Druhý den vzlétla z města celá flotila létadel za čestného vedení obou detektivů, kteří letěli v čele výpravy na své lodi, vedouce ji do Jakutského pohoří, kde američtí inženýři z Uralu prováděli již první výzkumné práce na těžbu vzácného nerostu.

Když přijeli na místo, hlásil vrchní inženýr k velikému uspokojení amerických zástupců, že ložiska jsou rozsáhlá a že chovají ohromné zásoby negativu.

Večer pak hosté pořádali při návratu banket na počest československých zástupců, při němž zase byli přítomni Škvára se Žemličkou, jimž americký ministr osad doručil odměnu za nález ložisk jménem washingtonské vlády v podobě dvou šeků, z nichž každý zněl na 250.000 dolarů.

Když byli zase oba detektivové ve svém pokoji, pravil Žemlička Škvárovi:

„Poslyš, Pepku! teď již bychom mohli toho řemesla nechat, již máme dost.“

„Také si myslím,“ – pravil Škvára, – „pojedem do Prahy a vypřáhnem,“ – a v duchu se těšil, jak se oddá svému koníčku, malířství, od něhož jej jeho rušné zaměstnání vždy odvádělo.

KAPITOLA XVII.

Stále vpřed.

Tak Američané z Unie, kteří zprvu byli velice nespokojeni s výsledkem slosování, považujíce svůj příděl osudu za křivdu, rázem vstoupili objevem ložisek negativu do popředí a na politickém nebi počaly vyvstávati mlhavé obrysy nové konstelace, které nabývaly stále určitějších forem, a političtí hvězdáři neustávali svými skly a výpočty zkoumati vzrůst, přeměnu a pohyb různých těch stálic a vlasatic a dohadovati se možností případných srážek.

Angličané projevili zase své diplomatické schopnosti a překvapili svět zakoupením habešské državy, sousedící s nimi a zabírající v úvodí Jang–tse úrodné provincie Hu–man, Če–kiang, část Kiang–si, Fukien a Kvan–tung.

Habešané, kterým scházely prostředky a technické pomůcky k zužitkování těch ohromných lánů země, přijali nabídku rádi, vyhradivše si jen část území pod 60. rovnoběžkou s přístavním městem Ning–po.

Angličané jim za to propůjčili právo na užívání přístavu ve své africké državě a poskytli jim několik dopravních námořních lodí, pak vzducholodí, dodávali

jim potřebné stroje a zařízení a přátelství bylo k oboustranné spokojenosti zpečetěno.

V krátké době ovládla Anglie světový trh s čajem, který dosud držela Indie. Pak pěstováním obilin nabývala zase nezávislost na druhých státech v těchto kardinálních životních podmínkách, jež ji její studená vlast neposkytovala.

Židům pak, kteří ovládali světový zlatý trh, ačkoliv osud jim nedopřál žírných lánů, nikterak to nevadilo, a oni užívali všech darů země, kterých v hojnosti, gojimy obdělávána, poskytovala, a tam, kde kdysi v dobách dávných Jeremiáš plakal, vyvstávaly základy a masivní zdi nového obrovského chrámu, který krásou a nádherou zastínit měl chrám Petrův; a v té době, kdy zmatek zavládl v hlavách i údech všeho duchovního světa, v té době, kdy vedle ignorance otrávených mas, hledaly se nové a nové cesty k Bohu, stavěli Židé solidní betonovou širokou silnici k nebi, hrazenou příkopy a ostnatými dráty, aby se tam nedopatřením žádný gojim nedostal.

Stará láska nerezaví a srdce lidské je tak malé, že celý svět láskou neobsáhne, a tak i Židé zůstali své staré lásce věrni a srdce jejich tloukla pro matku Germanii stejně zvučně, přes všechna její protivenství, jako v dobách před velikou srážkou plemen.

Nebylo jen ještě jasno, která z těchto dvou nebeských těles, vystávajících na politické obloze, bude stálicí a která kometou.

Mohutné koráby starých námořních mocí zase brázdily vlny všech moří světa a státy vnitrozemní nepociťovaly již tíseň zavřených vrat do světa, budujíce vzdušné flotily, jež křižovaly všemi směry.

Celý svět dostával zvláštní nový ráz.

Předkové doby nedaleké, generace předcházející z dob první války světové, žasli by, kdyby zhlédnouti mohli nový ruch ten a život svých dětí, jež dívaly se s

úsměvem na obrázky z dob svých otců, líčící život jejich, a v technických museích prohlížely si monstra prvních nemotorných létadel, zdviží a různých druhů kamen a ploten, na nichž matky a babičky vařívaly.

Život po útlaku Žlutých nabýval zase půvabů a jako v dobách po první válce světové, vzaly za své staré řády, mravy a zvyky, tak i nyní celý svět okřál a jakoby dohonit chtěl, co zameškal, pil plnými doušky různé ty nektary života, které doba vlády vzduchu a hmoty poskytovala.

Byla to epocha dějin.

Polovina lidí vyhynula a druhé polovině narostla křídla.

Dávný sen lidstva byl vyplněn. Poslední bašta padla a člověk ovládl celý svět. Teprve nyní poznal celou matku zemi. Všechny taje dosud neprozkoumaných končin a výšek nedostupných hor ležely na dlani. Jen to kalilo pýchu Bílých, že vlastně celý ten zázrak je dílem ubitého plemene a primát ten se nedal nijak popříti. Všude narážela samolibost a ctižádost vedoucí raçy na pomníky čínské slávy, moci a převahy.

Na Mount Everestu i na obou točnách vlály již vlajky Žlutých. Ponuré mrazivé pouště tyto v celku zklamaly v očekávání nějakých zvláštních zjevů. Tam, kde dříve ctižádostiví jednotlivci rozbíjeli si lebky v boji s krutými živly, létaly pravidelné výpravy výletníků, kteří za jistý poplatek dopřáti si mohli té rarity, postaviti se na mrtvý bod osy zemské, který byl překlenut velikým příklopem v podobě polokoule, trojnásobným pláštěm proti mrazu chráněném, z něhož za jasných dnů a nocí na vrcholu byl úchvatný pohled na severní záři.

Píti horký punš, v bezpečném teplém krytu, komfortně zařízeném, při zvucích hudby, kdy venku zuřila sněhová bouře a teploměr ukazoval 60° pod

nulou, bylo novým požitkem vyvolených, kteří dříve jezdívali utloukati čas k Sv. Mořici.

Jinak požitky plynoucí z vynálezů doby, byly přístupny všem a pohyb mas rozjíždějících se dříve v dobách prázdně z měst v útrobách železných hadů, plazících se údolím a rovinami, změnil se v roj křídlatého hmyzu, který lačně za padal v divoké krásné kraje rovníkových zemí, k postrachu všeho tvorstva a bujné vegetace.

Stánky na tržištích západních měst zaplaveny byly vzácnými plody tropů, i takových druhů, které dříve pro zdlouhavou dopravu podléhajíce zkáze, dopraviti se nemohly.

Elektrisace měst a všech osad zvyšovala zdravotní stav obyvatelstva a sanatoria, umístěná ve vyšších polohách lesnatých hor, nyní vzduchem snadno dostupná, tvořila divy.

Kouřící lokomotivy zmizely a po husté síti tratí proháněly se elektrické vlaky.

Účinek perpetua mobile jevil se na všech stranách. Stroje opanovaly celý svět a pronikly do každé chaty. Ne, chaty se nemohly jmenovat ty pěkné malé domky, roztroušené po úrodných nivách a přilepené odvážně na srázy skal, dříve nedostupných. Chaty s doškovými neb slaměnými střechami, upomínající na primitivnost předků, zmizely. Však s primitivností zmizela též prostota a osobitý charakter a ráz jednotlivých větví národů a krajů, které se dříve tak odlišovaly a pestřily svět.

Bydlelo se pěkně, pohodlně, hygienicky, ale ten půvab doškových chaloupek, z nichž dříve vycházeli velicí lidé, zmizel do nenávratna. Kult kosmopolitismu, kult Bábelů setřel poslední stopy idylických zákoutí, a tam, kde dříve ozývaly se národní písně, řvaly a vrčely stroje a velkoměstské odrhovačky.

Bydlelo se pěkně, pohodlně, hygienicky, ale s rodinnými krby zmizelo i kouzlo rodinného života. Marně se děti bránily svým zdravým, přirozeným instinktem přívalu kultury, jež brala jim iluse již od kolébky. Ta elektrická slunce vydávala sice teplo, ale nehřála. Ty exotické květy, stojící ve vázách na každém stole, vydávaly sice vůni omamnou, ale byla to vůně cizích luhů.

Přepych, ten strašlivý přepych, jejž stroje chrlily, marně snažil se přikrýti chudobu srdcí, a kde odvážila se tlouci lidským tlukotem, ubíjel je již v zárodku.

Bydlelo a žilo se pěkně, pohodlně, hygienicky a vonných mýdel spotřebovalo se úžasné množství, ale duše lidská pokrývala se špínou, která tekla plnými koryty z městských stok a otravovala svým puchem celý svět.

Člověk stal se pánem přírody. Krotil živly, podmanil si hmotu, ukáznil dravé proudy vod a noc měnil v den, ale v hlavách a srdcích lidských nesvítalo. Vítězné hmotařství opanovalo na celé čáře a hukot strojů, vykonávajících za člověka práci fysickou a pohánějící celý život k prudkému tempu, rval jeho nervy a přehlušoval hlas proroků.

Člověk létal, ale jeho křídla byla jen křídla umělá, křídla Ikarů, a když odvážil se vzletět ke slunci, rozehřál se voskový tmel jeho domýšlivých perutí a byl sražen zase k té hroudě, z které vyvstal, s přeraženou páteří!

KAPITOLA XVIII.

Žemlička jede na svatební cestu.

Druhý den, bylo to v sobotu, šli oba detektivové hlásit guvernérovi, že odjíždějí do Prahy. Po vyřízení formalit, rozloučivše se s guvernérem a s oběma inženýry vynálezci a pak s hoteliérem, který byl z části též účasten na jejich dobrodružství, nasedli do své lodi a za pozdravů shromážděného davu vznesli se nad město, zamávali naposledy vlajkou a za chvíli zmizeli za horami.

Žemlička, který se ujal řízení lodi, pustil ji na celé tempo a jeli s větrem o závod. Československá vlajka třepotala se na přídi a pasažéři druhých plavidel, jež míjeli cestou, s údivem dívali se na zběsilou jízdu lodi, jež letěla rychlostí uraganu.

A Žemličkovi zdála se ještě jízda pomalou. Škvára sedící vedle něho, pozoroval s úsměvem Žemličkův chvat, chápaje jeho nedočkavost.

Po čtyřech hodinách jízdy, naobědvav se, převzal řízení lodi Škvára. Žemlička šel se do kabiny najísti, a když vstal od stolu, letěli již nad državou Spojených států amerických, blížíce se k Uralu.

„Vidíš, Františku, jak letíme? I to slunce zůstává pozadu; již je jedna hodina odpoledne a zde mají teprve asi deset hodin, tak co chceš víc? Vystřelená kule z děla neletěla by rychleji.“

Pod nimi mihla se hranice Asie a za ní již jevil se dole život Západu. Potkali flotilu cvičícího válečného loďstva Sovětů, manévrujících podél hranic. Lodě

rozvinuly se v čtyřnásobných řadách proti Uralu a náhle vyrazily do výše, jako když je vystřelí.

„Obrana hranic, anebo výpad,“ – pravil Škvára – „bude to vřava, Františku, až se to jednou srazí, co říkáš, dočkáme se toho!“

„Všechny státy se navzájem horlivě ujišťují o své mírumilovnosti, což je známkou, že to může býti brzy. Vzpomínám na tu ironickou písničku, jak ji zpívali vojáci, vracející se po té nekrvavé porážce od čínských hranic před dvanácti lety, pamatuješ? „Tluče starý Číňan, tluče na buben!“ – My kluci zpívali jsme ji pak také, a policajti nás honili po ulici s pendrekem; byla tenkráte zakázána. Po čase se na ni zapomnělo a dnes již neví o ní nikdo. Lidé dnes již zapomínají, jak se měli za tvrdého útlaku Žlutých; na věci nepříjemné nevzpomíná se rádo.“

„Ano!“ svědčil Škvára. „S tímtéž tupým klidem dívají se všichni na hrozivé ty přípravy a až zase budou všichni skučet a kvílet, bude již pozdě.“

Přejeli Volhu a blížili se k Moskvě. V dáli zaleskly se báně kostelů s bílými čepečky a za chvíli zarojilo se to dole na bílých ulicích města černými skvrnami. Elektrické vlaky projížděly všemi směry a roje létadel kroužily nad kamenným městem největšího evropského státu.

A zase šíré lány protkané řekami a kanály a železniční síť vypadala jako šedé nitky s pohybujícími se navlečenými korálky.

Přelítli Polsku a německý jazyk, vrývající se do slovanského těla, a když spatřili před sebou Krkonoše a Sněžka jim letěla vstříc jako na uvítanou, rozbušilo se Žemličkovi srdce a zdálo se mu, že vjíždí do ráje.

Všechna městečka a dědiny běžely jim naproti, a když jim hodinky ukazovaly šest hodin večer, snášeli se již nad zabělenou Velikou Prahou, zablesklo se na

vrchu Žižkově a zahřměla polední rána z děla jako na uvítanou.

Loď řízená Žemličkou zajela ve velikém oblouku nad Vinohrady a zakroužila nad domem, kde bydlela Hanička.

Škvára se dal do smíchu!

„Prosím tě! snad nechceš své vyvolené vletět do bytu!“

Žemlička marně díval se do okna, jež bylo zavřeno. Snad nebyla Hanička doma.

Za chvíli snášela se loď nad policejním ředitelství na dvůr, kde uvítali je kolegové detektivové. Složivše raport u policejního presidenta a odevzdavše loď, nasedli do auta a uháněli živými ulicemi do svého bytu.

Paní Veselá zpravena telegraficky o jejich příjezdu, očekávala je již s dobrým obědem. Když se vykoupali, převlékli a oholili, zasedli ke stolu, a oba si zase po měsíční pauze pochutnávati na knedlících, jež uměla paní Veselá, jako pravá česká hospodyně, chutně připraviti.

„Ať si říká kdo chce co chce, není nad českou kuchyni!“ – pravil Žemlička, kterému, přes všechno milostné roztoužení, výtečně chutnalo.

„Na kulturu mají všude jinou míru. Někde ji měří podle spotřeby mýdla, někde říkají: pověz mně, co čteš, a já ti povím, kdo jsi“ – a já zas říkám: pověz mně, co jíš, a já ti povím, co jsi.“ – Při tom si nabíral Žemlička z mísy srnčí kýtu s knedlíkem a brusinkovým kompotem.

„Knedlík je vynález všech vynálezů a já jen lituji druhé národy, že ženy jejich neumí nic z mouky stvořit a tím sebe a své rodiny o mnoho připravují.“

„Vzpomínám, jak nám vypravoval otec, když v sedmnáctém roce ve Veliké válce, rakouská vláda vykradla české zásoby a poslala několik vagónů

krásné pšeničné mouky nulky do Berlína a naši lidé museli jísti zadinu, z které se dělaly šišky pro husy. Bodří Berlíňáci, kteří byli zvyklí jenom na brambory, nevěděli co s moukou, a když jim v magacíně ztuchla, tak ji naházeli do Sprévy. A to jenom proto, že Němkyně neumí z mouky nic udělat.

A Angličanky, Francouzky, Vlašky, Švédky, Američanky, Polky, Rusky a všechny ty druhé jak by smet. Na servírování si potrpí, to je pravda. Ale pak přijde na stůl ovesná kaše, kukuřičná polenta, brambory a chleba. A takové příkrmy zkazí náladu a chuť i u nejlepší pečeně.

A proto sláva českému knedlíku a českým kuchařkám!“ – zakončil hymnus Žemlička, zdvihaje sklenici s napěněným plzeňským do výše.

Paní Veselá, která šukala kolem a podávala na stůl, poslouchala s úsměvem chválu českých kuchařek a měla radost, jak oběma chutná.

„Co je v Praze nového, paní Veselá!“ – tázal se Žemlička, polykaje malé koláčky plněné mákem, tvarohem a různými zavařeninami.

„V celku vše chodí při starém; velký rozruch zde způsobila zpráva o vašem nálezu zlatého pokladu a ložisek negativu. Všechny noviny o tom psaly a přinesly vaše podobenky. Mám ty časopisy schované“ – a paní Veselá přinesla svazek novin.

Oba se v nich probírali a prohlíželi si obrázky, bavíce se fantasií novinářů a malířů, kteří líčili pestrými barvami dobrodružství detektivů.

Pak se Žemlička nastrojil a odešel. Vstoupiv do objednané autodrožky, zajel na hlavní třídě ke květinářskému závodu, kde objednal nádhernou kytici růží, kterou dal zaslati s dopisem slečně Haničce Podhajské.

II.

„Víš co je, Haničko, nového?“ – vítala matka dceru již na prahu, když se tato vracela z vyučovací hodiny.

„Dám se poddat, maminko! Nu?“

„Pánové od naproti vrátili se z Číny a zde ti někdo poslal kytici a psaníčko.

Hanička se zapálila a přivoněvši ke květům, otevírala rychle obálku a četla:

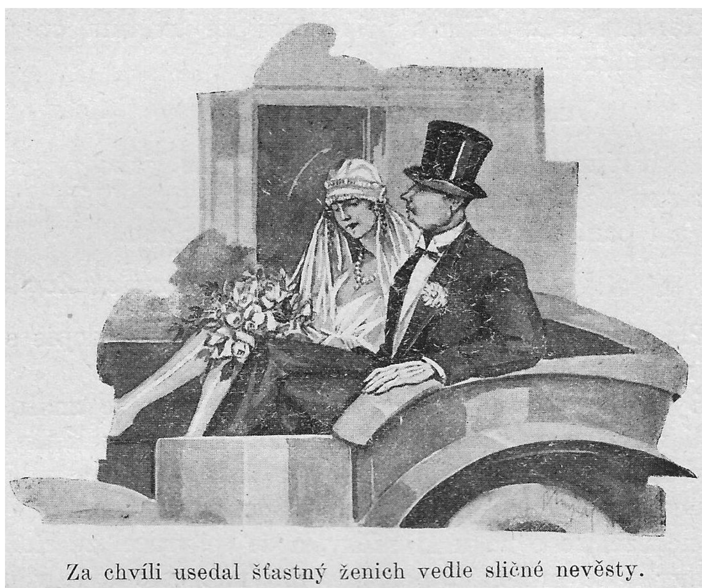
Velectěná slečno!

Přijměte zde tyto květy ode mne, jako první pozdrav při návratu z ciziny a dovolte, abych Vám a ctěné Vaší paní matce směl složiti svou poklonu.

V úctě nejhlubší
František Žemlička.

Při návratu z Prahy našel Žemlička doma dopis s pozváním na druhý den k návštěvě k Podhajským.

Byla to taková podivná známost. Sotva se znali, vyměnili mezi sebou dosud jen pár slov a několik lístků, ale zde si Amor nechtěl tropit šašky, a tak se braly události svojí cestou rychle vpřed. Mladý, sympatický, inteligentní muž ucházel se o ruku Haničky, a že se vracel ze služební výpravy jako milionář, nemohlo mu naprosto býti v očích dcery, a tím méně matky, na újmu, a tak, když Praha odložila bílý kožíšek a Vesna rozházela po stráních a sadech celé hrsti smaragdů, zastavila před radnicí řada automobilů a za chvíli usedal šťastný ženich vedle sličné nevěsty do auta a průvod hnul se vpřed.

Za chvíli usedal šťastný ženich vedle sličné nevěsty.

Po svatební hostině, která se odbývala v hotelu „Nová Guinea“ na Letné, rozloučili se novomanželé se svatebčany a převléknuvše se ve své vile v Šárce v cestovní úbory, nasedli do připravené lodě a v příštím okamžiku, celý svět zmizel jim pod nohama a oni náleželi jen sobě.

Svatební cesta v povětří!

Čtvrtá etapa v dopravnictví.

Dostavník, železnice, auto, vzducholoď.

Každý z těchto dopravních prostředků určoval ráz doby; každý z nich zasahoval do celého života lidstva, tvořil dějiny a podle jeho tempa běžely události vpřed. Tok dějin valí se vpřed jako řeka a dopravní prostředky jsou jeho spádem.

Tok dějin podobá se veliké řece plující do neznáma, na jejímž konci je ohromný vodopád, strhávající masy vod do bezedné propasti.

S počátku tok její je klidný s malými obměnami stálý, a vody její po celé dlouhé cestě, ač nabývají na

mohutnosti, valí se vpřed mírným spádem, že plavcům zdá se, že tak stále až na konec cesty bude.

Když pak tempo proudu se zrychluje, libují si, že dříve k cíli cesty se dostanou. Že síla proudu tam za obzorem zrychlovati se bude v poměru čtverečném a na konec že změní se v pád do hlubin, je zatím ani ve snu nenapadne.

Vše by šlo dobře v tom toku života, kdyby se lidé – neprali.

Kdyby s pokrokem hmotným šel úměrně vývoj mravní vpřed, letělo by lidstvo do ráje. Ale život není pohádka, a tak vše spěje od etapy k etapě tam, podle neúprosných zákonů kosmu, kam to spěti musí.

Dostavník – – železnice – auto – vzducholoď!

Koně – pára – benzin – elektřina!

Klacek – puška – rychlopalné dělo – otravné plyny!

Že se to nerýmuje! Ale vždyť to není žádná básnička!

To je jenom skutečný, holý život!

Bůh války je člověka věrný druh, a jako takový jej nikdy neopustí. A proto přesedává s ním s koně do vagónu, z vagónu do vehiklu a z vehiklu na vzducholoď.

Dokud táhl káru pokroku dobytek, šlo to krokem hlemýždím a na odkrvení nasazovaly se jenom pijavice a baňky.

V druhé etapě železný oř zrychlil tempo a krev lidská měřila se již na celé škopky. V etapě třetí zazářila světla veliká na cestu životem a krví lidskou zvedly se potoky ze břehů; však spád toku byl stále větší a délka etap jedné od druhé stále kratší, a nic na světě nemohlo tempo to zmírnit. Žilo se rychle, a stejně rychle se zapomínalo.

Dříve, když měřila se krev lidská na náprstky, mluvilo se o tom po celé generace. Nyní, když tekla potoky, za rok již o tom nikdo nevěděl.

Chvat života.

Když krvavý příval odpadl, letěly lodičky zrychleným tempem dále vpřed, třeba to zní jako anachronism, a spásné břehy vroubené zelenými hvozdy a květnatými nivami, míhaly se tak prudce kolem, že splývaly v beztvárnou šeď. Byl to sice optický klam, ale dravý proud vše strhávající nedovolil již žádné lodi u břehu zakotvit a ke skoku v divoké jízdě na ubíhající břehy zdánlivě šedé, se nikdo již neodvážil.

A tak se jelo! stále vpřed! pohodlně, bezpečně, rychle!

A tak novomanželé též nasedali do vzducholodí a letěli užívati líbánek kraj světa.

A tak též rozlétli se v širou dál Žemlička se svoji nevěstou.

Kam? – do Benátek? na Rivieru? nebo do Paříže? K smíchu. Tam jezdili Pražané na přesnídávku a v neděli na promenádu.

Sedmimílové boty nebyly již žádnou pohádkou. Navlékaly si je již malé děti, spěchající do škol na míle vzdálených, ukrytých v zelených hvozdech jehličnatých lesů, lidé kvapící do zaměstnání, a hospodyně na nákupy rozlétaly se přímo ku prameni.

Horizont mas rozbíhal se v rozměrech obrovitých na vše strany a globus nebyl již věcí neznámou.

Ještě v roce 1925, tedy v době, kdy prvá nemotorná létadla pokoušela se o dobytí vzduchu, potřeba znáti zeměkouli byla tak malá, že na příklad v hlavním městě jedné mladé republiky, v ústavech vědeckých a dokonce i v ústavě zeměpisném, postačoval úplně starý, zchátralý exemplář globu, který byl ještě pokryt vrstvou prachu.

Nyní každý žáček měl již globus doma, jako nezbytnou učebnou pomůcku.

A tak v sobotu ptal se již takový malý občan tatínka: „Tati, tam pojedem zejtja! Do Bjuseju nebo do Zíma!“ nebo: „Tati, pojď se kjouzat k Morici!“

Za čtyři hodiny byli novomanželé v Egyptě a snášeli se v Alexandrii na krásném náměstí „Place Mehémet Ali“, nazvaném ku poctě panovníka, který povznesl zase bývalé slavné město, během věků pokleslé, na nejpřednější přístav středomořský.

Než jeho pomník, postavený na náměstí jako památka piety vděčného města, hlásal o pomíjejícnosti lidské a marnosti tohoto světa.

I v tom Egyptě žhnula města světly daleko viditelnými, jež rozlévala jas svůj do velikých dálek a osvětlovala palmové háje a úrodná pole, tam, kde dříve písek, horký, suchý, žlutý, dusil všechen život.

I v těchto zemích tisíciletého kultu, praskly hradby starých útvarů a i tam kácely se trůny a staré turbany a fezy vzaly za své, ustupujíce cylindru a demokratickému klobouku.

Loď vklouzla do velikého hotelu „Republika“, kde měli již novomanželé přichystány pokoje.

Druhý den věnovali prohlídce města a pak rozjeli se k pyramidám u Gizehu, kde hemžilo se to cizinci a hlaholilo to všemi jazyky světa, jako u věže Babylonské.

Největší pyramida Cheopova, měřící kolmo od základny přes 137 m, je 4600 let stará. Dva miliony tři sta tisíc otesaných balvanů, měřících každý čtyřicet krychlových stop, bylo zapotřebí k postavení tohoto věčného pomníku jedné lidské jepice.

Obtížný výstup na pyramidy, který dříve prováděl se primitivním způsobem tak, že domorodci vytahovali cizince ze stupně na stupeň, konal se nyní pomocí zdviže, tak, že každý mohl pohodlně zhlédnouti kraj ze samého vrcholu pyramid, odkud otvíral se výhled na palmové háje, prostírající se kolem, kde dříve zela

vyprahlá poušť, a poskytující osvěžení na verandách hotelu, skrytého v jejich stínu.

A tajemná, mlčelivá sfinx – ta záhadná potvora – půl člověk – půl zvíře, tak výstižně symbolisující lidský rod, z jehož lebí a rukou vzešla, již tisíciletí dívala se do kraje a do prostoru, a viděla u svých nohou ruch a život dávných věků, kdy tyranie s hloupostí lidskou postavila si pomníky věčné, hlásající příštím symbolicky nepomíjejícnost těchto dvou složek.

Pak věky přešly, rod vyhynul a kraj zpustl. Horký, suchý písek zavál cesty, palmové háje, vysušil prameny a zavodňovací kanály a zalehl celý kraj rouškou tajemna.

Jen ty pyramidy zdvihaly se do výše, odolávajíce svými masivy živlům i zubu času, jako obrovské otazníky, dávajíce tušit poutníkům, že žil zde kdysi veliký rod. Jen karavany, obtěžkané náklady, ploužily se pracně kolem a odpočívaly v jich stínu.

Pak po dlouhém čase oživl zas kraj podivnými lidmi a třesk zbraní ozýval se kolem. Veliký Dobyvatel přišel a tajemná, mlčelivá sfinx dívala se s patra, jakoby úsměškem na lidského trpaslíka u své paty. A zase vítr rozvál sny o slávě a moci a jen malí šťastní lidé přicházeli obhlížet pomníky zašlého rodu a dívati se s jich vrcholu na zapadající slunce. Ale ani nyní, když zahemžilo se to kol pyramid podivnými velikými ptáky a kraj pustý oživl zelenými háji, plnými vzruchu, ani nyní tajemná sfinx nevyrušila se ze svého stoického klidu a chladně dívala se na změny kolem, které lidem jevily se zázrakem.

Žemlička s Haničkou sjeli po zdviži s vrcholu pyramidy Cheopovy a zajeli do hotelu, kde pod krytou verandou umělé přístroje osvěžovaly horký vzduch, a za zvuků příjemné hudby zasedli k obědu, jehož bohatý výběr mohl uspokojit i nejvybroušenější jazyk epikurejcův.

Po obědě přelétli ve své lodi do Kahiry, na níž s výše byl pohled úchvatný, jemuž rovná se jen pohled na Cařihrad.

Na čtyři sta mešit s četnými minarety zdobilo město veliké jako Vídeň. Domy bez komínů, beze střech, s plochými terasami byly tam již dávno, kdy ještě evropská města tonula v sazích a dýmu, ale teprve v dubě perpetua mobile zmizela špína z ulic domorodců a celé město v záři sluneční i ve svitu měsíčním bělalo se jako město z pohádky.

Zejména v noci mešity se štíhlými minarety, vroubené tisíci žárovkami, upomínaly na tisíc a jednu noc.

Než i zde hlas muezínů, vykřikujících s minaretů do čtyř stran světa, že „kromě Boha není Boha a Mohamed jest jeho prorok“, vyzníval na prázdno a vítězící hmota vytlačovala víru v ráj posmrtný. Jen kouzelné slovo – „bakšiš“ – vynález bohů – dosud neztratilo na zvuku a platilo v mešitách i na trzích.

Zastavili se v pevnosti, vévodící nad městem celému kraji, jejíž ozdobou byla dosud nádherná alabastrová mešita s nebetyčnými minarety a oslňujícími výtvory kamenickými v zažloutlém úbělu z proslulých lomů Beni–Suefských, známých již egyptským faraónům. „Gania – Muhamed Ali“ zvala se svatyně podle vladaře, zakladatele posledního panovnického rodu v Egyptě.

Pak si prohlédli pověstnou biblickou studni Josefovu, dle židovské legendy založenou synem Jakubovým, když byl náměstkem faraóna.

Studna je šachta 86 m hluboká, jež čerpala vodu dvěma velikými kolesy, uváděnými v pohyb párem volů. Tím byla dosažena hladina Nilu a voda mohla býti dopravena až do hradu.

Nyní byla studna ukazována jen jako památka zašlých dob zvědavým cizincům, a veliká moderní vodárna rozváděla vodu do celého města.

Zašly doby velikých faraonů i jejich nástupců; demokracie vládla s malými výjimkami celému světu, a tak i nad pohádkovou Kahyrou trčela z citadely demokratická děla a různé moderní pomůcky, hotové každým okamžikem chrlit nedemokratickou zkázu na vše strany.

Zatím slunce mizelo za obzorem a v nastávajícím soumraku slétli novomanželé do hotelu, kde při večeři dlouho se obdivovali rozzářeným věžím s balkonu a pak, stáhnuvše záclony u ložnice, odebrali se na lože.

Druhý den hned časně z rána vytáhli kotvy a stavěli se v staroslavném městě Memfis.

Ještě nyní v době, kdy člověk ovládal hmotu, působilo Sakkarské pohřebiště apisů, jež v hloubce 500 m bylo vytesáno ve skále, dojmem ohromujícím. Po stranách chodby ohromná pohřební jeskyně s černými rakvemi jako pro giganty z pohádek. Rakve všechny stejného tvaru zhotovené z jediného balvanu žuly, lesknoucí se jako mramor.

Každý návštěvník v údivu stál před rakvemi, vážícími 60 až 70 tisíc kg, s otázkou: Jak sem ti lidé, tehdy před čtyřmi tisíci léty dovlekli ty masivy a srovnali je do řady?“

I ta poslední černá rakev, stojící uprostřed cesty, jak ji tam zanechali, byvše při posunování jejím překvapeni událostmi, reformami nových kultů, stála tam dosud jako pomník lidské těkavosti, jako nedokončená věta, hranice, všeho mez.

Oslové a mezkové, kteří dříve v dopravnictví měst egyptských hráli tak významnou roli a jež pohůnkové jejich poctívali čestnými názvy, v tom domnění, že se tím cizincům zalichotí, jako: „Napoleon, Garibaldi, Moltke, Bismarck“ – ztratili nyní na ceně, jako všude;

vůbec do doby perpetua mobile byly tyto přírodní lokomotivy více ceněny než nyní, kdy práci svalovou nahrazovaly stroje o větší výkonnosti. A tak po epochálním převratu technickém šla dobrá ta zvířata, tak zvučných jmen, jenom do salámů. Jejich místo zaujaly elegantní lehké vozíky na způsob japonských a čínských „rikši“, jež se pohybovaly samočinně pomocí perpetua mobile a jichž kola přizpůsobena byla k jízdě i do písku.

Byly pro jednoho pasažéra a řidiče. Výhoda stroje spočívala v tom, že nejankovatěl a jelo se v něm rychleji, bezpečněji a pohodlněji nežli na hřbetě soumara.

Novomanželé pustili se pak dále, plujíce proti proudu nad Nilem.

Jižně od Minichu u Ben Hassanu, počínala oblast krokodilů, již dříve v těchto místech se zhusta objevovali, činíce pobyt u břehů dosti nebezpečným. Nyní však v době pohodlné a bezpečné honby v létadlech, vjel dobrodružný duch do každého Božídara Vonáska a právě ti, ukryti v nitru nedostižných vzducholodí, prováděli divy statečnosti, pobíjejíce vše kolem sebe, co se jim pod nohama hýbalo.

Jako lační psi, utržení od řetězu, vnikali měšťáci v celých hordách do divoké, neporušené panenské přírody, aby ji zpustošili a připravili o věnec.

Zlá doba přikvačila na všechno tvorstvo, které dosud unikalo z moci člověka.

Novomanželé snesli se prohlédnouti si zříceniny města Abyda.

Chrám mrtvých od krále Setiho I. (r. 1360 př. Kr.) a chrám mrtvých od jeho syna a nástupce Ramza II. (1330) překvapující krásou maleb a bohatostí hieroglyfů, staly se hlavním zdrojem badatelům luštícím záhady starých věků.

Přeletěvše Chartum a na levém břehu Nilu Bílého ležící Omdurman, v němž jsou obchodní domy pro Sudan a přilehlé kraje, dříve město milionové, nyní zase se zvedající, vznášeli se nad obrovským horstvem, jemuž co do velikosti a krásy jen Alpy neb Kavkaz se vyrovnají.

Nepohodlné a neschůdné stezky horského labyrintu císařství Habešského byly právě jeho ochranou, znemožňujíce nepřátelům vstup do nitra území, a hlavně tomu měli Habešané co děkovati, že uhájili si svoji samostatnost.

Císařství Habešské jest mimo starou říši Egyptskou nejstarší z útvarů státních na půdě africké. Počátky kultury dostaly se tam z říše faraónů, odkud již v VII. stol. v době Psameticha I. část bojovníků do hor zašla a založila hlavní město Axum. V III. stol. př. Kr. řečtí osadníci usadili se na pobřeží moře Rudého a přinesli o Habeši první zprávy. Křesťanství vniklo tam již v století IV. (330) a zachovalo se po nynější časy, ač bezpočetné návaly mohamedánské útočily proti mohutné pevnosti horské, v jejíchž údolích kult křesťanský nadějně se vyvíjel.

Křesťanství Habešské, uzavřeno jsouc kolkolem islámem a nemajíc spojení s křesťanským světem vnějším, najmě s Římem, strnulo ve formě zevnějšího obřadnictví a velice se podobá učení koptickému.

Abuna habešského, nejvyššího hodnostáře církevního, světí koptický patriarcha v Kairu. Abun jediný má právo císaře při korunovaci mazati a klatbou vlastizrádce stíhati.

Nemálo vyvinul se v Habeši život klášterní. Růženec, dřevěný kříž, slaměný deštník a knížka s Davidovými žalmy, to byla mnichova výbava. Od té doby, kdy mnichem se stal, voda nedotkla se jeho líce, poněvadž mytí je znamením marnivosti a bezbožnosti.

Pamětihodné jsou chrámy u Lalinbaly, vyznačující se souměrností a krásou. Mnohé kostely doby nové jsou nádherné, monumentální budovy.

Proto však přece křesťanství stalo se záchranou samostatnosti země a osvětového pokroku. Křesťanství vždy zakazovalo otrokářství pod trestem smrti; v půtkách domácích šetřeno vždy žen a dětí; lidskost projevovala se v Habeši vždy patrněji nežli v zemích sousedních – a co je zajímavého – než v mnohých kulturních státech evropských.

Většina obyvatelstva věří v Krista. Sotva čtvrtina všeho lidu je mohamedánská, židovská a pohanská. Habešané křesťanští i mohamedánští žijí pospolu, v míru a v pokoji, nevyrušujíce se nikterak v posvátných výkonech svých.

Muži i ženy nosí úzké kalhoty a přes ramena přehozené látky, togám podobné. Křesťané chodí bosi a bez turbanů, mohamedani s turbany a v kožených sandálech. Kněží a lidé vznešení nosí kazajky se širokými rukávy, střevíce s dlouhými zobci a kolem hlavy ovinují šátky v podobě turbanu. Mohamedánské černošky mají místo togy kolem boků kožené zástěry, nezahalující hořejší část těla. Muži nosí vlasy dlouhé a při obyčejné práci neupravené; nebo svázané ve tři klubka na temeni hlavy.

Habešané jsou průměrně prostřední velikosti, vypjaté hrudi, širokých plecí a vyvinutých svalů. Nos mají rovný nebo zahnutý, rty tlusté, oči veliké, inteligentní, vlasy černé kučeravé, vousy slabé. Barva pleti jest hnědá, olivověžlutá, červená i černá. Ženy jsou povšechně bledší než muži, tak že patrno jest na obličeji i mírné uzardění.

Hlavní potravou Habešanů jest brondu, syrové maso hovězí, k němuž se jí ostrá omáčka z černého pepře. Chléb pekou z ječmene, pšenice a z bobů. Za

nápoj slouží pivo medové nebo sorghumové. Hudbu mají ve veliké oblibě.

Typičtí jsou habešští židé. Falašové (tak se totiž habešští židé jmenují), kteří také jednou celé území ovládali, jsou nyní odkázáni na malý jen kus země při jezeře Tane. Honosí se tím, že pocházejí od patriarchův, ale ve všem podobají se ostatním Habešanům: v barvě pleti, ve tvaru lebky, v podobě obličeje, v oděvu a jiném. Hovoří kuorštinou, což prý je dialekt aganský. „Jsou to Židé“ – praví Rohlfs – „a od ostatních Židů na světě značně se liší. Řídí se a žijí dle Starého zákona, spravujíce se přikázáními Mojžíšovými a nevěří v příští Mesiášovo. O zajetí babylonském nevědí ničeho, existence talmudu jest jim neznámá, hebrejštině nerozumějí. Vše to nasvědčuje většímu stáří učení jejich, nežli jest učení ostatních Židů. Vstup do jejich chrámů a příbytků jest naprosto zakázán. Spravují se nejvyšším představeným a zachovávají přísně ustanovené řády. Provozují různé živnosti, jsou zlatníky, zedníky, hospodáři, hrnčíři a j., ale obchod jich neváби, v tom vynikají Habešané.

Císařství Habešské, ohraničené na severu řekami Marehem, Belesou a Munou, bývalo ještě za vlády Menelika II., císaře ethiopského (1889), panství despotické, ale i tam mezi ty velehory zavál větřík pokroku, a když vzducholodě začaly sbližovat světy, nezůstala ani Habeš ušetřena od blahodárného vlivu osvěty, rozlévající se po celém povrchu zemském.

Oni též, jako národ kdysi kultury vysoké, tedy kmen s duševní bystrou potencí staletí odpočatou, rychle doháněli v ohledu kulturním, co zameškali a osvojili si bystře též všechny mravy a zvyky kosmopolitismu ubíjejícího svéráz po celém světě, a tak když vzducholoď novomanželů snášela se v krajině Šoe do sídelního hlavního města Adis Abeba, uvítal je na

náměstí před hotelem vrátný v livreji plné zlata a černí sluhové v bezvadných úborech vyřítili se, aby uvedli vzducholoď do hangáru.

Na náměstí proudil život pestrý jako květy východu. Byla to směs kultu tisíciletého, vůně divočiny a pachy strojové kultury západního dneška. Černí důstojníci v pestrých uniformách vykračovali si zde stejně sebevědomě, jako jejich bílí kolegové v Paříži, Londýně nebo v Berlíně. Krásky habešské pak též svá těla odívaly do rouch civilisace západní; jen děti vzdorovaly houževnatě kultu Západu a proháněly se polonahé v sandálkách na boso, po dlážděných a asfaltových ulicích hlavního města.

Když něguš dozvěděl se, že přijel do města slavný populární detektiv v průvodu své nevěsty, přijmul jej v audienci a dal si od něj vypravovati podrobnosti o událostech v honbě za lupiči.

Pak mu přidělil za průvodce jednoho mladého důstojníka, který provedl je všemi třemi pásmy výškovými, na něž země je rozdělena. Nejnižší pásmo, jež sluje Rolla, jest nížinou na západě a jihozápadě ve výši 1800 m s průměrnou roční teplotou 20°.

Přelétli rychle obrovské pralesy, vlhké, neproniknutelné, plné nezdravých výparů, z nichž vznikají zimnice a úplavice. Potkávali po cestě jednotlivé lodě s lovci, kteří honili zde nosorožce, hrochy, slony, lvy a černé pardaly. S korun stromů ozývaly se vřískavé hlasy nesčetných opic, které při spatření lodě dávaly se na útěk, skákajíce mrštně s větve na větev.

Čím výše, tím více pralesy řídly, převládaly savany a objevovaly se skupiny kaktovitých pryšců, obrovských adansonií, měřících až 15–18 m v objemu. Bylo to pásmo druhé, voina dega, s podnebím příjemným a vlažným s teplotou 20° zřídka dostupujícím.

Kraj úrodný, s velikými sady ovocnými, citronů, fíků a zvláště výborného pisangu (Musa ensete – banán). Výše tměly se lesy cedrové, jež se nyní kácely a drahocenné dříví odváželo se po Rudém moři na lodích do Palestiny, k ozdobě nového židovského chrámu, který svým leskem měl omráčit nejen svět, ale i Jehovu. V jižní Habeši táhly se veliké plantáže kávovníku, jehož plody náležejí k druhům nejlepším. Habeš je vlastně pravlastí kávovníku.

Nad voinou degou (druhdy krajem vinorodým), vypíná se pásmo třetí, vlastní dega, kde mizejí nádherné lesy a v polohách slunečných daří se nejlepší ječmen a pšenice. Půda zdělává se až do výše 3600 m.

Když vraceli se z objížďky do hlavního města zpět, tonulo již v záři světel a za chvíli již seděli u bohaté večeře v hotelu, sdělujíce si navzájem zážitky a dojmy dne.

IV.

Druhý den hned po snídani vzlétli nad městoněgušovo a pustili se přímočaře do Bombaje přes Indický okeán, kterážto cesta dříve po lodi z Rudého moře trvala pět dní a nyní ji prolétli za šest hodin; takže, když slunce stálo nejvýše nad tou pohádkovou zemí, snášeli se do milionového města, rozkládajícího se dříve na sedmi ostrovech, jež během doby uměle, rukou lidskou, slily se v jeden celek.

Indie! země divů nejdivnějších, kde za hukotu strojů samohybných ozývaly se dosud zvuky cimbálů a píšťal různých šarlatánů, kde kvetly v zahradách a lesích džbánky s poklicí naplněné vodou, kde dosud lidé obětovali bohům i rozum a vydrželi pro slávu boží a vykoupení svých hříchů státi třeba týden na jedné noze, kde stavěli chorobince pro sešlý dobytek, dravce

a brouky a miliony lidí při tom zmíralo hlady, kde ve špíně Gangu máčeli dosud svá hubená těla obsluhovači věčných strojů, země, kde uctívali opice a svaté krávy, země krvelačných tygrů a bohů, eldorádo spisovatelů, jedovatých hadů, hlízového moru, slonů a maharadžů.

Země cementových a plechových přehrad kastovních, kde naposled i hrnčíř štítil se ševce jako prašivého psa a naopak.

Byly to přehrady na železobeton.

Každý cizinec byl pes prašivý, nečistý, od kterého se nesmělo vzíti sousto do úst, a který Ind opustil svojí zemi, byl zbaven při návratu jen za velký bakšiš brahmíny od nečistoty, kterou musel smýti požitím čtyř látek svaté krávy, a to: mléka, másla, hnoje a moče.

Ale moderní myšlenkové proudy jako lučavka rozežíraly v celém světě základy všech těch chrámů, zdánlivě tak nerozborných, a tak i na Gangu dočkali se ohromného zázraku, že lidé přestali chlastat hnůj tisíců vředovitých těl a mršin plovoucích na povrchu vod a srazili aureoly s hlav opic, krav, krokodilů, hadů i zištných brahmínů.

Stěhování lidských duší do dobytka bylo zaraženo na celé čáře a krávy znečišťující ulice města byly zahnány do chlévů a ohrad. Reformátoři bystře postřehli, že to stěhování duší lidských do hovad a zase zpět je lidem na závadu, a proto učinili vandrování tomu přítrž.

Exaktní věda železným koštětem vymetla hnůj a miliony bohů z chrámů a zahnala stáda lidí, válejících se na březích Gangu k mašinám, hotovícím nirvánu na zemi.

Bohové, kteří vlastně nikdy nemluvili, byli odsouzeni k věčnému mlčení a brahmíni vyhnaní z

chrámů prováděli svoje kejkle ve varietních místnostech a na tržištích.

Veliké pravdy probíjely se do zabedněných hlav a gordické uzly se roztínaly.

Již před tisíci lety v chrámech egyptských, kde za peníz, vhozený do tlamy nějaké potvory, vydala tato číši čisté pramenité vody, mlelo se to v různých lebkách kacířstvím, avšak bohové dob těch, masivní a těžcí, doléhali olovem na rozum lidský, žádajíce oběti krvavé a prohlašujíce maso přední za dosti dobré pro člověka.

Ale přišly věky a nadešla doba, že i ti Židé přestali na svátky „passah“ – běhat s ranci kolem stolů a macesy chroupaly jenom děti.

Zmýlit se je lidské a ti dobří muži, kteří prohlásili kýty za maso nečisté, dopustili se lapsu, který teprve po tisíciletí byl přiveden na pravou míru.

Indie, země divů nejdivnějších, nad níž vznášely se vůně a pachy koření, dráždící nozdry západních dravců, z nichž nejsilnější zemi opanoval, založiv si na bohatství země lesk své koruny, jejíž drahokamem byla největším a nejcennějším.

Dnes byla tato ohromná země svobodna, země se stamiliony obyvatel, podléhající staletí národu čtyřicetimilionovému, která za svou svobodu vděčila Číňanům, bez nichž by dosud byla v jařmu výbojných Britů, kteří těžce dosud nesli ztrátu nejvýnosnější kolonie.

Parsové, potomci Peršanů, kteří po pádu říše Sassanovců před Turky r. 650 po Kristu do Indie prchli, uniknuvše tak pronásledování mohamedánů, s domorodci se nepomísili a při svém malém počtu (v celku as 1 milion obyvatel) vynikali v obchodě a průmyslu nad Indy a záhy po odchodu Angličanů zmocnili se trhu, hrajíce vynikající roli hlavně v Bombay, kde bylo jich osazeno ke stům tisíců.

V Indii zastupují v té příčině podnikavý živel židovský, podobajíce se mu na první pohled i zjevem tělesným.

Mnozí z Parsů pomohli si k ohromnému jmění, z něhož blahovolně zakládali lidumilné ústavy a nechť již lidumilnost nabobů páchne čímkoliv, bylo to vždy více oproti hrabivosti Angličanů, kteří ze svých velkých zisků nevrátili tamnímu lidu, vzdor tendenčním báchorkám jejich romanopisců – nic.

Za vlády Britů, pro svoji loyálnost a věrnost k císařovně indické (totiž královně anglické) byli Parsové odměňováni výnosnými úřady vládních agentů a zástupců, k čemuž jim dopomáhala též znalost domácích a cizích jazyků.

Za převratu, kdy Indové pod čínskou ochranou zbavili se jha Britů, zakolísaly se i v Indii stolce maharadžů, ale novému proudu vzdělaných vrstev a hlavně studentstva, podařilo se sjednotit celý ten třistamilionový kolos, rozdělený na provincie se samostatnými vládami a jakýmisi zemskými parlamenty, v jeden mohutný celek, který na venek hlavně měl ve svazu národů váhu nemalou.

Parsové při obratu, jako lidé obratní, též obrátili, a tak z bývalých loyálních občanů císaře indického, krále Britů, stali se na obrátku horlivými přívrženci svobodné republiky, Zrovna tak, jako to dělají všude židé s jedinou výjimkou v jedné středoevropské republice, kde to dělat nemusí.

I ten zvláštní způsob pohřbívání u Parsů vzal novou dobou za své. Ty „věže věčného mlčení“ na pahorku Malabarském, kam dříve, podle svého náboženského ritu, předhazovali mrtvoly zemřelých za pokrm supům, stály nyní jen jako pomník jedné z těch mnoha cest, kterými se lidstvo těžce prodírá vpřed k životu rozumově dokonalejšímu.

Lidstvo je jako prostě malé dítě, se všemi nedostatky a sklony těchto malých bytostí.

Východních lidí zvláště postup myšlení logického bral se divnými cestami. Sta a tisíce let sedali tam lidé na bobku jako psi nebo opice, než konečně přišel někdo se židlí a řekl: hleďte! proč si nesednete na židli, vždyť celá stavba lidského těla přímo vyzývá a volá, aby usedl člověk tak, jak zvířata nesedají a nemohou!

Dekorace hnusných supů, kteří dříve věnčily věže těchto lidských mrchovišť, zmizely, a na místo nich vinulo se s vrcholků věží – jež jsouce otevřeny a beze střech, zarůstaly bujným rostlinstvem – spousty nádherných květů, jakoby kypících z ohromných těch váz, pohnojených lidskými kostmi; a když matky parské vodily sem na vycházku svoje děti, vypravovaly jim legendy, že ve vonných květech těchto žijí duše předků, jejichž kosti tlí ve věži.

Loď snesla se před velkolepé nádraží a zajela před veliký hotel na náměstí „Svobody“.

Po obědě odebrali se novomanželé k prohlídce města. Zejména velkolepá tržnice z kamene, železa a skla, zaujímající rozměry ohromného náměstí, upoutala jejich pozornost pestrostí a množstvím produktů tam vyložených. Ohromné spousty ovoce, ptáků a ryb různých druhů, že ani světoběžný Žemlička se v nich nevyznal.

Pak navštívili nejpěknější bombajskou vilovou čtvrt „Malabar Hill“ s překrásným pohledem na moře. Zde bylo viděti dosud stopy po bohatých kdysi Angličanech, v podobě krásných vil, jež bělaly se v zeleni tropické vegetace. Nejskvělejší vily však náležely Parsům, s nimiž v lesku a obchodní zchytralosti a zdatnosti závodili Banianové, kmen indický, vedle Mavarů a Maharati nejčetněji v Bombaji zastoupení.

Četné komíny, trčící dříve vedle štíhlých palem do oblak rušíce svým dýmem pohled na město, v době perpetua mobile jako všude zmizely a místo nich pnuly se k nebi jen smělé věže různých chrámů a veřejných budov, při nichž architekti zachovávali typický východní ráz.

Bombay již dříve pro svojí výhodnou polohu a výborný přístav, po otevření Suezského průplavu, zaujímal vysokého stupně obchodní důležitosti; ale nyní, kdy řev tygrů zanikal a slábl v džunglích, rozeřvaly se místo nich moderní potvory v moderních chrámech lidského ducha, které sváděly statisíce otroků od mnohorukých a mnohohlavých božstev pod své jařmo, utloukajíce v nich poslední zbytek ducha svým velkolepým Taylorovým systémem.

Hanička nemohla se odtrhnouti v sadech Malabarských od nádherné vyhlídky na město a na háje kokosových palem, za nimiž rozkládal se širý okeán.

Nad hlavami poletovali jim zelení papoušci, jejichž pokřik mísil se s vřískotem opic, které, ačkoliv ztratily gloriolu svatosti se svých chytrých hlav, skotačily vesele dále, neboť na život jejich neměl vývoj jejich dokonalejších bratří žádného vlivu, a ony prožívaly svoji bohatou životní náplň s pravou opičí filosofií nerušeně dále.

Potom usedli novomanželé do své lodi a za chvíli ocitli se na ostrově Elefante pouze pět kilometrů od Bombaje vzdáleném.

Ostrov pokrytý bujným rostlinstvem dostal název po ohromném skalním balvanu ve tvaru slona v trojnásobné velikosti životní vytesaném, z něhož zbyly nyní pouze neforemné trosky.

Proslulé chrámy jeskynní, z nichž hlavně síň chrámová spočívá na 32 sloupech a jest 5–6 m vysoká, lákaly kdysi zbožné věřící z celé Indie, z nichž zvláště

ženy oběťmi vyprošovaly si na bohu Šivovi (či vlastně na jeho odznaku plodivé síly) potomka.

Indická trojice boží (trimurti) obrovská socha se třemi hlavami znázorňující Brahmu, Višnu a Šivu, a mnoho jiných oblud a nesčetných božstev, podřízených démonů, lidí a zvířat bylo vytesáno ve skále a po stranách dveří.

Tyto sochy obludné, nesympatické působily zejména na Haničku dojmem tísnivým, a když vyšli z temna jeskyň na slunce pod blankytnou oblohu, oddechla si, nemohouc pochopiti duši východních lidí, že mohli míti v takových výtvorech zalíbení.

Pak vzlétli do výše a pustili se přímočaře směrem severovýchodním na šíř Indie a za 3 hodiny, uletěvše 1700 km snášeli se do Kalkuty, dříve hlavního města angloindické říše, také „indický Londýn“ zvaného, nyní sídlo Svazu spojených republik indických.

Založeno bylo r. 1711. Na jižní straně zdvihá se pevnost William v podobě pravidelného osmiúhelníku, za vlády Britů nejpevnější bod celé Přední Indie. Tam býval složen nesmírný válečný materiál, přichystaný pro všechny možné případy. Neboť Angličané byli „mužové činu“ a v otázce moci a nadvlády neznali žertů. Než doby té hanby otroctví třístamilionového národa, ovládaného hrstkou distinguovaných dravců, byly již pryč, a nyní po krátké době všeobecného odzbrojení moudrým a prozíravým řízením vlády Indů počaly se plniti zase sklady a kůlny materiálem všeho druhu, jehož se vždy užívá, když rozumu je na mále a když klacek vyletí jako poslední zoufalý argument lidské moudrosti.

Žemlička zajel s lodí do Čanringi, nejhezčí to čtvrti kalkutské, obklopené věncem zahrad, jejíž domy vystavěny jsou v podobě selských obydlí. V ní jsou budovy vládní a sídlo presidentovo. Evropané ovšem z krásných vil a paláců zmizeli a místo jich zaujali

moderní maharadžové obchodní a průmysloví, Parsové i domorodí vyznavači boha Merkura.

Slétli na široké nástupiště na střeše moderního hotelu a po uložení lodi v hangáru odebrali se do svých pokojů, jež měli telegraficky předem zamluveny a z nichž byla vyhlídka do dvou širokých tříd a na nesčetné věže chrámů různých křesťanských vyznání, mešit mohamedánských a božnic Hindů, pak na výstavné monumentální budovy různých vědeckých a literárních ústavů, jež v celku vtiskují Kalkutě ráz velkoměsta evropského.

Kalkuta jest od moře vzdálena 165 km. Ležíc příliš hluboko, měla vedeny stoky do jednoho mrtvého ramene ganžského, kde v letních měsících šířil se nesnesitelný zápach a různé nákazy na všechny strany.

Nyní v době perpetua mobile byla tato kardinální zdravotní podmínka rozřešena; mrtvé ganžské rameno oživlo, vody byly svedeny do moře a zdravotní stav města a okolí byl zvýšen.

Jako všude ve velkých městech i zde v Kalkutě mizely křivolaké úzké uličky, kde dříve v malých domech tísnilo se statisíce lidí v nezdravých, šerých místnostech. Jen malé zbytky toho pozdního středověku zůstaly jako na ukázku, jak dlouhé věky musely přejíti, než lidé přišli na to, že slunce a vzduch je život.

Na čápy marabů, šakaly a supy, kteří dříve starali se o čistotu města, požírajíce odpadky po ulicích, přišly zlé časy a oni byli nuceni, vlivem čistoty moderních ulic města, přeložit své působiště, ovšem ve značně ztenčeném počtu, zase ven do přírody, kde byl boj o život těžší a tvrdší.

Menší příslušníky člověka, sdílející s ním jeho obydlí, jako rozličné druhy malých zvířat a hmyzu, nebylo lze pohnouti k výpovědi a oni zůstali člověku

věrni, jsouce mu k užitku i na obtíž, každý dle svého poslání na zemi.

Proto Hanička, v ložnici hotelu, když připravovala se ku spánku, zděšeně vykřikla, když mihla se jí pod posteli malá ještěrka g e c k o zvaná a kolem hlavy jí zavířil létací šváb, který vletěl otevřeným oknem do ložnice.

Žemlička se smál: „To bys ani nevěděla, že jsi na Východě! Příslovečná špína Východu zmizela, s ní šakalové a supové z ulic měst, a to zde jsou poslední zbytky věrných druhů člověka. Ještěrka je v celku neškodná a je užitečná; chytá komáry a mouchy. No a ten šváb – toho vyženem a druhé sem nepustíme.“

Než šváb, kterého vábila sklenice s limonádou, stojící na stole, byl jiného názoru, a přes Žemličkovu námahu, který za ním běhal s ubrouskem, ven nechtěl. Zavířil pokojem a usedl na stěnu vedle hodin.

Žemlička, dopálen nezdarem a ženiným smíchem, se rozhodl, že švába zastřelí. Vyndal z kapsy vzduchovou pistoli.

Hanička, která již ležela v posteli a sledovala jeho počínání, zvolala:

„Pro Krista! Co chceš dělat?“

„Zastřelím ho! Jeho vina!“

S postele ozval se hlučný smích.

„Co se směješ?“

„Vzpomněla jsem si na tvého přítele, co by říkal, že jsi jel do Kalkuty střílet šváby.“

Žemlička zamířil, brok hvízdl vzduchem a šváb zasažen, spadl k zemi.

„Šváby střílet, holečku, je těžší než tygry!“ – pravil Žemlička, pečlivě přitahuje síť v otevřeném okně.

Pak se v ložnici zešeřilo a jen v matném svitu z ulice, tlumeném záclonami, zaleskla se sklenice s limonádou, mizící někam v bezednu a v místnosti rozhostilo se ticho.

V.

Druhý den vstali oba manželé záhy a po osvěžující koupeli zasedli ku snídani, kterou jim přinesl sluha do obývacího pokoje.

Veliká mísa s ovocem byla hotovou výstavou darů tropické flory. Ananasy, banány, oranže, chlebovník, duriany, ostnaté plody stromu Anona muzikata, mangostany a různé marmelády broskvové, jahodové, malinové a jiné zvyšovaly svojí vábnou vůní chuť k jídlu.

Nástropní punka, vějíř vlnící vzduch, kterým dříve pohyboval obyčejně sluha Číňan, byl nyní v tropech nahrazen samočinným ventilátorem, který vháněl do místnosti chlazený vzduch, čině pobyt snesitelný v žáru tropického slunce.

Otevřenými dveřmi s balkonu vlétla do pokoje kavka, jichž hemžilo se po střechách celá hejna. Poskakovala chvíli po zemi a pak vlétla na stolek, kde měla Hanička položeny šperky, a uchopivši do zobáku lesklý prstýnek, chystala se odlétnout. Žemlička však nespouštěl s ní zrak a sotva roztáhla křídla k letu, klesla sražena brokem k zemi. Prstýnek vypadl jí ze zobáku.

„Tady je to jako v džungli! Lov dravé zvěře při snídaní. Co chceme víc?“

„Vidíš! Ty se směješ, ale nebýti mé bdělosti, tak již by se z tvého prstýnku radovala kavka.“

„No! vždyť já to, Františku, uznávám a oceňuji. Tu máš za to ten jahodový koláč.“

„To jsou ty stinné stránky toho zdejšího ráje,“ – pravil Žemlička – ukusuje koláč.

„Co? ty koláče?“

„Ne – ty kavky! a ta drobná havěť. Nejhodnější z nich jsou ty ještěrky g e c k o ; škoda, že požírají jenom

mouchy a šváby. Kdyby požírali havěť dvounohou, již mohlo býti dobře na světě.“

„Nespadnou nám na hlavu nebo do jídla?“ ptala se Hanička, pozorujíc rej ještěrek na stropě nad stolem.

„Ne! ony jsou vyzbrojeny přissávacími polštářky jako mouchy. Tím se udrží i na hladké stěně a stropu. Zde si jich domorodci váží jako neškodných a užitečných zvířat, nejlepších svých pomocníků na hubení hmyzu. Proto jsou tak krotké, že se odváží vylézti i na stůl při jídle.“

Posnídavše, vypravili se do města na obhlídku, v najatém vozíku samočinném, který řídil polonahý domorodec.

Značný počet protestantských kostelů upomínal na rozpínavost Britů, kteří dovedli současně sloužit Bohu i Belzebubu.

Řidič a zároveň průvodčí, dovezl je ku břehu řeky Hugli. Tam, kde dříve stávalo veliké otevřené žároviště, bylo nyní moderně zařízené krematorium, kde celá řada pecí byla stále v činnosti a v dým a popel obracela těla mrtvých i s nedokončenými tužbami a sny, aby naposled vše to veliké a neobsáhlé bylo směstnáno do malé krabice, kterou si pozůstalí odnášeli domů.

Někteří vyklepávali obsah uren do živlu posvátného proudu Hugli, tak jako se vyklepává dýmka, což prý zemřelému mělo dělat obzvlášť dobře.

Cholera, která dříve kosila v Indii ročně tisíce a v některých letech i statisíce lidí, byla nyní velice omezena, zvýšením zdravotních opatřeni, zavedením vodovodů s pitnou vodou a čistotou, poučováním mas, školami a nařízeními, jež se usilovným a energickým vedením vlády vžilo i do širokých vrstev.

Potom zavezl je průvodce na rybí a zvěřinářský trh, kde byly ohromné spousty divokých kachen, volavek, ryb, raků a krabů, jež užívají domorodci k přípravě

oblíbeného pokrmu *kary*, sestávajícího z rýže, masa a kořenné omáčky.

Ve čtvrti domorodců, kde byl trh na živou zvěř, mezi různými papoušky, medvídky a opicemi, zalíbila se Haničce jedna malá opička a papoušek, které si koupili a vzali s sebou do lodi.

Pak zajeli do proslulé botanické zahrady na pravém břehu ramene Hugli, kdež minuvše nádherné aleje královských palem, mahagonů a kasuarin upoutal jejich pozornost obrovský smokvoň indický, bezmála 200 let starý, jehož peň měl v obvodu 14 metrů a rozložené větve rozkládaly se do obvodu 400 metrů. Projeli ještě nádherný sad *Edengarden* zvaný, nesoucí jméno zakladatelky, sestry lorda Aucklanda, miss Eden, kde dříve sjíždívala se elita britské společnosti za večera v plném lesku při zvucích vojenské kapely.

V zoologické zahradě bavili se novomanželé podívanou na celá stáda tygrů, nosorožců jednorohých i dvourohých, pak různých ptáků a jedovatých hadů.

„A dost!“ – pravil Žemlička – „více viděti nechceme – viď, Haničko? K obědu a poletíme.“

Po obědě vzlétli nad hlavní město Spojených států indických a pustili se přes cíp zálivu Bengalského do Barmy (Birmy).

Zde ještě na pobřeží Arakanském v Horní Birmě, hemžilo se to Indy, kteří zaplavili hustě vyhrané území toto až k rovnoběžce 20té. Když však o hodině druhé přeletěli řeku *Iravadi* u města *Magve* a vlétli na území Dánů, ruch ustal a ticho, velebné ticho přírody nerušené rukou člověka, ticho, v kterém bylo ještě cítit závan smrti, která tu před třemi roky řádila v plné síle, vanulo s opuštěných, zarostlých polí, sadů a lesů, kde do nedávna upadaly a uvadaly nádherné plody štědré flory, založené pilnou rukou Žlutých, a jen hejna ptáků, opic a různé té havěti těžila z darů těch.

Nesmírná pole rýžová v poříčí Iravadi, odkud dříve se dovážela rýže do Kalkuty, ležela ladem,

Dánové, kteří se ujali území po Číňanech, obsadili přístavní město Rangun, při ústí východního ramene Iravadi. Při svém malém počtu obyvatel nemohli zaplavit žírné ty kraje, jako Indové Birmu Horní, a tak jevil se náhlý kontrast ten na hranicích zřetelně již s výše.

Když pak v příští hodině přelétli veletok Salwen a vlétli do říše bílých slonů – Siamu, jevil se kontrast ten ještě zřetelněji.

Siam zaujímal před vpádem Žlutých as 600.000 km2 s 10 miliony obyvatel. Též v této říši pohádkové tisícileté kultury, moudrý panovník Mongkut a syn jeho, král Chulalonghorn, prolomili hradbu mezi Východem a Západem a po cestě do Anglie a Holandska, pustili se do reforem, otevřeli zemi cizímu obchodu. Siam vstoupil do spolku států poštovních, zavedli telegraf. Vývoz rýže, dřeva teakového, ryb, pepře aj. stoupl a blahobytu v zemi přibývalo. Též ve společenském životě nastaly následkem králových zkušeností v Evropě nabytých, pronikavé změny. Otroctví dědičné zrušeno, stavěly se školy a dokonce i měření času, váhy a míry upraveny po evropsku, čímž přetrumfli i Angličany, kteří z pouhé plemenné národní pýchy, ješitnosti a marnivosti užívají dosud zastaralých nepraktických měr a vah i mincí a vzpírají se užívat systému desetinného jenom proto, že to nevynášel Angličan.

Než to vše patřilo minulosti a zase zbylo z toho jenom: Byl jednou jeden král – –.

Siam byl čínskou záplavou přímo pohlcen. Před jejich vpádem zlomil národ poslední pouto vížící jej ku králi a v době kvasu a přeměn překvapeni byli válkou se Žlutými, a než nabyli času k ustálení věcí svých,

byli žlutou lavinou strženi. Ztratil se národ – tak jako kdysi jinde.

Při zápase se Žlutými zašli s nimi; jen stopy po nich zbyly.

Jejich typické stavitelské umění, které bylo čínskému poměrně nejbližší, bylo od Číňanů respektováno a chováno v úctě a šetrnosti.

Nyní však pustly nádherné pagody siamské i čínské společně a trčely do výše jako němé pomníky slávy zašlých rodů, jichž vybělené kosti rozeseté po cestách a polích svítily v jasu slunečním, a jen spousty volavek, pelikánů a hejna kaloňů přeletujících řečiště a kanály, oživovaly veliké to pohřebiště a o žatvu divoce bujících plantáží a bohatých plodů starali se jedině rody opičí, hrající si v korunách listnatých stromů.

Na řekách u měst, kde dříve proháněly se loďky Siamců a Číňanů, jen stáda buvolů chladila se ve vodách v úpalu slunečním a z hor vybíhali sloni ve stádech do údolí.

Žemlička zahnul podél řeky Menam k hlavnímu městu Bangkoku, kde sídlili nynější majitelé Lotyši.

„Hleď!“ – ukazoval Žemlička dolů na stádo slonů, běžících k vodě – „bílý je vede, snad je to tentýž, který ještě před patnácti lety jezdil v plné slávě ulicemi Bangkoku, poslušen pokynů svého pána, opásán skvostnou čabrakou. Je to zvíře, které se od lidí mnohému naučilo, a nyní postavil se v čelo svých nevzdělaných bratří, kteří jistě učeného slona respektují.

Žemlička snesl se s lodí dosti nízko a zmírnil let, aby si Hanička mohla dobře prohlédnouti to stádo velikých ušlechtilých zvířat, která se valila vysokou travou, jako živé balvany vpřed.

Bílý vůdce zvětřil loď, natáhl chobot do výše a mocně zatroubil – jako na uvítanou1? – nebo na výstrahu?

On „bílý“ byl věky ve službách „barevných“, těch dvounohých tvorů, ale „bílým“ nevěřil. Byl civilisovaný slon a oni civilisovaní lidé, avšak ne každý civilisací stejně chápe.

Barevní dříve poutali je do svého jařma a užívali je k různým službám a bílým slonům dokonce prokazovali i poctu, ale když „barevní“ zmizeli a po čase objevili se „bílí“ a chrlili ze svých lodí na ně jen zkázu, tu pochopili sloni teprve ten rozdíl civilisace různých plemen a v bílých viděli jen dravce, kterým je nutno se vždy vyhnouti.

A tak zatroubil bílý vůdce na výstrahu, po níž stádo prchalo zděšeně k lesu do úkrytu před strašlivým tím ptákem dravcem.

Než zde byly obavy jejich zbytečný. Žemlička neměl žádných vražedných úmyslův.

Mláďata sloní běžela mezi nohami svých matek, které je kryly svými těly.

„Což lapit jedno malé slůně, opička Minka by měla kamaráda, nemyslíš, Františku?“

„Takové slůně jest sice roztomilé, jako všechna mláďata ve své naivnosti a nemohoucnosti, avšak kdyby ti tak v lodi zajelo svým nemotorným rypáčkem do nádobí a začalo tančit charleston z kabiny do kabiny, tak by tě miláček brzy omrzel. A pak jeho maminka by plakala a sloní pláč rozrývá srdce. Byl jsem jednou v Africe při honě svědkem takové scény, kde raněný slon umíral. Tenkráte my lovci všichni jsme se styděli a jeho pláč pokazil nám náladu.“

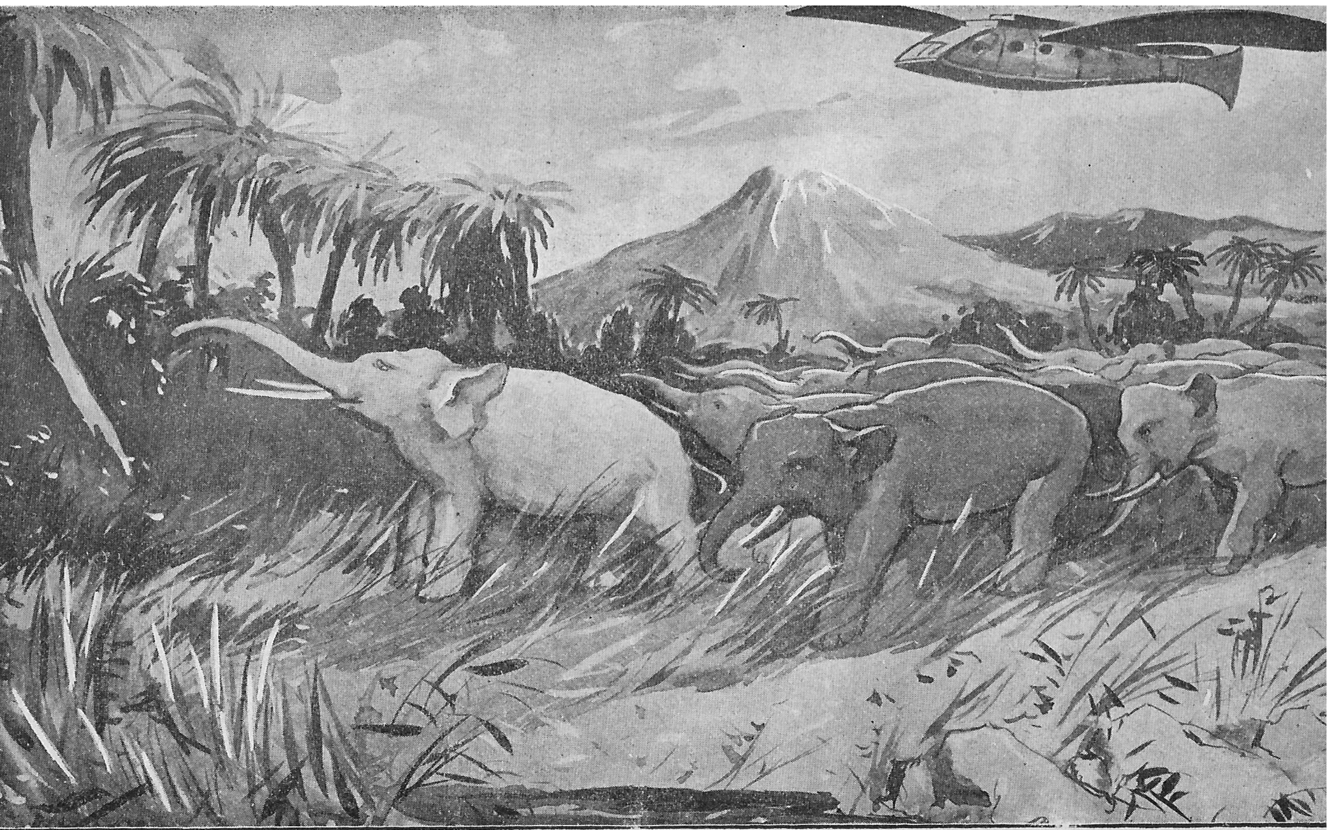
„Vždyť já bych nechtěla jeho matce způsobiti žal, – hleď, jak to peláší, již jsou v lese.“

Jen mohutná, ušlapaná cesta v trávě značila stopu, kudy bralo se stádo.

Loď pak rozjela se ve zvýšeném tempu dále podél toku řeky Menanu a ve třetí hodině jízdy blížila se k

hlavnímu městu Bangkoku, které leželo na samém rozhraní území Lotyšů a Dánů.

Vysoké věže pagod a chrámů týčily se k nebi, jako veliké pomníky rodu, který ještě před patnácti roky žil tu svým svérázným rušným životem, životem pestrým, plným vzruchu a exotismu, kde střídaly se obrazy jako v kaleidoskopu. Dnes zbyly z tohoto sídelního města králů siamských jen ubohé trosky.

Bílý vůdce zvětřil loď.

Bang–kok znamená po česku město divoce rostoucích oliv. Od ústí řeky Menamu vzdálen jest 64 km. Domy na pevnině, většinou ze dřeva, bambusu a jílu, vyjmouc palác královský, chrámy a některé domy soukromé, vzaly při vyhubení žlutých požárem za své, a též druhá polovina města, jehož domy spočívaly na vorech, zakotvených na březích řeky, podlehly zkáze.

Plovoucí toto město s ulicemi a bazary na vodě, kolébající se vedle sebe ve třech i čtyřech řadách, s tržištěm i kilometr dlouhým, kde proplétaly se loďky kupujících, obratně řízeny muži, zmizelo. Řeka Menam byla hlavní třídou hlavního města. Od ní rozvíjely se na všechny strany ulice poboční, to jest postranní průplavy, mnoho kilometrů dlouhé, kde všude dříve panoval čilý ruch pouliční.

Před vpádem Žlutých měl Bangkok. 600.000 obyvatel, z nichž polovina již tehdy byli Číňané. Po žluté záplavě stoupl počet obyvatel na 2 miliony a město šířilo se kol obou břehů na vše strany.

Královský palác obehnaný 1300 m dlouhou zdí, později sídlo čínského guvernéra a nyní guvernéra republiky Lotyšské, budil zdáli již pozornost svojí čtyřhrannou budovou, jejíž pozlacená věž leskla se v zapadajícím slunci, jako poslední odlesk dávné pohádky.

Snesli se na nábřeží, kde byl zrestaurován veliký hotel po Číňanech a kde soustřeďoval se hlavní ruch města. S hotelové verandy na střeše, kde se novomanželé usadili na malé občerstvení, bylo viděti na přijíždějící lodi do přístavu, který byl Číňany učiněn splavným i pro veliké lodi námořní.

Potom šli na obhlídku města, dívajíce se hlavně na zvetšelé pusté chrámy, oprýskané pagody, jež zdáli a na fotografii budily ještě jakýmsi dojmem, ale zblízka to byly rozvaliny, ohlodané zubem času. Restaurování jich stálo by obrovské sumy, nehledě k tomu, že

domorodí umělci vyhynuli a Lotyši měli jiné věci na starosti, než správu těchto mrtvých pomníků rodu. Jediný palác královský uvnitř byl ještě dosti zachovalý a skýtal nevšední podívanou. Pestrost a nádhera jednotlivých paláců, svatyň a pagod přímo ohromovala. Palác byl zařízen s přepychem pohádkovým a jednotlivé síně jeho byly přímo přecpány pestrými mosaikami, bronzovými sochami, zlatými trůny, mramorovými lázněmi, zdobenými majolikou a drahým kamením.

Průvodčí, Lotyš, vypravoval, v jakém stavu nalezli palác po vyhubení Žlutých a domorodců. Dle zbytků koster, kol paláce a uvnitř, bylo viděti, že v chaosu a vřavě, vzniklé vražednou epidemií, mělo mnoho lidí zálusk na poklady paláce, a některé věci též zmizely. Avšak daleko to lupiči nedonesli. Někteří nevyšli ani z bran paláce a vzali za své hned v jeho síních neb na nádvoří. Jednoho z pozdních nalezli až u samých bran města, s torbou plnou uloupených drahých kamenů.

Novomanželé chodili jako zmámeni, ze síně do síně a oba byli doslovně v „Jiříkově vidění“. V duchu viděli seděti na zlatém trůně krále Chulalonghorna s typickou kornoutovitou korunou na hlavě, obtěžkaného drahokamy, pod velikým baldachýnem z drahocenné látky, obklopeného dvořeníny a před ním na mosaikové dlažbě, pokryté vzácnými koberci, za zvuků hudby, prohýbala se pružná těla bajader krasavic, posetá brilianty, safíry, smaragdy a topasy, jež v lesku světel sršely ohněm, jako ta mladá vyzývavá těla.

Dnes bylo pusto v hodovních i tanečních a audienčních síních, a těla vládců, dvořanů i krasavic dávno obrácena byla v prach; jen ty kameny hořely dosud plným ohněm a hlásaly slávu zašlých dob pohádky Východu.

Lotyši střežili žárlivě tyto vzácné památky, které jim připadly při veliké hře národů, a ozbrojení dozorci, rozestavení po místnostech, hlídající bystře poklady a ruce návštěvníků, tlumili hned v zárodku případné touhy milovníků starožitností.

Druhý den vznesli se novomanželé nad trosky pohádkového města a za chvíli zanikl lesk zlatých střech pohádkového paláce za obzorem.

Pustili se směrem jihovýchodním přes Kambodžu, jež bývala v XVI. století mohutným královstvím, k němuž náležela část Siamu, Laoje a Annamu. Tehdy vznikly velkolepé stavby v Angkoru při jezeře Toulesapu, jejichž zříceniny zahlédli novomanželé po levé straně. Sláva a moc její poklesla, stala se poplatnou Siamu, potom byla pod ochranou Annamu a před vpádem Žlutých byla pod protektorátem Francie. Nyní tato země, bohatá na slonovinu, bavlnu, hedvábí a ohromné množství ryb, s lahodným mírným podnebím náležela Lotyšům.

Za hodinu přeletěli veletok Mekong a vznášeli se nad Kočinčinou, a když minuli trosky hlavního města Saigonu na širokém toku Dong–naji, rozevřelo se pod nimi Jižní Čínské moře a celou hodinu neviděli než ohromné spousty vod.

Třetí hodinu jízdy objevil se před nimi severní cíp ostrova Borneo, většího než bývalá říše Rakousko–Uherská.

Borneo, země orang–utangů, opic nosatých, vousaté vydry, dikobrazů a jelenů pižmových! Země zlata, démantů, kamenného uhlí, antimonu, mědi, olova, rumělky a petroleje! Země bohatých lesů gutaperčových, ságových, kafrovníků, palmy arengové (k výrobě palmového cukru) a nádherných ptáků!

Ostrov patřil ze tří čtvrtin Holandsku a ze čtvrtiny Anglii. Nyní byl majetkem Irů.

Ve čtvrté hodině již zase měli hlavní město severní části ostrova Sandakan za sebou a blížili se mořem Celebeským k severnímu cípu ostrova Celebes. Bavlna, ptačí hnízda, tabák, ságo, zázvor, zlato, cín a rozmanité pryskyřice byly dříve zdrojem obchodu ostrovanů a Nizozemců, jimž dříve država tato patřila. Nyní vlála nad přístavním městem Menado, které se jim kmitlo pod nohama, vlajka Belgů.

A pak zase moře Molucké zvané a po páté hodině jízdy letěli přes severní skupinu ostrovů Moluckých, z nichž největší Halmahera (Djajlolo) 1800 km2 veliký, podobá se tvarem i poměry přírodními Celebesu.

Ostrovy Molukky, jinak také ostrovy hřebíčkové zvané, pro plantáže rodící toto vonné koření, jsou zpravidla hornaty a na místech nevzdělávaných pralesem pokryty. Hlavní živitelkou ostrovanů byla palma ságová.

Pod palčivými paprsky slunečními, v stálém vlhku bují tmavá houšť stromů, křů, lijan, listův a květů, těžké, syté. omamující vůně. Po větvích skřehotá bílý kakadu se žlutým chocholem, koruny stromů muškátových a tamarind hemží se holuby, různobarevnými papoušky a vzduch plní se veselým bezstarostným křikem té pestré ptačí havěti, že zbavena byla největšího svého nepřítele – člověka.

Původní obyvatelé Alfurové, živi jsouce před věky volně jako ptáci, byli příchozími Evropany a Asiaty od pobřeží vytlačeni a vlasti své zbaveni. Ostrovy opanovali Holanďané a pak Číňané. Pak přišel mor, který vyhubil Žluté, Bílé i Hnědé a kakadu prováděli ve větvích stromů tanec svobody. Však nevychovali ani dvě nové generace a dravci lidé objevili se znovu na ostrovech; ovšem, že ve značně zmenšeném počtu, a zatím jenom na pobřeží. Tenkráte to byli Portugalci.

Novomanželé přelétli jižní cíp Halmahery, a když brázdili vzduch nad průlivem Djailolským a slunce

stálo na obloze nejvýše, objevila se před nimi země, kde vlála vlajka československá.

VI.

„Naše barvy! vidíš, Haničko na stožáru, jak tam svítí?“ – upozorňoval Žemlička svoji družku, když blížili se k pobřeží československé državy, kde ve stínu palem bělalo se v zátoce sídelní město guvernéra, rozložené malebně po návrších, tonoucích v bujné zeleni tropické vegetace.

„Barvy veselé, jásavé, živé! barvy našich otců, pod kterými žili a za něž umírali!“ – horoval dále Žemlička – „naše vlajka – náš měděný had, při pohledu na nějž uzdravovali se naši nemocní v těžkých hodinách, když hromy a blesky snášely se nad naší vlastí.“

„Ano!“ – svědčila Hanička – „jsou milé ty naše barvy, jako ty květy našich luhů. Jsou symbolem zdravého jádra našeho rodu, které přes všechny neblahé vlivy různých cizích hesel zůstává nedotčeno, a já věřím ve zvláštní poslání, které je nám Čechoslovákům od Vyšší moci určeno.“

Žemlička, maje pravou ruku na volantu, levou objal svoji družku a přitisknuv ji mocně k sobě, políbil ji na tvář.

„Pohleď! co to tam dělají u břehu na těch loďkách?“ ptala se Hanička, ukazujíc rukou k pobřeží na severní straně zátoky.

„To je lov perlorodek. Vidíš tam dále u břehu tu řadu budov? To je velkolepý podnik na umělé pěstování perlí.“

„Komu to patří?“

„Firmě Mendelsohn z Prahy.“

„To je Čechoslovák nejčistšího zrna, viď?“ – zasmála se Hanička.

Žemlička pokrčil rameny. „Pokud se příslušnosti týče, ano! Obchod je mezinárodní a kdo se k věci dříve přitočí, ten ji má. Našim lidem schází dosud ten bystrý postřeh a rychlé rozhodnutí k dobrým novým podnikům, kterým jsou tak v hojné míře obdaření Židé. Máme stále mnoho co dohánět v tom oboru. Jim to ovšem usnadňuje jejich zvláštní pevná posice v obchodním světě a jejich soudružnost. Obchod je mezinárodní. Má u svého vozu železná kolesa a ta drtí hravě všechna vlákna bratrství a solidarity, spojující spřízněné národy. Není však větších fašistů nad Židy, kteří mají právě ten mezinárodní obchod v ruce. Fašistů tím nebezpečnějších, čím méně řvavých a hlučných. Oni nejdou na to se žádným klackem – ale vládnou. A kde klacek řádí, tam dopadá jen na gojimské hřbety. Jsou obrněni zlatými šupinami, od kterých se každá rána odrazí. Židé dovedou obchodovat se vším, tak jako svého času Číňané. S veteší i s krásou všeho druhu."

„Klobouk dolů před panem Mendelsohnem! Velkovýroba pravých perlí. Podřídit si i škeble, aby za člověka pracovaly, to je triumf kořistění z práce."

V tom se od pobřeží odlepil celý řetěz vzducholodí, které s vůdčí lodí v čele ve spořádaných řadách odletěly směrem severozápadním. A ještě jedna loď vylétla od pobřeží– a ta letěla novomanželům vstříc. Po prohlídce, která se odbyla hladce, snesli se do přístavního města.

VII.

I zde na Nové Guineji bylo viděti ještě stopy zásahu silné Žluté ruky. Před vpádem Žlutých byl tento po Grónsku největší ostrov světa (785.000 km2) politicky rozdělen poledníkem 141° v. d. na dvě části. Západní byla nizozemskou, východní britskou državou.

Původně tato britská polovina dělila se také ještě na dvě části, kterým rozhraním bylo pohoří Bismarckovo, na jih od pohoří toho byla osada britská, na sever německá. Za první světové války stala se britskou državou. Nyní po slosování připadla Jugoslávii.

Však tato perla ostrovů s bujnou pestrou vegetací tropů, nádhernými ptáky a hmyzem, pravé eldorado botaniků a entomologů s neproniknutelnými džunglemi a lesy vzácných dřev a nerostných pokladů, měla jednu velikou vadu. Vedro a veliké vlhko podporované houšťkou lesů, působí, že celé pobřeží jest nezdravo a Evropanům neobyčejně nebezpečno. Průměrná teplota 22° až 31° (vnitř ostrova 26° C).

Břehy, které měly dříve málo vhodných přístavů, byly za vlády Žlutých opatřeny přístavy umělými, moderními, s velikými hrázemi a moly hluboko do moře vybíhajícími. Korálové útesy při pobřeží, pokud stály v cestě při vjezdu do přístavů, byly vyrvány a plavba byla bezpečná.

Lesy, sáhající místy až ku břehům, byly vykáceny a ohromné lány obdělané půdy táhly se hluboko do nitra země, kde ještě husté neproniknutelné pralesy, rukou lidskou nedotčené, očekávaly svůj příští osud.

Primitivní domorodci Papuové a různé ty trpasličí kmeny nedočkaly se blahodárného vlivu civilisace a při vyhubení Žlutých vzali též za své a jen kostry a lebky jejich rozeseté po ostrově, jak Morana je stihla, čekaly na učené sbory vědců, kteří by je změřili, zvážili a zařadili do sbírek a napsali o nich tlusté knihy.

Stopy jejich primitivního kultu v podobě různých ozdob, válejících se mezi hromadami kostí, svědčily, že pud estetický probouzel se v člověku současně s rozumem již v dobách, kdy začal se rozlišovati od opice.

A jedna z jejich ctností, dle záznamu badatelů, z doby před jejich zánikem, bylo nezištné odříkání, důkaz lásky k bližnímu, kterou projevovali na příklad v té formě, že šťastný lovec, jemuž podařilo se ulovit divokého vepře, upravil z něho pečeni, ke kteréžto hostině pozval všechny sousedy, aniž by sám sousta z toho požil, pokládaje si to za pýchu; což byl čin tak lidský, že mohl sloužiti za příklad celému civilisovanému světu. Nechť již pohnutka k takovému činu sebezapření zaváněla třeba ctižádostí, palma vítězná mu vždy právem náležela, jelikož vždy jen dobrovolný čin, z něhož vyplývá dobro pro druhé, pasuje člověka na rytíře.

Nad pralesem dosud nedotčeným, ani silnou Žlutou rukou nezasaženým, vznášeli se novomanželé, letíce směrem k nebetyčným horám, jejichž vrcholky bělaly se věčným ledem.

Náhle se prales rozevřel a pod nimi zalesklo se jezero na jižní straně sevřené hustým pralesem, jehož věkovité stromy nakláněly se místy až ku hladině a spleť lijan jako ruka silných hroužila se do jezera. Na severní straně jezera rozvírala se planina, krytá hustým podrostem, a v dáli, kde před několika minutami ještě splývali horští velikáni v jednu namodralou mlžinu, zvedala se do ohromné výše kolmá stěna kaňonu, jehož plochý a místy terasovitý vrchol táhl se do nedohledna na pravo i na levo ku hřebenům hor, pokrytých věčným ledem.

Prales oddychoval žárem rovníkového slunce, silným životem; veliká hejna nádherných rajek nespočetných druhů, vyplašena vzducholodí, rozlétala se na všechny strany s hlučným pokřikem, celá hejna různého hmyzu, pestrých motýlů a brouků, velikých jako ptáci, rojilo se kolem a z lesa ozývaly se různé zvuky a hlasy, splývajíce v jeden šum a chorál přírody, nedotčené rukou člověka.

Žlutí, vzdor své početnosti, za své vlády na ostrově, na rozdíl od Bílých, nezapadali lačně do všech koutů nové osady současně; systematicky zabírali půdu od břehů a lesy káceli a obraceli na půdu úrodnou, jen pokud to potřebovali, nechávajíce život džunglí a pralesů s pokojem a nestarajíce se o život ptáků, hmyzu a zvířat, pokud nepřišli s nimi do těsného styku.

Nyní, kdy Čechoslováci osadili ostrov po Žlutých poměrně v nevelikém počtu, zabloudila sem málokdy nějaká loď výzkumná, pátrající po tajích pralesa a pokladech nebetyčných hor.

Loď snesla se na druhou stranu jezera, kde Žemlička přistál na malém skalním výstupku, který vyčníval z moře vysokých travin a rákosí u samého břehu.

Hanička byla unesena pestrostí a bohatostí různých květů, motýlů a brouků, a ozbrojivši se velikou sítí, lovila ty zářivé, živé drahokamy, zatím co Žemlička se vzduchovou ručnicí v ruce, snažil se ulovit některého z těch pohádkových ptáků s velikými barevnými chvosty, kteří co chvíli brázdili vzduch v elegantním letu kolem.

Vítězný jásot Diany rozlehl se do široka daleka, když zatřepal se v síti veliký motýl se smaragdovými neb topasovými křídly a dle rozzářeného pohledu a chvějících se rukou, které zmocňovaly se lačně nádherného úlovku, bylo zříti, jak jindy v tak mírné Haničce probudil prales divoké pudy lovce, které kulturou uspány, dřímaly na dně její duše.

Žemlička díval se s úsměvem, jak v jeho ženě probouzí prales loveckou vášeň, a když v jedné chvíli podařilo se jednomu neobyčejně krásnému zajatci pod rukou Haničce uklouznouti a ona vykřikla, rozesmál se na celé kolo.

Ona se naň rozdurděně podívala.

„Tys mi pěkný manžel! – místo, aby své manželce pomáhal v těžkých chvílích, jak při oddavkách slíbil, vysměje se jí.“

„Ale jeden motýl sem! jeden motýl tam! Já jsem si svého motýlka již chytil a jiného bych nechtěl, kdyby měl zlatá křidýlka!“ – a Žemlička popadl ženu do náruče a roztočil se s ní do kola. Při tom se Haničce uvolnila spona ve vlasech a bohatý jich proud rozvlnil se jí kolem hlavy.

„Ne! nejsi motýlek! jsi líbezná rajka! ze všech rajek nejkrásnější!“ – horoval Žemlička, propouštěje skrze prsty vlající prameny zlatých vlasů.

„Tak vidíš, ty blázínku! teď jsem ztratila sponu! pomoz mi ji hledat“ – a Hanička se shýbla do vysoké trávy, rozhrnujíc ji místy kolem; než malá spona ze želvoviny jakoby se propadla.

Žemlička se sklonil, sahaje rukou, do trávy.

„Už ji máš?“

„Ne! nemám! ale zde jsem něco našel“ – v ruce držel kapesní zápisník, vázaný v černé kůži. S polovice byl popsaný různými latinskými jmény a popisy rostlin a hmyzu a na poslední popsané stránce bylo chvatným písmem napsáno:

Rod blbounů ještě nevyhynul!

Zahlédl jsem jej na pokraji jezera. Než jsme se mohli k němu přiblížiti, zmizel v džungli. Pátráme po něm dále.

Na Nové Guinei.
Profesor Tužimský.
17. května 1975.

Hanička naklonila se Žemličkovi přes rameno a četla s ním zvláštní tu zprávu. Pak se dala do

srdečného ženského smíchu. Žemlička, stržen ženou, smál se taky.

„Co je to, prosím tě! To se tu někdo zbláznil, viď?“

„Ne!“ – pravil Žemlička s úsměvem – „to je náš proslulý přírodozpytec, který koná zde výzkumné cesty. Možná, dle těch čerstvých stop zde v trávě, že nebude daleko odsud; musíme se po něm podívat. Ten zápisník asi nerad ztratil.“

„A co je to, ten blboun? Já to jakživa neslyšela!“

„To je druh velikého ptáka se zakrnělými křídly, který dle popisu přírodovědců vyhynul již v XVIItém století a našli po něm již jenom kostry. Jemu podobný menší druh směšného ptáka bez křídel „k i v i“, žije dosud na Novém Zélandě, ale je také, jako každý bezbranný tvor, již na vyhynutí. Neumíš si představiti vzrušení takového učence, když spatří náhle nového tvora, kterého ještě nikdo neviděl a jemu připadá ta čest a sláva, že může o něm podat první učenou zprávu učenému světu.“

„Ale co je mi do blbounů! já nenašla svoji sponu! – vždyť nemůže být daleko. Tys mi ji ztratil, tak mi ji najdi!“ – durdila se Hanička.

„Koukej, vždyť na ni šlapeš.“

„Á – skutečně!“ – Hanička se sehnula a s rozjasněnou tváří zvedla sponu, neporušenou, na níž v slunci hořely české granáty.

„Ta je mi milejší než tisíc neznámých ptáků – vždyť je to dárek od mého Františka“ – pravila, zaplétajíc si vlasy ve vrkoč a dívajíc se s úsměvem na muže.

„Tak, a teď se podíváme po učenci!“ – pravil Žemlička, strkaje zápisník do náprsní kapsy. Při tom šel po stopě v trávě.

„Jsou dva – a zde měli nějak na spěch. Tady ležela loď„ – ukazoval Žemlička na slehlou trávu.

V tom jej něco napadlo a vzav hranolové kukátko, visící mu na řemeni, pátral po obzoru.

Na severovýchodě v dáli spatřil na obloze malý bod, který se zdánlivě nehýbal z místa. Žemlička vytřel skla a díval se znovu.

„Loď!“ – zvolal – „a křídla nepracují, tam se něco stalo! Jedeme! honem na loď!“ – a již pádil k lodi.

Hanička běžela za ním, sebrala síťku na motýly a aluminiovou skřínku na úlovky a pojednou zvolala: „Pohleď! tam u jezera – co se to tam hýbe u břehu!“

Žemlička tam namířil kukátkem.

„Blboun!“ – vykřikl dušené.

Z rákosí se vynořil obrovský pták, mající podobu kuřete, vylíhlého právě ze skořápky, bez ocasu, se zakrnělými křídly, s dlouhým krkem a velikým dlouhým zobanem kachního tvaru na malé hlavě, který působil skutečně komicky, dojmem hloupého ptáka, s nohami opeřenými, jako když má kalhoty.

„Ten je směšný!“ – šeptala Hanička, dívajíc se kukátkem.

„Tak teď honem na loď!“ – šeptal Žemlička – „pokusím se jej chytit živého. Budeme hledět zaskočit mu cestu k pralesu“ – vysvětloval po cestě Haničce.

Žemlička skočil k volantu, Hanička vedle něho a již se loď vynesla neslyšně od země a snášela se ve velikém oblouku, tiše jako sova, s roztaženými křídly, od lesa nedaleko místa, kde dosud nic netušící pták velikán procházel se u jezera, při čemž Hanička s kukátkem nespouštěla jej s očí.

„Teď si přesedni“ – šeptal Žemlička – „budeš řídit loď a já hodím laso, ale opatrně, aby nám neutekl.“

„Teď! spusť to!“ velel Žemlička, drže připravené laso v ruce a nahýbaje se přes zábradlí.

Loď rozjela se jako šíp při zemi, přímo ku ptáku, který se právě v tu chvíli drbal nohou za hlavou, laso zasvištělo vzduchem, loď se vznesla do výše a na napnutém provaze houpal se chycený, marně se snaže

vyprostit z osidla, které jej svíralo pod křídlem a kolem krku.

Žemlička rychle jej vytáhl na loď polouškrceného a zbaviv jej pouta, přivázal jej řetízkem za nohu v kabině ke kruhu u stěny.

Opička „Minka“, jak ji nazvala Hanička, dívala se ze svého místa na věšáku, kde byla řetízkem připoutána, na svého kolegu v neštěstí udivenýma očima. Papoušek, sdílející osud zajatce s Minkou, usídlený v kleci na stěně, uvítal jej smíchem: checheche! na zdar! Ale blbounovi do smíchu nebylo. Díval se vyplašeně kolem a snažil se utéci. Než řetízek nepovolil, a tak musel povolit blboun. Přikrčil se k zemi a díval se po očku po svých soudruzích v jařmu.

Žemlička zasedl k volantu a pustil se v prudkém letu směrem k lodi, která se v dáli kolébala jako hříčka větru na obzoru.

Loď letěla, jako když ji vystřelí a záhadná loď zvětšovala se očividně, že již byla k rozeznání pouhým okem.

Mezitím krajina se měnila. Mlhavé hřebeny hor dostávaly určité obrysy, a náhle před nimi týčila se obrovská stěna kolmo do výše, táhnouc se v různých záhybech kolem a ztrácejíc se na obě strany v dáli jako obrovská nedostupná přehrada všem plazivým tvorům a nahoře prostírala se zase rovina jako stůl, porostlá místy lesy a dále zase zvedající se terasovitě do výše jako schody pro nějakého Atlasa. Nad nimi bělaly se vrcholky hor, s jichž temen stékaly potoky vod, lesknouce se v slunci jako stříbrné nitky. Ze strmé stěny kaňonu, s výše as tisíc metrů, řítila se spousta vod s ohlušujícím řevem narážejíc v polovině výše na skalní výstupek, v kterém čase vyhloubila velikou mušli, z níž se přelévala ve velikém oblouku, jako z umělé fontány vějířovitě ve stech pramenech do údolí.

„To je vodopád, jaký jsem ještě neviděl,“ – zvolal v údivu Žemlička – „a sjezdil jsem již celý svět.“

„To je krása! Zde by z toho měli utvořit národní park. viď Františku?“

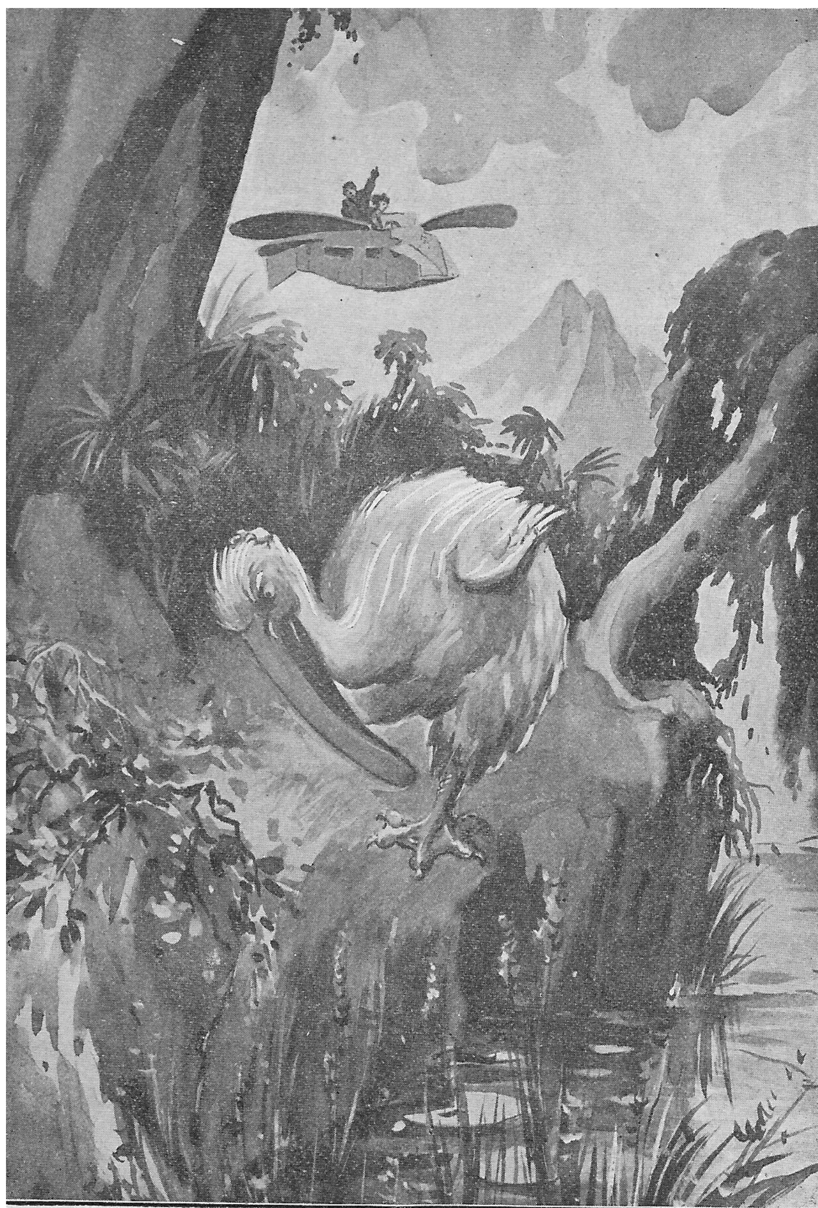
„Ano! já již vidím zde řadu hotelů přilepených na skále a Pražáky na verandách, jak se obdivují přirozené fontáně té, která bude ku zvýšení efektu osvětlena barevnými žárovkami, při pěnivém plzeňském a za zvuků hudby. A ubozí blbouni, kteří zde dosud nerušené žili, budou vykulovat svoje oči na nové ty tvory a zaskřehotají v brzku svoji píseň labutí.“

„Ne!“ odporovala Hanička. „Vláda jistě vynaloží všechnu péči, aby rod blbounů nevyhynul! Státní orgány postarají se zde o pořádek a budou hledět, aby vzácným ptákům těm nebylo ublíženo. Budou žrát z ruky a budou tučnět. Svojí vzácnou přítomností budou zvyšovati lesk národního p*arku a cizinci nám budou závidět a z celého světa se sem budou sjíždět, aby spatřili naše ochočené blbouny, kteří žerou z ruky.“

Žemlička se smál, až pustil volant z ruky.

„Nech mě již, Haničko – nebo tam nedojedem.“

Zatím přenesla se loď, stále stoupajíc, na rovinu kaňonu a blížila se k nehybné lodi.

Loď rozjela se jako šíp.

Žemlička objel ji v oblouku a shlédnuv, že u volantu sedí bezvládné tělo řidiče, nakloněné v před – přirazil k boku a uvázal ji ku své lodi. Skočil k řízení a vzal bezvládného za ruku.

„Mrtev?“ tázala se Hanička.

„Ne, ruka je teplá. Zdá se být jen v bezvědomí. Tep bije, ale slabě.“ Rozhrnul mu kabát a košili. Na celém těle neshledal nijaké známky násilí neb zranění.

„Podej mi moji lékárničku!“

Hanička odkvapila do kabiny.

Žemlička pak vpravil spícímu do úst několik kapek červené tekutiny.

Pilot sebou pohnul, něco zamumlal – zamlaskal – a spal dále.

„To vypadá, jako by byl bodnut spavou mouchou,“ pravil Žemlička.

„To by bylo zas něco nového“ pravila Hanička „vždyť moucha, působící spavou nemoc, žije jen ve východní Africe.“

„Při dnešním rychlém způsobu dopravy snadno se loděmi přenese. Neb zde v džunglích žije podobný druh. V Austrálii také nebyla moucha, a když tam byla vystěhovalci převezena, aklimatisovala se a změnila v nebezpečný hmyz, po jehož bodnutí hynul i dobytek.“

„Uprav rychle lůžka – já se zatím podívám dovnitř.“

„V kabině, kam Žemlička vstoupil, vypadalo to jako v ně jakém krámě s drogami nebo jako v apatyce. Kolem stěn regály a v nich samé lahvičky a sklenice různých velikostí, sepnuté ve zvláštních skřipcích, by se při kymácení lodi nepřevrhly, opatřené neprodyšnými zátkami, a v každé z nich vězel nějaký tvor, žáby, ryby, plazi, larvy různého hmyzu, obrovské stonožky, v zasklených skřínkách celé sbírky motýlů, brouků, a u stolu, na kterém byly rozloženy různé nástroje na preparování, lupy, mikroskopy a knihy, seděl v lenošce starší muž, s brýlemi na nose, s

věnečkem prokvetalých vousů kolem tváře, a s věnečkem prošedivělých vlasů kolem lysé hlavy. Ruce měl podepřeny o opěradla, hlavu o lenoch a zvrácenou na stranu – a spal.

Žemlička opakoval pokus s kapkami s týmž výsledkem jako u pilota. Profesor na chvíli oživl – zabručel skrze zuby: „Didus ineptus“ – a spal dále.

„Lůžka jsou připravena“ – hlásila Hanička.

Žemlička uchopil profesora do náručí a přenesl jej do své lodi. Pak přenesl pilota a uložili je oba na lůžka, zřízená ze dvou rozkládacích křesel. Potom se snesli s oběma loděmi k zemi, kde je Žemlička uvázal ke stromu.

„Nyní buď tak hodná Haničko, a uvař silnou černou kávu.“

Za chvíli šířila se libá vůně kávy po kabině.

Žemlička zatím snažil se přivésti oba spáče k vědomí, což se mu po delším úsilí podařilo, když jim dal injekci zvláštního přípravku, který měl též v zásobě pro všechny případy v lékárničce.

První se probudil sluha pilot. Byl to mladý muž, as čtyři neb pětadvacetiletý, svalnatého těla. Vztýčil se na lůžku a rozhlížel se udiveně kolem.

„Kde to jsem? to není naše loď!“ – v tom padl zrak jeho na Žemličku. Vyvalil na něj oči a zvolal: „Mistře! kde se tu berete!“

Žemlička si teprve nyní prohlédl oživlou tvář pacientovu.

„Josefe! to jsi ty? Když jsi ležel jako mrtvola, tak jsem tě nepoznal. Já jsem zde doma, jsi teď mým hostem.“

„Kde je pan profesor a naše loď?“

„Pan profesor leží zde za tebou a loď se kolébá vedle naší.“

„Jak se daří panu profesorovi! Je to veliký učenec a dobrý člověk, bylo by ho škoda.“

„Právě se probouzí“ – pravil Žemlička, spěchaje k jeho lůžku.

Profesor otevřel oči.

„Kde je Josef?“

„Tady! pane profesore!“ – sluha vstal, chtěje běžet k profesorovi. Zavrávoral však a zachytil se stolu.

„Jen zůstaň ležet, Josefe!“ – pravil Žemlička – „to přejde, to je závrať po injekci.“

Hanička právě přinášela vřelou černou kávu.

„Co tu děláte? kde to jsem? – kde jsou moje sbírky? – kde je blboun? Josef! chytil jste ho?“ – chrlil otázky profesor.

„Nechytil – on mi utekl na jezero – a –“

„Cože! – na jezero? Vždyť je to řád holubovitých – copak má na nohou blány? Jak je to možné?“ – vylítl profesor a posadil se na loži.

„Já nevím, pane profesore – ale plaval jako kachna. Já utíkal na loď, abych vám to oznámil, a vy jste v lenošce spal tak tvrdě, že jsem vás nemohl probudit. Skočil jsem k volantu, chtěje ptáka chytit z lodi – a co se dále dělo, nevím. Probudil jsem se až zde u pana Žemličky.“

Nyní teprve povšiml si profesor Žemličky, stojícího u jeho lože, který s úsměvem sledoval rozrušení přírodovědcovo.

„Promiňte, pane, mé roztržitosti. Jsem profesor Tužimský.“

„Žemlička z Prahy. Zde moje žena. Zajeli jsme na své svatební cestě podívat se též na naší državu a nalezli jsme vás na lodi v bezvědomí. Byli jste asi bodnuti nějakým hmyzem, po kterém jste upadli ve spánek. Nyní již bude zase dobře. Vypijte tu černou kávu, ta vám poslouží, pane profesore. Vaše loď i se sbírkami je v bezpečí zde u naší lodě. Je vám již lépe?“

„Díky! ta káva mě osvěžila.“ Profesor se posadil a Žemlička dvěma hmaty proměnil lože v lenošku.

V tom ve vedlejší kabině něco zabučelo.

„Co to tam máte?“ ptal se profesor.

„Hádejte, co byste řekl, pane profesore?“

„Tele!“

„Ne! To je váš Didus ineptus.“

„Jakže! skutečně? vy jste jej chytil? kde? ukažte mi jej!“ – a profesor se zvedl, chtěje běžeti do druhé kabiny.

Žemlička jej však zadržel. „Jen seďte, pane profesore. Dnes ještě jste sláb. Až zítra vám bude lépe. Já vám ho sem přivedu.“

Odkvapil a za chvíli strkal před sebou ptáka, který byl uvázán tenkým řetízkem za nohu, jehož konec Žemlička držel v ruce.

Z druhé kabiny bylo slyšeti hlas: „Dodo! checheche!“

„Kdo se to tam směje?“ ptal se profesor.

„To je náš papoušek“ – pravila Hanička – „já jsem na blbouna několikrát zavolala tím jménem a on již na něj tak pokřikuje.

„Tak pojď sem, Dodo – pojď!“ – zval profesor vzácného ptáka dále, vytíraje si brýle.

Milý Dodo však ve své blbounské duši na vlídné zvaní svého ctitele a obdivovatele nereagoval a nevšímaje si nikoho z přítomných, běžel rovnou do vedlejších dveří, které vedly do špižírny a byly otevřeny. Tam vstrčil svůj dlouhý zoban bleskurychle pod jednu skříň a vytáhl obrovskou stonožku.

„Ježíši! koukej, Františku, co to má v zobáku za štíra“ – vykřikla Hanička.

„To vypadá jako indická stonožka“ – pravil Žemlička.

Stonožka se svíjela – blboun jí však nepustil, nadhodil si ji, zaklapl zobanem a spolkl ji jako malinu.

„Ale kde se to tam vzalo?“

„Nechala jsi otevřené dveře, anebo okénko a ona tam vlezla. Možná, že je to stonožka přespolní, že si ji vezeme až z Indie nebo ze Siamu.“

„Ještě že máme všechny příhrady vyložené plechem a potraviny uzavřeny v nádobách, taková havěť by pokazila všechnu chuť k jídlu“ – ulehčovala si Hanička.

Žemlička zatím vystrčil Dodo ze spíže a hnal jej k profesorovi, který již naň dychtivě čekal.

Dodo se choval ku podivu krotce, jakoby tušil nebo poznal, že přišel mezi dobré tvory, kteří mu neublíží. Nebo ve své primitivní duši, jako nevázaný tvor přírody, považoval je za bratry vyššího druhu.

„Ale – ale – vskutku! on má blány – to je unikum!“ – divil se profesor – „tak on žere stonožky. Pak to není Didus – –“

Dodo, jako by chtěl profesora poučit, co všechno žere, natáhl zobák na stůl, a než mu mohl v tom někdo zabránit, slupnul celý balíček projímacích tabletek, vyčuhujících z kapesní lékárničky, ležící na stole.

Žemlička se rozesmál na celé kolo.

„Kdož ví, co všechno žere. Snad má zácpu, proto si vzal projímadlo. Ale teď honem ven s ním na vzduch, než bude zle – tam ať si dělá, co chce.“

Při tom táhl Žemlička Dodo za nohu. Tomu se však z pokoje nějak nechtělo. Kroutil sebou mezi dveřmi a stále otáčel hlavu do kabiny, až jej Žemlička popadl do náručí a snesl jej z lodi na zem, kde ho uvázal ke stromu.

„Jenom aby mu to neuškodilo“ – podotkl starostlivě profesor, když se Žemlička vrátil.

„No! vzal si toho trochu velkou porci!“ – smál se Žemlička – „dvě tabletky stačí pro silnou povahu a on jich spolkl deset, doufejme, že jeho kachní žaludek to snese.“

„Kde jste jej chytil?“ – ptal se profesor, hledaje při tom svůj zápisník po všech kapsách.

„Tam, kde jste ztratil svůj zápisník.“

„Což pak já jej ztratil? a vskutku nemám jej. Ano – ano – je to on, kde jste jej našel?“

„U jezera.“

„A – teď se pamatuji – honili jsme tam s Josefem blbouna, v tom mě něco píchlo do ruky, já běžel na loď pro čpavek a tam jsem usnul.“

Zatím se slunce naklánělo za lesy a osvětlovalo naposledy vrcholky horských velikánů. V kabině počalo se šeřiti.

Hanička prostřela na stůl a po chvíli zvala hosty k večeři.

Hosté i novomanželé byli po příhodě, která je celé půldne zabavila, vyhladovělí a všem náležitě chutnalo.

Polévka z čerstvých želv, které vezli živé s sebou a paštika z husích jater s makaróny, potom sýr a mísa nářezu s plzeňským pivem oživily a osvěžily oba pacienty tou měrou, že nebylo na nich viděti ani stopy po přestálé spavé nemoci, a profesor ujišťoval mladou paní, že ona má hlavní zásluhu na jejich uzdravení, což zakončil přípitkem hostitelům, který byl od Josefa hlučně opakován.

Tomu se také rozvázal jazyk a vypravoval na vyzvání Žemličkovo celou příhodu s blbounem, kolem nějž se točila hlavní nit hovoru.

Když pak při zákuscích a čaji profesor dal se do přednášky o blbounovi, poslouchali jej všichni se zájmem o podivném tom ptáku.

„Blboun nejapný“ – začal profesor – „(Didus ineptus) – dodo – dudu – dronte, je vyhynulý pták, jejž někteří počítají v řád holubovitých, jiní pak správněji k běžcům. Když r. 1497 Vasco de Gama přistál u ostrova Mauritia, shledal zde veliká hejna ptáků velikosti a podoby labutí, odkud také ostrov ten labutím nazval. Pták ten byl nalezen později i na Madagaskaru, avšak již během 125 let po objevení

úplně vyhuben. Linné označil jej jménem Didus ineptus a popsal dle rozličných vyobrazení a zachovaných částí kostry. Dle sdělení starších plavců byl prý blboun o něco větší než labuť, těla zavalitého, nejapného, se zobákem v přední polovině měkkým, holubovitým, silně na předu sehnutým. Křídla a ocas byly zakrsalé, běhák krátký, tabulkovaný, čtyřprstý. Peří šedé, na křídlech a ocase žlutavé.

Vedle popisu plavců uchovala se vyobrazení tohoto ptáka na dřevorytech a olejomalbách holandských mistrů z prvé čtvrti XVII. století jako na ráji malovaném Roelantem Saverym (v Berlíně) a na kopii obrazu v Holande, dle živého exempláře zhotoveného, jež souhlasí s popisem podaným od lékaře Bontia (1627–1658).

V Oxfordě byl ještě r. 1755 vycpaný, byl však zničen moly, že zbyly z něho jen nohy a hlava. Takový původ má asi též lebka v museu kodaňském a hořejší část zobáku v museu českém. Tento poslední zbytek náleží vůbec k nejznamenitějším předmětům musea a byl r. 1847 od tehdejšího kustoda Cordy mezi starým haraburdím ve skladišti nalezen.

Vedle druhu Didus ineptus popisuje se ještě jiný Didus solitarius, jejž r. 1693 Leguat pozoroval na ostrově Rodriguezu.

Ve vrchních vrstvách zemských jmenovaných ostrovů nalézají se celé kostry obou jmenovaných druhů.

Kdežto tento pták, který se mu tak nápadně podobá, liší se přeci od něho některými znaky, hlavně tím, že má plovací blány, potom zobák zahnutý a trochu jiné zbarvení. V inteligenci však myslím, že bude s vyhynulým na stejném stupni – ne–li ještě hloupějším.“

V tom bylo slyšet z venčí mekavý hlas blbouna.

„Blboun bečí!“ – zvolal Žemlička – „již jdou na něj těžké chvíle z tabletek.“ A všichni se zvedli, spěchajíce na otevřenou přídu lodi u řízení.

Josef, který byl již zase ve své kůži, podpíral profesora a dovedl jej k zábradlí, odkud bylo viděti na blbouna.

Žemlička s Josefem sestoupili dolů k němu.

S blbounem bylo zle. Kolem sebe měl kaluž řídkého trusu a škubal sebou jako v křečích. Náhle natáhl krk, otevřel zobák a z hrdla mu vyletěl obsah ze žaludku.

„On zvrací!“ – volala Hanička.

Blbounem to znovu zalomcovalo, ze zobáku mu vyletěl lesklý kámen velikosti vlašského ořechu, který se odkutálel k Žemličkovi.

Ten jej zvedl ze země a díval se naň proti zapadajícímu slunci.

„Démant!“ – vykřikl – „žlutý démant čistého zabarvení.“

Žemlička běžel nahoru, opláchl jej ve vodě a kámen šel z ruky do ruky.

„Skutečně!“ – potvrzoval profesor – „žlutý démant neobyčejné čistoty a velikosti – ten váží nejméně 300 karátů“ odhadoval, potěžkávaje jej v ruce.

„Tak on Dodo žere taky diamanty! to je vskutku obdivuhodný tvor.“

Všichni zase soustředili pozornost na blbouna v očekávání, že snad bude dál vrhnout diamanty.

Než ubohý Dodo již se k tomu neměl. Seděl tam schlíplý a díval se apaticky na svět, zaklapnuv chvílemi na prázdno zobákem.

„On bude míti chudák jistě hlad po takové tortuře!“ – litovala jej Hanička.

„A žízeň!“ dodal Žemlička – „připrav mu tam ty zbylé makarony a uvař mu vajíčka na tvrdo, ať se posilní. Já ho odnesu nahoru; teď již bude dělat

dobrotu; zde venku ho nesmíme nechat, aby se mu nic nestalo.“

Blboun se nechal bez odporu vynést, a když mu Hanička v jeho pelechu upraveném v malé kabině za špižírnou předložila makarony s vařenou rýží a šest rozkrájených vajec, pustil se do toho s velikou chutí a slupnul to do posledního zrnka. Pak se napil vody a pročechrav si žluté peří na prsou zobákem, přikrčil se k zemi, stočil hlavu do peří na hřbet a zavřev oči – dal na jevo, že nechce býti rušen.

Celá společnost s uznáníhodným taktem jej opustila, aby mohl nerušené v klidu odpočinouti si po vzrušujících příhodách dne a zotaviti se z nemoci, jejíž důsledky měly takový dalekosáhlý význam, že to ubohý Dodo ve své primitivní duši ani netušil.

Tušili to však druzí daleko dokonalejší tvorové, s nimiž jej Osud přivedl dohromady, a vzdor pokročilé době večerní rozpředla se živá debata v přední kabině, při níž oči všech leskly se nezvyklým žárem, jako ten žlutý kámen, ležící uprostřed stolu na skleněné misce, z něhož se v lesku žárovky rozstřikovaly paprsky na vše strany.

Magickou silou upoutával zraky všech a fantasie jako divoký splašený oř rozletěla se ze čtyř lebí do velikých dálav.

Démanty! Žluté démanty! Diamantová pole! Jaké lákavé obzory.

Králové byli na vymření, nové korunovační klenoty přestaly se již dávno vyrábět, místo korun nasazovali si representanti států na hlavy demokratické klobouky, demokracie rvala se s plutokracií o prestiž, ale nedemokratický hlad po lesklých kamenech byl stále velký – ano větší než za doby králů. Dříve měl možnost zaopatřiti si vzácný kámen jenom král, dnes každý zbohatlý hokynář.

A proto měly vzácné kameny takovou cenu; dříve králů bylo málo, ale teď demokratických zbohatlíků bylo mnoho. A kameny – veliké čisté kameny byly stále vzácné.

V pravdě neměl takový kámen ani takovou hodnotu jako krajíc chleba; byl to kámen bez užitku. Byl to pouze kámen radosti; blýskavá cetka. A ani ne tak kámen čisté radosti, jako kámen chlouby, naduté pýchy. Nebyl to kámen mudrců, byl to kámen hlupců. A proto byla po něm taková poptávka. Byl to kámen úrazu, kámen černé magie. Ničil a pohlcoval hodnoty, rozpaloval touhy a vášně, rozsíval závist a nenávist, nabádal k zločinům. Byl to kámen prostituce.

Než i on měl své světlé stránky jako vše. Nebyl to jen kámen zloby; vrhal též kol sebe paprsky radostí, nadějí, a osvětloval ledví člověka.

A zase oči všech ulpěly na profesorovi, když zahájil přednášku o vzácných kamenech, při níž se perlilo v číších pravé mělnické, které Žemlička pilně z lahve doléval.

„Kameny vzácné“ – začal profesor – „byly ode dávna oblíbeny u všech národů a zdobívaly síně, trůny a koruny králů, šíje a čela krásných žen a modly ve svatyních dle přání bohů, projevené ústy jejich žreců.

Diamant krystalovaný, čistý uhlík C, jest nejcennější drahokam, honosící se nejvyšší tvrdostí, nejskvostnějším leskem, úplnou průhledností a čirostí. Krystaluje ve tvarech soustavy krychlové, obyčejně v osmistěnech neb osmačtyřicetistěnech, nezřídka ve srostlících. Prosté krystaly jeho jsou omezeny plochami, jež jsou pravidlem vypouklé. Na plochách osmistěnných pozorovati lze mnohdy trojstranné, na krychlových čtverstranné prohlubinky.

Diamant vyznačuje se dokonalou štípatelností dle ploch osmistěnných, takže jen nesnadno postihnouti bývá plochu lomu lasturnatého. Jest křehký; T = 10.

Hrany mají vyšší tvrdost než plochy. Lesk jeho tvoří přechod od skelného ke kovovému a zove se démantový. Diamant jest průhledný, buď čirý nebo světle šedě, zelenavě, žlutě zbarvený, jen vzácně má barvy sytě červenou nebo modrou; na plochách, řezem způsobených, jest barvy ocelové, rázu polokovového; též přirozené krystaly barvy šedé mají lesk polokovový. Vynikaje mohutnou lámavostí světla a nevšedně mocným rozptylováním paprsků světelných, září zvláště na kusech obroušených při příznivém osvětlení překrásnými barvami duhovými. Vydán byv na delší dobu insolaci, světélkuje po té ve tmě. Elektřičnosti nevodí; třením stává se elektrickým. Hutnost = 3.5–3.6 (obyčejně 3.52). V proudu kyslíku shoří jasným plamenem v kysličník uhličitý, CO_2, zůstavuje jen stopy popela; přeruší–li se spalování, toť se nám jeví po ochlazení, jako by tenkou vrstvičkou tuhy byl povlečen.

Poprvé spálen byl prostřednictvím dutého kovového zrcadla r. 1694 v akademii věd ve Florencii za Kosmy III., vévody toskánského; již Newton soudil z veliké lámavostí světla, že jest diamant spalitelný. Úplně však pozvolně okysličuje se též směsí dvojchromanu draselnatého a kyseliny sírové. Pouhými kyselinami se nemění.

Odrůdy diamantu. Kuličky slohu paprskovitě vláknitého zovou se b o r t. Zrnité aggregáty barvy černé, neprůhledné, hutnosti 3.01–3.4, zůstavující as 2% popela, nazývají se carbonado (carbonat).

Nejstarší jeho naleziště, nyní již vyčerpaná, jsou v Přední Indii, najmě v okolí Golgondy. R. 1727 nalezeny byly první diamanty v Brazilii, v provincii Minas Geraes u Tejuka (Diamantiny), později v provincii Bahii; odtud vyváží se té doby carbonado. V lokalitách brazilských vyskytuje se buď ve volných krystalech v sypkých vrstvách s křemenem, provázen jsa různými

minerály nebo jest zarostlý v křemencovém slepenci s temně hnědým železitým tmelem, nebo v itakolumitu. Nyní jsou již naleziště brazilská též vyčerpána.

Dnes dosud jsou v obchodě nejrozšířenější diamanty jihoafrické, zvané kapské, pocházející najmě ze země Griquů, kdež těží se od r. 1867. Dle A. Knopa jest matečná hornina těchto diamantů serpentinu velmi příbuzna. Roční výtěžek v Jižní Africe činil průměrně as 3 mil. karátů v ceně asi 80 mil. Kč.

Z lokalit diamantových jmenovati jest ještě Australii (tam nalezeny první diamanty r. 1862), Ural (od r. 1829), Mexiko, Kalifornii, Georgii. Sev. Karolinu. V Čechách byl r. 1869 nalezen u Dlažkovic mezi pyropy; dosud však nebyl nalezen navzdor bedlivému hledání druhý exemplář. Velmi zajímavo jest, že diamant v době nejnovější postihnut byl jako součást některých povětroňů. V té příčině nejpamátnější jest kamenný meteor nazvaný urejlith, jenž spadl dne 22. září r. 1886 ve vsi Novém Etreji v kraji krásnoslobodském, v gubernii penské. Dle výzkumu Jerofejova a Latši nova obsahuje povětroň ten, vážící 1.70 kg, asi 1% diamantu

Diamantu uděluje se obyčejně výbrus buď brillantový nebo rozetový. Cena jeho jest velmi nestejná, řídí se vahou, průzračností, barvou a krásou výbrusu; nejdrahocennější jsou diamanty sytě zbarvené. Diamanty, vážící 10–20 karátů (jeden karát asi 205 mg), jsou dosti vzácny; váhy větší než 20 kar. zovou se solitairy.

Největší známé diamanty broušené, z nichž mnohý má svoji celou velmi pestrou historii, jsou: Pitt neboli Regent, jenž váží 136 a 7/8 kar. (sur. vážil 410 kar.), velmi zdařile broušený briliant, úplně bezbarvý, pochází z ložiska u Partealu nedaleko Golkondy a náleží republice francouzské, od roku 1887 jest vystaven v Louvrů v Paříži. Kóhinur (hora světla)

původně co nepravidelná routa broušen vážil 186 a 1/10 kar., byl r. 1852 v Amsterdamě v brillant přebroušen a váží nyní 106 a 1/16 kar., náleží královskému pokladu anglickému. Orlov, nepravidelná routa váhy 194 a 3/4 kar. byl na žezle cara ruského. Florentin, pěkný briollet barvy nažloutlé, váží 133 a 1/5 kar. a byl majetkem pokladu císařského rodu rakouského. Hvězda Jihu, nalezen r. 1853 v Minas Geraes v Brazílii, vážil 254 kar., broušen ve tvar brillantový, má váhu 125 kar. a náležel panu Halphenovi. Hope, krásný modrý briliant váhy 44 a 1/2 kar., byl majetkem vévodkyně z New–Castle. Sancy, briollet vážící 53 a ½ kar. v po kladu cara ruského. Nasak, 78 a 1/2 kar., majetek lorda Westminstera. Paša, 40 kar., náležel místokráli egyptskému. Džihángír Šáh (svět držící vládu) 115 a 9/16 kar. v pokladu šáha perského. Zelený démant drážďanský, 48 a 1/2 kar. Velký Mogul. Mátám nebo Darjái–mír (moře světla) 367 kar. majetek jakéhosi rádže na Borneu a j. Veliké diamanty nalezeny byly též v Jižní Africe, tak Stewart (289 kar.) v mineralogické sbírce dvorního musea ve Vídni.

Kromě k ozdobě klenotův užívá se diamantův, a to krystalových úlomků, ku řezání, vrtání i rytí jiných drahokamův a k řezání skla. Bort v podobě prášku slouží k leštění diamantů, carbonada hodí se znamenitě k vrtání skal.

Umělé diamanty připravit v zřetelných partiích, ačkoliv se již dělo mnoho pokusů v tom směru, dosud se nepodařilo.

Diamant samojediný udržel si nejstálejší cenu mezi drahokamy, nepodléhal vrtochům mody, ale jsa dítkem luxu odkázán jest na veliký přebytek drahých kovů; proto také ohromné poklady stříbra i zlata v XVI st. z Ameriky do Evropy přivážené a výtěžek dolů

kalifornských i australských vyhnaly cenu do výše, právě tak jako obecné zchudnutí za válek na konci XVIII. a počátkem XIX. stol. ji stlačily.

K ocenění diamantu jest třeba důkladných vědomostí odborných i znalostí různého pozorování vzhledem k velikosti, váze, čistotě, lesku a j. Podle jakosti rozeznávají se 3 druhy: diamant úplně čistý bezbarvý bez všeliké vnitřní poskvrny jest *kamenem první vody*. Drahokam takovýto musí býti „čistě bílý“, t. j. úplně bezbarvý a v této příčině jsou nyní při hojnosti materiálu požadavky mnohem přísnější než dříve. Při zkoumání čistoty položí se diamant na bílý papír a dechne se naň; když pak se omží, objeví každé zabarvení zcela zřetelně. Je–li však barva diamantu sytá, krásně zelená, růžová neb zamodralá, má takový kámen pro svou vzácnost mnohem větší cenu než diamant čistý.

Má–li diamant nádech žlutavý nebo obsahuje–li bubliny a trhliny sotva znatelné, označuje se za *kámen druhé vody*; konečně pak démanty s většími vadami, nedokonalým broušením a nepěknými odstíny barev řadí se *do třetí vody*, čili do braku, který má sotva třetinu ceny. Také broušení má veliký vliv na cenu diamantu. Určiti cenu nebroušeného diamantu jest mnohem obtížnější než u broušeného zboží. Povrch drahokamu brání namnoze poznati uvnitř malé trhliny, záděry, ledovité skvrny nebo průhledné vložky, a přece vada sebe menší má na cenu diamantu vliv rozhodující. Proto vkládá se do oleje nebo benzolu, kdež nabude průhlednosti. Slabé zbarvení nemá na nebroušeném diamantu významu, poněvadž při broušení pravidelně mizí, ale často stává se, že právě při broušeni objeví se zbarvení zcela jiné. V tom tedy spočívá jiná nesnáz při určování diamantové suroviny. Velmi důležitou okolností při odhadování diamantu nebroušeného jest nezbytná

ztráta na váze broušením, která pravidelně činí 40%, mnohdy však až 50% původní váhy. Vyžaduje tedy každý briliant dvojnásobné váhy suroviny; a připočítají–li se k tomu náklady na broušení, úroky, kommisionářské poplatky atd. možno pro surovinu stanoviti sotva čtvrtinu ceny zboží broušeného. U velkých diamantů padá velmi na váhu také to, že mnohdy po dlouhou dobu zůstanou neprodány, jako na př. „Hvězda jihu“ jež byvši zastavena u několika bank, musila jim konečně býti ponechána za nahromaděné úroky. Určování ceny dalo se dříve podle indického pravidla čtverečního, t. j. počet karátů povýšil se na druhou mocnost a násobil potom cenou jednoho karátu; nyní však způsobu tohoto se neužívá. Má–li se odhadnouti cena diamantu zasazeného v kov, děje se to při pravidelnosti nynějšího broušení podle obvodu. Diamant s průměrem obvodu 7 mm má přibližnou váhu 1 karátu, 8 mm 2 kar., 9.5 mm 3 kar., 11 mm 4 kar., 12 mm 5 kar., 15 mm 10 kar.

Brilianty zvláštní velikosti (solitaire, nonpareil, paragon) nemají určité tržní ceny, nýbrž cenu relativní, která vedle velikosti závisí na barvě, vodě a broušení. Dříve zasazoval se diamant do zlata a ku zvýšení lesku dáván mu černý podklad; poněvadž zlato dodávalo mu žlutavý nádech, zasazuje se nyní do stříbra, a to á jour, poněvadž diamant o sobě jest nejčistší a nejkrásnější.

Velkoobchod s diamanty má v Evropě hlavní sídlo své v Londýně, kdež spočíval v rukou několika obchodníků; tito skrze své agenty kupovali surovinu v kopaninách a dávali ji brousiti. Nejlepší brusiči diamantů jsou dosud v Amsterdamě. Nyní je postup jiný. Amsterdamské brusírny opatřivše se dostatečným kapitálem, vystoupily činně na trh a kupujíce neroztříděnou surovinu v zapečetěných partiích, brousí ji, načež briliantové zboží za limitovanou cenu

prodávají komisionářům opět v partiích neroztříděných. Teprve komisionář rozděluje toto zboží podle vody, váhy atd. a ustanovuje cenu karátu v poměru k ceně limitované. Na to teprve přichází diamant do drobného prodeje.“

„Nyní se jedná o to,“ – pravil Žemlička, když profesor skončil – „kde Dodo ten kámen polkl. Myslím, při jeho nehybnosti a nejapnosti, že to nebude daleko od místa, kde jsme jej chytili. Zítra ráno se tam hned vypravíme.“

Víno se v čÍších doperlilo, světla pohasla a žlutý démant, pečlivě uložený ve skříni, též přestal vrhat své dráždivé paprsky.

Však účinek jejich dosud se jevil ve čtyřech lebích a snad i vypité mělnické mělo na tom podílu, že rozpálené mozky pracovaly dál, když černé ticho svezlo se na loď a mírný větřík zkolébával všechny v sen.

Josef, který měl nejvíce vypitých číší na svědomí, nedal si ani v noci pokoje a zuřivě kopal krumpáčem u jezera., hledaje žluté démanty.

Nabitá baterie žádosti a tuh v horečném snu vždy se vybíjí, a tak konečně po usilovné práci zaleskl se v jámě diamant jako brambor veliký a Josef po něm lačně sahal rukou. V tom přiběhl obrovský Dodo a kámen spolkl. Josef vrhl se na ptáka a počal jej škrtit. Dodo se bránil a kloval jej dlouhým zobanem do hlavy. Konečně pod železným objetím Josefových prstů podlehl a klesl bezduch k zemi. Ten vytáhl nůž a ptáka rozpáral. Když mu otevřel žaludek, našel tam jen pár velikých oblázků – a po diamantu ani stopy. Rozzuřen počal do ptáka třískat krumpáčem a v tom se naň sesula sypká půda a Josef se počal dusit – až se probudil.

Byl celý zpocen. Profesor, který ležel za ním podél stěny, si něco brumlal.

„Taky fantasíruje“ – myslel si Josef, poslouchaje co to profesor povídá.

Ten zatím seděl v sále pařížské přírodovědecké společnosti obklopen sborem učenců a Didus ineptus z klece umístěné na stole udiveně na vědce vykuloval oči, jsa předmětem obdivu všech, a sláva jeho dotýkala se skrání šťastného objevitele, který otevřel dvířka, vlastně celou jednu stranu klece, chtěje učencům ukázati jeho nejapnost v počínání na svobodě.

V tom k velikému úžasu celého shromáždění otevřel Dodo zobák a spustil lidským hlasem:

Vážené shromáždění!

Nevím, jak jsem přišel k té cti, že jste mě nazvali blbounem nejapným. Je to pojem, výraz, kterým hodnotíte podle vašeho lidského měřítka druh svých bratří. Dovolte mně, abych vám projevil můj ptačí názor, jak my tvorové, žijící po zákonu božím, díváme se na vás lidi, dle našeho měřítka.

Pojem blbost jest výraz čistě lidský a je široký jako vesmír. U nás zvířat vůbec neexistuje. Je také tak spletitý a nejasný, že vy lidé se v něm sami nevyznáte a často zaměňujete jej s jeho protikladem, moudrostí. Výrazu jeho používají právě nejvíce lidé druhu „Homo–Didus“.

Dodo se na chvíli odmlčel, hladě si zobanem peří na bříšku.

Učenci dívali se s úžasem na mluvícího ptáka jako zkamenělí. Žádný se neodvážil pohnouti a ve chvíli té tváře všech měly výraz lidí druhu „Homo–Didus“.

Dodo pak pokračoval:

„Že právě u vás lidí výrazu „blbost“ tak zhusta se používá, a sice ve všech vrstvách společenských, jak

na periferiích, tak v salonech, parlamentech i v kruzích vědeckých a uměleckých, je důkazem, že u vás blbost hojně kvete.

Nepochopuji, proč právě mne jste poctili takovým nelichotivým názvem a ne na příklad pštrosa, který v čas nebezpečí strká hlavu do písku. To je vskutku blbost prvého řádu, kterou já nikdy nedělám a které je schopen jenom pštros a po něm již jenom vy lidé, čehož důkazem je vámi tak okřídlené slovo „pštrosí politika“ zhusta u vás v žurnálech používané.

Tedy já ten potupný název s rozhořčením odmítám a vrhám ho zpět na vaše hlavy!“

Při posledních slovech, které Dodo zvýšeným hlasem vykřikl, oživli zkamenělí učenci a sálem zaburácela bouře odporu. Ze vřavy, která se rozpoutala, zaznívaly jednotlivé výkřiky:

„To je drzost! Pryč s blbcem! Zabte ho! Takové urážky od pitomého ptáka si nenecháme líbit! Zabte ho a vycpěte ho drtinami! Není třeba, on již je má v hlavě!“ a podobně.

Několik učenců vrhlo se ke kleci. Dodo však vyrazil z klece jako tur, porazil dva učence v cestě stojící a zamávav malými zakrnělými křidélky s úžasnou rychlostí, vznesl se od země a vylétl, bzuče křídly jako čmelák, otevřeným oknem ven.

„Chyťte ho!“ – zařval profesor – a probudil se.

„Josef! nespíš?“

„Ne! pane profesore, přejete si?“

„Je tu Didus ineptus?“

„Tady není, ale spí vedle za špižírnou.“

„Tak je dobře! Já již jsem se lekl, že se mně to všechno jen zdálo.“

Hanička vedle v manželské ložnici snila o žlutém démantu, který již uměle vybroušen, zářil jí zasazen ve vlasech nad čelem a zhlížejíc se ve velikém zrcadle,

volala na Žemličku: „Františku! pohleď, to je neštěstí! Ten žlutý démant se k mým světlým vlasům nehodí. Já si budu muset obarvit vlasy na černo.“

Mezitím co Hanička vzdychala na loži, Žemlička vedle ní se ve snu usmíval jako melounek.

Dolování diamantů již bylo v proudu a Žemlička se zápisníkem v ruce počítal vozíky, které vyjížděly z dolů v dlouhé řadě, naplněné po okraj samými velkými kameny nejčistšího zrna, zářice v slunci až oči slzely. Nahoře je skládali nazí dělníci na hromadu. Vedle něj stál přítel Škvára a smál se na celé kolo. „Františku! zaraz to dolování! vždyť to ztratí na ceně, že do toho žádný nekopne. Hleď, co píši z Paříže.“ A vytáhl noviny, z nichž četl:

„Žluté démanty, které stály z počátku závratné sumy, od té doby, co jimi Žemličkovy doly zaplavují svět, ztratily tou měrou na ceně, že je již nikdo nechce a klenotnické obchody zbavují se jich pod cenou. Děti si s nimi hrají na ulicí a každý pinčl je má již na obojku.“

„Ježíš Marjá! pročs’ mi to neřekl dřív!“ hrozil se Žemlička. „Co já teď nešťastný s tím budu dělat?“

„Můžeš s tím krmit blbouny! – smál se Škvára. „Těm to neublíží!“

Žemlička se tak rozčílil, až – se z toho probudil.

„Co vzdycháš?“ ptal se Haničky.

Já si musím obarvit vlasy na černo!“

Žemlička vyvalil oči.

„Zbláznila jsi se?“

„Jé! tak ono se mi to jen zdálo.“

– – – – –

Když se sešli ráno při společné snídani a vypravovali si navzájem své sny, nebylo smíchu konce.

Ze zadní malé kabiny ozvalo se zabučení.

„Dodo volá! má hlad asi,“ zvolala Hanička a všichni se zvedli podívat se, jak pan objevitel diamantů se vyspal.

„Ca se ti zdálo, Dodo, neměl jsi také divoké sny?“ smál se Josef.

„On nepil alkoholu, a proto jich byl asi ušetřen,“ mínil profesor.

Dodo však filosoficky mlčel. Jen zaklapal zobákem a zabučel.

Žemlička mu nasypal do mísy syrovou rýži a Dodo se do ní pustil, jako by od jakživa nic jiného nejedl. Když pak mu Hanička přinesla několik banánů, slupl je se stejnou chutí, zapil to vodou a podle spokojeného upravování rozčechrané toalety bylo vidět, že je smířen s osudem a že nijaké jiné požadavky mimo ukojeni hladu, ani problémy netíží jeho hlavu.

„Tak pane profesore!“ – začal Žemlička – „já jsem ptáka chytil, kámen je můj a pták je váš. Tajemství nálezu kamene a případný objev diamantových polí, které budeme hledati, je nás všech společný a ukládá nám všem povinnost zachovat o tom mlčení. O zisk rozdělíme se stejným dílem. Platí?“

„Platí!“ zvolal současně profesor i Josef, podávajíce mu pravice.

„Tak se hned vydáme na cestu.“

Odpoutali lodě od sebe a za několik minut kroužily obě u jezera.

„Zde je to!“ – zvolal Žemlička – „zde u toho pahorku jsme měli zakotvenou loď.“

„Ano! zde jsme ho s panem profesorem také honili“ – svědčil Josef.

Snesli se dolů a nyní si počali teprve pečlivě všímati půdy. Zde však byla pokryta hustou bujnou travou. Jenom na pahorku, který vyvstával pouze několik metrů nad rovinou, byla místy viděti holá skála a tam, kde skláněl se pahorek mírným svahem k jezeru,

tratila se v hloubce a kyprá půda porostlá byla jen spoře travou. Místy byla zem rozrytá a na zkypřené půdě jevily se dosud stopy ptačích nohou.

„To tak vypadá, jako by to byly stopy blbouna, hleďte, mistře!“ – ukazoval Josef Žemličkovi.

„Ano! máš pravdu!“ – svědčil Žemlička, – snad dokonce našeho Dodo neb jeho příbuzného.“

„Tak já již kopu, mistře!“ – pravil Josef, zdvihaje do výše krumpáč, který nesl na rameni.

„Tak to zkus!“

Krumpáč se mihl vzduchem a za chvíli rostla hromada země, kterou Žemlička odhazoval lopatou na stranu a pak ji s profesorem pečlivě přebírali.

„Musíme zatím pracovati na sucho,“ – hovořil Žemlička – „patřičné nádoby na to nemáme; zkusíme to zatím, poslouží–li nám štěstí bez nich. Dá to sice více práce a není to tak spolehlivé, ale je to jen předběžná zkouška; uvidíme.“

Hanička chtěla být též účastna dolování, a tak dostala za úkol kladivem roztloukati hroudy.

Všichni pracovali se zápalem; než po hodinovém úsilí, ačkoliv Josefovi mizely již nohy v jámě, výsledek rovnal se nule. Na chvíli si oddechli a pak se zdvojeným úsilím pracovali dále.

Po půlhodině náhle Josef vykřikl: „Diamant!“

Všichni běželi k němu. Josef ukazoval na dlani malý démant velikosti hrášku.

Profesor jej prohlížel. – „Ano! čistý démant“ – potvrzoval – „stopu bychom tedy měli,“ – a zase šel lesklý kamínek z ruky do ruky a dvakráte kolem.

Když se byli všichni s ním pokochali a Žemlička jej uložil do koženého váčku, pustili se s novou chutí do práce.

Kouzelný kamínek počal projevovati svoji čarovnou moc. Únava zmizela, oči se horečně leskly a jáma se rozšiřovala i prohlubovala.

Po čtvrt hodině zajásala Hanička. Mezi prsty umazanými od hlíny, leskl se jí démant jako lískový ořech, zabarvený zase žlutě.

V tom Dodo z lodi zabučel.

„A chudák Dodo!“ – zvolala Hanička – „my jsme naň pro samé démanty zapomněli, on bude míti jistě hlad.“

„A my taky!“ – pravil Žemlička – „nechme toho zatím, přátelé, a pojďme se též najíst. Dnes jsme si všichni již na oběd vydělali; co myslíte, pane profesore?“

„To nám ještě něco zbude,“ – odvětil profesor – „ty dva kameny mají zhruba cenu – 30.000 Kč.

„Tak to máme i na večeři!“ smál se růžově naladěný Žemlička.

Když se Dodo nasytil, snesli ho s lodi a uvázali na dlouhý řetízek, aby se mohl na vzduchu pod širým nebem proběhnout.

Dodo se rozběhl směrem k jezeru, až napnutý řetízek vyvedl jej z toho klamu, že svoboda jeho je bez mezí. Když po marném pokuse poznal, že pouto vížící jej k těm podivným tvorům požírajícím makaróny, je silnější než jeho vůle, smířil se s osudem a omezil okruh své působnosti jen v mezích vytčených. Okusoval traviny, sbíral brouky a naposledy se pustil do matky země, rozrývaje ji zobákem.

Zatím dokonalejší jeho druzi rozrývali ji dále od lodi umělými nástroji a se zvýšenou horlivostí hledali lesklé kameny.

Dodo také hledal kameny. Ale ne, aby se kochal v jejich lesku, Dodo byl blboun; a pro takové věci neměl smyslu. Jemu byly kameny jen prostředkem, aby mu pomohly strávit potravu. Jeho žádosti byly stlačeny na minimum; ukojit hlad, vyhřát se na slunci a vykoupat se ve vodě. Byl to blboun. Nijaké problémy a záhady netížily jeho duši. V nenáročnosti spočívá štěstí. Blboun byl filosof.

Ale filosof nebyl blboun. On věděl, že ty lesklé kameny přinesou mu hmotné prostředky, aby se mohl oddati vědě tak, jak si přál, cele, nerušené, neodkázán na nějaké ty subvence, stipendia a dary, za něž byl povinen skládati raport a stále se ohlížeti, jak mu kapsa vystačí.

Otázky sociální stále ještě nebyly vyřešeny, a tak zatím a zas rozhodoval a umožňoval jen ten mrtvý kov a leskly kámen, ten ideální poměr individua k světu, kde mohl se vymknouti z područí a povinností k druhým, kteří za něho pracovali, a měl na vůli, žíti jako blboun aneb jako filosof, který se cítí mravně zavázán nějakými hodnotnými protislužbami vůči celku.

Ale moudrost boží je neobsáhlá, a tak i ti blbouni, zdánlivě tak bez užitku prožívající svůj život, mají své poslání na zemi.

VII.

Hodiny míjely a slunce šinulo se k západu; leč diamantokopové byli tak zabráni do práce, že ani nepozorovali, jak od severovýchodu šine se nad pralesem loď, která se snesla nad koruny stromů, jakoby se schovávala a nechtěla býti pozorována, a zde zůstala nehybně státi.

Šeřilo se již, když pilní diamantokopové ustali v práci. Výsledek celého dne byl více než uspokojivý. Ještě dva diamanty zvíci velkých hrachů přidružily se k prvým třem do Žemličkova váčku.

Josef, kterého již nebylo v jámě ani viděti a který měl na celkové práci lví podíl, vylezl celý pomazaný a stíraje šátkem krůpěje potu, prohlížel s jiskřícím zrakem žatvu dne, nad kterou se skláněli všichni jako nad vtěleným božstvím.

„Zítra uděláme pokus na jiných místech, abychom zjistili, kam až ložisko sahá“ – pravil Žemlička, když uložil váček do kapsy a ubírali se na loď.

Dodo seděl na zemi a hlavu maje stočenou na zad, spal. Kolem něho byla země rozvrtaná a na jednom místě vyčníval kámen.

„Hleďme! Dodo taky doloval – a přišel na skálu,“ – prohodil Žemlička, odhrabuje kolem hlínu.

„Nespolykal nám tu zas nějaké diamanty?“ – ptal se starostlivě Josef.

„Hleďte, pane profesore! Co se to tu leskne na té skále?“

Profesor se shýbl. „To vypadá jako zlatá žilka.“

„Josef! podej mi kladivo!“ zvolal Žemlička.

Po několika ranách podařilo se mu odlomit kus skály, v níž se leskly dvě slabé zlaté žilky.

„Ano! je to zlato!“ – potvrzoval profesor, dívaje se lupou na kámen. „Pro jistotu jej vyzkoušíme ještě v laboratoři.“

Dodo, který se ihned probudil, jak se k němu přiblížili, sledoval s účastenstvím počínání svých pánů a pak na konec zabučel, jako na znamení souhlasu.

Josef vynesl ptáka na loď a upravil mu pelech napřed, u řízení lodi, aby spal na čerstvém vzduchu.

Při večeři, kterou pomáhal Josef Haničce připravit jako obratný kuchař a jako společník budoucí firmy „Žemlička a spol.“, točila se zase řeč okolo lesklých kamenů a zlata, jež zjistil profesor neomylně v úlomku skály a nálada všech po úmorné celodenní práci, korunována takovým úspěchem, byla růžová jako clona zapadajícího slunce nad lesy.

Šedý závoj snášející se od východu, zatahoval se nad posledním aktem dne, rušný život v džungli i v pralese ustal a vše hotovilo se ke spánku.

Však byl to klid jen zdánlivý. Život v pravdě nikdy neustává, též v přírodě pracuje se na dvě směny.

Po nádherných motýlech dne vylézaly z úkrytů různé můry a pestrobarevné rajky vystřídány byly velikými netopýry a požírání jedněch druhými neustalo ani na vteřinu.

Umělá světla nahradila slunce a v lesku žárovek vinula se dál osnova plánů, jež Žemlička načrtával v dýmu cigaret, až konečně únava zmocňovala se všech, světla pohasla a klid rozložil svoje perutě kolem.

Profesor, který odešel po společné večeři s Josefem na svoji loď, usnul záhy. Josef ještě si šel vykouřit cigaretu na palubu u řízení lodi.

Náhle upoutal jeho zrak šedý stín, který se svezl v dáli směrem od lesa k zemi. Sáhl pro kukátko, které leželo u řízení.

„Loď! – musíme zpravit kapitána,“ – a již běžel k Žemličkovi na druhou loď.

„Co je?“ ptal se tento, když vyšel na zazvonění ven.

„Cizí loď se blíží, mistře, a nějak po zlodějsku, beze světel.“

„Hola! To musíme na palubu. A do zbraně! pistoli máš?“

„Mám, kapitáne!“

„Připrav si ručnici a nůž. A vzbuď profesora, aby byl připraven, ale ať zůstane uvnitř. Já vzbudím ženu.“

Pak se dívali směrem k lesu při zhasnutých světlech.

Z temna noci vynořily se dva stíny, které se blížily směrem k jejich lodím. U rozkopané jámy se zastavily, jako by prohlížely si nakupenou vrstvu země. Kukátky bylo viděti, jak se lidé spouštějí do jámy.

Po chvíli kmitla se nad jámou slabá záře, která ihned pohasla.

„Svítí si lucernou na poklady,“ – šeptal Žemlička.

„Vyrazíme, mistře?“ – ptal se tlumeně nedočkavý Josef.

„Počkej!“ pravil Žemlička, maje kukátko u očí. – „Jeden vylezl z díry a běží k jejich lodi.“

Po chvíli se muž vrátil a nesl nějaký balík uvázaný na provaze v ruce a přes rameno špičák. Bylo vidět, jak podává špičák a balík druhému do jámy.

Sotva zmizel v jámě, zvolal Žemlička: „Teď!“ a již se oba neslyšně sesmekli z lodi a po čtyřech lezli ku předu.

Hanička s profesorem, oba sehnuti, každý na své lodi u volantu, dle nařízení kapitána, sledovali hru se zatajeným dechem.

Žemlička s Josefem plazili se slehlou travou, ušlapanou cestou od lodi, a když byli již asi padesát kroků od jámy a slyšeli již údery špičáku do země, tyto náhle ustaly a nad jámou objevila se hlava muže. Chytil se okraje země a vyšvihl se nahoru. V tom se s ním země utrhla a muž se svalil zpět do jámy. V zápětí ozval se silný výbuch a spousty země vylétly do povětří. Déšť hlíny a kamení snesl se dolů a zpola zasypal oba překvapené zvědy.

Když se vyškrábali z hlíny a shledali, že není žádný z nich raněn, spěchali se podívat k jámě. Ta byla dvojnásob rozšířena a na dně zel hluboký otvor. Na straně u stěny ležel trup člověka bez údů s

V zápětí ozval se silný výbuch.

vyhřezlými vnitřnostmi. Na druhé straně ležela jedna noha obutá ve vysoké botě a jedna ruka se sevřenou pěstí.

„Tohle nám připravovali ti chlapi,“ – pravil Žemlička svitě si elektrickou svítilnou na roztrhané údy.

„Něco svírá ta ruka v pěsti!“ zvolal Josef, snaže se ruku rozevřít. Když se mu to podařilo, vypadl z prstů malý démant.

„Zde se osvědčilo v pravém slova smyslu to přísloví „kdo jinému jámu kopá – sám do ní padá.“ To bylo náramně dobře promyšleno. Oni nás pozorovali již asi za dne při práci, někde ukryti, a když konstatovali, že jsme přišli na diamantové pole, chtěli na nás nalíčiti

pekelný stroj, a kdyby se jim to podařilo, byli zítra pány situace a nás by stihl tento osud.“

V tom bylo jasně slyšet výkřik z jejich lodi.

„Hanička volá o pomoc!“ vykřikl Žemlička a již se hnal v plném trysku k lodi.

Josef za ním. Žemlička skokem byl na lodi.

Hanička u volantu nebyla.

Proběhl rychle kabiny. „Haničko! ozvi se, kde jsi!“

Ticho – loď byla prázdná.

Josef skočil do druhé lodi. Profesor ležel u volantu na zemi, zdánlivě bez ducha.

„Je jen omráčen!“ pravil Josef a odnesl profesora na lůžko do kabiny. Prohledali rychle všechny kouty, ale po Haničce ani stopy.

VIII.

Když Hanička se probrala z mrákot, ležela v kabině na lůžku. Ale to nebylo její lůžko a nad ní se nakláněl cizí muž, podávaje jí sklenici s nějakým nápojem.

Hanička se vzpřímila na lůžku a dívala se vytřeštěně kolem.

„Kde to jsem! Kde je můj muž?“

„To nemohu zatím sloužit,“ pravil mladý muž – „myslím ale, že se mu lépe daří, než mým soudruhům. Doufám, že i se svým soudruhem vyšel z toho zdráv, což je i mým přáním nyní, a že vás mladá paní asi teď zoufale hledá.“

Lupič s dosti příjemnou tváří, jiskrných černých očí, díval se s úsměvem na uděšenou Haničku.

„Nebojte se, paní“ – konejšil ji – „nebude vám ublíženo, a mně na tom vskutku záleží, abyste vydala svědectví, že jsem se vůči vám choval jako gentleman.“

Hanička se opovržlivě usmála.

„Gentleman nepřepadá lidi!“

„To je názor váš, paní – který jste si utvořila vlivem drastických okolností, jež zasáhly též do zájmů vašich. Tenkráte, když jsme ubíjeli zákeřně Číňany, a sice i starce, ženy i děti, byly jste při tom negentlemanském vraždění vy ženy též, a nemohlo nic hnusnějšího býti nad to. Chápu vaše roztrpčení vůči mně, ale račte se vpraviti jako rozumná žena do situace a smiřte se prozatím s tím osudem, že do jisté míry jsem nucen vaši svobodu omezit až do chvíle, kdy vám ji zase cele vrátím po dohodě s vaším panem chotěm. Tyto dvě kabiny jsou vám k disposici i s předsíní a špižírnou. Pouze ke stroji a ven z lodi nesmíte.

Z venku byl slyšet ohlušující šum řítící se vody. Když muž vyšel ven, Hanička vstala a běžela k oknu.

Loď seděla na velikém skalním výběžku a s nedohledné výše řítily se spousty vod ve velikém půlkruhu v nespočetných pramenech kolem lodi zase do veliké hloubky, kde mizely

v temnu noci. Jen hukot dopadající vody na skály, na dně srázu, dával tušiti velkolepý úkaz přírodní. Na levé straně u strmé stěny byla mezi tekoucími prameny vod větší mezera, kudy mohla loď se složenými křídly proletět na skalní výstupek, pod vějíř vodopádu, kde bylo sucho. Lupič patrně úkryt ten znal a uchýlil se sem před pronásledováním.

IX.

Žemlička skočil k volantu, vznesl se do výše a vrhl proud světla z reflektoru po okolí, pátraje po cizí lodi. Josef v druhé lodi vylétl v zápětí za ním.

Pruhy světel kmitaly se po obloze na vše strany, až Josef dal znamení výstřelem z pistole a hned se pustil přímočaře, zamířiv reflektor ku předu, směrem ke kaňonu. Již i Žemlička zachytil v dáli stín tmavé lodi prchající beze světel vpřed.

Pustil stroj na celé kolo; křídla pracovala v úžasném tempu a záhy předhonil Josefa, jehož loď, jsouc staršího typu, propůjčená profesorovi od vlády na výzkumnou cestu, neměla té rychlosti.

Náhle prchající loď snesla se níže a zmizela v šedu strmých skal, jako když se propadne.

Marně kroužil Žemlička s lodí kolem; již i Josef jej dohonil a pátrali oba po zmizelé lodi, však ta se neobjevila.

„Kam zmizela? – musela se zde někde ukrýt!“ – tvrdil Žemlička, když přilétli k vodopádu.

„Já se ještě podívám nahoru; zůstaň zde, Josefe, a hlídej vodopád.“ Žemlička vylétl prudce kolmo do výše, až zmizel za vrcholem strmé stěny.

Josef s profesorem, který se zatím vzpamatoval z mrákot, trčeli s lodí proti vodopádu as dvě stě metrů nad zemí, opodál asi tři sta metrů, aby měli kolem volný rozhled, a dívali se na vodopád, který dole ve velikém oblouku rozléval své prameny kolem.

Profesora přírodní ten zjev zabavil tak, že zapomněl, proč zde vlastně jsou.

Žemlička po bezvýsledné cestě snášel se zase kolmo, podél vodopádu dolů; nyní ale pomalu a beze světel, snaže se mezerami mezi prameny vod proniknouti do nitra té obrovské vodní přehrady pomocí hranolového kukátka.

Náhle zdálo se mu, že se tam kmitá světlo. Zastavil loď a upjatě se díval kukátkem, v mezeře, mezi dvěma prameny. Zase kmitlo se světlo. Žemličkovi rozbušilo srdce. Světlo opsalo trojúhelník a potom kruh.

Ano! to je signál Haničky, který měli umluvený pro případ, kdyby náhodou zbloudili v lese neb v džungli. – Je tam! Rychle vytáhl svítilnu a opakoval signál a na konec opsal vlnovku. Signál za vodou se opakoval a opsal též vlnovku. Pak světlo zmizelo.

Žemlička bleskem sjel dolů a v příští vteřině vznášely se obě lodě při plném světle reflektorů nahoru, letíce potom ve výši, kde bylo dáno před chvíli Žemličkovi znamení, obloukem na pravou stranu, kde zmizely v dáli. Když byly z dohledu, vrátily se beze světel podél strmé stěny, kolem níž se takřka třely a za výběžkem, který vyčníval u samého vodopádu, se zastavily.

Lodě svázali k sobě a profesor se posadil k volantu.

„Půjde to dobře!“ – pravil Žemlička, prohlížeje strmou stěnu skály, na níž byly různé výstupky a vypukliny, tvořící místy úzké stezky nad propastí.

Za chvíli vylezli Žemlička s Josefem na okraj lodi v podivné výzbroji. Každý měl na zádech připevněný zvláštní přístroj, jaký užívali horolezci, který se dal regulovati na sestup i výstup a pomocí něhož daly se zlézati bez nebezpečí i nejnepřístupnější skály. Za pasem měli elektrickou svítilnu, pistoli a na rameni pušku. Na delší šňůře měli přivázány u pasu dva zvláštní dvojzubce, kovové drápy, pomocí nichž se lezci zachycovali za skaliska.

Seskočili na skálu a již se šplhali s kamene na kámen, místy provádějíce skoky, nadnášejíce se lehce jako přelétavý hmyz, až dospěli k místu, odkud bylo vidět k vodopádu, jehož první pramen u skály odstával asi metr, tvoře tak mezeru, skrze niž bylo možno za sucha se dostati pod vodopád.

Přitisknuti u stěny, snažili se proniknouti kukátky tmu, kterou zvyšovala clona vod; přes to postřehli matné obrysy vzducholodi, sedící na velikém výstupku, beze světel, nehybně, tajemně, jako hádanka čekající na rozluštění.

V příštím okamžiku zmizeli oba za clonou a sestoupivše níže, kradli se pod výstupkem k lodi, jejíž obrysy se již nad nimi jasně rýsovaly.

Poslouchali oba chvíli napjatě, zda nezaslechnou nějaké zvuky. Však šum padajících vod přehlušoval vše, skytaje jim též ochranu, tlumě případné nárazy na skálu.

Žemlička opatrně vystrčil hlavu přes okraj skály. Na lodi u řízení ozvaly se kroky. Současně objevil se stín u hrazení lodi.

„Musíme obejít loď“ naznačoval posuňkem Žemlička Josefovi.

Když se octli u zádi lodi, rozhlédl se Žemlička opatrně a již se vyšplhal přes okraj skály a plaze se po břiše, šinul se rychle pod loď.

Josef jej hned následoval, a nyní nohama se ani půdy nedotýkajíce, nesli se kolem lodi na druhou stranu ke skále.

V tom stroj v lodi zahučel a loď počala se zdvihat se skály. Již však byla zatížena dvěma novými pasažéry, kteří byli přilepeni na její stěně a šplhali se opatrně k zábradlí paluby u řízení. Ani nebyla vlastně loď jimi zatížena, jelikož noví pasažeři byli bez váhy. Také se ani nezakolébala. když se přissáli na její bok.

Ale přes to, řidič lodi vycítil přítomnost cizinců a maně se ohlédl v tu stranu, kde dívaly se na něho dva páry očí.

Sáhl rychle rukou za pás – než v tom zablesklo se u zábradlí, dvě rány houkly skoro současně a řidič s prostřelenou lebkou svalil se k zemi.

Josef skočil k volantu, zarazil loď a Žemlička řítil se do kabin. Druhá kabina byla zamčena. Žemlička vyrazil dveře ramenem a v příštím okamžiku již svíral Haničku ve svém náručí neporušenou, která se k němu vinula jako rozkvetlý svlačec k silnému dubu.

„Moje radosti! můj žlutý démante!“ – horoval Žemlička, líbaje Haničku na ústa, na oči, na zlaté vlasy – „neublížil ti ten lotr?“

„Ne! neublížil, Františku! – choval se ke mně kavalírsky; ovšem to jeho kavalírství mělo své pozadí.“

„Jaké pozadí!“ – vztyčil se Žemlička.

„Že mu záleželo na dobrých stycích s tebou jako příštímu společníku diamantových polí.“

„No! už z té kompanie nebude nic,“ – pravil Žemlička. „Teď ale odsud!“

„Co je s panem profesorem, je zdráv!“ ptala se Hanička – „a co pan Josef?“

„Oba zdrávi – Josef je zde se mnou a pan profesor hlídá naše lodě. Musíme jít, aby se mu zas něco nepřihodilo.“

Josef, který slyšel napřed jásavé výkřiky z radostného shledání novomanželů, odklidil zatím mrtvolu lupiče na stranu a přikryl ji pláštěm, který našel v první kabině. Pak si zapálil cigaretu a čekal u volantu, až se novomanželé z radostného shledání proberou.

„Kde je mrtvola lupiče?“ ptal se Žemlička, když přisedal k Josefovi.

„Tamhle v koutě. Přikryl jsem ho pláštěm, aby si vaše paní nekazila chuť a nedrážďila ještě více nervy.“

„Dobře jsi udělal, Josefe!“ – pravil Žemlička, poklepávaje Josefovi na rameno – „to není divadlo pro ženy.“ – „Ale umíš střílet, Josefe!“ – pochvaloval, odkryv mrtvolu a dívaje se na dva otvory, zející vedle sebe na čele lupiče.

„Vždyť jste byl mým učitelem, – mistře! To víte, že vám hanbu neudělám.“

„Tak to spusť – pan profesor je tam sám a má dvě lodě na starosti, je to na starého pána mnoho, bude jistě již netrpělivě čekat.“

Loď se zvedla a obratně řízena, proplula se staženými křídly mezi dvěma prameny vod, které se řítily těsně kolem boků lodi, a vyjela z tísnivého klenutí vodních mas pod širou oblohu.

Na východě již svítalo. Loď zamířila přímočaře na levou stranu, kde za výběžkem kolébaly se obě lodě.

Když se blížili k nim, z jedné lodě to zabučelo.

„Náš zlatý Dodo nás pozdravuje!“ zvolala Hanička, která již stála na palubě. „Tak to také přečkal ve zdraví.“

Profesor vítal mladou paní, zřejmě potěšen, že unikla ze spárů lupiče bez úhony.

„Tak co děláš, Dodánku?“ – ptala se Hanička blbouna, sedícího za sedadlem u řízení, hladíc ho po zádech, – „nestýskalo se ti po nás? Máš hlad?“

Dodo zabučel jako na potvrzení otázky.

„Ten je stále při chuti“ – pravil profesor. „Když jsem zde osaměl vyčkávaje vašeho návratu, přilétla náhle obrovská můra, jakou ještě nemám ve sbírce a zapadla přímo zde na žárovku, která osvěcuje přístroje. Chtěl jsem ji lapit pouhýma rukama, ale můra byla hbitější nežli já; ale Dodo byl ještě hbitějším nežli můra, mrskl zobákem a můra zmizela v jeho bezedném jícnu.“

Josef se zasmál. „To je blboun nad blbouny! to není blboun nejapný – to je blboun vychytralý! Vypadá, jako když neumí pět počítat, ale jak vidí tučné sousto, umí ho lapit. Blbouni nejapní vyhynuli, ale blbouni vychytralí ještě žijí a mají se k světu; a já myslím, že jsou i jinde, ne jenom na Nové Guineji.“

„To jsou!“ smál se Žemlička, „ale jistě ani jeden z nich nevrací spolykané diamanty jako náš Dodo! – Teď ale musíme k našim diamantovým dolům. Svítá již a musíme udělat opatření, aby se podobná hra neopakovala.“

Josef vzal do vleku pirátovu loď, Žemlička s Haničko.i přesedli do své, a za několik minut snášeli se zase na místě, odkud vypluli.

Hanička a profesor odebrali se po probdělé noci a rozčilujících scénách k odpočinku a Žemlička s

Josefem dali se do odklízení zbytků mrtvol dvou lupičů zahynulých výbuchem. Jednotlivé části těl nalezli až daleko za jámou. Když to vše shledali, svázali zbytky do plástů nalezených v lodi lupičů, kam jich ostatky odnesli. Podle papírů u nich nalezených byli to obchodníci z Mexika, kteří konali studijní cestu za účelem navázání obchodních styků s cizinou.

„To jsou dokumenty padělané,“ – pravil Žemlička – když ale jejich pozemská pouť byla přerušena, pošleme je do vesmíru.“

Pak se oba odebrali do strojovny, a když vyšli k řízení lodi, uvázali provaz k výškové páce, jehož konec spustili s lodi.

Slezli dolů a Josef uchopil konec provazu, čekaje na povel. Žemlička ještě jednou přelétl zrakem celou loď, zdali je vše v pořádku a zvolal: „Teď!“

Josef trhl provazem, loď se zvedla se složenými křídly a vylétla kolmo do výše. Oba se dívali za ní, až zmizela ve výši jako malý šedý bod, který na konec zmizel v modru nebe, jako když se rozplyne.

„A nyní se, Josefe, posilníme, čeká nás ještě veliká práce.“

Po snídani, sestávající z čaje, vajec a salámu se suchary, při níž nezapomněli na blbouna, odebrali se tiše, aby Haničku a profesora neprobudili s posilňujícího spánku, k jámě.

Nyní při denním světle teprve byl viděti účinek výbuchu pekelného stroje. Příkré stěny jámy byly vyrvány a rozmeteny kolem. Na dně jámy byla místy země ještě zbrocena krví a v díře prohloubené výbuchem leskl se v záři vycházejícího slunce na povrchu vyzývavě démant neobyčejné velikosti, který magickou silou upoutal zraky obou těžařů. Josef skočil do jámy a vynesl jej nahoru.

Žemlička měl v programu zaházet rychle jámu a zahladit stopu těžby, aby v jich nepřítomnosti nebylo

někým tajemství démantových polí objeveno, ale objev vzácného kamene zachvátil zase oba diamantokopy horečkou, a tak dali se oba do rozmělňování hrud, hledajíce kouzelné kameny.

Oba přes celonoční bdění nepociťovali únavy a pracovali s horlivostí, jako mladí otužilí muži, a slunce, ten nejzářivější démant s nejhybnější kouzelnou silou, již byl dosti vysoko na obloze, když přebírali poslední hroudu země, aniž by našli zrno.

„Já již měl radost, že najdeme diamantů aspoň čepici, a ono nám sklaplo,“ postěžoval si Josef.

Žemlička se smál: „Zaplať pán Bůh za ten jeden! Musíme být skromní. Já jsem zatím spokojen. A teď honem musíme zaházet jámu. Již jsme mohli být hotovi; to nás ten démant vydráždil a potrestal, abychom jej nezvedli tak lacino.“

Když byly hotovi, nasekali tesáky trávy, kterou přikryli zkypřelou zem, aby s výše nebylo místo nápadno.

Profesor a Hanička zatím již byli vzhůru, posilněni spánkem.

„Dobré jitro! pane profesore! – vlastně dobré poledne“ – vítala Hanička tohoto s paluby své lodě. – „Kde jsou ti naši lidé?“

„Ti tamhle, jak vidím, horlivě dolují,“ – pravil profesor, dívaje se kukátkem.

„Že si nedají pokoje, po probdělé noci, blázínkové!“ – horlila Hanička.

„Pojďte k nám“ – zvala profesora na svou loď – „já zatím připravím snídaní. Co dělá Dodánek?“

„Dodánek je již po snídani, vlastně po obědě – snědl mísu rýže a pro zostření chutě, nebo pro vytrávení mně slupl pouzdro na brýle.“

„Bože! to zvíře má plechový žaludek; jestli pak mu to neuškodí.“

„Doufám, že to v bázni boží stráví; pouzdro bylo pouze z kašírovaného papíru.“

„Jak jste se vyspali po té vzrušující noci“ – vpadl Žemlička s Josefem do kabiny – „co vy, pane profesore, jste zdráv, po té ráně od toho lotra?“

„Děkuji! teď již je mi zase dobře. Jen v noci mě bolela trochu hlava.“

„A co ty, Haničko?“

„Mně je již také dobře. Spánek nás posílil, ale za to vy budete unaveni.“

„Vy jste, jak vidím, po snídani,“ – pravil Žemlička – „a co my, Josef, my budeme večeřet, viď?“

„Ano, mistře! máme to dnes nějak s tou časomírou popletené. Ale zítra, doufám, vyjde slunce pro nás jako obyčejně. Hlad mám jako Dodo, to se musím přiznat.“

„Ale žaludek jako Dodo přeci ne,“ – pravil profesor – „teď právě zajedl jako zákusek po obědě moje pouzdro na brýle. Je to tvor žravý a nenechavý. Musíme býti bedliví, aby nám něco nevyvedl.“

Žemlička se smál. „Ať spolyká všechno, jenom diamanty ať nechá. Hleďte! zase nám přibyl jeden do začátku – již jich máme šest.“

Profesor jej prohlížel a odhadl jej na 200–300.000 Kč.

„Kam zmizela loď pirátů?“ ptala se Hanička, dívajíc se z okna.

„Ta již bude nyní velmi daleko – poslali jsme ji i s ostatky dobrodruhů do jiných světů. A stopy jejich činu jsme za hladili i s našimi, aby se hra případně neopakovala.“

„Dnes zatím dáme si pokoje a zítra se uradíme co dále.“

X.

Sluníčko dívalo se ještě po očku za lesy a celý tábor byl již vzhůru.

Opička Minka škádlila papouška a tahala jej za ocas a papoušek křičel: opice! opice! – Dodo si již odbučel ranní a díval se mlsně skrze otevřené dveře do kabiny na profesorovy sbírky, jež ve své blbounské duši považoval za lahůdky, připravené pro jeho nenasytný žaludek.

Obdivuhodně rychle se vpravil do nového způsobu života. S uspokojením konstatoval, že takové korýtko, do něhož mu denně několikráte zasypávali, třebas byl k němu řetízkem připoután, značí veliké životní plus – oproti svobodnému stolu přírody, kde musil se denně pachtit a plahočit, aby ukojil svůj bezedný žaludek. Věděl již, že postačí prostě zabučet, aby korýtko bylo plné různých lahůdek, o jakých se mu, když byl volen, ani nezdálo.

Jeho vyhynulý druh Didus ineptus byl od přírody méně vybaven a proto musel zahynout. On však, Didus sapiens, měl plovací blány a uměl plouti po proudu. Proti proudu se nikdy ani u stolu přírody nenamáhal, věda, jako Didus sapiens, že plouti proti proudu znamená „nehnouti se s fleku“. Blány měl však pouze na nohou; na očích je neměl, a tak se jimi díval jako Didus sapiens vychytrale na svět.

Nejpádnější důkaz, že jeho životní filosofie byla ta pravá, jevil se v tom, že milý Didus sapiens počal tloustnout. Náklonnost k tomu měl již od nátury, a nyní, když měl zajištěnou existenci a mozek si nemusel namáhat hledáním červů, dostavily se důsledky, podle nezměnitelných zákonů kosmu a Dodo začal zakládat na sádlo.

Postřehl též bystře, že čím více bude bučet, tím častěji mu koryto zasypou, a tak jeho telecí hlas ozýval se již od prvého úsvitu.

„Dnes se musíme vrátit do města“ pravil Žemlička při společné snídani.

„Ano! musíme!“ – dosvědčoval Josef.

„Proč myslíte?“ obrátila se na toho Hanička.

„Proto že by nás Dodo vyžral a naposled by spolkl i nás. Bučí již od čtyřech hodin, já mu tam dal kilo rýže a pět banánů a on za dvě hodiny už řve zas. A jak pozoruji, čím víc žere, tím víc bučí. Ten musí mít střevo jako nohavici; a to mi ještě snědl mazání na boty!“

„No jo! když mu dáváš takové zákusky pro vytrávení, pak nemá mít hlad,“ – smál se Žemlička. „Než dopřejme mu to. On má tu nepopiratelnou zásluhu, že nás upozornil na diamantová ložiska. Blbounů snad je ještě mimo něj mnoho, ale tenhle blboun je nad všechny blbouny.

Zde tedy je o jeden důkaz více, jelikož se nám naše zásoby skutečně tenčí, abychom se vrátili. Ale hlavní důvod pro návrat je ten, že si musíme zajistit ten pozemek zde, aby připadl do našeho vlastnictví, bychom mohli nerušeně a systematicky se dát do dolování. Potřebný kapitál k zakoupení pozemku a k úhradě výloh s dolováním spojených dám do toho já a případně vezmeme ještě do spolku mého přítele Škváru, který by se též zúčastnil s kapitálem. Zisk pak by se dělil na čtyry stejné díly a vy dva byste pak spláceli ze zisku investovaný kapitál stejným dílem. Jste srozuměni, pánové?“

„Já jsem srozuměn!“ – pravil profesor.

„A já taky!“ zvolal Josef.

„Tak ujednáno!“ pravil Žemlička, podávaje oběma společníkům ruku. „Abychom pak nevzbudili zbytečnou pozornost na veřejnosti i u úřadů, zachováme náš nález v tajnosti a pozemek si koupíme pod záminkou, že si chceme postavit letní sídlo a pan

profesor že bude zde konat důkladná studia fauny a flory.“

„Výborně!“ zvolal profesor s rozzářenýma očima, který již cítil, jak se mu uvolňuje obojek odvislosti státního orgánu na šíji a jak bude moci pak oddati se nerušeně své vědě.

Když pak podle návrhu opatrného Žemličky měl se utajit prozatím i nález blbouna, aby pozornost učeného světa neobracela se k diamantovým polím, jediná tato podmínka kalila poněkud dobrou náladu učence, že nemohl pustit do pařížské přírodovědecké společnosti petardu v podobě jiskrové depeše, – „že rod blbounů ještě nevyhynul“.

KAPITOLA XIX.

Růžový démant.

I.

Jakmile přijel Žemlička do Prahy, zalétl si do Turnova k brusiči démantů.

„Ukažte, co umíte,“ – pravil mistrovi – „a udělejte z toho něco.“

„Neobyčejně krásný a čistý kus“,– pravil tento, obraceje démant proti světlu. „Buďte bez starosti, pane, z toho se dá něco udělat, má pravidelnou formu.“

„Kdy bude hotov?“

„Za tři týdny.“

„Dobrá! Dejte si záležet, mistře, bude toho později více. Zde máte ještě šest kousků. Co tomu říkáte?“

„Zdá se to býti samé pěkné zboží. Ovšem pravá hodnota se projeví teprve po vybroušení.“

Když si mistr všechny kameny pečlivě zvážil, zanesl do knihy a dal Žemličkovi potvrzení, odletěl zas tento k svému nejkrásnějšímu démantu, jak svoji žínku nazýval.

Neminulo ani čtrnácte dní, když Žemlička sedící se ženou v jídelně u večeře, vyrušen byl zvonkem telefonu.

„Haló! Zde Žemlička – kdo tam?“

„Šlechta–Turnov! Poklona, pane Žemlička! Musím vám sděliti překvapující zvěst, že váš žlutý démant, ten veliký – mění barvu. Máme ho právě v práci. Dostává při broušení nádech růžový. Přijďte se na něj podívat, jinak byste nám ani nevěřil, že je to váš kámen. Stává se to velice zřídka, že po vybroušení se nádech barvy u démantu mění. Ale takovou změnu, do tak intensivní barvy jsem sám ještě neviděl.“

„To je zajímavé! cenu ale tím netratí?“

„Naopak, cena jeho tím stoupne!“

„Tak dobře! přijedem ihned se na něj podívat. Za dvacet minut jsme u vás. Čekejte na nás.“

„K službám, pane Žemlička! poklona!“

„Tak co tomu říkáš, Haničko! náš žlutý démant mění barvu do růžova.“

„Skutečně?“

„Teď mi to právě sdělil Šlechta telefonem. Připrav se na cestu, půjdeme se na něj podívat.“

Nikdy ještě Hanička nebyla tak rychle hotova s toaletou, jako v tuto chvíli.

Růžový démant! jak ji bude slušet? Již si nebude muset k vůli němu nabarvit vlasy na černo?

Za deset minut nasedali do lodi a v příštím okamžiku mizela jim Velká Praha s obzoru.

II.

Ve Velké opeře na Letné bral právě kapelník taktovku do ruky, když v jedné loži v prvém pořadí otevřely se tiše dveře a v zápětí u hrazení lože zasvítilo bělostné poprsí ženy, jehož úběl byl ještě zvyšován živůtkem z tmavého sametu. Po krásné šíji

splývaly dvě řady perlí a bezvadný ovál hlavy vrouben byl nahoře zlatými vlasy.

Pozornost všech diváků soustředila se k loži. V tom se setmělo, kapelník švihl kouzelným proutkem a již se nesly prostorem jásavé zvuky předehry k Prodané nevěstě.

Však co to? Nad hlavou krásné ženy v loži zazářil růžový plamínek, který chvilkami zasršel blesky, jak se hlava ženy pohnula.

Sta kukátek a očí bylo obráceno k loži a podle tlumeného–šepotu bylo zříti, že krásy hudební většině diváků unikají. Mnoho jich a zejména žen v ložích, nepostřehlo ani, že opona se tiše sune vzhůru, až teprve jásavý zpěv šohajů a děvčic na jevišti, upoutal na chvíli sluch i zrak.

Avšak jenom na chvíli. Aspoň tam dole v parteru a v ložích. Bylo již tomu tak dávno, co genius zvěčnil v hudebním rytmu život českého venkova; bylo již tomu tak dávno, co pestrý, barevný život proudil po nivách a luzích českých, že nebylo tomu pamětníka. Ten svéráz českého kroje a české písně dávno již byl setřen jedem Babelů a blaseovaná smetánka dívala se z plyšových křesel na obraz dávných dob již jen jako na kuriositu. Jen tam u stropu, na poslední galerii zachvěla se srdce lidská, utloukaná kultem doby, avšak přece ještě nedotlučená, a vnímavě sála do sebe krásy, jež linuly se z houslí a hrdel zpěváků na scéně.

Žemlička, sedící v bezvadném úboru vedle své ženy, s uspokojením sledoval její úspěch, a Hanička zářící, statečně odolávala palbě zraků žen i mužů, jichž oči nemohly se odtrhnouti od svíticího drahokamu, zářícího nad bílým čelem v šeru hlediště, jako mysteriosní světlo nad hlavou světice.

Konečně hudba zmlkla a opona šla dolů. Z galerií ozval se potlesk vděčných posluchačů jako střelba z pušek, jen v parteru a v ložích hedvábné šlechtěné

ruce v rukavičkách zamíhaly se jaksi znaveně, opatrně, jakoby se jich majitelé báli, aby si je neotloukli.

Světla zazářila, a zraky všech, při plném světle, obrátily se zase k loži, kde nad hlavou krásné ženy sršely růžové blesky.

Hanička se zvedla a následována mužem odebrala se do foyeru. Tam ji obklopily přítelkyně a známé a zase byl růžový démant, uměle v platinové podložce zasazený, že ji nebylo ani viděti, předmětem pozornosti všech.

Však též zraky mužů poutal vzácný kámen, a zejména jeden s tváří cizince přešel několikráte kolem bavící se skupiny a prohlížel si se zájmem třpytivý drahokam.

Hlas zvonku rozehnal skupiny a páry promenujících se dam a pánů a v setmělém hledišti růžový démant jako by vybíjel pohlcené světlo žárovek, planul magickou září, která mimoděk poutala i zraky krásné primadony, pějící roli Mařenky.

III.

Poslední dva ladné pohyby krásných bílých paží v účesu před zrcadlem a z Mařenky, venkovské krásky, vyloupla se salonní krasavice, plná rafinovaných kouzel, jež s uspokojením zhlížela se na svém obrazu.

Sotva byla přeměna hotova, zaklepal někdo na dveře.

„Volno!“

Ve dveřích objevil se elegantní mladý muž statné postavy v černém úboru.

„Jdu vám složit, slečno, svoji poklonu. Byla jste dnes okouzlující,“ horoval, líbaje jí ruku.

Primadona půvabně hlavinkou kvitovala pochvalu.

„Pouze dnes?“ děla se škádlivým úsměvem, nabízejíc seladonovi židli. „Já myslela, že jsem vždy okouzlující!“ dodala koketně.

„Ano, vždy, v každé roli se mi líbíte, i když nehrajete divadlo a – a bože! – teď jste mně zahnala do korálových útesů – ale vy to víte – vy to dobře víte, že jsem pro vás schopen všeho, abych si srdce vaše získal; žádejte, co chcete, a vše se vyplní.“

„Opravdu1 beru vás za slovo. Viděl jste ten růžový démant u paní Žemličkové v loži? Nemyslíte, že by mně takový démant slušel?

Dnes se celý večer za kulisami o ničem jiném nemluvilo než o růžovém démantu, a jak opona zapadla, vše se hrnulo k oponě a všichni se dívali okénky do hlediště k ložím, kde zářil na čele té šťastné ženy růžový ten kámen. Přála bych si takový skvost; kdyby zazářil na mém čele, věděla bych, že mě máte rád.“

„Máte jej míti, slečno; dík předem, že smím vám po dáti malý důkaz mé veliké lásky. A nyní malou prosbu. Jak hodláte stráviti dnešní večer?“

„Ještě sama nevím.“

„Smím se vám nabídnouti za společníka?“

„Prosím.“

Když sešli oba dolů, k podjezdu, přijelo tiše nádherné auto, a mladý muž velel šoférovi: „Křišťalový palác“.

IV.

Druhý den večer, ve vile manželů Žemličkových v Šárce, pohaslo poslední světlo v oknech a tma obestřela celý ten hrad štěstí svým temným přikrovem.

Ticho bylo kolem; jen ostražitý strážce domu pobíhal zahradou, větře čenichem na vše strany,

neplíží–li se nějaký nepřítel, a při nejmenším šustotu v dáli, vycenil hrozivě mohutné tesáky a výstražně zaštěkav, hotovil se k boji.

Nebe bylo zataženo šedým mrakem, v němž marně hledal zvědavý měsíc skulinu, kudy by se mohl podívati, co děje se tam dole na zemi. A tak ani neviděl, jak pod rouškou noci připlula tiše ke hradu od východu malá vzducholoď beze světel, jež zůstala ve veliké výši nad hradem státi. Západní vítr chvílemi rozehrál k šepotu listí hustého sadu, a pomáhal klamati bystré smysly hlídače, zaháněje pachy lodě k blízkému lesu.

Náhle ozval se nad hradem syčivý zvuk, prostorem mihl se malý temný stín a před strážcem hradu dopadl prudce k zemi. Jen jednou zaštěkal strážce domu a pak ztichl.

V.

Když se Hanička probudila, slunce již stálo vysoko. Podívala se na hodiny. Bylo deset hodin.

„Bože! to jsem zaspala.“

Seskočila s lože a zazvonila. Ve dveřích objevila se komorná, ještě neustrojená.

„Vy jste, jak vidím, Pepičko, také zaspala.“

„Musíte odpustit milostivá paní. Já nevím, čím to je, ale dnes jsme zaspali všichni. Kuchařka také i zahradník, šofér, pilot a vrátný. Každý je jako omámen; to musel být dnes v noci nějaký těžký vzduch.“

„Mne také bolí ještě hlava,“ – pravila paní – „připravte mi koupel a pak se jděte dostrojit.“

Po půl hodině seděla mladá paní před zrcadlem a komorná upravujíc ji účes, sbírala prameny bohatých zlatých vlasů, neustále při tom švitoříc.

„Nebolí vás hlava již, milostivá paní?“

„Ne! teď po koupeli jsem zase již ve své míře.“

„Mě také bolela hlava, když jsem vstala,“ – hovořila komorná – „a jak jsem se ulekla, když jsem se podívala na hodiny, jak je pozdě. Ani budíčka jsem neslyšela. Běžela jsem ke kuchařce. Ta tam již házela šaty na sebe a křižovala se: „Ježíš Marjá! proč jste mě, Pepčo, nevzbudila, co řekne milostpaní, že není ještě snídaně připravena. Jářku, vždyť já taky zaspala a milostivá paní taky ještě není vzhůru. V tom jsme slyšely ze zahrady hlasy: vy jste taky zaspal? křičel vrátný na zahradníka. Ale taky! tak vy taky? Já spal jako zabitý. Já na ně volám: My jsme taky zaspali! Opravdu? divil se zahradník, to není již samo sebou, moje žena taky zaspala a kluk zmeškal školu. To jsme byly všichni nějak otráveny.“

„To je vskutku zvláštní s tím spánkem,“ – poznamenala paní, vstávajíc od zrcadla – „schválně se zeptám v sousední vile přítelkyně, zda je to také stihlo.

„Haló! Zde Hana – dobré jitro, Martičko! Jak jsi se vyspala? Nezaspaly jste také jako my? Ne? to je zvláštní! my jsme se u nás všichni dnes probudili až k desáté hodině, jako kdyby nás někdo uspal. I vrátný a zahradník zaspali. Já si to neumím vysvětlit. – – ano – ano! Již ti přivezli model z Paříže? To jsem na něj zvědava – ano – ano! přijdu se podívat. S bohem, na zdar!“

Po snídaní počala se paní Žemličková strojit na vycházku a probírala se ve svých špercích, uložených ve zvláštní ozdobné skřínce. V tom náhle vykřikla, až komorná, která byla ve vedlejším pokoji, s uděšenou tváří vrazila do dveří.

„Co se vám přihodilo, milostivá?“

„Démant! růžový démant zmizel!“ – křičela paní, držíc prázdné pouzdro v ruce.

„Ale to není možné!“ – lekla se dívka – „hledejte, milostivá paní! Kdo by jej mohl vzíti! Snad vám vypadl, nebo bude někde ve skřínce.“

Paní obracela všechno na ruby, ale po démantu nikde ani stopy.

„Vždyť se určitě pamatuji, jak jsem jej do pouzdra předevčírem ukládala, když jsem přišla z divadla; a včera jsem jej ještě měla v ruce a určitě se ještě pamatuji, jak jsem ho do pouzdra ukládala.“

Náhle ji napadla myšlenka: nesouvisí krádež démantu s uspáním všech ve vile?

„Kdyby zde byl aspoň můj muž, ten by přišel věcí na kloub, ale včera odletěl, teď již bude v Nové Guinei.“

Hanička se vzchopila. Šla k domácímu telefonu.

„Haló! Josef – zavřete okamžitě vrata. Nikdo nesmí z domu a nikdo do domu, ručíte mně za to! rozuměl jste? – dobře, a nehněte se z boudy.“

Hned na to se Hanička spojila s policejním ředitelstvím.

„Haló! zde Žemličková. Je pan president přítomen? Prosím spojte mne s ním.“

„Haló! Dobrý den, pane presidente! Prosím vás o pomoc. Ztratil se mi záhadným způsobem růžový démant z uzavřeného pokoje. Z mých lidí, pochybuji, že by to byl někdo provedl; jsou všichni spolehliví. Pro všechno jsem ale nechala uzavřít vrata a nikdo nesmí ven. Stal se nám též zvláštní případ, že jsme dnes všichni zaspali. Probudili jsme se až k desáté hodině. Nevím, zda to souvisí s krádeží démantu – – ano – ano – prosím, budu je očekávat. Má úcta, pane presidente – děkuji.“

Současně zaslala Hanička radiovou zprávu svému muži do Nové Guinee.

Za čtvrt hodiny přihučela dvě auta před vilu a sotva vjela do zahrady, vystoupilo z nich osm mužů. Vrata se zase zavřela a vyšetřující komisař zavolal si vrátného.

„Není jiný východ ze zahrady než tento?“

„Není, pane komisaři.“

Komisař pokynul jednomu detektivů, aby zůstal u vrat.

„Zaveďte nás k milostpaní,“ – obrátil se na vrátného.

Panská je nahoře zavedla do přijímacího pokoje.

Po chvíli vstoupila Hanička.

„Kde byl démant uložen, milostivá paní?“ začal výslech komisař, když se byl představil.

„V mém budoáru, račte dál, pánové.“

„Zde v této skřínce.“

Komisař prohlížel skřínku se všech stran. Klíček trčel v sámku. Komisař zkoušel zavřít. Zámek běhal dobře, na dva západy.

„Zde to pouzdro je od démantu?“

„Ano.“

„Jiné šperky nezmizely?“

„Ne – pouze diamant.“

„Kdy jste měla démant posledně v ruce?“

„Včera večer, než jsem šla spat.“

„Skřínku jste uzamkla?“

„Ano.“

„Kam jste dala klíček?“

„Ten ukládám do tajné přihrádky zde v zásuvce u toaletního stolku, která se otvírá na kombinovaný závěr, různým zmačknutím těchto šesti knoflíků.“

„Kde byla přes noc skřínka se šperky?“

„V tresoru.“

Detektivové točili zraky na vše strany, ale tresoru neviděli.

„Kde je?“

„Zde“ – Hanička přistoupila ke stěně, z níž sejmula menší obraz, olejomalbu, představující pohled na Kutnou Horu, Haniččino rodiště. Na stěně, pokryté tapetou ze zvláštní masy, zmačkla dvě růžice na vzorci

tapety; stěna v podobě čtverce zapadla o dva centimetry do vnitř a sunula se dolů. Za ní objevil se hluboký otvor. Nyní zmačkla třetí růžici pod otvorem a ze zdola se sunul tiše nahoru vlastní tresor e otevřeným otvorem.

„Račte nám, milostivá paní, laskavě ukázat celý postup uložení skřínky."

Hanička vzala skřínku se šperky, zamkla na zámeček, vsunula ji do otvoru a tresor zmačknutím jiného knoflíku sunul se zas dolů. Pak zaskočila deska s tapetou, když vyjela nahoru, hermeticky do otvoru, že nebyla k rozeznání na tapetě.

Jeden detektiv otevřel znovu tajemný otvor ve stěně, vytáhl skřínku a díval se do otvoru, svitě si do vnitř ruční elektrickou svítilnou. Spustil tresor dolů a prohlížel si bedlivě jeho vrchní stěnu, tvořící nyní dno komory.

Jeho myšlenkový postup byl logický. Zloděj, když podařilo se mu objevit a otevřít tajnou schránku ve zdi, sahal jistě do otvoru rukou, hledaje tam skřínku se šperky. Otvor byl přirozeně prázdný a on, chtěje se orientovati o složení tresoru, jezdil prsty po stěnách a u komory, kde mohl zanechati stopu.

V tom detektiv zpozoroval u zadní stěny nějaký předmět. Sáhl tam rukou a vytáhl ploché malé pouzdro celuloidové. Bylo přelepené papírem, na němž stálo tužkou napsáno: Panu vyšetřujícímu komisaři.

„Je to adresováno vám, pane komisaři," – pravil detektiv, podávaje mu nález.

Když jej komisař otevřel, vypadl z něho složený lístek papíru.

Komisař četl:

Vážený pane komisaři!

Chtěje Vám ušetřiti zbytečnou námahu při hledání pachatele a věda, že Váš ostrovtip se bude vybíjeti v prvé řadě na služebnictvu, sdělují Vám, že dobří lidé tito za nic nemohou a ani ten věrný čtvernohý strážce domu, který konal řádně svoji povinnost. Jediný on by Vám mohl sděliti něco málo o záhadné návštěvě domu. Cesta moje vedla balkonem do pokoje skrze ložnici, kde milostivá sladce dřímala, když já jsem v budoiru nerušeně pracoval. Jsem Vám tou radou, byste se zbytečně nenamáhal, jelikož veškeré stopy na balkoně končí. Jak vidíte, neb jak při dalším šetření uvidíte, není nikde nic poškozeno, všechny zámky, jichž bylo třeba otevřít, jsou neporušeny. Pracuji solidně a příčí se mi každé brutální násilí. Nějaké otisky prstů, vlasy nebo knoflíky též nehledejte, pracuji čistě.

Zůstávám v plné úctě *Neznámý*.

Detektivové čtoucí přes rameno svého šéfa, stáli zde s vážnými tvářemi, v duchu se při tom řehtajíce, jak komisař v tváři zbrunátněl.

Než i přes radu zloděje šlo vyšetřování svým úředním chodem. Však přes všechno pátrání sedmi párů bystrých očí nepřišlo se na nějaké stopy. Pouze u dveří balkonu vypadlý klíč na zemi svědčil, že tady vnikl záhadný lupič do domu. Výslech služebnictva nepřinesl též žádného světla do temna tajů, jen zahradník přinesl zbytky roztříštěného skla, které nalezl na pěšině v písku.

Sešli do zahrady, však mimo stop čtvernohého strážce nenalezli ničeho. Pes pobíhal kolem, očichával místo, kde zahradník nalezl střepiny skla a zuřivě štěkal; ale sděliti svoje poznatky tajemné noci vyšetřujícímu komisaři nedovedl.

Jediné co si odváželi detektivové, bylo celuloidové pouzdro s dopisem pachatele a pár skleněných střepin.

VI.

Primadona ležela v salonku ve svém bytě na otomanu s úlohou v ruce, když byla hlášena návštěva ctitele.

„Vítám vás, co je nového, pane inženýre?“ tázala se, jdouc mu v ústrety.

„Zde je démant,“ – pravil prostě, položiv pouzdro na stůl.

Umělkyně vztáhla ruku chtivě po pouzdru, a když jej otevřela, hlasitě vykřikla.

Růžový démant zářil vyzývavě na tmavém sametu a růžové jeho blesky odrážely se v rozšířených zorničkách krásné ženy.

„Vy jste čaroděj!“ pravila plna obdivu a naklonivši se k mladému muži. nabídla mu svoje rozkošné rty k polibku. Přissál se k ní lačně jako polyp. Vymkla se mu mírným, ale energickým pohybem z objetí.

„Tak a nyní si hezky sedněte a buďte hodný, já si démant ozkusím.“

Vyňala jej z pouzdra a běžela k zrcadlu; když jej zatkla do svých bohatých ebenových vlasů, obrátila se k němu.

„Jak se vám líbím! – sluší mně?“

„Božsky!“ vydechl zamilovaný, – „lépe než paní Žemličkové. Zde bude na pravém místě.“

„Jak to? co jste to pravil?“ – zvolala překvapeně, dívajíc se na něj s úžasem.

„Že bude u vás na pravém místě,“ – opakoval mladý muž, dívaje se trochu nejistě na užaslou divu.

„To je její démant?“

„Byl – nyní je váš.“

„Ona jej prodala?“

„Ne – já ji ho prostě uzmul.“

„Vy šílíte! je to možné?“

„To již je jisté – jinak by vám nyní nezářil ve vlasech.“

„Ale pro Boha – co jste to provedl!?“

„Vaše přání – které je mi rozkazem.“

„Ale příteli – tak jsem to nemyslela. Takovým způsobem nabytý šperk nikdy nepřijmu, co vás to jen napadlo?“ – a umělkyně s chvatem sejmula nádhernou ozdobu s hlavy.

Vymkla se mu mírným, ale energickým pohybem z objetí.

„Mně bylo směrodatné jen vaše přání, že jej chcete míti. Jiný ke koupi nebyl, majitelka by jej neprodala, tak co jsem měl dělat?“

„Ale to je krádež!“

„Každý majetek je krádež.“

„Ne – ne – na to široké pole mne nedostanete; to by pak na konec byl již druhý kabát a druhá sukně, které si někdo třeba svojí prací opatří taky krádež! To je slabá obhajoba. Do čeho jste to zabředl! Což kdyby vás byli při činu chytili? anebo, a to nebezpečí zde

stává dosud, což když přijdou na vaši stopu a zatknou vás, vždyť budete zničen a mne byste zničil též!“

„Upokojte se; stopu žádnou nenajdou a mě nechytnou.“

„Poslyšte, já se vás bojím! vy jste hrozný člověk!“

Zamilovaný ctitel zůstal klidně sedět.

„Nebojte se – nikdy jsem nic nezcizil. To je můj první hřích, jehož jsem se dopustil s lásky k vám. Pravá láska neuvažuje. Vždyť vy sama pějete v Carmen – a s jakým ohněm:

„Láska je ptáče volné, divé
jemuž žádný zákon není dán – –“

„Budiž! přijímám to tedy od vás jako polehčující okolnost, ale rozhřešení vám nedám dříve, dokud zlo neodčiníte. Nyní se mi vyzpovídejte, jak jste vše provedl.“

Když jí byl mladý muž stručně vypověděl, jak se démantu zmocnil, pravila: „Jste silný muž! to každé ženě imponuje. Mně to však nepostačí. Já chci, abyste byl též veliký. Ještě jednu zkoušku vám uložím. Když jste tak mocný, že se před vámi zámky i tajemství pokladů otvírají, vezmete klenot a dáte jej zase na místo, odkud jste jej vzal. To bude vaše pokání.“

„Stane se!“ – odvětil klidně kajícník – „a pak? – –“

„Pak jsem vaše!“

VII.

Praha měla zase sensaci. V celém milionovém městě se o ničem jiném nemluvilo, nežli o loupeži růžového démantu. Ranní noviny, přinášející zprávu o zmizení kamenu, šly na dračku.

„Záhadná loupež růžového diamantu!

Růžový diamant, o němž jsme včera přinesli zprávu, který je majetkem sličné choti bývalého populárního detektiva pana Žemličky a který působil ve Velké Opeře hotovou sensaci, byl ze čtvrtka na pátek ve vile z uzamčené pokladny ukraden. Lupiči pracovali s úžasnou drzostí a odvahou. Vnikli do vily balkonem pomocí vzducholodě, omámili hlídacího psa a veškeré obyvatelstvo vily neznámým plynem a pak nerušené pracovali.

Zvláštní je, že ostatních klenotů v klenotnici se nedotkli a uzmuli pouze růžový démant, nechavše tam prázdné pouzdro. Nikde nebylo nejmenších stop násilí a zámky u dveří i v pokladně otvírali pomocí paklíčů. Policie po lupičích zahájila ihned usilovné pátrání, o jehož výsledku do uzávěrky listu nedošlo dosud žádných zpráv.“

Praha měla sensaci; a tu noc mnoho těch šťastných nešťastných, kteří oplývají statky pozemskými, s obavami se ukládalo na lože, neboť všechny ochranné a obranné prostředky proti zločinnosti ukázaly se býti pouhými pavučinami a papírovými hradbami.

A tak ta kára pokroku, tažená vědou, ženoucí se za pozemskou nirvánou k prabuňce, podobala se stále více a více povozu se splašenou kobylou, jež v divokém cvalu snažila se dosáhnouti otýpky sena napíchnuté na oji.

Dýchavičná mravnost zůstávala daleko za károu pokroku, jen zločinnost s plícemi jako měchy, zachovávala ostré tempo vývoje, zůstávajíc věrně po boku kobyly jako nerozlučný druh.

Přes veškeré, i dobře míněné snahy a akce jedinců, pokrok nemohl mravnost přivésti do klusu a přeplněné nemocnice, blázince a kriminály ukazovaly, že cíl je stále jen pouhým vnadidlem napíchnutým na oji.

A proto ty obavy, proto ten strach, neklid, těch šťastných nešťastných s nakradenými miliony, když pokrok umožňoval cestu k nim a otvíral zlosynům i tresory.

A ta cesta od buňky – k prabuňce zdála se přece býti pod okuláry tak blízká, ten cíl tak blizoučký – jen po něm chňapnout!

– – – – –

Po večeru velkých radostí, kdy Haniččinu tvář obléval jas vyzařující z růžového démantu ve Veliké Opeře, nastal den zármutku a mladá paní netrpělivě očekávala příchod svého manžela, jehož zastihla radiová zpráva o zmizení drahokamu v zemi divů – v zemi, kde blbouni polykají barevné démanty. Zastihla jej právě ve chvíli, kdy s přítelem Škvárou, profesorem a Josefem konali přípravy na racionelní dobývání toho podivného daru země, kamenu radosti a zloby.

Okamžitě nasedl do vzducholodi a letěl s větrem o závod k dalekému domovu, pln obav o svůj nejdražší démant, o svoji Haničku.

Slunce jasně ozařovalo bílé zdi hradu, vykukujícího ze svěží zeleně, však ticho bylo kolem. Nikdo nečekal jeho příchodu; žádný šáteček nezatřepal se z balkonu, když spouštěl se s výše do zahrady.

U zahradního domku otevřely se dveře a v nich objevil se zahradník, oblečený pouze v kalhotech a košili.

„Co se zde děje! vy teprve vstáváte? kde jsou druzí? tady je to jako po vymření.“

„Služebník, pane! dobře že jste přijel – zde se dějí divné věci. Předevčírem nás přepadli a uspali lupiči a dnes se to snad opakuje; zase jsme dnes zaspali a ví Bůh, není to naší vinou. Jak vidím, není ještě nikdo ve vile vzhůru.“

Žemlička již neposlouchal a běžel pln nepokoje do vily. Zdviží vylítl do prvního patra. Panská mu již běžela naproti.

„Kde je paní?“

„Rukulíbám, milostpane! teď právě vstala. Dnes zase jsme byly omámeny.“

Žemlička běžel do ložnice.

Hanička se mu vrhla kolem krku. „Můj Františku!“

„No, miláčku, tak co je – jsi zdráva?“ pravil, celuje manželku.

„Jsem, díky Bohu! ale dnes se zase opakoval s námi týž případ jako včera; mám obavy, že zde zase byli.“

„Tak mně nyní pověz do podrobna, co se zde dělo od mého odjezdu.“

Když Hanička domluvila, odebrali se do budoáru.

Žemlička přelétl zrakem místnost a běžel ke stěně, kde otevřel tresor. Vyňal skřínku se šperky. Oba se dívali dovnitř; nic nechybělo.

„Vidíš“ – pravila Hanička – „prázdné pouzdro od démantu zde nechali.“

Žemlička jej otevřel a Hanička vykřikla.

Růžový démant seděl na svém místě a jiskřil v záři sluneční. V pouzdru byl složený malý lístek. Žemlička jej rozbalil a oba četli:

Milostivá paní!

Zde vracím klenot, kterého jsem se neprávem zmocnil, neporušený zpět. Prosím za odpuštění, že jsem po dva dny omezil Vaši a vašich lidí svobodu, a ujišťuji, že již nikdy váš klid rušiti nebudu. Prosím též za prominutí, že jsem byl nucen tentokrát pro nedostatek času vylomiti okno u balkonu, díky ostražitosti vašich lidí, kteří železnými tyčemi znemožnili otevření dveří.

V úctě dokonalé

Nez námý.

„To je zloděj kavalír!“ pravila Hanička.

„Ano, kavalír to asi bude“, pravil Žemlička zamyšleně.

Když podal Žemlička policejnímu presidentovi zprávu o vráceném démantu a tato se donesla k ministru národní obrany, poznamenal tento: „Toho člověka bychom mohli potřebovati“.

KAPITOLA XX.

Slavnost svěcení chrámu na hoře Moriah.

I.

Ještě nikdy žádný Bůh, co jich bylo, nebyl tak uctíván a lákán, aby ze svých nadpozemských výšin sestoupil do stánku, který mu věřící jeho uchystali, jako Bůh židovský roku 1978 v Jeruzalemě.

Pakli nikdy žádný z těch nespočetných bohů nedá1 se zlákati lidskými těmi vábničkami, aby vlezl do některé z těch nastražených skřínek a různých pastí, vyšperkovaných zářivými cetkami, zde zdálo se, že i On musí podlehnouti svodům z ruky člověka.

Ale není měřítka pro bohy, jen každý z jejich synů pozemských, jemuž bylo dopřáno zříti ten zázrak tam na hoře Moriah, nechť již byl příslušníkem kteréhokoliv z bohů, podléhal mocnému dojmu v stánku Jehovy, jehož tam jeho věřící, za asistence rabínů, farizeů a zákoníků vzývali.

I ta židovská víra, jejíž tuhost a nerozbornost stala se věky příslovečnou, dostala v době technických zázraků povážlivé trhliny, k žalu a hněvu všech rabínů, a mladí synové a dcery Israele opomíjeli synagogy, pranic nedbajíce přísného Jehovy, který již jednou Sodomu a Gomoru ztrestal.

Abraham měl syna Izáka a jeho prvorozence Jakuba, jenž první má příjmí „Israel“, t. j. bojovník, dvanácte synů stalo se praotci třinácti kmenu národa židovského.[1]) Za Josefem, jedním ze synů Jakubových, vydali se ostatní asi r. 1750 př. Kr. do Egypta, kde pobyvše v krajině gossenské při deltě nilské několik staletí, rozmnožili se v národ.

Neúroda a pošlý z ní hlad v Kanaanu donutily je k vystěhování do Egypta. V době té vládli v Egyptě Hyksové, kteří jako Židi byli

1) Kmenové Ruben, Simeon, Levi, Juda, Isasan, Gebulon, Benjamin, Dan, Naftali, Gad a Aser jmenovali se přímo po synech Jakubových, kmenové Efraim a Manasse po dvou synech Josefa Egyptského. Jméno „Žid“ vzniklo z vlastního jména „Juda“.

původu semitského. Útisky od faraónů egyptských nastaly Židům teprve po vypuzení Hyksů. Kruté jho otroků, kteří svým potem skrápěli slavné stavby egyptské a pyramidy, sňal s lidu svého důmyslný Mojžíš, který je konečně vyvedl za faraóna Menefty r. 1320 ze země utrpení. Plných 40 let trvalo putování Židů, plné nehod a překážek, do země zaslíbené cestou vedoucí přes Rudé moře k Sinaji.

Tam dal Hospodin prostřednictvím Mojžíšovým vyvolenému lidu svému přikázání, z nichž prvé varovalo před modloslužbou budoucích sousedů, všechna pak stala se základem nejen náboženského, ale i rodinného společenského a politického zřízení národa židovského, kterýžto organisační řád Mojžíšem vypracovaný, udržel se v něm na dlouho. Než nebylo dopřáno moudrému hrdinovi vstoupiti do země otcův; zemřel v útěše, že aspoň zdáli ji spatřil s vrcholu hory Neba.

Josua konečně uvedl národ do země zaslíbené, dílem po sedmiletých tuhých bojích s národy kananejskými, dílem však také na základě smírných úmluv s nimi. Kmenové Ruben a Gad (z části také kmen Manasse) zůstali v Zajordání, ostatní kmenové rozdělili se o zem předjordánskou.

Ten legendární křik a troubení, za něhož padaly zdi Jericha, byl provázen velikým krveprolitím a má jen zakrýti tu sprostotu boje. Však tentýž Hospodin, který hlásal „nezabiješ“, naváděl Židy k nemilosrdnému vraždění, ani žen, starců a dětí nevyjímaje, jak dokazuje Písmo svaté Starého zákona.

Než ani Bůh křesťanů později nebyl ušetřen té morální blamáže, kdy při vzájemném vraždění dožadovaly se obě křesťanské strany jeho pomoci, a působili tak svým oficielním bohům v nebi děsné rozpaky.

Ale jen jeden Bůh je na nebi a jen jedna je morálka!

Největším důkazem, že On je skutečným Otcem laskavým, je, že stále čeká a doufá, až jeho děti zde na zemi přijdou k rozumu a budou zachovávat zákonů Jeho, jež On stále vysílá do prostoru, narážeje denně na anténu svědomí každého člověka, až rozezvučí se chorálem po celé zemi.

Kdyby byl ovládán vlastnostmi člověka, dávno by hromy a blesky jeho vyhladily pokolení lidské. Ale nemůže býti Jeho programem, aby tvořil a hubil pro pouhou zábavu. Cíle jeho smyslům lidským unikají, jako slovo věčnost a nekonečnost prostoru, jež se nedá vyjádřiti žádným matematickým vzorcem.

Mnoho se změnilo od těch dob, kdy Nebukadnezar zničil chrám Jeruzalemský. Přes půltřetího tisíce let uplynulo od jeho zkázy. Židé stali se římskými vasaly a za čtyři sta let od zkázy narodil se nový král židovský, který byl po třiceti letech slavnostně vítán v Jeruzalemě jako vykupitel národa, jemuž s mečem v ruce dobude zase svobody a bývalé slávy a moci.

Bylo to veliké nedorozumění.

Když prohlásil Nazaretský, že království Jeho není z tohoto světa, obrátil se hněv lidu proti němu a král králů, nejlepší syn Israele i celého světa, vydechl duši mezi lotry.

Veliká hvězda zazářila nad troskami Jeruzalema, a lesk její zvábil otroky i krále. Půl světa osvítil její jas; však žel, že noc střídá se s dnem. Světlo roztahali pod chrámové klenby a temno bylo kolem.

Mesiáš přišel, ale svět nevykoupil.

Osmnáct set let krev Jeho padala na ně.

Tři tisíce a jedno sto let bylo tomu, kdy dělali naposledy cihly a stavěli pod cizí knutou chrámy.

Za osmnáct set let narodil se nový Mesiáš. Bez věštby proroků a bez lesku hvězd. A království jeho

bylo z tohoto světa. Však nebyl to Vykupitel všeho lidstva; pouze Mesiáš Židů.

Mnoho se změnilo od těch dob, kdy Nebukadnezar zničil chrám Jeruzalemský.

Židé již nestavěli cizí chrámy ani nehnětli cihly. Přišla doba osvícená a ta sňala jim pouta. Žid byl prohlášen za rovnocenného člověka.

Však ne v synagogách gojím. Ten dosud byl pod psa. A židé počali stavěti chrámy. Stánky Jehovy. Ale cihly k nim hnětli a na sebe kladli již jen gojímové.

Synové pak a dcery Israele denně tam vzývali svého strašného Jehovu a denně jej tam podváděli, že neklaní se žádné modle.

Nový Mesiáš Židů spatřil světlo světla a založil mocný rod.

Narodil se ve Frankfurtě a jméno jeho bylo: „Nathan Meier“.

A žádný hněv lidu neobrátil se proti němu, a nikdo nevolal: ukřižuj! Nehádal se s farizei, ani se zákoníky a nevyháněl kupčíky z chrámů.

Mnoho se změnilo na scéně dne od těch dob, kdy Nebukadnezar zničil chrám Jeruzalemský.

Ubitý Kristus opravdu vstal z mrtvých a navštěvoval paláce i chaty. Však zástupci Jeho místo palmy míru chopili se meče.

Bylo to veliké nedorozumění.

Jejich království bylo z tohoto světa. Pak konečně přišla doba, že meč byl jim vyražen z ruky. A v době, kdy Veliký Uchvatitel s mečem v ruce založil slávu Francie, a pak pokořen padal k zemi, vyvstal nový Mesiáš Židů a dobýval světy. Však meče netasil; kdo meč tasí, mečem zhyne. A proto nezhynul.

Zlaté tele oživlo a projevovalo životní sílu takovou, že počali se mu kořiti i ti, do nichž trkalo. Vyrostlo zatím v důkladného býka.

A ku podivu! Hospodin na moc Zlatého telete nežárlil, a držel dál svojí mocnou ruku nad národem vyvoleným.

Křepčení kol Zlatého telete dostoupilo po Veliké válce vrcholu.

Trůny i chrámy kolem něho padaly, však jeho stolec byl ze železobetonu.

Kouzlo jeho bylo čarovné a moc jeho zasahovala citelně do sfér všech ostatních božstev. Leč ani Zlaté tele nebylo bez citu. Mělo vědomí, že je přeci jenom pouhé hovado, a proto dopřálo Jehovovi důstojného stánku. Užívalo lidského měřítka na Hospodina a z vděčnosti omračovalo jej svým leskem.

II.

Na sklonku osmnáctého století žil ve Frankfurtě bohatý žid Meier Amšel Baur.

Bylo to v té době, kdy ve Francii zuřil požár revoluce a celá uděšená stará Evropa zvedala se proti nové nebezpečné moci, která ohrožovala trůny a staré řády. V té době, lantkrabí hessenkasselský Vilém IX., dostal dobrý nápad; a sice, že zorganisuje z dobrovolníků dobře vycvičené a vypravené vojsko, které pronajme za dobrý plat válčícím stranám, která bude lépe platit.

Meier Amšel stal se jeho komisionářem a pomocí agentů verbovali mladé lidi a vycvičené, vypravené vojsko posílali na bojiště. Anglie, která nejlépe platila, byla hlavním odběratelem živého zboží. Obchod šel z ruky do ruky; za hotové. Vzkvétal a Amšel Meier byl již tak bohat, že mohl Anglii, ve chvíli její peněžní tísně, nabídnouti své a ještě od lantkrabí vypůjčené peníze na vysoký úrok.

Napoleon, zvěděv o tom, vtrhl do země lantkrabího, tuto okupoval a lantkrabí zachránil se jen útěkem,

odevzdav dříve celou svoji hotovost příteli Meieru Amšelovi do ochrany a správy.

Když r. 1813 mohl se vrátiti Vilém do své země, byl Meier Amšel již mrtev. Lantkrabí považoval svoje štěstí, totiž svoje jmění, za ztraceno. Než synové Meiera Amšela, kterých bylo pět, k veliké jeho radosti, vrátili mu jeho miliony poctivě i s pětiprocentními úroky. Rodina Rotšildů dala si též později, když byla povýšena do stavu baronského, pro tento čin do erbu heslo „Integritas“ (neporušenost).

Ještě ze života Meiera Amšela, vystěhoval se jeden z jeho pěti synů do Anglie. Otec však nevyplatil mu celý podíl, nýbrž dal mu jen půl milionu franků. V jeho hlavě rodila se již myšlenka, utvořiti veliký, nepřemožitelný kapitál, a proto nabádal syny, aby snažili se s malou částí rozmnožiti hřivnu svoji a kmenový kapitál rodu zesilovati.

Nathan Meier, přijev do Manchestru, pustil se odvážně do obchodu s bavlnou a skoupiv celý trh, prodal jej za drahé peníze obchodníkům zpět, k čemuž byli tito obchodními závazky donuceni. Tak vydělal obratem ruky půl milionu. Pak zajel do Londýna, kde vedl správu pokladů lantkrabího Viléma, jež tam měl tento uloženy, a pomocí jejich vydělával, vlastně vyšidil, nové miliony.

Když pak v určitý den odevzdal na pevnině majiteli jeho poklady, vymínil si za odměnu pouze všechno víno a bílé prádlo, jež chováno bylo v londýnském paláci lantkrabího Viléma.

Nathan Meier snažil se v Londýně státi se hlavou tamních Židů. Někteří se mu podvolili, však jiní mu ustoupit nechtěli. Nastal mezi nimi boj.

Dva z nich, Abraham Goldsmith a Baring, vzali na sebe provedení půjčky 14 mil. lib. št. pro anglickou vládu. Nathan Meier nabízel se jim za společníka, ale Goldsmith, zaujatý proti „cizímu židovi“, v němž viděl

jen vetřelce, jej odmítl. Že Goldsmith odmítl nabídku Nathanovu, byl za to ztrestán jako každý, kdo se opováží klásti překážky aneb odpor židovskému Mesiáši.

Nathan ubil své nepřátele osvědčeným bursovním trikem.

Když začalo upisování půjčky, agenti Nathanovi nabádali obecenstvo k hojnému upisování půjčky. Když Goldsmith měl se již za vítěze a papíry šly na dračku, pustil Nathan na bursu pověsti opačné, jež se ujaly a způsobily paniku. Agenti jednou rukou papíry nové půjčky prodávali, druhou je kupovali. Baring zemřel. Goldsmith skončil sebevraždou. Jmění obou padlých protivníků shrábl Nathan, a s ním zároveň nesčíslné miliony drobnějších účastníků finanční operace. Skromná část anglických státních papíru ocitla se v rukou Nathanových.

Tu se přihodilo něco, co nepředvídal; Napoleon se vrátil z Elby.

V Anglii strašný poplach; anglické papíry padaly, Nathan byl na pokraji záhuby. Naproti Napoleonovi táhla koalice: s jedné strany hrozil Blücher, s druhé strany spojené vojsko anglo–holandské. Generál Grouchy vyslán byl Napoleonem, aby zabránil vojům nepřátelským spojení. Grouchy nedostál svému úkolu.

Nathan byl s anglickou armádou a provázel ji až k Waterloo, dobře tuše, že zde se rozhodne osud nejen jeho, nýbrž i židovského národa. Dvěma velkým mužům šlo o bytí a nebytí: Nathanu Meierovi a Napoleonovi. Hvězda Napoleonova řítila se k pádu a Nathanova zazářila v plném lesku na obloze. Porážka Waterlooská byla obrovským vítězstvím Nathana Meiera a celého židovstva.

Nathan ujížděl z bojiště tryskem koňmo do Bruselu, odtud poštovním vozem do Ostende. V průlivu rozpoutala se bouře a všechny rybářské loďky byly

vytaženy na břeh; žádný nechtěl se odvážit k plavbě na anglický břeh při rozbouřeném moři.

Nathan však musel se přeplavit stůj co stůj!

Konečně získal muže za odměnu 2000 franků, který jej šťastně převezl, a za den a noc šílené jízdy dojel do Londýna.

Nemytý, ublácený, nevyspalý, běžel přímo na bursu.

Bursovníci, kteří již netrpělivě očekávali zprávy z bojiště, scházeli se již v ranních hodinách. Hned všichni obklopili Nathana Meiera, o kterém věděli, že byl na bojišti. Nathan však hrál velkolepou komedii. Celý jeho zevnějšek ukazoval na člověka zdrceného; neodpovídal na otázky, ale jeho zoufalý zjev a strhané oko dávalo tušit, že Napoleon vyhrál. Někteří mazaní bursiáni čenichali sice komedii, ale když viděli, že Nathan prodává papíry za nejnižší cenu, rozlétlo se to bleskurychle po Londýně s příslušnými podrobnostmi, že Wellington padl, německá armáda že byla zničena, a nastal ohromný ran. Každý se chtěl papírů zbavit za každou cenu a Nathanovi tajní agenti je skupovali.

Když druhý den královští kurýři přijeli se zprávou o slavném vítězství, Londýn jásal – a Nathan taky. Kursy státních papírů stoupaly od minuty k minutě a za den vyzískal 25 milionů.

Sta a tisíce ožebračených jednotlivců Nathana proklínalo, ale v očích vlády dobyl si zásluh nesmrtelných, že na vojnu půjčil peníze. Povýšila jej za to do stavu šlechtického a za sedm let na to udělala z něj barona.

Nad vraty jeho rodného domu ve Frankfurtě byl od pradávna červený štít, jinak bezvýznamný. Ten štít pojal Nathan do svého baronského znaku a podle něho přezval se Rothschildem.

Neomezená důvěra, jíž se těšil Nathan Rotšild u anglické vlády, jeho čestnost a zdatnost jako

finančního fenomena získala mu též neomezený úvěr u pokladny státní banky, tak že mohl provádět podniky, na které by ani jeho velké jmění nedostačovalo.

Jednou zkusil vrátit do státní banky peníze ve zlatě vypůjčené v rotšildovských papírech. Zdálo se to jako nedopatření. Ředitelé státní banky jej uctivě poprosili, aby toho nedělal a zlato splácel zlatem.

Na to Nathan čekal.

Proč bych nesměl míti práva platiti v papírech! Vždyť královská banka sama papíry vydává!“

„Papíry královské banky královská banka přijímá, ale nikoli papíry soukromníků!“

„Moje papíry jsou tak dobré, jako královské banky!“ zvolal, jakoby ve spravedlivém hněvu, „a pravíte–li, že královská banka přijímá a zlatem vyplácí jen své papíry, nuže, já ji pošlu k výměně za zlato všechny anglické státní papíry, co mám, a co bude dál, uvidíme!“

Ředitelé se zalekli. Věděli, že by Nathan takového slova nerozvážně nevypustil, a vypustil–li, že už něco nedobrého chystá a že chce státní banku přivésti v rozpaky. Honem odvolali, co řekli, a prosili za odpuštění. Odpustiti je lehko, když se mi povolí a já provedu své. A tak i Nathan udělil ředitelům velkomyslné odpuštění, s podmínkou, bude–li prohlášeno v úředním listě, že papíry Nathanem Rotšildem zaručené, budou od nynějška anglickou bankou přijímány tak jako papíry státní.

Štěstí nezbavilo Nathana Rotšilda srdce. Starý Meier Amšel, umíraje, přísahou zavázal syny své, že vždycky budou se cítiti členy rodiny jedné, budou k sobě chovati lásku, navzájem si pomáhati a uznávati autoritu nejstaršího. Tím dal skvělý příklad synům Israele, jak mají žíti nejen v úzkém poměru rodinném, nýbrž i v poměru všeho israelského národa.

Nathan navedl svého frankfurtského bratra, aby nyní také on předložil státní bance anglické svou směnku k výměně za zlato. Banka odepřela, odpověděvši, že nepřijímá směnek soukromých. Nathan zase vzplanul spravedlivým hněvem.

„Já jim ukážu“ – zvolal, „jaké soukromé osoby jsou Rotšildové!“

Tři neděle na to postavil se ve svém obnošeném kabátě k okénku pokladny státní banky a položil na ně pětilibrovou anglickou bankovku.

Dali mu za ni pět liber ve zlatě.

Rotšild se přesvědčil, je–li zlato dobré, a když bylo, spustil je do cestovní torby, která mu ležela u nohou.

Vyňal druhou padesátku a položil na okénko. Tak dělal celý úřední den a u druhých okének dělali totéž jeho agenti.

Banka vydala Rotšildovi za ten den zlata za pět milionů a dvě stě tisíc franků.

Druhého dne, jakmile v státní bance začali úřadovati, Rotšild se svými agenty byl tam zas a zase po celý den odnášeli z banky zlato. Zatím dal po Londýně rozšířiti pověst, že přísahal tak činiti po celé dva měsíce. Banka viděla se nucenou kapitulovati a vydati úřední prohlášení, že výhody, kterých poskytuje Nathanu Rotšildovi, rozšiřuje na všecky členy rotšildovského domu.

Nathan Rotšild stal se králem peněžního trhu.

Odtud začíná poplatnost států králi králů Rotšildovi. Sama státní moc musela mu již pokorně ustupovati a poslušně plnit jeho rozmary.

Společenská emancipace Židů tehdy ještě nepokročila. Prohlášena v zásadě již Napoleonem, v praxi nemohla se však hnouti pro přílišné předsudky naproti Židům. Křesťané Židům platili úroky, ale opovrhovali jimi. To bylo třeba změnit.

Úkolu toho podjal se syn Nathanův, Lionel.

Lionel viděl, že hlavní práce Rotšildů jest už dokončena, a že vše další, pokud se finanční stránky týká, může býti ponecháno rozvoji věci, viděl, že kapitály Rotšildů potřebují již jen, aby byly rozumně spravovány, a porostou vlastní nepřemožitelnou silou; ale viděl také, že ani nevídané výsledky, kterých Rotšildové dosáhli na poli finančním, ani baronský titul nezjednávají jim vážnost kruhů výše postavených nad jejich služebnictvo.

Lionela hnětlo, že jako Žid nemůže být poslancem ve sněmovně. Právo to v Anglii původně vyhrazeno bylo protestantům, později rozšířeno na křesťany vůbec.

Lionel Rotšild si předsevzal, že je rozšíří i na Židy.

Kandidoval za poslance v londýnském City, a že dobře za hlasy platil, byl zvolen. Překážky ukázaly se teprve, když měl vstoupiti do sněmovny. Předseda jej vyzval, aby složil přísahu. Lionel se k tomu měl, ale nevidí Thory. Udiveně ptá se: Kde je Thora? „Zde se přísahá po křesťansku, na kříž neb evangelium," odpovídá předseda sněmovny. Lionel běží rozhněván na předsedu ministerstva. Ten, jak viděl rozlíceného lva, hned viděl, že je zle. Již tenkráte zkušený státník pochopoval, že hněv Rotšildův mohl by vyvésti i takovému státu, jako je Anglie, těžkou politickou pohromu.

Chlácholil Rotšilda; Rotšild ale jej zasypává výčitkami, jak že se mohli opovážit nezměniti tak zpátečnický, neliberální řád, připouštějící pouze křesťanskou přísahu, než on do sněmovny vkročil. Předseda ministerstva mu vykládal, že to nebylo možno, poněvadž sněmovna mezitím nezasedala, ale Lionel se ukrotiti nedal, neboť hněv jeho byl dobře vypočten. Však on si jej ukrotí sám, až dosáhne svého. Předseda ministerstva slíbil, že vláda sama podá

sněmovně návrh na změnu zákona o přísaze poslanecké.

„A já zase slibuji,“ vece Lionel mírněji, „že se přičiním, aby zákon prošel!“

Po prvé tu Žid ukázal, že vůle jeho i v nejmocnějším státě má platnost zákona.

To bylo r. 1831.

Veliké zásluhy o vítězství Lionelovo dobyl si lord Macaulay. Jeho tehdejší řeč každý uvědomělý Žid chová v paměti. Ukázal na nesrovnalost a nespravedlivost toho, že Židům jsou odpírána politická práva: „Židé jsou občany státu jako křesťané, mají stejné zájmy v otázkách policejních, finančních, v otázkách občanského i trestního práva i v otázkách zahraniční politiky.

Urážkou by bylo, pravíte, aby Žid byl soudcem v křesťanské zemi; ale členem poroty býti smí. Smí zasednouti na lavici porotců a vynésti rozsudek, ale nemá práva vynésti rozsudek, sedě na křesle soudcovském v černém taláru a s bílou vlásenkou. Není ve společnosti větší moci, než kterou věřitel má nad svým dlužníkem. Tuto moc Židu ponecháváme, neboť kdybychom mu ji vzali, odňali bychom mu bezpečnost jeho majetku. Ale když mu ji zůstavujeme, dáváme mu moc daleko despotičtější moci královské a ministerské.

Pravíte, že by bylo bezbožno dopustiti, aby Žid zasedal v parlamentě, Ale Žid může neseděti v parlamentě a poslati tam svého agenta v osobě křesťanského poslance, jemuž cesta do parlamentu není zahrazena, protože je pokřtěn. A takových agentů Žid může míti ve sněmovně, kolik potřebuje do většiny, jen má–li k tomu dosti peněz.

Podobně je s počestnými voliči. Křesťanský volič raději vezme od nekřtěného Shylocka deset liber šterlingů než od křesťanského Antonia deset liber bez

haléře. Vznešený vévoda Newcastelský má při každém hlasování osm hlasů. Žid jich má snad ve sněmovně ještě víc, byť ne na své jméno, ale dopustiti mu, aby vstoupil do sněmovny a usedl do mysteriosní podušky ze zelené kůže a volal: „Tak jest! – Oho! – K pořádku!“ a měl právo mluviti v parlamentě vše, co mu slina na jazyk přinese, to by byla profanace, a říše anglická by se rozpadla.

Věčnou bylo by hanbou pro národ, kdyby Žid byl osobním tajemníkem křesťanského krále. Ale Žid může vládnouti peněžním trhem a peněžní trh může vládnouti světem. Ministr může pochybovati o svých finančních principech potud, pokud ve svém kabinetě se nezavřel se Židem. Kongres panovníků může býti nucen dovolávati se přispění Židů. Podpis Žida na rubu papíru může platit víc, než královské slovo tří králův, anebo více než národní čest mnohých republik. Ale přece bylo by nejhroznějším neštěstím, kdyby Žid mohl míti titul soukromého královského tajemníka.“

Výmluvnost slavného Macaulaye a neméně výmluvnost rotšildovských agentů, kteří přesvědčovali jednotlivé poslance v soukromí zevrubnými argumenty, dokázala toho, že novy zákon byl sněmovnou občanských poslancův přijat. A dílo tím nevykonáno ani s polovice. Bylo třeba, aby pro nový zákon prohlásila se také sněmovna lordův, a ta se ukázala příkře nepřístupnou všem důvodům, ano i hlasnému veřejnému mínění, jež Lionel své věci naklonil novinami a množstvím hojně navštívených meetingů, kde nejskvělejší řečníci Anglie nadšeně horovali pro práva židovská, ztotožňujíce je s právy obecně lidskými. Ale to vše neúčinkovalo na mínění sněmovny lordů.

Lionel Rotšild ocitl se v položení dosti komickém a též i mnohý Žid na jeho místě byl by upadl ve fiasko. Mandát jeho nebyl prohlášen za neplatný, jenom mu

zbraňováno bylo vykonávati jej, pokud by nesložil křesťanskou přísahu. Jakmile se objevil ve sněmovně, předseda jej volal ku složení přísahy. Lionel chodil, aby přísahu složil. Předseda se ho tázal, nač chce přísahati; na kříž aneb na evangelium. Lionel na to, že na Thoru. Předseda odvětil, že takové přísahy nezná, a vyzval barona Lionela Rotšilda, aby se vzdálil, sice že bude pořadateli domu odstraněn jako vetřelec. Lionel se vzdálil a druhého dne přišel opět, čímž dal příklad všemu národu israelskému, že nikdy nemá ustupovati dobrovolně, nýbrž vlézti oknem, nedají–li mu vejíti dveřmi. Lionel doufal, že svou vytrvalostí a neústupností unaví předsedu i sněmovnu. Ale předseda byl obdařen týmiž vlastnostmi charakteru; neustoupil a mechanicky opakoval tutéž komedii den co den.

Lionel myslil, že obecné mínění anglické ještě víc ve svůj prospěch nakloní, odmítne–li provedení ruské půjčky, jež právě byla vypsána. Počítal, že Angličané vyloží mu to za vlasteneckou oběť, neboť ruská půjčka byla velmi výhodná, a že za to spíše nechají padnouti starý obyčej a zákon. Ale nic to vše nepomohlo. Lionelovi nezbývalo než dáti se na částečný ústup, zvláště proto, že každodenním docházením do sněmovny vzdaloval se od svých děl, mnohem důležitějších pro něj i pro národ israelský. Začal sněmovnu navštěvovati ob den, potom řidčeji, jak mu zaměstnání dovolovalo.

Mandát prošel, Lionel dal se zvoliti zas a všecko se opakovalo jako po prvé. Proč? Co bylo příčinou, že bylo možno klásti králi židovskému takový odpor a tak vzdorně v něm setrvávati? Příčinou bylo, že stát anglický měl tehdy spořádané finance. Z toho naučení pro Židy, že nesmějí dopustit, aby státy finance si uspořádaly, protože je to činí vzdornými a nepoddajnými.

Lionel tedy na čas ustoupil s pole a zatím on i jeho bratři i všechen Israel napjali síly, aby pevněji dostali ve své ruce nejen Anglii, nýbrž i všecky jiné evropské i mimoevropské státy. Dosaženo ohromných výsledkův, a když r. 1857 Lionel Rotšild znovu dal se voliti do anglického parlamentu a zase do něho nebyl puštěn, anglická vláda, ano i sama královna Viktorie, působily v jeho prospěch, a tak konečně i sněmovna lordů přistoupila na změnu zákona o přísaze.

Finance Anglie nebyly tehdy skvělé, čímž je vysvětlena tato ochota a svobodomyslnost.

Pro Židy vyplynulo ze zápasu Lionela Rotšilda s anglickým parlamentem trojí naučení:

1. že není radno, aby Židé v bojích za svou věc příliš se exponovali, nýbrž raději nechali za sebe bojovati své agenty a vojska nájemná.

2. že s osobami židovskými musí do pozadí ustoupiti, pokud se týče teoretického projednání sama věc jejich, a boji musí dána býti taková tvářnost, jakoby v něm nešlo o židovské, nýbrž obecné prospěchy a zásady, o zájem všeho lidstva.

3. že národové jsou tím svobodomyslnější, čím hůře se jim finančně daří, a že tudíž národní vychovatel, aby národ dostal na dráhu všeho liberálního, musí se postarat o to, aby snížil na potřebný k tomu účelu stupeň, blahobyt národa.

A tak i ten druhý Mesiáš – Mesiáš Židů nezemřel a duch jeho žije stále v Israeli a vede národ svůj od úspěchů k úspěchům, neboť království jeho je z tohoto světa.

A veliká hvězda, která zazářila u Waterloo, zvábila i krále, ale ne jen tři, celé hejno přišlo jich, pokorně se poklonit králi králů, Mesiáši Israele, a k jeho nohám složit zlato, kadidlo a myrrhu. On pak vyslal celý sbor obratných apoštolů, vyznajících se ve všech vědách,

aby hlásali celému světu, že jeho jest království na zemi. V celém pak světě ozývalo se vítězné: Hosana!

Jen jednou zdálo se, že hvězda Israele pohasne; když „Žluté nebezpečí“ zachvátilo svět. Však Hospodin svůj věrný lid neopustil a hvězda zase zazářila v plném lesku.

III.

Když Hugo Kraus, velkoobchodník s látkami z Prahy se svojí rodinou zahlédl ze své vzducholodi v dáli chrám, zmocnilo se celé rodiny vzrušení.

„Wunderbar!“ zaznívaly výkřiky z lodi v různých tóninách, basem, diškantem i altem. Mocné pohnutí zračilo se na tváři všech a stará paní, babička Krausových dětí, se rozplakala. Vzpomněla si na svého nebožtíka muže, jemuž nebylo popřáno, dočkati se té radostné chvíle celého národa Israele.

Slunce stálo vysoko a v paprscích jeho planuly četné věže chrámové v jednom ohni.

Ohromný komplex budov, gigantických rozměrů, rozkládal se na temenu posvátné hory, jako pohádkový hrad. Zlatem hořely báně a celé střechy věží a budov, a oslnivý lesk jeho, jako by vábil ten okřídlený lidský hmyz, který v celých rojích slétal se ze všech stran a dílů světa.

Kolem celé hory však vinul se ohromný věnec válečných lodí, který v dvojnásobném řetězu uzavíral vzdušnou cestu ke chrámu. Žádná loď nesměla přeletět přes posvátné místo, aby Bůh nebyl zneuctěn.

Již dostihli hosté z Prahy k prvému řetězu strážných lodí. Jedna loď letěla jim vstříc, a když na její znamení zastavili, přirazila k boku lodi a mladý židovský důstojník, v nádherné uniformě plné zlatých šňůr, přestoupil po můstku na palubu, žádaje pasy.

„Reizende Kerl!“ šeptala matka, paní Krausová.

„Zéhr reizend!“ vzdychala dcera Marta.

Celá rodina mohla na něm oči nechati. Zejména děti nejstaršího syna advokáta lpěly na něm očima a malý Max neodolal, aby si nesáhl na zlatý střapec u lesklé šavle.

„Maxi! co to děláš, nezpůsobo!“ kárala jej matka.

Důstojník se usmál. „Jen ho nechte, milostivá paní; probouzí se v něm voják. Viď, Maxi!“ – pravil, hladě kluka po kučeravé hlavě.

Shledav pasy v pořádku, zasalutoval, a dav pokyn pilotovi, kam smí jeti, opustil loď.

Dojeli k druhému řetězu strážných lodí, kde dostali pokyn jeti na právo do kruhu v stejné výši. Lodi stále přilétající, tvořily nekonečný řetěz, který v přesném pořádku bral se v několika řadách nad sebou stále do kruhu vpřed, objížděje kolem dokola ve vymezeném kruhu velechrám, který s perspektivy ptačí působil svými rozměry dojmem omračujícím.

Veškerých sugestivních triků starých věků i doby nové, všech rafinovaných prostředků působících drtivou silou na duši člověka, bylo zde plně využito a každý se zatajeným dechem díval se na ty divy světa a cítil kol sebe závan božství.

V starých dobách, kdy mocní vládci mohli zahnati polovinu národa na stavby chrámů a statisíce otroků za pouhý žvanec, vyvstaly stavby, jež svými rozměry vzbuzovaly úžas a podiv všech pokolení příštích ještě po tisíci letech, kdy masivní zdi trosek dávaly tušiti obrovitost staveb starého věku, jaké v době nových společenských a sociálních řádů, vzdor moderním technickým pomůckám, nebylo možno postaviti.

Jediný chrám Petrův v Římě upomínal na doby, kdy práce ještě nervala se s kapitálem o svá práva a nepadala tak v úvahu. Vše se dělo pro spásu duší a pro ni sloužili muži práce do roztrhání těla.

Omastkem všech těch zedníků starých věků na jejich prosnou kaši byly sliby mocných na ráj posmrtný, kde věčné válení při plných stolech bude odměnou těm, kteří v robotě vypouštějí duši na zemi.

Však doba nová, doba technických vynálezů, rozvála mlhavé obrazy lákavých preludii, pouštěných rafinovanými kejklíři na oblaky, a touha po ráji pozemském zmocnila se všech.

A proto již nebylo možno stavěti chrámy s nebetyčnými klenbami.

Jediný národ vyvolený dovoliti si mohl tohoto luxu a postaviti si památník slávy a moci, jakému nebylo rovno v dějinách.

Síla Zlatého telete množila se již na miliony koňských sil a zatáhla ke stavbě chrámu vše, co v gojimském světě mělo nějakou cenu. Nejbystřejší hlavy všech oborů daly se do jeho služeb.

Rabíni, jejichž moc již upadala, stáli zase na výši doby.

Byli–li někteří snílkové Gheta dosud na rozpacích o hodnotě Zlatého telete, zde podlehli dojmu a ze stísněných hrdel dralo se jim: „Hosana!“

– – – – –

Lodi jely pomalým tempem za sebou. Členové Krausovy rodiny, nakloněni z oken, s kukátky u očí, dívali se na chrámové budovy a rozlehlá nádvoří, upozorňujíce se navzájem různými výkřiky na jednotlivé detaily staveb.

Chrám skládal se ze tří částí, tak jako bývalý chrám Šalamounův, jenom že jej daleko převyšoval svými rozměry. První část jeho byla rozsáhlá stavba s velikou věží uprostřed a se čtyřmi menšími věžemi v rozích; za ní otevřená svatyně beze stropu s obětními kameny, kde se pálilo kadidlo, a třetí „svatyně svatyň“, v níž chována archa úmluvy a do níž vstoupiti bylo dovoleno

jen veleknězi. Svatyně svatyň končila velikou věží, kolem níž se kupily nesčetné věže menší.

Zpředu a ze stran byla kolem chrámu tři rozsáhlá nádvoří pro lid a v zadu čtvrté pro kněze chrámu. Nádvoří byla vroubena loubími o tisíci sloupech alabastrových z proslulých lomů Suefských v Egyptě.

Bohaté hlavice sloupů byly sevřeny zlatými kruhy, od nich se pnuly girlandy zlatých květů a ovoce k růžicím mezí oblouky. V loubích byly umístěny sochy a celá sousoší, znázorňující různé výjevy ze Starého zákona.

Obrovské kašny a bazény mezi záhony nádherných květů chrlily vodu v umělých proudech do veliké výše, zchlazujíce vzduch. Zlaté věže chrámů hořely v paprscích slunce, až očí přecházely, a polooslepeným divákům z lodí, plujících kolem, dmula se prsa pýchou – bezmeznou pýchou rodu. Nebyli schopni slova. Jen oči se jim horečně leskly.

Loď již objela celý kruh a dle pokynů strážných lodí odvíjel se řetěz poutnických létadel dolů do Jeruzalema a okolí, kam slétaly se na určitá svá stanoviště do hotelů, pokud návštěvníci měli zamluvené pokoje, a mnozí, jichž byla většina, slétali za městem na velikém prostranství v dlouhých řadách, trávíce noc na svých lodích, se vším komfortem zařízených.

Obrovské vzducholodi dopravní svážely tisíce vyznavačů Jehovy méně majetných, pro které byly připraveny stany, takže okolí města vypadalo jako obrovský tábor z dob Mojžíšových

IV.

Sítě elektrických drah svážely poutníky z táborů do města a řada aut zajížděla do uliček mezi soukromé

lodi, do nichž nasedali ti vyvolení těžcí, mezi něž patřil také Hugo Kraus, obchodník z Prahy.

Za chvíli ocitli se v nekonečném řetězu automobilů, které tiše, bezhlučně, bez zápachu, plynuly po betonové silnici k městu, vroubené s obou stran krásnými zahradami, z nichž vykukovaly vily a letohrádky s plochými terasovitými střechami.

Jeruzalem! Svaté město všech křesťanů, opředené nymbem krásných bájí a legend, jehož památná místa, režimem židovským pietně a vzorně uchovávaná hlásala dosud, že žil zde Veliký a Krásný člověk, syn Boží.

Jeruzalem! Svaté město, které pro ostudu celého křesťanského světa bylo věky v moci sveřepých Turků, zatím co křesťanská knížata rvala se mezi sebou o království tohoto světa. Když pak moc padišahova upadla, směli konečně křesťané putovat k Božímu hrobu.

Než, „hlasatel lásky“ musel by se obracet v hrobě, kdyby byl z něho nezmizel, nad výjevy rozštěpených sekt, jež rvačkami mezi sebou znesvěcovaly svaté místo, dokazujíce, jak špatně pochopily veliké učení jeho.

Ale je již v povaze lidské, že vždy svojí bezmeznou lásku a oddanost ke svému Bohu dokazovali lidé nejraději fackami.

Spravedlivým a nezkrotným hněvem vždy zaplanula srdce jejich, když domnívali se, že jejich Bohu někdo ubližuje, aneb že je chce připraviti o jeho milost.

Není většího psance na světě nad Boha. Od věků mu lidé chrámy staví a zase mu je boří, honí jej ze stánku do stánku, perou se o prvorozenství Otce, a On stále nemá místo, kam by hlavy složil.

Zde v Jeruzalemě byl asi milý Bůh vskutku na rozpacích. V různých stáncích hořela světla věčná a věřící straničtí klaněli se tam různé Jeho podobě. Ale

pokora nevešla v srdce jejich a žádný nechtěl následovati římského setníka. A tak jen děsivé mlčení vznášelo se pod klenbami chrámů a vnikalo v studená srdce lidská, a Bůh marně bloudil kolem.

Milujte se vespolek! Jen legendy a báje z toho zbyly. A vůně jejich věky vyprchala. Moderní doba rozvála i tu vůni a svět shledal, že to byl muž veskrze nepraktický.

„Ein minderwertiger Mensch“ jak by se vyjádřili Němci.

S palmou v ruce ještě nikdo světy neovládl. Kdo chce vládnout, musí míti v ruce meč! – a nesmí se bát rozštípnout jím lebku!

A tak si navzájem rozráželi lebky!

Pomalu ale jistě vandrovali zatím korunovaní, jeden po druhém s trůnů, bez korun a bez bengálů, a na jejich místa zasedali muži v demokratických kloboucích.

Již – již zdálo se, že se stane něco velikého!

Ale nestalo se nic. Jen pouze to, že na vládních stolcích střídali se vládci z lidu v kratších intervalech. Národové vzali vládu do svých rukou a rvali se vesele mezi sebou dále.

Dnes však slavil veliký svátek Bůh Israelský za asistence Zlatého telete. Obrovské desatero, několik centů těžké, skvělo se v slunci zlatými písmenami nad hlavní branou chrámu, a Mojžíš nepraštil jím o zem. Snad proto, že bylo příliš těžké.

Nepřehledné davy věřících valily se na horu Moriah a pohyblivé chodníky a vzdušné i lanové dráhy vyvážely proudy, které v rozsáhlých nádvořích slévaly se v jedinou hladinu.

Pod vysokými klenbami sloupových širokých síní, hemžilo se to jako v úle. Podél zadní stěny stály nekonečné řady stánků, jejichž prodavači nabízeli hlučně své zboží, sestávající hlavně z různých

galaterních pamětných tret, vážiček a sošek, znázorňujících v miniatuře sochy a sousoší chrámová, pak pohlednice a obrazy na chrám a Jeruzalem. Nejvíce byly oblehány stánky s občerstvením, ledovými nápoji, zmrzlinou a ovocem, jež nepostačily obsloužiti zástupy, zmořené sálajícím sluncem, jež svými paprsky zvyšovalo náladu svátečního dne a lesk nádherného chrámu.

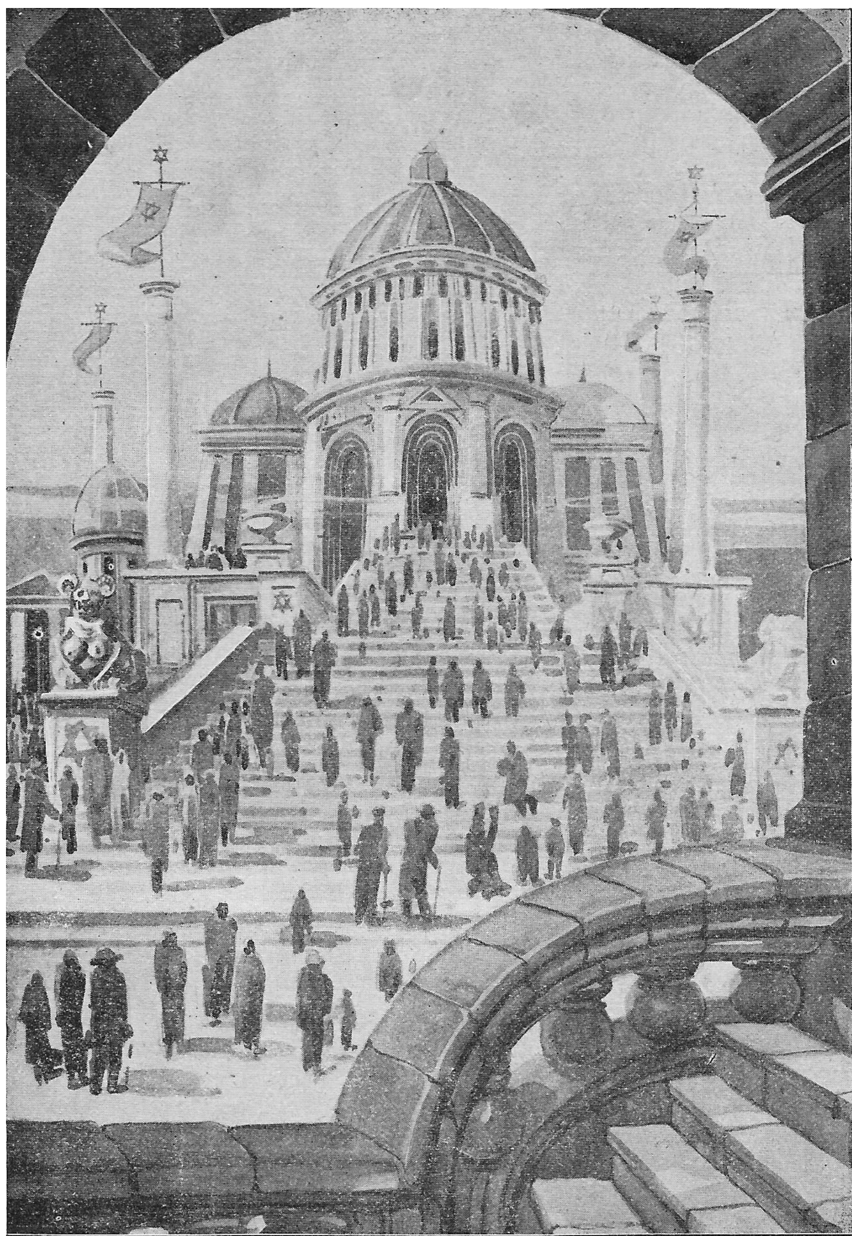
Jako v Babylóně ozývaly se jazyky celého světa pod síněmi, z nichž nejvíce však převládal světový jazyk Israele, „Judenweltsprache".

Hugo Kraus se svojí rodinou stáli právě u velikého bazénu, blíže vchodu, kde veliká fantastická ryba vyvrhla na břeh Jonáše. Z nozder tryskala jí do veliké výše dvěma proudy voda, která dopadala zpět, tříštíc se o její bronzový šupinatý hřbet. Děti se obdivovaly legendární rybě a dědeček jim vykládal význam děje, když v tom byl přerušen hlukem a šumem davu, v němž ozývaly se výkřiky: „President jede!"

Vše se tlačilo k hlavní bráně, kde stáli špalírem ve dvojnásobných řadách vojáci v parádních uniformách.

Na žulové dlažbě prvého nádvoří zazvonily postříbřené podkovy koní tělesné jízdní gardy. V čele jízdy jel na bezvadném sněhobílém oři důstojník bohatýrské postavy ve vysokých botách se zlatými ostruhami; přes mohutnou hruď klenul se mu stříbrný kyrys vzácné tepané práce s pozlacenými ornamenty, přepásaný modrou šerpou, ověšenou řády a s pozlacené helmy vlál dlouhý bílý chochol. V ruce třímal tasenou lesklou šavli. Kůň byl pokryt nádhernou červenou čabrakou bohatě zlatem vyšívanou.

„Der Kerl ist zehr reizend! Famoser Kerl!" – vzdychaly krásné moderní černo– i modrooké Esther a Ruth, které na krásném jezdci mohly oči nechat.

Nepřehledné davy věřících valily se na horu Moriah.

Za důstojníkem klusalo deset řad jezdců po deseti mužích. Všichni měli krásné, statné koně ryzáky, s vlající hřívou, dlouhými ohony a zdobené pestrými čabrakami. Gardisté byli vybraní muži. Seděli na koních jako ulití. Stříbrné kyrysy a šavle leskly se v slunci, až oči přecházely. Zlaté helmy s bílými ohony a bílé rukavice s dlouhými manžetami doplňovaly rytířský úbor.

Pohled na cválající jízdu byl nádherný.

Již však zaburácelo vzduchem: Hosana! a Hoch!

V desetimetrové mezeře za jezdci objevil se šestispřežní vůz, tažený vraníky ve zlatých postrojích. V kočáře, jehož kola s gumovými obručemi a všechno kování lesklo se ryzím zlatem, seděl starý muž v černém úboru s bílými dlouhými vousy jako patriarcha.

Král králů, president presidentů, nejmocnější Pán tohoto světa, židovský patriarcha Rotšild, nejstarší rodu, president Palestinské republiky, vjížděl slavnostním způsobem do velechrámu za jásotu Israele.

Déšť nádherných květů zasypával cestu vítězného krále hmoty.

Zde nebylo žádného nedorozumění.

Zde nekřičeli: Ukřižuj!

Zde byl i ten Hospodin Israele odkázán k pasivnosti.

Nový Mojžíš udeřil holí do skály, která vydala zázračný léčivý zlatý pramen, veletokem stékající do bezedných tresorů Jeruzalemských a do kapes synů Israele.

Zase oplývala země mlékem a strdím!

– – – – –

Povoz presidentův, obklopený pohyblivým špalírem jezdců, přejel. Vzadu zase sto rytířů čestné stráže na koních a za nimi kočáry ministrů.

Hlavní branou, na jejíchž postranních věžích trubači v historických krojích intrádami ohlašovali příjezd presidentův, vjel průvod do druhého nádvoří, kde u mramorových stupňů chrámových očekával presidenta velekněz se zástupem kněží chrámu a rabíny celého světa.

Kolem na postranních schodištích, točících se s obou stran symetricky do podkovy, vítal presidenta tisícihlavý zástup, výkvět

President zaujal místo v čestném křesle.

raçy, učenci, umělci, zástupci vysokých škol a finanční šlechta Israele z celého světa.

V bouři jásotu nový déšť květů snesl se před presidentem, z rukou dam vysokého světa na cestu a stupně chrámové.

Po oficielním uvítání, kde velekněz žehnal presidentu s přáním dlouhého věku pro blaho Israele, vstoupili všichni oficielní zástupci v čele s presidentem do chrámu.

President zaujal místo v čestném křesle bohatě zlatem zdobeném a za ním všichni ministři, pak zástupci fakult, starostové obcí, senátoři, poslanci a uprostřed řady křesel obsadila plutokracie a za nimi valily se masy lidu, které vyplnily chrám do posledního místa.

Při vstupu presidenta zaburácely ohromné varhany nad hlavami věřících národní hymnu, po níž všichni, vyslechnuvše ji stojíce, usedli do křesel a lavic. Pak zazněla klenbou chrámovou jemná hudba neviditelného orkestru a tisíce světel zazářilo po zlatých stěnách chrámu. Obrovské masivní sloupy, jejichž hlavice ztrácely se v nedohlednu, zahořely barevnými žárovkami, tvoříce překrásné ornamenty různých květů a nahoře zářilo hvězdnaté nebe s velikým měsícem uprostřed.

Hudba přecházela do pianissima a v tom zazněly zvuky harfy.

Se zatajeným dechem poslouchal tisícihlavý zástup věřících bez hlesu Šalomounovu píseň písní, kterou pěl při obřadech za zvuku harfy slavný tenorista Benjamin Waldhauser, miláček dámského světa Israele i všech dcer Gojů.

Na třech galeriích, vinoucích se nad sebou kol stěn chrámu, tisíce očí upíralo se ke kůru, odkud linul se podmanivý hedvábný hlas, zapadaje do srdcí věřících. Ještě chvěly se poslední zvuky harfy a již sbor andělů

vzdával chválu Hospodinu nebeským zpěvem, který uchvacoval srdce, a když pak rozlehl se hlasem hromu kovový basový hlas Boha, zesílený rezonancí klenby, podlehla srdce lidská mystérii a zachvěla se bázní a úctou k Stvořiteli Světa.

Slzy pohnutí zaperlily se v očích a hlas Boha dopadal drtivou sílou na duši člověka.

Polo zmámeny, vyrojily se davy věřících po obřadech pod tu neumělou velikou zázračnou klenbu bez sloupů a beze zdí, kde se to tak lehce dýchalo a kde zeleň záhonů a záplava květů vítězně zápasila o primát krásy se studeným mramorem a leskem zlata. Nenapodobitelná ohromná žárovka Boží zaplavovala jasem svým zdi chrámové, květy i srdce lidská, svírající se dosud pod dojmem rafinovaných kouzel mystérií.

President se svoji suitou odjížděl jásajícími davy zpět do Jeruzalema a nové proudy lidí, kterým pro nedostatek místa nebylo popřáno zúčastniti se slavné první bohoslužby, naplňovaly chrám, aby aspoň spatřily ten zázrak pozemský.

Vonné kadidlo v nádherných obrovských vázách, postavených ve dvojích řadách před vlastní budovou chrámovou, vznášelo se šedým dýmem do prostoru, vinouc se kolem vysokých sloupů klenbových síní, lemujících zdi druhého nádvoří.

Hugo Kraus a jeho rodina, majíce duše dosud plné dojmů z veliké hry chrámové, prošli hlavní bránou do nádvoří prvého, kde stály tisícové zástupy, sdělujíce si navzájem prožité dojmy hlučnými slovy a výkřiky plnými nadšení, upírajíce při tom všichni zraky na střed oblouku hlavní brány, kde tři andělé s rozpjatými křídly, majíce nasazeny u úst veliké hlásné trouby, jakoby chystali se zvěstovati lidu Israele nějakou radostnou novinu.

Všichni muži a též některé ženy vytahovali z kapes a kabelek nějaké knížky, patrně modlitby neb zpěvník.

„Co je to, papa?“ ptal se malý Max otce, – „budou hrát ti andělé?“

„Ano, budou hrát!“ odpověděl s úsměvem advokát Kraus.

„A co budou hrát?“

„Písničku života – píseň Israele.“

V tom již zazněly tři údery na velikou stříbrnou kulatou desku, visící v otvoru nad branou pod anděly, rozléhajíce se jasně po celém nádvoří.

Rázem bzukot a šum hlasů ustal a z výše nesl se silný hlas:

Haló! Bursa! – Trhy devis!

Amsterodam 1348–1354.–, Berlín 801–805.–, Buenos Aires 1390–1396.–, Brusel 469–472.–, Londýn 163.27–164.47, Madrid 514–517.–, Milán 151–152.–, Nový York 33.61–33.91, Paříž 133.40–134.40, Praha 65–66.–, Palestýna?6–28.–.

Haló! Kovy.

Paříž–měď 56.12–56.25., Londýn–elektrolyt 63.50–64.–, Praha–lidium 262–262.50, Moskva–negativ 296–296.50, New York–negativ 295.50–296.–.

Byla to modlitba dlouhá, ale procítěná. Všechny dary země vyklepali andělé ze svých trumpet, jako z rohů hojnosti; však jenom v číslech. Byly to čarovné zvěsti, prochvívající srdce lidská, a tajemný hlas, řinoucí se andělům od úst, přehazoval hodnoty hodnot z kapsy do kapsy – bylo to bučení Zlatého telete.

Tisícihlavý zástup jakoby zkameněl. Ticho bylo kolem, jen tužky kmitaly se hbitě v pravicích všech, zaznamenávajíce žatvu dne a hodiny těch, kteří ani neorali ani nesili.

Bursa!

Tlama obchodu a průmyslu!

„Boží požehnání“ povolené censurou!

Výchovná síň defraudantů.

Zábavná kopaná míčem hodnot práce!

Žonglérské kejkle s nabídkou a poptávkou!

Koncesovaná hazardní hra na zbohatnutí, neb ožebračení „snadno a rychle“!

Ďáblův bank!

Když ječivý hlas rozhlasu dozněl, zarojilo se zase to zkamenělé lidské mraveniště a bzukot jeho splýval v jediný šum, který se vznášel s dýmem kadidel do prostoru, kde zanikal již nad báněmi zlatých věží chrámu.

Tam však dole, nízko při zemi, jednotvárný chrochtavý hlas rozhlasu zněl rajskou hudbou mnohým v sluch a kde karta dobře padala, radost zalila srdce lidské a odvála kouzlo svatých mystérií.

I Hugonu Krausovi rozlila se po tváří záře tiché radosti, která se přenesla na celou rodinu; jen malý Max byl ve svém očekávání zklamán a jeho ještě čisté rozbolavěné nitro, zkonejšila matka teprve u stánků pozemských radostí.

Odpoledne záhy po obědě, vzdor velikému vedru, zarojilo se to v křivolakých uličkách Starého Jeruzalema i v širokých třídách moderních předměstí a tok mas obrátil se k východu bránou svatoštěpánskou, kterou vedla cesta údolím Jozafat ke hrobu matky Kristovy, Marie, a na horu Olivetskou.

Nebylo však cílem poutníků posvátné místo svaté ženy, ke které se v těžkých chvílích obracejí matky křesťanské pro ochranu; jiný zájem vedl ty davy na posvátnou horu, kde na Nazaretského přišly chvíle lidských smrtelných úzkostí, že kříž svůj nedonese a veliký úkol od Boha naň vznesený nedokoná.

Dnes měla být „hora úzkostí“ „horou radostí“, neboť odtud byl nejlepší výhled na vojenskou parádu, přehlídku válečných vzducholodí a vzdušné armády, zároveň s manévry, znázorňujícími hájení města, což se mělo odbývati za účasti krále králů, presidenta presidentů, nejstaršího rodu Mesiáše Židovského.

Právě o tyto svátky slavené na paměť dob, kdy Veliký vůdce vyvedl národ Israelský z poroby a útlaku, měl tento viděti, jak apoštolově Nového Mesiáše, – Mesiáše Židů, plně pochopili učení jeho, že jen moc opřená o silný meč, uhájí království tohoto světa.

Hora Olivetská začernala se masami lidu a statisíce očí upíralo se k východu, odkud měla přiletěti nepřátelská vzdušná armáda.

Ve výši temena hory trčel ve vzduchu nad údolím obrovský amfiteátr, utvořený ze vzducholodí, jež seřaděny stupňovitě do půlkruhu v několika řadách nad sebou, očekávaly též příchod moderního Josuy se vzdušnými voji.

Dnes již bylo možno zastaviti chod slunce a prodloužiti den, ale chod událostí, chod pokroku, který byl již okřídlen, ten již žádná moc zastaviti nedovedla a nemohla, tak jako kuli vystřelenou z děla, a tak letěl podle těchže zákonů ballistiky hezky v parabole do výše, aby pak dopadl na miliony užaslých lidských lebek zpět.

Krátce před třetí hodinou vznesla se od Jeruzalema loď presidenta s vlajkou, která byvši uvítána za hlučných fanfár ministrem války, zaujala čestné místo v středu prvního půlkruhu lodí, kde byly shromážděni všichni členové vlády, senátoři, poslanci a ostatní oficielní osobnosti. Za nimi pak řadily se lodi všech vyvolených, obtěžkaných přítěží zlata, jehož jistá část vržená přes palubu umožnila jim vzlet do vyšších sfér, odkud byl volný rozhled na vzácnou podívanou.

Rázem třetí hodiny zazněl alarm, že nepřítel se blíží.

Jako když kouzelným proutkem švihne, vzlétlo sta rozptýlených lodí kolmo do výše kolem Jeruzalema. Kam oko dohlédlo, na všech stranách, jako když je z ukrytých neviditelných jícnů vystřelí, vzlétaly lodi kolmo do ohromných výšek, kde zmizely v nedohlednu. V zápětí přihnal se od západu mrak lodí, který v úžasném letu přehnal se ve veliké výši nad hlavami diváků a letěl k východu. Tam na obzoru objevily se již malé šedé skvrny, které se rychle zvětšovaly. Ostrými skly bylo již možno rozeznati, že jsou to skupiny létadel.

Mrak lodí, letících jim vstříc, náhle se rozdrobil v množství malých mráčků, které se rozptýlily vějířovitě do půlkruhu a v různých výškách letěly vpřed.

V tom ozvala se v dáli rána, pak druhá, třetí a za chvíli otřásal se vzduch nepřetržitou bubnovou palbou, která se rychle blížila.

Nepříteli se podařilo na jihovýchodě prolomit kruh obhájců a flotila létadel hnala se přímo na město. Ještě nedoletěla ani k prvním zahradám v okolí města, když zablesklo se pod nimi, země se zachvěla, a když mrak dýmu, který celou flotilu zahalil, vítr odvál, vznášelo se několik rozptýlených nepřátelských lodí bezmocně v prostoru jako hříčka větru.

Nepřítel byl zahnán, z části pobit a rozmetán. Když vítězní obhájci vlasti vraceli se zpět a defilovali kolem presidentovy lodi, zarachotil řev jásotu k nebesům, že by Jericho pobořil.

Moderní Josua v třpytné uniformě, ověšen řády, přijímal blahopřání presidenta a zástupců obou sněmoven, za hlaholu trub a kotlů a jásotu davů.

Ze statisíců hrdel neslo se k nebesům jásavé „Halelujah!“ a mraky šátků, třepajících se ve vířivém pohybu jako obrovský roj bílých motýlů, vzdávalo hold

šťastnému vojevůdci, který děkoval za uznáni slovy: „Bez našeho Boha nic nejsme a jen s Jeho pomocí porazíme své nepřátele.“

Rozhlas na lodi tlumočil davům jeho slova a nový jásot prochvíval masami a nesl se k nebesům. Za zvuků hymny Israele zakončena slavnost a po odletu vzdušné armády snesl se vzdušný amfiteátr k zemi.

Malý Max, který měl ještě oči na stopkách z tolika dojmů, sdělil rodičům své rozhodnutí, že bude vojákem vzdušné flotily, což bylo za smíchu celé rodiny přijato, s ujištěním tatínka, že mu dá, hned jak přijedou do Prahy, ušíti důstojnickou uniformu.

Starý duch bojovnosti dávných předků vjel do srdcí všech synů Israele a všichni chovali nezdolnou víru, že blíží se chvíle, kdy národ vyvolený dobude cele světa a zdi moderního Jericha že musí nyní padnout, kdyby byly i ze železobetonu.

Po dnech radosti a slávy rozletěli se zase moderní poutníci Israele do svých působišť zpět, aby dále vykonávali V celém světě, jako národ vyvolený, svoje zvláštní poslání.

Z celého toku událostí zdálo se, že Jahve uzavřel se Zlatým teletem kompromis a že celé to víření dějů spěje za Jeho vůle k jistému cíli.

Neotevřela se sice nebesa ani nad pohádkovým stánkem Jeho na hoře Moriah a On nepromluvil – nepromluvil ani ústy proroků – ale to je jedno! mluvili lidé – a to postačí. Ten tam nahoře ukládá si od jisté doby reservu a již drahné věky nepřijímá objednaných interviewů. Pojem slova „politika“ vyjadřující mezinárodním terminem – chytráctví – čachr s lidskými statky, jest patrně v nebeském slovníku neznám – a proto audienční síň Jeho zela prázdnotou a děsila hlubokým mlčením.

Bezmeznou pýchou rodu dmula se prsa všech israelských a pohled jejich tam na ten zlatý blud na

hoře Moriah posílil ještě více víru v Zlaté tele a nebylo již Mojžíše, který by se nad tím pohoršoval.

KAPITOLA XXI.

Vlci se v beránky nemění.

I.

Sirény zahoukaly a mraky lidí vyhrnuly se ze vrat továrních budov do ulic a na nádraží.

Dvacet tisíc dělníků a úředníků zarojilo se před státní zbrojovkou v Plzni a rozjeli a rozlétli se všemi směry. Bližší z okolí nasedali do autobusů a elektrických tramvají, vzdálenější do elektrických vlaků aneb do vzducholodí, jichž čekaly na nádraží celé flotily.

Ve vzducholodi druhé třídy, vyhrazené pro úředníky, opatřené nápisem „Praha–Česká Třebová–Olomouc–Moravská Ostrava“ seděli v kabině již zpola obsazené dva muži. Jeden s černou kozí bradkou, kostnatý dlouhán, dýmající z lulky a druhý štíhlý muž s oholenou tváří, kouřící cigaretu.

Kabina se rychle plnila nově příchozími, když dlouhán, dívaje se otevřeným oknem, zvolal, ukazuje lulkou ven, kde poklusem běžel k lodi zavalitý muž s fysiognomií lišky se zlatým skřipcem: „Koukej, Toníčku! není to advokát Tichý?“

„Je! na zdar, Karle! kde se tu bereš, pojď sem k nám!“ volal chemik Janda. Za chvíli vpadl hřmotně advokát do kabiny.

„Na zdar, přátelé! Měl jsem zde v Plzni řízení u soudu a klient mne zdržel. Je již šest hodin a deset minut a v půl sedmé mám být v Praze ve schůzi. Co děláte stále? Co je nového v závodě?“

„Ale práce máme pořád dosti! To víš, že naše zboží jde stále na odbyt,“ pravil inženýr Skála, „a pokud se týče novinek, ty jsou sice zajímavé, ale pro vás, pokojné občany, zatím zahalené rouškou tajemství.“

„Zatím! To jako jednou – dá–li Pán Bůh – se to dovíme. No! my pokojní občané to raději nechceme vědět. Ať raději zajdou rzí ve skladišti, ty vaše zásoby dobrot.“

Mezitím loď dala signál a vznesla se do výše. Nyní bylo teprve viděti celou tu ohromnou rozlohu závodů, jejichž tovární budovy tvořily celé město.

Ještě nyní v některých odděleních hučely stroje, a na velikých prostorách mezi továrními budovami vinuly se vlaky, na něž vzdušnými jeřáby nakládali dělníci stroje a rozložené jich součástky. Jinde zas houpala se řada vzducholodí, na něž nakládali stroje určené do zámoří, na Novou Guineu a dodávky osadám různých států.

Než to vše se pasažérům jenom kmitlo před očima, a za chvíli splynulo celé město v jedinou šedou skvrnu na obzoru. Napravo míjeli Rokycany, dále vpravo zvedalo se Brdské pohoří.

„Co dělá Pešek? již jsem ho dávno neviděl,“ ptal se advokát.

„Ten je nyní v Čangu v dolech; psal nám onehdy, že co je tam pěkné, je jedině plat, a to druhé že tam nestojí za nic. Skály, pouště a v osadě maloměstský život. Z člověka prý se tam stane pořádný člověk, i kdyby nechtěl.“

Advokát se smál. „V poušti jde každý do sebe. Tam uchylovali se všichni ti velcí z vřavy dne, a vraceli se jako celí lidé zpět. Já sám někdy zatoužím po takovém klidu pouště, když nervy začnou vypovídat službu v tom velkoměstském shonu.“

„Ale louskat tam cvrčky jako ti proroci, to bys nechtěl, viď!“ smál se inženýr.

„Ne! na to mám slabý žaludek.“

„Ale s filosofem Kutinou se stala změna; to nevíš, doktore?“

„Ne – taky jsem ho již dlouho neviděl; co s ním jel? oženil se?“

„Kde pak! ale přestal pít, kouřit, sádlo je z něj dole; toho bys nepoznal!“

„A kdo ho k tomu naved?“

„Zabloudil jednou na kázání nějaké sekty, „čistých vyznavačů Boha“ a stal se jejich příslušníkem a horlivým vyznavačem. Ten je pro svět ztracen. Do hospody ho za nic na světě nedostaneš.“

Všichni se útrpně usmívali nad obráceným Šavlem.

Loď však již se snášela na pražské centrální nádraží, kde stanula na ploché střeše ohromné budovy, pod níž projížděly elektrické vlaky všemi směry.

Přátelé sestoupili po širokém schodišti dolů a rozloučivše se, zmizeli v proudu velkoměstského ruchu, ubírajíce se ku svým domovům.

II.

Bezvadná modrá obloha květnového jitra slibovala Pražanům, že své nedělní prázdně budou moci nezkaleně užíti. Však také již v časných hodinách ranních ubíraly se proudy výletníků na všechna nádraží a hlavně na centrální nádraží ve středu města, kde na plochých střechách ohromného komplexu budov byly již připraveny řady lodí, jedna vedle druhé, každá přesně na svém stanovišti s velikými nápisy na žerdích a bocích lodi: Amsterdam–Londýn, Benátky–Řím–Neapol, Budapešť–Cařihrad, Janov–Nizza–Marseille–Lurdy–Barcelona, Hamburk–Kristiania, Paříž–Bordeaux, Švýcary–Alpy.

Samé pohodlné výlety celodenní, s jízdou, vlastně letem, trvajícím nejvýše 2 až 2¼ hodiny. V takovýto sváteční den vypadalo to na obzoru jako roj létavic; zejména večer a za noci, kdy vracející se lodě s výletníky vysílaly proudy světel do prostoru, byla obloha v jednom ohni.

V této době, kdy zázračné stroje, pohlcující kilometry, sbližovaly celé národy, které se dříve neznaly, a distance světové měnily v distance okresní, cestovní horečka dostoupila vrcholu a měnila celý vzhled světa; takže na příklad na pařížských boulevardech ozýval se více český hovor nežli v Karlových Varech. Také se stávalo, že bodří Pražané v Benátkách marně hledali na korsech černooké signory a místo nich hemžily se tam plavovlasé Skandinávky, čímž se velice pletly národopisné pojmy v hlavách moderních cestovatelů.

Zázračné stroje sblížily světy. Sblížily! ne! ony je pomíchaly! to již nebyla plavba kolem vábných romantických břehů, to byl divoký šílený let – vřava – chaos – v hlavách i údech.

Pohádky zanikly a nikoho již nevábily – kouzlo záhadných krajů za obzory zmizelo, idylická zákoutí, majestát přírody, divoká horstva – sídlo orlů, vše bylo znesvěceno člověkem.

Jako žraví termiti rozlétávaly se celé roje výletníků do všech koutů světa, a tam, kde dříve ve velebném tichu hor a šumu lesů ozývaly se jen cikády a ptačí zpěvy, ozýval se řev a hlahol velkoměstských odrhovaček, kvikot harmonik a břinkot mandolin.

Divné důsledky jevily se z technického zázraku. Svět se doslova obracel na ruby. Paříž již nebyla Paříží, Řím Římem a Cařihrad Cařihradem, Bombay Bombají.

Na Staroměstském náměstí derviš vábil píšťalou brejlovce z koše, a v Bombaji dívali se domorodci na kopanou. Pražští rybáři jezdili chytat sledě k Baltu nebo na Adrii a sváteční střelci zajížděli k Nilu střílet krokodily.

A tak bylo na nádraží při odletu veliké třídění duchů. Omladina do třiceti let hnala se do lodi „Amsterdam–Londýn“ na kopanou do Anglie, katolíci jeli do Lurd na požehnání, z lodě „Janov–Marseille–Barcelona“ čouhaly samé rybářské pruty a loď „Paříž“ byla obsazena slečnami od psacích strojů, které jely na boulevardy a na prohlídku pařížských novinek.

Přívalu cizinců se žádná země nebránila, jelikož z nich kynul zisk; však rozlet přes hranice nebyl přece tak volný, jakby si nespoutaná duše lidská přála. Při přeletu hranic musely se lodě dopravní bráti ve vymezených linkách celních stanovišť, jež byla označena vysokými věžemi v noci osvětlenými. Mimo linku vystavovala se každá loď nebezpečí pokuty neb

dokonce pádu s nadpozemských výšin. Zvýšený ruch panoval v policejních úřadech, pasovém oddělení a celních stanicích pohraničních.

III.

Loď „Janov – Nizza – Marseille – Lurdy – Barcelona“ byla již obsazena. Zřízenci uzavřeli vchod na palubu, odvázali provazy od železných sloupů – poslední signál a loď zvedala se do výše. V posledním okamžiku, když byla již dva metry od země, přiběhl mladý muž, a než se kdo nadál, skočil v rozběhu s můstku a chytiv se v letu visícího provazu, šplhal se do výše. Výkřik úžasu a pochvaly zazněl z davu diváků na stanovišti i s lodi, která byla již zatím ve výši padesáti metrů. Zřízenec shodil dolů provazový žebřík, na který odvážlivec přelezl a za chvilku ve výši 200 metrů skočil přes zábradlí na palubu.

„Deset korun pokuty, pane, za ten výkon,“ pravil zřízenec, podávaje mu cedulku a vraceje mu pas.

Odvážný pasažér mlčky vyňal tobolku a dal zřízenci dvě desetikoruny. Ten zasalutoval a věc byla vyřízena. Mladý muž sešel pak do kabiny první třídy, kde zaujal svoje sedadlo.

„Skáčete jako kamzík,“ pravila mladá sličná dívka, které se uklonil a podav jí ruku, usedl vedle ní. „Viděla jsem vás z okna. Co vás zdrželo, nákrčník anebo žena?“ ptala se s úsměvem.

„Bohužel, byla to žena!“

Dívce naskočil slabý ruměnec a z hnědých očí, vroubených dlouhými řasami zaplály dva plamínky, které ihned pohasly.

„Tak přece!“ vyklouzlo jí ze rtíků pokoušejících se o úsměv.

„Jenom že co do krásy a mládí byla daleko za vámi, slečno.“

„Distanc?“

„Padesát let – byla to moje stará teta. Přišla k nám, právě když jsem se chystal odejíti. Jedou s matkou a otcem jenom na Šumavu. Dala se se mnou do hovoru a já byl jako na trní.

Když mne nejvýš zdržela, tak povídá: Tak jdi, hochu, jdi, abys nezmeškal, ale žádné varieté, ať se ti tam nic nestane. S Bohem! volala za mnou, když jsem byl již ve zdviži.“

„Co jste si myslela, když zvedali kotvy a já ještě nešel?“

„Že přijdete.“

Vzal ji za ruku a pohladil ji.

Byly to dva mladí krásní lidé, kterým Štěstěna nic neopomenula dáti ze svých darů do vínku. Krásu, zdraví, bohatství a srdce, které nebilo jen pro rozkoš.

On byl jediný syn továrníka na radiové aparáty a jako inženýr pracoval v otcově závodě.

Ona byla nejmladší ze tří dcer ředitele průmyslové banky.

S kultem radiového a okřídleného kosmopolitismu pronikly všude mravy a zvyky amerikanismu, volné svobody společenské v kruhu rodinném, na parketách salonů i v povětří.

A tak nebylo v té době nic neobvyklého, že vyvolená šla sama napřed zaujmouti svoje místo na lodi, a že seladon přišel teprve za ní.

Byli to dva mladí, zdraví, silní lidé, se svým vlastním „já“ ale bez „jášství“, vytužení sportem a ukáznění sebevýchovou, jichž srdce bila v pevných hrudích jako dva zvony v čistém sladění, naplňujíce svým hlaholem celý vesmír.

Za hovoru dívali se oknem na krajinu s velikým obzorem, která se jim sunula pod nohama. Sedadla v lodi byla upravena v příčných řadách za sebou, s uličkou uprostřed, takže všichni seděli čelem vpřed,

ku kýlu lodnímu. Veliká, různě lomená zrcadla mezi okny a na stropě kabiny umožňovala rozhled po celém obzoru, takže každý mohl se svého místa pohodlně obhlížet celou krajinu.

Loď pojmula mimo posádku pět set osob. I paluba lodi byla opatřena krytem a těsně uzavřena proti nepohodě a velikému tlaku vzdušného proudu, který se při jízdě 600 km za hodinu vyvíjel. Všechna okna byla těsně uzavřena a jenom samočinné elektrické ventily na stropech regulovaly atmosféru v kabinách a zvláštní přístroje osvěžovaly vzduch sílicí lesní vůně.

Za čtvrt hodiny snášeli se na Šumavě v pohraniční stanici Eisenšteině, kde jim vyletěly dvě malé lodě s československými a bavorskými celníky vstříc a přirazily k bokům lodi.

Prohlídka pasů a lodi odbyla se hladce a rychle. Dvacet úředníků z každého státu vniklo do lodi a každý si vzal jedno oddělení na starost. Za deset minut letěli dále. Čtyři páry mohutných křídel střídavými rozmachy hnaly loď nepřetržitým letem vpřed jako střelu a za chvíli lezli již rakouští celníci do lodi na hranicích tyrolských v Kufšteině.

Po prohlídce loď začala stoupati do výše a pod nimi se rozevřelo nádherné panorama alpských velikánů, jejichž majestát se nyní s ptačí perspektivy o něco menšil. Za osm minut zastavili je na Breneru italští celníci a po prohlídce navíjelo se horské panorama dále. V čistém, horském vzduchu jevily se hotelové budovy a sanatoria, roztroušená v nedostupných výškách horských velikánů s výše, jako malé dětské domky, kol nichž hemžily se lodě s výletníky jako čmeláci, poletující kolem svých hnízd.

Místy bylo viděti celé skupiny horolezců, ubírajících se přes sněžné pláně ledovců, svázané mezi sebou provazy s vůdcem vpředu a zlézající hravě příkré

svahy, a dokonce i šplhající se po kolmých stěnách vzhůru, jako drobný černý hmyz.

Horská turistika rozmohla se v době té měrou úžasnou. Každý, i méně odvážný a zdatný, mohl si dopřáti té rozkoše, vykoupati si plíce v horském vzduchu a kochati se pohledem s temen velikánů na ohromné ty rozervy země, kde příroda dává cítit člověku jeho ubohost a malichernost.

V horských hotelích, s komfortem zařízených, kam svážely lodě výletníky ze všech stran, četní průvodci očekávali již turisty, kterým připínali na záda zvláštní přístroje s lidiovými válci, vyvažujícími váhu tělesnou, takže výstupy do hor mohly se díti bez velké fysické námahy a mohli se jich zúčastniti i lidé tělnatí anebo slabší konstrukce, jako ženy a děti. Po neschůdných stezkách nebo na strmých srázech natažena byla ocelová lana, po kterých se mohli turisté bez velké námahy snadno šplhat vzhůru, vzhledem ku své zmenšené váze.

A tak ve výškách, kam dříve jen s nasazením vlastního života dostoupili jen ti nejodvážnější a nejzdatnější, rozložena byla táborem skupina výletníků, jimž dříve jen pohled nahoru k temenům skal působil již závrať, a v místech, kde dříve panovalo jen velebné ticho mlčelivých pustých hor, ozýval se hlahol, zpěv a smích, a tam, kde echo mnohonásobným ohlasem vracelo šťastnému okřídlenému lidskému hmyzu jeho výrony radosti zpět, zdálo se, jako když se hory shovívavě smějí té rozjařené čeládce, posměšně opětujíce silácké výkony jejich malých plic.

Jen někdy utržená lavina řítící se do údolí, připomněla zpitému lidstvu, že panství jeho není ještě bez mezí a vítězství nad hmotou že není ještě úplné. V takových chvílích letělo sebevědomí s lavinou do údolí

a skály rozeřvaly se v hukotu řítících se mass hromovým smíchem sarkastickým.

Hory, údolí, jezera, městečka, vodopády střídaly se jako v kaleidoskopu a pak snášeli se výletnici do země olivových hájů, oranží a fíků. Jižní slunce zalilo celou loď zlatem a vnikalo okny do kabin. Vnikalo i do srdcí lidských a dvé hlav, ozářených hřejivými paprsky, dotýkalo se skráněmi, vzhlížejíce na šťastnou zemi květů a úsměvů.

Na obzoru zaleskla se veliká hladina vod a letoun, jakoby zváben, snesl se před veliký hotel na nábřeží města Janova.

Pasažéři vyhrnuli se z lodi a rozptýlili se různými směry po nábřeží, do hotelů na přesnídávku, k prohlídce města, neb na podbřeží k loďkám k projížďce po moři.

I tento živel ztratil na hrůze a těžko jeho nenasytná tlama sháněla oběti. Loďky byly zcela bezpečné, neponorné. Vyváženy, zlehčeny lidiem, klouzaly lehce po hladině vodní a každý pasažér byl zabezpečen malými kroužky z lidia před utonutím, jako ochranným pásem, pro případ náhlé vichřice neb bouře, překvapivší loď na širém moři.

Oba milenci, Jaroslava Štěpánková a Oldřich Budínský, sešli též ku břehu, kde nabízeli hlučně majitelé svoje čluny k projížďce.

Budínský najal malý motorový člun, jehož majitel, mladý muž, obratně se proplétal mezi různými plavidly od malých člunů až k velikým korábům, kotvícím na rejdě neb vjíždějícím do přístavu.

„Zavezte nás na moře, až břehy nám zmizí s očí,“ pravil italsky Budínský řidiči. Motorový člun, poháněný samohybem, rozjel se po hladině, klouzaje po vodách, vzdutých šrouby velikých lodí, a oba obráceni ku břehu, kochali se pohledem na krásné panorama města, rozloženého amfiteatrálně na

svazích Apenin, s věžemi četných nádherných chrámů a paláců, opodstatňujícího svůj název „La Superba“ (vznešený).

Když zmizelo jim město s očí a pak i vrcholky horských velikánů a jenom spousty vod rýsovaly se v kruhu na obzoru, ustal šum lodního šroubu a loď pohoupávala se na vlnách.

Řidič v předu zapálil si cigaretu a maje jednu ruku na volantu, pozoroval křižující lodě na obzoru, z nichž některé zanikaly v dáli a jiné zas rostly v objemu, ženouce se rychle do přístavu.

Po jasném nebi pluly vzducholodě různými směry a chvílemi vymrskla se ryba z vody, zalesknouc se v sluncí stříbrem.

Ticho bylo kolem a oba pasažéři, sedíce na pohodlném sedadle vedle sebe, pozorovali hru vln, poddávajíce se dojmu velebného živlu, pro vnitrozemce tak nezvyklého.

„Miluji tě, moře!“ – vydechla Slávka – „veliké, tajemné, silné moře! – a ani v horách nepodléhám takovým dojmům, jako zde v těch spoustách vod, kde všednost života mizí a člověk cítí svou nepatrnost a zdá se mu, že Nejvyšší dotýká se jeho ramene. Máte též podobné dojmy?“

„Ne! Já nenávidím moře!“ – zvolal inženýr. – „Nenávidím je od tohoto okamžiku, kdy jste mu vyznala lásku a mám takovou nezkrotnou touhu, míti žaludek jako ten Široký z pohádky, abych jej mohl vypíti do poslední kapičky.

Tenkráte, když jsme se v San Sebastianu v moři po prvé setkali, připadala jste mi v koupacím úboru jako mořská panna; tenkráte jsem měl moře rád a ani se mi z něj nechtělo. Když vás pak veliká vlna spláchla, unášejíc vás na moře a já pak, svíraje vás v náručí, ploval jsem ku břehu, přál jsem si, aby břeh byl ještě jednou tak vzdálen. Moře je již zadaný milenec. Hleďte

jen, jak miluje matku zemi. Stále ji objímá ve svém náručí, hladí, líbá, laská nekonečně, stále, věrně. Chtěl bych být mořem! – chci býti mořem. Slávko! a ty buď mi plodnou zemí.“

Dvoje rety setkaly se v nekonečném polibku.

„Vidíš, Oldřichu! a pak nemám mít moře ráda, když mi dalo tebe,“ pravila Slávka, vinouc se k němu jako liána k velikému silnému pni.

Jižní slunce ozlacovalo dvé stulených hlav a moře tiché, klidné, kolébalo mírně na svých vlnách člunek lidského štěstí.

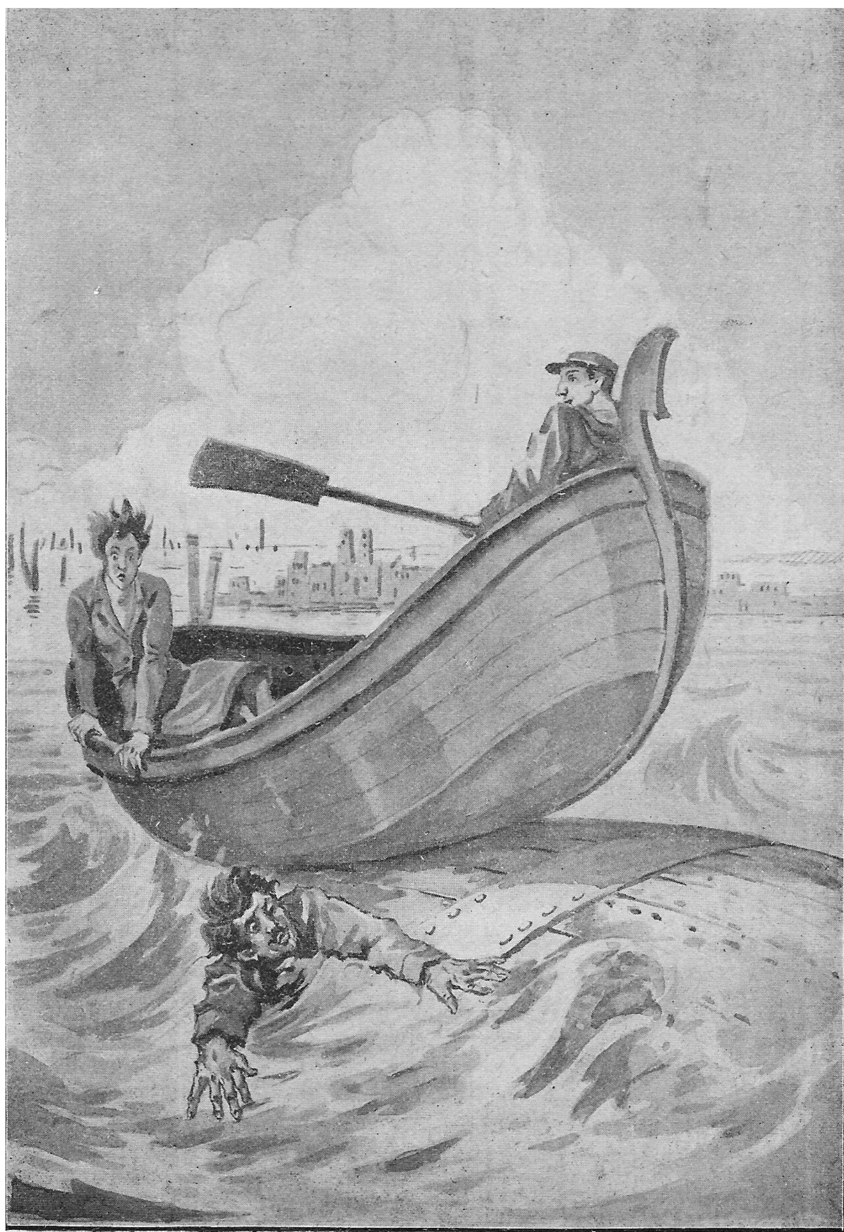
Náhle do velebného ticha zazněly akordy kytary a z přídě lodi linula se píseň, pěná měkkým čistým tenorem:

Le ore notturne passano
e tu non vieni ancora…

Potlesk odměnil zpěváka, když skončil, a již nová píseň nesla se prostorem. Byl to mladý Ital a rozuměl lásce i svému povolání. A jako pravý zpěvák a hudebník věděl, kdy má vpadnout do písně života a kterou strunu rozechvít.

Inženýr pokynul řidiči, a člun rozejel se po hladině a zamířil ke břehu.

Vtom loď dnem na něco narazila; náhle se zvedla do výše a překotila na bok. Všichni tři spadli po hlavě do vody. První starostí inženýra, když vyplaval nahoru, bylo, kde je Slávka. Plovala asi čtyři metry od něho. Dvěma mocnými rozmachy byl u ní. Levou rukou ji podpíral a snažil se doplouti k lodi, která byla již asi deset metrů vzdálena a ležela na boku, naplněna vodou. Ochranné pásy s lidiovými válečky dělaly dobrou službu. Zejména Slávce, které

V tom loď dnem na něco narazila.

sukně překážely při plování. Statečná dívka však, přidržujíc se pravou rukou inženýra, plovala přesto vpřed.

Ital ploval opodál za nimi. Pojednou narazil inženýr koleny na něco tvrdého. Za chvíli stáli oba na něčem po pás ve vodě. Sotva k nim Ital doplaval a cítil pevnou půdu pod nohama, začala se tato zvedat a v příštím okamžiku vynořil se ohromný hřbet nějaké potvory, na němž trosečníci stáli.

„Ponorka!“ zvolal inženýr. Však již se otevřel jeden plát a v otvoru objevil se zakuklený muž s černou škraboškou. V ruce držel nějaký malý přístroj. Všichni tři ucítili, jak se jim před očima zatmělo, a upadli v bezvědomí.

IV.

Druhý den, v pondělí, přinesly všechny pražské noviny zprávu o neštěstí dvou výletníků, kteří při projížďce na moři v Janově i s řidičem při překocení člunu utonuli.

Rodiče obou postižených byly celí zoufalí. Zejména továrník Budinský těžce nesl ztrátu svého syna, který měl převzíti po otci závod a v němž ztratil zdatného pracovníka.

Obě rodiny, když bylo úředně zjištěno, že mladí lidé utonuli, společně oplakávaly své drahé a druhý den již zase jiné sensace zaujaly pozornost veřejnosti a jen v kruhu příbuzných a známých obou obětí čeřila se ještě hladina zájmu několik dní.

– – – – –

Na terase vily v Šárce, obalené květy popínavých rostlin, jež vinuly se kolem sloupů a visely v girlandách na obloucích pavlánu, seděli oba přátelé, Žemlička se Škvárou, právě po snídani u stolu, na

němž ležela spousta různých časopisů domácích i cizích.

„Případ těch dvou mladých lidí“ – pravil Škvára, drže v ruce „Giornale d’ Italia“, jest zajímavý a zasluhuje naší pozornosti.“

„Ano!“ – souhlasil Žemlička – „jsou zde jisté nevyjasněné okolnosti, které nasvědčují, že zde není něco v pořádku.

Předně, loď měla poškozené dno a v těch místech žádná skaliska nejsou. Za druhé, moře nevydalo mrtvoly, ačkoliv pátrající lodě křižovaly všemi směry, a za třetí byli všichni tři dobří plavci, a jak tvrdili svědci v přístavu, opatřil je i sebe řidič před vyjížďkou ochrannými pásy.“

„A zde je také zajímavá zpráva,“ – pravil Škvára a četl v italském listě:

Velryba v Středozemním moři!

V neděli, o páté hodině ranní, pozorovali námořníci lodi „Marseille“, plující do Alžíru, na 40. rovnoběžce blíže Baleárů, na obzoru velikou rybu, která se náhle vynořila nad hladinu a hned zase zmizela. Všichni tvrdili, že zahlédli ocas velikého kýta, když ponořoval se pod hladinu. Výjev trval pouze několik vteřin, takže nebylo možno důstojníkům, blíže si binokly rybu prohlédnouti.“

„To je velice zajímavé, Pepku, to je křížovka, kterou musíme rozluštit.“

„Ano, rozhodně zajímavější, než ty křížovky, co luští naše zlatá mládež, kde se na konec dozví, že Sparta proto vítězí, jelikož užívá „Helios“ krému na boty.“

„Dáme se do toho, Františku?“

„Dáme, Pepku! mě již beztoho bolí nohy od sedění. Projdeme se zase jednou po zeměkouli.“

„Kluky s sebou nevezmeme, ti mají na takové procházky ještě krátké nohy; a maminky se budou mít čím bavit, takže jim nebude dlouhá chvíle.“

„Cože chcete dělat s klukama? čím se budou maminky bavit!“ volaly obě paničky jedna přes druhou, hrnouce se s dětmi na terasu.

„Kujeme zde černou zradu,“ pravil Žemlička.

„Budeme vás, matky, muset na několik dní opustit,“ děl Škvára.

„Kam chcete jeti?“ tázaly se obě ženy současně.

„Za obchodní záležitostí,“ pravil diplomaticky Žemlička.

Oba přátelé, kteří již opustili nebezpečnou dráhu povolání detektivů, majíce dosti statků pozemských a mladé, sličné ženy po boku, žili dva roky klidným, nezkaleným životem bohatých měšťáků, ale myslivecká krev slídičů po škodné zvěři lákala je zase k honbě plné vzruchu a změn, a čím byl případ záhadnější, tím více je dráždil k rozluštění. A nyní, kdy nebylo to jejich životní podmínkou, mělo to též pro ně více půvabů, tak jako vše, co konáme dobrovolně a ne z pouhé nutnosti.

A tak, majíce udělenou sankci od svých sedmých svátostí, konali hned horlivě přípravy na cestu.

„Rodičům těch dvou oběti záhady neoznámíme nic, viď, Pepku?“

„Ne! Ti již své děti oplakali a my nebudeme rozdmýchávat uhaslou naději, když ještě nevíme, jak hra dopadne. Dopadne–li špatně, bylo by zklamání ještě horší, v opačném případě bude tím radostnější.“

Rozložili si po stole mapy a chvíli se radili.

Za půl hodiny jeli oba autem do Prahy a zastavili před ministerstvem zahraničí. Po půlhodinové audienci u ministra zajeli k ministru vnitra a naposled se zastavili u policejního presidenta.

Ten je přivítal jako staré známé, a když mu vyložili účel návštěvy a předložili poukazy ministrů, dal hned příslušné rozkazy.

V poledne se naposledy naobědvali v kruhu rodinném a ve dvě hodiny rozloučivše se s manželkami a dětmi, nasedali v průvodu svých osobních sluhů do lodi. Poslední pozdrav – mávání šátky a loď zmizela za obzorem.

V.

Před hotelem „Garibaldi“ v Janově slétla loď s dvěma cizinci, kteří hned, jakmile schovali loď do hangáru, odebrali se na nábřeží a sešli dolů k půjčovnám motorových člunů.

„Znali jste, pánové, majitele člunu, který včera s dvěma cizinci ztroskotal?“ tázal se štíhlý cizinec.

„Jak bychom ho neznali,“ pravil starší muž – „vždyť to byl můj zeť.“

„Tak vy jste jeho tchán; mohl byste nám, pane, říci podrobnosti, jak se to přihodilo? my jsme příbuzní utonulých.“

„Bylo asi deset hodin,“ – vyprávěl tchán – „když přišel ten pán s dámou a nasedli do člunu mého zetě. Ten jim dal ochranné pásy a pak jsme viděli, jak zajel s nimi na širé moře, až se ztratili z dohledu. Já jsem potom také vyjel s dvěma pány a pátral jsem po obzoru, zdali je uvidím. Spatřil jsem v dálce malý bod, a když jsem k němu zamířil, poznal jsem pomocí binoklu, že jsou to oni. Člun stál, houpaje se na vlnách, a já jsem musel pak obrátit pozornost na lodě, projíždějící kolem. Když jsem se za chvíli po něm podíval, spatřil jsem k svému leknutí, že leží člun na boku. Zamířil jsem hned k němu a tu jsem viděl, jak se hladina blíže člunu rozčeřila, jako když ji brázdí velká ryba. Člun byl prázdný. Pátral jsem kolem, ale po

trosečnících nikde ani stopy. Zavlekl jsem porouchaný člun do přístavu a oznámil příhodu na policii.“

„A co policie?“

„Zavedla o věci protokol a nechala pátrat daleko do moře po trosečnících, ale bez výsledku.“

„Dnes časně z jitra přijeli sem již z Prahy nějací páni a podle popisu osob zjistili, že jsou utonulí jejich příbuzní.“

„Mohli bychom vidět porouchanou loď“?“

„Ano! je již ale ve správě u loďaře.“

„Doveďte nás tam, zaplatíme vám jako za vyjížďku.“

„Posaďte se, pánové, do člunu, já vás tam zavezu.“

Obepluli dlouhé nábřeží a zastavili ve spletí různých lodí u malého doku, kde na břehu ležel člun, obrácený dnem vzhůru, na nízkém lešení.

Majitel loděnice, vida blížiti se cizince, přiběhl a po vysvětlení účelu návštěvy ochotně jim ukazoval, kde loď byla poškozena.

Pouze na spodu, uprostřed vyčnívající dvě podélná prkna, spojená kovovými pásy, byla nárazem protlačena dovnitř. Na kovovém hřebenu byly znáti nepatrné stopy rýh, jako od tupého tvrdého předmětu.

„Pohleď! to je od nýtů!“ pravil zběžně česky Škvára, aniž by na stopy ukázal rukou.

„Nejspíše to byla nějaká veliká dravá ryba, která člun převrhla a nešťastníky stáhla pod vodu,“ – pravil Žemlička italsky.“

„Taky si tak myslím,“ pravil starý průvodčí. „Vždyť můj zeť uměl plavat jako ryba, a s tím pásem ochranným by doplaval snadno ku břehu.“

Ta francouzská loď u Baleárů potkala nějakou velikou potvoru; možná, že to byla ona,“ – pravil loďař.

Vtom přiběhl malý hoch, syn loďaře, který podával otci večerník.

„Tatínku, zase viděli tu velikou rybu u Kanárských ostrovů.“

Všichni se kolem něho seskupili a četli:

„Dnes o 7. hodině ranní v Kanárském souostroví a ostrova Tenerifa pozorovali rybáři, lovící jihovýchodně k africkému pobřeží, vynořivší se velikou rybu na obzoru, jež čeřila hřbetem hladinu směrem jihozápadním.

Rybáři viděli, jak z nozder jí tryskal proud vody do výše a pak zmizela pod hladinou.“

„Divadlo!“ zabrumlal Žemlička skrze zuby česky.

„To bude asi tatáž, co převrhla člun – anebo je jich více,“ dohadoval loďař. Oba detektivové horlivě přisvědčovali. Pak se nechali zavézti zpět a spěšně se v hotelu navečeřevše, vyrovnali řád, nasedli na loď a za chvíli mizel vznešený Janov v dáli.

Pod nimi rozevřelo se širé moře. Po hodině jízdy objevily se pod nimi ostrovy Baleáry, v druhé hodině míjeli na jižním pobřeží Španělska město Cartagenu, za dvacet minut vznášeli se nad pobřežním městem Almeria, odkud se vyváží proslulé víno, hrozny a jižní ovoce, a po půl třetí hodině jízdy pluli nad pevností Gibraltar, bývalou důležitou uhelnou stanicí a opěrným bodem britského válečného loďstva, nyní po válce čínské zase majetek španělský.

Přeletěvše úžinu, zahnuli k jihozápadu přes pevnost Tandže (Tanger), jež s okolím prohlášena r. 1912 za neutrální území, brány Maroka, kam vjížděly pravidelně lodi evropské – hlavně francouzské.

Bylo k jedenácté hodině, když pluli kolem Kanárských ostrovů, na levo míjejíce břehy africké pouště Igidi. Měsíc osvětloval moře a v dáli objevil se malý, skalnatý ostrůvek, k němuž Škvára, řídě loď, zamířil. Zakroužili nad ním; zdál se neobydlený. Snesli se mezi dva vrchy do údolí, kde vinul se potůček, vroubený několika palmami. Přivázali loď mezi dvě palmy.

„Zde v klidu přespíme a zítra pojedeme dále,“ pravil Škvára.

Sluha Žemličkův, Václav, rozložil lože a druhý sluha, Jan, připravoval na elektrickém vařiči čaj. Byli to dva mladí lidé, vyškolení piloti, odvážní, sportem a tělocvikem otužilí, kteří se vyznali v obsluze strojů létadel, jako v obsluze svých pánů, kteří dovedli vyžehliti puky na kalhotách, jako v daném okamžiku srazit protivníka pěstí k zemi; byly to perly mezi sluhy.

„Vezměte si, hoši, ve spíži, co chcete, podle hladu a chuti,“ pravil Žemlička sluhům, „a pak jděte spát.“

„Floku!“ – zvolal Škvára na malého psa, který ležel u jeho nohou, „ty nás budeš hlídat, rozumíš?“

Pes díval se rozumnýma očima na Škváru a zavrtěl ocasem.

Sluha zavolal na psa a vyšel s ním ven. Na nebi zářily hvězdy a slabý větřík šelestil v korunách palem. Když upravil psovi lůžko, pravil Jan Václavovi:

„Poslechni, Vendo! pojď na datle, koukej, jak se tam klátí a žádný se nad nimi nesmiluje.“

„Tak počkej, vezmeme si pásy,“ pravil tento, a za chvíli oba šplhali se lehce vzhůru po štíhlých kmenech a zmizeli v korunách stromů.

Flok pobíhal na střeše lodi a natahoval čumák vzhůru za sluhy.

„Vždyť to není zralé!“ zvolal Jan, vyplivuje datli ještě zelenou; – v tom Flok dole zavrčel.

„Co pak, Floku? co se ti nezdá?“ volal tlumeně dolů Václav.

Jan rozhlédl se k moři, které bylo vidět úžinou mezi oběma vrchy. V měsíční záři leskly se vlny převalující se po hladině a náhle asi dvě stě metrů od břehu vynořil se z vody hřbet veliké ryby.

„Vendo, pohleď! tam na moři. Vidíš!“

„Vidím! ryba nebo ponorka. Honem dolů, musíme to ohlásit.“

Mžikem svezli se se stromů.

Žemlička se Škvárou seděli ještě u stolu, na němž měli rozloženou mapu Afriky. Byli zabráni v rozhovor, když Jan vrazil do kabiny.

„Ryba na obzoru!“ – zvolal.

Oba vylítli, jako když je vystřelí.

„Václav ke stroji a opatrně nahoru!“ velel Škvára – „a ty, Jene, připrav zbraně!“

Loď se zvedla do výše palem. Ryba se ještě kolébala na vodě.

Škvára a Žemlička dívali se binokly.

„Ponorka! lezou na povrch!“ šeptal Žemlička.

Binokly bylo jasně vidět, jak se na hřbetě ponorky míhají černé stíny. „Kladou člun na vodu; pojedou sem na ostrov. Zajeď, Václave, na stranu ke skále, aby nás neviděli. Tak – dobře! Ještě malý kousek vpřed – dost!“

„Už jedou!“ zvolal Žemlička.

Od ponorky odrazil malý člun, který zamířil ku břehu do malé zátoky. Dva muži vystoupili ze člunu a ubírali se přímo ku skále, která vyčnívala dále od mírného břehu, kamž již nedostupovaly vlny ani za přílivu. Jeden muž nesl malé zavazadlo a druhý nějaký nástroj přes rameno, jako špičák nebo něco podobného. Nyní se zastavili u velikého balvanu, který ležel u skály, a tam chvíli něco kutili. Po chvíli vraceli se zpět. Jeden nesl na rameně špičák a druhý šel již bez zavazadla, klátě při chůzi volně rukama. Vsedli do člunu a pluli k ponorce.

„Teď honem dolů, Václave! Ty, Františku s Janem, vezměte si na starost zde tu skrýši, a já s Václavem poletím za ponorkou. Zde máte pásy, ručnice, střelivo, konservy, přikrývky a sochor. Ještě svítilny – kukátko máš! Na zdar!“ – A již se sesmekla loď kolem vrchu nad hladinu. Ponorka se právě rozjížděla po hladině na širé moře a zahnula k jihozápadu.

Škvára seděl vedle pilota a nespouštěl ponorku s očí. Vzducholoď takřka klouzala po vlnách, udržujíc stejnou vzdálenost s podmořským člunem. Zdáli se blížila nějaká loď. Ponorka – patrně shlédnuvši ji, vklouzla pod vodu. Vzducholoď vylétla do výše, pátrajíc po zmizelé lodi. Ve vzduchu přelítly dvě lodě za sebou k severovýchodu a jedna k západu. Loď na moři plula směrem ku Kanárským ostrovům. Když mizela za obzorem, vynořila se ponorka zase nad hladinu a plula plným tempem, zahýbajíc k jihu, podél afrického pobřeží. Po hodině jízdy objevila se opět od jihu plující loď. Ponorka zmizela pod vodou a více se neobjevila. Marně křižoval Škvára nad hladinou, slídě jako racek po kořisti. Loď zmizela.

V tu chvíli bylo moře pusté, žádná loď nebrázdila jeho hladinu; i vzduch byl čistý, jen měsíc plul po nebi, schovávaje se chvílemi za mraky.

Po marném hledání obrátil Škvára vzducholoď, chtěje se vrátit na ostrov. Náhle na jihozápadě vynořovala se ponorka nad vodu. Škvára rychle slétl ke hladině, aby jej nezpozorovala. Ponorka se chvíli kolébala na vodě a pojednou se začal vynořovat celý její trup. Již bylo viděti její směrové kormidlo v podobě rybího ocasu. Na bocích se objevily čtyři páry velkých ploutví, které se rozevřely jako křídla, loď se odlepila od hladiny a k velikému překvapení Škvárovu vznesla se do výše.

„Tohle je novinka!“ zvolal Škvára.

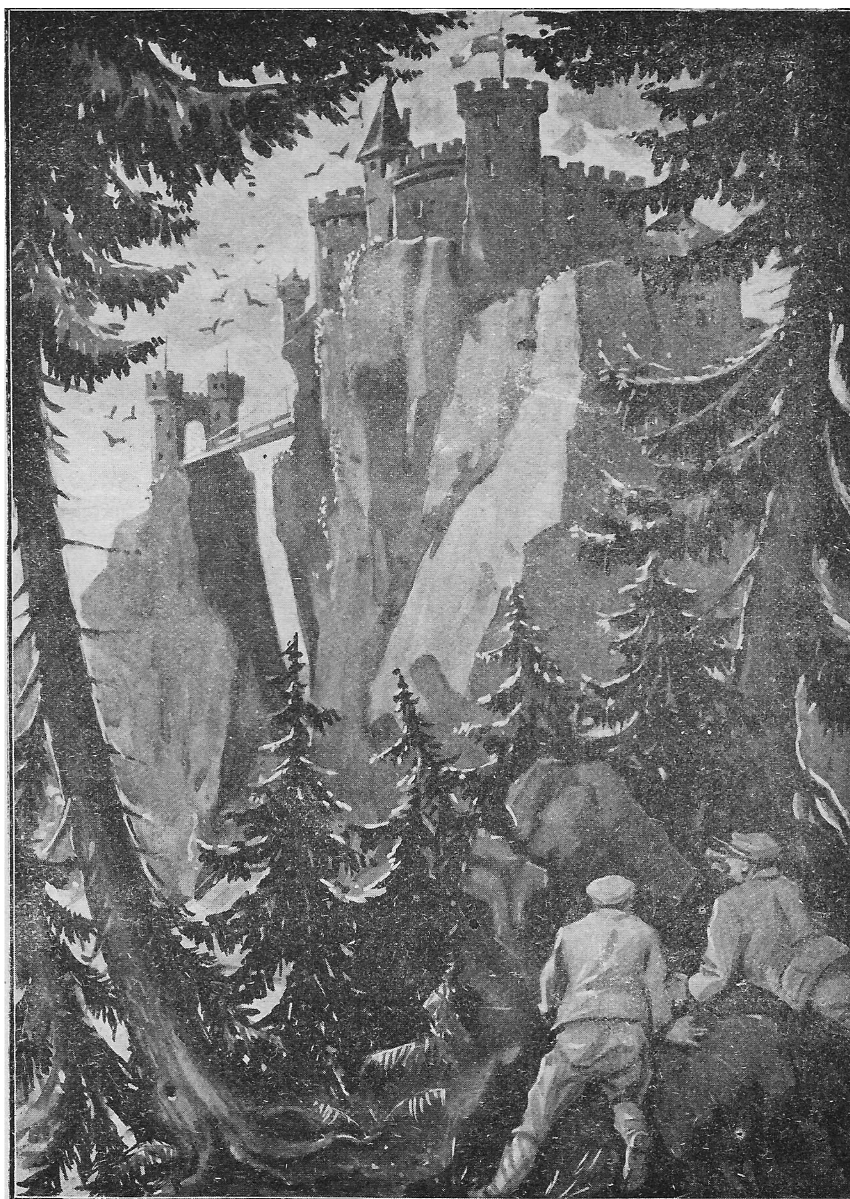
Ponorka–vzducholoď obrovských rozměrů rozjela se s nehybnými křídly, používajíc jich jako výškových kormidel, přímo k jihu, stoupajíc do veliké výše. Plula se zhasnutými světly.

Škvára rozejel se za ní ve veliké dálce, nespouštěje ji s očí. Byl ve výhodě, že jeho malá loď unikala spíše pozornosti na velikou vzdálenost, kdežto velikou loď bylo dobře viděti.

Když vzlétla ponorka as do výše 1500 metrů, zahnula náhle k jihovýchodu k africké pevnině a za čtvrt hodiny brázdila vzduch zase nad mořem; ale nad mořem nehlučivým, tichým, nehybným, nad mořem smrti, jehož vlnivý žlutý povrch jakoby zkameněl. Ohromná písečná poušť Igidi táhla se do nekonečna. Loď, pracující čtyřmi páry křídel, letěla rychlostí 500 km za hodinu. Byla to patrně její největší rychlost. Škvára se svojí lodí snadno jí postačil, drže se stále v stejné vzdálenosti.

Po třetí hodině jízdy byla přerušena děsivá jednotvárnost pouště hájem palem a z pravé strany zaleskl se Niger, který v ostrém záhybu obracel se k jihovýchodu. A pak zase jenom spousty písku, až konečně kraj, zavlažovaný přítoky Nigeru, přerval oblast smrti a příroda, jako kdyby si to zde vynahradit chtěla, hýřila bujnou vegetací; pralesy, plantáže, porostliny, palmové háje, vesničky negrů a pak osady s výstavnými domy, a zase lesy, hory a za těmi horami snesla se obojživelná obluda k zemi a zapadla v dáli do.nějakého hradu, týčícího se na vysoké ploché skále, jako přízrak z nějaké pohádky.

Ale nebyl to přízrak! Nebyla to pohádka! Byla to jen věrná její imitace. Pohádky byly jen výrazem žhavých tužeb lidstva, snem,

Tak jsme se přece nemýlili.

illusí, které v dobách technických zázraků se vyplňovaly a braly na se reelní formu.

Ten Honza, mrskající kouzelným proutkem vozík, který se dal do pohybu, Faust, letící na ďáblově plášti povětřím, beran, s kterého se daly dříti dukáty, kouzelné zrcátko, v kterém bylo možno zříti, co se děje za horami a lesy a hovořiti s protinožcem, to vše již zde bylo a jako každá ztělesněná illuse, ztrácelo to půvab; jenomže pohádky končívaly vždy stereotypně radostí a kvasem; kdežto tato pohádka, pohádka života, imitace všech pohádek, schylovala se ke koncům zcela odchylným.

Šest hodin trvala honba od půl noci, a když slunce obnažovalo prostory, byl nucen Škvára vyletět vysoko a zvětšiti vzdálenost od pronásledované lodi, aby nebyl pozorován.

Nyní, když viděl ponorku u cíle, snesl se níže a zapadl do hřebenu skal, dívaje se z úkrytu na zakletý hrad v dáli.

Pohoří zvedalo se zde výše ve formě ohromných plochých teras, z nichž níže ležící byla kryta zelení travin a lesů.

S cimbuří hradu, vypínajícího se na okraji jedné z teras, vlál prapor.

Škvára nasadil binokl k očím; prapor byl černočervenožlutý.

„Tak jsme se přeci nemýlili,“ zabručel si Škvára pro sebe.

VI.

Žemlička se sluhou Janem dívali se chvíli za odjíždějícími druhy, a když se loď ztratila za obzorem, odebrali se do zátoky ke skále, kde ležel balvan, u něhož zastihli zřízence ponorky v záhadné činnosti.

Jan chtěl vypáčit balvan sochorem.

„Počkej, Jene! nedři se zbytečně. Uvaž na sochor svůj pás. Tak, nyní to zkusíme.“

Oba se opřeli o sochor, na který působil mimo to pás tlakem 50 kg vzhůru. Balvan se pohnul a pod ním se objevil ve skále nehluboký otvor, v kterém ležela kovová, malá skřínka.

„Tak já to držím, Jene! vytáhni tu skřínku.“

„Jiného tam není nic?“

Jan se nahnul pod balvan a vstrčil hlavu do otvoru. „Ne!“

Žemlička prohlížel skřínku. Měla tvar podlouhlé bedničky a víko opatřené uprostřed držadlem v podobě dvou kruhů, z nichž každý byl připevněn zvláště na vyčnívajícím železném nýtu, jehož otvorem byl provlečen, takže se dalo jím volně na obě strany otáčeti. Při kolmém postavení se kruhy navzájem křižovaly, jdouce přes sebe. Víko pevně přiléhalo na skřínku a nikde nebylo stopy po nějakém zámku neb klíčním otvoru. Též žádné panty nebylo u víka viděti.

Žemlička obracel záhadnou skřínku na všechny strany a pak soustředil pozornost na oba pohyblivé kruhy. Tušil, že zde vězí zvláštní mechanismus, který se asi pomocí pohyblivých kruhů otevírá. Sedl si na jeden z kamenů, jež byly roztroušeny kolem, skřínku si položil na kolena a začal otáčeti kruhy na obě strany. Náhle to ve skřínce zachrastilo. Když skřínkou potřásl, nebylo slyšeti nic. Zkoušel různé polohy při otevření kroužků na obě strany a při tom nakláněl skřínku všemi směry. Při jedné poloze, kde levý kruh ležel na víku a pravý byl nakloněn v 45° úhlu, skřínku nahnul

směrem k levému kruhu; zachrastilo to, jako když uvnitř se posune kousek železa a narazí na stěnu. Nyní opakoval totéž s opačnou polohou kruhů a nahnul skřínku vpravo a zase se ozval týž zvuk. Nyní jej napadlo postaviti oba kruhy kolmo vedle sebe do výše a současně je na obě strany rozevříti až do ležaté

polohy. Zkusil vzíti za oba vyčnívající nýty, na nichž byly kruhy navlečeny a víko – povolilo.

Uvnitř objevila se hladká železná deska, na níž byly umístěny v šesti řadách knoflíky po šesti v řádce. Každý knoflík smáčknutím zalezl do otvoru a při povolení vyskočil zas nahoru.

„Že do toho praštím sochorem a otevřu to na ráz!“ zlobil se Žemlička.

Mezitím, co se Žemlička trápil nad skřínkou, konstatoval sluha Jan, že má hlad a že by bylo záhodno něčím jej ukojiti. Vrátil se zpět pod datlovníky, kde měli na zemi zásoby, jak jim je vyhodil Škvára při odletu z lodi. Otevřel balíček se suchary a ukrojil si kus suchého salámu. Když se nasytil a napil z potoka, zabalil zásoby do přikrývky a odnesl vše k Žemličkovi, který byl dosud cele zabrán do luštění záhad tajemné skřínky.

Mačkal na knoflíky všemi deseti, jako na tahací harmoniku, ale deska se nepohnula. Žemlička se potil. Utřel si šátkem čelo.

„Františku, ty se kazíš!“ bručel si pro sebe. „Kdo se při luštění záhady potí, nic nerozluští. Jen chladnou krev!“ dodával si odvahy.

Což, znamenají–li knoflíky abecedu a mačká se to na nějaké heslo?“

Žemlička vzal z notesu tužku a vyznačil si pod knoflíky písmeny.

Aero? – nic, Afrika? – nic, Kanár? – nic, Sahara? – nic, Igidi? – nic. Což zmáčknout všechny knoflíky? nebo ob jeden? sudé nebo liché? Pro Krista! než bych to vystřídal, to bych mohl mačkat do soudného dne!

„Kamerun? – nic. Germania?“ Žemlička vyťukal heslo a přední krátká stěna skřínky odskočila.

„Heureka! vzkřikl vítězoslavně Žemlička a hmátl rukou do otvoru. Vytáhl svazek nějakých listin.

„To jsem čekal!“ pravil, prohlížeje papíry popsané nesrozumitelnými značkami, sestávajícími z různých písmen a číslic. Na dvou papírech byly samé čáry, křivky a značky bez ladu a skladu.

„Teď ale kde je klíč k té čertovině?“

Náhle něco za Žemličkou zavrčelo, jako nějaký dravec pouště. Žemlička sebou trhl a ohlédl se, sahaje do kapsy pro pistoli.

Jan ležel opodál na dece a spokojeně chrápal, vyluzuje zvuky jako lev.

„Aby tě husa kopla! To jsem se lekl!“ zavrčel Žemlička.

Chvíli držel papíry v ruce a pojednou se rozhodl; vstrčil papíry do náprsní tobolky, vzal skřínku, zavřel ji, přirazil víko, jehož péra uvnitř zaskočila a vzbudil sluhu.

„Vstaň, Jene! dáme skřínku zase na místo.“

Když uložili skřínku do skrýše pod balvan, pojedl Žemlička ze skromných zásob. Sluha mu přinesl láhev vody z potoka.

„Jediný nektar, kterým mohu posloužit,“ pravil, nalévaje do skládacího koflíku vodu.

„Také dobrá, Jene! Nezakaluje mysl a dnes musíme ji míti obzvláště bystrou.“

„Vzducholoď!“ zvolal sluha, ukazuje k severu.

Žemlička namířil na ni kukátko. „Letí sem! rychle, Jene! seber věci, musíme zmizet.“

Přehodili pušky přes ramena, Jan zabalil drobnosti do přikrývky a oba v největším chvatu zmizeli za skálou, kterou obešli a vydrápavše se na vrch, lehli si do malé rozsedliny, odkud skryti za hustým křoviskem měli rozhled na moře a viděli na prostranství dole u balvanu.

Loď zůstala chvíli viset nad ostrovem, jakoby pátrala, zda je čistý vzduch, a pak se snesla dolů přímo pod skálu, blíže balvanu.

„Ti jedou na jisto, to jsou ti praví,“ šeptal Žemlička.

Z lodě vystoupili dva muži. Jeden nesl skřínku a druhý železnou tyč. Nadzvedli balvan, vytáhli skřínku, druhou tam vložili a nasednuvše do lodi, vzlétli do výše a letěli zase zpět k severu.

Sotva loď zmizela za obzorem, běžel Žemlička k balvanu. Skřínka, kterou vytáhli ze skrýše, byla téhož tvaru a velikosti jako první.

„Musíme zase zmizet, aby nás tu nepřekvapili.“

Vylezli zase na skálu za křovisko a Žemlička se hned pokoušel otevříti skřínku. Víko se mu podařilo sejmouti. Byl to týž mechanismus jako u prvé skřínky; ale na heslo „Germania“ se stěna nepohnula.

„Což pak obráceně? Ainamreg?“ – stěna odskočila. Žemlička vytáhl ze skřínky svazek bankovek – sto tisíc franků a šifrovaný dopis v obálce.

Zatím uplynula noc a slunce zvedalo se odněkud s písečného moře pouště, vrhajíc jas po celém obzoru a odrážejíc se na vlnách vod; jen v hlavě Žemličkově bylo pusto; před očima létaly mu zmatené šifry a krev mu bila do spánků po probdělé noci. Zastrčil záhadné zápisky do kapsy, uvedl skřínku do pořádku a zasunul ji se sluhou zas pod balvan do skrýše.

„Jene! já si na hodinku zdřímnu; musíš zatím bdít a dávat pozor, kdyby se objevila nějaká loď na moři neb ve vzduchu. Zde máš kukátko. Já tě potom vystřídám v hlídce a zase ty si lehneš.“

Jan si navlékl řemen kukátka přes rameno, zapálil si cigaretu a chvílemi obhlížel obzor. Jednotlivé vzducholodi v dáli upoutaly jeho pozornost, křižujíce různými směry, někdy objevila se na vodní linii loď a zase zmizela, míjejíc nepatrný pustý ostrůvek.

Žemlička tvrdě usnul. Rozplašený mozek však pracoval dále a Žemlička seděl skloněn nad záhadnými papíry, rozloženými na stole, usilovně

přemýšleje, jak se zmocnit klíče, kterým by vniknul do tajemství mezinárodní zlodějny.

Vstal od stolu a přecházel po místnosti od stolu k oknu a zase zpět. Z okna byla vyhlídka na stráně dvou vrchů, pokrytých svěží zelení, z níž vykukovaly letohrádky a mezi vrchy v dáli rozkládalo se malebné město s nádhernými paláci a tisíci věžemi, jež mizelo až za obzorem.

Vtom s výše slétla vzducholoď zvláštního tvaru, vypadající jako archa Noemova a s úžasem pozoroval, jak přirazila k otevřenému oknu a již vystupoval muž v dlouhé říze, drže v ruce veliký zlatý klíč.

„Svatý Petr!“ vykřikl Žemlička, běže mu vstříc a ukláněje se.

„Ty mně neseš, svatý Petře, klíč, k rozluštění záhady?“

„Jaké záhady?“

„No, tyhle papíry. Nejsem s to přijíti tomu na kloub.“

„O co se vlastně jedná, vysvětli mně to blíže.“

„No, to je tak!“ – vykládal Petrovi Žemlička, „zde se jedná o tajemství některého státu, jež někdo ukradl a vložil to do skřínky, které zase já jsem se zmocnil; a já bych rád to tajemství pronikl, abych mohl poškozeného varovat.“

„Tak někdo to ukradl a ty jsi se toho zmocnil; mám–li tomu dobře rozumět, jste tedy oba zloději!“ pravil Petr.

„Totiž, ne, já nejsem zloděj!“ – hájil se Žemlička. „Já mám oficielní pověření v daném případě se věci zmocnit.“

„Oficielní pověření na krádež?“ divil se Petr. „Jak tomu mám rozumět?“

„No, co pak ty, Petře, neznáš zřízení států?“

„Ne, vypravuj! mě to zajímá; proto jsem se vydal na svět, abych zhlédl, jak to zde nyní chodí.“

Žemlička mu nabídl křeslo a sednuv si proti němu, začal vypravovat.

„Každý stát má zvláštní zřízení pro obranu své země.“

„Pro obranu země?“ přerušil jej Petr. „Proti komu?“

„Proti nepříteli, který by chtěl jeho zem napadnout.“

„A kde je ten nepřítel?“

„Ten zatím není nikde. To se pojišťuje jeden stát proti druhému.“

„Tak vy jste zde na zemi všichni lupiči1“

„Ne, to nejsme.“

„Tak proč zbrojíte!“

„Musíme. Jeden zbrojí na výboj, druhý na obranu. Každý se při tom snaží, aby měl zbraň co nejlepší, nejúčinnější, aby byl silnější než jeho soused. Jakmile někdo přijde na nějaký nový vynález vražedný, hledí mu to druzí ukradnout; a každý se snaží vniknout v tajemství obrany druhého. Kradou se válečné plány, plány pevností, seznamy zbraní, jich součástky, zkrátka krade se, kde co a co se dá. K tomu účelu má každý stát své zlodějské oddělení.“

„A kdo to platí? Co tomu říkají občané?“

„To platí všichni. Občané to mlčky trpí, protože vědí, že je to na obranu státu. Stojí to mnoho peněz, miliony. Ale je to práce nebezpečná, při níž jde o hlavu, a proto musí býti placena.“

„Tak vy vynalézáte různé přístroje na zabíjení lidí a pak si je navzájem kradete! A říkáte tomu obrana státu. Tak to je tedy taková oficielní zlodějna.“

„Totiž ano! – vlastně ne! to není zlodějna, svatý Petře, aspoň zde v tomto případě ne. Jedná se sice o krádež, ale já ji chci právě zmařiti. Proto se snažím rozluštit to tajné písmo, a kdybys byl tak dobrý, mohl bys mi pomoci, ty jako svatý zajisté bys to rozluštil.“

„To myslíš, abych ti pomáhal vypátrat zloděje, aby mohl býti jiný zloděj varován? Nemyslíš, Žemličko, že by bylo lépe, kdybyste všichni těch zlodějen nechali a starali se o užitečnější věci?“

„To by ovšem bylo lepší, ale když ono to nejde. To není jen tak, říci: „nechte toho“. To je velice komplikovaná věc.“

„Ano! To je velice komplikovaná věc. Vy, zkrátka, jeden druhému nevěříte a bojíte se pustit nůž z ruky; a při tom byste ho rádi jeden druhému z ruky vyrazili. Ale já se jenom divím, jak se můžete při tom dívat jeden druhému do očí. Tak vy se navzájem ujišťujete na venek svojí blahovůli, pronášíte při oficielních stycích různé fráze, jimiž se snažíte navzájem oklamat, dokonce i representanti států tisknou si navzájem ruce a pronášejí přípitky a při tom jeden druhému tahá dokumenty z kapsy.

„Ježíši Kriste! a za takovou bandu jsi se nechal ukřižovat, a já taky!“

Svatý Petr se zvedl a zalomil při tom rukama, zvedaje oči k nebi. Pak vztáhl ruku ke stolu a nerozluštěné dokumenty proměnily se v hromádku zvadlého listí. Skočil po Žemličkovi a chytiv jej za obě paže, počal jím lomcovati, div z něj duši nevytřásl, křiče při tom z plna hrdla: „Kdy vy lidé procitnete! probuďte se!“

– – – – –

A Žemlička se probudil. Nad ním stál Jan, tahaje jej za rukáv. „Vzducholoď se blíží!“ – oznamoval.

Žemlička vyskočil. Slunce stálo vysoko a pražilo do skal. Loď snášela se již dolů a zamířila přímo do zátoky, kde zastavila blíže skály. Balvan se skrýší byl vzdálen asi 200 m od lodi.

„Dva muži vylezli z lodi a třetí seděl u volantu.“

„Jsou jen tři!“ šeptal Žemlička Janovi, dívaje se kukátkem na loď. „Musíme se zmocnit lodě. Honem dolů!“

Opatrně sestoupili s vrchu a dole za vyčnívajícím skaliskem pozorovali loď. Byla vzdálena od skaliska as padesát kroků a zabraňovala výhledu k balvanu, jsouc s ním v jedné linii. Slyšeli jen kroky vzdalujících se mužů od lodi. Třetí muž stál v předu u stroje, opřen o zábradlí, obrácen k nim zády a sledoval vzdalující se muže.

Žemlička s Janem, oba bosi, majíce na plecích řemenem přitažené karabiny, kradli se zadem tiše k lodi. Obešli ji z boku a zastavili se se strany u řízení. Jan se sehnul a Žemlička mu stoupl na ramena. Opatrně se podíval zábradlím na palubu. Pilot stál dosud na druhé straně u zábradlí pohodlně opřen, dívaje se směrem k balvanu. Žemlička se přehoupl přes zábradlí. Vtom se loď pohnula, pilot se ohlédl a vykřikl: „Hilfe!“

Však Žemlička již skokem byl u něho a jednou ranou srazil jej k zemi. Když zaslechli oba muži u balvanu výkřik, pádili k lodi soudruhu na pomoc. Než však doběhli pár kroků, zvedla se loď do výše a Žemlička s namířenou karabinou zvolal německy: „Ruce vzhůru!“ Oba se zastavili a zvedli ruce.

„Na třicet kroků od sebe!“ rozkazoval dále Žemlička.

Pak se loď snesla k zemi a Žemlička se blížil k jednomu s pistolí v ruce. Jan zatím mířil karabinou na druhého.

Žemlička spoutal oba provazy a zavedl je do lodi.

VII.

Když se inženýr Budinský probudil z mrákot, shledal, že leží na jednoduchém lůžku a nad ním se

nakláněl mladý muž oholené tváře, podávaje mu sklenici s vínem.

„Napijte se!“ pobízel anglicky.

Budinský se napil a oživl. „Kde to jsem? kde je slečna Štěpánková?“

„Corpo di Bacco!“ bylo slyšet zaklení vedle lůžka Budinského.

„Jak jsem se sem dostal! Lupiči! Co je s mým člunem?“

„Pane! nedělejte hluk, jste našimi vězni,“ odpověděl neznámý. „Chovejte se tiše.“

„Kde je slečna?“ zvolal Budinský.

„Ve vedlejší kabině.“

„Je zdráva? Neublížili jste jí?“

„Buďte, pane, bez obav. Jsme gentlemani.“

„Pusťte mne k ní, chci ji vidět!“

„Není možno, pane. Slečna procitla právě a zavřela na závoru dveře. Suší si tam u elektrického ohřívače šaty. Na její vůli je, až bude chtít někoho tam vpustit.“

„Jakým právem nás vězníte – a co chcete s námi dělat?“ tázal se rozhořčeně Budinský.

„Ano! jakým právem?“ opakoval Ital.

„Právem silnějšího! Vy jste byly svědky, že ponorka vám převrhla člun, což se stalo nešťastnou náhodou, a nám na tom záleží, by to zůstalo utajeno. Proto jsme se rozhodli vás vzíti s sebou. Jenom na to vás upozorňuji, pánové, abyste se chovali klidné a dbali všech příkazů. Každý i ten nejmenší odpor měl by pro vás ty neblahé následky, že bychom vás na širém moři vylodili. – Usušte si též svoje šaty.

Zde máte ohřívače. Zde je ventil, kdyby vám bylo příliš horko, a zde je zvonek, kdybyste si něco přáli.“

Lodní lékař zapnul proud u ohřívače a odešel.

Inženýr s Italem se svlékli a rozvěsili promoklý oděv u aparátu na pohyblivá ramena na stěnu připevněná. Jizba byla bez oken, osvětlená žárovkou a

mimo dvou lůžek byl tam pouze stůl, dvě židle, věšák na šaty a v jednom rohu umývadlo.

Mezi tím, co se jim oděv sušil, radili se spolu o své zvláštní situaci.

„Kam nás ti chlapi zavezou!“ ptal se Ital.

„Patrně asi do své základny, na nějakou stanici. Jak budeme mít nějakou příležitost, tak jim prchneme.“

„Ano! to uděláme!“ souhlasil Ital. „Jaké je národností ta banda?“

„Ještě nevím. Mluvil správně anglicky. To se teprve dozvíme.“

Dvoje dveře, jež vedly z jizby, byly těsně uzavřeny a jen vzdálený hluk strojů, rytmicky pracujících, doléhal k sluchu jejich skrze stěny, jež byly ze zvláštní massy.

Asi po hodině, když šaty proschly, oblékli se a uzavřeli ohřívač, otevřevše ventil. Horký těžký vzduch unikal a atmosféra stávala se zase snesitelnější.

Někdo zaklepal na dveře.

„Volno!“ zvolal inženýr. Dveře se otevřely a do jizby vkročila Slávka, která se vrhla inženýrovi do náruči.

„Oldřichu! co s námi chtějí provésti,“ zvolala, „rodiče budou mít o nás starost.“

„Jak se k tobě chovali?“ tázal se inženýr, objímaje dívku a hladě jí něžně vlásky.

„Byl u mně mladý muž, představoval se mi jako lékař a choval se jako kavalír. Omlouval se, že nás vězní, že jen vyšší příkaz jim to velí, a abych byla ubezpečena, že nám nebude ublíženo.“

„Jen když jsem u tebe, tak se nebojím,“ pravila, tulíc se k inženýrovi.

„A jsem zde také já!“ ozval se Ital. „Buono giorno, signorino! Na mne se můžete taky spolehnout.“

„Dobrý den, pane!“ pravila dívka, podávajíc mu ruku. „Tak vás to také stihlo?“

„Bernardi!“ představoval se Ital. „Také, signorino, a mám doma mladou ženu. Budu také hledět, abych jim

unikl. Již jsme se zde s panem inženýrem na to umlouvali.“

Vtom bylo zaklepáno na dveře.

„Dále!“

Vešel mladý lékař a s ním starší muž, který si je pátravě prohlížel. Z obličeje tvrdých rysů vyhlížely oči nazelenalé jako z kalené ocele. Pokynul slečně, aby se posadila a sám usedl ke stolu.

„Kdo jste?“ ptal se inženýra.

„Inženýr Oldřich Budinský.“

Důstojník vytáhl zápisník a poznamenal si to.

„Příslušník? Národnost?“

„Příslušník Československé republiky. Čechoslovák.“

„Odkud?“

„Z Prahy.“

„Bližší adresa?“

„XII. okres. Štefánikova třída, 49.“

„Zaměstnání?“

„Spolumajitel továrny na radio.“

„Máte u sebe legitimaci?“

„Prosím, zde je.“

„A tato slečna?“

„Moje snoubenka, Jaroslava Štěpánková.“

Když si důstojník zaznamenal podrobně všechna data třech trosečníků, zastrčil zápisník do kapsy a pravil: „Nehodou s vaším člunem byli jste postiženi vy i my. Náš zájem nám velí, aby naše tajemství bylo zachováno. Měli jsme dvě možnosti na vybranou. Buď abyste zmizeli v moři, nebo abyste žili a byl vám zamezen návrat k domovu. Rozhodli jsme se pro druhý případ. Bude vám umožněno v jistém okruhu svobodně žít, ale návrat váš bude záviseti od jistých vnějších okolností.

Zatím bude ve vašem zájmu, byste se ve všem podřídili. Každý pokus o útěk zhoršil by vaši situaci.“

Důstojník se uklonil slečně, zasalutoval a oba odešli.

Po chvíli přišel námořník a přinesl jim oběd.

Všichni tři byli vyhladovělí a pustili se s chutí do jídla. Láhev vína a jižní ovoce doplnily tabuli.

Po obědě chvíli hovořili, uvažujíce o své situaci, a jako mladí lidé, když viděli, že jim nehrozí bezprostřední nebezpečí, hleděli s poměrným klidem příštím událostem vstříc. Po prožitých událostech a nasycení zmocňovala se všech únava.

Slávka odebrala se do své kabiny a za chvíli jednotvárný hukot strojů zkolébal je v sen.

Když se probudili, cítili, jak vane svěží vzduch do kabin.

„Jsme na povrchu," pravil inženýr. „Cítíte ten čerstvý vzduch?"

„Kolik je hodin!" ptala se Slávka, která se již také probudila a přišla k nim. „Mně se moje hodinky po té lázni zastavily."

„Šest hodin," pravil inženýr, který měl hodinky v dobrém utěsněném plášti, kam voda nevnikla.

„To jsme prospali celé půldne," pravila Slávka. „Bože, to je zde dlouhá chvíle. Kdybychom zde měli aspoň nějakou hru."

„Zahrajme si Morru," navrhoval Ital, „k tomu jsou zapotřebí jen prsty a ty všichni máme."

„Jak se to hraje!" ptala se Slávka.

„To se hraje na prsty. Já to znám," – pravil inženýr. „Počkej, sehrajem to dříve s panem Bernardim. Dívej se na nás. Potom si to zahrajem spolu." A již se rozléhaly výkřiky kabinou. „Uno! Cinqe! Duo! Quatre!

Temperamentní Ital hrál s vervou Vlachům vlastní, jako by mu šlo v sázce o život a řval, až vrazil do kabiny námořník. Hráči byli zabráni do hry, že jej ani neviděli.

Když viděl námořník, že pouze hrají, dal se do smíchu: „Já myslel, že jste se dali do rvačky,“ pravil a zase odešel.

Potom hrál inženýr se Slávkou. Hráli o datle, které ležely ještě od oběda na stole.

Pojednou ustal hukot strojů, a když zase po chvíli ticho bylo hlukem stroje přerušeno, zdál se jim zvuk ten jiným, tišším.

„Počkejte na chvíli!“ pravil inženýr Slávce a Italovi, kteří spolu hovořili, a přidržoval dlaň k uchu, aby lépe slyšel.

„Víte co je to za změnu zvuků! – že letíme ve vzduchu.“

Ital zahvízdal v obdivu. „Tak, lítací velryba! To je novinka! Proto oni si to tak střeží. Teď máme, pane inženýre, opět o jeden kardinální důvod více, že musíme prchnout, že ano!“

„Ano, pane Bernardi! to je velice závažná věc.“

Sluha přinesl zatím večeři. Ital se pokoušel zavésti s ním rozhovor sporou němčinou, ale voják se choval velice zdrženlivě a odpovídal na otázky jen jednoslabičně nebo vyhýbavě.

Když po večeři voják se stolu uklidil a odešel, bavili se ještě chvíli hovorem a pak se odebrali na lože. Usnuli všichni tak zdravým tvrdým spánkem, že ani neslyšeli ještě dvojí změnu zvuků ze strojovny, a když se z jitra probudili a ustrojili a Slávka vešla do jejich kabiny, umlkly stroje a v nastalém tichu přišel důstojník s jedním vojákem, který jim zavázal šátkem oči a vyvedli je ven. Prošli delší chodbou a pak stoupali po schodech někam vzhůru, potom zase dolů a nyní cítili, že jdou již po pevné půdě. Když konečně po několika schodech vešli do nějaké místnosti, sejmuli jim obvazy s očí.

Rozhlíželi se po svém novém vězení. Byl to prostranný pokoj, s dvěma velkými okny, z nichž byl

úchvatný pohled do krajiny, rozkládající se do dálky terasovitě kolem, jako obrovité stupně nějakého giganta, jež pokryty místy hustými lesy, jevily se zdáli jako porostlé mechem. S výše se skal řítil se vodopád, bělaje se na každém stupni jako načechrané krajkoví a mize vždy v rovině stupňů mezi lesy.

„Zde bude vaše bydliště,“ pravil důstojník. „Řiďte se pokyny, které vám budou dozorcem dány.“ Po té se obrátil na poddůstojníka, s nímž tiše hovořil, dávaje mu instrukce a pak, zasalutovav, odešel.

Poddůstojník zavedl je přes chodbu do pokoje. „Zde bude váš společný obývací pokoj,“ pravil německy průvodčí. „Slečna má svoji ložnici zde,“ – otevřel dveře do druhého pokoje – „a vy, pánové, na druhé straně. Všechny věci zde jsou k vašemu použití. Zde si můžete počínati jako doma. Nechám vám přinésti snídani, budete mít jistě hlad. Budete–li si něčeho přáti, tu je zvonek. Vy, slečno, budete míti k obsluze děvče.“

Když poddůstojník odešel, prohlédli si pokoje. V prvním byl stůl, čtyři židle, pohovka, na stěnách byly obrazy, pohled na Berlín a dvě barevné reprodukce, výjevy z Lohengrina. Nad pohovkou podobizna presidenta německé republiky a pod ní nástěnné hodiny. Na podlaze byly koberce a v jednom rohu stála knihovna. V druhém rohu byl kuřácký stolek, na němž nalezl inženýr s Italem, k veliké své radosti, krabičky doutníků a cigaret.

„No! vězení nevypadá špatně!“ poznamenal inženýr.

Okna všech tří místností směřovala do veliké zahrady, vzorně pěstěné, s bílými pěšinami, vroubenými nádhernými květy. Omamná vůně exotických květů naplňovala ovzduší, a různí ptáci ohnivých barev poletovali mezi štíhlými palmami, oživujíce svým zpěvem jinak mrtvý ten hrad.

Po chvíli přišla do pokoje mladá dívka, červených tváří, modrých očí, v bílé zástěrce, která zdvořile pozdravila.

„Jsem vám k službám, je–li libo se vykoupat, pánové – okamžik, slečno“ – a zavedla oba muže do koupelny, jež byla za jejich společnou ložnicí.

Pak přišla zpět. „Račte jít, slečno, se mnou.“ Šly předsíní, kde na druhé straně byl zvláštní pokojík.

„Zde je vaše ložnice, slečno, a zde,“ – otevřela dveře do druhé místnosti, – „máte koupelnu. Kdybyste si něco přála, jen na mě zazvoňte a bez obalu mi vše řekněte, ráda vám ve všem vyhovím. Přinesu vám čisté prádlo, můžete se převléknout, a než se vykoupáte, vyžehlím vám šaty.“

Dívka odběhla a za chvíli přišla, nesouc sněhobílé části spodního oděvu.

„Je to úplně nové, myslím, že vám to, slečno, vyhoví, jste tak velká jako já. Odkud jste – smím–li se ptáti?“ švitořila přívětivá Němka.

„Z Prahy,“ pravila Slávka a oči ji zesmutněly.

„Nic si z toho nedělejte, slečno,“ těšila ji dívka, která to postřehla. „Vše dobře dopadne a zde vám nebude ublíženo. Vodu si natočte více teplou, po teplé koupeli se snáze to vedro zde snese.“

Pak dívka odešla.

Když se po koupeli sešli opět v obývacím pokoji, přinesla dívka kávový příbor, bílé pečivo a mísu jižního ovoce. Prostřela na stůl, pobídnuvši je zdvořile k snídani a přejíc jim dobré chuti, odešla.

„Člověk by hnedle věřil, že sedí někde doma, na Šumavě nebo v Tatrách v nějakém hotelu, a že je vše jen ošklivý sen, z kterého se probudíme,“ pravila Slávka, olupujíc banán.

„Kde to asi jsme, kam nás ti piráti zavezli?“ – ptal se Ital, zapaluje si cigaretu.

„Myslím, že to bude Kamerun, dle té vegetace zde a krajiny, již jsem zahlédl oknem. To je jejich nejbližší osada,“ pravil inženýr tlumeným hlasem.

„Sečkejte!“ kynul rukou oběma a pátravě se rozhlížel po místnosti. Šel k zrcadlu, jež viselo na zdi v ozdobném rámu, který nahoře vybíhal ve velikou plastickou růžici. Vylezl na židli a díval se ze strany na zadní stěnu zrcadla, jež nahoře odstávalo ode zdi.

„Vždyť jsem si to myslel!“ pravil šeptem, ukazuje nahoru na zrcadlo. „Mikrofon! Choulostivé věci musíme mluvit šeptem; poslouchají náš hovor.“ – A nahlas pravil: „Nyní by bylo záhodno se projíti. Snad nás pustí ven, zeptáme se toho děvčete.“ A zazvonil.

Dívka se objevila ve dveřích. „Račte si přát, prosím?“

„Poslyšte, slečno – jak vám máme říkati.“ – Berta!“ „Tak, slečno Bertičko, rádi bychom se trochu prošli; je dovoleno jíti ven?“

„Ano! máte úplnou volnost pohybu. Jen do hořeních pater nesmíte; a zde dole pouze chodbou ven; do zahrady smíte kamkoliv, i vzadu na baštu. Jakmile ale zazní zvon, musíte se vrátit ihned zpět do pokoje. Vezměte si, slečno, slunečník, je v ložnici ve skříni. Zde sluníčko pálí, – a kabelku – leží tam na stolku. Já vám dám na cestu trochu ovoce k osvěžení a zahnání hladu. Oběd bude v poledne.“

Inženýr s Italem si zatím naplnili pouzdra cigaretami a pak se vydali všichni na cestu. U skleněných dveří na konci chodby, vedoucích do zahrady, potkali poddůstojníka, který je zaváděl do pokoje.

„Jdeme se trochu projíti do zahrady,“ pravil inženýr.

Němec, kulaté tváře a kulatého bříška, se usmál. „Jen jděte, jděte! Je tam teď krásně, než vyleze sluníčko nahoru. Můžete jít zahradou až na baštu.

Tam je krásný rozhled po údolí. Ale když zazní signál s věže, musíte se ihned vrátit. Jinak tam máte úplnou volnost.“

Přešli krásnou zahradu střední širokou pěšinou, která vedla k velikému basenu, vroubenému vějířovitými palmami, v němž týčila se uprostřed skála, na níž stál nahý, vousatý, svalnatý muž, oděný krátkou koží, s buvolími rohy na kožené přilbici, starý Germán s kyjem v ruce, srážeje dolů do vody jiné obry, lezoucí na skálu. U jeho paty tryskal do výše proud vody, který se rozrážel o velikou mušli, již držela v ruce nahá žena, a padal zpět paprskovitě v tenkých proudech velikým obloukem do nádrže.

„To je symbolické. Germán s rohama! Ale nesmějte se, pozorují nás s cimbuří,“ upozorňoval inženýr.

Všichni se ohlédli vzhůru. Zahrada byla obehnána se tří stran budovami, jež v rozích vybíhaly ve vysoké kulaté věže. S pravé věže, u níž byli blíže, díval se dolů z ozubeného cimbuří muž, míře na ně kukátkem.

Šli dále hlavní cestou, která se rozbíhala na strany v různých křivkách, končíc altánem, jehož střecha spočívala na osmi štíhlých sloupech, kol nichž vinuly se popínavé rostliny plné krásných květů, jež vydávaly omamnou vůni. Ve středu altánu stál kulatý stůl a kolem bylo rozestaveno několik rákosových židlí. Obešli jej; za ním rozbíhala se cesta na dvě strany.

„Kam teď?“ pravila Slávka.

„Nalevo!“ pravil inženýr. „Napravo bychom se vrátili k budovám. Musíme si prohlédnout tu baštu.“

Čtvrtá strana zahrady byla uzavřena vysokou ozubenou zdí, jež v rozích a uprostřed vybíhala taktéž v kulaté, ale nižší věže, které byly však širší v objemu a rovněž zdobené ozubím jako zeď. Cesta, kterou se brali, byla vroubena hustým, neproniknutelným křovím, které se pnulo do veliké výše jako zelená zeď, s obou stran se nahoře svírajíc do oblouku, jehož střed

byl však po celé délce prostříhán, takže se úplně zelená klenba nesvírala, ale dávala stín a zabraňovala orientaci. Úzkým pruhem nahoře bylo viděti oblohu a slunce vrhalo paprsky k jedné straně cesty.

Cesta se točila v pravém úhlu a šla podél zdi, kterou však nebylo viděti, pak náhle zabočovala v oblouku vlevo do středu zahrady. Když došli na konec cesty, ocitli se zase před fontánou.

„To je labyrint!“ zvolal inženýr. Ital klel, že si z nich Němci dělají blázny. Slávka se smála.

„Vidíte, pane Bernardi, říká se, že všechny cesty vedou do Říma, ale tato tam nevede.“

„Musíme jíti znovu na rozcestí, ta pravá tam povede,“ pravil inženýr.

„Kam? do Říma?“ ptala se Slávka.

„Ne, na baštu.“

Slávka se smála. Ve skutečnosti ji sice do smíchu příliš nebylo, bylo jí však osmnáct let a dobrodružství po boku toho, který ji měl rád a jež se nebralo tak hrozivými cestami, přemáhalo starosti a mládí zvítězilo.

Svým smíchem nakazila i oba společníky a v jasné náladě spěchali rychlými kroky na konec cesty k rozcestí. Pravá cesta, kam vkročili, byla také ohrazena zelenou zdí a nakonec zatáčela v pravém úhlu podél průčelí budovy; pak náhle zahnula nalevo zpět. Když obešli půl zahrady, objevila se na pravé straně cesty v zelené stěně prostříhaná branka, kterou bylo viděti daleko na protější vrchy. Prošli zelenou brankou a otevřenými vraty ve zdi, na prostranství, jež se táhlo kolem kulaté střední věže a vroubeno bylo nízkou ozubenou zdí. Několik štíhlých palem naklánělo svoje koruny nad propastí a kulatá věž, týčící se z bašty vzhůru, ztrácela se v zeleni popínavých rostlin. S bašty rozvíral se pohled na nádherné panorama. Z temné zeleně lesů zvedaly se v dáli vrcholky skal, a zleva

bylo viděti daleko do údolí, kde jevily se kávové a tabákové plantáže jako malá políčka. Vesničky negrů a budovy farem vypadaly z výše jako malé hračky.

„Naše situace je, jak vidím, dosti fatální,“ pravil Bernardi, obhlížeje zprava, zleva propast kolem hradu.

„Zdá se tak aspoň,“ poznamenal inženýr.

„Hleďte, tam se blíží loď!“ ukazovala Slávka směrem k jihu. Loď byla ještě značně vzdálena, avšak každým okamžikem stávala se zřetelnější, když vtom zahlaholil úder zvonu v třech krátkých intervalech, které se po chvíli dvakráte opakovaly.

„Signál! musíme zpět!“ zvolal inženýr. Všichni tři se obrátili a rychlým krokem mířili k brance. Tam již stál voják, a jak prošli brankou, vrata se zavřela.

„Jděte rychle zde napravo,“ – nařizoval voják – „zde je kratší cesta.“

V krátké chvíli prošli zahradu a vcházeli do chodby; sotva vešli do pokoje, zarachotila závora z chodby ve dveřích. Okna byla zatažena průsvitnou, ale neprůhlednou látkou.

„Zavírají nás jako divou zvěř!“ – vrčel Ital.

„Patrně asi k vůli té lodi, co přilétla. Nechtějí asi, abychom jim ji okukovali.“

Z chodby bylo slyšet hluk kročejů mnoha osob, hlahol hlasů a pak zase vše utichlo.

Po půl hodině otevřely se dveře a v nich objevila se dívka.

„Tak již je volno, můžete zase vyjíti. Ted dopoledne již nebudete nikým rušeni,“ a dívka zmizela.

Všichni tři pohlédli na sebe.

„Co bychom tu mezi těmi čtyřmi stěnami dělali,“ – pravil inženýr – „pojďme!“ – a vyšli zase do zahrady. Nyní se již brali přímou kratší cestou k baště a za chvíli kochali se pohledem na daleké obzory.

Každé vězení, z něhož je rozhled do kraje, do života, činí zajetí snesitelnějším, však současně

rozněcuje tím více touhu po svobodě. Bylo jim všem třem, jako ptákům v kleci, postavené do zahrady.

Dole za ozuby zdě prohlubovala se propast a naproti zvedal se vrch porostlý lesem, z něhož ozývaly se různé zvuky a hlasy, prozrazující život, skrytý v zeleném listoví. Hejno drobných ptáků vzneslo se nad lesy a letělo kamsi do údolí. Na skále, vyčnívající na svahu lesnatého vrchu, objevilo se hejno opic, které tam prováděly různé akrobatické produkce, skákajíce s balvanu na balvan a honíce se a vřískajíce jako kluci.

Všichni byli hrou opic tak zabaveni, že ani nepozorovali vzducholoď, blížící se od jihu ke hradu. Náhle ozval se jim nad hlavami zvuk zvonků a prostorem nesla se s hlavní věže píseň: „Wacht am Rhein".

Zvedli hlavy. Nyní teprve postřehli loď snášející se do hradu. Byl to obyčejný typ dopravní malé lodě, asi pro deset osob. S kýlu lodního vlála německá vlajka. Loď zmizela ve hradě.

Píseň dozněla a hned v zápětí zahlaholilo „Deutschland–Deutschland über alles."

„Slyšíte tu píseň?" – obrátil se inženýr na oba. „Německý národní program; „über alles". Sen všech Germánů, při kterém rozbuší se všechna německá srdce do taktu, od těch nejpravějších až k těm nejlevějším."

„Pane Bernardi – slyšíte? über alles! my jsme zapadli mezi kolečka toho německého hracího stroje; jaká asi disonance zařve prostorem do té písně? kvikot drcených, aneb kvikot píšťal?"

„Ještě ji nedohráli, pane inženýre, a hrají ji již hezky dlouho. Když přišlo to čínské intermezzo tragikomiko, tak se píseň odmlčela, již po druhé v tomto století; bude zapotřebí jim vzíti kliku k tomu flašinetu, aby zmlkl navždy."

Píseň dozněla a hodiny odbíjely dvanáct.

„Musíme jít k mináži,“ pravil Ital – „máme tak nařízeno. Befél je befél!“ Natáhl se, přitáhl ruce k tělu a dal se prušáckým, parádním krokem na pochod. Vypadal při tom velice komicky, vyhazuje nohy do výše, takže se inženýr se Slávkou dali do smíchu.

Když vyšli v zahradě na hlavní pěšinu, spatřili u fontány skupinu důstojníků. Jeden z nich, starší pán se skřipcem na nose, obrátil se na poddůstojníka, stojícího za ním: „Kdo jsou ti lidé?“

„To jsou ti zajatci z Italie,“ vysvětloval tento. Průvod se zastavil a odkvapivší poddůstojník, dohoniv zajatce, vyřizoval: „Pan guvernér si přeje s vámi mluvit.“ Pak je představil guvernérovi.

Důstojníci prohlíželi si je se zájmem; hlavně sličná Slávka těšila se jejich pozornosti.

„Jest mi velice líto,“ pravil guvernér – „že vás stihla ona nehoda, však zajisté uznáte, jako inteligenti, že jsme jinak jednati nemohli. Je lépe za jistých podmínek žíti, než nežíti. Jste lidé mladí a svoboda vaše vám bude v době dohledné zase vrácena. Zatím se musíte smířiti se svým osudem. Budeme se snažit, by pobyt váš zde byl vám zpříjemněn.“ Poté je guvernér propustil.

Když přišli do bytu, bylo již na stole prostřeno a za chvíli nesla Bertička mísu kouřící se polévky.

Po obědě ptal se Ital Bertičky, když uklízela se stolu, nemají–li v domě nějaký hudební nástroj.

„Mandolinu máme. Já vám ji přinesu.“

Ital oživl, když tiskl mandolinu v ruce, a oživl hrad. Obratnou rukou zajel do strun a otevřeným oknem nesla se do zahrady teskná píseň „Santa Lucia“.

Slávka se roztesknila. Ital to postřehl a spustil hned veselý žertovný popěvek, v němž rozmlouvá milý s milou. Střídal při tom tenor s fistulí a parodoval starou milenku, až Slávku a inženýra rozesmál.

Potom se rozepěla Slávka vyškoleným sopránem a zazpívala několik národních písní českých a slovenských, doprovázena inženýrem na mandolinu.

Čas míjel a Bertička přinesla vonnou kávu.

„Umíte hezky zpívat a máte krásné písně. Poslouchali jsme vás. Pan guvernér již odejel. Můžete jít do zahrady, je tam krásně; na baště je nyní stín,“ – švitořila Němka, prostírajíc na stůl.

„To se pan guvernér dlouho nezdržel,“ navazoval hovor inženýr, – „takový krásný hrad a leží to zde ladem.“

„On je zde vždy přes léto s rodinou, ale teď mají nějak mimořádně na pilno, tak zůstává v hlavním městě, a paní s dětmi odejela do Berlina. Když tráví léto zde, tak tu bývá živo a veselo; to jen nyní je zde takový klid.“

„Tak, teď mají nějak na pilno,“ – začal inženýr, když seděli na kamenném sedadle, rozhlížejíce se po krajině s bašty.

„A naši doma snad ani nic netuší. S těmi prokletými ponorkovými létadly jistě špehují po všech přístavech a my jim nemůžeme dáti výstrahu,“ stěžoval si Ital.

„Kdybychom se tak mohli zmocnit jedné lodě a prchnout odtud, ale u hangáru stojí stráže.“

„Když nás dopoledne zahnali domů, to jistě přijela ponorka s nějakými zprávami a zase někam zmizela.“

„Ta asi jela do Duali, to je hlavní přístav zde v Kamerunu, tam budou mít hlavní základnu pro ponorky,“ pravil inženýr.

„Hleďte, tam běží nějaká zvířata,“ – ukazovala Slávka do údolí.

Na planině, rozkládající se pod vrchy, běželo několik šedých bodů.

„To by mohly býti antilopy,“ pravil inženýr.

Zvířata letěla s větrem o závod, až zmizela v hustém podrostu blíže řeky, která se vinula údolím, ztrácejíc se v dáli.

„A tam dvě zůstaly pozadu, vidíte?“ zvolala Slávka.

„To je nějaký dravec, který je přepadl a jednu uchvátil. Vidíte? již padla a on leží na ní.“

„Ubohé laně!“ – litovala je Slávka. „Jejich jedinou zbraní jsou rychlé nohy, a přeci padnou dravci za oběť. Jsou v té knize přírody také temné stránky. Není jasného koutu, všude jen samý boj a rvaní,“ filosofovala Slávka.

„Ano!“ svědčil inženýr – „každé světlo vrhá stíny a nám lidem se zdá, že to Bůh špatně zařídil. Ale co my lidé vlastně chceme! Světlo bez stínu? Jakmile obrátíme tu naši lidskou filosofii, postaví se na hlavu. Světlo bez stínu? Nebylo by noci! a již cítíme celou tu nevhodnost zásahu do zákonů Jeho. Nyní zdá se nám lidem ledacos nesprávné, ale kdybychom měli sílu a moc zasahovat do přírodních zákonů, vznikla by okamžitě anarchie v celém vesmíru a stalo by se nám asi to, jako kdyby divoch sáhl do dynama nebo se dotkl drátu se silným napjetím. Jen rozvrat a zkáza je vždy výsledkem našeho konání tam, kde Jeho zákonů neposloucháme. Vidíme to zde. Němci se chystají na veliký výboj. Ta jejich píseň na věžních hodinách nám stále připomíná nezmarnost jejich pošetilého snu, že ovládnou svět. To již není dle zákonů Božích; On žádnému rodu trvale panovat nedá. Vždy nastane vyrovnání. To není zápas o bytí, to je velikášství. Žlutí měli též něco podobného v programu a dnes jich již není. Dříve se odehrávaly podobné procesy, kdy celé národy zanikaly, celá staletí. Dnes, v době radia a perpetua mobile, jde vše rychlým tempem. To odzbrojení světa Číňany minulo se účinkem. Byla to jen potměšilá komedie s lidskými právy. Sami nůž z ruky nepustili. A proto, jakmile se svět zbavil čínského

draka, zbrojí se vesele dále na všech stranách a zase se schyluje k řeži a zase svět bude tonouti v krvi a překoná v tom rekord všech dravců světa.“

„Zde musí býti zvěře, hleďte, sloni lezou z lesa!“ přerušil inženýrův výklad Ital.

Sloni vyvalili se z lesa, derouce se houštinou a zanechávajíce za sebou stopy ulehlé trávy. Zvířata brala se také směrem k řece.

„Jdou se napojit a vykoupat; šťastná zvířata, užívají svobody,“ – vzdychla Slávka.

Hodiny na věži odbíjely šest hodin a zase nad divokým, nedotčeným krajem rozhlaholily se zvuky lidské písně, věštící, že nebude pokoje a míru na zemi.

Náhle v dáli objevila se loď, která se rychle blížila.

VIII.

„Letí sem! nepoženou nás zase domů?“ pravil Ital, ohlížeje se k věži, kdy zazní signál.

Loď snesla se dolů a zahnula před průčelí budovy, kam nebylo s bašty viděti. Po chvíli se objevila, objíždějíc hradbu a zastavila k úžasu všech tří zajatců těsně u ozubené zdi, v místě, kde stáli.

Z lodi vyskočil na zeď německý voják s provazem v ruce, kterým přitáhl loď k ozubí a zašeptal česky: „Jdeme vás vysvobodit! rychle, nasedněte do lodi!“

Inženýr okamžitě pochopil, vyskočil na zeď a s vojákem vytáhli nahoru Slávku; Ital skočil za nimi, voják odrazil tyčí loď ode zdi a již vyletěla vzhůru, zamávala křídly a v prudkém letu mizela nad lesy.

„Na celé tempo, Jene!“ zvolal ramenatý důstojník menší postavy, dívaje se kukátkem ku vzdalujícímu se hradu.

Všem třem zajatcům rozbušila se srdce prudkým tepem. Přechod událostí byl tak náhlý, v hlavách jim hučelo, že v prvé chvíli se neodvážili ani promluvit.

Jen cítili, že nastal vážný okamžik a že se zde rozhoduje o jejich životy. Seděli v kabině samotni. Oba falešní důstojníci i voják pilot byli zaměstnáni řízením lodi a pozorováním hradu.

Loď letěla ve vlnovkách, zvyšujíc tak klouzavým letem svoji rychlost. V pěti minutách snášela se mezi dvě skály do veliké rokle, kde kolébala se vzducholoď. Přirazili těsně k jejímu boku.

„A teď rychle přesedat!“ křikl štíhlý důstojník do kabiny a již oba skočili do druhé lodi. „Rychle! rychle!“ pobízel zmatené zajatce voják, který zůstal sedět u volantu. Inženýr s Italem převedli Slávku, a když vešli do kabiny, spatřili tam k svému úžasu tři spoutané muže v civilním obleku, přivázané k sedadlům.

Oba důstojníci k nim přistoupili a jednoho po druhém převedli na první loď. Tam dva přivázali zase spoutané k sedadlům a třetího posadili k volantu, připoutavše jej pasem k sedadlu tak, že měl ruce a nohy volné k řízení lodě, ale nemohl se otočit a rozvázat řetěz, který jej poutal k sedadlu.

„Teď jeďte do hradu!“ nařizoval štíhlý důstojník. „Kdybyste se pokusili nás pronásledovat, srazíme vás bez milosti dolů.“

Obě lodě vznesly se současně do výše a rozletěly se na dvě strany. Loď se spoutanými letěla na východ a druhá na západ. Vzdalovaly se rychle od sebe a za několik vteřin mizely jedna druhé tečkou na obzoru.

A zase byli vysvobození zajatci sami v kabině a nikdo si jich nevšímal. Všichni čtyři muži byli vpředu a pátrali bedlivě po obzoru.

Pod nimi ubíhal hustý prales a zase hory a skály, planiny s hustým podrostem, nějaká říčka zaleskla se v dáli a kolem objevily se plantáže, vesničky domorodců a úhledná bílá stavení vládců državy.

Po deseti minutách vešel do kabiny štíhlý důstojník.

„Musíte prominout, že jsme se vám nemohli věnovat,“ omlouval se uprchlíkům, „vše jde dobře; nyní již je ve hradě asi veliký alarm a stíhací lodě jistě již vyrazily.

„Nedostihnou nás?“ – ptala se Slávka se starostlivou tváří.

„Ne, slečno; můžete být klidna, teď již jsme na anglické půdě a asi za půl hodiny budeme v městě Jakobě pod ochranou anglické vlajky.“

„Na západě lodě na obzoru!“ zvolal do kabiny muž vpředu. Důstojník odkvapil.

„Co je, Františku?“

„Dvě lodě nám letí vstříc,“ povídal Žemlička v uniformě nadporučíka, hledě kukátkem kupředu. „Maji anglickou vlajku.“

Lodě se rozlétly na strany a dávaly znamení vlajkou: zastavit!

Byly to lodě válečné a všichni muži obou posádek byli opatřeni zvláštními brýlemi s tmavými skly. Proti paprskům slunečním? nebo proti žhavému písku pouště? Ne! proti pekelným paprskům inženýra Tajkinga, které oslepovaly a jež měli všichni v zásobě jako drahocenné dědictví po Žlutých.

Když loď zastavila, přirazila jedna k boku a druhá vzlétla nad ni. Škvára se Žemličkou se legitimovali důstojníku, který vstoupil do lodi, a vysvětlivše mu krátce svoje příhody, žádali, by byli předvedeni ke guvernérovi, že mají pro něho důležité zprávy.

Jedna loď rozjela se kupředu jako vedoucí, za ní letěla loď detektivů a průvod uzavírala druhá bitevní loď.

Po půl hodině objevila se před nimi Jakoba, sídelní město britského guvernéra državy, rozkládající se na levém břehu řeky.

– – – – –

Lodě snesly se přímo na nádvoří vládní budovy, která zaujímala celou stranu velikého náměstí.

Po hlášení důstojníka byli ihned oba detektivové připuštěni ke guvernérovi, jemuž po vylíčení událostí s německou ponorkou byli představeni tři trosečníci zajatci, s nimiž byl zaveden výslech.

Inženýr musel guvernérovi zevrubně vylíčit srážku s ponorkou, všechny podrobnosti o událostech při jízdě a pobytu na hradě a po podepsání protokolu pravil guvernér osvobozeným zajatcům: „Byli jste strženi osudem do víru událostí, jež dotýkají se zájmů spřátelených států. Podám ihned zprávy do Londýna, do Říma a do Prahy, a po vyrozumění bude zařízeno další. Zatím budete zde u mne do vyřízení celé záležitostí.“ Poté udělil rozkazy a vykázal všem pokoje a pohoštění ve své residenci.

Ten den, když se odebrali zajatci na lůžka jako osvobození, usínali v dobré náladě a záhy usnuli po přestálých dojmech dne, sníce o svých rodinách a domovech.

Žemlička se Škvárou, dříve než ulehli ve své společné ložnici, prohlédli si důkladně celý pokoj a zavřevše dveře, ještě si chvíli šeptali.

„Kopie a klíč k šifrovaným depeším máš u sebe?“ tázal se Žemlička.

„Ano, ty mám zde!“ pravil Škvára, ukazuje na kapsu u košile. „Já vím, že guvernér si tam ještě láme hlavu nad šiframi.“

„Jsem zvědav, jaké rozkazy přijdou zítra z Prahy. Co pak dělají asi Němci v Kamerunu, pan guvernér tam bude mít asi dnes špatný spánek,“ – šeptal, zubě se, Žemlička.

Zatím co spánek se ukládal na víčka obou detektivů, v paláci německého guvernéra v Yaoundé bylo živo.

Guvernér zuřil. Celou posádku hradu nechal zavřít; velitel ponorky a lékař, na jehož přímluvu ušetřil tento při srážce životy zajatců, byli sesazeni a ve vyšetřovací vazbě.

Důstojníci létadla, kteří se nechali na pustém ostrůvku přepadnout a zajmout, byli sesazeni a zavřeni. Důstojník, u něhož našel Žemlička klíč k šifrovaným depeším, zalhal, že se mu podařilo tento před zajetím zničit. Než to vše nemohlo odčinit veliký ten malheur, který hrozil mezinárodní zápletkou.

Vzducholodě, vyslané k pronásledování uprchlíků, vracely se s nepořízenou zpět.

V Berlíně byli nuceni zaujmouti vyčkávací stanovisko a s napjetím očekávali, kde to praskne.

Mapu Afriky měli rozloženou na stole a kombinovali, kam asi uprchlíci zmizeli. Ministr vojenství chodil prudce po pokoji.

„Pro tři bezvýznamné lidi vydají celou říši v nebezpečí. Neschopní lidé! Když již byl ten lékař slaboch, měl konat svou povinnost velitel ponorky. A když ji nekonal on, měl ji konat guvernér. Takové neschopné lidi nemůžeme potřebovat. Ti ať jdou k armádě Spásy. Kdo mi vysloví v armádě slovo „humanita“, toho nechám zavřít. Ta je dobrá tak pro slovanské hlupáky! Odtamtud se beztoho šíří to otravné býlí, které dělá z lidí slabochy.“

„Ale zase v tom byla žena!“ – pravil sekretář, chtěje trochu obhájit lékařovu germánskou čest. „A dle popisu mladá a sličná. Nebýti té, taky by doktorovi srdce tak nezměklo.“

„Tím hůře pro něho!“ zvolal ministr; v tom telefon přerušil jeho rozhovor.

V Londýně, v Římě a v Praze také pracovali v zahraničních úřadech přes čas. Po křížové palbě radiových depeší a porad s vyslanci zúčastněných států vyzněl resultát v ten smysl, aby se celá záležitost

utajila, by bylo Německo uvedeno v omyl, že jejich spády nebyly prozrazeny.

A tak bylo následující dny v politickém světě veliké ticho.

Němečtí vyzvědači pátrali v Janově v okolí vdovy po utonulém člunaři a v Praze u rodin inženýra Budinského a Slávky Štěpánková, avšak nikde nebyly stopy, že by se trosečníci vrátili a žal pozůstalých dosvědčoval, že je tomu vskutku tak.

Ubozí trosečníci, když jim bylo sděleno, že jejich návrat k rodinám není zatím z důvodů politických možný, byli zdrceni.

Teprve nyní, když naděje, že se vrátí do svých vlastí ku svým drahým, zazelenala se jako košatý strom a oni již rozpínali svoje perutě k letu, pocítili celou tu tíhu zmařených nadějí a bylo jim tak jako vězňům, kteří se těší na amnestii a místo ní uděleno jim pouze lepší vězení.

Slávka se rozplakala a inženýr marně ji těšil, že je to jenom na krátko a že se v brzku vrátí domů.

Italem lomcoval hněv a při vzpomínce na svou mladou ženu, od které ho osud vzdaloval, byl by nejraději vyhodil celé Německo do povětří. Vychrlil celý bohatý slovník nadávek své mateřštiny na hlavy všech Němců a diplomatů světa a zapřísahal se, že při nejbližší příležitosti uteče.

Vlády československá a italská po společné úradě se dohodly, že přeloží trosečníky do svých kolonií v Asii, aby unikli slídivým zrakům německých zvědů, a tak ve vší tichosti přijely dvě lodě z Prahy a Říma. které je odvezly na druhý konec světa, kde měli pobýti tak dlouho, až okolnosti jim dovolí návrat do vlasti.

Zástupci vlád, kteří byli pověřeni převézti je na nové stanoviště, ujišťovali je blahovůlí svých vlád, že nucený pobyt v koloniích bude jim co možno zpříjemněn a že po krátkém čase, až poměry to dovolí,

uvedou je ve styk s příbuznými. Nyní že to není možné, jelikož by náhlý jejich návrat vzbudil sensaci a že na utajení celé příhody závisí bezpečnost států.

Ital, kterého odvážela loď do Mandžuska, rozloučil se srdečně s inženýrem a Slávkou, a sotva jim zmizela loď s očí, nasedli oba do lodě pod československou vlajkou a letěli přes rovník do Nové Guineje.

Žemlička se Škvárou zvedli kotvy již den před tím, a když v Praze složili ministru zahraničí svůj raport a odevzdali mu šifrované depeše s klíčem na jejich rozluštění, zazářila ministrova tvář, jen Žemlička se při odchodu kabonil a posteskl si Škvárovi: „Tak jsme chtěli, Pepku, zahnat z několika srdcí žal a stesk a ono se nám to nepodařilo."

„No, jen když jsou v bezpečí. Jejich hodina také přijde," utěšoval jej Škvára.

Za chvíli svírali oba svoje manželky v náručí.

„Kde jste byli a co jste nám přivezli z cesty?" tázala se jedna přes druhou.

Žemlička se Škvárou se podívali na sebe.

„My jsme to tam zapomněli," – vyhrkl Žemlička, drbaje se za uchem.

„Kde tam?"

„No, tam, co jsme byli."

„Aha! zase nějaké úřední tajemství. Tak si ho nechte, vy tajnůstkáři. My to nechceme vědět, viďte, Haničko!" dosvědčovala se paní Škvárová se Žemličkovou ženou; zatím ale oči jejich svědčily o opaku. Nebyly by to ženy. Než, v úředních věcech byli oba manželé nedobytnými tresory, o které se tříštily všechny pokusy zvědavých dcer Eviných, a ony, znajíce je již z té stránky, vzdávaly se předem.

„Až přijde hodina, dozvíte se vše," pravil Žemlička – „a teď nám dejte kávu a nějakou dobrou bábovku, máme hlad."

„Nejelo tam – nejelo!" zeptala se lstivě panička.

„Ale oni ty“ –

„Franto, mlč!“ zakřikl Škvára Žemličku – „a dej pozor na kličky!“

Paničky se daly do smíchu.

– – – – –

Ten ideální poměr všech států ve Svazu národů, uhnětený a stlučený dohromady čínským klackem, byl něčím tak nepřirozeným, že po útlaku Žlutých nemohl míti dlouhého trvání, jako vše na světě, co vyvoláno je násilně do života, a tak stalo se brzy, že život vjel zase do svých normálních kolejí a proroci lepšího příští zase byli odkázáni se svým voláním do pouští a na programu dne objevila se pestrá sensační čísla plná vzruchu, ryčná jako jazzová muzika.

Za hodinu po odchodu obou detektivů z ministerstva zahraničí střídaly se návštěvy vyslanců různých států jedna za druhou, z nichž první byl vyslanec Francie; šifrované depeše létaly povětřím, tajná oddělení špionáže a protišpionáže všude oživla ruchem nebývalým.

Ve zbrojovkách pracovalo se zvýšeným tempem, statisíce – ne! miliony bodrých mužů práce vydělávalo zvýšené mzdy, a celý ten kotel životních zájmů nad ohništěm duševní bídy dostával se znenáhla do záludného varu, hroze náhlým překypěním na rozžhavenou plotnu, a nebylo hospodáře, který by kotel včas odstavil, a nebylo nikoho, kdo by oheň pod kotlem uhasil. Stačila jen jediná kapka vyvřelá na plotnu, aby se vše ocitlo v jednom plameni.

KAPITOLA XXII.

Smích absolutna.

Lze zastavit tok řeky? – aneb obrátit jej zpět ku prameni?

Ne! Jen věčná rotace je zákonem vesmíru. A ten obrovský kolotoč pokroku, nechť jej poháněly lidské paže, mezci, voli, pára, benzin nebo elektřina točil – a točí se stále dokola.

Vpřed? – ne! dokola!

Byl to děsný zmatek a poprask, když se zjistilo, že není žádného „nahoře a dole“. Tenkráte zdálo se, že řítící se nebe utluče celou zeměkouli. – Však neutlouklo. Provedla se tam nahoře pouze obrovská restaurace.

Jen výš! – stále výš! – ale vždyť není žádného „výš“ – je jen „dokola“.

Byl to děsný zmatek a poprask, když se zjistilo, že není zeměkoule středem vesmíru. A nikde pevného bodu, aby člověk mohl vyvrátit svět z jeho kolejí.

Kde je meta! Kde je cíl? Ach jen křídla! jen křídla a rozletět se výš – stále výš! – ale k čemu by byla exaktní věda! – hle! již to půjde! Člověk konečně se odlepil od země; – jen kousek – ještě kousek – ano –? ano – hip – hip! urá! již to půjde!

Však běda! země se točí. A cíl – kde je cíl?

Ale jen kdyby ty brambory nestoupaly tak v ceně!

Jaká tragika! Všude pusto – prázdno – a kanonáda žhavých tužeb střílená všemi směry do vesmíru, padá zase na rozpálené hlavy zpět a k nebi stoupa jen – cena brambor.

A prostorem chvěje se jen rouhavý pustý smích – smích absolutna.

Slyšíte jej?

A tak ta „meta“ se protáhla a stala se z ní „metamorfosa“.

– – – – –

Vládci všech dvaapadesáti států na zeměkouli měli velké starosti; – a vážné starosti!

Býti vládcem je úkolem velikým a býti dobrým vládcem je úkolem těžkým. Všech dvaapadesát vládců snažilo se býti vládci dobrými. Každý z nich snažil se býti dobrým pro svůj stát. Ne však všichni byli s nimi spokojeni. Život pozůstává též z protikladů. Jeden problém však všem vládcům byl společný a působil všem stejné starosti. Problém obrany státu před nepřítelem.

Když je praštil „Žlutý“ před sedmnácti lety klackem přes hlavu a vyrazil jim nůž z ruky, stáli všichni vládci v řadě jako zahanbení, nezvedení kluci a v očích se jim jen zajiskřilo. Od rány i vztekem. Tehdy se jim po té

ráně gloriola svatosti s jejich ustaraných hlav sešoupla na ucho. A ten bohopustý, nevázaný smích neuvědomělých mass vlastní krve pálil na duši jako oheň pekelný.

Ten rafinovaný Asiat věděl, kde je lidská duše nejcitlivější a nejzranitelnější. Struna spletená z hadích ocásků ješitnosti, pýchy a samolásky při nejmenším doteku rozeřve se a rozechvěje resonancí struny v pekelnou muziku, která nehudebnímu uchu žlutého barbara zněla však hudbou rajskou.

Jak lačně sáhli všichni vládci po dvanácti krutých letech poroby po odvetě, když naskytla se jim příležitost vyhladit ten ohavný národ s povrchu zemského.

Čas hojí veškery rány, a tak, když se zas nerušené sešli po dlouhé době u zeleného stolu, měl každý z vládců pomačkanou gloriolu vyklepanou hezky do kolečka, zářící přesně symetricky nad tonsurou moudrosti, a každý měl zas po dlouhé době v botě nůž.

Ovšem, u zeleného stolu se zatím o noži debaty nevedly, neboť je příkazem salonní etikety, o tom, co je pod stolem, nemluvit.

Za to tím více vedly se debaty o noži doma, při zavřených dveřích. Nemluvilo se o noži; mluvilo se o meči. Má to lepší zvuk. Meč je symbolem rytířů, nůž loupežníků.

Meč v této epochální době bral na se však bizarní formu. Něco takového as držel v ruce archanděl, když vyháněl naše prarodiče z ráje. Z toho lze vyvoditi závěr, že lidstvo se přeci bere krok za krokem k božství.

Tedy o formu toho meče se všem starostlivým vládcům jednalo.

Když se zmocnili po ubití Žlutých pekelného paprsku, vynálezu inženýra Tajkinga, byl to již meč dvojsečný a každému z těch dvaapadesáti vládců

vkrádala se hořkost do srdce, že není výhradním majitelem toho ďáblova blesku, aby jej mohl použít pro blaho svého lidu.

Ten ideální poměr sil – nebo lépe řečeno nepoměr sil – kdy archanděl po zuby ozbrojený s plamenným mečem vrhl se na dva nahé, ubohé, bezbranné tvory pro mizerné jablko, byl dosud snem nedostižným a jen mazaným Číňanům povedla se jakási kopie té božské komedie, však jen na chvilku. Již v druhém aktu, kdy škraboška archanděla žlutému aktéru spadla s tváře, rozčarované publikum přerušilo hru a žádalo bouřlivě u kasy peníze zpět.

A tak nyní uchvatitelům zázračného vraždícího stroje nezbývalo nic jiného, než pomýšlet na obranu proti jeho báječným účinkům.

Jak vidět, je matka starost matkou plodnou, a když začne rodit, neví, kdy přestat.

Záhy začala se plnit skladiště na obranu států různými prostředky proti zelenému paprsku. Ve všech skladištích všech států panoval vzorný pořádek. Dole byly složeny přístroje na vypalování očí nepřítele a nahoře ochranné brýle proti vypálení zraku. Byly to přístroje drahé, ale zrak je k nezaplacení a žádný z vládců s gloriolou zářící přesně nad tonsurou moudrosti nechtěl si vzíti slepotu svého lidu na svědomí a těch několik miliard vždy stálo za to.

Smrtící bakterie moru, které se tak skvěle proti Žlutým osvědčily? Ne! těch se prostě použíti nedalo. Každý stát znal ochranné sérum proti moru. Ale je dosud tolik nevyčerpatelných možností na obranu proti nepříteli.

Býti vládcem je úkolem velikým a býti dobrým vládcem je úkolem těžkým. Než národové mohli klidně spáti. Ostražití vládci bděli. A magacíny se plnily.

Mezinárodní situace se pak úměrně přiostřovala s rostoucí zásobou magacínů na obranu vlasti.

Meta se protáhla a stala se z ní metamorfosa.

S rostoucí zásobou magacínů na obranu vlasti rostlo též sebevědomí. *„Sebevědomí*!“ zúmyslně podškrtuji pro případ, kdyby rozmarem sazečského šotka vypadlo z toho „svědomí“.

Tedy ne svědomí – nýbrž sebevědomí!

Sebevědomí a svědomí jsou dva zvláštní mikroorganismy, sídlící v mozku člověka a jejich činnost a vzrůst, závisející na různých podmínkách životních, hluboko svými účinky zasahují nejen do životní činnosti individua, ale vliv jejich je patrný i daleko v okolí a přenáší se epidemicky, připravuje tak půdu pro vývin a vzrůst dalších zárodků.

Oba tito vážní činitelé, tak velice se od sebe lišící, nesnášely se dobře a zárodky jejich oplozeny byvše, vzrůstaly, snažíce se jeden druhého přerůsti a uchvátit živnou půdu pro sebe. Pro svoje dalekosáhlé účinky byly předmětem pozornosti učeného světa, avšak přes veškery snahy vědců nebylo lze dostati je ani pod pitevní nůž ani pod mikroskop, a tak pojednání o nich, plnící obsáhlé folianty, bylo jen plno mlhavých dohadů, jež se neustále měnily.

Teprve moderní věda posledních desítiletí pronikla hluboko k pravdě, snažíc se v laboratoři nehmotné ztělesnit a tělesné odhmotnit, až konečně podařil se jim ten zázrak a vědci s úžasem kladli zhmotněné svědomí a sebevědomí na zkušební skleněnou desku.

Byli to dva šťastlivci, členové akademie nesmrtelných v metropoli světla, slavný psychiatr Etienne Lannes a neméně slavný chemik Marcel Olivier, kteří po dobré večeři, napojivše svoje duševní motory několika sklenicemi sektu, přikročili za ticha noci ve společné laboratoři k pokusům, jež vedly k překvapujícím výsledkům.

Na stole ve dvou křišťálových miskách ležely zhmotněné svědomí a sebevědomí ve formě malých

kuliček, velikosti malého hrachu, barvy rosolovité hmoty, mdle průzračné, svědomí s nádechem modrým a sebevědomí se zelenavým.

Zvláštní bylo, že sebevědomí nedalo se uchopit pinsetou, a ačkoliv bylo tuhé, tvrdé, vždy uklouzlo, přes opětovné pokusy obou učenců. Naproti tomu svědomí, které bylo pružné jako guma, dalo se snadno pinsetou přenášeti s místa na místo.

Psychiatra napadlo, zdali budou zhmotněné duševní kuličky reagovati na myšlenky přenesené do knih. A hned učinili zkoušku.

Když položili misku s kuličkou svědomí na knihu, pojednávající o mravním vývoji člověka a cestách k němu vedoucích, kulička se ani nepohnula. Za to kulička sebevědomí sebou zavrtěla a počala se vůčihledě nadýmat, zvětšovat; když dostoupila velikosti vlašského ořechu, zastavila se ve vzrůstu a zůstala klidně stát. Jakmile knihu po sejmutí misky oddálili, stáhla se kulička zase do své původní velikosti.

Zde s úžasem oba učenci konstatovali, že skutečně z knih vyzařuje jakési fluidum myšlenek, které působí různými účinky na zhmotněné pojmy duševních vlastností.

Při mědi a cínu, jehož použili ve formě stočených rourek, kulička svědomí počala se stahovat, scvrkat, až se ztrácela oku, takže psychiatr rychle ji oddálil, v obavě, aby se neztratila docela. Kulička sebevědomí rostla pod vlivem knihy do velikých rozměrů, až byla veliká jako dětský balónek. Tu zase chemik honem sejmul, aby nepraskla.

Nyní přistoupili učenci ku zkoušce s kovy. Zdali a jak budou kuličky reagovat na mrtvý kov?

Při mědi a cínu, jichž použili ve formě stočených rourek do kruhu, do jejichž středu kuličky položili, se tyto ani nepohnuly.

Při stříbře, k čemuž použili starých stříbrných mincí z numismatické sbírky, začaly obě kuličky oživovat a zvětšovat se v objemu až do velikosti oranže. Dál to nešlo. Při vzdálení splaskly do původní formy.

Nyní vzal psychiatr z pokladny padesát zlatých dvacetifranků a vysázel z nich kruh kol obou kuliček. Okamžitě se začaly obě kuličky nadýmat s velikou rychlostí, a když dostoupily velikosti dětského balónku, svědomí náhle prasklo a místností rozšířil se puch, jako po sirovodíku. Oběma učencům udělalo se nevolno.

„Ven!“ – vyrazil ze sebe dušeně psychiatr, drže si kapesník u úst, a již prchali oba ku dveřím. Když utíkali chodbou, ještě zahlédli okny, jak sebevědomí, nadmuté jako obrovský balon, vyplňuje již celou místnost a tlačí se do oken. Ještě zaslechli praskot a cinkot padajícího skla, a sotva vyrazili z domu, zapraskaly zdě mohutné budovy a v zápětí zřítil se celý dům s ohlušující ranou k zemi.

Bohužel, tajemství vynálezu, od něhož si oba učenci tolik slibovali, vzalo též za své. Chemik byl troskami domu zabit a psychiatr, který byl pouze poraněn, když přišel k vědomí, vyrážel ze sebe jen nesouvislá slova. Později, když se uzdravil, vyprávěl profesorovi, který jej léčil, celý příběh, jak se udál. Profesor vážně pokyvoval hlavou a tázal se jej po výrobě zázračných kuliček. Psychiatr se naň chvíli díval, pak si začal tříti rukou čelo a náhle vybuchl v příšerný smích.

To byl smích absolutna!

V novinách pak objevila se tato zpráva:

Strašlivý výbuch v chemické laboratoři!
Celý dům se zřítil!

V chemické laboratoři inženýra chemie profesora M. Oliviera udál se dnes v noci strašlivý výbuch. Celý dům se zřítil a trosky jeho byly rozmetány daleko do okolí. Štěstí ještě, že vila učencova stála o samotě, jinak by si byl výbuch vyžádal velkých obětí. Učenec se sluhou zahynuli v troskách, pouze jeho přítel, slavný psychiatr E. Lannes, který byl u něho návštěvou a v době výbuchu odcházel právě z vily, byl výbuchem sražen k zemi a lehce poraněn. Následkem leknutí a úrazu však pozbyl rozumu a byl odvezen do ústavu choromyslných. Věda v obou mužích ztrácí dva vynikající pracovníky, kteří zanechali po sobě mohutnou stopu.“

Na čtenáři nyní jest, aby posoudil, co vlastně na celé věci bylo pravdy.

Tedy sebevědomí rostlo se zásobou magacínú na obranu států tak jistě a automaticky, jako roste sebevědomí lvíčete se vzrůstem jeho drápů a tesáků.

To je vývoj! – to je pokrok! – to je příroda!

A s Olympu dívali se dolů zase bozi se zatajeným dechem, až to bouchne.

KAPITOLA XXIII.

Nový Jeruzalem.

I.

Jiří Suk, mechanik, vracel se procházkou s Hradčan po Starých zámeckých schodech se svým přítelem Václavem Hronkem, studujícím na lékařské fakultě.

Zastavili se na baště u hradu, kochajíce se pohledem na panorama Velké Prahy, rozkládající se do nedohledna na vše strany.

Nesčetné věže chrámů a monumentálních budov vystupovaly nad střechy vysokých domů bez komínů a svěží zeleň probouzejícího se jara svítila v zapadajícím slunci na návrších a v sadech, zpestřujíc šeď kamenného moře.

Jásavý hlahol zvonů s věží kostelních z různých stran churchléval se v radostný chorál, hlásaje, že „Vstalť jest této chvíle.“

Obloha za hradem zahořela nachem a soumrak snášel se pomalu nad celým městem. Odraz červánků zasvítil illuminací v oknech ulic, jež bez účasti, bez vlastního svitu, dívala se lhostejně na veliký ten zázrak.

Jen kosíci ve Fürstenberské zahradě pěli „Aleluja“ a zamlklé paláce pod baštou tam dole jakoby vzpomínaly na doby, kdy v tuto chvíli zazářila jejich okna na rozkaz zbožného panstva v lesku světel.

„Jest přeci jenom krásný a velebný ten hlahol zvonů a žádné vřeštění sirén a houkaček ani cinkot cimbálů nemůže hlas jejich rozechvěných kovových srdcí nahradit,“ – pravil elegicky naladěný mechanik.

Medik stáhl rty k sotva znatelnému úsměvu. „Ten dojem se jim nedá upříti; já ho též prociťuji. Sluchové dojmy jsou vždy vtíravější; však tu náladu na resonanční desce našich duší pouze hlahol zvonů zesiluje; zvuk jejich zněl a zní vždy stejně; nechť vyzvání k pohřbu, anebo ke vzkříšení, nechť hlaholil k slavnému „auto da fé,“ když vodili kacíře na hranici anebo když rozháněly kroupová mračna a vítaly

knížata světská neb církevní. Jen dle našich dojmů zdá se nám, že lkají neb jásají. Taky jen prázdný zvuk zbyl ze vší té slávy a moci, kdy pro samé zbožňování Boha na člověka zapomněli. Jen mrazivý chlad vane pod klenbami chrámů a marně lákají tam rozprchlé ovečky různými efekty. Doba trapistů a flagelantů pominula a jen svatozář kolem sochy velikého inkvisitora na Karlově náměstí hlásá dosud, že ocitli se s Kristem na rozcestí a že nenásledovali Jeho. Jenom dým zbyl z celé té slávy a moci. Dnes, v době radia a perpetua mobile, máme již ty věci za sebou. Je dobře, že jsou již ty doby temna pryč; dnes holdujeme bohu Slunci a můžeme již léčit i tím pravým horským sluncem, které v našich vzdušných sanatoriích divy a zázraky tvoří.“

„A přeci zbylo více než pouhý dým z těch dob,“ pravil Suk.

„Zbyly krásné chrámy, stopy tehdejšího umění, které jsou dosud ozdobou měst, a kdyby nějaký vandal srazil jejich věže k zemi, zchudlo by město na kráse a teprve by bylo vidět celou tu plochost a ubohost doby, která není schopna přes všechnu svou chloubu inspirovat umělce k velikým dílům. Zní to jako anachronism, ale je pravdou, že právě ten Kristus, který nepřál umění v předtuše, že je to cesta k přepychu, jež dle něho vedla vždy ke zkáze mravů, inspiroval umělce k největším dílům, jimž se dosud dnešní generace obdivují.“

„K velkým dílům vedly všechny kulty náboženské již před Kristem,“ – odporoval medik, „a kult antický, pohanský, dospěl k nejvyšší metě kultu krásy, jasu a života, kdežto kult křesťanský, který měl právě na mysli jen tu duši, dospěl k duševnímu mrzáctví a ubíjel tělo i ducha.“

„A konec antiky?“ tázal se Suk a hned odpověděl: „Mravní úpadek.“

„Ten přišel vždy, po křesťanství taky. To přináší život; to je vlnobití. Nahoru a dolů. Nikdy nebude ideální hladiny. Tu má jen stojatá voda; a ta hnije.“

V tom upoutala jejich pozornost vzducholoď, objevivší se nad Petřínem a snášející se rychle dolů na Malé Straně blíže Čertovky.

Medik vyňal z kapsy skládací kukátko a díval se za ní.

„To je francouzská loď. Snáší se do vyslanectví.“

„Co říkáš, Jiří, té mezinárodní situaci? Něco visí v povětří.“

„Ano! a spadne nám to zas všem na hlavu.“

„Co dělá tvůj vynález na obranu státu? je již hotov? pospěš si! bude ho v brzku zapotřebí.“

„V hlavních rysech je hotov. Ale neřekl bys, jak mnohý detail je tvrdým oříškem k rozlousknutí; tvrdším než základní myšlenka.“

„No, z detailů se skládá život, kdežto ze tvých se skládá smrt. Já se ti vůbec divím, že ty, člověk jinak dobrý, se můžeš zabývati takovými vražednými myšlenkami a záměry.“

„Dělám to po dobré úvaze. Také jsem si kladl tyto otázky, zdali je to mravné a zdali vlastně nepáši zločin, pracuji–li na vynálezu zkázy. Ale celý život kolem mě k tomu opravňuje. Projevem života je síla. Ta jediná všude, vždy a každému imponuje a ta jediná platí. Láska se snaží překlenout mosty mezi národy i jednotlivci. Ale musí míti železobetonové základy a sloupy, aby při prvém závanu větru neb úderu nějaké smečky se nesesuly. Jen ten národ žije, který se nebojí umírat. Já chci žít, a kdo bude usilovat o mé bezživotí, tomu se budu bránit. Já chci, aby můj národ žil, a kdo bude usilovat o jeho bezživotí, proti tomu jej budu bránit! Přes tisíc let již obhajovali naši předkové se zbraní v ruce svoji rodnou zem – a proto zde ještě jsme; proto jsi zde ještě ty a proto jsem zde já. Přijde

zase doba a je nedaleká, kdy budeme nuceni zase chopiti se zbraně, abychom obhájili sebe a své příští.

Dnes na početnosti nezáleží. Vítězství spočívá v síle vojenského ducha armády a ve volbě zbraní. Žižka porážel daleko početnějšího nepřítele vynálezem pohyblivých hradeb, svojí strategickou schopností a mravní oporou obrany; proto zde ještě jsme. Pět set milionu Číňanů před pěti lety padlo vynálezem nové zbraně: proto zde již nejsou a proto zde jsme my. A kdybych mohl obranu své vlasti soustředit do jednoho knoflíku, který by zahladil milionové armády, hrnoucí se přes hranice, tak ho zmáčknu!“

Mladý Suk naznačil přitom energickým pohybem na ozubené zdi u bašty zmáčknutí knoflíku. Oči mu přitom planuly a medik, pohleděv mu do tváře, vycítil, že Jiří by byl toho schopen.

„Zabíjet je hřích,“ pokračoval Jiří – „a je přesně na centimetr vymezena mez obrany, která se nesmí překročit. Ale jako se budu houby ptát nějakého soudce, když mne přepadne v lese lupič, smím–li ho kopnout v obraně do břicha anebo mu třeba vyrazit oko, tak se ve vřavě válečné také nikdo neptá, co se smí a co se nesmí. Ten, kdo peče komisárek pro bojovníky, je zrovna takový vrah, jako vynálezce vražedné zbraně a jako lékař, který amputuje vojákům rozstřílené údy. Je mnoho lidí, kteří řeknou: „já bych vynález vražedný nedělal, protože je to nelidské!“ Ale vyrábět ty zbraně, to je lidské? A třeba dělat jen ty kartony na patrony, to je lidské? Tak to je vše jen farisejská komedie s humanitou. Každý chce vypadat pěkně na laciný způsob. V kulturních státech nekřičí lidé při vypuknutí války: „to je nelidské!“ ale každý má dobrou vůli odsloužit tu vojnu v magacíně nebo v kanceláři. Na frontu se musí regimenty doslovně vymrskat, vykopat, zahnat.

Ale svobodu si ještě žádný národ nevymodlil. Kdyby se husité byli jen modlili, tak jsme dnes nebyli. Pořádný cep, okovaný se špičatými hřeby to byl, který zjednal patřičný respekt u loupeživých hord našim předkům, a o Veliké válce zase jen účast našich legií na krvavé nelidské žatvě to byla, která došla u velikých povšimnutí. Jsou na světě druhy méněcenných lidí a národů, kteří evangelickým zásadám nerozumí. Klacek – pořádný klacek je tím Bohem, kterému rozumí každé hovado. Co jsme získali svojí mírností vůči svým nepřátelům po veliké válce my, Čechoslováci? Že vypadáme v očích ciziny a všech našich nepřátel jako národ hloupých Honzů. Všechna naše inteligence je poslednímu německému hausknechtovi v Karlových Varech k disposici, aby se nemusel učit a respektovat náš jazyk. Podívej se do vyslanectev; 60 let máme naší samostatnost, a mnoho–li těch cizích zástupců umí česky? Podívej se na takovou Armádu spásy. Žádný z těch pánů důstojníků necítí potřebu, aby se naučil a respektoval naši řeč. Ale to jsou tvrdí Angličané! Ti se učit nemusí! A každý ten český člen armády je celý šťasten, když může s panem kapitánem koktat anglicky. Podívej se na naše Židy. Sta let tu žijí mezi námi, dnes opanovali pole hospodářské na celé čáře, dobře se jim tu daří, miliony a miliardy českých peněz stahují do svých kapes, v osmnáctém roce po převratu vlas se jim nezkřivil na hlavě, a jak se k nám chovají? Stále jsou to titíž zuřiví fanatičtí germanofilové, a až přijde naše těžká hodina, zase nás zradí. Ale oni mohou! Protože my zradu netrestáme! Pak prý dobro plodí dobro! Zde je důkaz, že ani to Evangelium nemá vždy pravdu. A proto, ránu za ránu! Jen hlupák dělá ze sebe fackovacího panáka! A proto dělám vražedný přístroj, aby srazil každého, kdo nám na svobodu sáhne. A špatný by byl Bůh, který by spravedlivým v obrané

vyrážel zbraň z ruky! Kdo svobody jiných nectí, sám jí není hoden! To neřekli žádní mravní trháni, to řekli velcí lidé! A já říkám: Kdo si neumí svoji svobodu vydobýt a udržet, do toho kopnout! A kopnout do každého smiřovacího hasiče, který podráží svým vlastním lidem v boji nohy!“

Jiří se odmlčel. Tvář se mu při řeči zbarvila nachem a z černých očí, zkrášlených dlouhými řasami, sršely blesky.

Klidný medik, pohlížeje naň, usoudil, že by tento hezký hoch svými blesky mohl vznítit v dívčím srdci veliký požár.

Požár za hradem zatím pohasl a na zšeřelém nebi zaplanuly hvězdy. Na Mikulášském kostele rozhlaholily se všechny zvony a větřík zanášel z ulic velebnou píseň:

Hle, vstalť jest nyní Kristus Pán.
jenž byl od Otce k nám poslán –
Alleluja! Alleluja!

Oba mladí muži chvíli poslouchali a pak sjeli po pohyblivém chodníku ke Klárovu ústavu, kde žilo sta silných ve věčné tmě a z nichž mnozí svým duševním zrakem viděli dále než vidoucí, proudící rušnou ulicí kolem.

Pražané vraceli se ze sadů do města, tonoucího v záplavě světel a s věží mrakodrapů rozlévaly se proudy světla mohutných reflektorů po celé obloze. Pod hvězdnatou klenbou kmitaly se osvětlené lodě jako zářivé meteory všemi směry, rozvážejíce výletníky na svátky až někam do druhých dílů světa a na širokých třídách proudil život silným tepem milionového veleměsta.

Oba přátelé přešli Štefánikův most a u Filosofické fakulty odbočili do Sanytrové ulice kolem

Průmyslového musea a Židovského hřbitova, přešli Mikulášskou třídu, kolem University k Milosrdným bratřím a zahnuli Kozí ulicí na Kozí plácek. Zbytky staré Prahy již dávno zde zmizely a mezi vysokými domy, proti bývalému cejchovnímu úřadu, stál neveliký dvoupatrový dům, nad jehož vraty v průčelí byl veliký štukový nápis:

N o v ý J e r u z a l e m

a pod ním v štukové kartuši:

„Aj, stánek Boží s lidmi a bude bydliti s nimi a oni budou lid jeho a on Bůh s nimi bude, jsa Bůh jejich. A setřeť Bůh všelikou slzu s oči jejich a smrti již více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více.“

„Jiří, byl jsi již někdy zde, v „Novém Jeruzalemě“, na kázání?“ ptal se medik.

„Nebyl.“

„Chceš slyšet kazatele čistého náboženství? Chceš vidět a slyšet atheistu, který se zbožně modlí? Zítra odpoledne v pět hodin má zde kázání. Přijď si ho poslechnout a vezmi sestru s sebou. Já půjdu taky.“

„Ty chodíš na kázání?“ usmál se Jiří.

„Ano! chodím. Já rád pozoruji život a zejména různá ta duchovní hnutí, jež se snaží přivésti ten dnešní výkyv života do rovnováhy. Ze všech těch různých sekt mě tato nejvíce zajímá, jelikož se mi zdá nejopravdovější. Tak zítra se sejdeme zde před pátou, přijďte, budu vás očekávat. Na zdar!“

„Na zdar!“

Medik se pak ubíral Haštalskou ulicí k domovu a Suk zašel na Staroměstské náměstí, kde vsedl do elektriky a jel na Vinohrady.

II.

Druhý den medik Hronek procházel se na Kozím plácku směrem k Dlouhé třídě, odkud měli přijíti přítel jeho Suk se sestrou.

Podíval se na hodinky. Bylo za pět minut tři čtvrtě na pět. Proudy lidu valily se všemi směry a nad Prahou křižovaly vzducholodě, přeplněné výletníky, jako hejna racků a albatrosů, houkajíce výstražná znamení na menší lodě soukromníků, jež se obratně proplétaly jako vlaštovky mezi vzdušnými kolosy. Krásný, slunný den vyvábil celou Prahu ven a ty massy lidu, které rozvezly vzducholodě na svátky do všech koutů světa, nahrazeny byly proudy návštěvníků cizích, takže o nějakém odlidnění a zmenšeném ruchu nedalo se ani mluvit; na širokých třídách proudil neztenčený život a ruch, pouze hlahol cizích jazyků a četné zjevy cizích typů prozrazovaly, že nastalo ve dny vzkříšení veliké rojení lidského hmyzu po celé zeměkouli.

Hronek zašel až do Dlouhé třídy, odkud bylo viděti na Staroměstské náměstí, kam soustřeďoval se cizinecký ruch, když zastavili jej dva cizinci, pán s dámou, oba snědé pleti, dle vzezření oba asi z krajů, kde slunce líbá prudce žhavě matku zemi a na jejích dětech zanechává stopy své lásky. A děti pravé čisté lásky nemohou býti než krásny, neboť jen láska lásku plodí a zanechává ve tváři dětí stopy svých něžných pocelů, tak jako zlá vášeň spáry satana.

Z velikých hnědých očí obou cizinců, z jich tváří a z celého jejich zjevu vyzařovalo jakési kouzlo harmonie, jasu a tepla, které se mimoděk přenášelo na toho, komu pohledy a úsměvy jejich platily. Cizinec byl starší muž vysoké postavy, s tváří vroubenou dlouhým vousem a z pod klobouku splývaly mu dlouhé vlasy na ramena. Dívka po jeho boku byla štíhlá a pružná jako

stvol lotosu a v rozpuku jejich malých úst při úsměvu zaperlily se dvě řady bílých zoubků, nezhyzděných zlatem, jejichž běl tím více se odrážela od její snědé, hebké, jemné pleti. S hlavy splývaly jí dva dlouhé, černé vrkoče přes pestrý šál, obepínající její plná ramena, jehož jedna část vinula se kolem štíhlých boků a druhá splývala volně přes ruku.

I Hronek, jinak dosti střízlivý člověk, podlehl kouzlu obou exotických bytostí, když oslovil jej cizinec čistou angličinou, tázaje se, kde je „Nový Jeruzalem“.

Ochotně jim naznačil cestu a ještě se za nimi díval, když kdosi jej chytil za rameno a za ním ozval se hlas: Zatýkám vás, pane! Byl jste přistižen v podezřelém styku se záhadnými cizinci!“

„Na zdar! má úcta slečno!“ zdravil Hronek, podávaje Sukovi a jeho sestře ruku. „Myslel jsem již, že nepřijdete.“

„Co to bylo za dívku, že jste mohl na ní oči nechat?“ tázala se Věra.

„Exotický květ z dálných krajů, z pohádkové země Maharadžů a cíl jejich je s naším společný. Jdou též do Nového Jeruzalema a dle mých dohadů budou to patrně stoupenci těch revolucionářů srdcí, na něž se jdeme podívat.“

Zatím došli k cíli, a když vstoupili v prvém patře do přednáškového sálu, byla již všechna sedadla obsazena, jen v poslední řadě zbylo několik míst.

Sotva dosedli, vyplnila se rychle zbývající místa nově příchozími a na pódium vystoupil mladý muž, který za nastalého ticha počal přednášku:

„Drazí přátelé! sestry a bratři!“

Bude tomu bezmála dva tisíce let, kdy odehrálo se tam na Východě veliké drama, v němž nejlepší syn Boha, syn člověka, vypustil duši na kříži mezi lotry.

Celý křesťanský svět oslavuje v tuto jarní dobu vzkříšení přírody a vzkříšení toho, který život svůj obětoval za lepší příští člověka.

Jeho Veliké učení, které je tak jasné, tak čisté, jako prosté, právě proto, že ústy jeho mluví sám Bůh, je jediné, které může vyprostit lidstvo z objetí Antikrista.

Tisíci různými cestami snažil se člověk od věků vyprostit se ze spárů Satana. Byly to samé cesty mylné, cesty bludné, které vždy na konec vedly zase tam, odkud vycházely, takže se zdálo, že není z lidských běd úniku.

A náhle vyvstal člověk, který ukázal cestu pravou, cestu jedinou, bez oklik, která vede z toho labyrintu na slunce, přímo k Bohu, kterého lidstvo marně dosud hledalo.

Jakmile zažehl Bůh první jiskru v lebce tvora určeného k zvláštnímu poslání, počal se mu tento kořiti. S vývojem rozumu měnily se pak představy jeho o Bohu vládci a dostávaly různé podoby. Kolem božišť však utvořil se kruh kořistníků, služebníků Satana, kteří Boha přetvořili na úplatnou bestii, před níž dlužno se jen strachem chvěti. S vývojem kultury objevili se pak první proroci, kteří přišli do živějšího styku s Bohem a stali se jeho mluvčími. Bůh počal jejich ústy mluvit k člověku. Však řeč jeho nelíbila se vládcům ani jejich modloslužebníkům. Proroci byli kamenováni a ústa jejich umlčena. Však výstražná jejich proroctví plnila se do písmene. Konečně přišel ten, jenž byl zvěstován a vzbouřil svědomí milionů. Ubili jej, chtíce hlas jeho umlčet, však neumlčeli.

On z mrtvých vstal a hlas jeho daleko slyšitelný zazníval dále. Učení Jeho, učení lásky, šířilo se na vzdory katům jako povodeň, a již zdálo se, že celý svět mluviti bude ústy Boha.

Však Satan postřehl nebezpečí porážky a našeptal přisluhovačům a vyznavačům Jeho:

„Uctívejte jej a nechte jej uctívatí!“

Lest ďáblova se povedla.

Přibili jej znovu ku kříži a zapálili kadidlo. V dýmu jeho ztratila se Jeho svatá tvář a věřící denně spínali ruce k modlitbě a v šepotu Otčenáše i se žreci denně se mu rouhali.

A náhle do temnot věků a do blikotu svící zazářila oblouková lampa. Světlo pokroku. Jas jeho vyplašil všechnu havěť a ďábel zděšeně poletoval kolem, hledaje stínu. A ten byl právě nad lampou. Usedl tam a našeptával člověku:

„Hle! umělé slunce! nepotřebuješ Boha!“

Člověk neměl té síly jako Kristus, když jej ďábel sváděl, a tak podlehl jeho svodům.

Ďábel se zmodernisoval. Vyráběl filmové scény do biografu a řval do rozhlasu:

„Věř jen sobě! svému rozumu! svým očím! Není Boha! Buď si jím sám. Ještě žádné lidské oko jej nezhlédlo. Nevěř prorokům, – jsou to šarlatáni!“

Učení jeho, učeni sobectví a nenávistí šířilo se jako povodeň a již zdálo se, že ďábel opanuje celý svět. Však Bůh byl klidný. Ďábel usedl na bednu s ekrasitem.

Bezmála dva tisíce let bude tomu, kdy odehrálo se tam na Východě veliké drama, v němž nejlepší syn Boha vypustil duši na kříži za lepší příští člověka. Opravdu vstal z mrtvých a hlasu jeho, který zaznívá světem neumlčen, nepřehlušen, v plné síle, naslouchá dnes již miliony lidí.

Vláda rozumu schyluje se k velikému bankrotu. Kristus trpělivě čeká. Vpusťte jej k sobě. Hle! ďábel usedl na bednu s ekrasitem! Opusťte jej, dokud je čas. Na vás jest, aby již nyní naplnila se veliká chvíle a celým světem zaznělo radostné Alleluja!“

„Povstaňte k modlitbě!“

Celé shromáždění povstalo a kazatel, aniž by znamenal se křížem, odříkával sám modlitbu, kterou pronášel vroucně, procítěně s citem a věřící nového čistého učení, zbožně naslouchajíce, prožívali modlitbu s kazatelem:

„Pane náš!

V dnešní den slavného vzkříšení veškerého života na zemi z vůle Tvé, vzpomínáme vděčně s pokorou v srdci na Velikého syna Tvého Ježíše, který krev svoji za Svatou pravdu a za nás prolil a vstav z mrtvých, žije mezi námi!

Prosíme Tebe, Bože, by syn Tvůj Ježíš dopřál nám též té milosti a vstoupil mezi nás a odvrátil svody Satana.

Ježíši Kriste, synu Boha a člověka, pane náš! zůstaň s námi – neb se připozdívá, Neopusť nás a ochraň národ náš ode všeho zlého. Vejdi v srdce naše a ochraň nás od vlivu Satana, by národ náš ozdravěl a sveď jej s cesty nepravostí a bludů, a veď kroky naše k věčnému spasení.

Pane náš, zůstaň s námi, neb se připozdívá. Temné mraky zloby stahují se zas nad celým světem a lidstvo zas chystá se k bratrovražednému boji. Osvěť hlavy zodpovědných a odvrať od nás hrůzy války. Zachvěj svědomím všech a naplň srdce jejich statečností k odepření služby zločinu, k němuž ďábel je svádí. Vejdi v srdce naše a naplň je láskou a mírem věčným, by radostné Alleluja zahlaholilo z vděčných srdcí a hrdel po celé zemi. Amen.“

Posluchači usedli zase na sedadla a na pódium vystoupil starý Ind s dívkou.

„Naši přátelé z Kalkuty, bratr Bhagava se svojí dcerou Gitou přinášejí pozdravy od indických bratří a

sester a žádají o slovo," představoval kazatel hosty shromáždění.

Potlesk zaburácel sálem, a když se utišil, postoupil Ind vpřed a v anglickém jazyku tlumočeném českým kazatelem, začal:

„Milé sestry a bratři!

Když jsme včera večer letěli prostorem a blížili se k vaší krásné zlaté Praze, tonoucí v záplavě světel, hlahol zvonů zvěstoval právě, že vstalť jest této chvíle Spasitel světa. A tu napadlo mne, když ta kovová srdce v prudkém tlukotu rozezvučela zvony k jásavému chorálu, jak ráj by sestoupil hned na zemi, kdyby i všechna srdce lidská zabušila v hrudích a rozechvěla píseň lásky, rozumu a citu. A je to v naší moci. Bylo by to k užitku a ku prospěchu všech. I k užitku a ku prospěchu těch sobců, kteří jen vlastní prospěch mají na mysli. Toto slzavé údolí proměnilo by se rázem v údolí blaženosti. Nebylo by nemocí a zločinu; těchto dvou metel, které lidstvo sužují. Dnes jsou miliony lidí, kteří s úšklebkem se od Písma Svatého odvrací.

Dejte nám s tím pokoj! kdo by se tím obíral, to již není moderní! To je kniha pro hlupáky! – – Ale ano! je to kniha pro hlupáky! Těm je jí právě potřebí jako sole! – aby se z nich stali lidé moudří, i ti chytráci, kteří mylné se domnívají, že nejsou hlupáky, mají Písma zapotřebí! – a právě oni!

Když v ruské revoluci rozběsněný lid vyhazoval s pater domů piana a za nimi jejich hráče, tu pak ti chytráci s přeráženými údy na dlažbě ulic řvali a najednou dovolávali se soucitu, který sami dříve s nikým neměli. Právě proto, že byli chytráky, že ve svém sobeckém chytráctví na své bližní zapomněli a hleděli si chytře jen sebe – proto letěli okny za těmi

piany. Kdyby byli lidmi moudrými, dodnes mohli na ta piana hrát. A proto jen povstávají všechny bědy pro samou chytrost, která dnes ovládá celý svět. Jen hlupák seká do větve, na níž sedí. A celé lidstvo dnes, v tom běsnění, v té honbě za požitky, bez ohledu vpravo, vlevo, vypadá jako hejno hlupáků. Nic jiného než hlupáctví, omezenost ducha – připravovalo lidstvu škod nedozírných – více než pohromy živelní.

Nebo je to moudrost – není to hlupáctví, když jedni statky pozemské hromadí, aniž by je mohli užít – strávit, na úkor druhých, kteří nemají kam hlavu položit a co vzít do úst?

Je to moudrost – není to hlupáctví, vyhazovat miliardy na vraždění lidí a na ničení hodnot mravních i hmotných, když není dostatek škol, nemocnic a věcí k životu nutných, užitečných?

Duch lidský se těžce probíjel k pravdě, a když někde vytryskl její čistý pramen, hned si jej zase člověk zkalil svojí neohrabaností ducha, připravuje se tak o jeho blahodárné účinky.

Žádný umělý filtr a chemické prášky neučiní pak již z toho hnoje a bahna léčivý prostředek, který by se mohl rovnat účinkem tomu živému čistému prameni, tryskajícímu ze skály!

Žádné umělé prášky a různé ty tabletky pro zesílení nervů, kostí, krve a mozku, nenahradí ten přírodní živný chléb, který podává Kristus!

Žádné umělé horské slunce nenahradí ten živý zdroj Boha, který vlévá život do všeho, co se hýbe.

Předčasné zmírání sklerosou, přeplněné kriminály a blázince, vraždy a sebevraždy, jsou jen výsledky těch lektvarů studeného rozumu!

Honbou do močálu a bahnisk za prchavým motýlem štěstí je to pachtění dnešního člověka po požitcích, když by si jich v klidu a bezpečí mohl vypěstovat plnou zahradu!

Ten dnešní nervosní chvat, který pohání všechny kvapem splašeného býka, nebo ještě lépe řečeno, rychlostí závodního auta vpřed, letícího krásnou krajinou v mračnech zvířeného prachu – má to smysl? Je toho třeba? když cílem je jen smrt? Je v tom životní moudrost? Přináší to štěstí? Nebylo by lépe jít procházkou vpřed a radovat se z květů u cesty rostoucích, ptačího zpěvu, jasu slunce a čistého ozonu, než polykat prach a kilometry?

Ti silní jedinci, s životní energií krys, jejichž jedinou hybnou pákou je lačnost po zisku, ti rafinovaní dobrodinci srážející mraky lidí ke strojům a pohánějící je k přepětí svalů, šlach a nervů farizejským vnadidlem podílu na zisku a snižující je na výdělečné mašiny bez ducha, zatím co jejich rodiny nevědí si rady, co s nahromaděnými miliony si počít, jak je strávit, zatím co dcery jejich, přesycené požitky, končí sebevraždou, ti střízliví, suší počtáři studených ocelových očí a srdcí, kteří s gestem lidumilů starají se o své dělníky, jako chytrý hospodář o svůj tažný dobytek – počítajíce s tužkou v ruce kolik procent to vynese, ti dobrodinci, rozdávající milionové dary na kulturní účely ze svých miliardových zisků, aby uplatili svoje i druhých lidí svědomí a hned na obrátku, když je toho třeba, vyhodili tisíce lidí na dlažbu, neb když žádají tito větší mzdu, poslali na ně strojní pušky a stříkačky s vařící vodou, ti šílenci, jdoucí bezohledně přes mrtvoly druhých vpřed, kteří, kdyby měli tu sílu a moc, udělali by z celého světa jednu fabriku a exportovali svoje výrobky na druhé planety, ti silní, nepokojní jedinci, jejichž jediným smyslem života je dření svého těla i svých bližních do úpadu a nutící konsumenty do zbytečného přepychu jen proto, aby se roztočené setrvačníky jejich strojů nezastavily – ti také nepřijdou a nepřivedou svět do té Nirvány, kde štěstí kvete.

Kristus trpělivě u vašich srdcí čeká. On je láska – a ta se nikam násilím nedere. Dveře vašich srdcí tarasí zámky sobectví, ješitnosti a pýchy. Odstraňte je klíčem pokory a On vejde v srdce vaše a dovede vás na cestu blaženosti.“

Bouřlivý potlesk odměnil řečníka a po něm ujala se slova jeho dcera slečna Gita:

„Drahé sestry! a milí bratři!

Přináším vám pozdrav dvou milionů žen, sdružených pod praporem čistého náboženství!“ (Frenetický potlesk.)

„I my ženy indické úpěly jsme pod tíhou bludů, které svět tisíce let ovládaly a naše slabá bedra cítila tíhu jejich dvojnásob, protože těžiště její klonilo se vždy na naši stranu. Těžce prodíralo se světlo pravdy mlhami předsudků a klamných představ, jež bránily rozhledu a uváděly člověka v osudné omyly, takže na své bludné pouti světem klopýtal zbytečně cestami neschůdnými, plnými útrap, nevida, že hned vedle vede cesta bezpečná, schůdná, bez oklik a nástrah, sestupující do údolí plného jasu, vonných květů, sladkých plodů a ptačího zpěvu.

Ale ne! člověk chtěl jíti vzhůru! do nebe! A tak míjel úrodná údolí plná slunce, jasu a života a ploužil se pustými skalami, kde lůžkem mu bylo pouze tvrdé kamení, na místo vonného měkkého mechu.

Na počátku cesty některým poutníkům se zdálo, že slyší zvuky šalmají a cinkot zvonců stád, že slyší šum palem a obilních klasů; ale druzí nevěřili, neslyšeli. To prý jsou jen svody ďábla. Zrádné mlhy prý kryjí propast plnou ještěrů a hadů; ráj prý je nahoře.

A náhle proudy větrů prorazily místy mlhu a někteří šťastní prohlédli otvory mraků temna a s úžasem

viděli, že sluch je neklamal; že ráj je dole. Mlhy se zase srazily a zastřely pravdu, ale ti, co ji poznali, již se klamat nedali. Ještě jeden pohled na strmé pusté nehostinné skály, a již se brali bez bázně dolů na cestu pravou, na cestu pozemské blaženosti.

Druzí je varovali, zbraňovali jim, hrozili – však oni si zbraňovat nedali. Chopili se družně za ruce a běžíce dolů, rozradostněni sdělovali si své dojmy z poznání pravdy: že jsme byli tak slepí! Vždyť je to tak jasně logické! Jak jsme si jen mohli myslet, že ráj bude někde na vrcholku holých pustých skal! Jak by mohl býti život tam, kde jsou jen věčné studené ledy! Ráj může býti jen v údolí, kde je teplo, slunce a úrodná prsť.

A mezitím co druzí se motali v mlhách pustými skalami, sešli šťastní do života a zkrášlili si hlavy krásnými květy.

Ještě dnes nás v těle zamrazí při vzpomínce, co ubohé ženy v té duševní bídě temných věků zkusily zbytečných muk a útrap tělesných i duševních, pro nic za nic, jen z nedostatku rozumu a citu svého okolí. To vrhání obětí krve lačným bohům, pálení vdov a čarodějnic, to zúmyslné pošetilé mrzačení svého těla a obětování se, zase pro nic a za nic, všude jen děs, hrůza, samé nástrahy ďábla – dnešní člověk to prostě nechápe a jen se pohrdlivě ušklíbne.

Však ještě je ten pohrdlivý úsměv předčasný! Ještě je stále více tmy a méně světla! Ohně hranic sice dopláły, ale v srdcích lidských planou dále. Dosud trvá ta komedie plná omylů; jenom režie se při tom mění. A když zbystříte zrak i sluch a podíváte se skulinou za oponu a za kulisy, illuse padá, a mezitím, co uchvácené publikum stírá slzy pohnutí a hledištěm hřmí salvy potlesku, komedianti života za kulisami odkládají masky bohu a mluví mezi sebou hantýrkou apačů.

A takových kousků neupřímnosti, falše a zrady páchané na sobě a svých bližních, bijících pravdu ve tvář, je více než dosti, jichž dopouštěli se na přiklad naši lidé v Indii, když dobytek povyšovali na bohy a své bližní, své bratry kastovními přehradami snižovali na zvěř nečistou, štítíce se jeden druhého jako prašivého psa, aneb když celé pluky vzbouřily se za vlády Britů jen proto, že mazání na ručnice a děla obsahuje kravský lůj, kteréžto zvíře bylo dle víry prohlášeno za svaté, ale použít těch děl a ručnic na komando proti svým bratřím snesli se svým svědomím a shledávali to v pořádku. Anebo když i zde u vás, na Západě, na příklad zámožné paní kráčely s tlustými voskovicemi do chrámu Páně, kořit se Kristu, a doma jejich služebné dřely i v den Páně do úpadu, od časných hodin ranních do noci, při krupkové kaši; – to srovnávaly se svým svědomím i tak zvané paní ušlechtilé, paní moderních, osvětových zásad – a právě tento poměr panstva k služebníku svému jediný je správným měřítkem i dodnes mravní jeho kvality a chcete–li poznat člověka veřejně činného, musíte se optat jeho služebné, v kolik hodin vstává k prádlu, co má k obědu a jakou mzdu: a když vám odpoví, že panstvo se drží křečovitě běžného ceníku neb i jeho minima, ale v pracovních hodinách je již tak neomezují, tu kdyby mluvil na tribuně sebe oslnivější řeči, je to lhář a podvodník. A tím větší – čím více se za otázky sociální staví do popředí!

Ten poměr člověka k člověku, ten námezdní poměr, pakli je dnes o nějaké procento lepší, než byl dříve, nezlepšil se z pohnutek ušlechtilých a ani jeden i z těch tak zvaných nejlepších – pravím ani jeden – nepředběhl dobu a neupravil poměr ten sám dobrovolně, aby těm, kdož na něho pracují, dal ze svých zisků, co po právu Božském i lidském jim náleží.

Vždy jen tlakem z venčí byli donuceni slevit ze svých výsad.

Kdo se staví v čelo velkých ideí a sám nežije v souhlase s nimi, je vůdcem špatným a nikdy nemůže dovésti zástupy tam, kam nemá sám přístupu.

Tím není však řečeno, jak se mylně neb zúmyslně často tvrdí, že strana majetných je hříšná a strana nemajetných že je spravedlivá.

Majetku, nebo lépe řečeno přebytků, vyšších nad životní nutné potřeby, lze nabýti jen za součinnosti druhých a na jejich úkor. Každý palác má své základy a nosiče zrobené z lidských těl, a kdo chodí po přepychových kobercích, ani si neuvědomí, že setkány jsou z lidské krve a potu a že chodí vlastně druhým po hlavách.

Ani ty podniky dělnické, jež spravují lidé vyšlí z jejich řad, nepopřejí svým zaměstnancům většího podílu ze svých tučných zisků a drží se právě tak jako kapitalisté křečovitě běžného ceníku a svým konsumentům neposkytnou ani levnějšího, ani lepšího zboží než ti druzí, ačkoliv jinak plnými ústy hartusí na špatné světa řády.

Ten ideální poměr „Českých bratří“, kde heslo „všichni za jednoho a jeden za všechny“, nebylo prázdným žvastem, kde obec byla jedna rodina a slovo bratr, sestra mělo svůj ryzí zvuk, kde společná pokladna zavírala se jen na petlici, a neztratil se z ní ani groš, byl krásnou pohádkou, zlatým ostrovem v moři vášní a běd, vzorem, jak může a má vypadati zemský ráj, a jenom příval nepochopení a zloby zničil ten ostrov lásky a pozemského štěstí.

Dnes, v době technických zázraků, věda sice sblížila světy, překlenula moře a každý může hovořiti s protinožcem, ale srdce lidská nesblížila, moře sobectví a nenávisti nepřeklenula a ty hovory člověka k člověku

na dálku jsou studené, jako ty dnešní krby, a suché, vypočítavé jako bursovní zprávy.

Dnes nad těmi ohavnými, moderními chrámy rozumu, nad mrakodrapy zase stahují se mraky, věštící bouři.

Hromy a blesky Boží přinášejí očistu a po bouři slunce tím jasněji zasvitne a příroda a všechen život v ní okřeje; však umělé hromy a blesky z lidské ruky přinášejí jen zkázu a zmar.

Až hromy uhodí a obloha bude v jednom ohni, pak zmizí pohrdlivé úsměšky se rtů těch, kteří dnes mylně se domnívají, že jdou správnými cestami rozumu, a výraz pyšného sebevědomí změní se v zoufalou grimasu ubohých bezradných tvorů; a teprve o hodině dvanácté záblesk rozumu rozkřísne světlo poznání – však bude již pozdě.

Bratři a sestry!

Veškeré ty ismy zklamaly! a kdyby jich bylo ještě jednou tolik, nemohou přinésti zase než zklamání. Člověk vypadá stále jen jako ten naivní bandita modlící se k svému patronu a slibující zapálit mu pětiliberní svíci, když mu dá své požehnání a lup se mu zdaří. Takové hloupé žerty s Bohem nelze beztrestně prováděti. Podívejte se, jaké spousty hmotné i mravní poslední moderní války natropily. Čtyřiašedesát let je tomu, kdy povstala Veliká válka, a ještě dnes nevzpamatovalo se lidstvo z mravního otřesu. Zločinnost je stále větší, bratr bratru nevěří, soused sousedu. Ještě před sto lety půjčovali si lidé peníze na dobré slovo a příbytky zavírali jen na petlice. Vrah byl sensací, o které se mluvilo celé roky. Dnes má každý na dveřích pět patentních zámků a denní tisk se hemží zprávami o vraždách, loupežích a podvodech. Vlády si nevědí se zločinností rady.

Civilisace a pokrok dostupují kulminačního bodu. Dnes již lze jednou ranou zabíti stotisíc lidí.

Sestry! Na tom všem má žena lví podíl! Ve všem hledejte ženu. Je to smutné, okřídlené přísloví. Žena se stále více oddaluje svému poslání. Takové pokolení je, jaké z loktů matek vychází. Ve vašich loktech vězí osudy lidstva. Ve vašich loktech vězí štěstí člověka. Mnoho viny padá na hlavu ženy. Vy máte v moci zamezit největší zločin, jako je válka. Dokud budete pasivně přihlížet na hrozivé přípravy k vraždění lidí – k vraždění vašich dětí, bratrů, mužů a otců, nepřestanou oči vaše ronit krvavé slzy a peklem jen bude život nás všech. Vlejte v srdce mužů odvahu, statečnost a sílu, aby dovedli se opřít zločinu, ku kterému je pošetilost lidská svádí, aby bez bázně a bez ohledu vpravo vlevo, odepřeli vzíti do ruky zbraň proti člověku, a mír a láska bude vám odměnou.

Žádná žena nemiluje zbabělce. Nuže, hleďte, aby muži byli hrdinové.

Ohánět se se zbraní v ruce dovede i bandita, ale odepřít službu zločinu dovede jen celý muž.

Při všem hledejte ženu! Nuže, ať ztratí slovo to příhanu a nechť naleznou muži ženu tam, kam patří; by byla hřejivým teplem a světlem rodinného krbu.“

Frenetický potlesk zabouřil sálem, když Indka domluvila. Kazatel ukončil schůzi a posluchači opouštěli zvolna místnost. Někteří, hlavně ženy, hrnuli se k pódiu, tísníce se kolem exotických hostí a tisknouce snědé sestře pravici.

Suk se sestrou a medikem vycházeli ze sálu, když ozval se za nimi melodický ženský hlas: „Věrko! na zdar! Ty také chodíš na kázání? Již jsem tě dávno neviděla.“

Ohlédli se. Mladá, sličná dívka s usměvavou tváří podávala Věře ruku.

„Na zdar, Evo! Hnedle bych tě ani nepoznala. Kdes byla po ta léta?“

„Toulali jsme se světem; nyní jsem byla s rodiči v Kalkutě.“

„Má úcta, slečno! Zde můj přítel medik Hronek – slečna Skalská. Je na vás vidět, že jste byla slunci blíže a že vás sluníčko mělo rádo; ještě jsou na vašem líčku znáti stopy jeho pocelů a musím doznati, že vám to sluší. Bývala jste dříve bledá, když jsme si u nás hráli na terase, pamatujete se1? Říkali jsme vám Sněženka!

„Jak bych se nepamatovala! Vy jste nejraději dělal rytíře a sekal jste dřevěným mečem kolem sebe, až hrnce a květináče kolem lítaly a pak to končilo zpravidla docela nerytířsky, když vám tatínek zchlazoval rákoskou vaši bojovnost,“ pravila dívka s úsměvem.

„Chodíte sem častěji?“ tázala se Věry.

„Ne! dnes jsme zde po prvé. Jsou to pro nás nové světy. Zavedl nás sem zde pan doktor.“

„Vy jste členem Nového Jerusalema, pane doktore!“ tázala se dívka živě.

„Bohužel musím doznat, slečno, že jsem dosud Šavlem a zatím jenom obdivovatelem tohoto klubu neodvislých.“

„To víš, medikové se na vše dívají střízlivě,“ pravila Věra.

„Pakli jste upřímným obdivovatelem, jste na dobré cestě státi se Pavlem, pane doktore, – a Kristus byl a je dobrým lékařem a vyléčil i mnoho lékařů, hlavně v Indii, a nevěřil byste snad ani, jakých docilují jeho metodou zázračných výsledků u chorých. Já sama jsem nadšenou stoupenkou této krásné nové a zase tak staré víry, jak ji od nás ten nejlepší mluvčí Boha žádá.“

Hronek se zájmem poslouchal mladé inteligentní děvče, jehož modré oči plály nadšením a opravdovostí citu.

Za hovoru vyšli na náměstí. Slunce, sklánějící se za Petřín, ozlacovalo střechy chrámů a mrakodrapů a ulice byly dosud plné jasu.

„Nespěcháš, Evo?“ Pojď s námi, půjdeme se projít po nábřeží,“ pravila Věra. „Povíš nám něco bližšího o Novém Jerusalemě.“

„Do osmi mám čas. Jsem ráda, že jsem se s vámi setkala a dvojnásob ráda, že právě zde v tom domě čistých radostí a nadějí.“

Zabočili Kozí ulici kolem kláštera Milosrdných bratří na nábřeží. Letenské stráně prosvítaly svěží zelení rašících křovisk a pohyblivé chodníky vynášely a snášely nepřetržitě řady pasantů proudících všemi směry. Na Vltavě projížděly se motorové čluny s nízkým ponorem, klouzajíce po hladině jako střely mezi velikými loděmi plnými výletníků, jež používali tito spíše jen pro rozkoš vodní plavby, kde břehy a krajiny kolem neubíhaly tak šílenou rychlostí, jako při jízdě vzducholoděmi s velikými sice obzory, však se zdrobnělými pohledy, při nichž detaily zrakům unikaly.

Zastavili se u zábradlí, pozorujíce chvíli rej plavidel na řece, a pak ubírali se nábřežím po proudu k Masarykovu mostu, kde dříve stával železný most, Eliščin zvaný.

„Jak se vám líbilo kázání sestry Gity?“ tázala se Eva.

„Mě uchvátila!“ pravila Věra. „Jaký udělala dojem na vás, pane doktore?“

„Pozoruhodné děvče. Kdybych ji neviděl a jen slyšel mluvit, nevěřil bych, že to mluví Indka a že to mluví mladé děvče.

Velice vyspělá na svůj věk a znalost evropských a specielně našich českých poměrů mě u ní překvapuje.“

„Je to miláček indického duchovního světa a stoupenci její by šli za ní do ohně. Její otec je

populárním kazatelem. Jinak je známá ve všech našich střediscích po celém světě," vysvětlovala Eva.

„Co mě překvapuje u ní i u jejího otce, je ten jejich jakýsi odklon od specielně indických názorů náboženských, od toho mysticismu, který je stále odvracel od života."

„Prostě podlehli Kristovu kouzlu, síle jeho pravdy, a pravda může býti jen jedna. Jakmile ji někdo pozná, pochopí – je Jeho. A kdyby učení Jeho neznal a kdyby Jeho jména neznal, když žije v souhlase s Jeho učením, je Jeho a On je s ním. On je největší filosof světa, jelikož ústy jeho mluví Bůh.

To jejich učení Buddhovo, jež tak krásně je vyjádřeno čtyřmi větami: Život je stálý žal a soužení; svět jest údolí bolů a pláče. – Život vzniká žádostivostí, která vede k znovuzrození. – Člověk má žádostivosti přemáhati a tím zmírniti svá soužení. – Cesty k zapuzení žádostivosti člověk dosahuje pravou věrou a úmyslem, poctivým slovem, správnými činy, poctivým životem, snažením, dobrými myšlenkami a poznáváním sebe sama. Potom člověk dojíti může nirvány. – Toto jejich učení je tak blízké učení Kristovu.

Buddha zavrhuje askesi, sebemučení, obětování a kastovní rozdělení lidstva. Není–liž od tohoto učení k učení Kristovu jediný krok?

Též učení Buddhovo bylo příliš čisté, příliš krásné mnohým a hlavně brahmanům. Čtyři sta let učení jeho kvetlo, čtyři sta let zápasili zištní s ním, až jej změnili – zmrzačili, tak jako později v západním světě učení Kristovo. Na počátku XIX. století – první z Indů – jménem Ramohun Roy, studoval křesťanství a vydal výňatky z Nového zákona pod názvem: Učení Ježíšovo vůdce štěstí a míru. Zázraky vynechal a rovněž učení o božské trojici. Indové tvrdí totiž, že křesťané věří v bohy tři. Působil pro zákaz spalování vdov a zakládal

Školy, z nichž šířilo se vzdělání evropské. Jinak zprávy o Kristu pronikly do Indie již dříve.

Vliv evropské kultury upravoval cestu učení Kristovu, a když prudký vichr na počátku XX. věku zavál světem a porážel božstva a šířil zmatek od Západu na Východ, tu i v Indii, tak jako u nás vyvstávali muži, kteří pozvedali hlasu svého, aby varovali v čas lidstvo, že záchrana spočívá jenom v té pravdě, kterou hlásá Kristus.

U Indů, kteří jsou více nábožensky založeni nežli my na Západě, zapůsobilo čisté učení Kristovo více než u nás a projevuje se také většími výsledky. Přes to ale ani vláda jejich učení tomu nepřeje, tak jako u nás a jako všude, poněvadž je to učení nebezpečné celému dnešnímu nesprávnému řádu, a tak jest jim též snášeti příkoří, o němž veřejnost nemá ani tušení.“

Usměvavá tvář Evy při výkladu zvážněla a druzí jí s účastí a se zájmem naslouchali.

„Hleďte!“ vykládala dále horlivá vyznavačka Kristova, „hleďte na ten ruch kolem; tisícové a statisícové davy proudí ulicemi, Praha je dnes milionové město, a mnoho–li z těch lidí ví vůbec o existenci našeho sdružení? mnoho–li těch lidí ví o duchovním tom hnutí světovém, vytrysklém v té době zmatků a řvavých hesel, které jedině může svět spasit a vyvésti jej z toho chaosu duševní bídy k lidskému žití? Pohleďte na ty zázračné stroje, kroužící nám nad hlavami, jež jsou dnes k všeobecnému prospěchu a zítra na pokyn proměniti se mohou v hodině ve stroje chrlící kolem smrt a zkázu. Postačí jen, aby někde jediná ruka zmačkla knoflík a ty miliony bezstarostných lidí promění se v bezhlavé stádo tupých ovcí, jež bez berana nevědí si rady.

V předvečer 6. července každým rokem zahoří Praha i okolní návrší velikými světly na paměť

velikého Čecha a člověka, který za pravdu dal život. V novinách objeví se

úvodníky plné planých frází a každá politická strana dokazuje, že ona je ta strana Husova. Záplava květů, řečí a zpěvů, a kdyby tak ten Hus vstal – tak by zaplakal –

anebo by vzal na to bič!“

Sličné děvče přicházelo do ohně; tváře se mu zbarvily nachem a oči planuly.

„Kristova amazonka!“ – šlehlo medikovi hlavou a přes tvář přeletěl mu úsměv. Docházeli k Revoluční třídě, kde zastavila se na chvíli nepřetržitá řada povozů.

Vtom sebou Eva trhla a chytila Věru za ruku. – „Hleďte, již je vezou! to je policejní auto! já to tušila!“

V krytém elegantním autu šestisedadlovém seděl komisař vedle kazatele a před nimi Ind s dcerou. U šoféra seděl detektiv.

Indka postřehla Evu, která ji zdravila, usmála se a opětovala pozdrav. Oba muži smekli v bezděčné úctě klobouky. Dívka s úsměvem děkovala za pozdrav, řada se hnula a již auto mizelo směrem k náměstí Republiky.

„Co se to děje?“ ptala se Věra.

„Zatkli je pro pobuřování; kazatele zavřou a hosty, jako obtížné cizince, vypovědí za hranice. Musím jíti k jeho ženě, potěšiti ji,“ – pravila Eva vzrušeně se slzami v očích. „Má malé děcko u prsu. S Bohem přátelé! Na shledanou!“

„Navštiv nás zítra, máš–li čas, odpoledne!“ zvala Věra.

„Přijdu, s Bohem!“ volala Eva, vstupujíc do elektriky, která jela kolem.

III.

Jiří Suk seděl ve své pracovně u stolu, nakloněn s podepřenou hlavou nad rýsovací deskou, na níž byl napnut nějaký plán stroje. V pravici držel tužku, jíž jezdil v myšlenkách po okraji papíru.

Marně se však snažil, aby myšlenky soustředil na svoji práci, na vynález zkázy a záchrany, jak jej nazýval; vždy do spleti těch různých koleček, drátků a pák vedrala se mu dívčí hlava vroubená věncem načechraných kaštanových vlásků a modré oči dívaly se na něj vážně, prosebně.

Vzpomínal na včerejší schůzku s ní. Ještě stále zněl mu v sluch její milý hlas, avšak slova, jež z malých úst vycházela, dopadala tíhou.na jeho duši.

„Ne – Jiří! Nemohu tě míti ráda – nesmím! slyšíš! – nesmím! Svědomí mé mi to nedovolí! A kdyby moje srdce mělo pro moji lásku k tobě vykrvácet, nechci tě takového, jakým jsi nyní. Prohlédni! Probuď se! Ničím mně ten zločin neomluvíš. Namáhat ducha na přístroj k vraždění lidí je ohavný zločin! Vím, že jsi jinak dobrý člověk. Vím, že to snad myslíš i dobře, ale láska ku Kristově pravdě je bezkompromisní. Chceš–li, abych tě měla ráda, stojíš–li o moji lásku, musíš toho nechat, zničit stroj i plány a musíš mně slíbit, že navždy takových věcí zanecháš. Musíš mně slíbit, že nikdy zbraň proti lidem nepozvedneš, že odepřeš každou službu k vraždění lidí sloužící, a pak teprve ti uvěřím, že máš mne vskutku rád, pak teprve získáš moji lásku.“

„Zítra odjíždím na náš kongres do Chicaga. Za týden se vrátím. Potom mně můžeš sdělit, jak jsi se rozhodl. S Bohem!“

Stáli již u domu, kde bydlela. Podala mu ruku. Uchopí! ji oběma rukama a dívaje se jí do očí, zašeptal: „Nezapomeneš na mne?“

„Ne! budu v myšlenkách stále u tebe a budu se modlit, abych tě získala pro svatou pravdu – a pro – sebe!“ vydechla; stiskla mu ruku a zmizela v průjezdě.

Potácel se domu jako opilý. V hlavě mu hučelo, nebyl schopen myšlenky. Zabočil do postranních ulic, kde potkával dvojice šťastných milenců, tulících se k sobě. Jejich úsměvy rozjitřovaly ránu, kterou mu zasadila ta, jíž měl tak rád. Jak byli šťastni všichni tito mladí lidé. Podléhali kouzlu májového večera a nekalili si jej žádnými problémy. Pravá láska nefilosofuje, – neklade žádné podmínky. Ne! Ona mne nemá ráda. Kdo miluje, je shovívavý, ohleduplný. – Co ze mě chce udělat! co ze mě chce udělat! Mám v sobě zapřít přirozenost lidskou, mám zapřít rozum, svoje mužství, svoje povinnosti občana ku státu, k národu, ke svým drahým, a oddat se naprosté, nepřirozené pasivnosti. Vždyť Kristus vzal taky na to karabáč a vypráskal kupčíky z chrámu. A náš veliký Hus! *„Slabých tlačiti nedejte!“* Co je to? Zbavit je útisku silných! zase jen boj. Jeho boj proti Němcům, kteří se na úkor domácího živlu drze roztahovali. „Nebuďte psy! buďte lvy!“ byla jeho plamenná slova, kterými podněcoval Čechy k boji proti nim. „I ten pes svůj pelech brání proti cizímu vetřelci, vyžeňte tu zpupnou čeládku, která zneužívá našeho pohostinství!“ – a byl to muž dobrý, čestný a měl taky toho Krista v srdci. Ne – ne! bránit se není hříchem, a když mi někdo pobije celou rodinu, nebudu jej za to objímat – to je čiré bláznovství – ne – to je zločin! To je učení šílenců – samovražda! – extrém! – výkyv z normálního běhu! a ten příroda netrpí a sama jej hned vyrovnává. To jsou zákony Jeho. – Dala mně ultimatum. Chelčický, anebo Žižka? Láska k ženě, anebo k vlasti? Přecitlivělost – anebo zdravý rozum? Ne – a tisíckráte ne! – Já též chci ženu silnou, zdravou samici, která by mně rodila zdravé silné děti a ne nějaké duševní mrzáky!“

Napřímil se a rázně vykročil k domovu. Zdálo se mu, že našel konečně nějaká dvířka z té pasti, která jej svírala se všech stran a ohrožovala jeho samolásku. A ve svých myšlenkách bičoval dál své svědomí a srdce.

„Mám si založit rodinný krb a otevřít jeho dveře dokořán každé sběři! Host do domu – Bůh do domu! A pak takový lotr mě v noci okrade a podřeže mi ještě krk. Chacha–cha! To je blázinec! čirý blázinec! Anebo hned si ten krb rozrušit sám, odepřít vojenskou povinnost, nechat se zavřít a rodinu vydat všanc hladu a bídě. A když nadejde chvíle, kdy odvěký nepřítel pohrne se do země, aby nám vzal vše, co je nám svaté, co naši předkové po tisíciletí uhájili a krví svojí posvětili, mám si založit ruce a dívat se na to a říkat jen: Alah il Alah!“

Bylo již dosti pozdě, když došel domu. Rodiče a sestra již spali. Otevřel tiše dveře do předsíně a vklouzl do svého pokoje se zvláštním vchodem.

Dlouho nemohl usnout; krev mu bušila do spánků a myšlenky jako mýdlová zpěněná voda s praskajícími bublinami šuměly hlavou. Divý stesk dral se mu do srdce a stahoval mu hrdlo.

Když konečně usnul, zpěněné praskající bubliny šuměly dále; avšak bez kázně, nevázaně. Vyvěraly z podvědomí.

Byla tmavá noc. Šel Melantrichovou ulicí a zahnul pod loubí proti orloji k Staroměstskému náměstí. Tonulo ve tmě a jen silhoueta Husova týčila se matně jako šedý přízrak nad shluky par, válejících se při zemi.

Náhle nad hlavou Husovou zazářilo magické namodralé světlo, jež osvítilo celou tu skupinu bronzových postav, stojících na žulové skále. Pojednou zdálo se mu, jakoby postavy ty oživly. Ale ne! obrovité postavy lidí ze šestnáctého věku stály neochvějně kolem velikého kazatele. To, co se tam hemžilo, byli

malí lidé dvacátého věku. Vždy zjevili se z temného stínu a sbíhají se ze všech stran k světlu na žulovou skálu, jako by vyvstávali ze země. Ve středu hloučku stál muž, převyšující o celou hlavu ostatní a všichni k němu upírali zrak.

Hrobovým tichem rozlehl se jeho hlas daleko slyšitelný:

„Bratři a sestry, modleme se!“ Obrátil tvář svoji k zdroji světla a všichni kolem poklekli. „Mistře náš! K tobě se utíkáme v těžké hodině. Pusto a temno je v naší vlasti. Prozáří jasem svým celou naši svatou zem, osvěť ledví všech pobloudilých a probuď v srdci jejich lásku k pravdě, za kterou jsi život položil!“ – – pojednou od Celetné ulici zarachotily kroky v rytmickém tempu a na náměstí nastupovali v dlouhé nekonečné řadě vojáci s nasazenými bodly na puškách. V čele jel důstojník na koni. Obešli celé náměstí a utvořili čtverec kolem pomníku. Skupina modlících se mužů, žen a dětí, jako by neslyšela a neviděla, co se kolem děje. Hlas kazatele rozléhal se nastalým tichem dále, jen se Sukovi zdálo, jako by postavy ty rostly a dostupovaly výše a mohutnosti kovových těch postav z šestnáctého věku.

Důstojník na koni popojel blíže, šavle se zaleskla, řízný povel a četa vojáků v rozvinuté řadě nastoupila k pomníku.

„K palbě zbraň! K líci zbraň! Pal!“

Salva zahřměla a skupina klečících obrů se slehla k zemi.

„Bídáci!“ – zařval Suk – „co jste to udělali?“ a rozběhl se k pomníku. Prorazil řady vojáků a hnal se na důstojníka. Již k němu dobíhal, když v tom socha Husova se nahnula a s ohlušující ranou dopadla na vojáky blíže stojící. Přerazila se na dva kusy a spodek zalehl důstojníka i s koněm. Hlava s magickou září odskočila od trupu a světlo glorioly s neztenčenou

intensitou ozařovalo příšerné divadlo. Suk se rozběhl na žulový podstavec a s hrůzou pozoroval, že ve skupině mrtvol leží Eva, s prostřelenou hrudí. Sehnul se k ní a vzal hlavu její do dlaní. Otevřela oči a bledé rty se pohnuly. „Jiří! pamatuj na naši „ nedořekla. Oči se obrátily v sloup a rety zmlkly navždy.

Tělem jeho zalomcoval křečovitý pláč; vtom padla rána a Jiří cítil palčivou bolest u srdce. – Probudil se. Chvíli se díval vytřeštěně kolem. „Díky Bohu, byl to jen sen.“ Kolem ticho – klid, jen kyvadlo nástěnných hodin odsekávalo stejnoměrně, odměřeně, ždibce času. Otevřeným oknem zalehlo do pokoje s výše výstražné zahoukání nějaké vzducholodě a pak již jen srdce uklidněné bilo se strojem času do taktu.

Nyní seděl nad svými plány a energickým pohybem mávl rukou jako by chtěl odehnat rušivé myšlenky. Byl již zase svůj. Zapálil si cigaretu, oblekl si plášť a dal se do práce.

IV.

Pátý den po odjezdu Evy do Ameriky, sešel se Suk s medikem na náměstí Republiky.

„Na zdar! Co děláš! Již jsem tě dlouho neviděl,“ tázal se medik Suka, tiskna mu ruku a dívaje se mu pátravě do tváře.

„Chelčický, anebo Žižka?“

„Žižka! Palcát je již hotov. Zítra jdu k ministru národní obrany.“

„Přeji ti mnoho zdaru. Jsi nějak přepadlý.“

„To je od nevyspání. Pracoval jsem na modelu poslední dny dlouho do noci. Kam jdeš?“

„Do nemocnice. Mám službu, na zdar!“

Hronek vsedl do elektriky a Suk ubíral se Celetnou ulicí k Staroměstskému náměstí, zabrán v myšlenky.

Neměl ani tušení, že ve vzdálenosti asi třiceti kroků sleduje jej nějaký muž, podle vzezření cizinec, v cestovním úboru, s plánem v ruce, který si prohlížel se zdánlivým zájmem pozoruhodnosti města, ale Suka nespouštěl při tom s očí. Na náměstí, při pohledu na Husův pomník vzpomněl si Suk na děsivý sen a již se vzpomínky na Evu vybavovaly jedna za druhou.

„Co asi v tuto chvíli dělá? Zdalipak vzpomíná na mne? Bude asi překvapena, až se dozví o mém záporném rozhodnutí.

Zašel kolem pomníku k Dlouhé třídě, a když se vybral z myšlenek, stál před Novým Jerusalemem. Zamlkle dívala se okna domu do ulice. Žádný odlesk života nejevil se v nich. Jen dole v jednom okně při zemi mihla se šedivá hlava stařeny a zase zmizela.

Suk stál chvíli nerozhodně na chodníku před domem a pak zvědavostí puzen vešel do domu.

Cizinec přecházel na druhé straně náměstí po chodníku, a když Suk zmizel za vraty, díval se upřeně ke vchodu.

Stařenka přivítala Suka jako starého známého.

„Co je nového, paní Vlasáková, máte nějaké zprávy z Ameriky? Kdy přijedou z kongresu zpět?“

„Právě dnes dopoledne došla zpráva, že se vrátí delegáti v sobotu večer do Prahy.“

„Co je s panem tajemníkem? pustili ho již?“

„Kdepak! všechny intervence byly marny. Vláda postupuje proti nám příkře. Můj vnuk je již zavřen od října minulého roku, že odepřel nosit zbraň.“

Stařence vyhrkly slzy z očí. „A hoch je statečný. Naše víra ho sílí. Má tam druhů v utrpení více. Zavezou prý je na Novou Guineu do diamantových polí, které vláda převzala od společnosti do své správy.“

„To je velice dobrý tah od vlády,“ – poznamenal Suk, „zde se zbaví nebezpečných rebelů, a tam získají

pracovité a laciné dělníky a spolehlivé lidi, kteří nekradou. – A jak se daří rodinám těch rebelů?“

„Ty podporujeme morálně i hmotně společně všichni, jak můžeme a pokud síly stačí.“

„Zde vezměte též ode mne malý příspěvek,“ – pravil Suk, podávaje stařeně padesátikorunu, kterou ona s díkem za spolek přijmula.

„Tak Eva se vrátí pozítří,“ pokračoval v myšlenkách Suk, když se ubíral k domovu. „Kde asi je nyní – připadá mně to, jako by byla vzdálena již několik měsíců, jenom aby pak nepřišla do konfliktu s úřady. Mluví také na schůzích a ta zvýšená pozornost vlády k jejich nebezpečnému učení dává tušit, že se schyluje k bouři a že půjde proti nim bezohledně, aby nepodlamovali sílu obrany.

Musí tak býti – ale je to přeci jenom divné, ubíjet dobré lidi, vlastní lidi, svou krev, protože se jim příčí zabíjet.

Ale jsou to slaboši – a slaboši nemají zde místa. Jen silným jedincům a silným celkům náleží zítřek. Život je boj a vzdávat se boje znamená vzdávat se života. Tak je psáno v knize přírody! – a to je taky Jeho Bible! Každé stéblo trávy zápasí o kousek svého místa na zemi a všechna zvířata v přírodě ubíjí své slabé druhy, aby zůstal silný rod. Boj je klad života – a tam to jeho zápor.

Co se tak ohrazoval Suk hradbou z cihel cementové logiky, vyplaval na povrch studnice moudrosti ze dna podvědomí nakyslý pramének: Ne! lidé, kteří dovedou pro svoji ideu trpět, obětovat vše a postavit se pro ni i ke zdi, nejsou slabochy – slaboši jsou ti, co do nich na komando střílí; oni jsou hrdinové, páni, a tito jsou zbabělci, otroci, poslouchající jen své pudy, anebo karabáč. Když mohou, tak se ulejou, a když ne, tak střílejí – i do svých bratrů.“

„Ale kázeň musí být!“ – utrhl se Suk na svědomí, – a když se jedná o zájem celku, ustupuje zájem jednotlivce do pozadí. – Kdyby byli tehdy „čeští Bratří“ místo trpného fňukání vzchopili se k odporu, popadli klacek a vymlátili cizí holotu ze země, nemuseli se dožebrávat cizího chleba. Zrovna tak jako Indové. Bylo jich jako much a oni jen spínali ruce k nebi. A nebýt Číňanů, kteří je zbavili Angličanů, spínali by tam v otroctví ruce podnes.“

Suk se napřímil, pln uspokojení, jak svědomí zakřikl a rázným krokem bral se k domovu.

Cizinec s plánem v ruce, vykročil rázně za ním. Na Staroměstském náměstí vskočil Suk do elektriky a cizinec se musel pustit do běhu, aby zastihl již rozjetý vůz. Vskočil do vlečňáku. Projeli rozšířenou Železnou ulicí, širokým Můstkem a po Václavském náměstí na Vinohrady. U náměstí Krále Jiřího vystoupil Suk z vozu a zašel do městského sadu, kde zmizel v jednom domě.

Cizinec odskočil k blízké telefonní budce, a když odtelefonoval, sedl na lavičku v parku, odkud bylo viděti k Sukovu bydlišti.

Po záplavě Žlutých, jejichž konkurence ve výrobě dolehla též těžce na otce Sukova, řezbáře, ocitla se celá rodina v tísni. S čínskými řezbáři, kteří prováděli úžasné práce poměrně za babku, Suk konkurovati nemohl. Byl nucen nechati uměleckého řemesla a ohlédnouti se po jiném zdroji obživy. Obdržel místo v továrně na radiové přístroje firmy „Budinský“, jejíž výrobky razily si svoji jakostí cestu i za hranice.

Svojí inteligencí a pílí získal si záhy přízeň svého šéfa a stal se mistrem v oddělení, kde se připravovaly dřevěné součástky aparátů.

Po vyhubení Žlutých, v době, kdy syn továrníka, Oldřich Budinský, stal se společníkem firmy a jehož zlepšeným vynálezem k přenášení obrazů na dálku radiem rozšířila se továrna na prvotřídní světový

podnik, byl syn Sukův, Jiří, v závodě v učení jako mechanik, ku kterémuž oboru projevoval velké nadání, a stal se později konstruktérem v teleskopickém oddělení.

Jeho vrozený sklon k tvořivosti a silně vyvinutý cit vlastenecký přivedly jej k pokusům o vynález válečný, vraždící, neboli, jak sám jej nazýval, „obranný“. Znělo to nevinněji.

K uklidnění svého svědomí i svých nejbližších, kteří o jeho plánech věděli, říkával: „Celý svět zbrojí. Pokládají–li za nutno veliké státy a národy zabezpečit si svoji existenci zbraněmi, tím větší důvod k tomu mají státy malé, slabší. Nesmíme proto zůstati po zadu. My Čechoslováci s naší nešťastnou polohou rozlezlých hranic, obklopeni nepřáteli, máme tím více důvodů čelit nebezpečí přepadu. A konečně každý nový vynález v oboru válečném je stupínkem k znemožnění válek vůbec.“

Zde již si Jiří zafixloval s těmi důvody obhajoby zlého činu, ale srdce drahých milých je vždy shovívavé a tím více tam, kde důsledek činu toho přináší zatím jen – zisk.

Poslední dny, kdy vynález dokončoval, vzal si Jiří dovolenou, by mohl urychliti zhotovení modelu a předvésti jej ministru národní obrany.

Po večeři, při níž se hovor točil kolem vynálezu, zvedl se Jiří od stolu. „Udělám ještě jednu generální zkoušku,“ – pravil otci, – „model sice bezvadně funguje, ale chci míti absolutní jistotu, abych tam zítra při předvádění nebyl uveden v rozpaky.“

Mezitím co konal Jiří ve své pracovně, jejíž dvě okna vedla do sadů, přípravy k poslední zkoušce, na druhé straně sadu ve dvanáctém patře mrakodrapu otevřelo se okno, v němž objevil se muž s kukátkem u očí, který se upřeně díval přes sady do oken Sukova bytu.

„Je doma!“ – pravil muž přidušeným hlasem, aniž by se obrátil, – „připrav dalekohled.“

Muž odstoupil od okna, a usednuv do křesla, nespouště1 cíl s očí. Druhý muž přisunul k oknu veliký dalekohled hvězdářský na stativu a nařídiv jej na cíl, zašeptal: „Koná přípravy na zkoušku – poslední.“

„Ano!“ usmál se prvý, přisedaje k dalekohledu, – „poslední.“

„Je auto dole připraveno?“

„Ano, vše je v pořádku!“

– – – – –

Soumrak se snášel nad Prahou a okna domů zazářila jasnými světly. Sad svým vonným dechem májových květů omamoval srdce lidská a do šelestu listoví mísily se vzdechy milenců ukrytých ve stínu košatých stromů zelených loubí.

Jen na lavičce blíže telefonní budky seděl muž pokuřující z lulky, u něhož patrně kouzla májové noci minula se účinkem.

Již vzdechy v sadě dozněly, světla v oknech pohasla, jen dvě okna v druhém patře zářila do temna noci.

Od Fochovy třídy blížil se k lavičce zdáli nějaký stín.

„Jdu dobře k vodárně?“ ptal se neznámý muž, zastaviv se u lavičky.

„Ano, stodvacetsedm! – že jdeš, to je doba.“

„Už jedou!“

„Nejvyšší čas! – vzduch?“

„Čistý.“

Veliké kryté auto se zhasnutými světly tiše přijelo a zastavilo blíže domu, kde zářila dvě okna v druhém patře.

Oba muži od lavičky se rozeběhli, jeden nahoru, druhý dolů a zůstali státi na nároží ulic. Z auta vylezl muž ve sportovním obleku, s ochrannou maskou na hlavě, s tlumokem na zádech, rychlým krokem přešel

chodník a náhle začal vystupovat kolmo po zdi nahoru a u osvětleného otevřeného okna se zastavil.

Po chvíli se přehoupl do okna a zmizel v pokoji.

Náhle ozval se v sadě od shora uděšený pískot kosa.

„Patrola se blíží!“ zvolal do mikrofonu šofér. Pustil volant a sáhl do kapsy u kabátu.

Dva strážníci šli po chodníku a zastavili se u auta.

„Prosím vás, pánové, kde je zde číslo 927?“ tázal se šofér.

Jeden strážník vytáhl notes a listoval v něm. V tom něco zasyčelo a oba strážníci se svalili k zemi. Z auta vylezl druhý muž a pomohl šoférovi odkliditi obě bezvládná těla pod vůz.

Spokojené zahudlání kosa ozvalo se sadem a v okně, kde světlo pohaslo, objevil se muž, který se snášel rychle dolů, obtěžkaný velkým ručním kufříkem.

„Je to znamenitý hoch,“ zachechtal se, přisedaje k společníku, „složil nám to pěkně do kufru, abychom s tím neměli velkou práci.“

Sotva nasedl, rozjelo se auto velikou rychlostí vpřed, směrem k vodárně. Muž, stojící blíže Fochovy třídy na stráži, díval se ještě za autem, když náhle kolem něho projelo malé „torpedo“, které šílenou rychlostí hnalo se za autem. Byl to malý typ nového auta, který používaly jízdní hlídky stráže bezpečnosti k stíhání vozidel. Bylo vyzbrojeno samočinnou puškou a chráněno ocelovým pancéřovým krytem.

Seděli v něm dva muži. Torpédo projelo kolem sadů jako střela. Muž sedící vedle řidiče, díval se vpřed kukátkem. Ještě zahlédl, jak auto zahnulo po hlavní třídě vlevo směrem k Olšanům. Nyní nastala honba. Na hlavní třídě, lépe osvětlené, bylo auto dobře viděti. Vzdálenost mezi nimi se menšila.

Náhle zdálo se, jako by autu narostla křídla – skutečně – roztáhlo perutě jako orel a již k velikému úžasu obou strážníků odlepilo se od země, stoupajíc prudce vzhůru.

Několik výstřelů zarachotilo ulicí, ale auto nerušené zahnulo napravo k Vršovicům a zmizelo za domy.

„Proklatě! ti nám vypálili rybník, lotři! – Létací auto!“ vrčel strážmistr, – „honem zajeď k automatu!“

Za pět minut vyrazily z vinohradského, vršovického a žižkovského komisařství stíhací lodě pátrajíce po záhadném létacím automobilu, však ten se ztratil beze stopy.

Když se Jiří probral z mrákot, stál nad ním Hronek. Právě se chystal odejít z nemocnice z noční služby, když přivezli tam oba bezvědomé strážníky. Slyše, že byli nalezeni právě u bydliště Sukova, jat byl temným tušením a odjel ihned na místo činu. Nechal si otevřít dům a za okamžik viděl, že jej tušení nezklamalo.

Po marném zvonění a bouchání na dveře zatelefonoval na strážnici, a když vnikli do bytu, objevilo se jim zvláštní divadlo.

Jiří s otcem leželi na zemi u stolu a Věra s matkou seděly na pohovce, jako by dřímaly. Přivolaný policejní lékař s Hronkem přivedli je k vědomí. Po vdechování kyslíku a osvěžujícím nápoji vzpamatovali se všichni tak, že komisař mohl hned přikročiti k výslechu.

Sotva Jiří otevřel oči, zvolal, rozhlížeje se kolem: „Kde je můj přístroj?“

„Jaký přístroj?“ tázal se komisař.

„Můj vynález!“ Jiří vyskočil a začal běhat po pokoji hledaje marně ruční kufřík, kam složil součástky přístroje, než upadl v bezvědomí.

Výslechem zjistil komisař jen málo podrobností, jež nevrhaly žádné světlo do temna záhadných událostí.

Jiří ukládal s otcem, po skončeném pokusu, součástky stroje do kufříku. Oba stáli u stolu, obráceni zády k oknu. Věra seděla s matkou na pohovce, když vtom vletěla do pokoje oknem skleněná koule velikosti oranže. Věra jenom zahlédla, jak dopadla na podlahu a roztříštila se jako mýdlová bublina. Zvláštní zápach rozšířil se po místnosti a pak ztratili všichni vědomí.

„Jaký to byl vynález?“ vyzvídal komisař.

„Vojenský. Kombinovaný vrhač bomb na vzducholodě. Měl jsem jej právě zítra předvésti u ministra národní obrany,“ vykládal Jiří celý zdrcený.

Zájem komisaře stoupl o sto procent. Přiskočil k telefonu a spojil se s policejním ředitelstvím. Za deset minut byly všechny pohraniční stráže republiky v permanenci. Celý policejní, četnický a vojenský aparát byl uveden do pohybu. Strážné lodě křižovaly po obloze, na pohraničních silnicích a cestách byl zostřen dozor, ale létací automobil jako by se propadl do země.

V.

Na nástupišti ke vzducholodím na střeše hlavního nádraží procházel se Jiří, očekávaje příjezd lodi z Ameriky, kterou se vracela Eva s českou delegací z kongresu „Hnutí pro mezinárodní smír“, odbývaném v Chicagu.

Byla sobota, a proto na nádraží panoval zvýšený ruch. Přijížděli lidé z velikých dálek na neděli domů a zase jiní nasedali, aby vzlétli světa kraj. To slovo výlet v této době platilo v pravém jeho smyslu.

Po půlhodinném čekání, jež zdálo se mu věčností, zazněl signál, na oznamovací tabuli objevil se světelný nápis „Chicago–New York–Londýn–Paříž“ a za chvíli snášela se obrovská vzducholoď lehce jako holub na své stanoviště.

Proud pasažérů vyhrnul se z lodi a Jiří nedočkavě pátral v zástupu, kdy se zjeví ta, které bušilo jeho srdce vstříc. Konečně zahlédl ji v průvodu několika žen; již jej postřehla a kynula mu rukou na pozdrav a v příštím okamžiku tiskli si ruce a dívali se jeden druhému pátravě do očí.

Oběma zírala s očí láska, avšak veliký otazník zastíral její jas.

„Jak se ti dařilo na cestě a jak dopadl kongres! Mně to připadalo věčností, že nejedeš."

„Vskutku?" tázala se živě Eva a modré oči se jí rozzářily. „Cesta nám uběhla dosti příjemně bez všelikých nehod; ty nás stíhaly teprve na kongresu. – Půjdeme pěšky," přerušila řeč Eva, „je krásně a já se ráda projdu po té čtrnáctihodinové jízdě. Zavazadlo si nechám zde a pošlu si pro něj později."

Vyšli z nádraží a zabočili z náměstí Republiky do Truhlářské ulice, kde bylo klidněji, kam nedoléhal rušný život hlavních tepen veleměsta, kde bylo klidněji než v duších dvou mladých lidí, jež láska spojila a svědomí rozdvojovalo.

„Co jsi ty dělal, Jiří, po celou tu dobu mé nepřítomnosti! Jak tobě se dařilo!"

„Jak? špatně! Vzpomínal jsem na tebe, vadil jsem se v duchu s tebou, se svým svědomím, s rozumem, s citem, se svojí láskou a sebeláskou – s celým světem. – Potom jsem vše od sebe odhodil a šel jsem sám, zcela sám svou cestou."

Jiří se odmlčel a Eva, jejíž tvář zvážněla, vrhla naň pohled plný nepokoje a úzkosti.

„A došel jsi!" svezlo se jí ze rtů bezzvučně.

„Na okraj propasti!" pravil Jiří, dívaje se před sebe.

„Dodělal jsem svůj vynález a chystal jsem se, že jej předvedu druhý den v ministerstvu národní obrany. Však téže noci, kdy jsem dělal poslední zkoušku, byli jsme přepadeni, uspáni a vynález byl mi ukraden."

„Co sestra – rodiče? Nebylo jim ublíženo?“

„Ne! Lupiči pracovali solidně. Já to odnesl jenom boulí na hlavě při pádu na zem a otec s matkou a se sestrou vyvázli z toho šťastně. Otci se při pádu nestalo nic a matka se sestrou upadly v bezvědomí sedíce na pohovce.“

„Díky Bohu! – a co lupiči? Byli lapeni?“

„Policie je pronásledovala, leč marně. Zmizeli beze stopy. Byl jsem zdrcen. Celá moje dvouletá práce byla zmařena a ještě se toho zmocnili ti, proti nimž to mělo právě čelit. Chtěl jsem přispěti svojí hřivnou k obraně naší vlasti, abychom mohli uhájiti svůj rod, svoji zem, až nadejde hodina všeobecného zápasu, ku kterému se nezadržitelně schyluje, a svojí neopatrností dal jsem nepříteli do ruky zbraň a těžkou naši posici jsem ještě tím zhoršil.“

„Nic jsi, Jiří, nezhoršil!“ – zvolala Eva. „Naše strategická posice nemůže v případu války býti horší, nežli je. Tímto způsobem své vlasti neubráníme. Kdyby to nebylo tak absurdní, mohla bych tě potěšit poukazem, že není naše situace horší druhých. Dnes, až dojde k všeobecné řeži, bude lhostejno, zdali jsou hranice rozlezlé neb uceleny. Při dnešní technické dokonalosti dopravních prostředků hranice vůbec neexistují. Až to spustí – a nedopusť tomu Bůh – to nebude pravidelná válka, kde by se rozhodlo, kdo bude vládnout a kdo bude otročit. To bude jen všeobecné běsnění, které přinese jen všeobecnou zkázu. Pozemní vojsko nebude hrát roli žádnou. Boj se rozhodne pouze ve vzduchu. Žádný stát neubrání svých hranic. Dříve se bojovalo o průsmyky. To byly dveře do země. Dnes není dveří, není stěn. Boj bude zuřit deset tisíc metrů nad zemí. Za čtvrt hodiny po vypuknutí války může být nepřítel nad Prahou a rozbít ji na padrť. Postačí, když ze sto odhodlaných mužů dorazí na místo pouze dvacet. A takové čáky na

vítězství, vlastně na zkázu, mají všichni. Zde se ta lidská genialita pokroku dostane do slepé uličky.

Vidíš, Jiří! Já jenom nepochopuji jedno. Jsem jenom děvče a vidím tak jasně, kam to celé šílenství směřuje. Že jenom vy muži neprohlédnete! Tvrdí se, že žena není schopna logiky. Té že je schopen jenom muž. Zde je vidět, jak ta vaše logika vypadá.

V čele států mají být mužové nejschopnější, osvícení. Ukaž mi jednoho z těch dnešních dvaapadesáti, který by se vymykal z té běžné úrovně a měl tolik rozumu, odvahy a síly, aby prolomil ten krunýř hlouposti a mravní bídy, který tak těžce doléhá na celý svět, a dovedl sugestivně přesvědčit, strhnout svůj národ na tu jedinou cestu pravdy, která může jedině zavésti jej a celý svět ku spáse.

Pohleď jen, co militarism pohltí peněz. Na kulturní potřeby jich není stále dosti, a na ničení hodnot je jich všude nadbytek. Poplatníci přímí i nepřímí prohýbají se zas pod tíhou daní, z nichž přes polovinu přijde úplně nazmar. Je v tom logika?

Ale ne! to prý musí být! pustit z ruky nůž, to prý nejde! Co pak jsme skutečně na tom světě všichni jen smečka podlých lotrů? Věříš tomu, Jiří? Ne! a tisíckrát ne! To je víra jen duševních mrzáků!“

Eva byla v ohni. Tváře se jí zbarvily nachem a oči jí plály žárem svatého zanícení. Jiří šel mlčky vedle ní, a slova její dopadala na duši jeho jako řeřavé uhlí. Chvílemi mu kolem koutků rtu zaškubalo jako v křeči a v oku jevil se matný záblesk odporu, avšak Eva nedala mu času sebrat síly a bičovala dál duši jeho, zmítající se nerozhodně mezi dvěma póly.

„Představ si, Jiří, že by celý národ náš vzal pravdu Kristovu za svou a měl tolik odvahy, že by se postavil v čelo celého světa, šel příkladem napřed a úplně odzbrojil. Jaký by byl toho důsledek! Zraky celého světa obrátily by se k němu. Kdyby miliardy dosud

vyplýtvané na vydržování armády a na zbrojení, obrátil na věci užitečné pro dobro všech; kde bychom dnes byli! O sto honů před druhými.

Dech se ti tají při myšlence, že by národ měl pustit nůž a ruky, a stát zde před celým světem bez obrany, viď! Myslíš, že by měli druzí tu odvahu, vrhnout se na bezbranný národ, který nikomu neubližuje a znásilnit jej, ujařmit, vzít mu svobodu?

Myslíš, že by ty massy lidu za hranicemi, úpící dosud pod jhem militarismu, neporovnávaly a nepřemýšlely? Že by se nechaly hnát, aby bořily to, co je dobré, a hájily to, co je špatné?

Myslíš, – i kdyby nepřítel vtrhl do země – že svět by se klidně díval na to a nevzchopil se k bouři odporu proti takovému zločinu? Myslíš, že by lid tam venku neprohlédl tu šalebnou hru demagogů a že by neřekl: Když to může jíti tam bez vojáctví, proč by to nemohlo jíti u nás?

Ne! svět není pouhá putyka rváčů; to z něj dělají jen lidé nepoctiví, neupřímní – komedianti! Lid je v jádru dobrý a svědomí jeho jen dříme. A ti všichni, kteří kroky jeho vedou, bojí se to svědomí vyburcovat, aby nebyli prohlédnuti, že hrají se znamenanými kartami. A proto naše učení lásky a pravdy je tak pronásledováno! Proto naši stoupenci v žalářích trpí a všechny vlády tu naši persekuci úzkostlivě tají, aby se svědomí mass nepobouřilo. A i ta naše žurnalistika je ve vleku fixlařů pravdy. Máme spoustu listů svobodomyslných, demokratických a volnomyšlenkářských, a jak se různé ty časopisy jmenují, ale když před třemi roky odbýval se náš kongres v Praze a žurnalisté byli pozváni na schůzi, nedostavil se z nich ani jediný! Slyšíš, Jiří? Ani jediný, a ti lidé mají odvahu psát oslavné články na Husa a na Komenského.

Vidíš, Jiří, ty jsi se namáhal vynálezem přístroje na zabíjení lidí, třebaže s dobrým úmyslem na obhájení vlasti, jak jsi to nazýval, a on ti to nějaký člen druhé vlasti ukradl. A zase naše vláda vysílá svoje lidi, aby kradli jinde takové věci. Je to všeobecná zlodějna ve jménu vlasti. Necítíš celou tu ubohost, nemravnost takového konání? Bylo by to směšné, kdyby to nebylo tak tragické. Není to urážka všeho lidství? Kopnutí pravdě ve tvář?

Jiří! Zanech těch věcí, a pudí–li tě již tvůrčí duch k práci, obrať jeho zřetel k věcem užitečným pro dobro všech, a ne pro jejich zkázu. Vynálezci vražedných přístrojů jsou katani lidstva a hrobaři kultury! Nežel toho, že ti byl tvůj vynález uzmut, a odčiň to zlo, které jsi na lidství spáchal.

Jiří! Buď mužem, celým mužem, neboj se pravdě pohlédnouti ve tvář a vzíti ji za svou, buď velkým a silným, jako jsou ti naši hoši a muži, kteří neohroženě za pravdu a lepší bytí člověka trpí. Svěř se Nazaretskému, on je nejvěrnějším přítelem, který nikoho nezklame. Jsi Slovan, jsi Čech. Nech srdce svoje tlouci pravým slovanským, lidským tlukotem, jak ono si žádá, a nenech na sebe působiti vlivy ciziny, neblahými, v jakých tone celý svět.

Ti naši lidé, Komenský, Chelčický, Čeští bratří, to nebyli žádní slaboši, jak se mnohým a snad také tobě zdá, to byli lidé silní, velcí, praví obři, kteří převyšovali, přerůstali celé pokolení a předstihovali lidstvo o celé věky. Že svět je utloukal a že svět je dosud utlouká, svědčí jen o veliké jeho mravní bídě, a celé to hlásání o osvětě, kultuře a pokroku je jen planou, pustou frází.

Zbabělost! Nic jiného než zbabělost je to, těch mass i těch tak zvaných vzdělaných vrstev! Dobře to vyjádřil náš veliký básník v „Písních otroka“:

„a já volám: dál dopadej, biči! řež tu láji víc – –“

To platí dosud! Ano! nic jiného není dnešní lidstvo, než zbabělá láje, – od shora až dolů. Pro pár zištných vykořisťovatelů, pro svůj zdánlivý momentní prospěch nechá sebou vláčet, orat a hnát se do vlastní zkázy.

Je sice všeobecný nářek na mravní úpadek, ale všichni, jednotlivci i politické strany, ukazují prstem jeden na druhého, ale žádný nemá té mravní odvahy začíti mravní očistu u sebe a ve vlastní straně. V tom právě spočívá celý ten nezdar lidstva a v tom právě spočívá velikost a mravní síla charakteru u našich bratří a sester, a jen ta může světu přinésti spásu.

Rozhodni se, hochu můj, podstup ten boj v sobě, neříkej mi nyní ano – nebo ne! Je to boj těžký, rozmysli si to vše dobře, uvažuj, naslouchej tlukotu svého srdce, hlasu svého svědomí i rozumu a pak mi sděl své rozhodnutí, na kterém závisí i štěstí moje.“

Eva celá rozpálená, rozrušená, podala Jiřímu ruku a dívajíc se mu do očí, naklonila se k němu a nabídla mu svoje rty k polibku.

Jiří ji sevřel do náruči a v dlouhém polibku dával první zástavu své lásce. Ještě ruky stisk, se rtů sjel dušený pozdrav „s Bohem!“ a Eva zmizela v domě.

KAPITOLA XXIV.

V hospodě „U Techniky“ po sedmnácti letech.

Sešel se tam kroužek volnomyšlenkářů, kteří před sedmnácti lety jako studenti zde rozjímali o záhadách života. Dnes měli jej již z velké části za sebou, a běh žití, jeho překotné události, opravil a překotil tam mnohé názory, jež tehdy zdály se tak správné.

Sesedli se kolem vyhrazeného stolu a v prvé chvíli vraceli se ve vzpomínkách k památnému dni, kdy camelot z ulice vyrušil je ze zábavy výkřikem: „válka s Čínou!“

Sedmnáct let bylo tomu, kdy Žluté nebezpečí obemklo svými chapadly celý svět, a dnes nebylo po něm ani stopy. Pět roků uplynulo od té doby, kdy moderní vyhlazovací válka pohltila celou tu silnou raçu, a všichni měli v duši ještě plno živých dojmů na ty dny hrůz, kdy před jejich očima hynuly celé hekatomby starců, mužů, žen i dětí, jak zákony kázaly jim.

„Kde je Kutina? Nevidím ho tuto!“ – tázal se Petr Skála s nezbytnou lulkou v ústech.

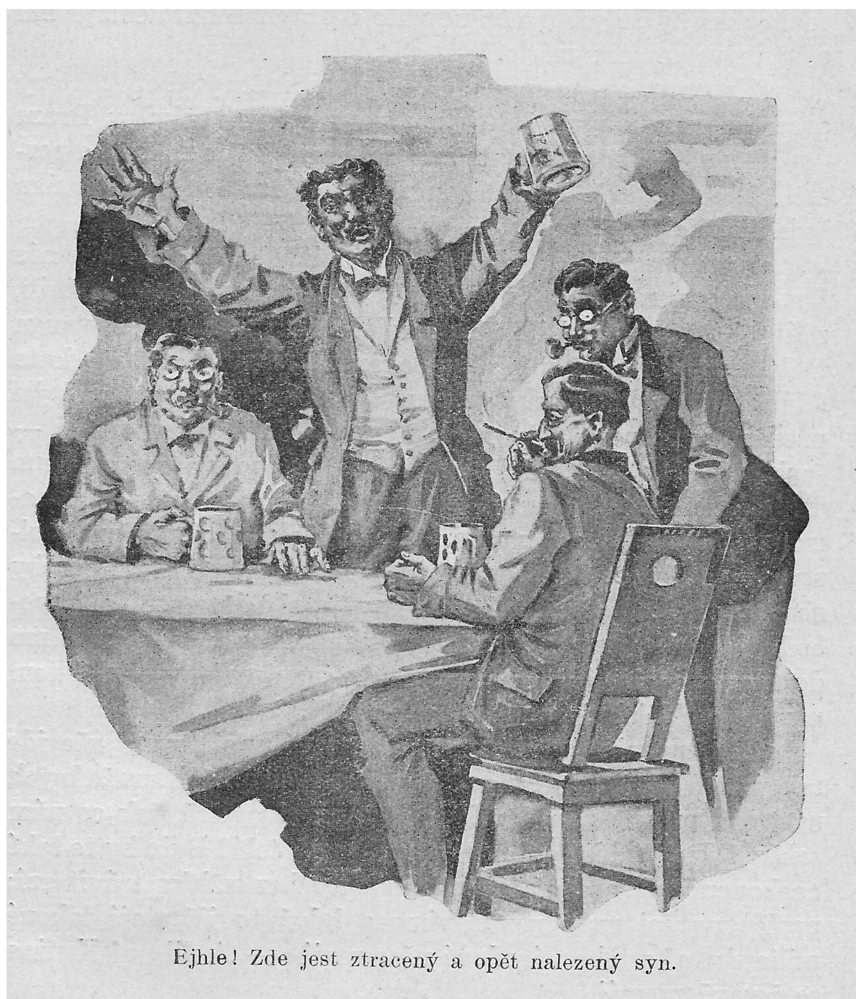
„Ten žalmista!“ zvolal vždy elegantní advokát Karel Tichý, – „jinaké jsou cesty jeho, jimiž se béře k témuž cíli jako my. On dnes pln víry v život posmrtný, zhrdá všemi dary země a trénuje se na pouť dalekou, do tajemné Nirvány, kam vzletná duše jeho cílí.“

Vtom se otevřely dveře a Antonín Janda, chemik, vzkřikl, ukazuje ku vchodu rukou: „Ejhle! Zde je ztracený a opět nalezený syn!“

Ve dveřích se objevil Kutina, filosof, který zvolal vesele: „Zdrávi buďte, hříšníci nenapravitelní! Činím dnes výjimku, jda do síně temnot, plné omamných jedův, kterými svoje bolavá nitra, po pravdě volající, přehlušujete, věda, že u zdrojů čistých bych vás nenalezl."

„My pařezy jsme příliš staré k ohýbání a všeliké nové roubování by se již u nás neujalo," pravil Skála, dělaje mu u stolu vedle sebe místo.

„Vzpomínáme právě dob," – pravil inženýr Pešek, který pracoval v lidiových dolech v Čangu a nyní trávil v Praze dovolenou, – „kdy

Ejhle! Zde jest ztracený a opět nalezený syn.

Žlutý tajfun zabouřil celým světem a roztočil Západní svět k tanci, k němuž i jazz–bandová muzika byla slabá.“

„Ano! Tehdy po té kolosální porážce „Bílých“, kdy nás hnali jako nezvedené kluky domů, aniž by nám vlasu zkřivili, zdálo se v první chvíli, že ústy jejich presidenta Wu–pej–wanga Bůh hovoří, ale již v příštím okamžiku bylo vidět, že je to „ďáblův trik“, obrovský

podfuk a lstivý ten Asiat měl již předem vypočteno, kdy nám dá na té veliké šachovnici – šach mat.“ Skála se odmlčel a zavlažil hrdlo notným douškem.

„Jenom že k tomu poslednímu tahu nedošlo,“ – poznamenal filosof Možný, nyní Ph. Dr. rada v ministerstvu školství, – „a ten veliký masakr po dvanácti letech Žluté poroby

zbavil nás toho strašlivého jha a přinesl nám zase naši svobodu a“ – – „a přinesl nám požehnání Boží!“ – vpadl mu do řeči klidným hlasem filosof Kutina ironicky se při tom usmívaje. Všichni se k němu obrátili.

„Teď po ubití Žlutých jsme zase pány situace a vše jde tak, jak si přejeme. Kanónů a všelijakých jiných vražedných nástrojů má již zase každý stát plná skladiště, tak co nám schází? Jen se dát do toho; nemyslíte, přátelé? Bylo by to také neekonomické, nechat takové hodnoty bez užitku trávit rzí; proto ty věci snad nevyrábíme, a když to již stojí takové miliardy, ať z toho národové něco mají.“ – A filosof Kutina se řezavě zasmál.

Všichni zaraženě naslouchali.

„Moudrost Páně jest nevyzpytatelná a hloupost lidská taktéž. Ale vše jde přesně podle Jeho programu. Svéhlavost a vrtohlavost se vyžene z hlav nezvedených děti jen metlou, kterou si samy na sebe upletou. Dnešní lidstvo mně připadá jako stádo idiotů nebo divochů, kteří si pohrávají s nebezpečnými hračkami, a až to vybuchne, bude se ozývat na všech stranách jen řev – zvířecí řev – a nikde nebude slyšeti lidského hlasu. Ten se ozve pak, až bude pozdě.“

Filosof se odmlčel a napil se jablečné šťávy. V místnosti bylo ticho a všichni upírali zrak na řečníka z „Nového Jerusalema.“

„Mnohdy zdá se ledaco na světě nelogické, ale souhrn všech dějů je jen jeden neúprosný řetěz logiky, zkutý i z takových článků zdánlivě nelogických.

Dvanáct roků vlály s citadel bílé prapory. Dvanáct let trvalo to intermezzo tragikomiko. Za pět roků dohnali jsme, co jsme tehdy zameškali; a dnes jsme zase tam, kde jsme byli před sedmnácti lety. Ale ne! my jsme vlastně udělali obrovský pokrok. Utloukli jsme v několika dnech pět set milionů lidí. To je přeci rekord – ne? A takové hloupé žerty, jako si dovolil vůči nám před sedmnácti lety čínský president, my opakovat nebudeme. Na to jsme my, bílí, příliš vážní. To bylo asiatské uličnictví!

Dnes tedy jsme ve své kůži a vy dva,“ – pravil obraceje se na Skálu a na Jandu, – „kteří pracujete ve zbrojovce, mohli byste nejlépe dosvědčit, že se o nás pan president i s vládou dobře starají, aby se nám nic nestalo. Padesátdva států je dnes na světě a ani jeden president nebo král a ani jedna vláda se neodváží vzít si to na svědomí, aby zbavili národ nutné sebeobrany, která ovšem pohltí padesát až osmdesát procent státního rozpočtu, ale za to můžeme bez starosti spát – nemyslíte, přátelé?“ a filosof se zase řezavě zasmál.

„To by ale taky byla sebevražda, zbavit se nutné sebeobrany,“ namítl Skála.

„Inu ovšem, že by to byla sebevražda; proto jsme všichni na celém světě po zuby ozbrojeni. Také není dnes naprosto třeba skončit sebevraždou. Tu přátelskou a bratrskou službu zkrátit si věk, prokážeme si všichni navzájem. Dnes, díky ohromnému pokroku věd technických a hlavně díky velkolepému vynálezu Žlutých, jehož jsme se po jejich ubití zmocnili, ovládáme s naprostou jistotou vzduch, takže bleskurychlé přesuny milionových armád a zničeni měst a osad v několika vteřinách je nám hračkou. A dnes máme záruku, že se nám do toho

žádný pitomý Číňan nebude plést, až to spustíme, a že neustaneme dříve, dokud tu bohumilou práci nedoděláme. A doba ta je nedaleká, přátelé, dočkáme se jí, doufám, všichni ve zdraví; jenom že tentokráte málo nás se ve zdraví dočká toho konce. Ale za to ti, co to přečkají, odloží meč navždy a po celém světě bude se ozývati jen šalmay věčného míru. Neboť až zazní válečná polnice k všeobecnému běsnění, až zaplanou požáry ve všech Babelech i posledních vískách v celém světě a lidé budou klesat k zemi zasaženi dusivými plyny a vražednými paprsky v celých massách a za strašlivého řevu budou bezmocně pobíhat jako stádo pitomých ovcí a budou zmírat v sutinách budov, pak i v té lebce největšího idiota zasvitne záblesk rozumu, ale bude již pozdě. A v těžké té hodině, kdy všichni poznají, že jsou s tím pyšným, hrdým, nadutým rozumem v koncích, nastane v duších těch trosečníků kultury veliký přerod a Kristus vejde v srdce jejich. Pak shledají všichni k velikému úžasu, že lze bez kanónů žít.“

„Líčíš to příliš černě,“ poznamenal advokát Tichý, „neděs nás zbytečně a nekaž nám náladu, to by nám pak ani pivo nechutnalo.“

„Jen se nabumbej, doktůrku! – nabumbej! dokud je,“ smál se filosof, „potom ho již nebude míti kdo vařit. Pak se budete musit dáti vy nedopitové na pokání.“

„No – no! ty děláš jako by měl přijít konec světa,“ – pravil doktor Krátký, chirurg podolského sanatoria, – „tak zlé to snad nebude.“

„No – víš, Oldříšku,“ – začal Petr Skála, když rozdýmal svoji lulku, – „daleko on náš filosof od pravdy není. Já sice také činně spolupůsobím na tom zločinu, ale Bůh mne netrestej, bude to ošklivé – moc ošklivé – při naší nátuře „bílých“ zakousneme se do sebe jako

buldoci a ty konce, jaké budou“ – – – vtom ozval se dutý hlas, jako ze záhrobí:

„Konce budou horší počátků! Znamení veliká budou na nebi i na zemi, lidé budou strachy schnout, slunce zrudne, měsíc pohasne a kvílení veliké nastane. Dnové vaši jsou sečteny, a proto vzpamatujte se, dokud je čas a pijte, neboť s rozumem i sudy pivní vyschnou.“

Hospodou zabouřil rozpustilý smích.

Advokát–břichomluvec byl odměněn potleskem a v cinkotu sklenic zaburácela hymna pijácká:

Kdyby nám pivečko umřelo,
co by tu sirotků zůstalo – –

Jenom obrácený na víru filosof seděl v té vřavě klidně u stolu a s ironickým úsměvem pozoroval, jak všichni se snaží přehlušiti v nitru nepříjemný ten ohlas, jeho řečí vzbuzený.

„Poslechni, filosofe!“ zastavil se u tohoto rozjařený chirurg Krátký, se sklenicí v ruce, – „já bych se k vám taky dal, ale jen kdybyste nepili vodu. To je nápoj otroků, nápoj nemohoucích. V tom právě vězí celý váš neúspěch, proto je vás stále tak málo. To máš marné, my to moře nevypijem. Voda je nápoj nižších druhů tvorstva. Jen proto se nemohou vymanit z poroby, že pijí vodu. Alkohol je jiskra života. Já neudělám na příklad dobrý řez, dokud nemám špičku. Hleď! – ten prvotní člověk pil taky jenom vodu; a jak to s ním dopadlo? moc bledě! Nelišil se zhruba od zvířete. Teprve když se naučil vařit dobré truňky, hnulo se to s ním kupředu. To si pamatuj! limonádový život není žádný život! Kde je špenát, tam musí být pečeně. Kde je pečeně, tam musí být pivo. To jde jako na řetěze. Vy chcete svět spasit mrkví, lebedou a limonádou. To jsou

cesty, které vedou ke trapistům, a na takových cestách nikdy nebude živo. Každá krajnost škodí. Moralisté dusí radost ze života. Ale marnost světská! I ten Bůh stvořil omamné květy a každý jeho plod přijde v jisté době do kvasu. To jsou Jeho zákony. Věř lékaři. Jednotvárnost ubíjí. Jen nižším tvorům jednotvárná strava neškodí. Ale i po mladém jeteli se kráva nadme, tak jako my, když vypijem pivní matku. A kvas je život. Jen po něm břečky mění se v osvěžující a léčivé nápoje. A proto!“ – a doktor zvedl sklenici do výše a zapěl:

„Dokud nektar v číši pění – pění
život pravou cenu má,
kde však již ho není – není
tam se cestou vrávorá.“

„Vidím již, doktore, že jste nenapravitelní, a zejména vy, lékaři, potvrzujete můj názor na život, že musí jít vše svojí cestou, že musí vše napřed vykvasit. V tom se s tebou shoduji. Fatální jen u vás lékařů je, že vy rádci lidstva zmíráte zpravidla, týmiž, nesprávnou životosprávou přivoděnými chorobami předčasně, jako druzí lidé. Vaše věda je tak nemohoucí, že ani vás neumí naučit, abyste žili tak, jak se žíti má. Vy mně tak připadáte, jako bezpečnostní orgány. Ty jen zloděje zavírají, ale aby se z lidí zloději nestávali, o to se již nestarají. A tak vy též vidíte svůj zájem v tom, aby bylo hodně pacientů, v obavě, kdyby lidstvo ozdravělo, že byste neměli co dělat. To je zrovna tak jako s těmi kanóny. Tisíce a miliony lidí nachází ve výrobě vražedných zbraní obživu, tak to nemůžeme zrušit, že ano! co by ti lidé dělali? A tak to všechno běží hezky svým tempem, až to přijde do kvasu. A proto!“ – a filosof zapěl improvisovanou parodii na pijáckou:

„Dokud to v té číši kvasí – kvasí
růžové se všechno zdá,
každý myslí, že se spasí – spasí
když hlavu do písku dá –.

Až ale kvas z číše vzkypí – vzkypí
spadne babylonská věž,
potom přejdou špatné vtipy – vtipy
politika pštrosí též.“

Když filosof dozpíval, popad klobouk, a než se všichni vzpamatovali, byl u dveří.

„Kam utíkáš?“ – křičel za ním Skála, – „počkej ještě chvilku a pověz nám ještě něco!“

„Marné volání, nenapravitelní! Spěchám do schůze, buďte zdrávi, hříšníci!“ – a již byl za dveřmi.

„Tak to vidíte, přátelé,“ – spustil ranhojič, – „kam vedou takové vodnaté spolky; zde máte odstrašující příklad, jak voda působí neblaze na lidský organism a zejména buňky mozkové béřou po ní úhonu velikou, a proto držte se šenku, aby vás podobný osud nestihl.“

„Třikrát sláva králi Gambrinovi!“

„Sláva – sláva – sláva!“ zahřmělo sborem a sklenice zařinčely.

„Co je to vlastně za spolek ten ‚Nový Jeruzalem’?“ tázal se inženýr Pešek.

„Ale to je takový hlouček bankrotářů života, slabých jedinců, kteří to v životě nikam nedotáhli, a tak se utěšují biblí a oslazují si ten trpký život vírou, že v příštím jeho pokračování tam někde nahoře to bude lepší,“ – vykládal advokát.

„Oni se sice též snaží, aby to bylo i zde na zemi lepší,“ pravil Skála, „ale ta jejich snaha nenalézá dosti ohlasu. Jejich zásadou je porážet zlo dobrem a násilí

splácet láskou. Je to zvláštní druh zápasu, ten jejich trpný odpor proti zlu.“

„Takových spolků již tady na světě bylo,“ vmísil se do hovoru Janda, „a vždy to skončilo s nezdarem. Vlna lidského sobectví spláchne vždy každou takovou stavbu, stmelenou prosnou kaší a ztuženou pavučinami lidství. To bychom si dali, poslechnout hlasu takového apoštola; zrušit zbrojovky a čekat, až se nám sem slétne hejno supů a vyklove nám oči. My Čechoslováci jsme vždy nakloněni dělat hlouposti a tohle by byla jedna z největších. Bylo by to sice tuze hezké, kdyby si všichni řekli: buďme beránky! a rázem se jimi i vlci stali; ale to jsou jen pohádky pro naivní děti. Zatím počkáme, „k noze zbraň“, a když je již účelem nebo údělem života se řezat, tak se tedy budem řezat!“ – a rázný militarista Janda se rázně napil.

„Tak jest!“ svědčil ramenatý chirurg, – „a když máme rázně řezat, musíme rázně pít! Hospodo! pivo!“

„Bratří!“ začal advokát Tichý. „Naše západní metropole, kde vyvěrá zlatý ten prazdroj, bude jistě v případu války předmětem pozornosti a útoku našich nepřátel. Moudrá vláda našich předků zařídila tam proto zbrojovku. Slibme si, bratří,

že budeme zlatý ten mok hájiti do poslední kapky –“ – – „piva!“ vpadl mu do řeči chirurg, – „a v nejhorším případě, kdybychom museli kapitulovati, zlatý mok nepříteli nevydáme a raději jej vylejeme – do svých chřtánů!“

Hospodou zaburácel smích a souhlas: „Výborně! To uděláme!“

Ručičky nástěnných hodin byly obě vzhůru a kryly se navzájem, když v hospodě rozpředla se živá animovaná zábava. Oči se horečně leskly, jazyky vypovídaly službu a přes schránky moudrosti a vědění snášely se tiše jemné clony, setkané z oparu

prazdroje, jedna za druhou. Svět ztrácel se v mlžinách, obzory se úžily a rouška tisíciletého kultu, pracně setkaná, halící duši člověka, padala k zemi.

Náhle zadrnčel zvonek radia umístěného pod hodinami a místností, za nastalého ticha, ozval se hlas:

„Haló! Poslední zprávy. Z Nové Guineje. Dnes po sedmé hodině ranní, proti zálivu gellvinskému, čtyři míle od pobřeží, vynořily se náhle čtyry ponorky neznámého původu, které se vznesly nad vodu a odlétly směrem severovýchodním. – – Haló! Ze zoologické zahrady v Tróji: Párek blbounů slaví dnes radostnou událost. Samička vyseděla šťastně jediné vejce a malé blbouňátko udiveně vykuluje oči na svět. Celá rodina zdráva.“ –

Současně na teleskopické desce na stěně objevil se živý obraz.

Ve veliké kleci, postavené na břehu umělého jezírka, stála samička blbouna u mísy, do níž ponořila chvílemi svůj dlouhý ohnutý zobák, lovíc tučné žížaly a krmíc mládě, jež poskakovalo kolem. V koutě klece u obrovského hnízda bylo ještě vidět zbytky skořápky z velikého vejce. Šťastný otec rodiny, stojící na jedné noze, oživl, když se otevřely dveře klece a do vnitř vstoupil zřízenec, nesa na misce několik vajec na tvrdo uvařených, do nichž se, vzdor pozdní hodině noční, rodina s chutí pustila. Po pěti minutách idylka zmizela.

Ztichlá hospoda zase oživla.

„To je vážná věc!“ poznamenal Skála.

„A co! že máme o jednoho blbouna víc!“ ptal se advokát.

„Ne – o jednoho blbouna více nebo méně nepadá tak na váhu, ale ty záhadné ponorky–letouni, komu patří. Co tomu říkáte, přátelé! To je kombiné – ocelový obojživelník! Ale dobře to tu řekl Kutina: všechno běží hezky svým tempem, až to přijde do kvasu; a taková létací ponorka, to již je hezký zákvasek – nebo ne?“

„Ono je to všechno hezké," pravil chirurg se ztrápeným obličejem, – „na jedné straně se množí blbouni, na druhé ponorky, člověk neví vlastně, z čeho má mít větší radost."

„Ale z obého stejnou!" smál se filosof Možný, – „to patří přeci dohromady – ponorky a blbouni; což by bylo jedněch bez druhých?"

„Já myslím, že z blbounů mají radost advokáti a poslanci a z ponorek inženýři a armádní dodavatelé," trousil pomalu chemik Janda.

A hospodou ozýval se chechtot alkoholu, bezuzdný, nevázaný, rozpustilý, rouhavý smích, který ještě třaskal pod vysokou klenbou na ulici, kam se přenesl s hloučkem pivních bratrů, až pak se rozplizl v efemerní nic.

KAPITOLA XXV.

První sokolský slet v Praze.

I.

Dne 6. června roku 1978, o 9. hodině večerní, objevily se na bezvadném nebi nad Prahou dvě malé vzducholodě, které zakroužily ve veliké výši nad Václavským náměstím. V nastalém šeru byly viditelny jen podle světel reflektorů, vypadajíce zdola jako dvě svatojanské mouchy, s dlouhými světlými tykadly. Jen chvílemi, když přes ně šlehl pruh světla s Petřína, s

Vítkovy hory neb s Vyšehradu, objevily se jasně jejich silhouety. Vzlétly nad museum a tam zůstaly několik vteřin stát. Nato se rozjely spirálovitě vedle sebe, zanechávajíce za sebou dva pruhy černého dýmu, jež splynuly v temný mrak, který se stále zvětšoval, jak opisovaly kolem něho vždy větší a větší kruhy.

Vtom náhle zahřměla s jedné lodi rána a obrovský proud intensivního světla vytryskl k nebi s věže mrakodrapu na rohu Jindřišské ulice a na osvětleném umělém mraku objevilo se ohromné návěstí, čitelné daleko, široko:

100.642 amerických Čechoslováků přiletí dnes večer o 11. hodině do Prahy na 120 vzducholodích. 20.562 mužů, 18.704 žen, 10.820 dorostenců, 12.367 dorostenek a 5985 káňat.

Přijďte všichni uvítati naše zaoceánské bratry!

Rozvlněné moře hlav na náměstí a na všech širokých třídách strnulo na chvíli a obrátilo zraky k nebi, jakoby zkamenělo. Však již v příštím okamžiku rozvlnilo se moře znovu a proudy lidu valily se ze všech stran Velké Prahy k hlavnímu nástupišti vzducholodí na náměstí Republiky.

Velká Praha přímo tonula v záři světel; v každé ulici, i té nejmenší až na periferiích, bylo jako ve dne. Zvláštní nový druh elektrických svítilen v podobě spirálových kotoučů vrhal intensivní, avšak klidné, studené denní světlo do svého okolí, jež se rozlévalo do všech zákoutí.

Praha neměla stínů ani temných nocí.

Když však v následující chvíli, jako na dané znamení, zaplanuly všechny věže a báně kostelů a čelných budov, i mrakodrapy a střechy celých ulic miliony barevných žárovek a elektrická slunce, vydávající světlo denní, ku zvýšení efektu pohasla,

když současně v téže chvíli zaplanuly kontury hradu i s věží svatovítskou a za hradem vyšlehlo sta pruhů světel z obrovských reflektorů k nebi vějířovité, jako záře severní, jichž barva se každou chvíli měnila, zaburácel Prahou výkřik úžasu a nadšení z milionů hrdel, jež nebralo konce.

Vzdušná policie měla plné ruce práce.

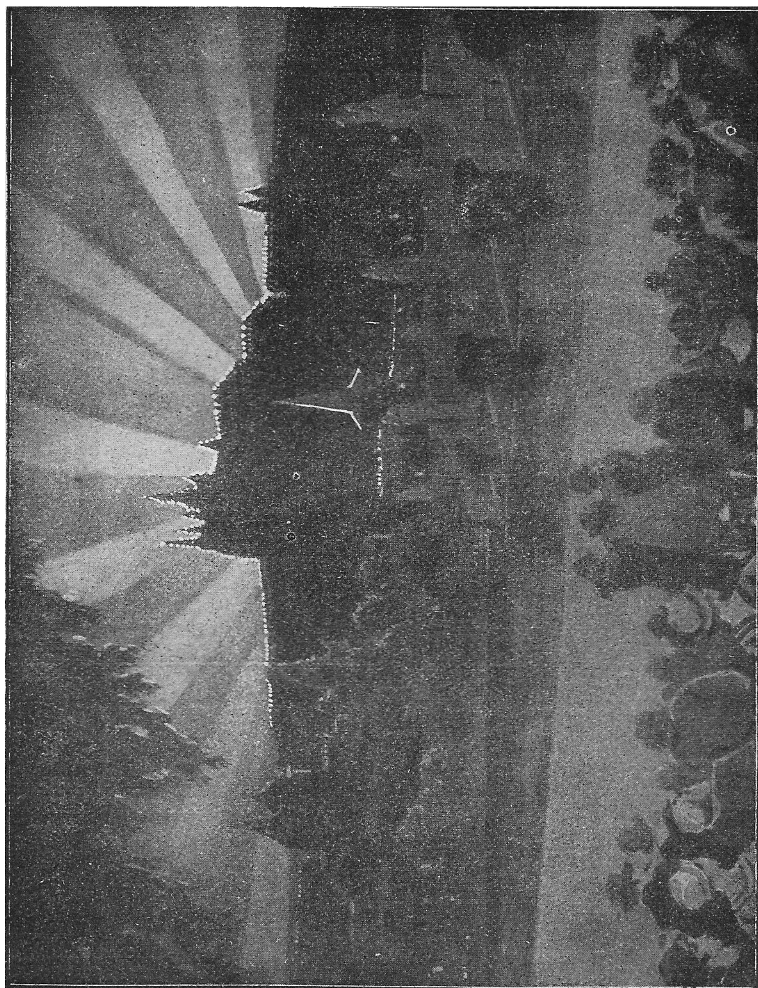
Celé roje vzducholodí vyjely Američanům vstříc a na nebi to vypadalo, jako by země ocitla se v pásmu létavic.

Však nejenom Velká Praha dala se do pohybu, aby uvítala drahé hosty ze zámoří. Rozhlas roznesl zprávu o jich příjezdu po celé republice i za hranicemi a v příští čtvrt hodině nasedalo již tisíce Čechoslováků, Jugoslávců, Poláků, pak Čechoslováků zahraničních v okruhu 600 km kolem Prahy od Verony, Benátek, Terstu, Budapešti, Přemyslu, Lvova, Varšavy, Královce, Kodaně, Hamburku, Brém, Bruselu, Štrasburku a Bernu, aby si zaskočili na hodinku do Prahy uvítat bratry ze zámoří.

Na plzeňském nástupišti vzducholodí bylo živo. Padesát lodí směr Praha seřaděných ve čtyřech řadách bylo bráno útokem a v pěti minutách byly obsazeny.

Inženýr Skála s chemikem Jandou již byli v lodi. Vzadu ještě lidé nasedali, když první lodě zvedaly se do výše. Vůdčí loď s velikou vlajkou se znakem města Plzně, v níž seděli oba přátelé, zamířila k severu a za ní, jako obrovský had, nesla se celá flotila lodí v čtyřnásobném řetězu, provázená pozdravy davů, sledujících jejich odjezd.

Sotva lodě zmizely za obzorem, rozprchl se dav na všechny strany a každý spěchal domů ke svému radiu a teleskopu, aby aspoň na přenášeném živém obrazu mohl sledovati příjezd amerických bratří a kochati se pohledem na pohádkovou iluminaci Prahy.

Když současně v téže chvíli zaplanuly kontury hradu.

Na západní straně plující eskadry, objevilo se asi deset lodí na obzoru, letících týmž směrem. V šeru večera jevila se zdáli skupina lodí jako obrovská světelná housenka s velikými tykadly světelných pruhu, vrhaných vpřed a na strany, s červeným zadečkem výstražných světel, ženoucí se vlnovitě vpřed.

„To jsou Rokycanští s okolím," pravil Skála, dívaje se kukátkem.

„Kam to letíme k severu?" tázal se Janda průvodčího.

„Přes Královice k Rakovníku, přes který vede linka. Od Prahy přes Unhošť je již obsazena špalírem lodí z východních, severovýchodních a jihovýchodních Čech. Hoření řady jsou reservovány pro lodě vzdálenější, z Moravy, Slezska a Slovenska a ze zahraničí."

„Pro Krista! to bude fronta až do Chebu!" zvolal Skála.

„To bude!" svědčil průvodčí. „Tam je očekávají již delegáti vlády, Sokola a města Prahy."

Napravo i nalevo, kam se rozhlédli, všude bylo vidět světla lodí, jednotlivých i celých skupin, ženoucích se jedním směrem k severu.

Za 8 minut (lodě letěly jen střední rychlostí 300 km za hodinu) zahořel před nimi obzor od západu k východu širokým pásem světel, jako nekonečná alej hořících topolů, ztrácející se napravo, nalevo v nedohlednu.

Již jim letěla vstříc malá válečná loď s pořadateli; zvolnili tempo a po chvíli vsunula se flotila vzducholodí se složenými křídly na stanovené místo, do světelného špalíru, očekávajícího přílet hostí.

Stále ještě přilétaly lodě, od jihu i od severu, soukromé i dopravní, které vyplňovaly mezery a posunovaly se dále k západu. Nad nimi pak řadily se lodě přilétající od východu. Všechny lodě byly obráceny kýlem ku Praze, bokem do špalíru s otevřenými kryty na palubách, aby pasažéři dobře viděli.

Konečně v 10 hodin 45 minut objevila se na západě pořadatelská malá loď s americkou vlajkou, která prolétla špalírem a elektrisovala tisíce diváků.

Za několik vteřin objevila se menší loď se starostou a náčelníkem Československé obce sokolské a s americkými vůdci výpravy.

Jako uragan zaburácel jim pozdrav z tisíců hrdel vstříc a celé háje praporečků kmitaly se po obou stranách špalíru a pak již nekonečný řetěz lodí, ve dvojnásobných řadách nad sebou, bral se vpřed.

Letěly sice zmírněnou rychlostí jen 150 km za hodinu, avšak celý ten čtyřnásobný řetěz lodí, letících v stometrových mezerách za sebou, v délce 5 km, přehnal se za 2 minuty kolem a za nimi hnal se mrak lodí, který se odvíjel ze špalíru a čím blíže ku Praze, tím nabýval větších rozměrů.

Plzeňská flotila také se již vznesla do výše. Za 10 minut, když míjeli po levé straně Kladno, letíce ve výši 1000 metrů, zahořela v dáli na obzoru Praha, jako by byla v plamenech.

Miliony barevných světel slévaly se tam v jeden velký požár a miliony srdcí rozbušily se tam zase jednou poslovansku, tlukouce zámořským bratřím vstříc.

Když zahřměla nad Velkou Prahou rána z děla, ohlašující, že se hosté blíží, zdálo se Pražanům, že se na západě utrhlo kus nebe a roj hvězd že se řítí na Prahu.

V 11 hodin 10 minut snášela se na centrální nádraží pětikilometrová světelná housenka, stahujíc se na kilometr a rozpadávajíc se na jednotlivé články, řadící se do velikého čtverce na rozlehlé střechy komplexu budov, spojené železnými můstky.

Hvězdný roj snesl se níže a stanul nehybně jako příkrov nad rozzářenou Prahou. Statisíce očí kochaly se pohledem s výše na pohádkové město, jehož obyvatelé vyplňovali, vzdor pozdní hodině, ulice města, očekávajíce v hustých špalírech, táhnoucích se

po hlavních ulicích až ke stadionu za Petřínem, kde bylo určeno za šatnami stanoviště pro americké lodě.

Po oficielním uvítání Američanů zástupci vlády, starostou města Prahy a Českou obci sokolskou, odvíjely se lodě jejich a plochých střech nádraží a snesly se do ulic se složenými křídly, projíždějíce volným tempem v jedné nekonečné řadě za sebou nad hlavami jásajících davů. Projely Hybernskou ulicí, kolem Wilsonova nádraží, Václavským náměstím, rozšířenou ulicí 28. října, Národní třídou, kolem Národního divadla, přes most Legií, Chotkovou, Štefánikovou a Plzeňskou třídou, kde se vznesly do výše a přeletěvše vily Na Hřebenkách, slétly do Stadionu, kde hosty již očekávali jich příbuzní a známí.

Nyní konečně vyrojili se z lodí, jež sloužily jim po dobu pobytu v Praze též za příbytky, v nedostatku volných pokojů v hotelech, jež byly obsazeny cizinci.

Úžasná rychlost v dopravě, jež měnila celou tvářnost světa, zasáhla též mocně do programu velkolepých slavností, jako byl sokolský slet a umožňovala provésti jej v rozměrech, o jakých se ještě před dvaceti roky nikomu ani nezdálo.

Čtrnáct hodin jenom trvala cesta z New Yorku vzdušným oceánem do Prahy, na místo dřívějších stočtyřiceti. A přirozeně i jízda byla o devět desetin levnější, nehledě k úspoře času. A čas byl dosud penízem v Americe i v Evropě.

Jen vynálezem „Žlutých“ mohl „Sokolský slet“ býti skutečně prvním sletem v pravém toho smyslu slova a rozrůsti do takových rozměrů, že jenom Amerika vyslala tolik borců, jako dříve celá „Slovanská obec sokolská“ a že kamenný stadion nepostačil pojmouti všechny cvičence, a jen program Ameriky vyplnil týden pořadu celých slavností.

V den příjezdu amerických Čechoslováků Praha vůbec nespala. A nespala po celý čas slavností.

Sta a sta lodí rozjelo se po uvítání hostí zase do velikých dálek s tisíci pasažéry, aby zase z jitra druhého dne sletěly se do Prahy ještě ve větším počtu.

Ne však jenom zraky všech Čechoslováků a Slovanů obráceny byly tyto dny ku Praze! Též zraky všech státníků světa; a ne zraky všech státníků sdílely radost a uspokojení nad projevem síly a ušlechtilé ukázněnosti jednoho z těch dvaapadesáti. Mnohým z nich díval se z očí nepokoj, mnohým zloba.

Než byli to mužové distingovaní a oficielní zdvořilost nevybočuje z mezí předepsané slušnosti.

Nebyla to jen slavnost radosti ze hry mass a barev, olympiáda pro zábavu, byla to též přehlídka národních sil, nutných pro život a zapadala právě v dobu, kdy zase politická obloha zatahovala se mraky, věštícími bouři.

Žádný z těch dvaapadesáti se sice neškrtil, nedusil, vyhubením Žlutých uvolnila se tísnivá situace, vyplývající dříve z nadvýroby a hledání odbytišť průmyslových států, každý měl dosti půdy k obživě a nebyl tak zoufale odkázán na nákup surovin za hranicemi, zázračné samohyby umožňovaly vskutku lepší bytí všech, a přece to vše neučinilo lidí šťastnými, a přece to vše nevyrovnávalo sociální rozdíly a nesrovnalosti. Jednotlivce i celé národy ovládala nezřízená touha míti se ještě lépe, získati ještě více dnes, než měli včera a než mají druzí.

Byl to strašlivý omyl.

Člověk se domníval, že ovládl hmotu, a zatím hmota ovládla člověka.

Kult pyšného samolibého rozumu chýlil se k pádu.

Celý ten velkolepý světový podnik řítil se k velkolepému bankrotu.

Mělo to být zase něco, na co měl i Ben Akiba vyvalovat oči. Nebyl to sice první pád s výšin a

bankrotů se již odehrálo mnoho na tom božím světě, ale tohle měl být bankrot nad bankroty.

Když praskla banka Ninive, Babylon, Řím, Madrid, Moskva nebo Peking, bylo možno jakés takés vyrovnání, a věřitelé se přece zachovali při životě, i když to pan bankéř prohrál na celé čáře; ale dnes, v době zázraků, kdy nebylo již na světě odlehlých koutů a všude bylo živo, kdy místa idylických zákoutí zabrána byla řvavými bary a lidstvu, vzdor dostatku místa na světě, byl tento již malý, v době zdánlivých možností, uchvátit vládu nad celým světem, oživly zas pošetilé sny v lebkách nenapravitelných hlupáků, a tak se braly události s matematickou přesností vpřed.

Všichni byli odkázáni ve výrobě samohybů a létadel na Německo.

Všichni i s Německém byli odkázáni na dodávku rud k tomu potřebných na Rusko, Československo a Spoj. státy americké.

Zlatý trh ovládala Palestina.

Míti v moci tyto čtyři činitele, znamenalo míti v moci celý svět. A tak obludy chamtivosti upíraly ze všech koutů lačně svoje zelené oči k těmto čtyřem bodům.

II.

Týden amerických Čechoslováků chýlil se ke konci. Vyvrcholil v neděli dopoledne imposantním průvodem, jehož se zúčastnilo 30.000 mužů a žen v kroji. Praha tonula v amerických praporech a při slavnostním defilé na Staroměstském náměstí americký velvyslanec s presidentem republiky přijímali hold vlajek amerických, nesených v čele průvodu a pak nekonečná vlna jásotu nesla se prostorem, když dozněly zvuky státních hymen obou zemí a sražené massy českých sokolů a sokolek hnuly se vpřed za

zvuků řízné hudby a vinuly se ulicemi ku sletišti. Nad Prahou trčely mraky vzducholodí, z nichž tisíce diváků sledovalo průvod, a pak ze všech ulic Velké Prahy tok mass obrátil se směrem ke sletišti.

Přátelství obou států, datující se od objevení ložisek lidia v americké državě v Asii, ztužilo se utvořením českoamerického trustu za účelem ovládání světového trhu a udržení ceny rud na výši a společný tento zájem učinil z nich spojence, což vyhranilo ve dnech sletových v tichosti smlouvou vzájemné branné pomoci při konfliktech s druhými státy.

Po jedné hodině odpoledne začal se obrovský kamenný stadion za Petřínem plnit obecenstvem a za hodinu černaly se již tribuny massami lidu a západní tribuna, vyhrazená členstvu pestřila se celými záhony máků, sněženek a chrp.

Dvě stě padesát tisíc diváků pojaly tribuny i s ochozem ze tří stran vyhrazeným obecenstvu, jež byly již hodinu před počátkem cvičení doslovně natřískány a stále ještě valily se nové zástupy, které braly útokem vzducholodě, jež byly vyhrazeny těm, jimž se nedostalo míst ve stadionu. Za dozoru pořadatelských lodí řadily se tyto nad posledními tribunami kolem dokola, stupňovitě nad sebou, tvoříce tak ve vzduchu bizarní pokračování tribun.

Na čelné tribuně, blíže ochozu v prvé řadě seděl inženýr Skála s rodinou a se svým přítelem Jandou, který se díval kukátkem na přilétající lodě, řadící se nad severní tribunou.

„Tamhle letí advokát Tichý ve své lodi,“ zvolal, – „vidíte ji? má nápis na boku Libela.“

Všichni namířili kukátka v tu stranu. Malá loď štíhlého tvaru, vypadající zdáli skutečně jako vážka, též s kovovým namodralým leskem trupu, snášela se právě se složenými křídly na své stanoviště mezi soukromé lodě v prvé řadě nad jižní tribunou.

„Je to výhoda, taková hračka. To je nejnovější typ, 650 kilometrů za hodinu. Advokát se zmáhá,“ hovořil Skála.

„On jí také užije. Lítá v ní na schůze jako senátor, pak ke klientům a k soudům po celé republice. Jemu se to vyplatí,“ pravil Janda.

„Tatínku, kup nám taky Libelu,“ žebronil devítiletý Bohuslav.

„Koupím, Bohouši, koupím, hned jak na ni nastřádám,“ pravil s vážnou tváří Skála. Druzí se smáli.

„A kdy to bude, tatínku?“

„Až uděláš maturitu,“ oddaloval diplomaticky otec nezřízené touhy svého synka.

„To bude dlouho trvat,“ mínil zklamaný hoch.

„Uteče ti to jako voda a pak budou lodě levnější.“

Vtom zahřměla rána z pořadatelské lodi nad sletištěm.

„President přijel!“ zvolal Janda. Kolem ozval se šum a tisíce hlav otáčelo se k hlavní tribuně, kde v oficielní loži objevil se president, obklopen suitou a ze západní tribuny nesly se velebné zvuky národní hymny prostorem. Massy lidu jako elektrisovány se pohnuly, klobouky letěly dolů, moře hlav se zvedlo a jakoby zkamenělo. Jen srdce se zachvěla a v zrychleném tempu bušila v hrudích.

Radiové vlny roznášely hymnu do všech krajů a koutů republiky a dál do celého světa. Miliony srdcí jí naslouchaly a miliony očí upíraly se na přenesený živý obraz východní tribuny k presidentu republiky.

Však vlny radia letěly i do prostoru a naslouchali jim i bozi na Olympu. Všichni se zájmem sledovali divadlo a nuda prchla s jejich čel, jen jeden z nich, s posupnou tváří, stojící stranou, díval se dolů s úšklebkem na rtech. Byl to bůh, kterého ani na

Olympu neměli rádi. Byl to nehybný žulový kvádr a na čele měl vyrytý nápis: Já jsem všeho mez!

Hymna dozněla, portiery u čtyřech mohutných bran v západní tribuně se otevřely, náčelník na velitelském můstku mávl praporem a již za zvuků svižné národní písně: „Na tom pražském mostě, rozmarýnka roste," vyvalily se čtyři mohutné proudy amerických dorostenců.

Ze dvou středních bran vinuly se dva proudy dorostenek ve dvanáctistupech, postupujíce vpřed k čelné tribuně. Černé střevíce, pleťové punčošky, široké tmavomodré nabírané spodky, pod koleny stažené, působící v celku dojmem suknic, bílé blůzky s červeným lemováním a červené babky na hlavách, v celku činily dojem, jakoby se celé záhony květů daly na pochod. Všechny dívky nesly v pravicích nějaké silné tyče, vypadající jako obušky.

Z vnějších dvou bran vytékaly dva proudy hochů, též v dvanáctistupech, oblečených v režné, krátké spodky, černé punčochy, červené košile, černé čapky. Na levé ruce měl každý hoch navlečený šedý kulatý štít, a v pravici sekeru. Proudy hochů rozlévaly se v pravo a v levo kolem celého cvičiště, v jehož středu zatím rozvíjely se dívčí řady, a když hudba dozněla a rej ustal, objevil se nádherný obraz. Obrovský záhon modrobílých květů s červenými makovičkami, lemovaný ohnivými máky.

Signál z křídlovky zatetelil se vzduchem, dvacet tisíc mladých těl se napřímilo a nyní za zvuků rythmické hudby rozvinula se hra barev a pestrý záhon dal se do pohybu. Každým kmitem měnily se barvy pole. Hoši zakryli své hrudě šedým štítem a makové pole jakoby se propadlo. Již však celý les sekyrek zasvištěl vzduchem a máky zaplanuly. Současně střední pole sedmikrásek měnilo se v pole chrp a les obušků jako obrovské černé pestíky kmital

se nad kalichy květů. V posledním taktu prvé sestavy proměnilo se náhle celé pole v obrovskou americkou vlajku.

Výkřik obdivu z tisíců hrdel zašuměl z řad diváků a salva potlesku odměnila děti Nového Světa.

Kde se vzaly náhle ty široké pruhy červeně v řadách modrých květů? To proměnily se obušky v rukou děvčat v krásné plamenné vějíře. Jeden kmit, vlajka zmizela a zas dvacet tisíc mladých těl stálo v původní sestavě v pohovu.

V druhém oddílu, který sestával celý z reje, daly se živé květy na pochod a nyní střídal se obrazec za obrazcem a vzor pestrého koberce měnil se každým okamžikem. I žluť a fialová barva zasvítily náhle z rubu tisíců vějířů a v závěru objevil se v koberci veliký červený nápis, sestavený z hochů a děvčat: „Zdar republice!“

Slunce ozařovalo stadion a v jeho jasu plály barvy radosti v rozlehlém cvičišti i na tribunách a jeho svit plál v rozzářených zracích šťastných dětí i v pohledech diváků a zapadal hřejivým teplem v hruď.

Výraz pochvaly a nadšení zahřměl z tribun dětem vstříc a než jeho vlny se uklidnily, spustila hudba k třetímu oddílu a úžas i obdiv diváků stupňoval se od minuty k minutě. Záhon se hnul a v pochodu rozvíjely se řady kolem, procházejíce mimo prostor, vymezený ke cvičení, blíže nářadí, a když zastavily se čelem k hlavní tribuně zase v původním rozestupu, měli všichni cvičenci na zádech připevněné malé tlumoky. Hoši nyní zaujímali střed a dívky tvořily kolem pás.

Zazněla hudba rythmických tanců a dívčí tílka prohýbala se do taktu ladnými pohyby, měníce různé sestavy tanečním krokem, když náhle pozornost diváků zaujal střed záhonu, kde začal se vztyčovat do obrovské výše sloup z těl mladých junáků, jako když roste ze země. Hlavice sloupu sestávala z klubka těl a

rozvírala se v kruhovitou nádrž. Z okrajů jejích rozvinuly se dolů paprskovitě trojbarevné úzké stuhy, jež se napnuly a od široké základny sloupu, jehož nejspodnější kruh tvořilo 120 dorostenců, semknutých rameny k sobě, začaly se tvořit z těl hochů oblouky a před očima užaslých diváků vyvstávala ohromná váza, složená z několika set lidských těl.

Jen vynález inženýra Li–jonga mohl umožnit tu velkolepou hru, stavbu bizarní lidské pyramidy, obrácené špičkou dolů, jejíž tíhu mnoha set centů, hravě nesla štíhlá poměrně základna, sestávající ze 120 hochů.

Váza byla hotova. Zatím kolem ní utvořil se záhon v podobě osmicípé hvězdy, vroubený v kruhu novými květy, přes něž se pnuly oblouky, podpírající vázu z osmi stran. Nyní nastal ruch mezi dorostenkami a s osmi stran daly se jednotlivé řady ve dvojstupu na pochod k základně vázy, kde mizely v jejím dutém nitru.

Náhle zazněl z tribun šum hlasů v údivu. Z vázy začala vyrůstat ohromná kytice pestrých květů, z nichž se rozlétávaly celé roje motýlků s křidélky nádherných barev. Tryskaly kolmo do výše jako barevný proud a pak slétaly ve velikém oblouku, zapadajíce do záhonů mezi květy.

Na konec vylétl celý roj motýlků do výše, upoutaných k váze barevnými dlouhými stuhami, kteří utvořili nad květy korunu, sestávající z osmi oblouků, v jejichž středu vztýčena byla vlajka republiky. Současně s okraje vázy rozvinuly se vlajky všech slovanských a spřátelených států.

Salva potlesku zahřměla s tribun a za zvuků hymny skončen byl třetí a poslední oddíl cvičení dorostenců.

Váza se rozpadla a dorost svižným pochodem, za hlučné pochvaly s tribun, odcházel čtyřmi mohutnými proudy z arény.

Nastala patnáctiminutová přestávka.

Za tribunami oživly rozsáhlé řady stánků, poskytujících občerstvení a lidé živě si ještě sdělovali dojmy ze hry barev. Radost a bezstarostnost zírala z tváří všech. Nebe bylo bez poskvrny; ani mráček nerušil jeho jas. Však náhle od severu začaly vyvstávat těžké chmury. Oko jich nezřelo, a přece usedaly na čela všech. Nebe bylo bez poskvrny a ani mráček nerušil jeho jasu. Jen mraky lidské zloby stahovaly se tam od severu a radiové blesky zneklidňovaly ten lidský roj, zaplašujíce úsměvy se rtů.

Lidé se u stánků sráželi v hloučky a živě o něčem rokovali. Ve středu hlavní promenády za čelnou tribunou, stál sražený zástup před rozhlasem, umístěným nad pavilonem zpravodajů. Zraky všech byly upřeny na velikou tabuli, kde barevný nápis z tisíce malých žárovek hlásal:

„Napjatý poměr mezi Berlínem a Washingtonem!

Německo žádá za vydání své vzducholodě, která byla dnes v noci o druhé hodině přistižena na Uralu se zhasnutými světly a zadržena. Velvyslanec hrozí, že opustí Washington, nebude–li loď ihned vrácena.“

Elektrické zvonky oznamovaly pokračování programu v aréně a vše se hrnulo na sedadla. Ne však již s takovým klidem očekávali všichni nástup amerického mužstva, jako provázeli s nezkalenou účastí cvičení dorostu. Bylo všem známo sice, dle poslední jiskrové zprávy, že na hranicích americké državy v Uralu došlo k jakémusi konfliktu s německou vzducholodí, ale že by z toho vyrůsti mohla vše ničící lavina, která rozdrtí celý svět, nikomu ani nenapadlo.

Nyní však zdálo se mnohým, již obdařeni byli jemnějším sluchem, že slyší její vzdálený hukot a obavy jejich přelévaly se i na čela méně vnímavých a tlumily radost svátečního dne i hodiny ze hry živých barev a mass.

Hudba zahřměla a čtyři mohutné proudy valily se ze bran do arény. Rázným, pevným krokem braly se sražené řady v před a při každém kroku jakoby se nohy zarývaly do země a při každém kroku země duněla. Čtyřicet tisíc ocelových paží kmitalo se do taktu rytmicky ve vzduchu a čtyři obrovští hadi valili se ze bran do arény nezadržitelně vpřed.

Ano! Zde je sila a v síle je spása!

Ano! „Tam světy se hnou, kde síla se napře!“

Železná kázeň slila tisíce těl v jednolitou massu a hnala ji nezadržitelně vpřed. Ne však kázeň hvízdajících karabáčů, ženoucí vpřed lidské stádo, stejně jako stádo skotu nebo bravu. Ne zášť, ani nenávist stmelila ty hrudě v nerozbornou massu. Kázeň lásky, obětavosti, kázeň vyšších mravních hodnot to byla, a tisíce, tisíce stísněných srdcí rozbušilo se čackým borcům vstříc a tisíce, tisíce chorých a slabých uzdravovaly se pohledem na své měděné hady. Tisíce? ne! miliony stísněných srdcí rozbušilo se čackým borcům vstříc a miliony chorých a slabých upíraly zraky na své měděné hady. Po celé republice, i tam daleko za hranicemi, až v zámoří, sledovali v přenesených obrazech u radiových aparátů s napětím hru mas a barev, i hru vášní a zloby.

Proudy se před hlavní tribunou rozdvojily a po křížovém reji a bezvadném rozstupu stálo dvacet tisíc mužů jako ze žuly tesaných v pozoru, čekajíce na povel svého náčelníka.

Pozornosti diváků, soustředěné na cvičiště, zatím ušlo, že během nástupu mužstva do arény, nastal v oficielní loži mezi prořídlými řadami diplomatů zvýšený ruch a tito v kvapu opouštěli svá místa a nasednuvše vzadu do aut, ujížděli v šíleném letu ulicemi na svá vyslanectva.

Náčelník všeslovanského svazu, starosta české obce sokolské a náčelníci všech slovanských větví

objevili se na velitelském můstku a o něčem se tam radili. Nepokoj na tribunách se vzmáhal, když vtom přilétla od hradu malá loď a zastavila se u velitelského můstku.

Konečně chvíle trapného očekávání přerušeny byly signálem křídlovky a prostorem nesl se za nastalého ticha zesílený hlas náčelníkův:

Bratři!

Právě jsme obdrželi zprávu, že Německo vypovědělo Americké Unii válku. Dle úmluvy, jsme povinni my, Čechoslováci, postaviti se po bok našim spojencům. Zase svět rozdělí se na světy dva a naše místo je na straně napadených.

Bratři! naše drahá vlast je v nebezpečí. Pro nás nastává veliká chvíle, kdy máme dokázat svou lásku k ní. Bratři! Vlast volá! Budeme ji krýti svými těly. Přísahejme, že budeme ji hájit do poslední kapky krve!“

Dvacet tisíc pravic zvedlo se k nebi v aréně a tisíce pravic na západní tribuně členské i mezi diváky, a prostorem zahřmělo:

„Přísaháme! Vlasti zdar!“

Hady se srazily v šiky a čtyry mohutné proudy v plné kázni, s nezdolným klidem opouštěly za potlesků davů arénu. Cvičištěm zaburácela píseň:

Hej, Slované! ještě naše slovanská řeč žije,
dokud naše věrné srdce, pro náš národ bije – –
– – – – –

Burácela v aréně, přelila se nad tribuny a hřměla do celého světa.

„Tam světy se hnou, kde síla se napře!“

A síla se napřela a světy se hnuly. Uraganem zavířila polnice boha války, miliony lidí ztratily své „já“ a staly se jen kolečky rozjeté mašiny. Zase nebetyčná pýcha lidského rodu, kultura a poslední špetka rozumu uletěly někam do horoucího pekla, musy, ty hezké holky s podmalovanýma očima, rozutekly se, jako když do nich střelí, a člověk stál zde zase v nedbalkách, stávaje se hříčkou uraganu, který jeho všetečná ruka uvedla v pohyb.

Ještě nezmizely poslední řady borců ze cvičiště a již přes hlavy uděšených zástupů přehnal se mrak létadel, letící někam k severu.

Lodě nad tribunami snášely se rychle dolů a rozlétaly se na vše strany. Za hlavní tribunou u zpravodajského pavilonu tísnily se ještě davy, hltajíce poslední zprávy:

„Německo vypovědělo Americké Unii válku

Američtí sokolové a všichni příslušníci, vojenskou službou povinní, zůstanou v Československu a nastoupí do řad československé armády. Všichni ostatní službou vojenskou nepovinní, vyčkají na stanovišti dalších pokynů.

Americké vyslanectví.

Československo vypovědělo Německu válku!

Zítra 13. června o 6. hodině dopolední, nastává mezi republikou československou a republikou německou stav válečný.“

Bylo po radosti. Olovem zalehly starosti hrudě všech a s ponurými čely opouštěli všichni kvapem stadion a za čtvrt hodiny zela aréna příšernou

prázdnotou. Jen na prostranství za stadionem, kde stály v řadě americké lodě, panoval zvýšený ruch.

Když inženýr Skála s rodinou a chemikem Jandou ubíral se na nádraží, hlásaly již po Praze návěstní světelné tabule u redakcí výsledek úderu německého hromu:

Celý svět v ohni!

Padesát států vypovídá válku! Jenom Švýcarsko a Palestina zůstává neutrální. Celý svět se mění na dva vojenské tábory:

„I. blok: 39 států se 465 miliony obyvatel:

Spojené státy americké, Francie, Španělsko, Polsko, Finsko, Italie, Rumunsko, Jugoslávie, Velká Britanie, Československo, Řecko, Bulharsko, Portugalsko, Irský svobod. stát, Lotyšsko, Litva, Estonsko, Dánsko, Belgie, Kanada, Brasilie, Argentina, Mexiko, Bolivie, Peru, Kolumbie, Venezuela, Chile, Ecuador, Paraguay, Uruguay, Nicaragua, Honduras. Guatemala, Panama, Kostarika, Salvador, Habeš, Australské spoj. státy.

II. blok: 11 států s 537 miliony obyvatel:

Německo, Švédsko, Rusko, Turecko, Norsko, Maďarsko, Rakousko, Nizozemsko. Egypt, Persie, Indické spoj. státy.“

Miliarda uděšených zraků zírala po celém světě na návěstní tabule, které hlásaly výsledek usilovné pětileté práce diplomatů a v miliardě hlav se to mlelo. V té miliardě byly započítány i hlavy dětí, ale tváře těch dospělých nevypadaly o nic moudřeji a

duchaplněji než tváře těch maličkých. Vážnost zírala s tváří všech a v tu chvíli zdálo se, že lidstvo odhodilo rolničkovou mumraj, falešné masky a vážná chvíle že najde vážné lidi.

Však na Olympu byli patrně bozi jiného mínění, soudě dle jejich zvýšeného zájmu, s jakým usedali v řadách na oblaka, dívajíce se s napětím na zeměkouli. Aspoň starý Zeus, počechrávaje si levou rukou vousy, poznamenal: „To může být zase pěkná komedie!“

A Historie, ta žena vážná, a proto tak vzácná, otevřela bedničku s filmovými svitky a konala horlivé přípravy, aby zvěčnila tu dějinnou chvíli, jak lidstvo pochopilo své poslání na zemi.

KAPITOLA XXVI.

Bílí proti bílým.

I.

Včera ještě celý svět žil v poměrném klidu a míru, a dnes tonul v úzkostech a děsu. Proč! Hrozila snad zemi neodvratná srážka s jinou planetou! Nebo nastala nová potopa světa? Živelní pohroma, proti níž člověk je naprosto bezmocen! Ne! nic takového. Zatím to v té kosmické mašinérii ještě dobře klapalo. A živly podařilo se člověku do té míry ukrotit, že byly mu z většiny dobrými sluhy, a pokud někdy vymkly se z jeho područí, byl schopen spíše uhájiti svůj život proti jejich útokům než za dob minulých. Všude to tedy poměrně dobře klapalo, jen v těch lebkách lidských to stále nechtělo klapat. A proto to bouchlo! – až v miliardě lebek zahučelo. Byli všichni jako omráčeni. Jen několik silných jedinců třímalo pevně otěže lidského stáda v rukou a stádo poslouchalo jako hodiny. Byli to mužové vysokých čel, a věděli patrně, co chtěli. Každý z nich měl na mysli blaho svého lidu. Však blaho lidu je pojem velice spletitý a v tom byl právě ten ouraz. Většina z nich viděla zabezpečení životních podmínek svého lidu a jeho blaha v ovládnutí světa. Byli to mužové distinguovaní, a když začali ve veliké hodině mačkat knoflíky na svých zelených stolcích, činili tak rukou čistou, pečlivě pěstěnou a za nehty jim nevězel ani atom rmutu.

Nyní, ve velikou hodinu, viděli teprve užaslí národové, že vůdcové a řidiči jejich osudů poctivě se starali a inženýři, chemikové a různí ti vědci že nespali.

Pokrok skutečně běžel vpřed v botách sedmimílových, jakoby dohonit chtěl, co za staletí a tisíciletí zameškal. Ještě před 64 roky o Veliké válce trvalo to celé měsíce, než všichni zúčastnění vytáhli

své nože z bot. Dnes se ta procedura od byla v necelé hodině. Tedy pokrok prostě úžasný. Taylorův systém pronikl již do celého světa a skvělých výsledků této geniální vědy úsporného systému mělo se dostat všem, bez rozdílu. K čemu bořit a ničit něco po celé roky, když se to dá rozmlátit za několik hodin. Čas jsou peníze!

„Teď, anebo nikdy!“ řekli si Němci. Rozhodný okamžik nastal, a kdybychom jej propásli, propásli bychom vše. Důležitým činitelem a jazykem na váze, kam se převaha sil nakloní, byly Indické spojené státy, se svými 314 miliony duší, které německá diplomacie získala pro své zájmy.

„Poznáš–li přátel pravých, připoutej je k sobě pouty kovovými,“ praví anglický básník starých věků. A básníci prý mluví pravdu. Však ke splnění toho někdy schází ten přítel a někdy ta kovová pouta. Proto přátelství bývá zpravidla velice problematické, jak u jednotlivců, tak i u národů. Snad se ten veliký básník mýlil aneb nevyjádřil svůj životní poznatek dosti jasně. Není kov jako kov. Snad mínil tím říci: – „připoutej je k sobě pouty zlatými!“ – neboť těmi se dá připoutati všechno na světě. Jenom to je u této rady fatální, že není možno každému dle ní se říditi, jelikož pout zlatých každému se nedostává. Proto přátelství až do hrobu bývá zjevem velice řídkým, tak řídkým, že jej nelze ani pouhým okem viděti. A proto se uzavírají zpravidla přátelství pouze na termín. A když toho situace vyžaduje, třeba i s čertem. Doktor Faust sice uzavřel také přátelství s čertem a dopadlo mu to na konec špatně; ale to jsou pouhé pohádky a v životě to obyčejně těm, kteří se spřáhnou s čertem – a nemusí to býti zrovna doktoři – dopadá velice dobře. Taková tedy asi filosofie vedla kroky státníků a výsledky její působily leckde u nezasvěcených mass překvapení. U mass hrají úlohu neposlední též složky citové, kterých

státníci neznají, majíce na zřeteli jen všeobecný prospěch a zisk svého lidu. Proto se našli a rozuměli si němečtí monarchisté a nacionalisté s ruskými komunisty, Turky i Maďary. Triumfem německé diplomacie bylo získání spojenců Indie, Persie, Egypta – a Palestiny. Tenkráte bylo viděti, že diplomacie německá stojí na výši doby a že se od prvé války světové mnohému přiučila, hledíc se vyvarovat chyb svých předchůdců.

„Teď, anebo nikdy!“ bylo heslo dne a tanulo na rtech mnohým z těch dvaapadesáti, však nejprve sjelo se rtů Němcům, kteří svou úžasně hybnou plánovitou pohotovostí zase překvapili svět. Teď, anebo nikdy! rozlehlo se po celém světě, i u těch, kteří byli Němci předstiženi. Jen dva státy měly zůstat jako ostrovy míru v rozbouřeném moři. Švýcary se svými Němci, Francouzi a Italy nemohli se připojiti k žádné straně, pod ztrátou své existence, a tak zmobilisovaná branná moc střežila pouze hranice a hlídala zatím palác „Svazu národů“, v jehož síních ještě do nedávna zaznívaly velice květnaté řeči o nutnosti zachování míru a odzbrojení. Nyní tam pouze praskal nábytek a jeden sluha, bodrý Švýcar, člen kroužku okultistů, tvrdil, že je to aviso ze záhrobí a že se stane veliké neštěstí. Však hranice této jediné evropské neutrální republiky byly střeženy i od všech sousedů, kteří bojovnému elánu svých příslušníků nevěřili. Byla to jediná ulejvárna a v tuto dobu tisíce příslušníků bojujících států pociťovalo nezkrotnou touhu a potřebu léčby pravým horským sluncem.

Druhým a posledním státem neutrálním byla Palestina. Též tato republika byla nucena z mnoha závažných důvodů, přes bojovnost důstojníků kmene a námezdních vojsk, zachovati neutralitu. Rozhodl tak sám král králů, president presidentů, moudrý Rotšild, při poradě se staršími, již v dobách, kdy se gojům o

blížící se srážce ani nezdálo. Jejich zvláštní postavení ve světě umožňovalo jim míti všude prsty a oči. S organisací výzvědné služby nemohl se s nimi žádný stát měřit. Dva miliony židů žilo ve své republice a deset milionů jich bylo rozptýleno po celém světě. Deset milionů vyzvědačů nemohl si vydržovat žádný druhý stát. Ne! uvrhnout svůj národ a svou zemi do běd a hrůz války, to dovedli jen gojímští hlupáci, ale president palestinské republiky a vůdce všech Židů, byl muž moudrý! A pro gojimy se bít a krvácet? Škoda každé kapky krve! Přiklonit se k jedné straně, poštvat na sebe půl světa a připravit svým souvěrcům bartolomějskou noc? Ne! Dost bylo na tom, že museli souvěrci ve státech gojů nésti tíhu a risiko válečného běsu s sebou. A tak barvu nepřiznali a ve vší tichosti pomáhali těm, pro něž srdce jejich tlouklo. Již na jaře, po otevření zlatého stánku na hoře Moriah, mnoho poutníků, zejména z kruhů peněžní šlechty, bylo pohádkovým stánkem a celou obnovenou vlastí tak okouzleno, že se nevrátili již zpět; nadšenců těch počet rapidně vzrůstal, takže počet obyvatel se zdvojnásobil. Sám president byl nucen tomu sionistickému návalu učiniti přítrž, v obavě aby se země nepřelidnila. Nyní zesílené stráže hlídaly chrám i tresory Jerusalemské a celá branná moc střežila hranice republiky a zlaté doly v Chinganu.

II.

Továrník Budínský seděl zamyšlen ve své pracovně u stolu, pokrytého různými papíry a knihami. Vzpomínal svého syna, který tak tragickým způsobem přišel o život a nezměrný stesk plnil jeho hruď a stahoval mu hrdlo. K čemu vlastně všechna ta píle a veškeré snažení, když jeho jediná radost a naděje, pro kterou žil a usilovně pracoval, vzala za své? Vrhal se

nyní do práce, jen aby nalezl v ní zapomnění a ztlumení svého žalu.

V továrně již bylo ticho: dělníci i úředníci již dávno odešli a jen tikot elektrických hodin zaléhal v sluch duchem nepřítomného továrníka. Vtom náhle byl vyrušen signálem elektrického zvonku u radia. Zvonek zadrnčel třikrát v krátkých intervalech, pak v jednom delším a kratším, rychle za sebou, které se dvakráte opakovaly. Inženýr sebou trhl a krev se mu vehnala do tváře. „Co to? to byl signál jeho syna? Byl to snad sluchový přelud?“ Mimoděk sáhl rukou k vysílacímu přístroji a signál opakoval. Za vteřinu začal stroj klepat a na proužku papíru, který se samočinně odvíjel, počaly se jeviti značky. Strnule díval se na ubíhající papír a četl: „Drahý otče! Jsem zdráv a slečna Štěpánková též. Byli jsme při srážce s německou ponorkou v Janovském zálivu zajati, odvezeni do Kamerunu, odkud jsme za pomoci našich slavných detektivů, Škváry a Žemličky, uprchli na anglické území a pak dle příkazu naší vlády byli jsme zavezeni na Novou Guineu, kde pracujeme v diamantových polích. Byl jsem přidělen jako odborník k radiové stanici a Slávka do kanceláře. Dnes se mi teprve podařilo nepozorovaně získat s tebou spojení. Co děláš, drahý tatínku, jsi zdráv? Co dělá maminka? Že jí posílám tisíc pozdravů a polibků. Sděl jí to šetrně. Pozdrav též od Slávky. Uvědomte o tom její rodiče, ale musíte zachovat tajemství, je to v zájmu státu i nás všech. Je zde též internován Jiří Suk; rád by dostal nějaké zprávy o rodičích, sestře a slečně Skalské. Oznamte jim to též. Snažím se získat spojení televisí, abych vás mohl spatřit.“

Továrníkovi se třásla ruka, když odklepával odpověď.

Za půl hodiny bylo ve třech rodinách plno vzruchu a radosti. Druhý den sešli se nenápadně v pracovně

inženýra a odměřený klapot stroje měnil se v rajskou hudbu všem.

III.

U jezera, kde dříve se proháněli šťastní blbouni, idylka zákoutí nedotčené přírody zmizela a tam, kde ozýval se dříve klapot jejich dlouhých zobáku a spokojené telecí bučení, bylo slyšet jen údery motyk a lopat, rachot jezdících vozíků a hovory lidí. Blíže pralesa stála výstavná vila, dříve majetek a sídlo společníků firmy „Žemlička a spol.“. Nyní obýval v ní jenom učenec Tužímský. který, po prodeji diamantových polí státu, jediný zde zůstal, věnuje se studiu zdejší fauny a flory. Dále za vilou vystavěna byla rozsáhlá budova pro úředníky dolů a baráky pro dělníky a stráže.

V pondělí, 14. června o pul páté hodině ranní, byla již celá osada vzhůru.

Každý si dnes přivstal, aby nepřišel o nádherné divadlo, které se mělo za půl hodiny objeviti na televisních deskách u radiových aparátů, neboť právě v tuto dobu valily se tisícové zástupy v Praze do stadionu k poslednímu nedělnímu cvičení amerických Sokolů. V bytech ženatých úředníků burcovaly matky rozespalé děti, volajíce je k aparátu a praktičtí mládenci, bydlící v soukromých pokojích, probuzeni budíkem, sáhli rukou k nočnímu stolku a dívali se pohodlně z postele na živý ruch nad Vltavou.

I dozorci již byli shromážděni ve své zábavní místnosti, jen trestancům nebylo dopřáno toho vzácného divadla, a muži tito dosnívali svoje sny o lásce všech ke všem, na svých prostých ložích.

V radiové stanici, umístěné v posledním patře vládní budovy, uklízel právě Jiří Suk pokoj inženýra

Budínského, který v tuto dobu měl službu, sedě ve vedlejší místnosti

u aparátu.

Když byl Jiří s úklidem hotov, sedl si u okna na židli a dívaje se přes lesy k západu, zatoulal se v myšlenkách ku Praze, vzpomínaje na svoji lásku, jež tak mocně zasáhla do osudů jeho a změnila zcela jeho životní směr, zavedši jej na cesty, kterými se brali jen ti nejsilnější. Po rozmluvě s Evou, kdy mu kladla na srdce podmínky své lásky, udál se v jeho duši zázračný přerod, ke kterému došel po velikých vnitřních zápasech, a když po mnoha bezesných nocích došel k té ryzí pravdě Kristově, došel též ke klidu vnitřnímu a bylo mu tak, jako člověku, který se zbavil tísnivých pout, jež kladla mu překážky při každém pohybu.

Zcela jiné obzory otevřely se před ním a on viděl jasně kolem sebe. Ano! Pravda je jen jedna a on k ní došel.

Však po dnech nezkaleného štěstí, strávených ve společnosti své drahé, veliké a čisté lásky, skytající mu pocit nejvyššího blaha, přišly náhle dni zkoušky. Byl povolán k vojenskému výcviku, a když nastoupil, odepřel přísahu a odepřel přijmouti zbraň. Byl okamžitě vyřazen a zavřen. Přes veškeré domluvy samotného plukovníka zůstal v předsevzetí pevný. Před tím již odepřel na výzvu z ministerstva národní obrany sděliti popis a plány svého válečného přístroje, a proto byl náhle předčasně povolán k vojenské službě. Měli jej v podezření, že byl získán cizím státem a že sehrál s lupiči svého přístroje smluvenou komedii. V tu dobu právě posílali rebely, odepřevší nosit zbraň a vraždit své bližní, na Novou Guineu do diamantových dolů. Nebylo mu ani dopřáno, aby rozloučit se mohl se svými drahými, a když nastupoval s bratry v přesvědčení a utrpení do lodě, která za noci odvážela je z Prahy, stáhlo se mu hrdlo a zakalil se

zrak. Praha se pod nimi mihla jako v mlhách a v kabině rozhostilo se tísnivé ticho. Všichni ti hoši a muži dleli v myšlenkách u svých drahých, od nichž byli násilně odloučeni jenom proto, že nechtěli se podříditi zločinu.

Práci v dolech podřídili se všichni s dobrou vůlí, bez trpkosti, a povinnosti jim kladené prováděli se vzornou pílí, takže si dobyli v krátké době sympatie všech nadřízených, která se změnila později i v úctu. V každém z těch dozorců a inženýrů ozvalo se svědomí a oni vycítili, že se tu děje něco nesprávného, nespravedlivého a že ti hoši a muži morálně stojí nad nimi.

Ani jednoho z nich nesvedl lesk drahých kamenů k pokušení krádeží získat lacino hodnot, jež umožňují krádeže další, krádeže výsledků práce druhých.

S útrpným úsměvem dívali se na horlivost zřízenců, prohlížejících je, když opouštěli po práci doly. Dívali se jasně na život a věděli, že všechna přísná opatření proti krádežím jsou jen děravými hrázemi proti přívalu sobectví a zlých žádostí, kde nejsou ovládány vyššími mravními zákony, jež teprve z živočišného tvora dělají člověka.

Inženýr Budínský, který po svém příjezdu se Slávkou sám nabídl své služby řediteli dolů, byl tímto vlídně přijat. Ředitel měl účast na osudu obou postižených dobrodružnou příhodou a mimo to zvláštní pokyn od ministra orby, aby vyšel těmto internovaným s mimořádnou pozorností vstříc.

Ubytoval je ve své vile a Slávka získala si záhy svou roztomilou povahou přízeň a přátelství jeho paní, jež našla v ní příjemnou společnici.

Na svou prosbu byla přidělena Slávka do kanceláře zpravodajské služby k radiové stanici, aby mohla býti poblíže u Oldřicha.

„Není vám toho, slečno, naprosto zapotřebí“ – pravil ředitel, „ale činí–li vám to potěšení, milerád vám vyhovím.“

Když inženýr Budínský shledal se k obapolnému překvapení s mechanikem Sukem, vyžádal si jej od ředitele k obsluze u radiového aparátu, kde mu byl tento obratným pomocníkem při zhotovení přístroje na přenášení obrazů, vrhaných jeho otcem z Prahy, pomocí zvláštního klíče tak, že obraz ten nemohl býti zachycen nepovolaným a jevil se na deskách cizích jen jako bezvýrazná mlžina.

Byla to vzrušující radostná chvíle, když prvně mohli všichni tři pohleděti svým drahým ve tvář. Tré mateřských srdcí bilo jim na obraze vstříc a šestero paží vztahovalo se bezmocně, chtíce obejmouti své děti. Všichni se sešli v tuto chvíli v pracovně továrníka Budínského, aby mohli spatřit a pozdravit své drahé.

Továrník nepostačil tlumočit šifrované depeše, odvíjející se na proužku papíru z přístroje, jehož klapot nahrazoval mluvu. Vzrušená Slávka posílala rodičům a sestrám polibky, jež tito opakovali, mužové si kynuli rukama na pozdrav a oči všem zavlhly slzami radosti.

Jiří byl vyrušen ze vzpomínek zvonkem; inženýr volal jej do své pracovny.

Seděl u aparátu se sluchátky na uších a kynul rukou vstoupivšímu Jiřímu, aby přistoupil blíže, podávaje mu radiotelegram na proužku papíru, kde stálo:

Veškeré kameny uložit ihned na bezpečné místo do tresorů! Připravit zásoby potravin do podzemních bydlišť pro všechny osadníky. Připravit a vyzkoušet masky a ochranné brýle a kyslíkové přístroje. Opakovat a poučit všechny obyvatele, jak se mají chovati při alarmu, kdy nepřítel se blíží. Zostřit dozor

nad trestanci a připravit všechny vzducholodě do válečné pohotovosti. V noci zhasnouti světla, budící pozornost nepřátelských vzducholodí.

Guvernér na Nové Guinei.

„Co tomu říkáš, Jiří?“ tázal se inženýr, když odklepal depeši.

Jiří pokrčil jen s trpkým úsměvem rameny. „Že rozum lidský ohlašuje úpadek,“ pravil.

Někdo zaklepal na dveře.

„Dobré jitro!“ ozvalo se ode dveří a do místnosti vstoupila Slávka, svěží jako broskev, s úsměvem na rtech. „Co je nového?“ ptala se svého snoubence.

„Dobré jitro, ranní ptáče. Vážné zprávy!“ pravil inženýr, jda jí vstříc a líbaje ji ruku a na rty. „Přípravy k mobilisaci.“

„Co se děje?“ tázala se Slávka, které ulétl úsměv se rtů.

„Zápletka Německa s Amerikou. Doufejme, že se to ještě v poslední chvíli urovná.“

Vtom ozval se signál a rozhlas z Prahy oznamoval:

„Haló! Cvičení počíná! Nástup amerických dorostenců a dorostenek k prostným cvičením.“

Jiří nařídil aparát a na veliké desce objevil se nádherný živý obraz. Pohled na stadion byl řízen z hlavní tribuny, kterou nebylo viděti. Se tří stran bylo viděti tribuny, naplněné mraky lidí; západní tribuna členská svítila v slunečním jasu jako květná zahrada, prapory vlály a nahoře nad velikou čtyřnásobnou branou v ohromné mušli, leskly se v slunci nástroje hudebníku. Již však zazněl místností svižný pochod z národních písní a ve branách zasvítily prvé řady hochů a děvčat. Přes jasnou oblohu mihla se chvílemi nějaká opožděná vzducholoď, která zapadala mezi ostatní, visící v řadách nad tribunami.

„Mají tam krásné počasí,“ pravila Slávka, sedící v pohodlném křesle vedle inženýra. „Kde pak asi sedějí naši?“

„Někde na hlavní tribuně, ta zde není vidět a také je těžko v té miniatuře někoho poznati,“ poznamenal inženýr.

Proudy se ze bran vyvalily a obraz se rozvíjel na desce v celé své kráse.

Však radost s pohledu na obraz, kalena byla neblahou zprávou o přípravách k mobilisaci a mládence úředníky připravila o požitek dívat se na slavnost pohodlně z postele. Místní telefon roznesl rozkaz do všech bytů a domácností a za chvíli povinnost odvolala mnohé od krásného obrazu a mrzutost na lících jejich z přerušení zábavy přehlušena byla tísnivými obavami z hodin příštích.

Za chvíli pronikavý signál trubky a drnčení zvonků zajely do nervů všech a před živými obrazy v domácnostech zůstaly jen ženy a děti.

Když rozhlas ohlašoval nástup mužstva k prostným, letěla již do celého světa zpráva, která přetrhla poslední nit naděje v stísněných srdcích, a z milionů hrdel ozval se zoufalý výkřik a miliony očí zalily se slzami.

Inženýru při zprávě, která ho odvolala od vábivého obrazu, pobledla tvář a Slávka se při pomyšlení, že snad již nespatří své rodiče, usedavě rozplakala. Jiřího též bodlo u srdce při vzpomínce na svou Evu a na rodiče a žhavé touhy všech třech letěly ku Praze.

Netrpělivě sledovali obraz na scéně, z něhož bylo vidno, že neblahá zpráva dosud nedolehla do stadionu. Vtom se scenerie změnila, obraz zmizel a objevil se pohled od jihozápadu k hlavní tribuně. Dvacet tisíc sokolů stálo již v pozoru, pokrývajíce celou plochu v rozstupu, v bezvadných řadách a upírajíce zrak k velitelskému můstku nad vládní loží. Tam však již bylo

pozorovati ruch, který se přelil na celý ten mrak diváků a prostorem ozval se jasně hlas náčelníka, oznamujícího ultimatum Německa. Ještě zahlédli odchod sokolů ze cvičiště a spěšný pohyb mass, valících se z tribun a pak obraz zmizel.

Inženýr přesunul vedení televise na klíčový aparát a vyslal signál svému otci. Nikdo se neozval.

„Nejsou ještě doma,“ pravil inženýr, přepínaje vedení.

Konečně, po dlouhých patnácti minutách, zazněl smluvený signál, inženýr přepnul a na obraze objevil se ustaraný otec a za ním plačící matka. Vzápětí otevřely se v místnosti dveře a na scénu hrnuli se rodiče Slávky, Jiřího a Eva. Všem zíral z očí smutek a matným úsměvem vítali se navzájem. Nejklidněji vypadala ze všech Eva. Byli tam na tom obraze sice všichni lidé dobří, vychovaní, avšak přes to naivní, lidé s dobrotou s ručením omezeným, kterým ani nenapadlo, že nesou též vinu na zločinu, ke kterému se celý svět chystal. Jen Eva, jediná z nich, měla svědomí čisté, a obavy z hrůz nadcházejících, obavy o své „já“, nedoléhaly tak na její velikou duši, jen smutek nad ubohostí lidskou, všech těch velkých dětí kolem, i tam daleko za obzorem a lítost, že nemůže zločin ten zamezit. Usmála se na Jiřího a oči jejich setkaly se ve vzájemném porozumění. Z pohledu jejich zírala síla a vnitřní klid.

Vtom obraz zmizel. Zazněl signál a hovory malých lidí byly přerušeny. Sólo měl hlas silných a tklivé hovory zaměněny byly úsečnými rozkazy.

IV.

V povětří nastal zvláštní, nebývalý ruch. Na nebi se hemžila celá hejna rozplašených, uděšených ptáků, kteří jako by hledali zoufale úkryt před nějakými

dravci. To slétali se v chvatu všichni rozptýlení do svých hnízd před bouří, která je překvapila za plného jasu slunečního a uraganem valila se nad jejich hlavy. Nebylo však všem dopřáno dosíci rodinného krovu. Opožděné lodě narazily na hranicích na železné závory a po obloze létaly jen spořádané formace draků, hotových chrliti oheň a zkázu. Pohádky byly výrazem lidských tužeb, jež se plnily jedna za druhou, však tato pohádka předčila veškeré očekávání. Fantasie lidská odvážila se jen na saň devítihlavou a v každé pohádce vždy byla jenom jedna. Zde však jich byla hned celá hejna o tisíci hlavách a o hrdinném princi nikde ani potuchy. Byla to pohádka všech pohádek, pohádka pro veliké děti a miliony vypoulených, ustrašených očí svědčily, že zabavuje kde koho.

Bylo ustáleným zvykem v dobách osvícených na zeměkouli, že každá hra ohlášena byla předem a začala vždy přesně na minutu. Zde však režisérům vypadly otěže z rukou a na scéně nedočkavé komparsy a herci dali se do sebe a začali se řezat, ještě než šla opona vzhůru.

Jednotlivé lodě s vlajícími bílými prapory přenášely vyslance nepřátelských států s chvatem domů, všichni však nedojeli. Události řítily se rychlostí radia vpřed a blesky, vybuchnuvší předčasně, zastihly je na cestě a porušily nedotknutelnost oficielních zástupců zločinu. Při těch aktech, kdy dostali se v okruh tajfunu a letěli buď střemhlav do moře neb rozptýlili se v atomy, nezbylo jim přirozeně času na protesty, a kdyby i ho bylo, nebylo času zabývati se takovými lapáliemi.

Naděje vlasti byla všude v povětří a celý svět dostal se do transu.

– – – – –

V neděli 13. června roku 1978, o 4. hodině odpolední, podle středoevropského času, vypovědělo Německo Americké Unii válku, s termínem

14hodinovým. Za následující půl hodiny proletělo povětřím 858 ultimat. Setkávala se vždy od dvou států na cestě navzájem.

Současně byly všechny cizí vzducholodě zadrženy a rekvirovány. Příslušníci nepřátelských států v zemi zadržení, byli sehnáni do internačních otevřených táborů, označených prostě bílými prapory.

Mraky válečných lodí hnaly se ke hranicím a vojenské automobily projížděly ulicemi, rozvážejíce ochranné brýle a masky proti otravným plynům obyvatelstvu. Ve Velké Praze se to rojilo jako v mraveništi.

Trojnásobný kruh strážných válečných lodí, rozptýlených do nedohledné výše, hlídal veleměsto proti případnému přepadu nepřítelem, a na vojenském sletišti ve Kbelech řadily se mohutné dopravní lodě, které měly rozvésti massy vojsk ke hranicím. Na seřadišti leželo již táborem dvacet tisíc amerických sokolů v plné výzbroji, čekajících na rozkaz k nástupu do lodí. Deset tisíc amerických dorostenců nabídlo své služby státu a byli přiděleni strážím k udržení pořádku. Sokolky a dorostenky po dobrovolné přihlášce byly přiděleny k Červenému kříži.

Americká výprava uvízla v Praze a byla ubytována ve stadionu v rozsáhlých zděných šatnách a v místnostech pod tribunami. Lodě výpravy byly podle dohody s americkým vyslancem rekvirovány pro vojsko.

Rozhlas řval nařízení, pokyny a rady do všech ulic, veřejných místností a soukromých bytů obyvatelstvu, jež se horečně připravovalo na příští veliké chvíle. Události řítily se takovou rychlostí vpřed, že keťasové neměli ani času vyhnat cenu potravin do výše. Právě měli všichni ten nepoctivější úmysl, těžit z konjunktury, avšak tentokráte silná ruka prozíravé vlády učinila jim čáru přes rozpočet.

Zástupy lidí obléhaly zavřené obchody potravinami a dožadovaly se energicky otevření krámu, bušíce na dveře a hrozíce jich vypáčením. Ustrašení obchodníci žádali telefonicky o ochranu. Za pět minut vřítily se do ulic ozbrojené pancéřové automobily a obyvatelstvo bylo uklidněno prohlášením, že vláda zrekviruje veškeré životní potřeby a každému dostane se stejného dílu za normální cenu. Za půl hodiny již stáli prodavači za pultem a za dozoru ozbrojené moci vydávali konsumentům, bydlícím v jich okruhu, zboží na průkaz přihlašovacích archů na dva dny.

Všem spekulantům sklaplo. Těm, co chtěli cenu zboží vyhnat do nebe, i těm, co by nejraději pokoupili celý krám, třeba druzí pomřeli hlady.

Když byli všichni poděleni, úřední orgány spočítaly zbylé zásoby, pokud jaké zbyly, a každý obchodník musil za ně ručit. Velkoobchodníci museli pak za normální ceny dodávat zboží detailistům.

A nyní po otázce žaludeční, jejíž rozřešení pokládali mnozí za velikou nespravedlnost, zbyl v duši jen strach, děsný strach a starost, jak čelit tomu nebezpečí, jež mělo přijít s hůry.

V domácnostech docházelo k děsným groteskám, když si omikáděné dívky zkoušely před zrcadlem ochranné masky v podobě prasečích rypáku a přes všechnu tu bídu musely se dál do smíchu. Však byl to smích šibeniční, jako byla šibeniční ta lhůta bezpečnosti. Na věžních hodinách odbíjela devátá hodina večerní a každý úder pronikal všem do nervů. Již jenom devět hodin dělilo je od chvíle hrůz a každému se vkrádalo do duše matné vědomí, že prasečí ty masky budou velice pochybnou ochranou proti případným útokům na město. Těšili se všichni tou zoufalou nadějí, že nepodaří se nepříteli prorazit řetězy statečných obránců vlasti a doletět nad Prahu.

Šero se snášelo nad Prahou a v ulicích zasvítila sporá světla. Včera ještě Velká Praha tonula v moři světel, ale dnes nezahořela. Byl vydán rozkaz, že nesmí v nekrytých

oknech hořet světla, obchody s výklady musely být uzavřeny a po ulicích hořely jen nejnutnější svítilny.

A tuto noc Praha nespala. Žádný nechtěl zaspati hodinu války.

V podzemním tresoru, v nárožním domě na Václavském náměstí, dvě patra pod zemí, seděl ve skvostně vypravené jídelně Hugo Kraus a jeho rodina. Nad stolem hořel veliký lustr a po celé délce jedné stěny stály kyslíkové bomby v řadě, čekajíce na své poslání. Nad nimi visely ochranné masky a brýle. Byli po večeři a mísy plné vybraných pokrmů, odnášené sluhou od stolu, svědčily, že žádnému z hodovníků nechutnalo.

Jen číše se častěji dolévaly sektem z lahví, umístěných v ledu; a všichni snažili se uhasit palčivou žízeň stísněných hrdel.

Elektrické ventilátory osvěžovaly a vyměňovaly horký vzduch červnové noci.

Hovor u stolu točil se kolem ochranných prostředků a důsledků války.

„Ne! Zde můžeme očekávat těžké chvíle bez obavy," pravil pan Kraus, „místnosti jsou klenuté a tak stavěné, jak mne stavitel ujistil, že i v případu zřícení celé budovy, vydrží náraz bez pohromy."

„No děkuju pěkně! ty nám maluješ pěkné vyhlídky," přerušila jej paní Krausová, – „a toho jsme se mohli všeho zbavit, jen kdyby jsme měli moudřejšího tátu. Já nevím, kam jsi dal rozum. Kde kdo z našich z Prahy včas útek' a jen my jsme tu uvízli."

„Kde kdo utek!" opáčil otec, „prosím tě, řekni ještě, že jsme tu zbyli sami."

Zvonek telefonu přerušil rozhovor.

„Halo! zde Kraus. Servus! jak se máte? co je nového?.

Ano! – ano! moje žena se tu právě do mne pouští, že prý jsme tu zůstali v Praze sami. Chachacha! – no – já myslím, že to nebude dlouho trvat – Němci mají velkou převahu – no doufejme, servus!“

„Kdo to byl?“

„Ale Heller! povídal, že byste si s jeho ženou mohly podat ruce. On se smál. Že prý jsme tu možná ve větším bezpečí než v Jerusalemě. No tak vidíš,“ pravil pan Kraus, zřejmě potěšen.

Vtom přiběhl sluha: „V celém domu neteče voda.“

Signál rozhlasu se ozval: „Halo! káranský vodovod poškozen. Zachovejte klid a říční vody používejte jen svařené; věnujte zvýšenou pozornost nebezpečí ohně. Pracuje se na odstranění závady.“

„Tu to máme!“ zvolal syn, advokát. „To je útok. Již jsou v Čechách. Ale jdou nám chlapi na nervy!“

Nálada u stolu klesla na bod mrazu. Malý Max vyvaloval na rodiče oči a s otevřenou pusou, celou od sněhového krému zamazanou, snažil se pochopit tu nepochopitelnou situaci a do jeho malého srdce vkrádal se děs.

Matka to postřehla a začala jej těšit – sama v srdci plná úzkostí, – vzala si jej na klín a porce zmrzliny odvrátila jeho pozornost od hovoru.

„Zapni rádio!“ zvolal starý pán na advokáta, stojícího u aparátu, „ať vidíme, co se venku děje.“

Na desce objevil se pohled na Václavské náměstí. Ve výší trčely lodě, vrhajíce proudy světel na všechny strany a poloprázdným náměstím projížděly celé kolony vojenských aut.

Ozbrojené hlídky procházely po chodnících a ojedinělí chodci s chvatem pospíchali za svým cílem, obracejíce nejistě oči k nebi, neřítí–li se jim na hlavu. Masivní budova musea černala se v pozadí a svatý

Václav na koni nehybně díval se na vozy, ujíždějící bez koní kolem něho a ztrácející se dole n Můstku. Flotila lodí přehnala se přes oblohu a obraz zmizel.

Hodiny odbíjely dvanáct a malý Max, opásán šavlí, ve své malé lenošce spal spánkem spravedlivých.

Továrník Budínský seděl ve své pracovně a naproti němu seděla v pohodlné lenošce jeho žena. Též oni neměli ani pomyšlení na spánek v té pohnuté noci a jejich srdce letěla tam na druhý konec světa, kde bilo jim synovské srdce vstříc. Plni obav, aby se mu tam nic nestalo a plni žhavých tužeb zvěděti, jak se mu daří, seděli zde zkrušeni, čekajíce, kdy se ozve znamení. Již dvakráte poslal továrník signál a žádná odpověď se neozvala. Po chvíli se otevřely dveře a sluha ohlašoval příchod rodiny Slávčiny. Za nimi přišli rodiče a sestra Jiřího, a když konečně ozval se signál a na obraze zjevili se vzdálení, vcházela do dveří Eva. Elektrické hodiny odbíjely tři hodiny s půlnoci.

„Zde dosud nic nového,“ oznamoval inženýr z Nové Guineje, „jenom to, že bychom byli rádi u vás.“

– – – – –

Bylo 5 hodin odpoledne v tuto dobu, když inženýr Budínský se Slávkou a Jiříkem dívali se na obraz na své drahé. Inženýr odklepával různé vzkazy od Slávky a od Jiřího, a když na obraze postoupila Eva vpřed, posílajíc Jiřímu polibek, zablesklo se náhle v místnosti a Eva, jako podťata, klesla k zemi. Za ní kmitla se hromada těl a obraz zmizel. Trojí výkřik vydral se z hrdel a inženýr zachytil omdlelou Slávku do náruče.

Jiřímu se zatmělo před očima a zachytiv se židle, klesl na ni. Vytřeštěně díval se kolem.

Inženýr odnesl Slávku na pohovku. „Přines vodu!“ volal na Jiřího. Ten se vzpamatoval a skokem byl s lahví zpět. Však marně ji inženýr omýval, marně ji třel a volal – Slávka již očí neotevřela.

Sáhl ji k srdci – netlouklo.

Zatelefonoval pro doktora. Po chvíli doktor vešel a konstatoval srdeční mrtvici.

V.

Nad Velkým Oceánem letěla malá bitevní loď směrem severozápadním. U volantu seděl mladý, štíhlý muž s prokvetalými vlasy. Se strnulým výrazem v bezvousé tváři upíral oči vpřed, chvílemi se dívaje na kompas.

Vedle něho seděl druhý muž, téměř mladík, o něco menší a maje ostré kukátko u očí, obhlížel pátravě obzor. Pod nimi se lesklo moře a v dáli, směrem jižním, objevilo se na něm několik černých bodů. Mladík namířil tam kukátko a zvolal: „Válečná eskadra.“ Muž u volantu pohlédl dolů, pohnul volantem a loď snášela se níže.

„To jsou naši! Austrálští,“ zvolal mladík. Náhle u jedné lodi vpředu se zablesklo, zakouřilo a po chvíli bylo slyšet dušenou ránu.

„Loď se potápí! narazila na minu nebo na ponorku!“

Vtom se za eskadrou vynořilo z vody několik ponorek velkého typu, jež se rozjely po hladině a vznesly se nad moře, letíce v půlkruhu přímo nad eskadru.

Z kabiny ozval se hlas: „Severozápadně vzducholodě!“

Oba pohlédli v tu stranu. Dlouhý řetěz vzducholodí snášel se níže a mířil přímo na ponorky.

„Amerika!“ zvolal mladík.

Vzducholodě se řadily v bitevní šik, rozlétly se na několik skupin a za chvíli ozýval se rachot výbuchů a jedna ponorka se zasaženým křídlem začala se točit do kruhu. Druhé, zpozorovavše nového nepřítele, vznášely se prudce do výše, rozptýlivše se na strany. Dole se potápěla druhá loď a jedna létací ponorka

zasažena plnou ranou, rozlomila se ve dví. Jedna půle zůstala viset v povětří a druhá řítila se do moře.

Čtyři zbylé ponorky začaly šroubovat do výše ve velikých kruzích a při tom vypouštěly malá torpéda jedno za druhým, která se nesla rychle kolmo do výše. Americké lodě rozjely se v kruhu na strany a jedna část ve středu kruhu, stále stoupajíc, vypustila skorém současně těžké bomby, opatřené malými padáky, které padaly prudce přímo na ponorky, a náhle z amerických lodí vyšlehly blesky, dole se zakouřilo a bomby za ohlušujícího rachotu vybuchly mezi ponorkami. Dvě se rozlétly na několik kusů a dvě se zastavily s rozpjatými křídly a pluly tiše, unášeny větrem, jakoby se vzdaly boje.

„Otravné plyny! rychle nahoru!" zazněl povel z kabiny.

Loď složila křídla a vyletěla kolmo do výše, zmizevši v mraku.

Za několik vteřin zasvítilo slunce a loď, rozmáchnuvši perutě, letěla vpřed a pod ní se válely jen ve velikých chuchvalcích mraky.

Náhle před nimi se vynořila z mraku německá loď většího typu. V příštím okamžiku rozjetá loď vletěla nad ni a vypustila torpédo. Dopadlo na zadek lodi a vybuchlo. Ještě zahlédli, jak špička s kormidlem uletěla a loď střemhlav zmizela v oblaku.

Vítězný výkřik ze třech hrdel ozval se prostorem a loď letěla jako šipka dále. Když mrak zmizel, jen ohromné lány země ujížděly jim pod nohama. Místy zahlédli malé obláčky kouře, mezi nimiž se chvílemi zablesklo. Mladík namířil tam kukátko.

„Hořící město! a tamhle vpravo taky! a nalevo v dálce taky! Všechno v plamenech!" vykřikoval mladík.

S ohromné výše vypadalo to dole, pozorováno pouhým okem, jako ohromné šedé pole, s temnými zelenými skvrnami, na němž si pasáci rozdělali

ohníčky. Napravo zahlédli Veliký Chingan a nad ním zuřila velká bitva. Celé roje vzducholodí hemžily se tam a Židé marně se tam zoufale mlátili, aby uchránili zlaté doly. Neutralita chytrých židů praskla jako bublina a bílé prapory na hranicích državy začervenaly se krví. Indické, německé a sovětské flotily srazily se tam s Čechoslováky, Poláky, Rumuny, Italy, Angličany, Francouzi a Kanaďany. Indické flotily měly se sovětskými obrovskou převahu, a když opanovaly pole a chtěly zabrat zlaté doly, byly již tyto obsazeny Němci, a spojenci se pustili vesele do sebe. Kdo má zlato, má všechno.

Vyhnuli se velikým obloukem té vřavě a vlétli nad državu československou.

„Zde se bijí a zmírají naši!“ pravil mladík, dívaje se kukátkem dolů. Poušť němá, tichá, rozkládala se do nedohledna a jenom místy černé skvrny dosvědčovaly, že tudy bral se člověk. Byly to trosky vzducholodí a autobusů, a nad nimi se slétala hejna supů, která tyla z hlouposti lidské. Šedá plachta snášela se k zemi a přikrývala tu lidskou bídu. Jen tam v dáli hořelo světlo, prozrazující život, ale když přilétli blíže, seznali, že je to poslední jeho plápol. Jen hromady doutnajících trosek značily, kde dříve stávalo hornické město Čang. Tré srdcí v lodi se rozbušilo, a tři muži vzdali čest posledním těm, kteří zde zmírali ve víře, že druzí budou žít. Příhoda na moři svedla plavce daleko z cesty k cíli, k němuž je hnaly nezkrotné touhy, a když velký muž od volantu zašel do kabiny na odpočinek a mladík převzal vedení lodi, uhnul více na západ a loď rozjela se v prudkém tempu vpřed. Světélka dole mizela a pak již jenom šeď, nekonečná beztvárná šeď kolem a prázdno, zoufalé prázdno v duši. Bez rodičů, bez přátel, bez milenky, všude jen zkáza a zmar, proč to vše – můj Bože, proč? proč žijí? proč ještě žijí? Co as dělá kazatel, jak to řekl? „Bůh byl klidný. Ďábel

usedl na bednu s ekrasitem. Chachacha!“ a mladík se řezavě zasmál. „To se povedlo! Bůh je snad i teď klidný. Všichni jsme synové Boží! – a všichni jsme bratří! – chachacha!“

Šeď se zatím protrhla a na nebi zasvítily hvězdy. Mladík sebou trhnul a zvedl výškové kormidlo. „Ne, ne! Tam nepojedu!“ hovořil pro sebe, pohlížeje na hvězdy. „Co bych tam dělal? Tvé nebe je studené, cizí, vane z něho chlad. Naše místo je tam dole, kde vře život. Co je s Prahou, co je s Prahou? Bratří se tam bijí a já jsem se jen nečinně na jejich zápas díval. Kam jsem dal rozum! Nechal jsem se unést citem. Láska mne svedla. Dělal jsem si násilí, ne! to je jen učení pro hysterické lidi. Jiní spěchali z dáli domů bránit své, a já jedu kopat hlínu a pak se musím dívat nečinně, jak mně ubijí rodinu. A Kristus trpělivě čeká! Ne! to je nad mé síly! Ona mě svedla, ona mne svedla – ne! Ona je svatá, nevinná, čistá! – – –“

„Kam to jedete? máte horečku. Jděte si lehnout a prospěte se!“ ozval se za ním hlas. Vytřeštil oči.

„Máte pravdu, Josefe, nespal jsem již dva dny. Již jdu.“

Třetí muž si sedl k volantu a natáčel loď k západu. Kolem byla čilá tma. Jiří potácel se do kabiny, kde vysílen tělesně i duševně klesl na lože a za chvíli usnul.

Slunce stálo již dosti vysoko, když se Jiří probudil. Osvěžil se studenou vodou a vyšel z kabiny.

„Jak je?“ ptal se inženýr Budínský. „Je ti lépe?“

„Prospal jsem se. Kde to jsme? Proč jste mne nevzbudili? Já již měl býti dávno u volantu.“

„Nechtěli jsme tě rušit. Byl jsi nemocen. Teď ti to předám. Jsme již doma. Hleď, Sněžka!“ pravil inženýr, ukazuje vlevo.

„A co ten dým v pravo?“

„To je Trutnov – vlastně jen jeho trosky.“

„Tak všechno v plamenech?“

„Všechno – všechno – od Moskvy, jak svítalo, kam oko pohlédlo, viděli jsme jenom požáry.“

Za chvíli objevil se před nimi v dáli veliký mrak. Po cestě potkávali celé flotily bludných lodí a dole na silnici stála nehybně kolona automobilů. Některé byly roztříštěny a na poli u silnice odpočíval celý pluk vojska. Všichni tvrdě spali.

Strnulým pohledem dívali se tři muži z lodě na mraky dýmu. Jihovýchodní vítr zaháněl je přes hrad k Bubenči.

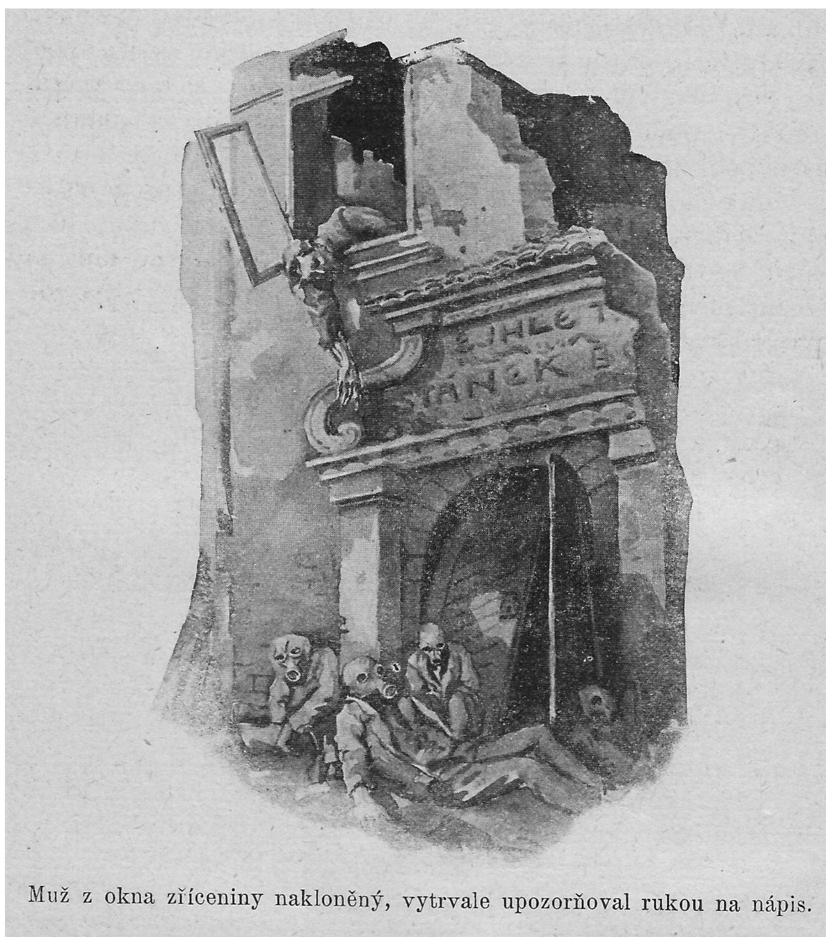
„Vidím město veliké, jehož sláva hvězd se dotýká! Ach! jak se mýlila ta naše jasnovidka. Slepý mládenec dostal ohromnou satisfakci. Snad proto viděl dál, že byl slepý.“

Silnější vítr zavál a odhalil ty rány a pahýly matičky Prahy, utržené v boji. Zoufale trčely k nebesům zříceniny svatovítského chrámu a ta pohádka, tak srostlá s miliony srdcí, vzala za své s jejich tepem. Jiří obeplul s lodí Žižkov a zamířil přímo na Vinohrady k továrně Budínského. Snesli se dolů. Obytné stavení bylo od požáru ušetřeno. Všichni tři vyskočili z lodi a vrhli se ke vratům. Ta byla roztříštěna a vyvrácena. Vnikli dovnitř a spěchali do prvého patra. Na chodbě zel veliký otvor do zdi, a když, klopýtajíce přes trosky zdiva, vstoupili do pracovny vylomenými dveřmi, spatřili hrůzné divadlo. Směsice rozbitých lidských těl v jednom klubku. Na stěnách, místy výbuchem rozrytých, krev a zbytky roztrhaných údu a vnitřností, rozmetených ve všech koutech.

Zoufalý výkřik vydral se ze dvou hrdel a v zápětí ozval se srdceryvný pláč. Nesl se ulicí, avšak v žádné ucho nezalehl, ani žádných očí nezvábil. Ti všichni tam venku, porůznu ležící, ztratili zájem o vše. Veliký klid zalehl do všech, dříve tak rušných tříd a marně vábily

sady vůní svých květů. Umlkly i ptačí zpěvy a jen šelest listoví šuměl dumnou píseň pohřební.

Již dávno větry jedovaté plyny odvály i šedou clonu město halící, a slunce zasvítilo do ulic, však nikdo tam, z těch tisíců, nedal se vyrušiti ze stoického klidu a marně tam na Kozím plácku muž z okna zříceniny nakloněný vytrvale upozorňoval rukou na nápis:

Muž z okna zříceniny nakloněný, vytrvale upozorňoval rukou na nápis.

„Aj stánek Boží s lidmi, a bude bydliti s nimi a oni budou lid jeho a Bůh s nimi bude, jsa Bůh jejich. A setřeť Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti již více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolestí nebude více!“

P o z n á m k a : Líčení o vzniku Rotšildova domu v kapitole XX. vyňato z díla Holečkova „Zájezd na Rusi“ se svolením autorovým.